

[Faint handwritten scribbles]

[Faint, illegible text]

[Faint handwritten text at the bottom of the right page]

DIVI
 PETRI CHRIST
 SOLOGI ARCHIEPISCO-
 PI RAVENNATIS VIRI
 ERVDITISSIMI ATQVE SAN-
 CTISSIMI, INSIGNE ET PER-
 VETVSTVM OPVS HOMI-
 LIARVM NVNC PRI-
 MVM IN LVCEM
 EDITVM.

IN
 ME
 MOR
 S

IN
 ME
 VIT
 A

PARISIIS,
 Apud Hieronymum de Marnef, & Guliel-
 mum Cauellat: sub Pelicano monte
 D. Hilarij.

1575.

DIVI PETRI CHRYSOLOGI ³

vita, ex certis authoribus conquisita & collecta.

Petrus Chrysologus in foro Cornely, quod Imolam vocant, honestis parentibus natus, a diuo Cornelio illius ciuitatis episcopo, non modo sanctissimis moribus, ac disciplinis optime institutus, sed etiam sacris altaribus oblatus est, ac consecratus: nec ita multo post, beatisimo Sixto I I I. Pont. Max. a deo praemonstratus ecclesie Rauennatis X X I I. Archiepiscopus adlegitur. Hic vir omni genere laudis excellens duobus Conciliis, quorum alterum Rauenna, Roma alterum, Cely Symmachi Pont. Max. itemque Theodorici Ostrogothorum regis iussu indictum est, interfuit, subscripsitque. Ad Chalcedonensem praeterea synodum aduersus Eutychem haeticum literas dedit, quae adhuc extant, At vero quantum aurea quadam ingenij, atque eloquentiae vbertate praestiterit, vnde et Chrysologi cognomen consecutus est, ex eius orationibus facillime existimare licet: quae et verbis, et rebus illustribus refertae, amplius CLXXVI. quas quidem adhuc inuenerim, et legerim, feruntur. Is quum Pontificio munere annos circiter LX. praestantissime perfunctus esset, apud Forocornelienses I I I I. Non. Decemb. excessit e vita, anno fere D. post natum humanae gentis seruatorem Iesum Christum. Sepultus est autem iuxta corpus gloriosi martyris Casiani: atque vno omnium consensu, inter diuos relictus: cui etiam anniuersarij honores in testimonium vitae, pie, sanctaeque transactae decreti sunt.

EXIMII DOCTORIS PE-
tri Chrysologi vita, ex Iohanne Tri-
temio religiosissimo viro Ab-
bate Spanhemensi
contexta.

Petrus archiepiscopus Rauennas vir erudi-
tus, atque sanctissimus, in vita multis coru-
s cans miraculis, in declamandis Homiliis ad
populum excellentis ingenij fuit, multosque
tam verbo, quam exemplo ad veritatis tramitem con-
uertit. Multa scripsit pro edificatione fidelium: de qui-
bus feruntur.

Sermones & Homiliae plures. Lib. I.
Ad Eutychem Epistola quae incipit,
Tristes legi tristes literas.
Scripsit etiam Epistolas alias.

Claruit sub Martiano Augusto, Anno ab orbe
redempto, CCCC L.

AD LECTOREM.

Ntibi Chrysologum, humanissime lector, non minus
eloquentia sancta, ac solida eruditione, quam vetustate
admirandum: cuius scripta nondum Gallia viderat.
Hic non multo post D. Iohannem Chryostomum, at-
que plerosque alios Christianae Reipublicae columi-
na, vixit: Chryostomo autem perinde dictionis suavissima copia &
sensu grauitate, atque nomine proximus est. Ille enim os aureum ob
eloquentiam raram, hic eadem de causa Xerobdoxos quasi sermo au-
reus appellatus est. Neque temere casu, ve hunc tam eximio cognomine
dignatum esse mirabitur: quisquis intuebitur par em phrascos maiesta-
tem, cum absoluta eruditione coniunctam esse. Tanta enim ubique pu-
ritas dictionis citra affectationem, deductionem, tristationemque ver-
borum, citra violentiorem coactionemque interpretationem: ut tan-
quam è riuulo, limpidissima facilitate, tota fluat oratio. Aded, vt si
cum hoc quosdam vetericos hys quodammodo, aut commentatores
confertas, Pygmaeum Atlanti comparare videaris. Siquidem his pla-
risque praclarum esse apparet, inculto ac monstroso contextu, horrido
stilo, omnis generis vltro, citroque auctoritates scripturarum accesse-
re, veluti que contones consarcire sine omni gratia. Nonnullis receptum
est dicendi illecebra lectoris animum retinere suspensum. Qui hoc ipsa
perniciosiores sunt, quod eloquentiam ornamento, & dicendi virtutibus
numquam indulgentes sine consilio quocumque rapit animi impetus, aut
quod inanis persuasio dicendi ferantur: Nunc in fida concepitae opi-
niones plenis verbis euagantes, nunc in contrariis sententias maledicen-
tissime inuehentes. Atque ita fit, vt vim scripturae facientes, eam suis
paradoxis accommodent: atque violentis interpretationibus suis opi-
nionibus, moribus & erroribus, tanquam Lesbiam regulam inclinet.
Cum equius esset, & Christiana sinceritate dignius ad sacram scri-
pturam, velut Lydium lapidum, veritatem explorare, affectus impote-
tiores retondere, atque inuictas, parumque pius opiniones corrigere: vt
tandem ex illo barbarico cumo emergerent, atque è lethargo illo exci-
tiali veritatis lumine illustrati expergerent. Quanto hic modestior
sacrarum literarum interpretis pia eloquentia et eloquenti pietate con-
spiciat, commoda, sinceraque interpretatione quosque obscuros scri-
pturae locos delucidant: ita vt nihil intortum, nihil durius deductum,
aut peperam explicatum inuenias, in quo ipsa sanctitas, integritasque
pariter ac exacta doctrina, vel cum quibuslibet sinceris diuina-
rum scripturarum doctoribus certare queat. Non ille temere & scite

parum quo subet scriptura locos congerit: verum prudenter & emulo iudicio, ubi res testimonii indiget, suo loco adhibet, ad suam sententiam munendam & confirmandam. Atque illud demum est fructuose scripturam interpretari. Hoc utinam imitarentur huius aut partem concionatores, partim scriptores, & maiori cum auctoritate, tum gratia auditi, ubi verum verbi dei missionem demerent.

Hinc ergo auctoritatem dignissimam iudicavimus, quem perpetuo habeat pre manibus: cuius pii dogmatibus non mediocriter ad sacras conciones instructus inuari poteris.
Vale.

D. PETRI CHRYSOLOGII ARCHIEPISCOPI RAVENNATIS DE

duobus filiis, Prodigio & Frugi.

Sermo I.

ONTE nobis Dominus patrem cum filiis duobus vocavit, & produxit in medium: ut immensum suae pietatis indicium, suam Iudaice gentis invidiam, redium supplicem populi Christiani, pulchram panderet perfiguram. Homo quidam habuit duos

Ius. 15.

filios, & dixit adolescentior ex illis patri: Pater, da mihi portionem substantiae quae me contingit. Et diuisit, inquit, illis substantiam. Quantum pius pater, tantum haeres impatientis: qui patris fatigatur ad vitam: qui patris, quia tempus audire non potest, nititur auferre substantiam: hic ipsam praerogatiuam filij meruit non habere, qui ea quae patris erant noluit possidere cum patre. Sed quaeramus quae res filij rapuit hos ad ausus, ad petitionem tantam fiducia quae leuaret. Quae res? illa scilicet, qua caelestem patrem sciebat nullo claudendum fine, concludendum tempore nullo, nulla mortis potestate soluendum. Et ideo cupit viuendi libertate gaudere, qui ditari noluerat facultatibus decedentis. Denique illam fuisse huius petitionis offensam, genitoris largitas comprobauit. Et diuisit, inquit, illis substantiam. Petente uno, ambobus totam substantiam mox diuisit, ut scirent filij, quod ante tenebat pater, non fuisse auaritia, sed amoris: prouidentia, non inuidentia, non dedisse. Tenebat pater seruare substantiam filiis, non negare, & manere ea pignoris cupiens, non perire. Beati filij quorum tota est in

fortis aegritudine auferre adiuuare

improbrius actus

D. PETRI CHRYSOLOGI

8
patris charitate substantia. Beati quibus manet tota in obsequio patris, in patris cultura possessio. Ceterum facultates unitatem scindunt, fraternitatem separant, cognationem spargunt, parentum perdunt & violant charitatem, sicut ex sequentibus elucet. Pater, da mihi portionem substantia, que me continuit. Et diuisit, inquit, illi substantiam. Et non post multos hos dies, congregati omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipauit substantiam suam, uiuendo luxuriose. Et posteaquam consumpsisset omnia, facta est fames valida in regione illa: & ipse cepit egere, & abiit, & adhaesi vni ciuium regionis illius, & misit illum in villam suam, vt pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant, & nemo illi dabat. Ecce quid facit cupiditas ad censum praecipit. Ecce quemadmodum sine patre census nudauit filium, non ditauit: census filium tulit e gremio patris, eiecit de domo, exemit patria, spoliavit fama, exiit castitate. Quod vitæ, quod morum, quod pietatis, quod libertatis, quod est gloriæ, nil reliquit. Ciuem denique in peregrinum, filium in mercenarium, in egenum locupletem, liberum marauit in seruum, iunxit porcis a patre piissimo quem seiuuixit, vt seruiret cæcoso pecori, qui pietati sancta parere contempsit. Congregati inquit, omnibus adolescentior. Adolescentior iste plane non arare, sed censu: *quæ* qui congregauit bona patris, & abiit longe plus meure, quam loco: vt dato, non accepto precio misere se venderet seruituti. Sic mercator ad talem contractum peruenit, qui parentum debitum nescit soluere, qui vicem nescit reddere generanti. Est penes patrem dulcis conditio, libera seruitus, absoluta custodia, timor lætus, blanda vitio, paupertas diues, secunda possessio. Nanque ad patrem labor respicit, fructus redundat in filios. Dissipant, inquit, substantiam, *am.* Quæ composita fuerant patre moderante, prodigente filio dissipantur: vt vel tarde sapiat patrem custodem, non incubatorem fuisse substantiæ. *Vi uendo luxuriose.* Mortalis est ista vita, quia moritur virtutibus, qui vitis uiuit: sepelitur famæ, perit gloriæ, qui manet turpitudini: etescit infamiae. Et posteaquam consumpsisset omnia, facta est fames valida in regione illa. Luxuriæ, uenti, gula, fames toror apponitur: vt ibi vitæ pena læuiat, ubi pœnalis reatus exarsetat. *Facta est fames valida.* Ad talem finem sem-

SERMO I.

9

per voracitas tendit, ad talem peruenit terminum fugienda voluptatis effusio. Et ipsa cepit egere. Filium data facit egere substantia, quæ diuitem negata seruabat: vt penes se deficeret habendo, qui penes patrem abundauerat, non habendo. Et adhaesi vni ciuium regionis illius, & misit illum in villam suam, vt pasceret porcos. Sic inuenit, qui se negat patri, qui se committit extraneo: vt sentiat se verum iudicem, qui fugit indulgentissimum prouisorum. Affectionis delertor, pietatis refuga, deputatur porcis, porcis addicitur, porcorum traditur seruituti, porcorum pasena luctulenta percurrit, inquieti gregis teritur & maculatur excursu, vt sentiat quàm miserum sit, amarum quàm sit, quietis paternæ beatitudinem perdidisse. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant, & nemo illi dabat. Quam crudele ministerium, quia neque conuiuuit porcis, qui uiuit porcis. Miser qui porcorum desicit, & esurit in faginam. Miser, qui squallentis cibi cupit, nec impetrat qualitatem. His edocti, instructi talibus, maneamus in domo patris, matris in gremio perduremus, cognatorum constringamur amplexibus, viscera nos paternæ reuerentiæ miseranda libertas. Sepiat nos paternæ reuerentiæ, matris componat affectio, cognatorum custodiamur affectibus. Inter propinquorum lumina non valent delicta versari. Propinquorum quot oculi, tot lucerna. Dies est aspectus matris, sol patris ruulat in vultu. Vnde viuenti intet tot virtutum duces, criminum tenebræ propinquare non possunt. Sed mensa patris nos alit virtutis cibo, saluus epulo, deliciis honestatis & gloriæ. Et quia latius nos de hac parabola dicere cogit proluxa series lectionis, quis sit pater in donando facilis, facilius in recipiendo: quis sit frater fratris tristissimus in salute, quis sit adolescentior in abscessu insipiens, sapientissimus in regressu: sequenti sermone votis communibus inquiremus.

De cisternis, Sermo II.

Luxuriosum filium, filium patris piissimi desertorem, quæ perculerint mala in tantum, vt fame tabidum porcorum dederit seruituti: superiore, quo valuimus, sermone perstinximus. Nunc eius reditum, nunc eius penitentiam, meliorem iam voto, verbis lætioribus prosequamur.

IO D. PETRI CHRYSOLOGII

In se, inquit, reversus dixit: Quasi mercenarij patri mei abundavit panibus, &c. In se reversus est, in se ante redit, ut rediret ad patrem, qui a se ante recesserat, cum recessit a patre. A se migrat, & ab homine totus transit in bestiam, paterna pietatis immemor, gratiae genitoris oblitus. Quasi mercenarij patri mei abundavit panibus, ego autem hic sume parco.

7ma 11° J
deppr m. 11° f. 111
15° Sap. 9
1242

Fames reuocat, quam saturitas exularat: fames illi patrem dedit sapere, cui copia tolerat sentire genitorem. Et si tantum praesertit vel inuita fames, probate quid voluntarium possit conferre ieiunium. Oneratus venter ad vitia cor deponit, premit mentem, ne supernam valeat sentire pietatem. Corpus, inquit, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Vnde & Dominus: Attendite, ne grauentur corda

Luc. 21. vestra crapula & ebrietate. Vacuandus est ergo venter moderatioue ieiunij, ut exoneratus animus possit ad alta per-

3. re. 19 thorem totus aliger peruolare. Hoc Elias probat, qui domini

4. Re. 2 iei continuatione ieiunij defecatus a carnali pondere, mortis victor euolauit ad caelum. Surgam, & ibo ad patrem meum.

Iacebat qui dixit surgam: intellexit lapsum, sensu ruinam, iacere se turpis luxuriae: respexit in lubrico, & ideo exclamat: Surgam, & ibo ad patrem meum. Qua spei qua fiducia? qua confidentia? qua spe? Illa qua pater est. Ego peccidi quod erat filij: ille, quod pater est, non amisit. Apud patrem non intercedit extraneus, intus est in patris pectore ipse qui interuenit, & exorat affectus. Urgentur patris viscera iterum filium genitura per veniam. Ibo ad patrem reus, sed pater viso filio cooperit: mox reatam, dissimulat iudicem, qui magis vult implere genitorem, & sententiam cito vertit in veniam, qui redire cupit filium, non perire. Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam illi: Pater, peccavi in caelum, & coram te. Confessio patrem pandit, genitorem loquitur ponitudo. Peccavi in caelum, & coram te. Cui peccatur in caelo, non terrenus pater est, sed & caelestis, ideo adiecit: Coram te. Cui in caelo, & in terra, ante oculos sunt omnia quae geruntur. Peccavi in caelum, & coram te, & iam non sum dignus vocari filius tuus. Peregre profectus est iste, & in regionem longinquam fugit, sed accusatores suos, sed testes suos, diuini patris oculos non refugit. Hoc Dauid clarius aperit, sic

SERMO II

dicendo: Quo ibo a spiritu tuo? & a facie tua quo fugiam? Psa. 138 Si ascendero in caelum, tu illic es: si descendero in infernum, ades: si sumptero pennas meas diluculo, & habitauero in postremo maris. Etenim illic deducet me manus tua, & tenebit me dextera tua. Videri iste per totum mundum nuda Dei oculis delicta consistere: non caelum, non terram, non maria, non abyssum, non ipsam noctem, Deo velare posse peccata. Sentit quantum sit sceleris, mali quantum, in ipso Dei peccare conspectu, & ideo clamat: Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Vnde & iste adolescentior similiter vociferatur, & clamat. Peccavi in caelum, & coram te, & iam non sum dignus vocari filius tuus. Non dicit, Non sum dignus esse filius tuus, sed non sum dignus vocari filius tuus: quia vocari ad gratiam, pertinet esse ad naturam. Audi Apostolum dicentem: Ab eo qui vos vocauit in gratiam suam. Hic ergo adolescentior, quia perdidit quod erat naturae, iudicat se quod est gratiae non mereri. Fac me sicut unum de mercenariis tuis. Ecce, potestatis suae filius quo deuenit? voluptas luxuriae, adolescentiae libertas, ecce filium quo promouit? Fac me sicut unum de mercenariis tuis.

Gal. 1. 50

Ut locutione annua seruitus innouetur, ut labore iugi conditio conducta deteratur, ut die toto in opere suscipit miseram negare suam valeat seruitutem. Et hoc petit, quia qui penes extraneum seruum senserat libertatem, penes patrem credit sibi futuram liberam seruitutem. Iam nunc fratres vellem lectionis huius aperire mysterium, si non me reuocaret istius vilitatis intentio, quia vos video non quasi nostra audire debito cum dolore, sed quasi extranea intellectu transuolare festino. Nostra, nostra, & omnibus profutura nobis semper loquitur Christus, & ob corrigendos nos mystica frequentat exempla dominus, qui pater suorum voluit esse seruatorum: qui magis amari voluit, quam timeri? qui panem vitae se dedit ipsum, qui sanguinem suum in poculum salutis effudit. Praetertitis comparationibus praesentes corrigit, & futuros: ne bonum patrem, ne genitorem piis deserentes, ad mundi longinqua, & nimis peregrina tendamus: ibique viuendo luxuriose, substantiam totam salutis dissipemus, & vitae omnibusque consumptis famem spei grauissimam perferamus:

& si nos primario regionis illius, hoc est, desperationis a-
 thori diabolo iam tradamur: & ille nos mittat in villā suam,
 hoc est ad huius seculi illecebrosas conualles: mittat ad pa-
 scendos porcos, eos videlicet qui promi semper in terram vi-
 vunt veni, &ustus carnis in volutabro laui temperant, in
 vino premunt, refrigerant in gurgite victorum. Quod au-
 tem mercenarios suos mittat ad porcos, facit hoc insaniata
 crudelitas, quæ contenta non est homines criminosos fieri:
 nisi eos victorum duces, criminum faciat & magistros. Cum
 eos tales fecerit, non sinit eos ex ipso porcorum cibo, pasto-
 que saturari: vt elucientes vitia plus delinquant, luxuriosos
 satietas capere non potest: voluptas nescit expleri. Vnde nos
 cum bono patre simus, permancamus apud genitorem piū:
 vt & diaboli laqueos possimus euiare, & bonis patris iugi-
 ter persiuamur. Profanda post scrutabimur: quia commu-
 nioni & moribus debemus.

De visum.

Sermo III.

Filij luxuriosi abscessum, regressum, culpam, penitentiam
 percipimus hactenus semine geminato: ocurso modo
 patris, bonitatem patris, patris ineffabile misericordiam
 proloquamur. *Surgens, inquit, venit ad patrem suum: cum autem
 esset longè, vidit illum pater suus, & misericordia motus est, & ac-
 currit, & cecidit super collum eius, & osculatus est illum.* Surgens, ve-
 nit ad patrem suum. *Surrexit ille mentis & corporis de rui-
 na: surrexit de profundo Interni, celi alta contingens: apud
 caelestem patrem filius surgit plus de venia, quam corruit de
 reatu.* *Surgens venit ad patrem suum.* Venit non gressu pedum,
 sed mentis incessu: longinquus terreni itineris non indiguit:
 quia compedia viæ salutaris inuenit. *Diuinū patrem nescit
 viarum cursu querere, qui fide querens, mox sibi illum inue-
 nit esse presentem.* *Surgens venit ad patrem suum: cum autem of-
 fet longè. Quomodo longè est is, qui venit? quia nō dum per-
 uenit. Ille qui veoit, veoit ad penitentiam, sed nondum per-
 uenit ad gratiam: venit ad domum patris, sed nondum per-
 uenit ad gloriam pristini, vel habitus, vel honoris.* *Cum autem
 esset longè, vidit illum pater suus.* Vidit pater ille, qui in aleis ha-
 bitat, & humilia respicit, & alta à longè agnoscit. *Vidit illum
 pater suus. Pater vidit illum, vt & ille patrem posset attendere:
 patris visus illustravit filij venientis aspectum, vt tota fuga-
 retur obsecritas, quæ circumfusa fuerat de reatu. Non sunt ta-*

Esc. 15.

Psa. 112.

les tenebre noctis, quales ille sunt, quæ de confusione veniūt *Psal. 19*
 peccatorum. Audi Prophetam dicentem: *Comprehenderunt Psa. 37*
 me iniquitates meæ, & non potui videre. Et alibi: *Iniquitates*
*meæ grauatae sunt super me. Et post: Et lumen oculorū meo-
 rum non est mecum. Nox sepelir hesternum lumen, peccata*
*sensum, animum membra confundunt. Nisi ergo eglestis pa-
 ter, redentis filij radiasset in vultu: & totam confusions ca-
 liginem respectus sui lumine sustulisset: nōquam diuini vul-
 tus vidisset iste filius claritatem.* *Vidit cum de longè, & miseri-
 cordia motus est. Mouetur misericordia, qui loco nō potest di-
 moueri, accurrit, non progressu corporis, sed pietatis affectu.* *Mat. 11*
Cecidit super collum eius, Non lapsu viscerum, sed cōpassionis.
Cecidit super collum eius. Vt erigeret sic iacentem. Cecidit super
collum eius. Vt amoris onere, onus tolleret peccatorum. Veni-
te ad me, inquit, omnes qui laboratis, & onerati estis. Tollite
onus meum super vos, quia leue est. Videtis quia filius iuua-
tur illius patris onere, non grauatur. Cecidit super collum eius, &
osculatus est eum. Sic pater iudicat, sic emendat, sic peccati filio
datur oscula, non flagella. Delicta non videt vis amoris, & ideo
pater peccata filij redemit osculo, clausit amplexu: ne nuda-
ret patet filij crimina, pater filium ne foderet. Pater sic curat
filij vulnera, ne filio cicatricem, nauium filio ne relinquat. *Psal. 37*
Beati, inquit, quorum remissa sunt iniquitates: & quorum
tecta sunt peccata. Si adolescentis huius factū displicet, hor-
ret abscessus: nos à tali patre nullatenus discedamus. Aspectus
patris fugat crimina: expellit noxam. cōctam nequitiam &
tentamenta propellit. Certe si abscessimus: si substantiam pa-
tris totam luxuriose disperimus nos viuendo: si quicquid vi-
quam commisimus facinoris, & delicti: si ad impietatis præ-
ruptum totū, totā venimus ad ruinam: surgamus aliquando,
& ad talem patrem tali inuitati redeamus exemplo. *Cum au-*
tem videret cum, misericordia motus est, & accurrit, & cecidit super
collum eius, & osculatus est illum. Rogo quis hic desperationis lo-
cus? Quæ hic excusationis occasio: hic simulatio quæ timo-
ris? Nisi forte timetur occurus: terret osculum: turbat am-
plexus: & capere ad vindictam, nō recipere ad veniam pater
creditur, cum filium trahit manibus, claudit gremio, ligat la-
tebris. Sed hanc cogitationem debellatorem vitæ, salus ini-
micam expugnant nimis, nimis auferunt quæ sequuntur. Di-
xit autem pater ad seruos suos cito profertē stolam primam, & induit

D. PETRI CHRYSOLOGII

illum. Et date annulum aureum in manu eius. Et calcamenta in pedibus eius. Et adducite vitulum saginatum. Et occidite. Et manducemus. Et epulemur. quia hic filius meus mortuus fuerat. Et reuixit. perierat. Et inuentus est. His auditis adhuc moramur? adhuc non redimus ad patrem? Cito proferte stolam primam. Et induite illum. Sustulit filij crimina. qui non sustulit nuditate: hinc est quod a seruis ante vestiri voluit filium. quam videri: ut soli patri nota esset nuditas. quia pater solus videre filij non poterat nuditatem. Cito proferte stolam primam. Pater hic. qui in secundis esse non passus est peccatorem. plus de venia. quam de iustitia gaudium vult habere. Cito proferte stolam primam. Non dixit. vnde venisti? ubi ubi sunt quae tulisti? quare tantam gloriam tanta turpitudine commutasti? sed. Cito proferte stolam primam. Et induite illum. Videtis. quia delicta non videt vis amoris. Tardam misericordiam pater nescit. Delicta qui discit. prodit. Et date annulum in manu eius. Paterna pietas contenta non est innocentiam reparare solum. nisi pristinum restituat & honorem. Et date calcamenta in pedibus eius. Quam pauper rediit qui ditatus abfcesserat. & de tota substantia calcamenta in pedibus non reportat. Date calcamenta in pedibus eius. Ne vel in pede remaneret deformitas nuditatis: certe ut calcatus anterioris vitae rediret ad cursum. Et adducite vitulum saginatum. Communis vitulus non sufficit. nisi fuerit pinguis. nisi fuerit saginatus: vitulus pinguis testatur paternae pinguedinem charitatis. Et adducite vitulum saginatum. Et occidite. Et manducemus. Et epulemur: qui: hic filius meus mortuus fuerat. Et reuixit. perierat. Et inuentus est. Historiam loquimur adhuc. & iam cogitamus arcanum nudate mysterium. Mortuus filius virali suscitatur ex morte. & vnus vitulus totius familiae funditur in saginam. Sed differendum est: ut senioris dolorem vetustum. vetustiore fratris inuidiam prosequamur.

De eisdem. Sermo IIII.

DE iunioris filij reditu & salute gaudentes. senioris debilitate pandimus. & dolemus inuidiam. qui summum frugalitatis bonum extremo zeli malo perdidit. & liuoris. Erat. inquit. filius eius senior in agro. Et cum veniret. Et appropinquaret domui. audiuit symphoniam & choros. Et vocauit vnum de seruis. Et interrogauit quae haec essent. Inquit. respondit. frater tuus venit. Et occidit patrem tuum vitulum saginatum. quia saluum illum recepit. Indignatus

SERMO IIIII.

est autem. Et nolebat introire. Erat. inquit. filius eius senior in agro. Erat in agro terram percolens. se desertans. diuitiam soluit celsipitis. perdurat affectu. sentes eradicat & gramina. stimulos inuidiae non euellit. Sic in segete cupiditatis fructum zeli colligit. & liuoris. Et cum veniret. inquit. Et appropinquaret domui. audiuit symphoniam & choros. Inuidum fugat symphonia pietatis. chorus charitatis excludit. & quem venire ad fratrem. & appropinquare domui. vocat ratio naturae: hunc peruenire zelus non sinit. liuor non patitur introire. Inuidia malum vetustum. prima labe. antiquum virus. seculorum venenum. causa funeris. Haec in principio ipsum angelum eiecit. & deiecit de caelo. Haec de paradiso hominem principem nostrae generationis exclusit. Ipsa hunc seniosem fratrem paternae seclusit e domo. Haec Abrahae progeniem. populum sanctitatis. ad auctoris sui eadem. ad mortem sui Saluatoris armavit. Inuidia intestinus hostis non carnis quatit muros. non elidit septa membrorum. sed in ipsam cordis arietat arcem. & antequam viscera sentiant. ipsam dominam corporis animam praedo capit. & adducit inclusam. Si ergo volumus caelestem mereri gloriam. si paradysi beatitudinem possidere. si aeterni patris inhabitare domum. si volumus rei caelestis participidij vinibus comprimamus: quia sicut nos Deo iungit charitas. a Deo inuidia sic se iungit. Pater ergo illius egressus cepit rogare illum. Cor patris anxium variis arctatur motibus filiorum. & inter diuersos pignorum casus genitoris pietas stupefacta discit. quia videt fratrem fratris reditu mox fugari. & salute alterius sibi alterum mox perire. ac maiorem longum breui gaudio pensatum inuidiae liuore turbati. O zeli tumor. duos non capit domus ampla germanos. Et quid mirum frater? Fecit inuidia. fecit ut mundi rota duobus esset angusta fratribus latitudo. namque ipsa Cain iunioris erexit in mortem. ut esse solum zeli liuor faceret. quem primum fecerat lex naturae. At ille respondens dixit patri suo. Pater ecce tot annis seruis tibi. Sic sapit qui patris audei indicare pietatem. Ecce tot annis seruis tibi. En patri filius nascendi beneficia qua seruuitur compensat. Nonquam mandatum tuum praeteriit. Hoc tibi non tua innocentia. sed patris venia dedit. quia multa charitate delicta filij maluit rege. quam nudare. Et nunquam

Gene. 4.

mibi dedisti hœdum, vt cum amicis meis epularer. Frater inuidus animus gratus esse non potest patri: & paternæ largitatis memor non est, qui est fraternæ immemor charitatis. Hœdus sibi datum negat, qui substantiam partem totam tempore diuisionis accepit. Tunc enim cum frater iunior dari sibi substantiæ peteret portionem, pater ambobus totum fratribus mox diuisit: Euangelista dicente, & diuisit illis substantiam. Sed inuidus simulat semper: mentitur inuidus semper. Et nunquam mihi dedisti hœdum, vt cum amicis meis epularer. Amicos paternos suos esse non computat: hos non amicos, sed extraneos credit: à quibus vidit in patris gratiam se amari. Sed posteaquã filius tuus hic qui deuorauit substantiam tuam cum meretricibus venit, occidisti illi vitulum saginatum. Hic rediisse fratrem dolet, non dolet peritisse substantiam: nec damni causa queritur, sed luoris: qui fratrem redeuntem de suo decorare debuit: non debuit de perditio sic sedare. In filio est substantia patris tota: & ideo nil pater perdidit filium cum recepit. Frater credidit dānum, qui rediisse conspicit coheredem. Et quando inuidus non auarus, quando quisquid habet alter, se computat perdidisse? At ipse dixit illi, fili tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt: epulari autem, & gaudere operi ebatur quia frater tuus hic meretricum furrat, & reuiscit perierat, & inuentus est. Quid facit vis amoris: quāuis malo filio non esse nescit, non esse non potest pater: videt filium degenerasse animo: videt paternæ pietatis, paterni generis nil habere: & tamen nuncupat filium: suadet effectum: ad gratiam, vel spem reuocat largitatis: dicendo, Tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt. Hoc est dicente: Patere filium rediisse patri: perimite patri sibi susceptisse: nec ille aliud quàm patrem queriuit, qui veniens non filij, sed loco meretricarij voluit collocari, dicens: Pater peccati in exilium, & coram te: & iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut rimam de mercenariis tuis. Sint tibi omnia, illi sufficit pater: & ne quid tibi de presentibus, de veteribus existimes imminutum: illi noua, & futura perquiram. Certè si consilium patris sequeris, & præceptum, participa presentia cū fratre: vt cum ipso tibi communia sint futura. Gaude ergo & inuenrum gaude: vt ille te gaudeat non perisse. Sed iam sermonem historicum concludamus: vt postea quæ sunt mystica, quæ profunda, Christo reuelante pandamus.

De eisdem,

De eisdem,

Sermo V.

Callidi debitoris est & inuerecundi, sæpe pacta non soluere: & patientissimum creditorum longa & artificii cavillatione protelate. De abscessu, de reditu luxuriosi filij. Quirius est hic sermo nobis: qui historicum sensum, sicut promissimus ad mysticā & singularem deitatis intelligentiā conabitur attollere. Vos orate: vt quia in tanto credito sum minus per me idoneus debitor, per Deum vobis idoneus solutor existam. Homo quidam habuit, inquit, duos filios. Posteaquam Christus nostræ carnis suscepit oues, & Deus induit exuuias humanas: veraciter se Deus hominem vocat dominus patrem vere se duorum nuncupat filiorum: quia humanitati permixta deitas, deitati confociata pietas, miscuit hominem & Deum: quæ dominum vniuit in patrem. Hic ergo homo, Pater hic, duos filios habuit cōditoris pontificio, non necessitate generantis: duos filios habuit, quos nō emeruit esse, sed iussit: quia Christus sic in oculis nostris fuit homo: vt Deus semper in maiestatis suæ maneret arcano. Duos filios habuit. Duos scilicet populos, Iudaicum, Gentilemque: sed Iudaicum seniore prudentia legis fecit: Gentilem paganitatis stultitia reddidit iunior. Quia sicut sapientia dat canos: ita quicquid viri est tollit insipientia. Hunc ergo iuniorum mores præstitere, non ætates: seniore illum non tempora fecerunt esse, sed sensus. Et dixit inquit, adolescens ex illis patri. Pater da mihi portionem substantiæ quæ me contingit. Cogitorem pectoris non voce petit iste, sed voto: quia à Deo bona, malaue reportat propria voluntas in nobis. Denique iste cum patre possessor totius sortis, ad partem propria voluntate peruenit: dicendo, Da mihi portionem substantiæ quæ me contingit. Et quæ est ista portio? quæ est? Habitus, Sermo, Scientia, Ratio, Iudicium: quæ hominem præ cæteris animantibus in terrena habitatione contingunt. hæc est, iuxta Apostolum, lex uaruræ. Et ideo diuisit illis substantiam, dando iuniori quinque ista, quæ diximus, beneficia naturæ: seniori quinque legis libros diuinitus inscribendo: per quæ substantia impar merito, numero par esset, humanum teneret ista ordinem, diuino illa subsisteret instituto: viraque tamen lex filios utrosque ad noticiam patris reduceret: ad reuerentiam sui seruaret authoris. Et non post multos dies, inquit, congregatis adolescentior omnibus peregrè profectus est in regionem longinquam.

Luc. 15

Rom. 2.

B

Et ibi dissipauit substantiam suam reuendo luxuriose. Diximus iuniorum non tempora fecisse, sed mores: & ideo dixit, Non post multos dies. Quia cum principio ipso mundi festinauit gentilitas ad idolorum patriam: ad longinquam diaboli regionem animo est peregrinata, non loco: & per elementa uanis est peruagata cogitationibus. nec non est corporis motibus iactata per terras: nanque coram patre sine patre erat: & cum in se esset, non erat secum. Hinc est quod luxuriosus per desiderium secularis eloquentiæ, per scholaram lupanaria, per triuia sectatum, dissipauit Dei patris dementi disputatione substantiam. Et cum consumpsisset coniecturis quicquid erat sermonis, scientiæ, rationis, iudicij, egestatem summam, famem magnam cognoscendæ veritatis miserimus sustinebat: quia philosophia querendæ diuinitatis indixit laborem: veritatis inueniendæ fructum contulit nullū. Hinc est quod adhærebat primario regionis illius, à quo mittebatur in istud sæculum, hoc est in vnam multatam superstitionum villam: vt pasceret porcos, id est dæmones, qui dicunt domino, Si eiecis nos, mitte nos in porcos. Vt pasceret dæmones thure, victimis, sanguine, falsarum responsionum mercedē p tali labore relaturus. Occidebatur pecus vt quod viuum nil scierat, diuinares occisum: & loqueretur ex fibris mortuum, quod nunquam fuerat ore prolocutum. Verum cum nil diuinum, nil salutare profuturum, nil gentilis inueniret in talibus: desperans de Deo, de providentia, de iudicio, de futuris, ab schola ad ventris se deponebat ingluuiem, cupiens saturari de siliquis, quas porci manducabant. Hoc norunt Epicurei: qui cum Platonicas & Aristotelicas percurrerent scholas, nullamque illic aut diuinitatis, aut scientiæ inuenirent disciplinam, Epicuro se tradunt vltimo, desperationis & voluptatis auctori. Et manducare siliquis, hoc est voluptatibus corporis malè dulcibus inhiant, & pascunt dæmones qui semper corporum vitiiis saginantur & sordibus: quia sicut domino qui se iungit, vnus spiritus est: ita qui se iungit diabolo, est dæmon vnus. Sed hic iunior quamuis cuperet, nō tamen saturabat de siliquis istis ventrem suum. Quare? quia nemo illi dabat. Diabolus quidem volebat per famē scientiæ, per voluptatum difficultatem, Gentilem reddere audierem ad illicita perquirenda, ad perpetranda delicta: sed Deus pater ideo permisit venire Gentilem, vt erroris occasio salu-

Mat. 8.

1. Cor. 6

Mat. 6.

tis fieret argumentum: namque diabolus sic reliquit, vt perderet: & Gentilem sustinere passus est famem, vt rediret. Rediit autem ad patrem, & clamat, Pater peccauit in celum, & coram te. Rediisse iuniorum ad domum patris, & clamare Deum patrem vox ecclesiæ quotidiana testatur: quæ dicit, Pater noster qui es in celis. Peccauit in celum, & coram te. Peccauit in celum, dum in celo Solem, Lunam, Sidera, deos esse blasphemauit: & hæc eadem profanauit adorando. Et iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum de mercenariis tuis. Hoc est dicere, quia non mereor iam filij gloriam, vel veniæ consequar pro mercenario labore mercedem. Et cui honor sobolis perit, saltem vitalis maneat in quotidiano pape substantia. Sed pater occurrit, & occurrit longè. Cum adhuc impij essemus, Christus pro nobis mortuus est. Occurrit pater, occurrit in filio, cum per ipsum de celo descendit, & peruenit ad terras. Pater, inquit, qui me misit, mecum est. Cecidit super collum eius. Cecidit, cum per Christum diuinitas tota nostra decumbit, & incumbit in carne. Et osculatus est eum. Quando? quādo misericordia & veritas obuiauerunt sibi: iustitia & pax oscularæ sunt se. Dedit stolam primam, illam quam Adam perdidit, immortalitatis gloriā sempiternam. Posuit anulum in manu eius. Anulum honoris, titulū libertatis, insigne pignus spiritus, signaculum fidei, artam caelestium nuptiarum: audi Apostolum, Desponsauit vos vni viro virginem castā exhibere Christo. Et calcamēta in pedibus eius. Vt essent calciati pedes in prædicatione Euangelij, vt essent beati pedes euangelizantium pacem. Et occidit ei vitulum saginatum. Illud de quo David cantabat, Et placebit Deo super vitulum nouellum cornua producentē, & vngulas. Occiditur patre vitulus sic iubente: quia Christus Deus Dei filius occidi sine patris voluntate non poterat: audi Apostolum, Qui proptio filio non pepercit, sed pro omnibus nobis tradidit illum. Hic est vitulus qui in epulum nostrum quotidie ac iugiter immolatur. Sed frater senior, sed senior filius veniens ex agro, populus legalis, messis quidem multa, operarij autem pauci: audit in domo patris symphoniam, audit choros, & introire non vult. Hoc quotidie oculis nostris intueitur. Nam venit Iudæus ad domum patris, id est, ad ecclesiam, stat foris per inuidiam, audit Davidicam citharam personare, audit ex concentu Prophetico symphoniam, ex populorum vario conuentu cho-

Mat. 6

Tab. 3.

Psal. 84

1. Co. 11

Eph. 6

Ro. 10.

Psal. 68

Rom. 8.

Luc. 10.

ros audit, & introire non vult per inuidiam stans foris. Dum gentilem fratrem pristinis iudicat & horret ex moribus, ipse paternis bonis se eximit, ipse se paternis excludit gaudiis. Quod autem dixit, *Ecce nos ammi seruis tibi, & nunquam mandatum tuum praeteriui, & nunquam dedisti mihi haedum.* Tacendum potius, quam loquendum esse iam duximus, quia Iudaeus loquitur: & non facientis verba sunt, sed iumentis. Pater egreditur, & dicit filio, *Fili, tu semper mecum es.* Quomodo? per Abel, per Henoch, per Sem, per Noe, per Abraham, per Isaac, per Iacob, per Moysen, per omnes sanctos, per quos Iudaica generatio in Euangelio lecta deriuatur, cum dicit, Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Iacob. Et omnia mea tua sunt. *Quemadmodum?* quia tibi lex, tibi prophetia, tibi templum, tibi sacerdotium, tibi sacrificia, tibi regnum, tibi munera, tibi (quod est super omnia) natus est Christus. Sed quia tu per inuidiam perdere vis fratrem, paternas epulas, patris gaudia dignus es non habere. Angusto sermone res latissimas, non ut volumus, aperire potuimus: sed scientiae vestrae, intellectui vestro lata sunt, quae in sermone nostro videntur angusta. Non sit haec ingrata, simplex, & inculca collatio, quae nos res mysticas & excelsas non narrare, non declarare, sed aperire compulsi, & explanare.

Mat. 1.

In Psalmis XCIX. Sermo VI.

Quonia redeunt filio iuniori familia tota choros egit, caelestem cecinit symphoniam, convenit & nos hodie psalmum sumere, dare tympanum, ponere organum, citharam tangere, & ad tantam Dei patris gaudium melodiam Davidicam personare. *Tubilate Deo, inquit, omnis terra.* Quid est, quod intelligentia huius exultationis inquiri? Quid est, quod post tanta deitatis, tam terribilia, tam mirifica praecipua terra nunc vocatur, & inuitatur ad iubilum? *Tubilate, inquit, Deo omnis terra.* Quid est, quod posteaquam terribilis Deus mississimi pastoris elegit officium, personam pastoris induit: Ut vagos populos, palantes plebes, dispersas longè, lateque gentes, velut errantes oves in vnum pastor misericors congregaret, immo ut nationes feras, praedam mortis, carnis cibum, potum sanguinis, bestiarum furorem sciètes, ad usum lactis, ad cibum graminis, ad ouium totam duceret & redderet lenitatem, terra omni pastorem mandat, & imperat disciplinam, dicendo, *Omnis terra tubilate Deo.* Sicut militem iussa

terribilis producit ad bellum, sic oves ad pasena dulcedo iubilationis inuitat. *Bellandi* ergo fremitum pastoralis lenitate mitigare conuenit, ut gentes tam mitis gratia saluaret, quas diu peremerat feritas naturalis. Quod autem pastoralis bonus esset reditus, ad terras veniret Christus, clamauit ipse hodie. Ego sum pastor bonus. Pastor bonus animam suam ponit pro ouibus suis. Hinc est quod adiutores, quod socios ad curam totius orbis ipse magister inquit, dicendo, *Tubilate Deo omnis terra.* Hinc est quod oves suas Petro vice sua ut pasceret ad caelum remeaturus commendat. Petre, inquit, amas me? pasce oves meas. Et ut tenuia redditus primordia non cogeret potestate, sed pietate portaret, repetit, Petre amas me? pasce agnos meos. Commendat oves, ouium commendat germina, quia fecunditatem gregis sui pastor praescius nouerat iam futuram. Petre amas me? pasce agnos meos. Istis agnis collega pastoris Petri Paulus pio pastu plena lactis vbera porrigebat, dicendo, *Lac vobis potum dedi, non escam.* Sensit hoc Rex beatus: & ideo pro balatu clamat, Dominus pascit me, & nihil mihi deerit: in loco viridi tibi me collocauit: super aquam refectionis educauit me. Post iuges ergo bellorum gemitus, post tristitem sanguinis vitam euangelicæ pacis ad pasena iam redeuntis versiculat sequens lætitiæm annunciat seruituti. *Erat homo peccati seruus, erat captiuus mortis, erat mancipium daemouum, erat idolorum vernula, erat vitiorum verbero, erat criminum compeditus.* Sic malis dominis talibus, tantisque exhibebat homo malam & miseram seruitutem. Quando homo non sub peccato tristis? Quando non sub morte lugens? Quando non sub daemouibus pallens? Quando sub idolis tremens? Quando non sub vitis suspectus? Quando non sub criminibus desperatus? Et ideo homo dabat extrema suspiria: quando tales, tam crudes dominos sustinebat. Propheta ergo videns nos à talibus liberatos, & reuocatos ad obsequium creatoris, ad patris gratiam, ad vniuersi boni domini liberam seruitutem, merito exclamat: *Seruite domino in lætitia: intrate, inquit, in conspectu eius in exultatione.* Intrate non loco, sed corde. *Intrate in conspectu eius in exultatione.* Quia quos eiecerat reatus, quos expulerat conscientia, gratia reducit, introuertit innocentia. *Intrate in conspectu eius in exultatione.* Qui ingreditur in conspectu eius in exultatione, est à reatu liber, est de premio

1. Cor. 13
Iob. 10

Iob. 21.

1. Cor. 13
Psal. 22

manuscript
p. 118

Psa. 118

Supra una habet
v. 118

Povini

D. PETRI CHRYSOLOGII

persecutus. Tamen quid est quod hortatur? quod suaderen-
tibus hinc Propheta? *Intrate in conspectu eius in exultatione.* Quis
in conspectu Dei liber: diuinis in oculis quis mentitur? Quis
exultans ante terrorem maiestatis supernae? Archangeli tre-
muunt, pauent angeli, potestates metuunt in faciem caeli pro-
runat seniores: elementa fugiunt, soluantur laxa, montes
defluunt, terra tremit, & homo terrae quam intrepidus intra-
bit: & adhuc consilium exultans? unde est quod Propheta hoc
nos debere facere sic praesumit? unde est? Ex eo quod sequi-
tur. *Scitote, inquit, quod dominus ipse est Deus.* Quia dominus
ille Deus est, qui fuit in carne nostra posillus: hinc est quod
ille Dominus Deus est, qui fuit in cunabulis nostris capax:
dulcis in gremio, mitis in habitu, in nostro coetuberno blan-
dus. Et ideo, *Intrate in conspectu eius in exultatione.* Quia totum
pauorem diuinitatis, totum metum iudicis in habitum nos-
trum dedit, providenti locauit aspectu: ut ingressus non pec-
nas iudicis metuas, sed parentis praesumat amplexum. Et quo-
modo non exultet, qui genitorem reperit, quem timuerat
cognitorem? *Intrate in conspectu eius in exultatione: scitote quod
dominus ipse est Deus. Ipse fecit nos, & non ipsi nos.* Inanis est pa-
tris, manique labor, nisi in germine affuerit opus, & auctori-
tatis conditoris. Manus tuae, inquit, fecerunt me, & plasma-
uerunt me. Et alibi, Tu formasti me, & posuisti super me ma-
num tuam. Ergo quod nascimur, quod sumus, non debemus
ipsi nobis: quia totum debemus auctori. *Nos autem populi eius,
& oues pascuae eius.* Probatur est in prouerbis sapientissime: quia
caelitus uenerit pastor, qui errantes oues, & lethali gramine
sauciatas, super non iubilo vitalia reuocaret ad pascua. *Intra-
te, inquit, portas eius in confessione.* Sola est confessio quae nos si-
de fieri introire per ianuam. *Atria eius in hymnis: confitemini
illi, laudate nomen eius. Diximus, quod nobis esset iam positus
intra domum patris, assumenda caelestium canticorum spi-
ritualis symphonia: ut sit nobis in ingressu confessio, sicut in
actis hymni, sit laus in penetralibus, ubi tota deitatis inha-
bitat plenitudo. Confitemini illi, laudate nomen eius. Confite-
mini illi, quia Deus est. Laudate nomen eius.* Per quod saluari
sumus: & in quo caelestis, terrestris, infernaeque, genua flectit,
& diligit Dominum Deum creatura. Quia suauis est domi-
nus. Unde et quia *In aeternam misericordia eius.* Vere suauis est per
misericordiam, per quam solam torius mundi amarissimam

SERMO VII.

dignatus est auferre sententiam. Ecce agnus Dei, ecce qui tol-
lit peccata mundi. *Et usque in saeculum saeculi veritas eius.* Deus
enim salua veritate miseretur: qui sic dat peccatis veniam, ut
iustitia in ipsa miseratione, rationeque custodiat: qui est be-
nedictus in saecula saeculorum. Amen.

Ioan. 1.

In illud Matthaei, Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocrite
tristes, &c. Et de hypocritis. Sermo VII.

Ubi Deus dominum mutauit in patrem, voluit charitate
magis quam potestate regnare: & amari maluit, quam
timei: paterno monuit affectu: ne quid nobis de labore ius-
tissimo deperiret. Euangelista sic ait, *Cum ieiunatis, nolite fieri
sicut hypocrite tristes: excernant enim facies suas, ut videantur
ab hominibus ieiunantes. Amen dico vobis perceperunt mercedem suam.*
Hypocritis fabrile malum, secretum virus, venenum latens,
virtutum fucus, tineae sanctitatis. Aduersa omnia nituntur
viribus suis, armis suis pugnant, impugnant palam: unde &
cauentur tam facile, quam videntur. Hypocritis secunda simu-
lar, fallit prospera, curiosa mentitur, & crudeli arte virtutes
truncat mucrone virtutum: ieiunium ieiunio perimit, oratio-
ne orationem eniuat, misericordiam miseratione proster-
nit. Hypocritis cognata febris frigida populo propinat ar-
dorem. Quod corporibus est hydrops, hypocritis anima-
bus: hoc est hydrops bibendo sicut, hypocritis inebriata sicut.
Exterminant enim facies suas, ut videatur hominibus ieiunantes.
Hypocritis dum cupit captiuare oculos, oculis fit ipsa capti-
ua. *Exterminant enim facies suas.* Et si facies exterminatur, or-
namentum corporis quod manebit? Vere sicut dominus di-
xit, Si lumen quod in te est tenebrae sunt: ipsae tenebrae qua-
tae erunt? Hypocrita, sit licet tibi facies inculta, neglecta curis,
tristis vultus, exterminatus aspectus, nec ab hominibus in-
uenisti laudem: & apud Deum fructum ieiunij perdidisti.
Hypocrita, elaborasti ieiunij: ut labor tibi ieiunij non pro-
desset. Hypocrita abstinentiae fluctus intrasti, continentiae
conscendisti vndas, enatasti ieiunij pelagus, & in ipso portu
ieiunij naufragasti: quia non comparasti lucrum, led merca-
tus es vanitatem, qui de Dei credito humanum negotij per-
fecisti. Hinc est quod Deo reddidurus es ratione, qui ab ho-
minibus percepti miserae fraudis vlturam. F. atres fugiendus
est virus, pestilencia cauenda, quae de remedijs creat morbos,
conficit de medicina languor, sanctitatem vertit in cinem.

oculo

30

D. PETRI CHRYSOLOGI

placationem facit reatum, generat de propitiatione discrimen. Hypocritam qui fugerit, vincit: qui incurrerit, cadit. Fugiamus hypocritam, fugiamus fratres: sit nostrum de simplicitate ieiunium, de innocentia sit sanctum, de puritate purum, de sinceritate sinceram, sit hominibus occultum, ignotum diabolo, Deo notum. Thesaurum qui non abscondit, prodit: virtutes proditæ non manebunt. Virtutes, sicut proditores suos deserunt: sic suos instant custodire custodes. Ergo ieiunium quod contra vitia prima virtus est nobis, in arce peccatoris collocetur: quia illo in interioribus præsidente, vitia nos quætere in exterioribus non valebunt. Hoc Christus vt Christianus habere possit, hortatur cum dicit, *Tu autem cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam lauare videaris hominibus ieiunans: sed patri tuo qui est in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.* Cum dicit unge caput tuum, & faciem tuam lava: non vt coma capitis illecebrosæ redundet unguento, sed magister iniungit: neque faciem nitescere solito vultu laetæ: sed habitu prædentem vultu celari ieiunium Christiano, quia Christianum venditare non vult artificii merore ieiunium. Sed adcepta redeamus. *Unge caput tuum, & faciem tuam lauare videaris ab hominibus ieiunans: sed patri tuo qui est in abscondito.* Sic non voluptuosos indolget aspectus, sed vultus qui simulatur excludit: facies merore deiecta inuitat famam, non ieiunium voluntarium profiteretur. Si vult, quare tristis? Si non vult, ieiunus quare? Merito tali pœna vivit, qui sibi facit de virtute vitium, mendacium de veritate, de mercede dispendium, de remissione peccatum. Agricola si non impellerit cultum: si sulcum non defoderit: si non exciderit scites: si gramina non euulserit: si in tuto semina non locarit: sibi mentitur, non terræ: nec terræ facit damnum, sed sibi non facit fructum: & ita se vacuat, ita decipit, impugnat ita, qui terræ manu fallaci mentitur. Quid faciet? quid habebit? quid inueniet? qui deo, esuriente carne, hypocritæ luxuriante, mentitur: quia agricolæ fecimus mentionem, sciat ille sustinere se laborem incassum se nil habiturum: qui premens ieiunij aratrum, & abscondens gula gramina, atque eradicans luxuriæ sentes, misericordiæ semina nulla iactauerit. Hoc dominus aperire voluit, qui de ieiunio docens, mox ista subiicit. *Nolite thesauri: are vobis thesauri in terra, vbi arugo & tinea demolitur: vbi fures effodiunt, & furantur. Sed thesauri: æte vobis the-*

SERMO VIII.

sauros in celo: vbi neque arugo, neque tinea demolitur. Et vbi fures non effodiunt, nec furantur. Quid tam patetnum? quid sic veniens de amore? quod tam prouidum de charitate cõsiliū? nihil tibi perire vult, qui tua in thesauris cœlestib' vult reponi. Quam securus dormit, qui deum suorum meruit habere custodem: quam nescit curas: quam deponit angores: quam non est anxius: quam seruatorum caret fastu, qui sua patri seruanda committit. Quomodo paterna seruat affectio, timor non potest sic seruare seruillis: pater cum dat sua filiis, non minuit cõmẽdata filiorū. Quid sit pater nescit: nescit se filium, qui non credit patri. Tineam non excludunt claustra, sed claudunt: & generat, non repellunt: rubiginem nutritione seruata, non vitant: quia quod de se nascitur, non vitatur. Vbi est necessitas, fures deesse non possunt. Qui ergo inret tineas, rubiginẽ, fures, sua ponit: exponit quæ sua sunt, non reponit. Sicut de vestimẽto tinea, rubigo de metallo, de necessitate fures nascuntur: ita de diuitiis auaritia, cupiditas de quæstu, de habendo habedi ardor acquiritur. Qui ergo vult auaritiã vincere, diuitias pro-roget, non reponat. Præmittamus fratres thesauros nostros in cœlum: sint vinctores pauperes, qui possunt sinu suo quæ nostra sunt ad superna portare. Nemo de fraude dubitet baiulorū: tuta est ista transuectio, per quam nostra ad deũ deo fideiussore portantur: cui est omnis honor & gloria, virtus & imperium, & gratiarũ actio in omnia secula sæculorū. Amẽ.

De ieiunio & elemosina. Sermo V III.

Gubernator prudẽs à litore cum nauim soluit, cum mare transiturus intrat fluctus, domus, patriæ, cõiugis, pignori, curas deponit: & ita totus mente, corpore, sensu, nauticis laboribus occupatur, vt & fluctuum possit superare diterrimosa, & stationem luctuosi portus periculi victor intrare. Sic nos fratres ingressi iter abstinentiæ, ieiunij pelagus, quadragesimæ viam, nauim corporis nostri soluamus à litore mundano: secularis patriæ renunciemus curis: in crucis arbore tota mentis vela tendamus: virtutum funibus, sapientiæ remis, gubernaculis disciplinæ, nauigij nostri muniamus incellum, & subdacti terris speculemur cœlũ: vt ducatu signorum cœlestium inter liquidos calles latentis viæ inoffensum tramitam tenere possimus: ac sic gubernante Christo, sanæ spiritũ sancto, emictis voluptatum spumis, superatis vitio fluctibus, decursis criminum procellis, transuectis scopulis

D. PETRI CHRYSOLOGII

peccatorum, atque omnium delictorum naufragiis euitatis, Paschæ portum, lucrum vitæ, gaudia resurrectionis intemus. Verum quia per campos nudos, per falsos vortices, per incertas solitudines acturi sumus viam, nobis tota est esca & potus portanda substantia: imponamus abundantem misericordiam nostræ stirachis profuturam. Fratres, esurit ieiunium, ieiunium sicut, quod non pietatis cibo pascitur, quod potu misericordie non rigatur. Alget ieiunium, ieiunium deficit, quod non eleemosynæ vellus tegit, quod non miserationis operit vestimentum. Fratres, quod est terris ver, hoc misericordiam scimus esse ieiunio. Sicut verni flatus tota facit germina florere camporum: ita misericordia tota ieiunij semina producit in florem, in caelestem messem totam ieiunij facit fructificare virtutem. Quod oleum lucernæ est, hoc ieiunio pietas: sicut lucernæ lumen olei pinguedo succendit, & moderato passu facit illud ad totius noctis solatium perlucere: sic pietas facit splendere ieiunium, & ad totam radiare continentiam claritatem. Quod dici sol est, hoc eleemosyna nascitur esse ieiunio. Sicut in bar solis clariorem perficit diem, & totam nubium dispergit obscuritatem: sic eleemosyna ieiunij sanctificat sanctitatem, totamque cupiditatis mortem lumine pietatis excludit. Ac ne multis immeret, quod est anima corpori, ieiunio largitas hoc habetur. Sicut enim mortificatur corpus à corpore, anima cum recedit: ita mors est ieiunij largitatis abscessus. Est quidem ieiunium vitiatorum mors, vitæ virtutum. Est ieiunium pax corpori, membrorum decus, ornamentum vitæ. Est ieiunium robur mentium, vigor animarum. Est ieiunium castitatis murus, pudicitie propugnaculum, civitas sanctitatis. Est ieiunium schola meritorum, magisterij magisterium, disciplinarum disciplina. Est ieiunium ecclesiasticæ viæ viaticum salutare. Est ieiunium inuictus Christianæ militie principatus. Sed in his virtutibus ieiunium tunc viget, tunc vincit, tunc triumphat, cum duce misericordia pugnat. Misericordia & pietas ieiunij sunt alæ, per quas tollitur, & portatur ad cælum sine quibus iacet, & volutatur in terra, ieiunium sine misericordia simulacrum famis est, imago nulla est sanctitatis, sine pietate ieiunium occasio est auaritiæ, non est propositi parcitatis: quia parcitas ista quæ sicatur in corpore, tantum tumescit in sacco. Ieiunium sine misericordia non est veritas, sed figura: vbi autem mis-

SERMO. VIII.

ericordia, ibi & veritas: probante propheta cum dicit, Misericordia & veritas obuauerunt sibi. Ieiunium sine misericordia non est veritas, sed hypocritis: dicente domino, Vos autem cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, ex terminat enim facies suas, vt videantur ab hominibus ieiunantes. Qui non ieiunat pauperi, Deo fingit: qui ieiunans prædium suum non erogat, sed reponit, cupiditati probatur ieiunare, non Christo. Ieiunantes ergo fratres prandium nostrum reponamus in manu pauperis: vt seruet nobis manus pauperis, quod venter nobis fuerat perditurus. Manus pauperis Abraham finis est: vbi quicquid pauper acceperit, mox reponit. Thesaurus cæli est manus pauperis, quod suscipit ne in terra pereat, reponit in cælum. Thesaurizate, inquit, vobis thesauros in cælo. Manus pauperis est gazophylacium Christi: quia quicquid pauper accipit, Christus accipiat. Da ergo homo pauperi terram, vt accipias cælum. Da nummum, vt accipias regnum, Da micam, vt accipias totum. Da pauperi, vt des tibi: quia quicquid pauperi dederis, tu habebis: quod pauperi non dederis, habebit alter. Clamat deus, Misericordiam volo. Qui quod vult Deo Deo negat, à Deo sibi quod desiderat, vult negari. Misericordiam volo. Homo petit Deum, sed tibi, non sibi. Misericordiam volo. Humanam misericordiam perit, vt largiatur diuinam. Est in cælis misericordia, ad quam per terrenas misericordias peruenitur. Domine, inquit, in cælo misericordia tua. Dicitur causam in iudicio Dei, patronam tibi misericordiam, per quam liberari possis, assume. Qui de patrocinio misericordie certus est, de venia sit securus, de absolute non dubitet. Misericordia non solum causam præuenit, anticipat cognitorem, sed etiam sententiam reuocat, absoluit addictos. Quod Niniuitæ probant, quos iam sententiæ subiectos, penæ traditos ad vitam stantes, morti deditos, misericordia sic rapuit, sic tenuit, sic præuenit: vt maluerit deus deduci sententiam, ne misericordie quid negaret. Stabat quidē & tunc pro causa ieiunium, aspergebat cineres, sternerat cilicium, dabat gemitus, sondebat lachrymas: & quod non poterat exculare verbis, luctibus temperabat: sed non valuit mutare sententiam, nisi perorans misericordia subuenisset. Misericordia & peccatores liberat, & restituit sanctos: quia nisi affuisset misericordia, etiam Dauid cum adulterat, amiserat prophetiam: & 2. Re. 11

Mat. 6.

Osce. 6.

Psal. 35.

Tone. 3.

augustinus

— Veritas non
adest in se
substantia
dicitur 12

Mat. 26 Petrus cum negat, apostolici ordinis perdiderat principatū: & Paulus cum blasphematur, remanserat persecutor: faterur hoc Paulus cum dicit, Qui primus blasphemus fui, & persecutor, & iniuriosus: sed misericordiam consecutus sum. Fratres per misericordias pauperum misericordiam paremus, ut possimus esse de pœna liberi, de salute securi. Beati, inquit, misericordes: quia ipsi misericordiam consequentur. Gratis misericordiam sperat ibi, qui hic non fecerit misericordiam. Qui facit misericordiam, currit ad præmium: qui non facit misericordiam, decurrit ad pœnam.

In illud Matthei, Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, &c. Et de elemosyna.

Sermo IX.

Agit nobiscum Deus, agit in hoc seculo, ne quid nobis pereat in futuro: sicut ex ipso lucet principio lectionis.

Mat. 6. Attendite, inquit, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis: alioquin mercedem non habebis apud patrem vestrum qui in caelis est. Et quomodo quod fit ab hominibus coram hominibus non fit: patetis iustitiæ later sensus, publici operis quod secretum? Qui potest celare radios solis, iustitiæ poterit oculare fulgorem. Iustitia lux rerum consiliis non velatur obscuris. Iustitia cum sibi facta claret, omnes illustrat exemplo. Et quid est quod eam Dominus coram hominibus fieri non vult, per quam statim capiunt res humanæ? Et ubi est illud? Sic luceat lux vestra coram hominibus: ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in caelis est. Quomodo iustitiam vult celare, cuius opera vult sic elucere? Fratres hic præceptio cælestis vult iactantiam tollere, auferre pompam, vanitatem temere, summovere inane gloriæ: sic iustitiam vult celare. Iustitia quæ per se sibi abundat ad gloriam, spectaculum populi, vulgi laudes, fauores hominum, mundi gloriam non requirit: à Deo genita cælum spectat, in oculis agit diuinis, supernis virtutibus mixta semper à Deo solo ut glorificetur expectat. Sed hæc est iustitia, quæ ex Deo est: illa verò iustitia quæ est hypocrisis, iustitia non est, mentitur oculis, fallit aspectum, videntibus illudit, decipit audientes, seducit turbas, trahit populos, famam vedit, emit clamorem, fit sæculo, Deo non fit, mercedem rapit presentem, præmium nõ quærit in futuro, cæcat oculos cæca ipsa non videns vult videri,

Mat. 5. *finit cum mattheo 11. ut in pte.*

propter quam cæcitatem Christus præsentis sic inchoat in præcepto. Attendite. Hoc est, ne gestiatu attendi. Ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus. Quare? Ne videamini ab eis. Et si visi fueritis: quid? Mercedem non habebis apud patrem vestrum qui in caelis est. Fratres, hic Dominus non iudicat, sed exponit, pandit cogitationum dolos, secreta mentium nudat, iniuste iustitiam tractantibus modum iustæ retributionis indicit. Iustitia quæ se humanis oculis locat, diuini patris non potest expectare mercedem: voluit videri, & visa est: voluit hominibus placere, & placuit, habet mercedem quam voluit: præmium quod habere noluit, non habebit. Quæ verò de causa sint hæc præmissa, ex sequentibus audiamus. Cum facis elemosynam, noli tuba canere ante te sicut hypocrita faciunt. Bene tuba, quia talis elemosyna hostilis est, non ciuilibus, non misericordiæ dedita, sed clamori: seditionis venula, non alumna pietatis: ostentationis nundinatio, non commercium charitatis. Elemosynam quisquis ostentat, insultat. Tu, inquit, cum facis elemosynam, noli tuba canere ante te: sicut hypocrita faciunt in Synagoga, & in vicis, ut glorificentur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Audistis quemadmodum notat elemosynam in conuentu in plateis, in triuiis, non impensam ad leuamen pauperum, sed hominum propositam ad fauorem, ut probentur misericordiam vendere, non donare. Fugienda est hypocrisis, fugienda fratres, quæ captiua gloriæ veterundam pauperum non releuat, sed fatigat: quæ de gemitu inopis pompam suæ gloriationis inquirit, quæ suam laudem dilatat: pauperis ex dolore, quæ de miseria petentis famam suæ ostentationis expandit. Sed dicit aliquis, Ergo in conuentu, in plateis, in triuiis, neganda est misericordia? non præbendus est victus? Plane, & in omni loco, & in omni tempore facienda est misericordia, præbendus est victus, nuditas est tegenda: sed sic quomodo docuit misericordiæ author, ut misericordia nõ terræ sit nota, sed cælo: non hominibus insinuata, sed Deo. In plateis in triuiis suum pietas habet secretum: è contrà platea, triuium est, cum in secreto facit hypocrita nil secretum. Fratres, Deus monendo sic vota culpatur, non loca: sensum, nõ opera studium, non datorem: arguit largientem ad suam famam, non ad pauperis famam: iudicat non ubi facias, quando facias, sed qualiter facias: quia Deus de cordibus, non de

f. m. an. iustitia

manibus facta metitur. & de sensu, non de locis operum colligit qualitatem. Misericordiam coram se solum vult fieri, qui solus est misericordiar, & remunerator, & testis, & qui dicitur Esuriui, & dedistis mihi manducare. Vult in paupere sibi dari: & qui vult sibi dari, vult quod datum est se debere: & qui vult se debere quod datum est, vult largientibus nil petere. Deus parua poscit, maxima redditurus. Vnde homo si in paupere Deo sceneras, testes homines non requiras: fides arbitros non requirit. De accipientis fide disputat, qui sine mediatoribus nil dat: qui credita diffamat, vrie verecundia debitorem. Ergo homo daturus Deo, da secreto. vt quod dederis, non sit oneris, sed honoris. **Ob hoc ad te venit tuus ditator in paupere, vt eum non dubites accepta reddere, qui tibi gratis dedit habere quod daret. Quam verò in paupere sit verecunda paupertas, quod largitatis tuæ quærat secretum, aperit ipse cum dicit: Te autem faciente elemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Putas quam vult nescire alterum: qui teipsum qui facis vult aliqua tui parte nescire? Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Sicut sunt nobis in dextera parte virtutes, ita nobis pars vitiorum in sinistra. Ergo vt opus est dextera, quod facit tacitus dator quid facit dator garrulus, hypocritis est sinistra. Hypocritis dolus, simulatio, frans, mendacium, elatio, tumor, iactantia, insistunt nobis, & imminet à sinistris. Quoties ergo nobis cum bonitate, pietate, cum misericordia causa est, nesciat hoc sinistra. Sinistra est, quæ nobis animarum prelia semper indicit: & ne virtutes in effectum veniant, elaborat. Ne sit pietas, impietas agit: ne elemosyna vindicet, cupiditas pugnat, furit auaricia, ne misericordia conualescat, ne innocentia, puritas, simplicitas, sanctitas regnet, hypocritis sola configit, quam Christus à nobis tali prædicatione secludit: Te autem faciente elemosynam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Fratres, in hoc seculo fugiamus quæ à sinistris sunt, si in futurum à dextris desideramus altare, & audire. Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Homo, da in terra pauperi, quæ tibi manere vis in celo. Homo, commilita hic pauperi, si vis tibi regnare cum ipso domino nostro Iesu Christo, qui es benedictus in secula seculorum. Amen.**

Mat. 2.

In Psalmum XXVIII. Sermo X.

OMnes qui arduas operum subleuant, & solantur angustias, probant ad solatium laboris datam nobis naturaliter cantilenam. Hinc nauæ cantu superant marina discrimina, hinc immenta pondera adducunt leuamine canonicorum, hinc vsantes colles arduos facit transcendere vox sonora, hinc præliatores ipsos præcedens cantus subire concitat amara bellorum. Ac ne multis, omne quod duri est operis, quod laboris, dulcis vincit & efficit cantilena. Sic nos fratres Quadragesimæ ieiunio cantica diuina iungamus, vt abstinentiæ pondus caelestis temperet, & subleuet symphonia, prouocante nos ad hæc Dauidæ beato, **qui dum** fistula pecus earum mulcet, & oblectat in pascuis, cantu dura didicit superare bellorum: cantu meruit ductare populos ad salutem, cantu valuit vocare gentes, reducere Iudæos, fugare demones, Dei filios ad superni patris obsequium conuocare, sicut bene inuitans eius cecinit melodia. *Afferre domino, inquit, fili Dei.* Puiasne caelestes taliter appellat iste virtutes? aut homines Dei aptat in filios? & terrenam carnem caelestem subleuat ad naturam? *Afferre domino filij Dei.* Homines fratres, homines nuncupat hic Propheta, quos Dei filios alibi sic decantat. Ego dixi Dij estis, & filij excelsi omnes. **Audiuimus fratres** quo nos tulit diuina dignatio, quo paternitas exulit nos superna: credamus nos Dei filios: respondeamus generi, viuamus celo, patrem similitudine referamus, ne perdamus vitis quod sumus per gratiam consecuti. *Afferre domino filij Dei.* Videtis, quia caelestis pater sentit amorem donis, datis effectum, probat muneribus charitatem. **Et reuera fratres,** filium se nescit, visceribus caret, naturam negat, ingratus est patri, qui auctoritatem viæ suæ non obsequiis placat, non deuincit cultu, muneribus nõ honorat. *Afferre domino filij Dei.* Videsmus quid sit illud, quod nos tanto patri hic propheta commonet, & hortatur afferre. *Afferre domino filij Dei, afferre domino filios arctum.* Hoc est, totum quod expetit, quod requirit, ouium foetus, vile terreni pecoris geimen, stratos per viam parus, semina effusa per campos, diuino patri, vt diuina soboles offerat admoetur. Aut forte Iudaicas victimas, sacrificia cruenta, balantes sub cultris hostias, creator omnium nunc requirit

psal. 86

DEUS: Et vbi est illud quod dixit? Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos: quoniam meæ sunt omnes ferae sylvarum, iumenta in montibus, & boues. Cognoui omnia volatilia cæli, & species agri mecum est. Si esuriero, non dicam tibi, meus est enim orbis terræ, & plenitudo eius. Et si ista repulit, quos arietum filios sibi deposcit afferri? Ad Abraham loquitur: Accipe filium tuum dilectum, & offeres mihi in holocaustum. Arius Abraham maturus ad innocentiam, grandævus ad fidem, perfectus ad hostiam, paratus ad holocaustum, afferebat filium suum, filium arietis: imò se immolabat in filio: sanctificabat mentem suam: lætificabat fidem suam: vt esset idem victima & Pontifex: Sacerdos & sacrificium: patris, patris erat passio ibi tota vbi filius immolabatur, ignavus filius sistebatur: nescius filius aptabatur vincetus, vt tolleret de passione martyrium: præmium de pœna patris, de conspectu patris raperet cottonâ. Denique patris suspensa est dextera, patris gladius est remorus: quia non quærebatur mors filij, sed patris charitas probatur: nec expetebatur sanguis filij, vbi tota victima in patris dilectione conlabat, scriptura dicente: Nunc scio, quia diligis Deum: quia non pepercisti vnigenito filio tuo propter me. Abraham diximus arietem, vt Isaac arietis filium probaremus: ac sic luceret, quos arietum filios Propheta vult domino nos deferre. *Afferre domino filios arietum.* Filios Patrum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Christianus modo vt afferat, admonetur: quando grex dominicus fidei laxatur in pastum: quando agnos suos cælestis pastor ad ovile dominicum vult deferri: ne dispersi per inculta gentium, luporum deuorentur incurribus. Sed quid admoneat vox diuina, planius iam loquamur: *Afferre domino filios arietum.* Afferre domino baptizandos, afferre quos fides concipiat, non caro: afferre quos Dei gratia generet, non mundana natura: afferre quos agnos præstet innocetia nõ habeat pecoris hebetudo: afferre, afferre quos spõte venite aut necessitas vetat, aut ætas impedit, aut ignorantia retardat, aut tenent vicia, aut delicta remorantur, aut spectatio decipit, aut fallit cõfusione paupertas: adducite volentes, attrahite volentes, facite vobis de aliena necessitate mercedem: seruũ catechuminũ si habet dominus adducat, vt habeat sciam fidelem: filium patrem offerat, non retardet: vt cui præsentem

Gen. 22

Gen. 2.

sentem vitam præstitit, conferat & futuram. Vir coniugem deducat ad fidem, ne quod vnum est in carne, spiritu sit diuissum. Amicus amicum attrahat ad salutem, vt de gratia diuina humanam comprobet charitatem. Peregrinum cuius, possessor hospitem Dei ducat ad mensam: vt sine suo sumptu de diuinis copiis sit humanus. Attrahite nolentes: nemo dicat, non vult: quia & Abraham, vt offerret filium colligauit, & Loth angeli, vt subtraheret flammis, extractum manibus sustulerunt, & Petrum dominus vt iret ad martyrium quo nolebat, auxilij sui virtute præcinxit, dicens, Præcinger te alius, & deducet quo tu non vis. Et pater cælestis non solum volentes suscipit, sed attrahit & nolentes, dicente filio, Nemo potest venire ad me, nisi pater qui misit me, attraxerit illum. *Ioan. 6.* Quomodo se Christianum credit, qui non Christo annosa & vetera ducit: Aut quomodo domũ suam iudicat ovile Dei, vbi non pascuale germen dei pecus dat balatum? Obsecro & obtestor fratres charissimi per dominum nostrum, vt in hoc vigiletis omnes, quatenus his diebus nullos à dei gratia, nullos à generatione diuina relinquatur extortis: quatenus quod aliis Deus est per suam gratiam collaturus, vestrum crescat, & redundet in gaudium. Homines sumus sub incerto viuentes: & nescimus quid pariat superuentura dies. Agamus ergo dilectissimi, ne serui, ne filij, ne coniuges, ne parentes præuerti morte, & præsentem vitam careant, & non perueniant ad futuram.

Gen. 2.

Gen. 1.

Ioan. 6.

Pro. 27.

De ieiunio & tentationibus Christi. Sermo XI.

Quod curiositas humana, quod veterum labor, quod sapientia mundana quærens, & diu quærens, non potuit inuenire: hoc scire & nescire facile præstitit lex diuina. Vnde malum, culpa vnde, vitorum vis vnde, vnde criminum furor, vnde corporum bella, vnde conspectus animæ, vnde vitæ tempestas tanta, vnde mortis naufragium tam crudele nesciret homo, nisi Dei lex diabolus prodidisset? Diabolus mali author, nequitie origo, rerum hostis, secundi hominis semper inimicus, ille laqueos tendit, lapsus parat, foueas fodit, aptat ruinas, stimulat corpora, pungit animas, cogitationes suggerit, immitit iras, dat virtutes odio, vitia dat amoris, errores ferit, discordias nutrit, pacem turbat, affectus dissipat, conscindit vnitatem, sapit malum satis, bonum nil, violat diuina, humana tentat. Hinc vsque ad Christum tendisse ten-

tator temerarius sic refertur. *Et cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esurii: & accedens tentator dixit ei: Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.* Audientes illi in Deum non vadant, non criminentur naturam, non contempnentur auctori, non accusent carnem, de anima non querantur, non imprent tempora, astris non impurent, infamare desinant innocentiam creaturæ, malum sentiant accedens, non creatum, & creatorem boni Deum, diabolum inventorem malitiæ sic ascribant diabolo mala, bona Deo, declinent mala, faciant bona, habituri in bonis auditorem Deum, qui dat posse quod iubet, & quæ præcipit, facit ipse: quia sicut diabolus impellit mala, sic Deus deducit ad bona. Nemo ergo quasi concreatis sibi vitis obsequatur, & quod est criminis esse putet naturæ, sed sumat cum Christo arma ieiunij, criminum propellat impetus, prosternat castra vitiosum, & de ipso auctore mali sumat Christo dimicante victoriâ. Diabolo victo vitia nil valebunt: quia extincto tyrâno solutæ acies sunt tyrâni. Audi apostoli dicentem, Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinẽ: sed aduersus spiritualia nequitia in caelestibus. *Tunc, inquit, Iesus ductus est in desertum à spiritu.* Non à diabolo, ut esset diuinitus cursus, non humanus incursum: ut esset spiritus præscientiæ, inscitia non esset humana: & esset potestas Dei, potestas non esset inimici. Diabolus semper primordia boni pulsât, tentat rudimenta virtutum, sancta in ipso ortu festinat extinguere, sciens quod ea subvertere fundata non possit. Hoc non ignorans Christus diabolo se querenti patienter indulsit, ut inimicus laqueo suo ipse teneretur, & caperetur inde, vnde capere se putabat, sicq; à Christo victus, cederet Christianis. *Et cum ieiunasset, inquit, quadraginta diebus & quadraginta noctibus.* Videtis fratres, quia quod Quadragesimam ieiunamus, non est humana inventio, auctoritas est diuina, & est mysticom, non præsumptum: nec est de terreno vsu, sed de caelestibus est secretis. Quadragesima quatuor decades quadratam fidei continet disciplinam, quia semper est quadrata perfectio. Quaternarius numerus & deuiarius quæ in caelo, & in terra tenent sacramenta, quia aperire modo non vacat, explicemus domini cepta ieiunia. *Et cum ieiunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus.* Homo, Deus in te ieiunat, in te esurit: imò ieiunat tibi, tibi esurit, qui sibi sicut nescit manducare, sic non

Eph. 6.

potest esurire. Ergo eum propter te ieiunat Christus, te esurit. *Et cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esurii.* Hoc non est inimitatis signum, sed est insigne virtutis: quia cum dicit, postea esurii quadraginta diebus & quadraginta noctibus, probat in illo esuriam non fuisse, esuriam sentire, & vincere, est laboris humani diuine virtutis est esuriam non habere. Ergo Christus non ieiunio læcessit, non esurit fame, sed esuriuit Christus, ut tentandi materiam diabolus inueniret, quia ad ieiunium non audebat accedere, quia sic ieiunantem, Deum non hominem sentiebat. Tunc sensie hominem, tunc mortalem credidit, tunc eum putauit posse tentari, quando eum esurire callidus explorator inspexit. *Et accedens tentator dixit.* Accessit tentantis dolo, non obsequentis affectu. Accessit peius impudens quam recessit: sed esurienti quid obtulerit, audiamus. *Dic ut lapides isti panes fiant.* Lapidem esurienti offert, humanitas talis est semper inimici: sic patet mortis auctor, sic inuitus vitæ. *Dic ut lapides isti panes fiant.* Diabole, fallit te præuissio tua. Potest famem vertere in saturitatem, qui potest in panem lapides immutare. Quid illi consilium tuum, cui sua sufficit virtus? *Dic ut lapides isti panes fiant.* Diabole, & prodidisti te, & tuum dominum non patuisti. *Dic ut lapides isti panes fiant.* Miser, malus vis esse, sed non potes: cupis tentare, sed nescis: esurienti tenera offerre, non dura debuisti: famem non asperis palpare, sed blandis: inedia non horridis regere debueras, sed gulosis. Istis non modo Dei filium, sed hominis filium tu laqueare non posses. Ad præsentiam Christi deperire tibi artes tuas tentator intellige. *Dic ut lapides isti panes fiant.* Potest de lapidibus panes facere, qui aquas conuertit in vinum. Sed signa fidei sunt præstanda, non dolis: credenti danda sunt, non sunt danda tentanti: & faciendæ sunt ad petentis salutem, non ad facientis iniuriam. Diabole, tibi ut quid signa, cui nil subuenit ad salutem? cui totum restat ad penam: cui & signa proficiunt ad ruinam? Sed accipe responsum, ut te intelligas, & subiiciaris auctori. *Non in solo pane viuunt homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.* Audi patris verbum verba salutis nostræ esurire, non panem, & agere ut homo semper viuat caelesti verbo, terreno pane non semper: ac si Deo viuat, ut sui nescius sit laboris: quia vere illa vita est, quæ sudorem nescit, dolores non habet, non habet finem.

D. PETRI CHRYSOLOGI
De ieiunio, Sermo XIII.

Quoniam ieiunij verum, & tempus bellorum spirituum cernimus aduenisse: sicut Christi milites, depositis corporis animaque torpore, virtutum procedamus ad campum: ut membra quae sunt nobis hzemali ocio mollita, exercitio caelestium roborentur armorum: dedimus corpori annum, demus animae dies; impendimus nobis tempora, tempus deputemus auctori: viuamus Deo paululum, qui saeculo viximus totum: seponamus domesticas curas, Ecclesiae maneamus in castris, vigilemus in acie Christi, somnum cubilium non quaeramus, iungamur fortibus, ab amplexibus separemur mollibus, amor nos teneat triumphorum, paruulorum non auocent blandimenta, auribus nostris insonet vox diuina, familiaris strepitus nostrum non confundat auditum, cibis paruis de caelesti sumatur annona, terreni luxus copiae non quaerantur, in poculis sobrietatis mensura seruetur, vires ebrietas non eneruet. De stipendiis quicquid exuberat, commilito pauper assumat: pestilens effusio nil perdat, in conspectu habebis auxilium, esuriens saucium quae cibabis. Sic muniti fratres, instituti sic, indicamus bella peccatis: statuamus criminibus pugnam, consuetum viciis nunciemus, securi de victoria: quia nec arma caelestia hostes poterunt superare terreni, nec diuino regi aduersa poterunt contraire mundana: nec in prociectu fidei constitutos praeruenite poterit inimica subuersio: neque cautos, vigilantes, sobrios, diabolus perturbare suis superuentionibus praeualebit: certe neque nos taliter armatos publico conspectu prouocare audebit: dolis appetere non praesumeret. Animus in caelesti specula perseueret: diaboli fraudulentas & occultas deprimat, & declinet insidias. Est quidem diabolus per se nequam: fit tamen nequior prouocatus. Audi Apostolum dicentem: Diabolus sicut leo rugiens circuit, quaerens quem deuoret. Ieiunantibus nobis, diabolus esurit, qui nostris semper saturatur ex culpis. Ille cibum nostrum deducit in crapulam: potum nostrum in ebrietatem diffundit: ut mentem faciat amentem, carnem luteam reddat, corpus animi domicilium, animae vas, murum spiritus, virtutum scholam, Dei templum, in scenam criminum, in vitiorum pompam, voluptatum redigat in theatrum. Capit ille satietae: voluptatem percipit: expletur epulis: quando nos luxus soluit, libido stimulat, popa

1. Pet. 5.

SERMO XII.

rapit, impellit ambitio, urget ita, furor implet, succendit inuidia, cupiditas inflammat, cura sollicitant, lites vexant, luera capiunt, usurae vinciunt, chirographa ligant, praemunt faculi, elidit aurum. Quando moriuntur virtutes, viuunt vitia, voluptas effluit, honestas perit, misericordia deficit, abundat auaritia, regnat confusio, succumbit ordo, prosterntur disciplina. Illa militant aduersum militem Christi: istae sunt saetanae cohortes, istae diaboli legiones, ista sunt quae mundum sepulchris obfederunt, debellauerunt populos, vastarunt gentes, orbem totum duxere captiuum. Ista sunt quibus nullus per se potuit obuiare mortalis: & ideo ad vincenda ista deus venit ipse: caeli rex ipse descendit: ipse victor singularis aduenit, ieiunium quadragesimae statuens in prociectu: ut quadragesima decade ieiunij quadraturam mundi totam muro inexpugnabili communiret. Ieiunium fratres, scimus esse dei arcem, Christi castra, murum spiritus, vexillum fidei, castitatis signum, sanctitatis trophaeum. Hoc Adam seruaui in paradiso: quem inde detraxit gula. Hoc in arca custodiuit Noe, mundum ebrietas cum demersit. Per hoc Lot Sodomiticum retinuit incendium: qui per ebrietatem incesti est adustus incendio. Hoc Mosen diuini seruatoris fecit lumine perducere, quando comestatio & ebrietas Israeliticum populum simulachrorum tenebrauit erroribus. Hoc Eliam peruenit ad caelum: quando Achab impium ebrietas ad inferna dicitur. Hoc Ioannem in natis mulierum fecit esse maiorem: quando tumultu Herodem principem imperio mulierum reddidit homicidam. Quadragesimae ieiunium fratres vetustas diaboli prodidit, & patefecit insidias. Diabolus nanque qui manducantem contempserat Christum, bibentem velut hominem computarat: ubi ieiunantem vidit, suspicatur deum: dei filium confitetur. Si filius dei es, inquit, dic ut lapides isti pauerint. Sic dicendo, diabolus hominem vult monstrare, non Deum: non cibum parare vult, sed vult amputare ieiunium. Si filius dei es, dic ut lapides isti pauerint. Post ieiunium, panem non diuina virtus, sed infirmitas humana disquirat, nec sic laeserit fame Deus, ut ad prouidendum sibi cibum, quod est suae potestatis, addicat. Ex sequentibus itaque, diabolus aperit quid conetur. Si filius dei es mitte te deorsum. Satis hominem probare vult, cui non assensum prouidit, sed ruinam humana conditione ad ascensum difficilis, facilis inuenitur ad lapsum.

Gene. 3.

Gene. 7.

Gen. 19.

Exo. 12.

Gen. 19.

Gen. 19.

Gen. 19.

4. Re. 2

Marc. 6.

Mar. 4.

Luc. 11. 19.

Gen. 1. 12.

Gen. 1. 12.

Gen. 1. 12.

Gen. 1. 12.

Gen. 1. 12.

Si filius dei es, mitte te deorsum. Erras diabole: nec tentare nosti: cadere non potest deus. *Tunc ostendit es omnia regna mundi, & gloriam eorum, & dixit ei, Hec omnia tibi dabo si prociens adoraueris me.* O ausus diaboli, deo dicit, adora me: sed sensit mox virtutibus deum, peccatis iudicem, supplicem præmiis quem querebat: nam Christi nomine, nomine ieiunantis cepit ab obsessis corporibus effugari, & dare tremēs illi gloriam, cui superbus callide interrogat iniurias: ieiunans vicit, vt nobis vincendi vires, vincendi formam taliter largiretur. Hoc, ait, genus non eiicitur, nisi in ieiunio & oratione. Ieiunemus ergo fratres si volumus imitari Christum, si volumus fraudulentas diaboli superare verfusias.

Mat. 17

De eisdem, Sermo XIII.

Ecce tempus quo miles procedit ad campum, recurrit ad Dei ieiunia Christianus. Ecce tempus quo carnis ocia, quo mentis ignavia, quo ventris cura, & tota est familiaris obsequij deponenda torpedo. Ecce tempus quo in armorum caelestium meditatione, animæ & corporis exercendæ sunt vires. Ecce tempus quo residente Christo, altantibus angelis, nostra luctaminis exercenda est fortitudo. Nunc est tempus quo gula cum ieiunio, abstinentia cum crapula, cum luxuria castitas, cum perfidia fides, pietas cum impietate, patientia cum furore, cupiditas cum liberalitate, misericordia cum auaritia, humilitas cum superbia, sanctitas cum reatu, Christo remunerante confligit. Si quis ergo spectante Deo, caelesti resonante iâ tuba, angelico insistente occurso, cubi- culi irretitus illecebris, enervatus mollitiæ plumarum, resolutus in totum in galibus blandimentis, ad exercitium virtutis ventre neglexerit: perdit luctaminis præmium, virtutis gloriam, certaminis palmam, iustitiæ coronam: desertoris etiam crimine multabitur in futurum. Hodie fratres Christus rex noster commilitones suos de Euangelico allocutus est tribunali, indixit hostibus bella, promisit præmia pugnaturis, retulit bellorum causas, inimicorum dolos prodidit, & conatus: vbi, & quando, & quomodo consilgendum sit nobis triumphali constitutione signavit. Et quauis solus possit obtinere victoriam, propter nos tamen, & nostrum formidinem, adesse tota iussit præsidia de supernis. Qui ergo ista noluit audire, qui statuta regis nostri talia, & tanta, scire contempsit, iudicate si non ipse se exiit nostræ militiæ sacra-

mentis, & caelesti contubernio reddidit, & fecit extorrem. At vos fratres, qui sequi vultis in hoc quadragesimæ ieiunio, ieiunij dominici formam: pugnaturis vos, sicut prædiximus, contra vitorum turmas, contra acies criminum, contra informes concupiscentiarum formas, contra demonum totas aërias, totas diffusas, & innumerat legiones, triumphaturos vos ex ipsis que dominicum ieiunium subsequuntur, tentationibus approbate. Vbi enim dominus, quadragesimæ ieiunium in deserto illo virtutis suæ aggressus est documento, mox diabolo occurrit pugnaturus dolis: quia ieiunanti viribus obistere non valebat. Quantum enim crapulacioni deditis dominatur, & ebriis, orantes timer taorum, tantè refugit ille ieiunos, dicente domino. Non eiicitur nisi in ieiunio, & oratione. Sed qua fraude diabolus tētare ausus sit, audiamus: *Si filius dei es, die vt lapides isti panes fiant.* Audistis quid de ieiunio ipse sentiat, & iudicet inimicus. *Si filius dei es.* Videtis quia iam non hominem, sed dei filium credit, quem libenter à ventris conspexerat seruire. Sensit, sensit diabolus ieiunium cunctis virtutibus anteferrî. Iohannem viderat vrbium delicias squalentis eremi habitatione mutasse, molli- ciem carnis vestis asperitate calesse, agresti cibo mundi totâ frenasse luxuriam. Et quod solum deitatis insigne est, hominibus dimississe peccata. Et tamen non ei dixit: *Si filius dei es.* At vbi dominum vidit iugiter ieiunantem, proclamat, *Si filius dei es.* Errat diabolus, qui contra dominum astutiæ suæ nequitiæ, & argumenta iaculatur. *Si filius dei es, die vt lapides isti panes fiant.* Quid est quod ieiunante Christo deitatis signa tota in sola panis promissione perquiri? Et quem dei filium continua ieiunij significatione presentit, esse dei filium de prouisione panis, de cura ventris, desiderat approbare? *Si filius dei es, die vt lapides isti panes fiant.* Quare nō dixit, Si filius dei es, die vt homines, aut angeli, aut aliquid aliud fiant, sed die vt lapides isti panes fiant? Signum panis petit, qui signum ieiunij perimefecit. Signum panis petit, vt ieiunij tremendâ sibi refugiat signum. Panem malus ingerit consolator, vt virtutem mutet, vt propositum violet ieiunantis. Sed videamus quid responderit de pane, panis qui de celo descendit. *Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore dei.* Quam vere viuit in verbo dei, dei verbum. Quam vere panis non indiget pane. Quam diuine lapides conuertit in homines,

Mat. 17

Mat. 4

Deut. 8

qui de lapidibus Abrahæ filios ad iudicium suæ maiestatis exulcat. Et quia impudens inimicus nescit semel vinci, ad multiplicem vincens triumphum. *Statuit dominum super pinna culum templi. & ait, Si filius dei es, mitte te deorsum.* O signum, mitte te deorsum: convenientius dixerit, si filius dei es, ascende ad celum: eum sit hominis utique ad ima cadere, dei sit ad superna cõscendere. *Si filius dei es, mitte te deorsum.* Sic suis suader, sic suis providet semper: sic suos eleuat, vt de alto precipitet validius in ruinam. *Si filius Dei es, mitte te deorsum.* Consiliis suis si diabolus prodit. *Mitte te deorsum.* Lapsus quærit, præcipitia imperat, & tali consilio per Africam martyres facit, sine clamore dicendo, si vis martyr esse, mitte te deorsum, vt eos impellat de alto ad mortem: non de humilis tollat, & eleuet ad coronam. Et sicut se diabolus consiliis suis prodit, ita responsione sua dominus se reuelat, dum ait: *Non tentabis dominum Deum tuum.* Si utique dominum, se utique deum intelligi voluit, hæc dicendo, qui non de pinna templi tantum se dedit ad terram, sed è caelis se ad inferos vsque iactauit, vt non cadentium forma, sed esset resurrectio mortuorum. Aduertite fratres, si possit se uis inimicus, quantum sepe victus, homini cedere, qui audit & sentit dominum deum, & tamen adhuc tentare non desinit. *Posuit eum super montem excelsum, & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & ait illi, hæc omnia tibi dabo, si proci dens adoraueris me.* Hæc dicit, non qui possit dare, sed fallere: nec promissa conferre, sed ipsa auferre promissionibus quæ habentur. *Hæc omnia tibi dabo.* Offert quæ dei sunt deo, auctori quæ authoris sunt, reptomittit: suadet vt adoret ab omnibus adorandus, & caratur ausibus suis ante iudicium iudici quemadmodum simplices deciperet, confiteretur: cui dominus non tam testimonio legis, quam diuinitatis suæ respondit imperio. *Dominum deum tuum adorabis.* Tu dominum deum tuum illum, cui genu flectunt omnia non solum celestia & terrestria, sed etiam inferna. Adorabis ergo tu in inferno stridens & eulans eum, quem ad te adorandum modo temerarius desertor inuitas. Itaque diabolus toties, & taliter repercussus à domino, circa nos seruos eius modo toto furore discarnit: & sic Christus milites suos, ita ille suos alloquitur, & armat ministros. Dicit ergo diabolus, tempus nos modo grauius ieiunij obseruatione debellat: per gulam, per crapulam, per ebrieta-

Deut. 6.

Ja 100

Deut. 6.

Phili. 2.

tes, per luxuriam, homines attentare non possumus: armate lites, seminare discordias, excitare odia, concitare iras, inspirate mendacia, extorque te periuria, suggerite blasphemias, vaniloquia diffundite, infundite dolos, conflare auaritiã, lucra turpia prouidere, vt quod venter modo ad luxuriam non dependit, vel sacculus claudat, & reponat ad penam. Cauete ante omnia: ne misericordia, ne elemosyna, ne humanitas, præteritos labores nostros deleat, præsentem auferat, tollat futuros. Sed nos fratres, & nostri regis agnoscentes monita, & quæ diabolus suis mandauerit audientes, ieiunia nostra sine lite, sine clamore, sine ira, sine dolo, sine simulatione, cum tota misericordia, charitate, pietate, peragamus: vt dominus Christus qui spreis pecorum conuentis victimis, spiritus contriti & contribulati cordis sacrificium requisit, cum silentio pacis ieiunij nostri hostias placatus & propiciatus assumat.

In Psalmum XL. Sermo XIII.

PRæliorum peritis militaris tuba personat disciplinam, imperitis tantum terrificum dat clamorem: vt magistra bellorum dat suis vires, hostibus dat pauorem. Qui sine tuba dimicat, miles non est: fertur furore, non prælio: virtute non agit, sed periculo: quærit perire, non vincere. Hoc diximus, vt Christi miles intelligat, celestis quare prouisa sit cantilena. Constituti in campo sæculi pugnam cum diabolo, cum vitis sustinemus. Quoties ergo nobis intonat propheticus clangor, toties nos in pace cautos, & in acie fortes, & in prælio reddit inuictos. Nanque hodie beatus Psalmista ad intelligentiam nos supernam conuocat per clamorem. *Beatus qui intelligit super egenum & pauperem.* Et quæ est intelligentia, vbi est professa paupertas? Vis est intelligentiæ, si rimetur viscera, si deprehendat occulta, si tecta nudet. Verum subiecta oculis, exposita in publico, ingesta rebus, non est intelligere, sed videre. Nuditate algidus, rabidus fame, siti aridus, lassitudine tremens, defectu luridus, quod egenus sit, intelligere quis labor? Et si labor intelligentiæ nullus est, unde est intelligentiæ fructus? Oremus fratres, vt ipse nobis intelligere intelligenda concedat, qui se intelligi in paupere sic demonstrat: quod ipse qui celum regit sit nudus in paupere, quod in esuriente esumat saturitas rerum, quod sitiat in sitiente fons fontium, intelligere quomodo non magis est

dispositio

D. PETRI CHRYSOLOGII

quomodo non beatum intelligere, quod ei sit ampla paupertas, cui angustum est caelum? qui dicat mundum, quod egeat in egeante? quod fructum panis, aquae calicem dator omnium queat? quod se deus amore pauperis sic deponat, ut non ad sit pauperi, sed ipse sit pauper? hoc cui videre dedit deus, ipse videt. Sed quo modo aut in se transfuderit pauperem, aut se in paupere fuderit, dicat ipse iam nobis, Esurivi, inquit, & dedistis mihi manducare. Non dixit, esurivi pauper, & dedistis illi manducare: sed esurivi ego, & dedistis manducare mihi. Sibi datum clamat quod pauper accepit, se manducare dicit quod comederit pauper: quod bibit pauper, sibi testatur insulum. O quid agit amor pauperis, gloriatur in caelo deus: unde pauper erubescit in terra, & hoc reputat in honorem sibi, quod pauperi computatur iniuria. Dixisse suffecerat, dedistis mihi potum: sed premitit, esurivi, sicuti: quia parvus fuisset amor pauperis quod pauperem suscepisset, nisi & passiones pauperis suscepisset: & certe verus amor non nisi passionibus probatur. Verus amor est fecisse suas angustias angustias: nimis est quod sapit Deo pauperis cibis, qui totius creaturae bona non esurit, saginat se in esca pauperis prophetizat in regno caeli coram omnibus angelis in conuentu resurgentiu. Quod Abel passus sit, quod seruavit mundum Noe, quod Abraham fidem suscepit, quod Moyses legem tulit, quod Petrus crucem resupinus ascendit, deus tacet, & hoc clamat solum quod comedit pauper. In caelo prima est esurientis annona, prima stipendia pauperis tractantur in caelo, erogatio pauperis prima diuinis scribitur in diurnis. Beatus cuius nomen toties Deo legitur, quoties ratio pauperis recitatur in caelo. Sed istius beatitudinis audiamus & fructu. *In die mala liberabit eum dominus. Qui se nouit per mala seculi vitam ducere, eleemosynae semper secum auxilium ducat, ad praesidium sibi turmas pauperum vocet, in passu pauperum largus prorogator exuberet, pauperum frequentet domum, non trepidet erogando, deficere nescit cui porcigit manum patens acceptor: exhausti thesaurus is non potest, de quo sufficit nummus. *In die mala liberabit eum dominus. In die mala illi Deus liberator assistet, qui a malis pauperem liberat. In angustis illum Deus clamantem audiet, qui pauperem cum clamaret, audiuit: Non videbit diem malum, qui dies bonos habere pauperem fecit. Videbit diem**

Mat. 25

in quibus

Gen. 4.
Gen. 6.
Gen. 15.
Exo. 20

SERMO XV.

malum, qui diem iudicij sine aduocatione paupertatis intrauerit. Sine causa accusant peccata, quem pauper excusat. Excusari non potest, quem fames pauperis accusarit. *Domine ait, conseruet eum & uiuifcet eum. Non dixit, conseruet & uiuifcet: sed dixit, conseruet & uiuifcet. Dixit, non ut denunciatis vox sit ista, sed rogantis. Qui audiuit rogantem egenum, ecce audit orbe toto pro se ecclesiam sic rogantem. Dominus conseruet eum & uiuifcet eum. Conseruet, ne rapiatur ad penam: uiuifcet, ut resurgat a mortuis, & recipiat vitam. Et non tradat eum in manu inimici eius. Cuius inimici? nempe diaboli, ipse est inimicitiarum princeps: despicit inimicos, qui ipsum inimicitiarum calcant authorem. Dominus autem adiuuet eum super lectum doloris eius. Exequitur propheta omnes arumnas fragilitatis humanae. Dominus autem adiuuet eum super lectum doloris eius. Quis est lectus doloris nostri, nisi corpus nostrum? in quo anima iacet, & iacet dolens, & dolet, quae caelum repetere cupiens premitur corporis terra. *Uniuersam stratum eius versasti in infirmitate eius. Istum non versat in stratum, sed in strato versat infirmus. Caro ergo est, quae versatur & versat. Ipsa est ergo quae in aduersis uoluitur, in prosperis versat. Dominus ergo versat stratum nostrum, quando nobis aduersa uertit in prospera: & quia in lecto doloris, hoc est, in lecto corporis animus uolebatur aegrotus, ipse qui uolebatur, proclamat: Ego dixi domine, miserere mei, sana animam meam, quia peccauit tibi. Quia per consensum carnis sentit animi se contraxisse languorem, ut anima sanctetur implorat: & misericordiam petit fidens, quia in pauperem misericordiam fecit. Beatus qui scenerando pauperi ipsum sibi iudicem praestitit debitorem.**

De Centurione, Sermo XV.

Audituri estis hodie fratres, quemadmodum cohortis Romanae Centurio dux factus est militiae Christianae, & merito, quia ante cepit docere quam credere. *Uenit inquit, Iesus Capernaenum, & accessit ad eum Centurio rogans, et dicens, Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquetur. Et ait illi Iesus, Ego ueniam, & curabo eum: & respondens Centurio, ait, Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic uerbo, & sanabitur puer meus: nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, et dico huic, uade, et vadit: et alij, ueni, & uenit: & seruo meo, fac hoc, et facit. Videtis Centurionem*

Mat. 8.

D. PETRI CHRYSOLOGI

anquam discipulatus subiret officium, locum magisterij fuisse sortitum. Præbet enim petendi formam, dat normam credendi, fidei pandit causas, virtutum commédât exempla, qui nondum Christiana: scholæ ingressus est disciplinam. *Accesit ad eum Centurio rogans eum.* Hoc est sapere, non rogare. *Puer meus iacet in domo.* Causas pueri quasi magister agit: vere Centurio, qui stipendia terrena centenarium cæli mutauit in fructum, & seruitutem militiæ secularis in diuinam sustulit dignitatem. *Domine, puer meus iacet in domo.* Qui vocat dominum, faretur suam fideliter seruitutem. Et quomodo hic Centurio, qui sic agnoscit dominum, puerum suum ausus est profiteri, quasi nesciens serui peculium ad dominum pertinere? Aut ignorat communia, qui docet tam secreta, tam profunda? *Puer meus.* Meum dico, quia iacet: si tuus esset domine, non iaceret. Probat hoc Propheta, cum dicit, Ecce nunc benedicite dominum omnes serui domini, qui statis in domo domini. Qui statis, non iacetis: ait, stant serui tui: hominum serui iacet. Puer meus qui iacet, vt tuus sit, surgat: meus, quia paralyticus: vt tuus sit, iam sanetur. Meus, quia male torquetur: vt tuus sit, iam non sit in pœna. Domine, tuos seruos non decet malis subiaccere: iniuria est tua tuorum pœna seruorum: tuos seruos possidere non debet vis malorum: serui tui & si patiuntur mala, non patiuntur ad pœnam, sed subeunt ad coronas. Aduersa illis non sunt necessitatum cause, sed sunt causa victoriæ. Serui hominum sunt, qui mala patiuntur inuiti: quia illis in desperatione sui domini nequeunt subuenire. Tu autem domine, cui virtutes seruiunt, curaciones parent, obtemperant sanitates, quomodo computabis seruum tuum, quem seruum tantorum conspicias esse morborum? Nota est circa malos bonitas tua: pietatē tuam etiam impij confitentur: clamant exteri misericordiam tuam. Hunc tuum dicerem, quem iacentem tua benignitas non requirit? *Iacet in domo, & male torquetur.* Hinc est quod offerre eum, & offerre tibi pœnæ nō sunt magnitudo: ne familiaris infirmitas publice & dolori sit, & pudori. Mouit Centurio iudicem talia, & tantā dum perorat: & sic mouit, vt ad seruum suum cæli dominum ipsum ire velle perficeret. *Ego inquit Christus, veniam, & curabo illum.* Fratres, non Centurio ad pietatem pietatis traxit auctorem: neque ad hoc ille ire compulsi Christus ad quod venerat Christus: sed Centurio magis sic fen-

Psa. 33

offerre

tire, sapere sic docetur, quare ad seruum in seruo venerit Christus: quare ad hominem in homine venerit deus: vtique vt leuaret iacentes, elisos erigeret, solberet compeditos, & eos quos iam nemo nec asserit, nec offerre poterat, ipse operis sui vector clementissimus baiularet. Sed iam quid responderit Centurio audiamus. *Domine, inquit, non sum dignus vt intres sub tectum meum.* Dedit debitum de humilitate responsum, & ipsum esse dominum singulari pauore signauit, deducere dum veretur ad hominæ suæ domum, ad secretum cordis sui, ad tectum suæ conscientiæ, ad penetrabile mentis, in quo familia cogitationum incondita & confusa versatur: nec patitur anam peccatoris humani sine vitiorum strepitu in sinceritatis silētio per manere. Magistro ergo timore respondit, *Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum.* Hinc est quod Petrus vbi Christum seruum cognouit auctorem, exclamauit, dicens, Exi à me domine, quia peccator sum. Sic etiam Petrus exire à se rogat, quomodo Centurio eum ad se supplicat non venire, agit vtique ne indignitas hospitiij in hospitis manet iniuriam. *Non sum dignus, vt intres sub tectum meum.* Hoc bene dictum esset antequam deus hospitium nostri carnis intraret: at nunc quid sic Centurio tectum suum Christum vetat intrare, quem totum videri intra tectum sui corporis iam manere? Fratres, Centurio iam videbat in Christo corporis sui formam, sed passionem in illo sui corporis non videbat. Natus est in carne Christus, sed natus est de spiritu sancto: accepit hospitium carnis, sed in aula virginis: vt & veritas esset corporis humani, & de pollutione humani corporis nil haberet. Bene ergo Centurio tectum suum indignum iudicat Christo: quia sub singulari tecto manebat nostri corporis Christus: iuxta illud Propheta, *Vigilauit, & factus sum sicut passer solitarius in tecto.* Sed dic tantum verbo, et sanabitur *Psa. 101.* *puer meus.* Centurio iste cum sine lege esset, nihil sine lege egit: dicit, *Dic tantum verbo.* Quia dictum erat, dixit, & facta sunt. Et si omnia perfecta sunt dictu, quomodo dictu solo vnus infirmitas non curatur? *Dic tantum verbo.* Et sine verbo quid dicitur? Sed iste postulat verbum non de loquendi vsu, sed de virtute faciendi: verbum de quo dictum est, *Misit verbum suum, & sanauit eos.* *Dic verbo tantum.* Quia iste credidit in verbo omnes manere virtutes. Verbum tuum domine sanitas est: verbum tuum vita est: verbu tuum vbi accesserit, inde

Christus signa

Luc. 5.

Psa. 101.

Psa. 145.

Psa. 106.

conestim fugit dolor, infirmitas mox recedit, verbum in quo Petrus cum laxaret retia, piscium multitudinem cepit: si ne quo & ignorantia noctem pertulit: & nullum fructum peragil piscatur, inuenit, Domine, inquit, laborantes per totam noctem nihil cepimus, sed in verbo tuo laxabo retia. Et quasi nō sufficeret quod de verbo egerat, verbo prestari posse quod postulat, rebus altruit, commendat exemplo. Nam ego homo sum sub potestate positus habens sub me milites, & dico huic, vade, & vadit: & alij, veni, & venit: & seruo meo, fac hoc, & facit. Nam ego homo sum. Hoc est dicere, tu deus, sub potestate positus. Hoc est, in ipsa potestatum potestas. Habens sub me milites. Hoc est, tu virtutes. Et dico huic, vade, & vadit. Hoc est, dic infirmitati, vade, & vadit. Alij, veni, & venit. Hoc est, dic sanitati veni, & venit. Et seruo meo, fac hoc, & facit. Ille puer meus erit tuus seruus, cum receperit sanitatem. Audiat: quid audiat? Sanus factus es, iam noli peccare: faciat iusticiā, vt liberetur à paralyti omnium peccatorum, & possit psallere cum Propheta: Convertere anima mea in requiem tuam, quia dominus benefecit tibi: quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. Placebo domino in regione viuorum. Fratres, imitetur Centurionem qui ad centesimum fructum desiderat peruenire. Ne ergo leuiter Centurionis huius prudentiam transeamus, hodie de ipso dicta sufficiant: quia mysterium permagnum est, quo Iudæus geritur in figuram.

Ioan. 5.

Psa. 22

De duobus damoniis. Sermo XVI.

Christus quod transiret maria, quod loca circuit, non est res humani desiderij, sed cautā est salutis humanæ. Ambulat Christus, non vt videret loca, sed vt homines qui variis casibus perierant inueniret. Qui loca fecerat, quid noui videret in locis? Aut illi quid aberat, qui vbiq; erat: vt homo videbatur in locis, sed vbiq; videbat. vt deus: videbat vtique, & desperatos videbat, quibus ibat diuina remedia largiurus: ibat ad eorum curam, quibus humana iam defecerat cura: sicut hodierna probatum est lectione. Cum venisset, inquit, Iesus trans fretum in regionem Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes damonia, de monumentis exeuntes seu nimis, ita vt nemo posset transire per viam illam. Lucet scisse, & vidisse dominum quid mali, quid periculi illis haberetur in locis: & ideo illic esse, vt sic desperatis, afflictis sic miseris subueniret. Occurre-

unt ei duo damonia habentes de monumentis exeuntes. In monumentis sedem fecerant mortis auctores. Attendite quæ factitia, quis furor, quæ rabies demonum erga humanum genus: quauis breue tempus hominum ferre non possunt: contenti non sunt mori homines, sed viuos homines gestiunt sepelire: se sepulchris mandant, vt homines redigant in sepulchra: pascuntur cadaueribus, putredine saginantur: deliciantur fetore, quibus tota voluptas est homines intecire. Sed sentiamus quid machinentur fraudibus, quid moliantur malis, quorum crudelitas modum non habet in aperto. Quid faciunt isti quando diuitias ostentat, vt auaritiam serant? vt inferant superbiam, pompā propouunt? singularitatem veditant, vt quod est communionis excludant? vt iram nutriant, causas colorant? vt pietatē violent, affectibus dant querelas? philosophiā fingunt, vt faciant nihil scire homines plus querēdo: deos multos figurant, vt Deus, qui vnus & verus est, nesciatur? Occurrerunt ei duo damonia habentes. Quando ad duos homines damonia multa ad vnum legionē totā significat conuenisse: hoc ideo facit, vt doceat cauendos esse demones, nō timendos: simulque mōstrat, quā sit potentia Christi singularis, quod nomine solo Christi fugatur omnis demonum multitudo. Occurrerunt ei duo damonia habentes. Exhibiti, nō volētes, venerunt impetrātis iussu, nō suo ausu: attracti sunt inuitti, non sua spē curretes: denique ad præsentiam Christi homines exēit de monumentis, & versa vice captiuos serunt, à quibus fuerat captiuati. sistant poenis, quorū cruciatibus torquebātur: aptat ad sententiā, à quibus addicti fuerant iam sepulchris. Occurrerunt ei duo damonia habentes seu nimis, ita vt nemo posset transire per viam illam. Videtis quia demones venientibus ad Christum præcluserat viam, transitum denegarant. Etenim demonum ista cura, ne ad deum homines possint reditum inuenire. Nō enim aliter possunt homines possidere, nisi eos ab auctoris sui societate subducant. Ita vt nemo posset transire per viam illam. Hinc est quod Christus factus est via. Ita vt nemo posset transire per viam illam. Illam, non istam. Ego sum, inquit, via. Vt ad viam per viam, ad deum per deum venientibus obfistere vis demonum non valeret: ad deum nisi per deum non potest perueniri. Sed iam quid demones clamauerint audiamus. Quid nobis & tibi fili Dei? Hoc est dicere: vitæ auctor quid tibi cum mortuis? Habitatot cæli quid tibi cum

impetrant

104. 14.

D. PETRI CHRYSOLOGII

sepulchris? Odor paradisi quid tibi cum foetore? Quos de celo deiecasti, quos de paradiso exclusisti, quibus nunc tollis vires, regiones habitabiles negas, permitte inhabitare nos vel sepulchra: & si nos persecutione tanta digni sumus, in tanta non es dignus iniuria. *Quid nobis & tibi? Quid quod iudici, & reo: quod vindici, & poenali: quod Regi, & defertori. Quid nobis & tibi fili Dei? Hoc dicunt possessori fures, hoc domino praedones: tenent spolia: praedam gestant: & quid tibi cum eo sit qui sua reposcit interrogant. Quid nobis & tibi fili Dei? Quid? ut reddatis homines, mundum restituatis auctori: & veniente creatore sciatis vobis in creaturis amplius nil licere. Quid nobis & tibi fili Dei? Venisti ante tempus torquere nos? Quid nobis & tibi? Et vobis cum hominibus quid? Quid nobis & tibi fili dei? Agnoscent, agnoscent deum, iudicem consentient: clamant iudicium se debere, & de tempore praescribunt. Quid nobis & tibi fili Dei? Venisti ante tempus torquere nos? Auctori temporum tempus opponunt. Venisti ante tempus torquere nos? De tempore sic queruntur, quasi ipsum cum tempore fecerint, ut viuos condiderint in sepulchris. Venisti ante tempus torquere nos? Tempus abscondit, praevenerit mortem, sepelivit viuos crudelitas immatura: & de tempore queritur, quasi ante tempus habere debuerit: & non ut exorta est mox puniri: de tempore causatur nequitia seculi indurata. Malis patientia brevis est, bonis tarda ultio: quod laesis longum est, angustum est ad laedentes. Erat, inquit, non longe ab eis grex porcorum multorum pasceus. Demones autem rogabant eum dicentes, Si cecis nos, mitte nos in gregem porcorum. Digna petit indigna servitus. Mitte nos in gregem porcorum. De monumentis mitti se peccatur in porcos nequitia: quia foetores amittere nescit, sed mutare. Mitte nos in gregem porcorum. Crenum petunt ruetes caelo: post aetherae habitationes ambiunt volubra porcorum. Mitte nos in gregem porcorum. Grex in gregem mittitur, ut prodatur demonum multitudo: ut appareat hoc duos portasse homines, quod numerositas non valuit sufferre porcorum. At illis, Ite, at illi exeuntes abierunt in porcos: & ecce impetu abiit totus grex per praecipit in mare, & mortui sunt in aquis. Traditur vile pecus non pro voluntate demonum, sed vel tali facto innotescat, quomodo in homines sequunt, quomodo quarunt mortes hominum, qui sic porcos ut perderet quaesierunt. Demones omne quod est, agitur, movetur, vivit, ardent*

SERMO XVII.

49

ardent perdere, non habere. Ne quis ergo talis fieri homo praesumat, humano generi inimicitia vetus, fixa ira, malitia destinata est. Demones nisi victi non cedunt, laedere non valent nisi iussi. Traditur ergo vile pecus, ut luceat demonibus in homines nil licere, quibus in porcos iustum est ut liceret. Nos ergo aut vitis nostris facimus, ut illi accipiant potestatem nocendi, aut virtutibus subiecta nobis demonum colla Christo triumphante calcemus.

De demoniaco. Sermo XVII.

Venisse dominum trans fretum in regionem Gerasenorum, & exeuntem ei de nave statim occurrisse hominem de monumentis habentem spiritum immundum, catenis & compedibus vinctum, Evangelico hodie sermone cognovimus, qui domicilium haberet in monumentis. Auctor mortis mortis incubat mansiones: & humanae necis avidus, quos crudelitate sua occidere non potest: viuos gestit feraliter funerare: saevit, furit interitus nostri avarus extractor: cui poena est quod homo nascitur: quod tardius moritur, cruciatur: hominis hanc ipsam brevissimam vitam amandare horrida nititur per sepulchra: confusus hostis, & ad utroque peruersus ingerit sepulchris viuos, mortuis apponit cibos, mera fundit, ut & viuos enecet, & mortuos inquietet. Catenis & compedibus vinctus tenebatur homo: vinctus alieno crotone, & habitatoris scelere habitaculum innocens torquebatur. Diaboli culpa hominis redundabat ad poenam: & praedae miseris praedo saginabatur inclusus: nec facientem, sed patientem miserabilis exponit invidia. Huic morbo cupiens dominus subvenire, transiret mare: hoc est, fluctuantis mundi terminos corporis nostri navigio transmittit, ad littora pervenit salutis nostrae repleta naufragis, & regione cecis ignorantiae tenebris insulam lucis suae splendore perfundit, callidi hostis deprehensus insidias: ipsumque principem nequitiae spiritualis cum suis legionibus regia potestate fugatus, ut tandem reddat liberos, quos diu tenuit potestas inimica captivos. Videns, inquit, Iesum a longe cucurrit, & adoravit eum, & clamans voce magna dixit, Quia mihi & tibi Iesu fili summi? Aduro te per Deum ne me torques. Ad nutum Christi conversus est ordo poenarum, ante latrocinante diabolo homo vexabatur innocuus: nunc homo currit, sed diabolus incurrit: inclinatur caro, sed immundus iacet, & prostermitur spiritus. Cucurrit, &

Mar. 5

calanuy

D. PETRI CHRYSOLOGI

adoravit eum. Quid est diabolus, quem trina tentatione provocabas ad lapsum, quem promissione regni ut te adoraret subdolos ambiebas, nunc tremens & miserandus prolaberis, & adoras? Ecce qui honores omnes regni promittebat & gloriæ, habitare foetidus corruptione cadaverum reperitur in tumulis. Sic, sic iste decipit eum promittit, ut ad inferna secum pertrahat, cum de supernis se consolantes fallax promissor illudat. *Quid mihi & tibi fili Dei summi? Nā & modo ut adulator, non ut devotus & obsequens hic adorat, euadere cupiens penam, prædam perdere pertimescens. Credit infelix ut eum quem tentatione vincere, quem muneribus nequirit inflectere, possit adulatione pulsare: sed ille confuevit victos absolueret, revocare captivos, nec acquisitos, sed conditos à se sibi restituere terminos, hostem libera virtute percellere, nec fatione pellaci inimicum suorum requirere possessorem. Et clamans voce magna dixit, Quid mihi & tibi Iesu fili Dei summi? adiuro te per Deum ne me torquas. Quid agit? quid patitur fragilitas humana talibus & tantis subiecta miseris? Ecce diabolus patrona voce hominis hominem petiturus inelamatur & tota membra hominis hosti suo suam militant in ruinam. Quid mihi & tibi Iesu fili Dei summi? Quid mihi & tibi quod puniendo, & iudicis quod regi & desertori, quod inuasori & domino. Quid mihi & tibi fili Iesu Dei summi? Si agnoscis filium, utique non nescis heredem: si heredem nostri, hereditatem rapere cur præsumis? *Adiuro te per deum, ne me torquas.* Tunc tergiversator, & simulat: fatetur filium: sed ne deus intelligatur solita arte contendit: adiorat deum per deum, ut alterum videri ipsum faciat, ut astantium decipiat & fallat auditum. *Interrogabat eum Iesus, quod tibi nomen est?* Interrogat, non ignorat, sed implet iudicem: servat ordinem cognitoris, nomen interrogat, ut de conditione discutiat, iudicet de reatu, addicat de crimine, deum se esse data sententia perdemostrat. *Respondit, legio, quia multi sumus.* Christi interrogatio nostram ignorantiam sic depellit: nobis aperit quod latebat: ad unum legio. Evidens est desidia militis, si deserat aciem, si gressum retrahat, si configere pertimescat, ubi unum numero hoste fortiore peruidet esse captivum. Ad presentiam regis isti quid sunt, qui ut unum, & nec dum tyronem caperet, toto cohortis sine agmine conuenerunt? ubi essent si vexillum ibi iam crucis, si Christi signa vidissent? Age Christiane, in ce-*

de securus, manus tanta, & tam multa quæ sic metuit inermem, procul fugiet, si videat, si sentiat, si cognoscat armatum. *Deprecabantur eum spiritus dicentes mitte nos in porcos.* Vide ubi fatanas sedem desiderat collocare: de sepulchris in porcos semel insectus putredine, habitacula foetida & immunda perquirat: sordibus delectatur, & cæno, qui utique semper fetore criminum, & squalore pascitur vitiorum. Sed sic est odor eius tartareus & crudelis, ut cum nec porcorum natura sufficeret sustinere: depique demergi in mari & fluctibus maluit depetire, quam eius immunditiam pati, & putredinem tolerare: aut quid possunt præsumere demones, qui nec porcos quidem contingere prævalent, nisi eos potestas divina permiserit? Miser est qui relicto iudice frustra carnificis requirit fauorem: qui nec vexare, nec parcere, nec minuire potest tormenta, nec addere: sed facit totum addictus ipse verberato ad ius, & arbitrium indicantis.

De Socris Petri. Sermo XVIII.

Hodietna lectione didicit attentus auditor, quare cæli dominus, restaurator vniuersorum, tetras & seruales intraverit mansiones. Sed nihil mirum si ad omnia dignanter accessit, qui clementer venerat omnibus subuenire. *Cum venisset inquit, Iesus in domum Petri, vidit socrum eius iacentem & febrientem.* Videtis quæ res ad domum Petri intraverit Christum: utique non discumbendi voluptas, sed iacentis infirmitas: non prandendi necessitas, sed salutis occasio, diuinæ virtutis opus, non humani pompa conuiuij. In domo Petri non vina, sed lachrymæ fundebantur: turbabat ibi familiam non cura conuiuij, sed cura languentis: febris ibi, non edacitas æstuabat. Vnde illic Christus non epulas percepturus, sed vitam redditurus intrauit, deus quærit homines, non humana: cælestia dare cupit, non concupiscit inuenire terrena: Christus ergo recepturus nos, non nostra quaesiturus aduenit. *Cum venisset inquit, in domum Petri, vidit socrum eius iacentem & febrientem.* Ingressus in domum Petri Christus ad quod venerat, vidit, non aspexit qualitatem domus, non occurrentium turbas, non salutantium pompam, non familiarum concussum, certe non ipsum preparationis ornatum, sed inspexit gemitum languentis: febrientis attendit incendium, vidit periculum desperatæ: & statim manus ad opus suæ deitatis extendit: nec ante ad humana discubuit Christus, quam mulier quæ iacebat,

D. PETRI CHRYSOLOGII

conurgeret ad diuina. *Tenuit, inquit, manum eius, et dimisit eam febrim.* Videtur quomodo dimittit febris, quem tenuerit Christus: ubi non stat infirmitas, ubi auctor salutis assistit: accessus illuc mortis nullus est, ubi viuificatoris ingressus est. *Tenuit, inquit, manum eius.* Quæ necessitas tangendi erat, ubi inerat ius iubendi? Sed Christus tenuit manum mulieris ad vitam, quia Adam de manu mulieris acceperat mortem. *Tenuit manum eius.* Vt quod manus præsumptis amiserat, manus repararet auctoris. *Tenuit manum eius.* Vt acciperet indulgentiam manus, quæ carperat de morte sententiam. *Et surrexit, inquit, et ministrabat ei.* Et Christus mulieris indigebat obsequio, & mulieris procectæ ætatis, senectutis summæ filiiis aggregata: sic in domo Petri non erat uenula, non minister, non familiaris, non propinquus, certè non vxor, quæ matris obsequium præueniret: & ad summam, Petrus ipse causas suæ uerocundix non uidebat, ut hoc anus, hoc foetus faceret magistro, discipulus quod debebat? fratres Christus ab illa humanum non exigebat obsequium, cui ministerium diuinitatis impenderat: sed ministrare illam ad iudicium reddite sanitatis admisit. Christus sic fugat morbos, ut vires pristinas mox reducat: ubi curat ars, ibi infirmitatis residet lassitudo: ubi sanat uirtus, ibi languor uestigium non relinquit. Sed in hac lectione quid spiritalis intelligentiæ lateat si scire uolumus, uerborum foscuculos non quaeramus: qui maturitatis fructum quatit, despicit amœna cæporum: uiolæ, rosæ, lilia, narcissus grati flores, sed gratior panis. Quod est odor natiuitatis, hoc est auribus sermonis ornatus: quod dat panis uitæ, hoc scientia dat salutem. Seponenda est ergo eloquentiæ uoluptas, quando scientiæ deposcitur fortitudo. *Cum uenisset, inquit, Iesus in domum Petri.* Ad domum Petri uenit Christus, ut domus Petri ueniret ad Christum: tunc ad domum Petri uenit Christus, quando habitacula nostræ carnis intrauit. *Cum uenisset Iesus in domum Petri.* Quæ est domus Petri? illa de qua dicit dominus, Et tu Bethlehem domus Iuda, non es minima in principibus Iuda: ex te enim exiit dux, qui reget populum meum Israel. Unde & Apostolos, Ex quibus Christus secundum carnem, qui est deus benedictus in sæcula. *Cum uenisset in domum Petri, uidit focum eius iacentem, & fibricitum.* Vidit synagogam iacentem in perfidiæ suæ tenebris, decumbentem sub suorum sarcina peccatorum: uitiis ad phrenesim

Matth. 2

Mich. 5

Rom. 8.

SERMO XIX.

53

vsque febrientem: & ideo tenuit manum eius, quia non tantum uerbo, sed & manibus Iudaicæ gentis operatur salutem: audi Prophetam, deus autem rex noster ante sæcula operatus. *Psal. 73.* est salutem in medio terræ. *Tenuit manum eius.* Vt ante prophetarum sanguine manus eius non daretur, quam ministratio ecclesiasticæ sumeret sacramentum. *Et surrexit, & ministravit ei.* Hinc est quod erecta est quæ iacebat, & ministrat Christo, dum sanctificat manus suas modo in operibus bonis, quas ante malis operibus polluebat. *Vespere, inquit, factis obstruunt ei multos demonia habentes, & eiciebat spiritus uerbo.* Hoc humanitus quomodo intelligi potest, ut cõtempo die, uespere multos, & male faucios salutis auidi ad salutis temedia baularent? Sed uespere est, cum finitur dies sæculi: mundus à luce temporum cum declinat, seto lucis redditor uenit, ut nobis gentibus, qui in nocte uenimus sæculorum, diè redderet sempiternum. *Vespere autem factis, obstruunt ei multos demonia habentes.* Vespere, hoc est, nouissimo tempore nos gentes offert deo Apostolorum pia & solennis deuotio: & peluntur à nobis dæmones, qui nobis idolorum cultibus impetabant: audi Prophetam, Omnes dii gentium dæmonia. Ignorantes enim unum deum innumeris diis seruiebamus sacrilega & sordidissima seruitute. *Et eiciebat spiritus uerbo.* Quia ad nos Christus carne non uenit, uenit uerbo: ubi ergo uenit *Ro. 10.* fides ex auditu, auditus per uerbum, nos fecit liberos dæmoniacæ seruitutis: dæmones reddidit ex impia dominatione captiuos. Hinc est quod dæmones sub manibus nostris torquentur impetantibus nobis, qui nos subiticiant lignis, lapidibus addicebant, & uacuas quotidie figuras inani timore uexabant. Modo est fratres, ne nos infidelitas ad eorum reuocet seruitutem: non laqueemur auguriis, non diuinatione fallamur, non capiamur fortibus, non à manibus inducamur, non seducamur mortibus, non pestibus anhelantibus captiuemur: sed nos nostrósque actus commendemus domino: committamus patri, credamus deo, quia tempus hominum sicut deus agit: & ideo sicut pater actus dirigit filiorum, & ut dominus curam familiæ non relinquit.

De scriba cui Christus sequi se non permisit.

Sermo XIX.

Hodie Euangelista sic cepit. *Videns, inquit, Iesus turbas multas circa se, iussit ire trans fretum.* Quoties circa do-

D iiij

D. PETRI CHRYSOLOGI

minu se indocilis turba diffundit, & iactatur in conscientie procella, quietem deserit, petit fluctus, portum deserit, naufragia intrat, ad excelsa contendens mergitur in profundu, tunc Christus hoc mare talibus turbatu turbis trans fretari iubet. Videns, inquit, Iesus turbas multas circa se, iussit ire trans fretu. No vi fugeret homines qui hominum venerat ad salute, sed insipientibus inducias dat credendi; errantes vt revertantur expectat, patientiam prebet, & veniam, qui non vult proferte sententiam: sustinet contumaces, qui vult non perdere, sed salutare quod fecit. Accedens, inquit, vnus ex scribis ait illi, Magister, sequar te quocunq; ieris. Decipit, no accedit, qui promittit dominum incaute sequi. Sed ad omnia posse quis promittit? Dixisset cautius, sequar te quocunq; iusseris: humanius certe, quocunq; volueris. Sequar te quocunq; ieris. Sic dicit qui inter se & dominum quid intersit ignorat: sic dicit qui Christum deum non intelligit, sed magistrum. Sequar te quocunq; ieris. Petrus per mare sequitur, sed submergitur: ad passionem sequitur, sed negat. Et si Petrus sic deficit, sic succumbit ad pauca: iste qui est qui se ad omnia sequi dominum sic promittit? Sequar te quocunq; ieris. Sic dicit iste, quali posset cum Christo subire coactum, ignominiam crucis adire per gloria, intrare mortis arcem, mortem mortificare per morte penetrare ignotas, tartari sinus, dirumpere inferni vincula, lacerulis iam duratas animas oblitis ad luce propria reuocare per corpora, conuulsa terram, saxa scindere, sepulchra referare, educere sepultos ab inferis, testes suze resurrectionis afferre. Adhuc adiciat iste ire quocunq; vadit Christus, superse deat humeris angelorum, conscendat calos, considere pati, apicem teneat omnium celestium dignitatum, ad ista Christum, ad hanc dominu, scriba stultus, superbus vernula, sequi se dominu cur promittit? Sed accipit a Christo tam dignu pro tanta presumptione respesum: Vulpes faucas habent, & aues cali nidos filius autem hominis non habet vbi caput reclinet. Quid est hoc? Vulpis viribus infirma, calliditate potes, inuenticis doli, fraudis artibus stimulationis magistra, simplicitatis vacua, plena strophis, auium domesticarum predo, tectis familiaribus inimica: merito hanc Christus in tyrum format Herodis principis Iudaeorum, qui pristina libertatis oblitus, sub Romana potestate consistens, dominabatur arte calliditate regnabat, imperabat fraude, praesidebat doli, si-

mulatione pollebat: & quia ab exteris gentibus non valebat referre praadam, familiarem plebem, vernaculos populos, velut aues domesticas deuorabat. Probat hoc Christus quando Herodi mandat, Ire, dicite vulpi illi. Verè vultis, qui se- Iuc. 13. gnium doli rapit, quod nec nascendo meruit, nec viuendo. Hic ergo Herodes in cordibus scribarum vsque ad necem Christi foueas sibi suorum scelerum collocavit: nec reliquit I. Cor. 2 locum vbi Christus caput suum, quod Deus est, reclinarer. Vulpes faucas habent, & aues cali nidos. Aues hic quoque appellat demones in aere volitantes, qui & ipsi in pectoribus scribarum malitie suze nidos fecerunt: vbi tota nequitia suze germina procreant. Hinc est quod vbi se diabolus Iudae animo immiscuit, mox & concepit doli fructum, & crimen peperit proditoris. Videtis, quia scribam Christus non repulit volentem, sed fingentem prodidit & horruit praesumentem. Aut quare Christus, aut quare pietatis auctor, largitor salutis, istum venire volentem prohiberet, qui mox alium discipulum ire cupientem retinuit, ne abiret? Alius, inquit, discipulus ait, Domine, permitte mihi primum ire, & sepelire patrem meum. Iesus autem ait illi, sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Nunquid sic Christus negat vltimum pietatis obsequium? verat extremum munus parentibus quod debetur? No pietatis obsequium negat, sed diuinam preponit humanis affectibus seruitutem: audire quid discipulus dixerit, Permitte mihi primum ire, & sepelire patrem meum. Hoc ei no primum esse debuit, sed secundum: terrenus pater celesti postponendus est patri. Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Hoc est dicere, me sequere ad contumeliam passionis, vt mecum possis ad resurrectionis gloriam peruenire. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Fidei filius ad domum perditie cur rediret? Salutis proles perditum cum perditis cur desereret? Resurrectionis pignus ad sepulchra genitoris quid curaret. Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Quomodo mortui sepeliunt mortuos suos? Fratres, ipse dixit, Ego sum vita. Quod est anima cor- Iom. 14. poris, hoc est anima Christus sine anima corpus non viuit, non viuit anima sine Christo; recedente anima mox corpori fetor, corruptio, putredo, vermis, cinis, horror, & omnia visu detestanda succedunt: discedente Deo, confestim venit in animam peccatorum fetor, corruptio crimin-

num vitiorum putredo, conscientia vermibus, vanitatem cinis, insiditatis horror, & sit in corporis sepulchro vivo finis animae iam sepultum. Accedebat ad causam, quod cadauerio perdidit perdidit agebatur obsequiis, & impietatis ministerio pietas curabatur. *Ingressus, inquit, Iesus domum principis vidit symphoniam.* Nunquid tales piaculum de pietate non faciunt, qui ad luctum musicam, ad funera suorum extranea lamenta conducunt? ubi verò plangit non est, ibi est empta & mercenaria caritativa. Mortuum non artifex fistula, sed simplex plangit affectio. Christus ergo discipulum suum non deesse voluit exequiis paternis, sed prophanis luctibus noluit interesse.

De sedata maris tempestate. Sermo X. X.

Eccelesiasticae lectiones sic diuino dispensantur arcano, ut & peritis scientiam conferant altiore, & simplicibus salutatis intelligentiae gratiam largiantur. Ascendente, inquit, in nauiculam Christo, fecisse motum magnum referunt ausa tempestas. *Ascendente inquit, eo in nauiculam, secuti sunt eum discipuli eius, & ecce motus magnus factus est in mari, ita ut nauicula operiretur fluctibus, ipse autem dormiebat.* Mare quod pedibus Christi tomentia terga submisit, stravit in plano vertices suos, motus frenauit, astrinxit fluctus: & per liquetam viam saxa soliditate seruiuit, modo quid est quod vlque ad periculum sui leuauit, furit, contendit auctoris? quid ipse Christus futurorum praescius praesentium sic videbatur ignarus, ut instantem procellam, tempestatis horam, tempus periculi non caueret; sed inter vigilantes omnes tunc solus tenebatur in somno, quando imminere sibi, suisque tam grande discrimen? Fratres, gubernatoris peritiam non probat tempestas serena, sed procellosa tempestas: blandiente aura, nauis regis vltimus naua in confusione ventorum, primi querunt ars magistri. Hinc est quod discipuli posteaquam viderunt sibi industriam nauticorum deperisse, in se maria ferre, se fluctus petere, aduersam se ventorum turbines conuenisse, ad ipsum gubernatorem rerum, vectorem mundi, elementorum magistrum trepidi confugerunt, petentes, ut sedaret fluctus, periculum summoerret, salutem redderet desperatis. Denique ubi iussio sola addixit mare, recessit ventos, tulit turbines, dedit quietem, nauigantes ipsum esse om-

Mat. 8.

Ioan. 6.

Mat. 8. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

nium sentiunt, credunt, farentur auctorem. Sed iam quod intus est proferamus. Vbi Christus Ecclesiae suae nauim mare saeculi transfretaturus ascendit, gentium flabra, Iudaeorum turbines, persecutorum procellae, vulgi nubes, demonum nebulae, sic ruerunt, ut totius mundi fieret vna tempestas: Regum spumabant vnda, feruebant potestatum fluctus, sonabat rabies traditorum, populorum gurgites rotabantur, perfidie notabantur scopuli, mugiebant litora Christiana, lapsorum naufragia vexabantur, & erat totius mundi vnum discrimen, vnumque naufragium. *Tunc discipuli accedunt ad dominum, & suscitauerunt eum, dicentes: Domine, salua nos perimus: & dicit eis Iesus, quid timidi estis modice fidei? Suscitatus ergo a discipulis Christus, mare, hoc est, mundum, corripit: tranquillat orbem, reges mitigat, potestates placat, sedat fluctus, componit populos, Romanos efficit Christianos, ipsosque executores verbi Christianae fidei reddidit, qui fuerant persecutores nominis Christiani. Hanc tranquillitatem seruauit principes Christiani, Ecclesia tenet, habet Christianitas, gentilitas admiratur. *Tunc, inquit, surgens imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna.* Porro homines illi mirati sunt dicentes, qualis est hic, quia et venti & mare obediunt ei. Discipuli sunt hi, qui accedunt ad dominum, qui suscitant eum, qui saluare se humiliter supplicatione deposcunt: homines verò dicuntur, qui elementa Christo taliter obedisse mirantur. Verè homines sunt, & saeculi homines, qui mirantur ad obedientiam Christi mundum sic esse conuersum; qui templorum vertices velut vndarum tumores stupent sic esse deiectos, qui idolorum spumas, demonum vident turbines sic fugisse: quos atronitos reddit Christiani nominis toto orbe profunda & diffusa tranquillitas. Et vere fratres, dormiente in morte Christo, in Ecclesia magna est exorta tempestas: resurgente à mortuis Christo, Ecclesiae reddita est, sicut scriptum est, tranquillitas magna. Modo nos dormientem in nobis Christum toto praecordiorum gemitu, fidei voce, Christianis lachrymis, plorato alto, apostolicis clamoribus excitemus, & dicamus: *Domine salua nos perimus.* Et quia lectio apte temporis conuenit, & sicut scriptum est: Aquilo dorus ventus, nomine autè dexter vocatur: qui nobis geres sic feras, sic amaras aduectat: hic ergo Aquilo ventus dorus per dextrum per Africum, per austerum, per Eurum diffundit se Christi turbine, maria confundit, delet*

Pro. 27. Iuxta LXX.

terra, montes deicit, sobet vrbes, prouincias mergit, totius orbis cogit vnum esse naufragium. Hinc est quod nauicula Christi nunc tollitur ad caelum, nunc in trepidatione ima descendit, nunc Christi regitur vitibus, nunc formidine iactatur, nunc operitur fluctibus passionum, nunc confessionu remigijs enatat. Sed nos fratres iterum atque iterum clamemus: Domine salua nos, perimus. Et reuera fratres si essemus vnum, & humanum corpus, si eos qui pereant nostra esse vilescera crederemus, afflictione ieiunij, precum gemitu, effusione fletuum, iugiter clamarem: Domine, salua nos, perimus. Et studeamus nobis in nostris fratribus subuenire: nec furete gladio sanguinis nostri mare videremus in terris, nec tanta corporum, sed nec animarum iam naufragia scatiremus, atque humili voce precaremur. Domine salua nos, perimus. Nec tamen vlla compassio, pietas vlla, vllus pavor, quicumque pudor nos, vel compunctio exultat ad dolorem. Dei, dei est quod vrgemur malis, quod verberamur semper, quod gentes valent, quod ruit grando, quod rubigo in sicit, quod impietas potest, quod dominantur morbi, quod sanit mors, quod tremat terra: nos tamen nec tremimus, nec timemus, nec declinamus a malis, nec appetimus bona. Avaritia fuit, anhelat pompa, iniquitas placet, aliena delectant, sed nostra pereunt: Dei flagella veniunt, sed nostrae prouocant culpae. Si Deus iustus, vtrique nostri misericors, fratres reuertamur ad dominu, vt reuertatur ad nos Deus: renunciemus malis, vt respondeant bona: seruiamus Deo bono, vt non malis gentibus, & potestatibus iniquis seruiamus. Christo domino, ac gubernatore nos auxiliante, honor cuius & maiestas sine fine permanet in saecula saeculorum. Amen.

De eadem, Sermo XXI.

Quoties Christus nostra dormit in naui, & ignauiae nostrae somno soporatur in corpore irruit procella tota confusione ventorum, seruiunt minaces vndae, & dum spumosis fluctibus saepius eleuantur & decidunt, amara nauigantibus gignunt expectatione naufragia: sicut praesens euangelista lectio declarauit, dicens: Et ait illis Iesus illa die, cum sero esset factum, transseamus contra, & dimittentur turbam, assumunt eam, ita, vt erat in naui. Et ait illis Iesus illa die. Qua die? Illa nempe qua iuxta Isaiam, consurgit confringere terram: Illa die, qua rota mundanae lucis claritas vesperscit: illa, qua imminente

Mar. 4

Isaia. 2

tentationum nocte crebrescunt imagines fugienda vanitatum. Cum sero esset factum. Sero tunc est, cum tempus extremum, & hora nouissima sensibus humanis confusiones rerum nunciant quae procedunt. Transseamus contra. De terrenis ad caelestia: de presentibus ad futura. Et bene contra, quia diuina semper contraria sunt humanis: dum ista subiectos attrahunt ad fragilitatem, ad virtutem illa qui sequuntur, at tollunt. Et dimittentur turbam. Dimittunt turbam, qui popularum auram & vulgum deserunt incerto semper iudicio pervagantem: neque addicti rumoribus humanis a virtutis itinere retardantur, sed de bono conscientiae stabiles, & securi laudum, & derogationum mendaces fluctus Christo comitante petranseunt. Et assumunt eam, inquit, ita, vt erat in naui. Quid hoc? Aliter est Christus in caelo, aliter habetur Christus in naui, aliter in maiestate patris, aliter in hominis humilitate sentitur, aliter coeternus patri, aliter aetatum nostrarum gradibus cernitur temporalis, aliter nostro dormit in corpore, aliter in sui vigilat spiritus sanctitate. Assumunt eam, ita, vt erat, inquit, in naui. Laus fidei est, ita Christum recipere vt est, & habetur in naui, hoc est, in Ecclesia: vbi natus, vbi adoleuit, vbi passus, vbi crucifixus, vbi sepultus, vbi ascendisse in caelum, patris ad dexteram confedisse, vnde viuorum & mortuorum iudicem esse venturum singularis salutis est confiteri: qui taliter in naui nostra Christum confessus assumpserit, & si tunditur fluctuum scandalis, non tamen periculis mergitur, & operitur vndarum. Et facta est, inquit, procella magna venti, & fluctus mittebat in nauim, ita, vt adimpleretur vntus. Et facta est procella magna: non ausa est explorare domini dormientis virtutem, sed discipulorum pulsare fidem, timorem prodere, vt auctori suo quantum seruitutis deberet ostenderet. Et erat, inquit, in puppi dormiens. Ad dormientem confugiunt vigilantes: & credunt oblitescere saeuientibus elementis eum, cui somnum dominari sua compassione conspiciunt: contemplantur irritasse caliter humanae necessitatis soporem, vt nec fragore maris, nec clamore fluctuum, nec extremo imminente naufragio potuerit suscitari. Et vbi est illud: Ecce non dormit, neque obdormiet, qui custodit Israel? Per se non dormit, neque sibi dormitat maiestas: expers lassitudinis, quiescit ignara: sed totum per me mihi agit, qui quo-

Isa. 24.

psal. 12.

60
Psal. 10
Psal. 50
Biblioteca

D. PETRI CHRYSOLOGII

ties speciem sui actus, sui vultus immutat, toties nostrarum
varietates arguit, & culpas animarum audi prophetam dicen-
tem, Palpebræ eius interrogant filios hominū. Videat quem-
admodum dei oculi clauduntur, ne videant eos, vt vindicent,
qui delinquent: Averte, inquit, faciem tuam à peccatis meis:
& iterum patent, vt currentes incitent, lassescetes erigant, re-
spiciant supplicantes. Hic ergo domini somnus explorat di-
scipulorum fidem, dubitationem prodit: & modicæ eos cre-
dulitatis aperit esse, qui non modo in se tantum, sed in ipsam
authorem credunt posse elementa confurgere. *Fluctus, inquit,
miserat in nauim.* Quia dominicam nauem, quantum exten-
secus quatunt, & infundunt vnde gentium moles, tantam in-
trinsecus tumidi hæreticorum irruunt & desseuiunt fluctus.
Hanc tempestatem beatus Paulus se pertulisse declarat, cum
dicit, Foris pugnae, intus timores. Ita, vt adimpletur nauis.
Merito spumosis fluctibus euangelista refert fuisse nauem
repletam: cum tot pene hæreses ecclesia patiatur, quot diui-
nae legis legitimus esse quaestiones. Et erat, ait, ipse in puppi, dor-
mient super coruicula, & excitant eum, & dicunt ei, *Magister, non ad
te pertinet: quia perimus?* & exurgens, comminatus est, *vento, & di-
xit mari: tace, & obmutescit: & cessauit ventus, & facta est tran-
quillitas magna.* Et ait illis, *quid timidi estis? necdum habetis fidem?*
Dum factum pandit lectio, tempus commendat exemplo.
Siquidem magna, & satis grauis imminet procellosa tempe-
stas, dum se vndique furens, ac perniciosus ingerit turbo ven-
torum: maria mugiunt: ipsæ quoque insulæ funditus sub-
ruunt, & tristi sonitu litora vniuersa feriuntur. Sed quia, vt
diximus, Christus nostra dormit in nauis, accedamus ad eum
magis fide, quam corpore: & pulsemus eum plus opere mis-
ericordie, quam desperantium tactu: suscitemus non insolenti
strepitu, sed clamore spiritualium canticorum: non mur-
muratione improba, sed supplicatione perurgili: demus deo
aliquid temporis vitæ nostræ, ne totam diem infelix ista vani-
tas, & sollicitudo miseranda consumat: ne noctem totam
perniciosus somnus, & inanis sopor expédât, sed iridem pars
diei & noctis ipsi tēporum deputetur auctori. Vigila homo,
vigila, habes exemplum, vt quod tibi gallus impedit hospi-
ti, tu tuo exhibeas creatori: præsertim cum tibi ille insonat
profuturus, cum te ad opus suscitât, cum diem nunciat iam
vicinum, quāto magis hymnis caelestibus te deum de super-

2. Cor. 7

na sede tuam suscitare conuenit in salutem, audi prophetam
dicentem, De nocte spiritus meus vigilat ad te deus. Et Psal-
mista: *Manibus meis nocte coram eo, & non sum deceptus.* LXX.
Diei vero tria tempora idem Psalmista deo admonet depu-
tanda, dicens, *Vespere, & mane, & meridie narrabo, & annun-
ciabo, & exaudiet vocem meam.* Per quæ tria tempora dum
Daniel Deo sedulus supplicaret, impetravit non solum præ-
scientiam futurorum, sed & captiuae diu gentis suæ meruit
libertatē. Dicamus ergo quod propheta: *Exurge, quare ob-
dormis domine? Exurge, & ne repellas vsque in finem.* Di-
camus cum apostolis: *Magister, non ad te pertinet, quia perimus?*
Et vere magister, quia nō solum factor est omnium elemen-
torum, sed etiam moderator & rector est: qui cum nos audie-
rit, cum fuerit euigilare dignatus, planabuntur vnde, & tumi-
di fluctus sternentur, & colles: veni diffugient, peribit pro-
cella, & tempestas ista quæ imminet, & magna tempestas in
tranquillitate maximam commutabitur.

De terrorum cura despicenda, de qua sermo vi-
gili, Sermo XXII.

PRæmia statuuntur his semper quibus certa mina dura pro-
ponuntur, ac pro magnitudine certaminis, præmiis
ponitur magnitudo. Hinc est quod discipulis suis Christus
regnum pouit in præmio, vt in certamine non cedant peri-
culis, non timori: pericula despicit, qui tendit ad regnum:
victorie cupidus nescit timere. *Nolite timere, inquit, pusillus grex:*
quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. Grex pusillus mun-
do, magnus deo: pusillus, quia gloriosos vocat eos, quos in-
stituit ad ouium innocentiam & mansuetudinem Christia-
nam: pusillus grex est, qui non de magno minuitur, sed cre-
scit de pusillo: pusillus grex nascentis ecclesie sic designat
infantiam, quam venire ad regni sui insulas incrementis ex-
lestibus mox promittit. *Nolite timere pusillus grex, quia compla-
cuit patri vestro dare vobis regnum.* Adiecit quid faciendum sit
regnaturis. *Vendite qua possidetis, & date elemosynam: facite vobis
sacculos qui non veterascunt: thesaurum non deficientem in celo.* Ven-
dite quæ possidetis: non potest dominari omnibus, nisi is
qui propriis non tenetur: deiectæ mentis est, qui familiaris
rei meminit eū vocatur ad regnum: iacens animus plebeius
nummulū thesauris regalibus antepōnit: pauper sensus par-
uis incubans, perdit magna: & inhians temporalibus, deserit

Isaia 26
Iuxta
LXX.
Psa. 76.
Psa. 54.
Dan. 6.

Psa. 43.

Luc. 12

insulas
Iuxta
105

sempiterna. *Venite inquit, que possideris, & date elemosynam i facite vobis saeculos, qui non recedescunt: thesaurum non deficientem in celo.* Homo tali monitu Christus te dicere voluit, non nudare: manere tibi tua voluit, non perire perpetuari, non vacuari sacculos imperavit: iussit te transferre, non perdere. *The-saurum non deficientem in celo: quo sur non approprias, neque tinea corrumpit.* Plus consilio patris agit, quam iure dominantis. inter insidias laconum & tinearum morsus, quare tua receddas, obiurgat: perugiles noctes, dies anxios, sollicita tempora, ne tibi ipse facias commoneris. Auri custos, servator argenti, se-curitatem non habet: nescit quietem: & cui deest securitas, quies perit: poena dives est ille, non sensu. *The-saurum non de-ficientem in celo.* Hoc est dicere, ubi ego sum, ibi ponite: date mihi: ego seruo. Homo da patri, credo deo: quia & haeredi pater, & deus homini creditum non negabit: tenere tua non potest, quia sua dedit. An humanis indiget, qui divina largiturian est nostrorum cupidus, qui nos suorum fecit haeredes? certe quibus regnum contulit, quid negabit? O homo si sic permanens es, quae tua sunt hic reponere: si illuc iturus es, hic quae tua sunt cur delinquis? Qui relinquenda servat, alienorum custos est, non suorum. Si in hac vita, qua peregrini sumus, & viuisimus, & modicum temporalem esse pauperem dolet tristitem, in honorum esse: quale est in perpetua patria, inter aeternos ciues, de contemptu dolorem, de ignobilitate pe-nam, de nuditate opprobrium sustinere: & nunc addici pe-nis, quando alij promouentur ad regnum? quando pauper ducitur ad confessum dei, & dives trahitur ad confortium puni-torum? Heu quam laceranda vices, quando desperati pe-nes homines possidebunt spem diuinam: & humanis bonis praediti, bonis caelestibus fraudabuntur. Et hoc facit thesau-rus, qui cor hominis, aut per elemosynam leuat ad caelum, aut per auaritiam demergit in terram. Et ideo dixit, *Vbi enim thesaurus vester est ibi, & cor vestrum erit.* Homo mitte, & pra-mitte thesaurum tuum in caelos, ne caelestem animam demer-gas in terram. Aurum de profundo terrae, anima ab excelsis caeli. Melius proinde est ad sedem animae deferri aurum, quam in sepulchro auri anima demergatur. Exutos ergo totis diuitiarum cutis, & iam per omnia expeditos, militate sibi in saeculo iubet, quos regnare donauit in caelo. *Sint lombi vestri praecincti, & lucerna ardentis in manibus vestris, & vos similes ho-*

con su.

• hic

vale et dicitur in tempore

melius bene

venabit

minibus expectantibus dominum suum, quando veniat a nuptiis. Sine lombi vestri praecincti: ibi praecingenda est virtus, ubi volun-tas est comprimenda. Nescit vincere vitia corporis, virtutis cin-gulum qui deponit. Cincti ergo castitatis baltheo, quod est insigne militiae Christianae, fluxam carnis detricemus igna-viam: & regis nostri expectatione perugiles in somne som-num saeculi nesciamus. Non dormiunt, inquit, nisi cum male fecerint. *Et lucerna ardentis in manibus vestra.* Beati, in quorum manibus bonorum operum lucent lucernae. Sic enim luceat lux vestra coram hominibus, vt videat bona vestra opera: & magnificent patrem vestrum qui est in caelis. Et vt lucerna ante oculos, opus bonum in mentibus sic resfulget. Non portati tantum lucerna lucet, sed multis: & opus bonum dum facto in vno lucet, multos illustrat exemplo. Lucerna repellit no-ctium obscura, opus bonum malitiae fugat tenebras. Accen-damus lucernam bonis operibus in manibus nostris, si volu-mus coram domino & hominibus nos lucere. *Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat a nuptiis.* Quia semper nuptiis amicae sunt faces: luminum testimonio celebratur castitas nuptiarum. Sicut enim fugit lucem illicita qui praesumit, sic multiplices coruscet in lumine licita qui requirit. *Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quan-do veniat a nuptiis.* Homines sunt, qui more debite seruitutis in defessis excubiis aduentu sui domini praestolantur: qui vero sic ventri seruiunt, vt diuinam nesciant seruitutem: & de carnis voluptate solliciti, sollicitudinem occursum dominici perdide-runt, homines non vocandi sunt, sed iumenta. *Et vos similes homi-nibus expectantibus dominum suum, quando veniat a nuptiis.* Ex quo ad desponsandum suam ecclesiam Christus aduenit, thalamus ornatur sponsa: & ornatur auro fidei, argento sapientiae, virtutum gem-mis, sanctitatis velis, veredum dicit rosis, liliis castitatis, pudoris violis: & ad alta caeli pudicitiae templum, fastigium virginita-tis attollitur: nec desunt psalmodum citharae, prophetica orga-na, apostolorum voces, totaque symphonie caelestium nuptiarum. Satis servus somni est, qui tali & tanto clamore non ad caele-stis regis nuptias suscitatur. *Et vos similes hominibus expectanti-bus dominum suum, quando veniat a nuptiis: vt cum venerit & pulsa-verit postquam aperiat ei.* Veniens pulsat, corda bene conscius ape-rit, male conscius claudicat: iusta mens patet ad praemium: in-iusta, quia non meruit, se pracludit. Vigilemus ergo dilectissimi,

forte volubiles

Prov. 4
Mat. 5.

Et beatitudinem quæ sequitur, consequamur. *Beati serui illi, quos cum venerit dominus inuenerit vigilantes.* Sufficiant beatitudinis hæc promissa, sed quia Christus ipsius beatitudinis eloquitur charitatem, differamus hodie, vt plenius audiamus, quid suis filiis promiserit talis pater.

De terrenorum cura despicienda. Sermo XXIII.

Avdistis hodie quemadmodum dominus pastorali iubilo clangorem tubæ cælestis adiunxit, vt diu inclinatas ouium mentes ad diuina tolletet, cæleste protinus promoueret ad regnum. *Nolite, inquit, timere pusillus grex, quoniam complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Acquisiuit humilitas, superbia quod amisit; & grex pusillus ac mitis, totas & varias edomuit propria mæserudine feritates: pusillus grex vicit ac fregit tot genera bestiarum, quot diuersitates subdidit iugo Christi nationum. Grex pusillus ac mitis diu contentus occidi, diu deuorari passus est, donec gentilis sæuitia sanguine satiata, vel carnibus, Evangelici pabuli suauitatem, & diuini fontis fluentia degustans, torum contagium seculi epuraret, & pasturæ in hominē rediret ex bestia, qui ex homine fuerat dilapsus in bestiam. Hoc sensisse ante prophetas, hoc apostolos impleffe, hoc petulisse martyres constat: attestante illo qui dicit, Propter te mortificamus tota die: æstimati sumus vt oues occisionis. Vt vero iste grex noui ordinis aggredere-
Zac. 12. tur praelium, vbi viuut ille qui fuerit occisus: qui occuberit, vincit: inuenit animam, qui amittit: imitatus est suum regem, illam ouem: illum securus est agnum, qui sicut ouis ad occisionem ductus est: & sicut agnus coram tondente se non aperuit os suum: tacet, qui volens paritur: clamat, qui lanatur iniuitus. Nec potest de morte conqueri, qui mortē dignatus, nõ coactus assumit. Potestatis insigne est, cum pro multis volens quis moritur: nolens cum moritur, est necessitatis extrema: quia venit de contemptu mortis alterum, alterum de conditione naturæ. Christus ergo sicut ouis, & volens, & tacens tondetur: vt tegat illam quam Adam primus intulit nuditatem: velut agnus occiditur, vt peccatum totius mundi immolatus, absoluat: ponit pro ouibus animam suam, vt impleat & pietatem pastoris, & curam. Tibi ergo rex, tibi facerdos, tibi pastor, tibi sacrificium, tibi ouis, tibi agnus, tibi totum factus est, qui fecerat totum. Et qui sibi nunquam, tibi toties immutatur, propter te varias monstratur informas,
Psal. 43.
Isaie 53

qui

qui manet vnica suæ maiestatis in forma. Et quid plura? dat se tibi deus homo, vt ferre potes, quia vt est, tu non potes sustinere. Sed audiamus iam quid pusillo gregi talis promiserit pastor. *Nolite timere, inquit, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* O bonitas effusa, O inaudita pietas, O ineffabilis affectio, in societate sensus pastor oues assumit, atque ad consortium dominationis seruos dominus assiscit ad participatum regni rex gregem populi rotius admittit: sic, sic dat, cui deficere census, cui regnum minui, vacuari potestas non potest largiendo. Prouidenter autem cepit dominus, dicendo, *Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Promissionem regni sine timore seruilis status audire non sufficit, quia qui libertate vix dignus est, capere nõ valet infulas principatus. Dominus ergo seruatorum mentes tali voce confirmat, ne eos repetitus promissi regni prosternat auditus. Regnum velle seruum crimen est: audire periculum, temeritas non timere. Sed hoc ad Christum quantum est? aut quàm mirum, quòd dat seruis regnum, quòd sibi seruos facit in dominatione consortes, qui seruorum pedes lauat, vt extrema seruis seruiat seruitute? Veniant huc, veniant, qui discutiunt potestatem eius, & tunc de eius æquitate contendant, cum potuerint tantam capere, loqui, æstimare pietatem: nec iam calumnientur, si se in nostro corpore patre minorem dicat, qui non dicto, sed & facto, cum pedes lauat seruorum, sed subdidit, & subiecit pedibus seruatorum. Homo iam tibi parce, quia vt tibi parcas, tuos deus lauit, tuos tenuit, tuos amplexatus est pedes. Sed ad cepta redeamus: *Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Ecce qui dat, dare loquitur partem, nunquid largitate suam denegat, sic dicendo? Absit, non potestatem minuit, sed pandit affectum, sic dicendo, Non distanciam facit, sed patris, suamque voluntatem monstrat, firmat vnitatem. Quod autem dixit, cõplacuit, & non dixit, placuit, munus edocet Trinitatis: quia quod erga nos filio placuit, hoc cõplacuit Trinitati. *Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Post tantam ergo dominus largitatem, post suam gratiam tibi copiosius collatam, abiecta & vilia pecunia seruitutis iubet abicere regnaturum. *Vendite que possidetis, & date elemosynam.* Plebeium cultum regia non admittit potestas, angustus honor non nisi diademate confertur, & purpura,
pen. h. a.

E

Abdicere ergo debet habitum seruitutis, qui se regem credit diuinitus consecratum. Hinc est quod rex superius illum, qui cum indigna veste maiestatis eius ausus est intrare conuiuium, hinc precipitari, detrudi in tenebras iussit exterior: quia deformitas inuitati ad inuitatis redundat iniuriam. Pecunia quoque pristinae libertatis, iam diuinitus, iam regis ditatus opibus qui reseruat, captius miseria se nescit esse foelicem. Est consuetudinis, est animi foelicis, ut adscirus ad regnum, quod fuit proprium, quod priuatum, mox patentibus, mox propinquis, cuius indigentibus, libere aliter prorogare, ne sit mendicus animo, qui cesu sanctus, & honore. Tali ergo prouidentia dominus, consilio tali, uilia & caduca iubet ut vendamus, ut largiamur, ut donemus, qui in celesti regno omnia quae in caelo, & quae in terra sunt volumus possidere. Sed si vis seruare tuorum precia praediorum, & saeculorum forte condita te delectant, fac tibi sacculos quales ille praecipit, qui iam cupiditatis tuae custos est & prouisor. Denique, ut vidit, quod duriter dixit, Vendite quae possidetis: mox adiecit, *Facite uobis sacculos qui non ueterascunt: thesaurum non deficientem in caelis.* Iterum contristatus es: quia quod habes, in caelis cogetis collocare. Rogo crede deo tuo, qui seruo credis: & magis deo, quam homini commenda. Sed si times, ne quid inde praesumat, ne quid dispergat pietas largitoris, signa fidei annulo sacculos tuos: ut tali custode dormias tu securus: quia ubi ille est, ibi locus nullus est furi. Non poterit tibi tuam pecuniam denegare, qui tibi omnia sua contulit, qui te regni sui & honore ditauit, & gloria.

De seruo uigili. Sermo XXIII.

Semper & ad omnia uigilias esse salutare nullus ignorat: quia te uera plus uigilare, plus uiuere est. Nam quid tam mortis simile, quam dormientis aspectus? quid tam uita plenum, quam forma uigilantis? Indulgedum somno est, ut corpus repararet, non resoluat: & vires reuocet, non eneruet. Semper ergo ad omnia uigilias esse salutare nullus ignorat. Quae ars, quod opus, quod tempus, quae potestas, quod officium, non uitae luca lucubratione perquirat? Hinc est quod rex in procinctu peruigil callidi hostis praecipit, & euitat insidias: tunc in castris miles superuenientes nocturnos impetus cauta pernoctatione propellit. Sic naua uigilando diffusi itineris incertae uias intrat, & calles transit inuios, & uestigio fur-

tino ad lucrosi portus uotiuam peruenit mansionem. Hinc pastor adiungit noctes diebus, & totum sibi tempus denegat dormiendi: ne qua lupis suffragante somno, grassandi in gregem praebear occasio. Sic uiator soleis per auras noctis aestus solis praenit: actumque diem prouidentius deputat mansioni. Hoc propheta sciens non die solo, sed de nocte tota clamabat ad dominum: Domine deus saluati meae in die clamauit, & nocte coram te. Quid plura? Ipse dominus petuolat in oratione dei: ut ante nos oratione liberet, quam redimat passione. Et si pro seruis dominus uigilamento pro semipis seruos uigilare sic iubet. *Pracincti, inquit, sint lumbi uestri, & lucerna ardeat in manibus uestris, & uos similes hominibus expectantibus dominum suum quando ueniat a nuptiis. Sint lumbi uestri pracincti.* Nouus ordo uigiliarum, nouus habitus imperatur. *Sint lumbi uestri pracincti, & lucerna ardeat in manibus uestris.* Nil de uestitu, nil de calcamentis, nil de ipsius occursum apparatu serui uigiles admonetur, sed tota in praecingendis lumbis mandatur cura: tota in constringendis lumbis statuatur uis praecipi, addito lucernarum solatio tantum sine quo nec noctis aperitur obscuritas, nec uenientis diei elascit aspectus. *Sint lumbi uestri pracincti: & lucerna ardeat in manibus uestris.* Cingulum quidem est proprie indicium seruitutis: quod & discursus expeditus reddat, & faciat obsequentes. Sed dixisse suffecerat, estote pracincti: cur lumbos potissimum nominat? cur tanta iubentis reuerentia lumborum facit magnopere mentionem? Quareis quare? quia in lumbis est tota corporis caula, ex lumbis tota carnis uogocia suscitatur, in lumbis tota est humani lapsus, humanae fragilitatis occasio. Inde uenit quod uirtutis ignaros reddit, efficit segniores. Hinc est ergo quod principaliter dominus lumbos nostrae pendulum, iubet baltheo castitatis: & totum carnis nostrae pendulum, fluidum, resolurum, constringi mandat continua zona uirtutis: ut carne succincta ad domini occursum liber, uelox, expeditus nostrae mentis reddatur incellus. Haec tamen audiens homo soire debes, quia te non retardat ab occursum dei caro: quia ipsius occursum, officij ipsius est inseparabilis comes, si tu eius coponas sarcinas: si releues onera eius, si pedula & sinuosa inuolucra eius tu pondus uiator astringas. Quid plura? Erit tibi salubre contubernium, si tu eius deses & resolutus non fueris institutor: quemadmodum autem debeas equate sar-

alium

Psa. 87. Luc. 6.

Luc. 13.

cinas eius, eius pondera iniusta moderari, Apostolus edocet, sic dicendo, Mortificate membra vestra quæ sunt super terram fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiam, quæ est idolorum seruitus. Cõstruenda est ergo caro continentia cingulo, ne effusa vitii, ac toto peccatorum grauata pondere, supernis & caelestibus insistere non possit incessibus. Bene ergo dominus adiecit: *Et lucernæ ardentes in manibus vestris.* Quia semper ad innocentia testimonium lucernæ nocturno portantur in tempore: & sicut vitii amicitia semper sunt tenebræ, ita lucernæ semper inimicæ criminibus: sociæ semper boni operis sunt lucernæ. Sed in manibus sanctorum ipsa bona opera sunt lucernæ, dicente domino, Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra bona opera, & magnificent patrem vestrum qui in caelis est. Et vere portant lucernas suas, vere fomentis operum, vere misericordia vnguento inflammant lampades suas, quæ cum loco, proposito, studio, laurant: opere, virtute, meritis coruscant, ac splendent toto orbe terrarum. Et quia expectationis suæ dominus facis tristes, facis anxios nouerat mores: ne quis superaretur tardio, ne quis lassesceret tarditate, ne quis longæ expectationis fatigatione succumberet, perseverantibus beatitudinem caelestem, caeleste promittit obsequium. *Beati inquit serui illi, quos cum venerit dominus, inuenit vigilantes.* Et ne ipsius beatitudinis qualitas haberetur incerta, mox adiecit: *Amen dico vobis, quia præcinget se, & faciet illos discumbere, & transire ministrabit eis.* Præcinget se deus, & faciet seruos discumbere, & ministrabit eis. En mutatio inaudita rerum, en terribilis correptio dominationis, en pauenda conuersio seruitutis: quia parumper seruus astitit in domini sui expectatione succinctus: & sustinendi fidem breui fatigatione portauit: cui vt rationem redderet, dissimulat se in ipsa diuinitate diuinitas. *Præcinget se, & faciet illos discumbere, & transire ministrabit eis.* Discumbenti homini deus astat, & astat in caelestibus: reputati seruo seruit dominus, & seruit accinctus: pueris suis ministris suis ministerium facit Christus: & facit in patris iam gloria constitutus. Homo calumniaris: est adhuc quod detulerit patri, qui tibi in terra lauando pedes, extremum representauit obsequium, & repromittit in caelestibus nouissimam seruitutem? Crede hæretice, & tu illi stude reddere rationem. Ille tibi in caelestibus parat conuiuium se

Mat. 5.

ministro, & tu illi in terra non desinis continuas ingerere & generare blasphemias: faciet & ille transire suos, quia transiens ministrabit illis: de dominatione ad fidelium suorum pia transiet & migrabit obsequia: ad te de misericordi patre seuerissimum transibit in iudicem. *Et transiens ministrabit illis.* Conscientibus, expectantibus ministrabit epulas, ministrabit & tibi, sed dignam de tua negatione sententiam. *Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, et ita inuenit, boni sunt serui illi.* Si in secunda & tertia vigilia venerit: vigilias mundus plures, tres tantum vigilias nouit expectatio Trinitatis: quate tamen a secunda cæpit, & tacuit primam? Quia prima iam vigilia in ortu dominicæ natiuitatis excesserat. Probant hoc pastores, qui dom supra gregem suum vigilat, gregis ipsam pastorem in præsepio inuenire, videre, tenere merentur & authorem, sed quæ sit secunda & tertia vigilia requiramus. Sicut utique prima vigilia est sui ortus in carne, ita secunda est vigilia, qua nostra redit & resuscitatur in carne. Denique vt ad resurgentem veniat, annuas excitatur, & euigilat mundus. Tertia vigilia est illa, qua expectatio tota nouissimo venientis finitur aduentu: vt sicut ille resurrexit nobis, ita nos illi iam perpetuam resurgamus ad vitam.

De terrarum cura despicenda. Sermo XXXV.

Hodie dominus euangelici gregis pusilla & tenera primordia quàm blâda exhortatione sit consolatus auditis. *Nolite timere, inquit pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Aueti spes anxias, dubios tollit eventus, omnemque propellit, & excludit timorem, quando in exordis ipso regnum nascens pollicetur. *Quoniam complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Quis de victu, quis de vestitu, quis de plebeo censu, & venalis cespitis vilitate suspirat, de regno certus, de dominatione securus? Satis sibi inuidet qui electus ad summa, ipse se ad humilia deiecit, ad egena deposuit. Sed scire conuenit, pater iste qui est, vel qualis est, vel quod regnum suis filiis repromittit. Quis sit iste pater, quotidie te confitente cognoscat, cum clamas: *Pater noster qui es in caelis.* Qualis autem sit, ipsa operum magnitudine peruidisti: ex nihilo fecit caelum, terram solidauit ex liquido, montes statuit ad stateram, maria intra legitimos terminos sola præcepi auctoritate conclusit. Verum si regni, quod promittit pusillis, desideras nosse qualitatem, ipse aperit, sic dicendo, *Sinite*

Luc. 12.

Mat. 6

Mat. 19

I. Cor. 2

angariatus

D. PETRI CHRYSOLOGO

parvulos venire ad me, talium est enim regnū caelorum. Es-
 se in caelo mirum est: in caelo vivere, est maiestatis. Iam re-
 gnare in caelo quanti sit, sensus desinit aestimare mortali: &
 tamen homo, quod aestimare non potes, percepisti, a postolo
 sic dicente, Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in
 cor hominis ascendit, quae preparavit deus diligentibus se.
 Et quod te mereri dubitas, habere te, & possidere iam cogitis
 confiteri. Quid ergo cum terra illi, qui possidet caelum? Quid
 illi cum humanis, qui indeptus est iam divina? nisi forte pla-
 ceat gemitis, eliguntur labores, amantur pericula, pessima
 mors delectat, & illata mala bonis sunt gratiora collatis. Sed
 videamus quod dat pater tantis consilium regnatis. *Vende-
 re quae possidetis, & date elemosynam. Si victuros vos, si regnaru-
 ros, si vos iam divites esse creditis in superiis, ubi futuri, quo
 migraturi, ubi regnaturi estis: vos illa quae vestra sunt iam
 praecedant opes miseris misericordia computate: quae huma-
 na sunt in divina convertite. Et ne cui forsitan deceller euectio
 ad portanda illa quae dimittitis, angariatus est pauper: serunt
 pauperes onera nostra, & volentes ferunt: quia tali non depri-
 muntur pondere, sed levantur. *Vendite quae possidetis, & date
 elemosynam: facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum
 non deficientem in caelo, ubi fur non appropriat: neque tinea corrumpit.
 Facite vobis sacculos, qui non veterascunt. Videtis, quia pater iste
 dicere vult filios non nudare. *Facite vobis sacculos, qui non ve-
 terascunt. Nouo modo, imò caelesti modo, qui hunc audit,
 vendendo comparat, recondit erogando: domi amittit, acqui-
 rit. Quam cupit pecuniam perdurare, perpetuare sacculos di-
 vitiarum, condita permanere, qui dicit, *Facite vobis sacculos,
 qui non veterascunt. Ecce docet avaritiam, qui ceperat suadere
 contemptum. *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt. Et qui
 thesaurizantes temporaliter arguebat, ad totum cupiditatis
 fomitem iubet sacculos sine fine perquiri. Christus, quo te
 pertrahit amor tuorum? ut avarum lucrifacias, facis eum
 quod desiderat, non quod oportet, audire: sacculos imperas:
 aeternos thesauros, qui non deficient vis parari, ut avarus dū
 consueta percurret ad lucra, aut virtutem capiat, aut a vir-
 tute capiat. Vere pater es, qui cum tuis quibuscumque par-
 vulis sic agis. Namque & nos interdum nostris parvulis pe-
 rentibus noxia, ingerimus salutaria sub specie noxiorum:
 fallentes insipientiam, non decipientem affectum. Dixisti, Fa-*****

SERMO XXVI.

cite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesauros non deficientes in
 caelo. Sacculus cur paratur? Quid ibi claustra, ubi ipsa custos
 est innocentia? ibi quid signaculum, ubi fraudis suspicio non
 habetur? Si & in caelo sacculis opus est, cura non amittitur,
 sed mutatur. Domine, tu vidisti quia in thesauris tota fides,
 tota spes in sacculis sit avaris: & ideo impuribiles in caelo
 sacculos vis parari, ut qui te non sequitur ad caelum, sequatur
 saltem sacculos suos. Avare, fac tibi sacculos, & fac iubere deo:
 quia votis tuis annuit divina maiestas. Sed fac tibi sacculos
 erogando, quia quicquid pauper acceperit, pater celestis susci-
 pit. Et ubi recedit in caelo. Et ne forte perdidisse te doleas vel
 usura, centuplū in caelesti fructu recipies, quicquid in caelo
 paupere transmisseris perferere. Usura mundi centū ad unum,
 deus unum accipit ad centū: & tamen homines cum deo no-
 lunt habere contactū. Sunt forsitan de cautione solliciti. Qua-
 re? Nonne homo homini exiguae chartulae obligatione cō-
 stringitur? Deus tot, & tantis voluminibus cavet, & debitor
 non tenetur? Sed dicis, esto quod debeat, quo exiguae restitueris
 seipso, quia non potest ille meriri: idem ipso est, & executor
 & debitor. Non erit in reddendo durus, qui profusus est in
 largiendo. Crede homo deo, quod tibi deus dedit: maiora
 reddere vult, eam vult debere largitor.

De fidei dispensatore. Sermo XXVI.

Quod hoste dominus interroganti Petro respondisse le-
 gitur, per figuram ad apostolos ipsos, ad doctores tan-
 tum, & ad eos qui ecclesiis praesident, dictum, multorum per-
 sensit audire. Interrogat Petrus. Domine, ad nos dicit hanc pa-
 rabolam, an & ad omnes? Cui respondit dominus, Quis putas est fidei
 dispensator & prudens, quem constituit dominus super familiam suā,
 ut det illi in tempore vititae mensuram? Vere dico vobis, quod super
 omnia quae possidet, constituet eum. Quod si dicat servus ille in corde
 suo, nonnam facit dominus manus vestras, & cupit percutere pueros, &
 ancillas, & edere, & bibere, & meliorari, venit dominus servus illius
 in die qua non sperat, & hora qua nescit, & dividet eum, partemque
 eius cum infidelibus ponet. Ecclesie quidem praesules ista quam-
 primum similitudo costringit, sed hominem nullum, mor-
 talem nullum profusus eximit haec figura, quae dum loqui-
 tur ad dispensatorem, omnibus vno interrogante, respon-
 dit, Si est quisquam qui a deo nil acceperit, discussionem

Luc. 13.

dispensationis, dispensatoris officium non timebit. Homo si hoc ipsum quod das accepisti, accepisse te quod habes, quomodo tu negabis? De caelestibus conditis, de heredis diuinis rationem reddet, praestabit causas ecclesiae prorogator. Et quanto maius suscipit creditum, tanto maius se debitum non dubitat redditurum, dicente domino, Cui plus est creditum, plus exigitur ab eo. Et alibi, Potentes potentet tormenta patientur. Quanto altius ascenderit homo, lapsus, tanto altius cadet. Quid altius caelo? De caelo cadit in caelestibus qui delinquit: desperatus incurrit, qui in ipsis dominantis oculis offendit: & excusatione caret, qui facinus ipso iudice teste committit. Aut quam defensionem sperat, quem testimonium cognitoris accusat? Sic diabolus cum esset angelus, & in caelo, & coram deo semper clarissimus versaretur, & fulgens, dum dei tentat aures, dum in dei superbit aspectu, lapsus ad terram, ad tartara deiectus, in diabolum mutatur ex angelo: & qui erat minister veniae, factus est dux peccatorum. Hinc est quod Apostolus nostri ordinis hominem commonet, ne incidat in superbiam & laqueum diaboli. Dispensator ergo diuini verbi, & caelestis doctrinae prorogator, qui ante dominum stat ingit, versatur inter altaria semper, neque a dei oculis recedit vnquam, qui peccatorum causas, dolores populi suscipit, fert, offert, ingerit preces, accipit, refert, restituit impetrata, ex homine totus in Angelum substitutus, non potest nisi in ipsa dei facie inter sanctorum sancta peccare: vt inde sibi sumat crimen, vnde aliis veniam consueuerat reportare. Denique Nadab & Abind sacerdotes filij Aaron sacerdotis, dum contaminare extremo igne altaria praesumunt, ipsius altaris consumuntur incendio: vt sumerent de sacrificio poenam, qui fecerant de propiciatione peccatum, quod peccatum illis suscitatur ebrietas: nam vini odor odorem fugarat incensi, & ebrietatis ignis flammam prouocat altaris: vnde quia alienari vino alienum portauerat ignem, mox diuino igne referuntur extincti. Ebrietas in alio crimen est, in sacerdote sacrilegium: quia alter animam suam necat vino, sacerdos spiritum sanctitatis extinguit, dicente Apostolo, Spiritum nolite extinguere. Merito inter cetera quae in dispensatione malo arguit hodieus sermo, vini condemnat insaniam, dicendo, Quod si dicat seruis ille, moram facit dominis meis venire: sed capere & perentare pueros & ancillas, & alere, & bibere, &

Sap. 6.

Leui. 10

1. The. 5

inebriari. Proprie dixit, edere & bibere, & inebriari, & percutere. Ebrietas cordis mater, parens licium, furoris genitrix, petulantiae deformiter est magistra. hanc qui habet, se non habet: hanc qui habet, homo non est: hanc qui habet, non peccatum facit, sed est ipse peccatum. Ebrietas est daemon blaudus, venenum dulce, rabies voluntaria, inuitatus hostis, illecebra honestatis, & pudoris iniuria: hanc nullus nouerit Christianus, ne audito quidem sacerdos attingat: ne qui est forma virtutum, vitiorum inde fiat, & inueniatur exemplum. Verum quia ad nos, & ad ecclesiasticos viros satis dictum est, quod admodum cunctos teneat responsio saluatoris, quod non sit qui a dei dispensatione inueniatur extraneus, perquiramus. Apostolus dicit, Non est potestas nisi a deo. Si a deo potestas omnium, a deo rex etiam dispensationis regiae adeptus est dignitate. Sic dux, sic miles, sic prouinciarum rectores, sic urbium, ratione reddituri sunt omnes isti, si in villo creditur potestatis excoellere mensuram: si Rex iustitiam custodiuit, si equitate tenuit, si potestatem moderatus est, si misericordiam non omisit, si tenuit sic ponderis sui libra, vt in neutram partem potestatis suae trutina perpenla declinaret, si omnium curam gessit, si ciuium procurauit quietem, si sic temperauit censum: vt neque militi sufficietia desset, neque tribonarius lassaretur. Et dux praestabit deo causas, si sequentibus se praebuit virtutis exemplum, si in excubiis peruigil, si in discursibus indefessus, si pacem omnium proprio labore perquisiuit. Rationis reddet & miles, si paruit imperatis, si coeussit neminem, si accepta stipendia iustissimo labore pensauit. Iudex quoque iudicij sui supernum iudicem sustinebit. Et tu qui dominus es domus tua, dispensationem positum plusquam dominum volo credas: vt exhibeas coniugij simplicem charitatem, doctrinamque ei quam didiceris in ecclesia prudenter infundas: cui a postolus in ecclesia tacite praecipit, & domi discrete te docere, dicens, Mulieres in ecclesijs taceat: si quid autem volunt discere, domi viros suos interroget. Filiis impendas affectum sobrium, sollicitam coram, eorumque si deliter in domini enutrias disciplina. Seruis victum, & vestitum debitum reddas, remittas culpas, minas temperes, impertes disciplinam: & habes eos fratres progenie caelesti, quos subditos mundana possides seruitute. Vos quoque serui debetis domino si dem in ipsa quam geritis seruitute: quia qui pio & puro corde carnali domino debitum non reddet oble-

Rom. 13

1. Co. 14

quum, deo ante qui corda videt, quam homini tenetur obnoxius: qui te patem fecit per gratiam, quem conditio fertar disparem vilitate seruiti. De diuine quid dicam qui quanto plus habet, tanto amplius debet.

Desunt nonnulla. Denique simul reddit, simul tradit alteri: quæ si noluerit reddere, singulis committat per partes. Et tu pauper commissam tibi dispensationem non paruum paupertatis existimes, si patienter feras, si ingratus non sis, si sis vel in ipsa necessitate sobrius & frugalis, si dati agas gratias, non danti non ingeras blasphemans iniurias: si tantum quætas, quantum dat misericordia, non quantum cupiditas importuna compellit. Certè & tu pauper qui libenter petis, da etiam tu libenter petentibus. Sed forte dicis: non habeo: sit dandi animus, & facultas non deerit largiendi: pone aduenienti sellam tuam pone mensam tuam, candelabrum, lucernam: certè ex eo quod accepisti grate ante appone. Sic Elias; Sic Eliseus dum declinãt ad viduarum vacuas & inopes mansiones, copiose quod viduis deerat suppleuerunt. Adiecit autem dominus ad confirmationem similitudinis huius, dicendo, Ille autem serua qui cognouit voluntatem domini sui, & non se preparauit, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis: qui autem non cognouit & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Ille quidem qui per conscientiam peccat, merito grauius soluit conscientia: pœnas: sed & iste per ignorantia: culpas, plagas ignorantia: non vitabit: deum sicut contemnere non licet, sic non licet ignorare.

De scandalo tollendo. Sermo XXVII.

IN procinctu belli semper vigilare sunt militum distribute: ut insidiis nil liceat, nil pateat dolis. Perniciosissimus nimis est repentinus hostis: nam aut inscios præuenit, aut incautos præoccupat, aut opprimit dormientes. Hinc est quòd Christus rex noster ante secula per totam seculi noctem milites suos præmandatis vigiliarum vicibus commonuit contra diaboli, id est, veteris hostis subtilissimū dolum: contra latentes imperus vitiorum: contra criminum insidias irruentes, contra scandala quæ nobis variis oriuntur ex causis, contra tentamenta presentis vitæ, cõtra vrentes acies secularium pressurarum, taliter admonendo: Vigilare & orate, ne intretis in tentationem. Et statim qualiter vigilaretur: adiecit, Et si venetitia secunda vigilia, & si in tertia vigilia ve-

Matt.

26.

Luc 12.

nerit, & ita inuenerit, beati sunt serui illi quos cum venerit inuenerit vigilantes. Et plane beati, quia qui vigilat & anticipat dolos hostium, de domini sui gloriabuntur aduentu. Hodie tamen dominus ipsas nostrorum ducum contra scandala exuscitauit, & armavit excubias: dicendo ad discipulos, Impossibile est ut non veniant scandala. Hoc est, impossibile est ut non veniant hostes. Et primum fratres scite nos conuenit scandala hæc quid sint. Scandalorum genera sunt diuersa, & prima sunt illa quæ diaboli fraus paraturit. Secunda sunt, quæ generat calliditas humana. Tertia sunt, quæ parit ipsa ex nobis suspicax & incauta natura. Et à diabolo sunt illa quæ fallunt specie, quæ prætendunt bona, cum mala inferant: sicut illud ad Adam, cum nobis humana abstulit, domi diuina promittit. Et illud, quod per Petrum, Non tibi hoc erit domine: triumphum crucis vacante contendit, cum feruere se nimio amore mentitur. Nam cum dominus loqueretur passionis suæ gloriam: respondit per Petrum, Non tibi hoc erit domine: venenum quam dulce serpentis: ante facit militem regis sui negare victoriam, seruus ipse dominum quam negaret: vade dominus seruum post se mittit, scandalum remittit auctori: dicendo ad Petrum, Vade post me: & diabolo, Satanas scandalum mihi es. Et verè post dominum vadit Petrus, quia ut eum sequeretur ad caelum, crucem resupinus ascendit. Sed & illud est scandalum tale quod fecit Iudæis, Nam lapidem firmandis vestigiis latum, in rotam sulcauit & exasperauit offensam: & totius fundamenti petram vertit in scandalum, ut esset miseris ad ruinam. Ecce pono, inquit, in Sion lapidem offensionis & petram scandali. Hinc est quòd Psalmista anxia supplicatione deposcit, Custodi me à laqueo quem statuerunt mihi: & à scandalis operantium iniquitatem. Et quia transilierat offensam, scandalum vicebat, taliter gloriatur. In petra exaltasti me, & deduxisti me, quia factus es spes mea. Diximus primum genus scandali: dicamus & secūdom quòd de humana calliditate diximus enenite. Scandalum pepulo Isaacitico Balaam diuinator obiecit, quando bellatoribus non cum ferratis viris, sed cum puellis toto lenocinio sucatit occurrit. ut arma verteret in luxum, triumphum mutaret in infamia, & in terram reatus deuocaret vitotes: & ad summam prophanearet totam de turpitudine sanctitatem. Hinc

Luc. 17.

Gen. 3.

Matt.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

est quod eum Moyses tali notavit sententia cum puniret. Et Balaam, inquit, diuinum occidite: quia hic misit scādalum ante filios Israel. Scandalum molitus est Ieroboam, qui ex auro vaccas populo in Deos figmento miserabili collocauit, ne Deum vitium, ne verum templum, ne diuinam legem, ne legitimos reges, ne patrios ritus quæreret: sic populus mancipatus errori scandalum facit iuxta Apostolum: cum quis idolis immolata quasi nihil nocitura manducat, & insensatos lapides, & ligneos Deos, qui neque sanctificare, neque pollere quid possunt, tali facto æstimat debere contemni. Sed quod ille fidei arbitratum exemplum, sit ignorantibus erroris occasio: quia non ad contemptum, sed ad cultum prouocat nescientes, & conuiuium religionis videri facit inciens, quos sciens studio derisionis absomit. Vnde bene Apostolus concludit, & aperit. Et peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est. Tertium genus est scandali, quod nobis nostris generatur ex seosibus, cum fallimur oculis, cum decipimur auditu, capimur odore & sapore vitiamur. Vnde Eua vetui & letalis tibi sic gustu est fauciata, sic visu. Et vidit, inquit, mulier quod bonam est lignum ad manducandum, & quod gratum oculis ad videndum, & speciosum est ad intuemdum. Bene ergo dominus adiecit scandalizate sensus ipsos, dicendo. Si scandalizauerit te oculus tuus aut manus tua abscede, & proice abs te melius est tibi sine oculo & manu venire ad vitam, quam toto corpore ingredi in gehennam. Et quanuis dominus lapsus, & vitia iusserit sic nos secare, non membra: tamen si hoc Eua mater humani generis sic fecisset: melius sine oculo & manu in vitam venisset, quam totam posteritatem suã lametabilem misisset in mortem. Cauere ergo oportet nos fratres, ne scādalum faciamus alij, ne vel ipsi alio faciente pariamur. Scandalum est quod offendit sensus, quod mentem turbat, quod confundit intelligentiã puritatem. Scandalum est, quod diabolus fecit ex angelo, quod ex apostolo reddidit proditorem: quod inuexit peccatum mundo, quod hominem deduxit ad mortem: audi dominum dicentem, *Vt mundo a scādalu.* Scandalum sanctos tentat, fatigat incautos, incautos deiecit, confundit omnia, conturbat omnes. & licet in præsentis loco dominus de scandalo suæ passionis loquatur, & Iudam denotet, per quem venit ipsum scandalum scandalorum: tamen ne quis in hoc de-

caus 17.

ueniret, admonuit, dicendo, *Impossibile est vt non veniant scādala: vna tamen illa per quem veniunt. Bonum est illi si lapis molaris appendatur collo eius, & proiciatur in mare, quam scandalizet vnus de pusillis istis.* Quare non lapis, sed lapis molaris: quia lapis molaris dum triticum terit, dum farinam fundit, a polline fusurum dum secernit, panẽ piẽ laborantibus subministrat. Bene ergo illi qui eligit minister scandali magis esse, quam pacis, ad collum lapis alligatur molaris, vt hoc illum ad mortem trahat, quod illum trahere debuisset ad vitam: quia sensus ad vitam datus mortis conuertit in scandalum, suadendo aliud videre, aliud audire, aliud sentire, aliud sapere, quã erat in Christo quã erat in scientia salutari. Hinc angulare lapidem, hinc adiutorij lapidem, hinc lapidem sine manibus abscissum, quod est Christus: sic pusillorum circuire & traxit ad scandalum: vt non panem vitæ, sed panem lachrymarum conficeret, & doloris: sicut propheta testatur, dicens, Qui manducatis panem doloris. Bene ergo illi, sicut alibi dixit, Vt mola asinaria alligeretur collo eius: & inde sumat penam, vnde sumpsit & sensum, & exequetur iumentis insipientibus, qui noluit hominibus superna sapientibus comparari.

De Mattheo & Christo cum publicanis manducante.
Sermo **XXVIII.**

QUOD si virtutibus cognata paupertas, terrena, & celestis comprobatur disciplina, Athleta ad luctamen nudus accedit, configit cum fluctibus nauta nudus, miles in acie nõ nisi expeditus assistit: qui tendit ad philosophiam, totum quod in rebus est, antè cõtemnit. Est ergo virtutibus cognata paupertas: & si paupertas virtutum parens, virtutum socia sic habetur, sapere conuenit quare Christus ad virtutis officium pauperes sic elegit. Petrus & Andreas, Iacobus & Ioannes, germanitas combinata, imò congenerata paupertas, in apostolorum principes eliguntur, pauperes sensu, loco humiles, viles arte, obscuro vita, labore communes, addisti vigiliis fluctibus mancipati, negati honoribus, iniuriis dati, præsidio caris, solo piscium capti victum, vestitumque conquirentes. Sed in istis quantum vilis mūdanus videbatur aspectus, preciosas tantum animas Dei intuitus tunc videbat. Erant censa pauperes, sed innocentia locopletes: loco humiles, sed sanctitate sublimes: viles arte, sed simplicitate preciosi: obscuro vita, sed vitæ merito perlucentes: labore communes, sed pro-

Luc. 17.

Isa. 28.

1. Re. 7.

Dan. 2.

Pf. 116

Mar. 18

Sancti certis

posito singulares: addisti vigilis, sed ad caelestes victorias
 vocati fluctibus mancipati, sed fluctibus non demeristi: negati
 honoribus, dicitur magis honoribus, non negati: iniuriis da-
 ti, sed iniuriis non relictis. Captores piscium, sed piscatores ho-
 minum iam decreti. Venite, inquit, & faciam vos fieri pesca-
 tores hominum, ut vitalis estis tacto, ut hamo caelestis verbi,
 de mortis gurgite animas ad lucem tollerent sempiternam.
 Captores piscium sunt hominum piscatores: de labore tras-
 eunt ad laborem, quia labor nescit lassescere meditatatus. Om-
 nia quae de usu veniunt non fatigant. Virtus exercitio perfe-
 ueat. Hinc est quod apostolos suos Christus humanis labo-
 ribus exerceri voluit, ut eos indefessos redderet in diuinis:
 voluit eis Deus manere fortitudinem, de exercitio praestare
 virtutem: & quia fructus provenit ex labore, voluit eos labo-
 res non perdere, sed mutare: ipse ante illis usum laboris in-
 dulset, qui postea eis tolerantiam dedit virtutis. Hinc est
 quod regna, gentes, carceres, vincula, tormenta, mortes, se-
 quentes homines terris omnibus sic vicerunt. Diximus quod
 in apostolis amica virtutum. Deo chara sit electa paupertas.
 Matthaeum de telonio diuitem, de usuris locupletem, lucris
 seculi onustum quod in apostolatam Christus elegerit, quid
 dicemus? Hodie Matthaeus de seipso sic coepit. *Et cum tran-*
siret inde Iesus, vidit hominem sedentem in telonio Matthaeum nomi-
ni: & ait illi, sequere me. Matthaeus publicanus generat nobis
 non parvam suis quaestibus quaestionem: & magnum nobis
 negotium sua negotiatione proponit. Sed dicit aliquis, Quae
 quaestione? Quod negotium? Deus suscipit pauperes, sed diui-
 tes non repellit. Habentes suscipit, & ad se attrahit non habentes.
 Luc. 16. Abraham diues, diues Iob, David diues. Et quid Abraham bea-
 tius? Quid fortius Iob? Quid David sanctius? Na & Abraham
 post terrenos mercores pius animas, & reuolantes ad caelum in
 gremio suae consolationis includit. Et Iob in ipsis diuitiarum
 machinis diaboli & ipse vicit, & nobis vincendi eum reliquit
 exemplum. Abraham sic possedit diuitias, ut eas saepe & oblatas
 cotemneret & calcaret indultas: & sic diligeret possidere di-
 uitias, non ad diuitias possidendi; habere eas ad largitatis materiae,
 non ad cupiditatis incendium. Sed ad haec responderetur, fue-
 runt sanctis innocentes diuitiae, ut pote a Deo datae, non
 torpente acquisitae: concessae ad usum vitae, non ad mortis
 usum. Matthaeum vero publicanum diuitiae sic cupiditatis

Mat. 9.

Luc. 16.

Gen. 14.

publicabant magistrum, fornace avaritiae sic coquebant sic
 alligabant vinculis cautionum, sacculorum ponderibus sic
 premebant, ut leuari ad innocentiam, ad iustitiam surgere,
 ad virtutem progredi non valeret. Unde & sedere eius erat
 iam subsidere, non sedere. Hunc ergo talem ad sua cur vo-
 cauerit Christus, cur elegerit ad diuina, nisi quaeratur alius,
 facit altissimam quaestionem, & non tantum quaestionem,
 sed & scandalum: sicut illo tempore circumstantium pa-
 tefecit intentio. Quomodo enim infirmitas non labora-
 ret humana, quando videbat apud Christum pecuniam sic
 valere, ut daret fraudulento fidem, venaligratiam, cupidita-
 tis magistro officium largitatis, doctorei tenoris magiste-
 rium sanctitatis, publicano saeculi caeleste secretum? Vrebat
 videntes, quod usura quae vastat terram tollebat ad cae-
 lum, & hanc quam detestantur homines deitas aduocabat.
 Sic autem sensisse tunc videntes aperit Matthaeus ipse, qui
 dicturus vera de se, non potuit haec tacere. *Cum autem Iesus*
discumberet in domo, ecce veniebant multi publicani & peccatores
& discumbent cum eo & discipulis eius. Pharisei autem viden-
tes, dicebant discipulis eius. Quare cum publicanis & peccatori-
bus manducat magister vester? Et hoc dicebant Pharisei, ut esset
 magnum malum, quod & malis poterit displicere: & si erat
 nefas publicanos Christo participes vel in cibo esse: diuinis
 sociare quid erat publicanum? Fratres, in quaestione hac
 ingenium laboraret interpretis, si non ipse dominus, cui
 sit ipsa quaestio, totum quod est quaestioni auferret. Repe-
 tamus ergo ordinem lectionis: Christus quare ad Mat-
 thaeum venerit, audiamus: *Cum transiret, inquit, Iesus.*
 Non dixit, cum staret ibi: transiit, & pertransiit inde
 Iesus, ne Matthaeus remaneret ibi: transiit inde Iesus, ne
 Matthaeus ibi taliter permaneret. *Vidit hominem.* Non dixit
 vidit Matthaeum: quia in Mattheo hominem liberarat, hoc
 est homines quos pecunia possidebat, seruire deo nequeunt.
 Pecuniae seruientes. Non potestis, inquit, ad me, quia Matthaeus,
 non Matthei sacculos requirebat. *Veni, sequere me.* Hoc est,
 depone pondera, distumpe vincula, solue laqueos. *Ne sequere.*
 Quare te, perde usuram, ut te valeas inuenire. Sed iam Pha-
 riseis quid responderit, audi amus: *Non est Iesus inquit, sanus me-*
dici, sed male habentibus. Ecce quare ad Matthaeum venerat

Mat. 6.

Christus, vt auaritiæ curaret vulnera, vt saniem sanaret vltat. *Euntes, inquit, discite, quid est, misericordiam volo, & non sacrificium.* Misericordiam voluit, vt Mathæus quod tulerat per miseriam, in misericordias prorogaret: & inde redimeret prænam, vnde comparauerat culpam. *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Sic dicens non repulit iustos, sed iniustos, qui se iustos mentiebantur, excluſit. Christus ergo quod ad peccatores venit, peccata delere voluit, non peccatoribus voluit commanere. Quod est dare vitam mortuo, hoc largitatem tribuere est auaro. Itaque Christus quod Mathæum vocat, non est illa pecuniæ ratio, sed est ratio tota virtutis. Denique Mathæus mox factus est tetræ pauper, vt diues haberetur in celo.

De eisdem, Sermo XXXIX.

Cum Mathæum publicanum dominus ad apostolatus fastigium euocat & extollit, dat manum lapsis, spem restituit desperatis, reddidit vitam quos sibi iam mors detinebat addidit. *Cum præteriret, inquit, Iesus, vidit Iai Alphai sedentem ad telonium.* Sedebat utique, quia stare non poterat pondere cupiditatis oppressus, & ipsa torus conscientia fraudis incuruus. Aurum natura graue, grauius sit auaritia nimis. Hinc est quod plus habentem deprimat, quam ferentem: & vehementius aggrauat corda, quam corpora. Nascitur in terra profunda, sectatur ipsa monentium fundamenta: perque ima venarum cæcis discurrat anfractibus, & dum suam semper repetit ad naturam, caelestes animos ad inferna deponit, obsecrat sensus semper, alia mentium semper in terrena demergit. Aurum erogare bonum, reponere malum, contemnere validam, fugere persecutum: quod sicut vincere virtutis est, ita sceleritatis est euasisse. Auri furor ardentius humano seruet in pectore, quam caminus totus ignescit incendiis: & acrius homines dissoluit in terra, quam soluitur in calore flammaram. Crudelitatis dominus, satius hostis, amando lædit, nudat vitando, ipsum etiam captiuat aspectum, fidem frangit, violat affectum, vulnerat charitatem, turbat quietem, admittit innocentiam, docet furum, suadet fraudes, imperat latrocinium. Et quid plura? Hoc est, quod Apostolus dixit, Radix omnium malorum est auaritia. Est commutatio sane vna, si homo prudens illud ante mittat ad cælum, quam mutatur ab illo, vt stultus, in tartarum. Mirat per manum pauperis,

Mat. 2.

1. Tim. 6.

mitatur

quia

quia quicquid propter Deum pauperi dederit, ad cælum sine dilacione transmittit. Merito Mathæum dominus talibus vinculis absolui cupiens præpeditum suscitatur, dicendo, *Sequere me.* Hoc est, me sequere de supernis ad superna tendentem, & non aurum de inferis ad inferna mergentem. Vbi fuerit thesaurus tuus, illic & cor tuum erit. Aurum patriarcharum stirpem, progeniem sanctam, tantam germanitatis singularem coronam aded corruptit: & totius reddidit pietatis extorem, vt Ioseph Egyptiis, fratrem barbaris, innocentem noxiis, ingenuitatem traderent seruituti. Sic siccauit mentes, sic corda depressit: sic quod in eis erat humani sensus, ferinam in rabiem commutauit: vt non sensam Dei, non sancti patris dolorem, non proprii sanguinis sensum meminisse permiserit. Intuere quid auro grauius, quod cum mores hominum perdit, perdit & naturam. Aurum Iudaicum populum sic suo captiuauit aspectu, vicit illecebris, specie per decepit, vt hoc esse Deum crederet, & Deum verum, Deum tot beneficiis cognitum denegarent: sic conuertit homines in iumenta, vt vituli caput, caput suum crederent, & omnium rerum capiti caput pecudis anteferrent. Attendite quam sit pernicis ista fugienda, quæ cum mores hominum, honestatem, vitamque perdidit, ipsum quoque Deum voluit homini & contendit auferre. Hoc est, quod Iudam fecit esse proditorem, vt hominem cogeret Deum negare, videri germanum sui sanguinis, distrahere conditorem, & ipsum sanguinem taxare precio, quem spem dominus erat nostrum largiturus in precium. Sed ne multa super hoc generent exempla fastidium, transeamus ad reliqua. *Sequere me, & surgens secutus est eum.* Saepe legitur & in hoste vtilis virtus, saepe in aduersario comprobatur. Mathæus non subtrahitur operi, sed mutatur: & telonium suscipit magis, quam relinquit: vt mansura Deo, non homini peritura conquirat, vt non trigessimum in quadragesimum, quinquagesimumque nummum tristis redigat supputator: sed trigessimum in sexagesimum, & centesimum gaudij fructum lætus recondat diuinis commidis profuturum. *Et surgens secutus est eum.* Generosus animus, qui sic ea quæ magna putarat, facile, & quasi nulla contempsit: apparuit illum per ignorantiam luera ante præsentia conquisisse, à quibus vt se lenit, & vidit liberum, sic raptus est ad diuina. *Et factum est dum accumberet in domo illius, multi publicani &*

Mat. 16

Gen. 13.

Exo. 32.

Mat. 26

Mat. 4

F

peccatores discumbebant cum Iesu & discipulis eius. Discumbebat Iesus plus in Matthæi mète, quàm sigmate. & epulabatur nõ tibi, sed redditu peccatoris: ut reuocaret conuiuio, collegio, humanitatis affectu, dulcissima sui confabulatione discumbentes, quos sciebat posse iudicis agnita potestate dissolui: percelli terrore maiestatis suæ, de nuda mox præsentia posse prosterni, velatus humano corpore, qui homini voluit subuenire. Occultauit dominum, qui seruis dignatus est fiduciam non negare: maiestatem texit, qui fragilem studuit parentis amore complecti. Sed ostenduntur Iudæi, dicentes, *Quare cum publicano & peccatoribus manducat & bibit magister vester?* Miraris Iudæe cur miscatur conuiuio peccatorum, qui propter peccatores & nasci voluit, & non recusauit occidit: oblatras cur peccatorum vinum bibat, qui pro peccatoribus suum sanguinem fudit. Et si vis nosse amplius, suscepit ipse peccatum, ne perderet peccatores in se sententiam suam iudex retorsit, ut amasse se peccatores præderet magis soluendo debitum, quàm donando. Sed talibus ipsum dominum respondisse sufficiat, *Non necesse habent sani medicos, sed male habentes: non enim veni vocare iustos, sed peccatores.* Et quis non erat ægrotus, ipsa generis humani sic ægrotante natura? Ad omnes ergo venit, qui omnes male habentes ut curaret inuenit, sed planè mori meruit, qui medicum contempsit, ne se accusaret, vel confiteretur ægrotum: sed dicti sui dominus aperit mox figuram, dicendo, *Non enim veni vocare iustos, sed peccatores.* Non hic dominus iustos respuit, sed superbos: & eos notat, qui cum non sint, esse se iactant iustos. Et vbi erant iusti? Cum iuxta Prophetam, Non erat qui faceret bonum, nõ erat vsque ad vnum. Ut intelligant ægritudinem, medicum, ut curentur admittant, confiteantur se peccatores: ut modo Christus parens & coniuua, largiatur veniam: ne post iudex ferat in contumaces debitã sine sine sententiam.

Psal. 13

peccator magis

De eisdem, Sermo XXX.

Hodierna Euãgelica lectio Matthæum publicanum sic in Apostolum commutauit, ut qui erat fraudator pecunie, fieret gratiæ distributor: & de impietatis schola ad pietatis magisterium perueniret, fieretque doctor misericordiarum, qui auaritiæ fuerat institutor. *Dum transiret Iesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine. Cum transiret inde*

Iesus, bene transiret inde: transibat Iudæam, ut veniret ad gentes: præteribat synagogam, ut Ecclesia permaneret: prætergredebatur carnis patriam, ut deitatis suæ remearet ad sedem. In Christo fratres transitoria est carnis iniuria, in quo diuinitatis honor est sempiternus. *Dum transiret inde, vidit hominem.* Vidit plus diuini oculis, quàm humanis. *Vidit hominẽ.* Ut peccata hominis non videret. Vidit opus suum, ut despiceret opera peccatorum. Vidit illũ Deus, ut ille videret Deũ. Vidit illum Christus, ut ille pecuniæ latebras amplius non videret. Vidit illum Christus sedentem, quia pressus cupiditatis pondere, surgere non valebat. Fratres, deterius sedebat in telonio publicanus iste, quàm paralyticus: de quo antè diximus, iacebat in lecto. *Quia ille carnis patiebatur paralyticus, iste mentis: in illo fuerat compago turbata membroũ, in isto totus ordo fuerat sensuum dissipatus: ille iacebat captus carne, sedebat corpore & animo iste captiuus: ille doloribus succumbebat inuitus, iste vitis voluntarius seruebatur: iste sibi innocens auaritiæ videbatur in crimine, ille se cognoscebat inter vulnera peccatorum: iste lucrorum cumulabat peccata, ille dolorum gemitibus peccata debebat. Meritò igitur paralytico dicitur, confide fili, dimittuntur tibi peccata tua, quia compensat delicta doloribus: publicano autem dicitur, *Veni sequere me.* Hoc est, ut sequendo me repares quod consequendo pecuniam perdidisti. Sed dicit aliquis, *Quare publicanus qui maior videtur in crimine, maior habetur in munere?* Nam mox apostolatus certa præditus dignitate nõ solum ipse accepit, sed aliis indulgentiam tribuit peccatorũ totum orbem splendore Euãgelicæ prædicationis irradiat, & paralyticus sola dignus venia lux habetur. Vis nosse quare plus consecutus sit publicanus? *Quia iuxta Apostolũ, vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia.* Simul ut publicanus gentilis populi typum teneat, paralyticus Iudaici populi sit figura, qui hodièque malæ valetudinis tenetur in lecto, ut nisi portatus fuerit fide gentiũ, oblatas Christo misericordie sanctorum, Christiani populi credulitate saluatus, ad domum fidei, ad domũ patriæ nõ potest peruenire. *Et discumbente eo in domo, ecce veniebant, inquit, multi publicani & peccatores, & discumbebant cum eo & discipulis eius. Videntes autem Pharisæi dicebant discipulis eius, quare cum publicanis & peccatoribus, magister vester manducat?* Arguitur Deus, quare inclinat se*

Mat. 9.

Rom. 6.

homini, quare coniacet peccatori, quare elucit pœnitentiam, quare sitit reditum peccatorum, quare acceptat misericordiam ferula, quare sumit poculum pietatis. Fratres, venit ad prandium Christus, venit ad conuiuium vita, vt faceret secum conuiuere morituros: iacuit resurrectio, vt de sepulchris surgeret qui iacebant: decubuit indulgentia, vt peccatores leuaret ad veniam: venit ad humanitatem diuinitas, vt ad diuinitatem veniret humanitas: venit iudex ad reorum prandium, vt humanitas prœueniret reatus sententiam: venit ad languentes medicus, vt reficeret conuescendo defessos: inclinauit pastor bonus humeros suos, vt quem perditam salutare reportaret ad caulas. Sed hoc Pharisæus, detestatur & arguit, qui prandium dominicum putat nō virtutis esse, sed ventris: nō spiritus, sed carnis: non diuine bonitatis, sed voluptatis humanæ: terreni luxus, non gratiæ cœlestis. Sic sic se videt, qui Deum nō videt. Quis arguit medicum iacentibus coniacentem, nisi humanæ salutis inimicus? quis pastorem subnixum lasso peccatori reprehendit, nisi qui lucrosi gregis amorem nescit? quis iudicem de pietate iudicat, nisi ille qui fuerit desperatus? quis communionem Dei? nisi sacrilegus spernit? indulgentiam quis, nisi crudelis horrescit? *Quare magister vesper cum publicanis & peccatoribus manducat?* Et quis est peccator, nisi qui se peccatorem negat? Magis ipse peccator est: & vt verius dicam, ipse iam peccatum est, qui se iam non intelligit peccatorem. Et quis iniustus, nisi qui se iudicat iustum? Legisti Pharisæe, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Quamdiu sumus in mortali corpore, & fragilitas dominatur in nobis: & si actu peccata vincimus, vincere peccata cogitationum non possumus, & iniustitias fugere: qui si corpore possumus euitate, & si conscientiam malam deuincere valemus, culpas negligentie, ignorantie peccata quemadmodum possumus abolere? Pharisæe confitere peccatum, vt Christi venire possis ad mensam: vt sit tibi panis Christus, & panis ipse frangatur in tuorum veniam peccatorum: vt fiat tibi poculum Christus, qui in tuorum delictorum remissionem funditur. Pharisæe prande cum peccatoribus, vt possis prandere cum Christo: agnosce te peccatorem, vt tecum prandeat Christus: intra cum peccatoribus conuiuium domini tui, vt possis non esse peccator: intra domum misericordie cum Christi venia, ne cum tua iniustitia extra domum

1/a. 142

misericiendi puniaris exclusus: agnosce Christum, audi Christum audi dominum tuum, audi cœlestem medicum calumnias tuas peremptorie confutantem. *Nō est opus sanis medicus, sed male habentibus.* Si vis curā, agnosce languorem. Non veni vocare iustos, sed peccatores. Si cupis misericordiam, confitere peccatum. *Euntes, inquit dicitis quid est, nisi misericordiam volo, & non sacrificium.* Christus misericordiam vult, & non sacrificium: aut quod sacrificium quæret, qui vt te quæreret, sacrificium factus est ipse? *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Non repulit iustos, sed quia sine Christo innocens non habetur in teritis. *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Sic dicendo, non repulit iustos, sed quia omnes reperit peccatores: audi Psalmistam, Dominus de cœlo prospexit super filios hominum: vt videat si est in telligens aut requirens Deum. Omnes declinauerunt, simul inuiles facti sunt: non est qui faciat bonum, nō est vique ad vnum. Fratres simus, simus peccatores cōfessione nostra, vt Christi venia non simus peccatores.

De Pharisæorum & Discipulorum Ioannis ieiunio.

Sermo XXXI.

Bonitas virtutum mater, malitia origo vitiorum, virtutes comitatur gloria, inhæret vitis cognata confusio: sicut vitia teguntur, dolis, ita illustantur libertate virtutes. Hinc est quod Christus virtutum lux agebat liberè, loquebatur purè, præstabat vt Deus, patiebatur vt patens, vt dominus arguebat: Iudæi verò viperinum germen, genitricis mors, genitoris occisio, dum perimunt Christum, synagoga matris vterum diruperant. Verè sicut scriptum est, Progenies viperarum summittebant capita, adolabantur lingua, vulnera dabant dolis, blasphemis venena fundebant: & quasi non sufficeret ad odium contemptus, despectus ad iniuriam, sic Christum persequebantur insidiis, tentabant dolis, interrogatione pulsabant, appetebant contumelias, & tota cupidi simulatione vallabant, obiciebant curandos sabbatho: vt si non curasset, fieret de impossibilitate contemptus: de lege maneret calumnia si curasset. Interrogabant, in qua potestate faceret sua iussione virtutes: vt si dixisset, deitatis, invidiam commouerent: si tacuisset, artis magicæ orimen inferrent. Dicebant enim, in Belzebub principe demoniorum eicit dæmonia: & sicut hodie lectum est, apud discipulos in magistrum notam de publicanorum conuiuiō componebant:

F iij

sanitas diu expectata reparatur. Aruerat enim manus hominis magis stupore fidei, quam sicitate neruorum: & plus culpa conscientiar, quam debilitate carnali. Antiqua nimis ista erat, & quae in ipso mundi principio cōtigerat aegritudo: nec arte hominis, aut beneficio poterat hūc curari, quae iusta dei fuerat indignatione contracta, tetigerat vetita, incōcessa praesumpserat: cum se ad arborem sciendi bonum, malūque porrexerat, autore indigebat, non qui malagma imponeret, sed qui posset illatam relaxare sententiam: & ignoscendo resolvere, quod religauerat indignando. In hoc homine nostrū tantum geritur vmbra sanitatis: perfecta autem salus vobis referuatur in Christo: quia tunc ariditas nostrae manus miseranda dissoluitur, cū cruce perfunditur dominicae passionis: cum in illo vitali ligno crucis extenditur: cum carpit fructu osam de dolote virtutem: cum totam arborem salutis amplectitur: cum clavis domini corpus affigitur, quo nunquam ad arborem concupiscentiae, & aridae redeat voluntatis. *Observabant, inquit, Pharisei si sabbathis curaret, vt accusarent eum.* Ad infamiam iudicis, & nequitiam cognitoris, quærunt de cura cūmen, de pietate accusatio, reatus de virtute, de salute supplicium. Sed mirum non est: semper offendunt bonos malos, pia impios, sancta profanos: aut quando non laesius disciplinam, virtutem vitiosus, innocentiam criminosis accusat? Observabant solliciti sacerdotes sabbathis non si peccaret, sed si curaret: vt accusarent eum. Amatores criminum inuigilant, insidiatur in accusatione virtutum: quasi contra salutem, non pro salute sabbathum sit prouisum. Si sabbathis curaret observant: tali legis interprete, non dico laborat nimis, sed funditus expirat aegrotus. Sabbathum non impie curam denegauit infirmis, sed tota pietate aliquotiens quietem praestitit fessis nimio labore mortalibus. *Et ait homini habenti manum aridam: surge in medium.* Professōr debilitatis propriae: supernae pietatis exactor: tellis diuinæ virtutis: iudicis incredulitatis assertor. *Surge in medium.* Vt quos non compungit virtus tanta signorum, quos non opera tantae salutis inclinant, vel debilitatis tantae miseratio constringat, & mitiget. *Tunc dicit eis, licet sabbathis benefacere, an male animam saluam facere, an perdere?* Hoc dicendo, bonitatem commendat operis sui: & illorum malitiae conceptae conscientiam accusat: quia cum ille hominem saluum face-

Gen. 3.

te corpore, animoque gestiret, illi eum accusandi studio perdere moluntur: qui & patiebantur eum sabbathis curate: insidiantes animo vtrum curaret, vt cum curasset, sensus sui malignitate damnarentur: & essent tali patientia, quam ipsa malitia nequiores: & plus furentes dolo, quam tali iudicio dementes. *At illi tacebant: & circumspecientes eos cum ira, contristatus super eacitate cordis eorum.* Circumspeciens dixit, non conspiciens, id est, non tantum faciem vt homo intuens, sed vt deus corpora, corda, mentes, sensus, praeterita, praesentia, futura contemplatus. *Circumspecientes eos cum ira, contristatus.* Irascitur vt dominus, contristatur vt parens, dolet vt homo, intuetur vt deus. *Dicit homini, extende manum tuam: & extendit: & restituta est manus illius.* Extende manum tuam a iustione soluitur, quae fuerat in fisione deum cūcta. *Extende manum tuam.* Agnouit poena iudicem, opus deum, indulgentia prodidit cōditorem. Orate fratres, vt sola synagoga tali debilitate fuscetur: nec sit in ecclesia cuius manum arefaciat cupiditas, contrahat auaritia, rapina debilitet, tenacitas aegrotam cōstringat: sed si acciderit id ipsum, audiat dominum: & cito eam in opere pietatis extendat, relaxet & in misericordia, in elemosynis porrigat. Sanari nescit, qui nescit pauperi scenerari. *Tunc egressi Pharisei statim cum Herodianis consilium faciebant, quomodo eum perderent.* Semper Iudaeus Herodianis iungitur, vt inuadat Christianos. *Iesus, inquit, cum discipulis secessit ad mare.* Vt comparatione fluctuum prauiores Iudaeorum probaret & demonstraret errorem. Sed quia Iesus deseruiente nauicula, id est, ecclesia, sequestratur a confusione turbatum, & Christiani populi gubernator residet indefessus vario genere mendendi, & imperauit ventis & mari, vt tandem tranquillitatis obedientia conuiescant, iuxta prophetam: *Dirumpamus vincula eorum, & proiciamus a nobis iugum ipsorum, vt sub iugo pietatis manentes, diuinæ gloriae mereamur esse participes.*

De filia archisynagogi, & de muliere sanguinis profusio laborante. Sermo XXXIII.

Avdituri estis hodie fratres, & sancto euangelista Marco referente mecum pariter cognituri, qualiter ante Christum synagogae prolabiatur, & proruit principatus, & eum duplici modo deum & dominum confitetur, cum adorat pro legis imperio sic dicentis, Dominum deum tuum & adora- *Deut. 6.*

bis : & redditorem vitæ indicat, cum salutem filix morientis implorat. *Venit aut ad eum quidam archisynagogus, nomine Iairus: & videns eum, prociidit ante pedes eius: & deprecabatur eum multum, dicens, Filia mea in extremis est, veni, impone manum tuam super eam, ut salua sit, & viuet.* Antequam sermo Euangelici sensus aperiat sacramentum, libet in hoc loco paululum parentum proderet passiones, quas sumunt & proferunt de affectibus, & amore filiorum. Circumstante familia inter tenera & blanda obsequia propinquorum, molli filia decumbit in lectulo: pater pronus sicca iacet & versatur in terra: illa deficit corpore, hic mente & animo contabescit: illa secretas languoris sui sustinet passiones, hic foedus & lugubris totus, toto fertur & iactatur in populo: illa moritur ad quietem, hic viuit ad poenam. Et certe omifimus anxia parentum vota, cum gignunt periculosos ordines, sobolem cum produunt, cum nutriunt, mæstos labores: & iuges poenas, cum ferunt ægotantes: peior est mortis diex pignora cum præcedunt. Heu me cur tanta filij nesciunt? cor ista non sentiunt? cur vicem parentibus reddere non desudant? & tamen parentum pietas perseuerat: quia quicquid filiis parentes impenderint, repensabit parentibus parens omnium deus. Sed ad proposita redeamus. *Venit autem quidam archisynagogus, nomine Iairus, & videns eum prociidit ante pedes eius, & deprecabatur eum multum, dicens, Filia mea in extremis est: veni, & impone manum tuam super eam, ut salua sit.* Quod supplicatione flebili, extrema filix sic lamentatur: quod remedium languoris sic postulat, desperatum satis probat & demonstrat affectum: vnde est quod curæ ordinem sic deposcit. *Veni, impone manum tuam super eam.* Ægotus non quemadmodum curetur imperat, sed tantum ut curetur, implorat. Sed cum esset archisynagogus, legis noticiam hic habebat: & cum verbo cætera, hominem manu dei legerat esse figuratum: credidit ergo deo, quia eadem manu qua creatam senserat filiam, recreari, & reduci posse ad vitam. Cognouimus quid sit: *Veni, & impone manum tuam super eam.* Vt qui sponte posuit ad ereandum, ad reparandum iterum exoratus imponat. Hoc est, quod propheta fatetur, cum decantat in Psalmis, Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. Quia qui posuit cum formatet ex nihilo, imposuit iterum, ut reformaret ex perduto. Denique idem Psalmista, ut manus huius salutare sensiti, & adeptus est largitatem,

Ps. 138

tepeitiam prorupit in vocem. Dextera, inquit, domini fecit virtutem: dextera domini exaltauit me: dextera domini fecit virtutem. Et vt meruisse se quod archisynagogus poposcerat, demonstrarer, adiecit: Non moriar, sed viuam. Ille cum pererret, dixerat, Veni, impone manum tuam, ut salua sit, & viuas: hic iam consecutus exultat. Non moriar, sed viuam. Dextera domini Christus est, sicut propheterico docemur eloquio. Et vere fecit virtutem diabolum dum debellat: dū alligato forti, sicut ipse dixit, vasa fortis diripit: dum infernum destruit: dū ipsam mortificat mortem. Et vere exalrauit nos, quos de profundo extulit, & eleuaui ad cælum. Sed iam ad mulierem sermo transeat: quæ occulto vulnere, & verecundo languori remedium sic quaesuit, vt & suum pudorem tegetet, & curantis reuerentiam custodiret. *Et abiit cum illo, & sequebatur, inquit, eum turba multa, & comprimebant eum: & ecce mulier que erat in profusio sanguinis annis XII. & fuerat multa perpeffa à compluribus medicis, & erogauerat omnia sua, nec profecerat quicquam, sed deterius habebat, cum audisset de Iesu, venit in turba retro, & tetigit vestimentum eius, dicens, Si vel vestimentum eius tetigero, salua ero. Et confestim siccatu est fons sanguinis eius, & sensit corpore quòd curata est à plaga.* Non tantum duo maria confunduntur fluctibus suis, quantum mulieris huius animus ancipiti cogitationum cumulo iactabatur. Post certamina desperata medicorum, post medicamina sumptuosa, post inanem & antiquissimam curam, vbi ars & peritia defecerat iam curantum, vbi languentis omnis iam consumpta fuerat substantia, ipsi auctori reuerendum vulnus non casti, sed diuinitus occurrit: vt quod humana arte tot annis curari non potuit, sola fide & humilitate curaretur. Mulier stabat eminus, quæ natura pudore perfuderat: quam per hoc immundam Iudæica lex notarat, dicens, Immunda erit, & sanctum non continget: contingere metuens, ne Iudæicam futorem, ne legis posset subire sententiam. Dicere non est ausa, ne circumstantium confunderet, & oneraret auditum: ne fieret populorum fabula, quæ tot annis stadium, & octiduum fuerat passionum. Siquidem & amplius ferre, & sustinere dolere dimittimus, & continuus non sinebat: & deliberandi tempus Christi prætereantis celeritas amputabat: & eontra noverat, quòd tacenti, quòd occultanti morbum suum sanitas non daretur. Inter hæc bella cogitationum, solam salutis

Ps. 117

Mat. 13

Leu. 12.

Id est, causa ludorum.

91 D. PETRI CHRYSOLOGI
 viam mulier, curā vt furareetur, inuenit: vt raperet tacita, quod petere non valebat, & pro sua verecundia, & pro reuerentia præstatur: & quæ non merebatur corpore, corde petueniret ad medicum: si de deum, manu tantum tangeret vestimentū: sciens hanc fraudem non solum veniam, sed & remedium præstaturam: quam non voluntas, sed necessitas verecunda generauit: præsertim cum & furantis lucrum quaereret: & ei cui auferbatur nullum pigneret detrimētum. Pium latrocinium, quod sinistra fide, fide attrahente committitur. Ecce vbi virtus est quaesita contrarij, vbi fraus fide conuiuente quod nitebatur, obtinuit. Mulier inter comprimentes, vt nesciretur accedit, & præsumpsit furari se posse curam fide sola: vt habita lateret, & corpore, retro accedit: & ad videndum se iudicabat indignam. Curauit fides intra iētum temporis, quod XII. annis ars humana curare non potuit. Post hoc exemplum suo vitio longa trahit in languoribus tempora, & sua negligentia diu laborat, qui sola fide nescit curari, sed aromatum dispendiis onerari. Tetigit vestimentum mulier, & curata est: & ab antiquo est absoluta languore. Miseri, qui quotidie corpus domini tractamus & sumimus, & à nostris vulneribus non curamur. Non Christus infirmantibus, sed fides deest: nam multo magis modo in nobis manentes poterit vulneratos curare, qui latentem mulierem præteriens sic curauit. Sufficit hodie fratres supra fidei, & domini præteritū narrasse virtutem: cur autē dominus veluti ignorans quaerit, quam virtutis suæ opere scit curatam: quia nunc longum est, sequenti sermone narrabimus.

De eisdem, Sermo XXXIIII.

O Mnes Evangelicæ lectiones fratres charissimi, magna nobis & præsentis, & futuræ vitæ commoda largiuntur. Sed hodierna lectio & totum quod est spei contulit, & quicquid est desperationis exeluit. Est nobis dura, & despecta conditio: peccare nos cogit fragilitas innata, & confiteri prohibet confusio cognata peccati: malum enim facere pudor non est, & pudor est confiteri: timemus dicere, quod comittere non timemus. Sed hodie mulier cum quaereret medicinam tacita vulneri verecundo, inuenit silentium, per quod possit peccator ad veniam peruenire. Prima est felicitas in peccatorum turpitudine non venisse: sed felicitas est secunda peccatorum veniam peccatis latentibus inuenisse. Hoc

propheta senserat, qui dicebat, Beati, quorum remissa sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata. Ecce, inquit euangelista. *Psa. 31. Ma. 9. su. mulier, quæ sanguinis fluxum patiebatur ab annis duodecim, accessit retro, & tetigit simbriam vestimenti eius.* Confugit mulier ad fidem subitam, cui longa defecerat cura: quæ confundebatur medicinam petere, furari voluit sanitatem. nesciri se ab eo voluit, à quo se credidit posse saluari. Vt aer veterum turbine, sic cogitationum procellis mulier turbabatur: conflagabat cum fide causa, cum timore spes, necessitas cum pudore, timoris frigus extinguebat credulitatis ardorem, obsecrabat lucē fidei vis amoris, spei confidentiam necessitas verecunda frangebat: sic mulier magni maris instar confusus aestibus iactabatur: quaerebat quomodo faceret occultum de publico, de turba secretum: agebat vt sibi & rediret sanitas, & verecundia non periret: curabat ne curā sua ad curantis redundaret iniuriam: providebat vt redderetur sibi salus salva reuerentia saluatoris. Tali ergo sensu mulier merito de summitate simbriæ peruenit totam ad deitatis summam. *Accessit, inquit, retro.* Sed vbi retro? *Et tetigit simbriam vestimenti eius. Accessit retro.* Sed vbi? Retro nil erat: ubi faciem quam declinabat, inuenit. Erat in Christo corp⁹ multiplex, sed erat deitas simplex, erat totus oculus, qui post se supplicem sic videbat. *Accessit retro: et tetigit simbriam vestimenti eius.* O quid ista mulier vidit habilitate in interioribus Christi, quæ in Christi simbria diuinitatis totam vidit inhabitare virtutem! O quam docuit mulier quantum sit corpus Christi, quæ in Christi simbria tantum esse monstrauit! Audiant Christiani qui quotidie corpus Christi attingunt, quātam de ipso corpore sumere possunt medicinam: quādo mulier totam rapuit de sola Christi simbria sanitatem. Sed quod nobis stendum est, mulier de vulneri medicinam tulit, nobis medicina ipsa retorquetur in vulnus. Hinc est quod Apostolus tangentes indigne corpus Christi taliter admonet, & deplorat: Qui enim tangit indigne corpus Christi, iudicium sibi sumit. Et quod inde temeritas infirmitatem capiat, vnde fides accipere debebat sanitatem, rursus intulit: Propterea inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Item dormientes mortuos dicit, quos luget in viuo corpore iam sepultos. Petrus & Paulus principes fidei Christianæ noticiam nominis Christi toto orbe diffuderunt: mulier accedendi ad Christum prima tra-

1. Cor. 11

didit disciplinam: mulier prima dedit formam, quomodo peccator tacita confessione delect sine cōfusione peccatum: quomodo delinquens soli deo cognitus de reatu nudare apud homines verecunda conscientia non cogatur: quomodo homo possit venia iudicium praeuenire. *At Iesus, inquit, conuersus, & videns eam, inquit, Cōside filia, fides tua te saluam fecit.* At Iesus conuersus non motu corporis, sed diuinitatis aspectu: Christus conuersus est ad mulierem, vt mulier conuerteretur ad Christum: vt ab ipso curam sumeret, vnde sumperat vitā, & sciret sibi praesentis vulneris causam fuisse perpetuae rem salutis. *Conuersus, & videns eam.* Vidit eam diuinis oculis, nō humanis: vidit vt saluti redderet, non vt agnosceret quam sciebat: vidit eam, donatur bonis, malis caret, quem viderit deus. Hoc vniuersitas sentit ex vsu de foelicibus sic dicendo, Vidit illum deus. Vidit ergo istam deus, quam curando reddidit sic foelicem. Et quid plura? Christus mulieris docuit exemplo, quā fides sola totam proficiat ad salutem. Sed de synagoga princeps iam loquamur: qui dum Christū ducit ad filiam suam, viam dedit qua mulier perueniret ad Christum. Sic coepit hodiernae principium lectionis. *Ecco princeps vnus accedens adorabat eam, dicent, Domine, filia mea modo defuncta est, sed veni, impone manum tuam super eam, & viuet.* Futurorum praescium Christum non latebat, quod praedictae mulieris eueniret occurus: per quam Iudaeorum princeps disceret, deum non mouendum locis: non itinere ducendum: non trahendum praesentia corporali, sed credendum quā sit deus vbique praesens, vbique totus, vbique semper: Et quā totum possit iussu facere, non labore: virtutes mittere, nō deferre: mortem non manu, sed imperio effugare: vitam nō arte reddere, sed praeepto. *Filia mea modo defuncta est, sed veni.* Hoc est dicere, Adhuc vita manet calor, adhuc animae vestigia videtur, adhuc est in via spiritus, adhuc dominus domus habet filiā, adhuc mortuam tartarus nescit, ergo vt euntem possis animā retinere, festina. Scultus putauit Christum non posse suscitare mortuam, nisi teneret. Hinc est, quod Christus vbi peruenit ad domū, & vidit puellam, quasi perditā fieri, vt infideles animos promoueret ad fidē, dormire eam dicit, non defunctam: vt crederet facilius de morte posse surgere, quā de somno. *Non est, inquit, mortua puella, sed dormit.* Et vere apud deum mors somnus est: quia velocius deus mortuū ad vitam

suscitat, quā de somno dormiens ab homine susciteret, & antē deus frigentibus morte membris viuificantem refundit caloriē, quā homo sepultis somno corporibus vigoriē possit infundere: audi Apostolum, In momento, in ictu oculi, *1. Co. 15* mortui resurgent. Beatus Apostolus, quia velocitatem resurrectionis non potuit referre verbis, aptauit exēplis. Aut quomodo ibi celeritatem sermonis perstringeret, vbi ipsam celeritatem prauehit vis diuina? Aut quomodo apparet ibi tempus, vbi aeterna sine tempore res donatur? Sicut temporalitatem tempus attulit, sic exclusit aeternitas tempus.

De muliere praesentis sanguinis obnoxia.

Sermo XXXV.

Quid sit Christum tangere, hodie docuit mulier in profuuo sanguinis constituta: quae cum tangit simbriam Christi, tum diuini pectoris pulsat arcanum: & furo fidei summam rapuit de simbriae summitate virtutē. Foelix fraus, quae & luerum saluis contulit, & damna sustulit: mox pudoris: probat hoc Euangelicae lectionis auditus. *Eccc, inquit, mulier quae sanguinis fluxum patiebatur XII. annis, accedens retro te. Matt. 9* tetigit simbriam vestimenti eius, dicent intra se. Si tetigero tantum vestimentum eius, salua ero. In arduis languoribus dat crebro consilium vis doloris: in desperatis caulis est saepe magistra necessitas: inuenit ipsa sibi passio medicinā. Hinc est quod mulier verecūdo vulnere qualiter subueniret inuenit, vt fidei insinuaret si letio, quod insinuare publico clamore nō poterat: & secreta spiritus via caelestē perueniret ad medicum, ad quē peruenire manifesto carnis itinere non valebat. Dabat audaciam multa pietas curantis, sed fiduciam pudendi languoribus necessitas auferebat: cogebat ad Christū doloris accedere magnitudo, sed audire Christum foeditas huleris non sinebat. Sic anceps mulier, & fidei trepidante consilio, maluit de fide iudicari, quā de foedo vulnere sic perire. *Accesit retro, & tetigit simbriam vestimenti eius.* Sciens quod deum nec tactus polluit, nec offendit visus, nec odor exasperat, nec auditus laenciat, nec inquinat humana cogitatio. Nā si sol rāgit stercorea, nō tamen stercoreibus inquinatur: quanto magis creator solis tangit omnia, & tamen nō potest vllis cōtactibus inquinari? Et si medicus cum sanie vulnerū tractat, cum curat verecūda mebrorum, non iniuriā computat, sed honorem: quāto magis deus non arbitratur iniuriā, dum vulnera nostra

curando respicit, tangit ad remedium, vifitat ad salutem? Dei conspectum offendunt peccatorum vulnera, non dolorum: morbi criminum, non corporum passiones; vitiorum sanies, non viscerum fluxus: quia homo habetur voluntarius in delictis, in languoribus tenetur inuitus. Hinc est quod peccator pœnam recipit, a gtorus recipit curam. Mulier ergo non voluntatis conscia, sed doloris, nec confusa crimine, sed confusa languore, accessit retro, vt turbæ declinaret oculos, non Christi vitaret aspectum: à popalis nesciri voluit, non à Christo: gestit non deum latere, sed homines: quia non nisi à solo deo potuit latens videri, audiri tacens, celata curari. *Accessit, & tetigit fimbriam vestimenti eius.* Quia in Christo nil postremum credidit, nil iudicauit extremum: quia nec minoratur deus in homine: nec virtus attenuatur in fimbria: nec celestis natura membrorum variatur officiis. Hinc est, quod mulier per dorsum peruenit ad faciem: per vestimentum penetrauit interna, & per fimbriam capitis tetigit summitatem, nec hoc sine mysterio audite prophetam dicentem, Sicut vnguentum quod descendit in oram vestimenti eius. Videtis fratres in fimbriam vestimenti huius totam plenitudinem diuini christismatis, totam diuini capitis transisse virtutem. Scietur ergo mulier factam Christi fimbriam gessit attingere, vt de occulto mysterio vulneris posset sumere medicinam.

Ps. 132. Fratres, magna hæc mulier, & nimis permiranda, quæ scientia doctores legis vicit, sacramento omnes Iudeos superauit, fide præcessit Apostolum: nam Iudæa cum Scribis & doctoribus suis deum totum despexit in corpore: Thomas apostolus vt Christum deum crederet, immisit manus, iniecit digitos, patefecit vulnera: & vt Christum crederet, iterum pati compulsi Christum. Sed hæc mulier quam personam teneat, cuius typum præferat, cuius præsentet imaginem, spirituali intelligentia perquiramus. Quæ est ista, quam sic genuinus sanguis, naturalis debilitas, originalis morbus, ad causas mortis, ad lethale vulnus, ad fœdi languoris adduxit angustias: & quam sic sordidauit vitis, sordidauit criminibus, secretis vulneribus sauciuit, vt eam ars curare, non solum videre oculus, non solum honestas pateret, non præualeret lex ipsa mundare, imò quam lex ipsa iusserat arceri templo, prohiberi sacris, sanctis omnibus abstinere: & quam sic dixerat immundam, vt quicquid tetigisset haberetur immundum.

Ista est

Ista est fratres, ista est, ista est ecclesia: quæ primi hominis vulnerata peccato, toto stuebat sanguine, tota originaliter decurrebat in mortem.

Hoc loco diuus Petrus obmutuit, cuius silentij ratio abunde redditur, Sermo LXX XVI.

De Hemorrhoidis, & filia archisynagogi, Sermo XXXVI.

Verecundi debitoris est mox promissa dissoluere: nec creditoris animum aut deludere moris, aut longa expectatione suspendere. Cum archisynagogi, vel Hemorrhoidis mulieris connexa sibi, & producta narratio à cõsuetâ sermonis nostri breuitate discederet, maluimus dimidiare tractatum: ne non recrearetur tantum, quantum vester oneraretur auditus. Domino archisynagogus occurrit, & totus prolabitur in terram, causam refert, insinuat dolorem, mouet præstatis affectum: impetrat vt properet, & accedat ad curam: contra mulieri dominus non quæsitus occurrit: præteriens occasionem salutis ingessit: tacens causam tacentis agnouit occultum vulnus etiam celantis aspexit. Inter dominum & mulierem futuriæ salutis agitur tam grande commercium: & dum publica petitione viam facit rogatus, fidei cogitatio diuinum penetrat, & peruenit ad secretum. Fœlix mulier, quæ in tanta multitudine est sola cum Christo: vt sola sit cõscia & salutis reditura, & virtutis excelis. Beata quæ talem reperit accessum, cui nullus possit obistere. Beata quæ tali via ad suum proripuit & irrepsit authorem, quæ antequam de vulnere suo confunderetur ab homine, careret ipsius vulneris fœditate: sciens sibi apud homines, & per homines interclusum totius aditum sanicatis: qui horrere magis, quàm curare vulnera consueuerunt. Deus abstergit vulnera humana, non despicit: neque horret languores hominum, sed depellit: nec detestatur immunditias humani corporis, sed emundat: quia creaturæ suæ ad tactum nescit deus, deus non potest sordidari. Sed euangelista generat quæstionem, cum dicit, *Et statim Iesus in semetipso cum cognouisset virtutem quæ exierat de eo, conuersus ad turbam, aiebat, Quis tetigit vestimenta mea?* Dum interrogat, velur ignorantiam profiteatur: exiisse virtutem de se sentit, ad quam exierat, nescit: quod præstiterat nouit, cui præstiterit, ignorat: de persona dubitat, qui certus est de salute collata: Verum nõ

G

98 D. PETRI CHRYSOLOGII
ignorantis errore, sed maiestate dominus hic scientis, & præ-
scientis interrogat. nec quod ocellum sibi esset, requirit: sed
& ipsum sibi bene esse cognitum, sic demonstrat: dum taliter
querendo cunctis ignorantibus, solus aperit quod latebat. In-
terpellatricem tacitam, & suggerentem cogitationibus solis,
ac post tergum virtutis suæ consiliis adhaerentem, non ut dis-
cussor nescios, sed ut præsciis inquisitor producit in mediū,
suisque facit altare conspectibus. ut quæ sibi portaret salutē,
omnibus reportaret: & quæ virtutem probarat, agnosceret
maiestatem: nec rediret, ut purabar, incognita, quæ plenam
fidei dederat notionem. Dum erubescit vulnus, dum in tali
cura ipsum veretur ut deum, fidei suæ mulier non parua nu-
bila sustinebat: & mentis suæ lumine confusionum nebulis
ipsa caligabat. Vox ergo inquirentis domini, velut flatus fa-
luæ fugavit nubes: dispersit nebulas, illustravit fidem, & il-
lam, quæ noctis latebat in tenebris, ipso sole reddidit elatio-
rem. Aut minor est ista sole, quæ toto orbe radiat, quæ toto
ecclesiæ fulget & respundet in cœtu? si sic redisset inuisa,
date veniam, eluserat medicum, nō probarat: & sibi quod cō-
secrata fuerat, ascribere potuit, non sananti: quæ se curam ra-
puisse de fimbria curantis crediderat, non de sensu: aut quid
illius esse crediderat, cuius in se virtutem senserat, voto tamē
iudicabat extraneum? Quæ utique, & si autē curam veterun-
dix fuerat quod latebat, humilitatis quod se iudicabat indi-
gnam, cur post curam non sponte, ut ageret gratias, ut hono-
rē redderet, ut gloriā tāti operis referret, occurrit? sed postea
quam vidit dominum in inquisitione persistere, & discipulis
excusantibus, & compressionem turbæ opponentibus, non
posse conspici se latere, postquā illam timor & tremor cō-
scientiæ cœpit arguere, venit in mediū: ut quem occulte sen-
serat medicum, palām profiteretur, & adoraret ut deum: & tā
præsentibus, quā futuris fieret de tanto suo lāguore medi-
cina, dicente euangelista, *Mulier autem timens, ac tremens, sensit
quod factū esset in se. venit, et procedens ante præces eius dixit ei omne
veritatem.* Verum quia historica relatio ad altiorē semper
intelligentiam sublimāda: & figuris præsentibus futura sunt
nosceda mysteria. Archisynagogus, vel eius filia, siue mulier
in fluxu sanguinis constituta, quid sub harum specie perso-
narum teneant sacramenti, allegorico nunc sermone pandē-
dū est: Archisynagogi filia ad quam venit Christus, vadit, &

*sibi magis fuit
fidei*

properat, & humano gradu iter facit, qui diuinitus loco non
potest promoueri, sine dubio synagoga est, dicente domino, *Mat. 25*
Non sum missus nisi ad oves quæ perierūt domus Israel. Sed
dum ad illam Christus tendit, ecclesiā in cunctis gētibus po-
sita, amisso naturæ bono, perdebat & profundebar sanguine
generis humani: cuius languorem peritiam humana dum cu-
rare nititur, ipsum cumulabat: nam censura fragilitatis hu-
manæ, ac mūdānæ districtio disciplina, & populorum sem-
per sanguinem fudit: & tamen nec hostes abolere, nec civiū
bella compescere, nec criminum potuit dementia perdele-
re. Hæc ergo talibus confossa curis, ubi quicquid suæ fuerat
& erat substantiæ, vidit esse consumptū, id est, animum, mē-
tem, sensum, ingenium, laborem, industriam, rationem, quæ
utique rectoribus ad profectum velut medicantibus cōmo-
damus, ubi Christi prætereuntis sensit præsentiam, retro ac-
cessit quia videre eum sanguine polluta non merebatur: acce-
dit retro, hoc est, fidei sequitur auditum: & extrema Christi
velut ipsam tangit fimbriā: dum non honoratur in patribus,
non sanctificatur in lege, non se iactitat in prophetis, nō do-
minico ipso honoratur in corpore: dum ab illo generationis
Christi ordine habetur extranea. Post tergum, hoc est, nouis-
simo tēpore Christum sequitur, & sancitur occulto fidei sa-
cramento, & vere tetigit vestimentum, quod in sepulchro re-
perit, per quod resurgens domini credidit & prædicavit in
signia. Sed dum circa hæc Christus suis virtutibus occupa-
tur, in archisynagogi filia deficit, & moritur synagoga: ut &
ipsa ad vitam per fidem redeat quæ per legem mortua fuerat
& perierat per naturā. *Inter hæc veniunt de domo archisynagogi,
et dicunt, Noli vexare magistrū, mortua est puella. Hodieque iu-
dæi nolūt vexari Christum, quæ cupiant nō venire: & mortē
pronunciant, qui spem resurrectionis infideliter perdidērūt.
sed & illud huic assertioni nostræ quā conuenit, quod ar-
chisynagogi filia duodecim annos egisse refertur in vita, &
hæc duodecim annos perseverasse memoratur in vulnere, cū
utique nouissimo, & expleto tempore salus redderetur, &
vitanam iste numerus tēpus humanæ vitæ concludit: qui ut *Esa. 61.*
annū faciat duodecimū, distinguitur & numeratur in mensi-
bus: unde & propheta sub annum domini acceptum Chri-
stum indicat aduenisse, & Apostolus temporis plenitudine
Christum venisse approbat, dicens, Postquam venit temporis *Gal. 4**

plenitudo, misit deus filium suum. Orate fratres, ut sicut sibi & legi, ut Christo viveret defuncta est synagoga ita & nos peccatis moriamur, & carni, ut vivere possimus in Christo.

De Iona propheta signo. Sermo XXXVII.

Fratres sanctorum gesta casibus non sunt deputanda, sed signis: & quae vitia putantur illorum, mysteriis sunt applicanda non lapidibus: sicut hodie dominica signavit, & patefecit instructio, dicens, *Turbis autem concurrentibus cepit dicere Iesus, Generatio haec nequam est, signum querit, & signum non dabitur ei, nisi signum Iona propheta: sicut enim Iona signum fuit Niniuitae: ita erit & filius hominis generationi isti.* Ecce prophetae fuga ipsius domini vertitur in figuram: & quod celebratur ferale naufragium, hoc sacramentum Dominicae resurrectionis existit. Nam quemadmodum Iona typum per omnia tenuerit, & impleverit saluatoris historiae, quae de ipso scripta est, textus ostendit. Fugit, inquit, Iona a facie dei. Nonne dominus ut hominis faciem praeferreret, & formam, faciem, formamque propriae deitatis aufugit? Apostolo sic dicente, *Phil. 2.* Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens. Formam suscepit servi dominus, ut lateret mundum, ut diabolum praeveniret, in hominem se fugit ipsum. Et bene typus Christi ipsius Iona servatur in verbis: non dixit, fugio deum, sed a facie dei ego fugio: Deus qui ubique est, quo se ipsum fugiat non est: sed Christus non ut loco, sed sicut specie faciem deitatis aufugeret, totum nostrae servitutis confugit ad vultum. Descendit, inquit, Iona in Ioppen, ut fugeret in Tharsis. Audi descensorem, Nemo, inquit, ascendit in caelum, nisi qui de caelo descendit. Descendit dominus de caelo ad terram, descendit deitas ad humana, descendit ad nostram superna dominatio servitutem: & tamen qui descendit ad naudem, naudem navigatoris ascendit: sic Christus qui in hunc mundum descendit, virtutibus & mirabilibus ecclesiae suae conscendit in naudem. Quid sibi vult aut confusa ventis procella, nisi diabolum qui cor Iudae penetrans, reges, gentes, populos, militiam, iudices marinos elevari, & inflavit in fluctus, ut ascendentes & cadentes vnda auctore suum saeculi peteret ad quietem? audi vndas saeculi, audi prophetam dicentem, *Psal. 2.* Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Assiterunt reges terrae, & principes conue-

nerunt in unum adversus dominum, & adversus Christum eius. Et quia fors Iona proditura non defuit, implet super Christum Davidicam prophetiam, quae dicit, Et super veltimentum meum miserunt sortem. Quod autem Iona auctor suae demersionis existit: cum dicit, Tollite me, & mittite in mare, voluntariam domini indicat passionem: nam quare sibi illi sustineat haec iuberi, qui sibi in periculo tali sponte poterant subvenire? Quando enim multorum salus petit vnius mortem, mors in intereuntis arbitrio collocatur: quia & moriturum retardare potest ad mortem voluntas, & periclitantis mora periculum praevenerit: sic hic ubi totum domini genitrix in figuram, expectatur mortis auctoritas, ut mori non sit necessitas, sed potestas: audi dominum dicentem, Potestatem habeo ponendi animam meam: & potestatem habeo iterum sumendi eam: nemo tollit eam a me. Quomodo? quia Christus & si emisit spiritum, non amisit: quia qui omnium in sua manu recipit, & tenet animas, ipse animam suam quemadmodum possit perdere non videtur: audi prophetam dicentem, Anima mea in manibus tuis semper. Et alibi, In manus tuas commedo spiritum meum: Sed quid plura? Currit, occurrit, adest belua de profundo totum dominicae resurrectionis impletura & proditura, imago conceptura & paritura mysterium: adest belua, adest imago horrida & crudelis inferni, quae dum fertur avidis faucibus in prophetam, vigorem sui tenet, & degustavit auctoris inuerecitantem, ieiunium denotando, sed domicilium cordis sui tremens ad superui hospitis aprat & praeparat mansionem: ut ipsa quae fuerat tota causa discriminis, ipsa fieret necessitate navigationis inaudita vectura vectorem suum servans, & post iteritum referret ad superna: & hoc daret gentibus, quod abstulerat a Iudaeis, quibus signum quae veribus, solum dandum dominus esse signum hoc docerit, per quod scirent gloriam quam in Christo sperauerant, totam esse gentibus conferendam. *Generatio, inquit haec nequam est, signum querit, & signum non dabitur ei, nisi signum Iona propheta. Sicut enim Iona signum fuit Niniuitae: ita erit & filius hominis generationi isti.* Quia Iudaeica perfidia fluctuante inferni Christus demersus est in profundum, & triduo cursu tota tartari occulta percurrens, & Iudaeae crudelitatis, & maiestatis suae, ac peremptae mortis dedit indicium cum resurgeret: merito ergo surgent Niniuitae

Psa. 21

Jo. 11. 10

Psa. 118

Psa. 30.

in iudicio: & condemnabunt illam generationem, quia illius
 vnus propheta naufragi, aduentu ignoti, praeratio corrigi-
 tur: isti post virtutes tantas, mirabilia tanta, cum toto resurre-
 ctionis corpore, ad fidem non veniunt, ad penitentiam non
 mouentur: ipsum nauque resurrectionis signum non credunt,
 sed gestunt infamati: dum precio militum claudunt oculos,
 corda corumpunt, quod scierant, quod viderant vt tacerent
 redimentes mendacium, vt tollerent veritatem, facinus suum
 in Christi retorsere discipulos: cum dicunt, Dicit, quia disci-
 puli illius nocte venerunt, & furati sunt. Erras Iudae: hoc di-
 scipuli non tulerant, sed magister: & ipse se furatus est, qui
 videbatur occisus. Sed miror quod Iudaeus Christum requi-
 rit, quem inter duos latrones feraciter collocat: committit
 male, custodit impietate, iniquius quaerit. Iudae. Christus perire
 non potest, sed tu cum tibi tuo scelere perdidisti. Veniet, ve-
 nient in iudicium regina austri, & eo ipso, qui furatus putaba-
 tur, iudice te condemnabit: quia illa venit ab extremo terrae
 audire sapientiam Salomonis, & tu ad venientem sapientiam
 det infelicissimus occidisti. Nimirum creditorum gentium,
 regina austri ecclesiae tunc prouisa est in figura. Beati somus
 frater, quia quod praecessit in typo, quod promissum est in
 figura, nos specie, veritate veneramus, cernimus & habemus.

De iniuria a quo animo toleranda.

Sermo. XXXVIII.

Quanta sit caelestis philosophiae magnitudo, quanta vit-
 tus militiae Christianae, hodie docuit dominus, sic dicet
 Mat. 5. do. Si quis te percussit in dexteram maxillam tuam, praebe illi &
 alteram. Hoc putat arduum, qui praemia patientiae quata sunt
 nescit. Putasne potest iste vulneribus inuenire victoriam, qui
 nec ictu palmae acquirere vult coronam? Potest iste morte
 inquirere gloriam, cui pro honore diuino humana grauis vi-
 deret iniuria? Homo nonne praecipit talibus infantiae iux-
 rudimenta componuntur? Palmae paruulorum sunt verbera,
 non victorum. Hinc est quod leuibus mandatis puericia Chri-
 sti animatur: vt ad graua toto iam robore Evangelica inuetus
 accedat: vt hoc laboribus, poenis, morte se gaudeat obrinere,
 quod per infantiam paruus iniuriis acquirere non valebat. Vt
 autem dura non esse quae praecipit sunt approbentur, man-
 datorum series ipsa replicetur. Audistis quia dictum est anti-
 qui, Oculum pro oculo & dentem pro dente: Ego autem dico ve-

Matt. 23.

112. 111. 102. 101.

Mat. 5.

Eso. 21

bit, non resistere malo: sed si quis te percussit in dexteram maxillam
 tuam, praebe illi & alteram: & qui vult tecum in iudicio contendere,
 & tunicam tuam tollere, remitte illi & pallium: Et qui te angariauerit
 mille passus, vide cum illo & alia duo. Audistis quia dictum
 est antiquis. Quibus antiquis? vtiq; Iudaeis, quos antiquos
 plus militia fecerat, quam vetustas, quos furor vindictae cupi-
 dos sic tenebat: vt pro oculo caput, pro dente animam pos-
 stularent. Hinc est, quod lex ad vindictae vicissitudinem
 refrenabat, vt qui veniam culpae sapere non valebat, vel mo-
 dum sapere ultionis: & tantum vindictae exigent, quan-
 tum lisionis intulerat vis parentis. Sed hoc antiquis, nobis
 autem per gratiam inuouatis diuina quid imperet bonitas
 audiamus. Ego autem dico vobis. Quibus? vtiq; Christianis.
 Non resistere malo. Sic cum dicit, vult nos vitia non repensare
 vitiiis, sed superare virtutibus: & in ipsis semellis adhuc ex-
 tinguere iram, quae si peruenerit ad rotum furoris incendit,
 sine sanguine non sedatur. Ira vincitur ienitate, mansuetu-
 dine extinguitur furor, malitia bonitate palpatur, crudelitas
 pietate prosternitur, impatientia patientia punitur, contumacia
 superatur iniuriis, superbiam humilitas sternit. Ergo fra-
 tres, qui vult vitia vincere, pietatis arma teneat, non furoris.
 Et quanuis possit lucere sapienti, quid sit quod instituun-
 tur iniuriis primordia Christiana: tamen quia non intelli-
 gunt quidem esse hoc virtutis esse hoc bonitatis culmen, pie-
 tatis esse hoc fastigium, hoc esse diuinae philosophiae, non hu-
 manae, non resistere malo sed vincere in bono malum, male-
 dicenti benedicere, percutienti iterum percutienti licentiam
 non negare, tollenti tunicam dimittere pallium, & rapienti
 praedam facere largitatem: angarianti mille passus addere sua
 ad alia duo millia seruitutem: vt vincat necessitate voluntas,
 impietatem pietas: & hoc sit patiens virtus, quod imperat vis
 cogentis: ergo quanuis ista doceant, quare miles Christi ad
 virtutem robotetur iniuriis: tamen vt plus pateat, quae ex causa
 sunt praecipit alius requiramus. Fratres, vbi se peccatorum
 morbus, vitiorum scelus, impietatis phrenesis mentibus infu-
 dit humanis: & quicquid erat scientiae, sensus, & rationis ex-
 tinxit, furore vesano fecit per orbem diffusas gentes Deum
 fugere, sequi daemones, creaturas colere, contemnere creato-
 rem, desiderare vitia, horrere virtutes, agri gladiis, vulneribus
 ructe, viuos mortibus deperire: vnde sanati aliter homines

malitia

+

percutiendi

non valebant, nisi caelestis medici armati pietate tota, & patientia niteretur: qui sic laborantium phrenesi paterentur iniurias, maledicta portarent, sustinerent verbera, vulneribus seinderentur: donec eos ad sobrietatem sensus, ad sinceritatem spiritus, ad mentium reducerent sanitatem: ac sic Deum quaerere, fugere daemones, laqueos sentire, sapere sanitatem, abicere vitia, capere virtutes, declinare vulnera, horrere sanguinem, recusare mortem, vitam desiderare perficerent. Et si vultis ut quod diximus plenius innorescat, carnalium medicorum loquamur exempla. Nonne quoties miserum hominem cholera inflammaverit incendium, & dominante febre vesanum reddiderit aegrotantem, turbatur, sensus, mens deperit, feritas accedit, recedit humanitas, & ne multis, moriente homine furor vivit? Hinc est quod frendit dentibus, parces lanjat, scindit proximos, caedit pugno, morsu agit, atque afficit obsequentes: tunc medicus ad virtutis laudem, ad artis gloriam, ad famae cumulum armatur patientia: tolerantiam sumit, iniurias despiciit, morsus sustinet, fert labores, & non leues poenas patitur, ut a poena liberet laborantem: fouet oleo, insistit curis, erogar medicinam: certus quod mercedem honoris obsequiis repenset aegrotus dum receperit sanitatem. Rogo, quae maior phrenesis, quae grauior vis furoris, quae par dementia, sancti hominis percutere maxillam? mansueti fratris faciem verberare? placidi vultus gratiam tristi liuore perfundere? nudare hominem solo quo regitur vestimento? & ob vilem praedam nil Deo, nil homini, nil naturae relinquere, nil pudori? angariare hominem suis actibus occupatum? & alienam poenam suam solatiu computare? Ergo fratres si talia perpetrantes grauissima phrenesi laborare cognouimus, obediamus Christo, & furientem fratrum morsus, verbera, onera, tota pietatis virtute portemus, ut & fratres nostros liberemus a poena, & nos aternam patientiae praemium consequamur: nec dedigneretur seruus hoc accipere a conferuit, quod dominus a seruis & proseruis dignanter accepit, palmis faciem non negavit, tollenti tunica & pallium dimisit & corpus: angariatum se ad laborem, gratum ac libens est secutus ad mortem. Ergo fratres, si dignum dominus pati duxit, pati seruum quomodo, quomodo videtur indignum? Erramus, erramus fratres, qui non facit quod iussit dominus, gratis sperat dominus quod promissit.

De perseverentia orationis. Sermo XXXIX.

Per se semper sibi diuina sufficiunt, sed ob hoc hominibus humanis frequenter insinuantur ex exemplis: quia caelestis providentia non quid ipsa dicere, sed quid auditor capere possit, attendit. Sic fons per tenues venarum primitus erumpit meatus, atque angustis sensim serpit in rivulis, donec digno successu in totam se fluuioiorem latitudinem prorumpat, & valenter effundat. Et ut vobis de nobis loquar: nato paruulo mox coeuum praeparat succum natura, etiam commutat in potum, & stupetes adhuc fauces, torpentisque interiorum meatus, ad usum solidioris cibi longa lactis infusione componit: sic nos dominus ad capienda diuina vertuaculis erigit, & informat exemplis, dicendo, *Quis vestram habebit amicum, & ibit ad illum media nocte: & dicet illi, Amice, commoda mihi tres panes: quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod ponam ante illum: & ille deuitus respondeat, noli mihi molestus esse, quia iam ostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili: non possum surgere, & dare tibi? dico vobis, si non dabit illi surgens, quia amicus eius est: propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios.* O quam dare vult, qui se inquietati taliter, taliter paritur suscitari. O quam necessitatis esse suae, quod suae potestatis est vult videri. O quam pulsanti iste gestuit occurrere, qui sic secreti sui cubile ipsam collocavit ad ianuam. O quam negare noluit, qui sibi etiam neganti qualiter extorqueretur, ostendit. O quam non ad ianuam tantum dominus, sed ipsa ianua dominus fuit: Ego sum, inquit, *Ioan. 10* Ianua. Qui dormientibus seruis pulsantis necessitatem solus & primus audiuit. O quam pius, quam misericors, qui quod mandatis docet, probat & informat exemplis. Cum facis, inquit, elemosynam, noli tuba canere. Et iterum, *Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Quis vestrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte.* Parum est quod facientis misericordiam nox velabatur, quod largitatem dantis, petentis obtegebat improbitas, nisi ad cumulum pietatis velandae ascriberetur & somnus. Indicit in hac humanitate geminam necessitatis speciem, petentis & dormientis: ut illum petere hospes, dare compellat hunc somnus: ut pote qui propterea se datum ei dicat in tempore, quod non occurrere amico, sed recurrere videatur ad somnum: & ut ei magis dormire liceat, quam dare libeat sic petenti. Quid plura? ecce pulsanti illi plus

Luc. 11

Ioan. 10

Mat. 6.

somnus quam somnus extitit suffragator. Nec otiosum reor esse quod horam petendi sic aperit, sic designat, dicendo, *Quis vestrum habet amicum, & ibi ad illum media nocte? Quasi non & prima & secunda, & tertia hora noctis, cum se sopor blandus dormientibus primum fundit in corpora, & visceribus diutino labore fessis dulcis, ac totus illabitur, in olea, & aspera sit inquietantis improbitas. Sed hoc tempus est, quod devotum, & iuge pernoctantis demonstrat iudicium: hoc tempus est, quo inter præteritos & futuros labores at dens animus, sed ad divina, nil in dulget corpori, nil quieti: sed antequam finiat transacti diei opera, inchoat & anticipat iam futuri. Ista sacris hora est efficax impetrandi: hoc sciens Propheeta, ipsum tempus suæ supplicationis asserit extitisse, cavendo*

Psa. 118 Media nocte surgebam ad confitendum tibi. In hac hora vigilantibus semper sponsus ille celestis occurrit: qui dicit,

Mat. 15 Media nocte clamor factus est, ecce sponsus venit. Non potuit non impetare quod voluit, qui ut reciperet hospitem, hospitem resceret, totam sibi requiem denegavit. Aut quomodo sic petenti, sic pulsanti, non responderet ille, qui se in hospite suscipi constitur: cum dicit, *Hospes sui, & suscipis me. Estimo hoc dixisse pulsantem, aut forte taliter convenisse: feci quod iussisti, redde oppromissisti: tibi creditur dicenti, Nolite solliciti esse in crastinum. Unde hesterni hospiti quod apponeret non reliquit: si tibi ego sic habenti molestus sum, quanto mihi ille extitit molestior non habenti? & tamen ego illi excusate non potui, quia tibi obedite cõtendi. Plus hic iuberis, quam non habentis verecundia nunc laborat. Hospes in domo est, & tu dormis: immo tu dormis, qui non dormis. Ego suscepi hospitem, nisi dederis panem, panem hospiti tu negasti. Merito sic pulsanti, petenti taliter, quotquot necessarios habuit Evangelicus ille fecerator largitus est panes, quid faciunt qui se non in cubili, sed ipso collocant in sepulchro? qui se non somno, sed morti tradunt: quos gallus non commonet, lucifer non suscitatur, sol ipse non reuocat & producit ad lucem? Iste & tempus supplicandi, & hospitis mercedem, & ipsa diei opera perdiderunt. Contristamur fratres, quando nos diluculo stamus ante dominum: & nobiscum nostros filios non videmus. Ille noctis medio sic pulsavit, in cuius domo hospes venerat: rogo, tu quare non vel diluculo vigilas, cui est hospes in domo: quod ille gratia, tu tibus*

vel pigritia: quod ille humanitati, tu necessitati saltem, plus somni, quam tui amator impendere: certe ut possis vigilare ad vitam, qui dormis ad mortem: quæ sequuntur aulcula.

Et ego dico, inquit, petere, & dabitur vobis: quærite, & invenientis pulsare, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit: & qui querit, invenit, & pulsanti aperietur. Sed dicis, esto quod petere possim, pulsare quomodo potero caeleste secretum? quemadmodum iterando preces, & expectando iudicium largitoris, moras dantis patientissimè sustinendo, quia quicumque cum semel pulsaverit, indignatur mox si non fuerit auditus, iste non est petitor supplex, sed est imperiosus exactor: audi Propheeta dicentem, *Expecta dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum.* Et si iterum distulerit in futurum, tu dominum tuum patienter expecta. Vbi autem quid quærete debeas, vis nosse, sunt divitiæ in sinu pauperis, & regnum caelorum intra te est: *Intra vos est regnum caelorum, dicit dominus. Quis sit autem amicus qui dormit, & quis est amicus qui de via venit, & qui sunt pueri qui dormiunt, & quis est ille qui pulsat, & cur sub certo numero tres tantum postulat panes: cum petiero, quaesero, pulsavero, & pervigil inquietator accipere meruero, vobis amicis mei domini non negabo. Sed dicitis mihi, ecce amicus domini tui venit ad te: iste dare, non accipere consuevit: hanc denique stercoriam de viatici sui copia pastor avidus explevit: ut de nostræ pauperatis vilissima præparazione gustaret, nec passus est in tempesta nocte se sibi aliunde petere hospitium locupletissimus quod habebat. Nec mirum fratres, semper dare vult dives ad pauperem cum declinat. Iste illius Evangelici amici semper manet in ianua: in istius cubili ille cum pueris suis largitor Evangelicus perseverat: in cuius corde Pater & filius, & spiritus sanctus faciunt semper & collocant mansionem. Quid plura? Pater est, ab ipso petere, in ipso quærete, per ipsum pulsare me credidit, & ideo me vobis daturum non incautus promissor asserui.*

De bono Pastore. Sermo N. L.

Vbi vernalis auctæ tempus annuus ovium cepit partus aperire, ubi per campos, prata, vias creperit fecundi gregis germina copiosa dispergere, pastor bonus se ponit, & cærus, & discursu anxio teneros quaerit, legit, colligit fetus, atque eos collo, humeris, vlnis, lætus vector imponit, ut saluos

Psa. 126

Luc. 17.

omnes perferat, & totas perducatur ad caulas. Sic nos fratres, vbi quadragesimæ accidente verno ecclesiasticum gregem videmus fundere vberes partus, tractatus nostri carus, & consueti sermonis epulas seponentes, totam coram in colligendo & comportando caelesti germine anxij gravissimo labore dependimus. Sed quia agnos redditos gregi, & totos intra Christi videmus esse iam sepra, diuinos lætissimi reuocamus ad cantus, dominici vobis cibi exultatione tota vitales copias apponentes: vt quos socios senserimus in labore, participes in gaudiis habere possimus. Et quia præfatio hæc nostra pastoris boni fecit, & intulit mentionem: de ipso qui solus bonus, solus pastor, solus pastorum pastor est, tota sermonis nostri & tractatus repleatur & habeatur intentio. *Pastor, inquit, bonus, animam suam posuit pro ouibus suis. Fortem faciat vis amoris, quia nil durum, nil amarum, nil graue, nil lechale, computat amor verus. Quod ferrum? quæ vulnera? quæ poena? quæ mortes amorem prævalent separare perfectum? Amor impenetrabilis est lorica, respuit iacula, gladios excutit, periculis insulcat, mortem tident, si amor est, vincit omnia. Sed queramus, vtrum sit ouibus commoda mors ista pastoris, quæ destruit oues, quæ lupis tradit inerte pecus, quæ sic charum gregem feruis moribus derelinquit, direptioni dat, & exponit morti, sicut ipsius pastoris Christi pbatur ex morte. Ex quo nauque posuit ipse animam suam pro ouibus suis: seque Iudæico furore permisit occidi, oues eius gentiliū velut prædonum diripiuntur iucursu: mactandæ in carceribus velut latronum clauduntur antris, a persecutoribus quasi seuientibus lupis sine cessatione laniantur, ab hæreticis quasi ab extraneis canibus tabido dente carpuntur. Hoc apostolorum peremptus probat chorus: hoc martyrum toto orbe diffusus clamor sanguis: hoc Christianorum membra data bestiis, consumpta ignibus, demersa fluminibus, patenter demonstrant: quod vtiq; torum sicut mors intulit, ita vita potuit prohibere pastoris. Ideo pro te pastor amoris morte probat, quia cum videat ouibus imminere discrimen, cum gregem defendere non possit: mauult mori antequam mali de suis ouibus quid videat. Sed quid facimus, quia vita moti non poterat nisi voluisset? datori animæ animam quis tollere potuisset nolenti? dicente ipso, Potestatem habeo possendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam: nemo tollit eam à me. Ergo*

Ioh. 10.

bonus, animam suam posuit pro ouibus suis. Fortem faciat vis amoris, quia nil durum, nil amarum, nil graue, nil lechale, computat amor verus. Quod ferrum? quæ vulnera? quæ poena? quæ mortes amorem prævalent separare perfectum? Amor impenetrabilis est lorica, respuit iacula, gladios excutit, periculis insulcat, mortem tident, si amor est, vincit omnia. Sed queramus, vtrum sit ouibus commoda mors ista pastoris, quæ destruit oues, quæ lupis tradit inerte pecus, quæ sic charum gregem feruis moribus derelinquit, direptioni dat, & exponit morti, sicut ipsius pastoris Christi pbatur ex morte. Ex quo nauque posuit ipse animam suam pro ouibus suis: seque Iudæico furore permisit occidi, oues eius gentiliū velut prædonum diripiuntur iucursu: mactandæ in carceribus velut latronum clauduntur antris, a persecutoribus quasi seuientibus lupis sine cessatione laniantur, ab hæreticis quasi ab extraneis canibus tabido dente carpuntur. Hoc apostolorum peremptus probat chorus: hoc martyrum toto orbe diffusus clamor sanguis: hoc Christianorum membra data bestiis, consumpta ignibus, demersa fluminibus, patenter demonstrant: quod vtiq; torum sicut mors intulit, ita vita potuit prohibere pastoris. Ideo pro te pastor amoris morte probat, quia cum videat ouibus imminere discrimen, cum gregem defendere non possit: mauult mori antequam mali de suis ouibus quid videat. Sed quid facimus, quia vita moti non poterat nisi voluisset? datori animæ animam quis tollere potuisset nolenti? dicente ipso, Potestatem habeo possendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam: nemo tollit eam à me. Ergo

mori voluit, qui secum mori nõ posset, permisit occidi. Queramus ergo huius quæ vis, quæ ratio sit amoris, quæ huius causa mortis, quæ huius sit vtilitas passionis. Est plane vis certa, vera ratio, causa lucens, vtilitas tanti sanguinis peraperta: nõque pastoris vna ex morte virtus emicuit singularis: pastor pro ouibus morti quæ ouibus imminerebat, occurrit, vt auctorem mortis diabolū, nouo ordine captus caperet, victus vinceret puniret occisus, & ouibus moriendo viã vicendæ mortis aperiret. Nam & diabolus, dum in hominem tendit, profiliuit in deum: dum in reum, sauit, incurrit in iudicem, inuenit supplicium: dum ingerit poenam, ipse accipit: dum dat meritam, & viuens mortalium passu mors moritur: dum deuorat vitam, absorbens reos mors, absorbetur innocentia: dum deglutit auctorem: & perit mors ipsa quæ perdebat omnes, dum omnium perimere vult salutem. Ergo tali forma præcessit oues pastor, pastor ab ouibus non recessit: nec illas dedit lupis, sed tradidit lupos illis, quibus donauit suos elidere sic prædones: vt occisæ viuere, laniatæ resurgerent, sanguine suo tinctæ fulgerent regali purpura, niueo vellere perducerent: sic bonus pastor pro ouibus cum posuit animam, non amisit, & oues taliter tenuit, non reliquit, nec deliuit oues taliter, sed inuitauit: quas per mortales campos, per iter mortis, vitalia vocauit & pduxit ad pascua. Sed dicit aliquis, quando hæc erunt? Ecce interim oues, id est, apostoli, prophetae, martyres & confessores iacent sepulti: discerpti toto sparguntur in orbe, inuoluti sanguine, tertis clauduntur sepulchris. Et quis dubitat quod resurgant, viuant, regnent occisi martyres, quando Christus illis resurrexit, viuit & regnat occisus? Audi vocem pastoris huius, *Oues mea vocem meam audiunt, & sequuntur me.* Necessè est vt quæ sunt ad mortem secutæ, sequantur ad vitam: quæ ad contumeliam comitatæ sunt, comitentur ad honorem: & sint participes gloriae, quæ passionis participes extiterunt. Vbi sum, inquit ego, ibi erit & minister meus. Vbi? vtiq; super caelos, vbi Christus est ad dexteram dei sedens, Homo non te turbet fides, spes te longior non fatiget: quia certa tibi res est, quæ in ipso tibi rerum seruetur auctore. Mortui, inquit, estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in deo: cum autem apparuerit Christus vita vestra, tunc & vos cum illo apparebitis in gloria. Laborans melior quod in semine non videt, videbit in messe: & quod

Ioh. 12.

Colof. 3.

in sulco deflet, gaudet in fructu.

De ieiunio & eleemosyna. Sermo XLI.

Bella gentium legimus superasse quamplurimos, quos tamē pugnas carnis legimus non vicisse: & audiuimus eos dedisse delectis pectora, qui dorsa hostibus nō dederunt. Proh dolor, victores gentium vitiorum fuisse captiuos; nationum dominos turpi seruisse criminibus seruitute: stertisse inter sequentes gladios, & inter enervata lenocinia corruisse, regnis fuisse terrori, ludibrio fuisse peccatis: aduersas acies contruissse ieiunos, & crapulatos suarum castra dissoluissse virtutum, iacuisse effuso vino, qui iacere effuso sanguine nesciunt. Vnde est hoc? vnde? quia hoc nō est ratio, sed languor: non vita, sed febris: phrenesis, non natura. Nam quotiens ciborum cruditas vitalia deiicit, infirmat stomachum, corrumpit sanguinem, visiat humores, succendit choleram, extremū febris igitur incendium, totiens ager mentem perdit, amittit sensum, fertur desiderijs, contrarijs vtgetur, salutaria respuit, quærit noxia, fugit curam: tunc medici studio parant abstinentiæ remedio subuenire vt sanetur: vt sanet abstinentia, quod voracitas sauciariat. Et si pro temporali cura agri medicis obediunt, seruāt arduam parcitatem: quare pro sempiterna salute sit durum Christo moderatis obedire ieiunijs? corpus gubernare mensura? mentem regere parcitate? sensum sobrietate frænare? Sicut terræ nubes caligant cælum, sic obscurant animas intemperata conuiuia: sicut ventorum turbines elementa confundunt, sic fereula congesta stomachum conturbant: vt nauem fluctus, corpus ebrietas sic demergit, hominē dat in profundū, lucta vitæ aufert, mortis facit lubite naufragium. Est ergo febris, est febris quam beatus Apostolus anhelare in humanis visceribus sic deplorat. Scio quia non habet in me, hoc est in carne mea, bonum: si non bonum, vtique malum: quod malum? Fragilitas certē, quæ dū serpit in carne, in venis aëtuat, intrat ossa, cōditur in medullis, feruet in sanguine, in vitiorū phrenesim sic erumpit. Fragilitas febris naturæ, languorum mater, genitrix passionum: fragilitas est, quæ nobis ius necessitatis imponit: & vbi necessitas, non voluntas: vbi extat de conditione captiuitas, iudicium de potestate non constat. Fragilitas est per quam vadit homo, non quo inuitat voluntas, sed quo necessitas ducit: audi Apostolum dicentem, Non quod volo hoc ago. Fragilitas

Rom. 7.

Rom. 7.

dum parat homini necessaria, facit illum ad non necessaria peruenire: dum parat cibum, perducit ad crapulam: ebrietatem suadet, dum potum minitiat: offert somnum, vt inertiam tradat: cura ventris onerat, vt salutis auferat curam: dat carni totum, vt animæ nil relinquat: facit corpus passionum pompam: facit vt sit homo sua mors vita vitiorum. Vnde si se homo taliter sentit agrotum, medico se celesti tradat, securē eius monitis acquiescat: à cibus se temperet, mensuram seruet in potu, vt possit sic fragilitatis superare languorem, fragilitatem fugere passionum, febrem ac phrenesim vitare vitiorū. Abstinentia est hominis prima medicina, sed ad plenam curam misericordix requirit expensas. Abstinentia extinguit febrem, sed aësa membra longa febris incendio, nisi largo infundantur vnguento, nisi blandissimis rigentur somenijs, nisi iuuentur medicinx sumptu, ad integram sanitatem redire non possunt: sic ieiunium quauis excludat vitiorum morbos, carnis amputet passiones, criminum causas propellat: tamen sine misericordix vnguento, sine pietatis ruo, sine eleemosynæ sumptu, perfectam salutem mentibus non reponit. Ieiunium sanat vulnera peccatorum, sed cicatrices vulnerum sine misericordia non emundat. Audi dominum dicentem, *Luc. 21.* Date eleemosynam: & ecce sunt vobis omnia munda. Ieiunium singulari cultu euellit vitia, eradica crimina: ad fructus bonos agrum parat & mentis & corporis: sed nisi misericordix fecerit fundamenta, senium est studium ieiunantis. Ieiunium est sanctitatis hostia, sacrificium castitatis, sed sine misericordia incenso ad diuinum non potest conspectum in odorem suauitatis ascendere. Quod anima est corpori, hoc misericordiam constat esse ieiunio: quando ieiunium ex misericordia viuut, tunc viuificat ieiunantem. Ieiunium virtutū nauis portat quæstum vitæ: lucrum saluris adueclat. Sed qui inuitat carnis pelagus, scindit vitiorum fluctus, inter scopulos criminum transiit, præterit litora passionum: nisi cito portum pietatis intrauerit, exicere virtutes non potest, lucrum non potest habere virtutum. Qui se stare nouit in huius vitæ lubrico, qui se intelligit carnis viam transire per lapsum, qui se sentit incursionibus ignorantie, negligentie casibus subiacere: sic ieiunium teneat, vt misericordiam non relinquat. Ieiunium nobis aperit cælum, ieiunium nos intramittit ad deū, sed nisi tunc affuerit nobis misericordia nostrarum patrona

Luc. 21.

causarum, qui de innocentia constare non possumus, securi de venia non erimus: dicente domino, Iudicium sine misericordia illi, qui non fecerit misericordiam: dies gratus, sed gravior est serenus: erit ergo ieiunium nostrum illo clarius, si nobis quadragesimæ dies splendor misericordiae dat serenos. Clamat deus, Misericordiam volo. Homo da deo quod vult, si vis tibi dari à deo quod vis. Misericordiam volo, dei vox est: deus à nobis misericordiam petit: & si dederimus, quid dicturus est illud quod hodie lectum est. Esuriui, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi potum. Et quid? Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Qui dederit esurienti panem, dabit sibi regnum: negabit sibi fontem vitae, sitienti aquæ calicem qui negarit. Amore pauperis deus suum regnum vendit: & ut emere illud omnis homo possit, fragmentum panis ponit in præcium, quia vult habere omnes, qui tantum petit precij, quantum hominè scit habere. Deus regnum suum fragmento panis vendit: quis excusare poterit non eumentem, quem tanta vilitas venditionis accusat? Fratres, prandium nostrum sit pauperis coena, ut mensa Christi nostrum pareretur in prandium: promittente ipso, cum dicit, Manducabitis in mensa mea in regno meo. Fratres, sint deliciae pauperum nostra ieiunia, ut temporale ieiunium nostrum in aeternas possit nobis delicias immutari. Homo dando pauperi das tibi, quia quod pauperi non dederis, habebit alter. Tu solum quod pauperi dederis, hoc habebis.

De usdem, Sermo XLIII.

Ieiunij bona fratres, prout potuimus superiori sermone perstrinximus: & quod esset oratio cognata ieiunio, patefecimus ipsa conclusione sermonis. Sed quia ieiunium sine misericordia deficit, ieiunium sine pietate ieiunat, sine miseratione infirmatur oratio, oratio sine largitate lassescit: reficiamus nostrum misericordiae exhibitione ieiunium: orationem nostram pietatis erigamus auditu, adhibeamus ieiunio misericordiam patronam: quia fames est avaritiae ieiunium sine misericordia: cupiditatis poena est, sine pietate ieiunium: vltio non deuotio est, non deo ieiunare, sed sacculo: atterere se abstinentia, & hydropi cupiditatis inflari: exonerare ventrem cibus, & mentem pecuniae pondere praegravare. Ipsum se redigit

se redigit in sacculum, qui pecuniam nescit prorogare, sed claudere: iste alienorum cultos, non dominus est suorum, quia parat alij, negat sibi, cum misericors erogat, quod avarus oppressit. Est ager cultus sine semine, sine miseratione ieiunans. Ager cultus caret sentibus, vitæ gramina: euadit rotum quod est negligentiae, quod est squaloris: sed sicut sine semine sit sterilis, ipso cultu fructum non dat, dat laborem, & ad bonam frugem non valet peruenire: ieiunans ita excolit animam, purgat sensus, cor mundat, abscondit vitia, eradicat crimina, dat menti cultum, corpori dat decorum, sed sine misericordia ad fructum vitae non peruenit, ad salutis praemium non vadit. Quod est sine rege aula regia, hoc est, sine largitate ieiunium. Aula regis fulget auro, nitet marmore, picturis splendet, gran descit spatibus, leuatur culmine, amoenatur vitetis, ipso terribilis est secreto: sed sine rege honorem non habet, caret gloria, est vacua solitudo, est clausa eremus, est horribilis solitudo: sic ieiunium lucret innocentia, radiat castitate, fulget actu, pingitur moribus, incessu micat, sanctitatis toto magnificatur ornatu: sed sine misericordia gloriam non habet, mercede caret, palmam non tenet, perdit fiduciam supplicandi, impetrandi meritum non capessit, atteritatem scripturae quae dicit, Qui claudit aures ne audiat infirmum, & ipse clamabit, & non erit qui exaudiat. Quomodo petit misericordiam qui negatit? Iudicium, inquit, sine misericordia fiet illi qui non fecerit misericordiam. Misericordiam qui non dat alteri, tollit sibi. Misericordiam sibi erit, qui spargit pauperi. Disperdit, inquit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in saeculum saeculi. Misericordiam qui seminat inopi, sibi metet. Qui seminant, inquit, in lachrymis, in gaudio metent. Non sic imber infundit terram, quomodo ieiunium lachrymae rigant pauperum. Homo in lachrymas pauperum iacta semina ieiunij sui: quia siccantur ieiunij virtutes, ardescunt ieiunantium messes, quae pauperum fetibus non fuerint irrigatae. Caeli pluuia infundit terram, lachrymae pauperis caelum rigant: ergo sicut caelum, & expectat de ploratu pauperum vicem rosis, quia misericordiarum caeli campos, sulcos ducit pietas per superna, illic misericordia seminat, quia quae susceperit manus pauperis, ibi metit sibi segetem colligit qui semen suum pauperi commiserit hic serendum. Beatus cui seminanti sic aeterna horrea perpetem praeparantur ad vitam. Hunc serentem beatus Apostolus perhibebat: cum diceret, Hoc autem dico, Qui parce semi-

Prou. 23

Iuxta

LXX.

Psal. 111

Psa. 125

1 Cor. 9

2. Cor. 9

H

nat. paree & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet: unusquisque sicut proposuit cordi suo, non ex tristitia, aut ex necessitate, hilarem enim datorem diligit deus. Magna sunt opera domini, sed magnitudinem præcellit misericordia & magnitudo: nam quum dixisset Propheta, Magna opera domini: adiecit alibi, Misericordia eius

Psal. 110
Psal. 135. super omnia opera eius. Misericordia fratres, implet cælum: teplet terram, domine, inquit, in cælo misericordia tua. Et idē

Psal. 32. ipse, Misericordia domini plena est terra. Et re vera fratres, periiisset totum quod deus fecerat, nisi misericordia subvenisset. Culpa & vltio quicquid in hunc mundum venerat auferebant: quia & fragilitas semper tēdebat ad lapsum, & cogebatur ad vindictam semper censura iudicantis. Sic angelus

Esa. 14. deicitur è cælo: sic de paradiso exultat homo, sic mundus diluio deletur, sic gentes confunduntur linguis, datur gladio,

Gen. 11. sic exuruntur vides incendio diuino, sic ex Ægypto plebs e-

Gen. 14 ducta in eremo occulebatur, sic terra hiens vorat populum:

Gen. 19. & ne multis, sic ludæam vltor Christi sanguinis Romanus:

Exo. 19. deleuit exercitus. Hæc est Christi magna, larga, sola misericordia quæ iudicium omne in diem seruauit vnum: & homini

Mat. 24 totum tempus ad poenitentiam deputauit in ducias, vt quod de vitis infantia suscipit, rapit ad adolescentiam, inuadit iuuetus, corrigat vel senectus: & de peccato vel tunc poeniteat, quando sentit iam se non posse peccare: & tunc saltem reatum desinat, quando illum reliquerit iam reatus: faciat de necessitate virtutem, moriatur innocens, qui totus vixit in crimine. Hinc est quod Propheta ad misericordiam currit totus:

Psa. 50. quia fiduciam de sua iustitia non habebat, Miserere, inquit,

Psal. 85 mei deus, secundum magnam misericordiam tuam. Et quare magnam? quia misericordia tua, inquit, magna est super me, & eruisi animam meam ex inferno inferiori. Et si deus reddit per misericordiam, quod per iudicium deperierat, homo tibi quid stare, quid constare sine misericordia tu putas?

Gen. 18. Probatum est ergo tibi non ieiunium solum, sed omnes sine misericordia mutare viuites. Abraham caelestis conuiuij principem humanitas ardens deo impensa perficit: nam quia duos cum deo terrenam suscepit ad mensam, orientis & occidentis populum mensam suscepit ad caelestem. Venient, inquit, ab oriente & occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno cælorum. Lot quia hospitiu su-

Gen. 3.
Gen. 7.
Gen. 11.
Gen. 14
Gen. 19.
Exo. 19.
Nu. 16.
Mat. 24

Gen. 18.
Gen. 19.

cepit angelos, iudicium præuenit. Hinc gehennam vicit in carne: misericordem nescit diuinus ignis exurere. Facit ergo misericordiam qui vult gehennæ incendium non timere. Denique veniens Christus ante de misericordia disputat, quam iudicet de reatu. Cum sederit, inquit, super thronum gloriæ, inquit, dicit, Esuriui, & non dedistis mihi manducare. Non dixit occidistis, furtum fecistis: sed esuriui ego, & non dedistis mihi manducare. De crimine non præstabit causas, cui de misericordia causa constabit. Quare? quia, dare elemosynam, & ecce sunt vobis omnia munda. Non iudicabitur de culpa, cui de largitate laus defertur à iudice: vindictam non exigit, humanitatis debitum qui fatetur. Esuriui, inquit, & non dedistis mihi manducare. Manducat deus in cælo panem, quæ perceperit pauper in terra. Quando fecistis vni ex minimis istis, mihi fecistis. Da ergo panem, da potum, da vestimentum, da tectum, si deum debitorem, non iudicem vis habere: nihil nos docebit in terra, si nobis in cælo misericordia sit patrona.

De oratione, ieiunio, & elemosyna. Sermo XLIII.

Populis populariter est loquendum, communio compellanda est sermone communi, omnibus necessaria dicenda sunt more omnium, naturalis lingua chara simplicibus, doctis dulcis, docens loquatur omnibus profutura: ergo hodie impetito verbo veniam dent petiti. Tria sunt, tria fratres, per quæ stat fides: constat deuotio, manet virtus: Oratio, Ieiunium, Misericordia. Quod oratio pulsat, impetrat ieiunium, misericordia accipit. Oratio, Misericordia, Ieiunium, sunt hæc tria vnum, dant hæc sibi inuicem vitam. Est namque orationis anima ieiunium: ieiunij vita misericordia est. Hæc nemo rescindat: nesciunt separari. Horum qui vnum habet, ista qui simul non habet, nihil habet. Ergo qui orat, ieiunet: qui ieiunat, misereatur: audiat petentem, qui petens optat audiri: auditum dei aperit sibi, qui suum supplicanti non claudit auditum. Ieiunium ieiunator intelligat, esurientem sentiat, qui vult deum sentire quod esurit: misereatur, qui misericordiam sperat: pietatem qui querit, faciat: qui præstare sibi vult, præstet. Improbus petitor est, qui quod aliis negat, sibi postulat. Homo esto tibi misericordix forma, sic quomodo vis, quantum vis, quam cito vis, misericordiam tibi fieri: tam cito alij, tantum, taliter, ipse misere. Ergo ora-

Mat. 25

Luc. 11.

Mat. 25

tio, misericordia, ieiunium, sint vnum patrocinium pro nobis ad deum, pro nobis hæc aduocatio sunt vna, vna hæc pro nobis oratio sit triformis. Hæc sunt fratres, hæc sunt quæ tenent cæli arcem, quæ secretum dei iudicis pulsant, quæ ante tribunal Christi causas humani generis exequentur, quæ iniustorum petunt indulgentiam: reorum veniã promerentur. Hæc cui in cælestibus nõ assistunt, ipse nõ subsistit in terris: hæc cum teneant in cælestibus principatum, in terris rerum summam moderatur, hæc regunt prospera, hæc aduersa propellunt, vitia extinguunt ista, virtutes ista succendunt, hæc reddunt casta corpora, corda pura, hæc pacem mēbris, mentibus quietem, humanos ista sensus, scholam faciunt disciplinæ: per hæc in templum dei pectora humana consurgunt, hæc hominem præstant angelum, homini deitatis deferunt hæc honorẽ. Hinc est, quod sit horũ suffragio Moyses deus, & ad triumphos suos militare sibi omnia mandat elementa: iubet mare discedere, durari vndas, profunda sicari, cælum plueri, Exo. 13, dat frumēta, vêtos spargere cogit carnes, nocte splendore solis illustrat, solem nubis tēperat velamēto, petram percutit, vt Nu. 28, de recenti vulnere frigida sicutibus det fluenta, primus dat terris legem cæli, scribit vitæ normã, figit terminos disciplinæ. Per hæc Elias nescit mortẽ, relinquit terras, cælos intrat, commoratur angelis, conuiuit deo: & terrenus hospes supernas possidet mansiones. Per ista Ioannes fit angelus in carne, cælestis in terra, & auditu, visu, tactu, rotam solus capir, tenet, complectitur Trinitatem. Et nos fratres, si volumus Moyse gloriæ, Eliæ vitæ, Iohannis virtutibus, omnium sanctorũ memoriis applicati, insistamus orationi, vacemus ieiunio, misericordiæ seruiamus: qui in his vixerit, qui per ista fuerit communis, iacula peccati, diaboli tela, mundi machinas, vitiorum canecos, mala carnis, voluptatum laqueos, arma mortis, Christianus armiger, bellator dominicus non timebit: sed nos qui ad incerta confugimus, qui inter insidias diem ducimus, qui horarum varietates, momentorũ motus, verborũ lapsus, actuum pericula sustinemus, quid est quod ecclesiã mane nolumus intrare? quid est quod matutina prece totius diei custodiam nolumus postulare? quid est quod homini astare toto tempore libet, & deo assistere nec puncto libet? Non est nostrũ fratres, non est nostrum: inimici est ista surreptio, decipere parat quos non patitur orationibus communiti. Quid

Exo. 7.

Exo. 14

Exo. 16

Exo. 13,

Nu. 28,

Exo. 24

Et 75.

4. Re. 2

Mar. 1.

de aduersis queritur, qui sibi prospera nõ precatur? Audiamus vocem dei monentem: Orate, ne intretis in tentationem. In tentationem vadit, qui ad orationem non vadit. Hoc sciens propheta, cãtabat, Venite adoremus, & procidamus ante eũ: & ploremus corã domino qui fecit nos. Putãtue ante deum lachrymas fundere dignatur, qui verba non dignatur exprimere? Magnificem, oremus, vel humano timore, si nõ amore diuino, si non inuitati bonis, vel coacti malis. Mala tempora facit nobis contemptus dei, tēporum cursus non facit. Quod ergo contemptu perdidimus, ieiunijs conquiramus, animas nostras ieiunijs immolemus: quia nihil est quod deo præstantius offerre possimus, probante propheta, cum dicit, Sacrificium deo spiritus contribulatus: cor contritum & humilitatum deus non spernit. Homo offer deo animam tuã, & offer oblationem ieiunij: vt sit pura hostia, sacrificium sanctum. viuens victima, quæ & tibi maneat, & data sit deo. Hoc qui non dederit deo, exculatus non erit: quia daturus, se non potest non habere. Sed accepta vt sint ista, misericordia subsequatur: ieiunium non germinat, si de misericordia non rigetur: siccatur ieiunium misericordiæ siccitate, quod imber terris, hoc ieiunio misericordia est. Quamuis cor excolat, carnẽ munder, eradicet vitia, virtutes serat, si misericordiæ fluenta non dederit, fructum non colligit ieiunator. Ieiunator ager tuus misericordia ieiunante ieiunat: ieiunator quod tu in misericordia fuderis, tibi in horreo hoc redundat. Homo ergo ne seruando perdas, collige prorogando: homo dando pauperi da tibi: quia quod tu alteri reliqueris, non habebis.

In Psalmum I.

Sermo XLIIII.

Peritus medicus, quoties vario languore defessis plenam desiderat conferre medicinam, alias aperit morborum causas, latentes pestilentie exponit incursus, pestiferas canauesi commonet regiones, quamplurima remediorum genera demonstrat, herbarum vires pandit, medicamentorum loca quirit qualitates, obedientibus promittit longissimam sanitatem: sic ægros atque & asperas suadet, & perducit ad curas. Hinc est, quod propheta sanctus corporis animæque medicinam cælitus prolaturus, impietatis profundos patefecit recessus: operos peccatorum nudat morbos, iniquitates ostendat, secretum virus, vitiorum naturas, origines delictorum, radices criminum mirabili ratione deponit. Sic regas mor-

talium mentes moderatione pia, pro orate, pro sexu, pro tempore, pro viribus ad salutem perpetuam diuina curatione perducit. Psalmus quem hodie cantauimus psalmorum præfatio est, imò est psalmorum psalmus, titulorum titulus, est argumentum generans argumenta, est tota causa sequentium canticorum. Et sicut clauis aulae regalis ubi primam ianuam patefecerit, penetrales reddit intimas ac multiplices mansiones: ira psalmus iste ubi reserauerit aditus intelligentiæ primos, psalmorum omnium pandit mysterium, pandit secretum. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentie non sedit.* Beatus vir, sicut dimicatio cum bestiis, & grauissimorum certaminum discrimina subito pronunciantur ante braua, præmia, coronæ, propheta beatitudinem sic præmisit, ut prouocaret hominem totam, quam post enumerat, criminum vincere feritatem. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit.* Quod in consilio abire, & in via stare dixit, forsitan videatur absurdum: cum in consilio consistere, & in via abire magis hominum sit in usu. Peruersa quidem sunt vniuersa peruersis, nec possunt tenere ordinem que per ordinem non aguntur: tamen hic propheta non de corporis loquitur, sed mentis incessu: neque prohibet pedum lapsus, sed ruinas arceat animarum. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum.* Abiit, abiit à se, à deo impius cum recessit: nec stat in consilio impiis cogitationibus qui vagatur. Iste modo fertur ad caelum, modo refertur ad terras: iactatur per maria, leuatur fluctibus, mergitur in profundo: cumque sua semper mente volutetur ut ebrius, non se computat, & computat caelum: qui se seire existimat totum, se nescit: qui si sciret se, nunquam caelum, solem, lunam, ligna, lapides adoraret, que sunt omnia sua data & subdita seruituti, sed adoraret lapidem, seruit ligno, qui deo viuo, deo vero seruire contempsit. Et ut ab ipso principio, rerum impietatis facta replicemus, impietatis consilium perduxit ad inferna angelum de supernis, nuncium celestis secreti in diabolium commutauit, hominem de regimine vitæ ad mortalis habitaculi transiit exilium, de paradisi deliciis ærumosus sæculi pepulit ad labores, mulierem de virginitatis gloria gemitus conscientios deiecit ad partus, inde est quod antequam gaudeat, non ignorat dolores, & soluit ante de reatu poenam, quam sobolis gaudeat de processu,

Multiplicans, inquit, multiplicabo tristitias tuas, & gemitus tuos in tristitia & gemitu paries filios. *Qualis finis est, ubi est origo poenalu? ubi vita læticia que tenebit, qui vitæ sumit exordium de morte? Hoc propheta nouerat qui dicebat. In iniquitatibus conceptus sum: & in delictis peperit me mater mea.* Si sic fratres ab utero in viam proiecimus peccatorum, & delictorum iter totas currus per arates, cogitemus infantie vanitates, adolescentie lapsus, iuuentutis ruinas, senectutis morbos, & tunc nos non viam vitæ, sed peccatorum viam carpere sic videbimus. Hanc viam notat Christus, sic dicens. *Quam lata & spaciola via, que ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Delictis lata, diffusa fluxibus, criminibus spaciola: & vere via est vita præseus, in quam venit, & vadit homo. Generatio, inquit, vadit, & generatio venit, & terra in æternum stat. Et ideo ante dixit, Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit. Non dixit, non venit: nemo enim in viam non venit peccatorum, in qua nos lex ipsa naturæ perducit, & mortis, sed beatus ille, qui non stat in ea. Stat ille, ille demoratur in ea, qui leuata onera peccatorum, & onustus viator tarde peruenit, & caelestem clausam sibi inuenit mansionem. Istis ponderibus impeditus flebat propheta, dicens, Iniquitates meæ superposuerunt caput meum, & sicut onus graue grauatae sunt super me. Et quia toto vitæ tempore has ferebat, exclamat, Miser factus sum, & incuruatus sum usque in finem. Peccatorum viam viator ille pertransit, qui mala huius vitæ videt, sed despiciit: sentit, sed calcat: patitur, sed vincit: & dum fugit illa, plus currit: vnde illi occurrit celestis ianitor, celestis illi mansio se non claudit. Sed quid est quod peccatorum viam impietatis consilium sic præmisit. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit.* Quia & si natus homo mox peccatorum venit in viam, iacet tamen primum: non mox peccati currit in viam, sed ubi cepit impietatis venena gustare, tunc saporem trahit de pinguedine peccatorum. Impius in deum tendit, à deo vadit cum delinquit, peccatores deus contemnit, qui ante mandauit non debere peccare. Lucem tenebræ fugiunt, tenebræ luce redeunt abscedite: ubi deus, peccatum nullum: ubi peccatum, non ibi deus. Et ut scias homo, à conspectu dei hominem viam curritare peccatorum, audi prophetam, Non est deus in conspectu eius: pollutumque viæ*

Gen. 3.

Psa. 50.

Matt. 7.

Eccle. 1.

Psa. 37.

Psal. 9.

cius in omni tempore. Grauius ergo homo tunc in via labitur peccatorum, quando in ea per praecepta impietatis illabitur. *Et in cathedra pestilentiae non sedet.* Impietatem probat, qui facit, amat, qui amat, non potest non docere: hinc est, quod docens impietatem, pestilentiae residet in cathedra: & sermone meliito virus doctrinae lethalis audientibus sic diffundit. Pestilentiae cathedram philosophiam posuit, quae docuit aut deos multos, aut eum qui est, vel non esse, vel non posse doceri inueniri: qui ipsam creaturam naturae dedit, ut naturae negaret auctorem. Cathedram pestilentiae phariseus proposuit: qui traditiones humanas decretis caelestibus anteposuit, vastam lucem fudit populo Iudaeorum. In cathedra pestilentiae haereticus sedet, qui sub specie fidei, fidei scindit, rumpit, diltrahit unitatem. *Beatus ergo vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiae non sedet.* Et plane beatus, quia ista tria declinando ad Trinitatis beatitudinem meruit peruenire. Meditetur ergo in lege domini, & meditetur die ac nocte, ut quae sequuntur mercatur videre in futuro, & audire latius tempore competentem.

In Psalmum V. I. Sermo XLV.

Responsorium, quod hodie propheta supplicante cantauimus, opportunum tempore, aptum malis praesentibus mecum vestra probat, & cognoscit affectio. *Domine inquit pe in ira tua arguas me: neque in furore tuo corripias me.* Et deus tu mescit ira? calescit furore? absit fratres. Deus nec subiacer passioni, nec ira acceditur, nec furore turbatur: sed ira dei est delinquentium pena: furor dei est supplicium peccatorum. Fratres, puluere cōcereri, plasmati luto, calcamur vitis, subdimur delictis, curis conficimur, atescimus membris, morte dissoluimur, foetidis horremus sepulchris, & sic inhabiles ad virtutes, ad vitia habiles inuenimur. Propheta ergo memor fragilitatis humanae, & carnalis substantiae conscius, quia non confidebat de meritis, ad auxilium misericordiae conuolauit: ut dei constaret circa cum de pietate, non de seueritate iudicium. *Domine pe in ira tua arguas me.* Hoc est dicere, argue me, sed non in ira: corripe me, sed non in furore: argue me ut pater, non ut iudex: corripe me non ut dominus, sed ut parens: argue me non ut perdas, sed corripias: corripe me non ut interimas, sed emendes: & hoc quare? quoniam infirmus sum. *Miserere, inquit, mei domine, quoniam infirmus sum.* Quid infirmus

homine, quem sensus fallit, ignorantia decipit, circumuenit iudicium, pompa laedit, tempus deserit, mutat aetas, hebetat infantia, iuuentus praecipitat, senectus frangit? Huic ergo deum irasci in ira, indignari in furore, non est, non est creatoris pij, sed est seuerissimi cognitoris. *Miserere mei domine, quoniam infirmus sum.* Et quid vis? *Sana me domine.* Sentit iste status sui vulnera, sentit morsum serpentis antiqui, sentit primi parentis ruinam, agnoscit se ad has infirmitates venisse, nascendo: agnoscit se ad mortem naturaliter peruenisse: & quia mortem remouere non poterat ars humana, diuinam cogitur expetere medicinam: & ut facilius aegritudini suae impetret curam, ipsius aegritudinis causas aperit, qualitates narrat, magnitudinem pandit, exprimit vim doloris. *Sana me domine.* Quare? *Quoniam conturbata sunt ossa mea.* Totam structuram corporis ossa portant, & si ossa turbantur, quae membrorum firmitas? quae fortitudo neuorum? ubi carnis miseranda substantias? Turbantur ossa fratres peccatorum pondere, metu mortis, terrore iudicij: audi ipsum alibi hoc dicentem, *Non est, inquit, sanitas in carne mea a facie irae tuae: non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum.* Et post: *Anima mea impleta est illusionibus, & non est sanitas in carne mea.* Merito ergo addidit, *Et anima mea turbata est valde.* Inter dei precepta & cordis passiones, inter virtutes & vitia, inter aduersa & prospera, inter poenas & praemia, inter vitam & mortem, stans in acie, bella sustinens, suscipiens vulnera, raro stans occumbens sensu, turbatur anima, turbatur valde: quia carnis impedita ponderibus, priusquam ad virtutes veniat, vitiorum sit ante captiua. Haec bella deseribit Apostolus: eum dicit, *Gala. 5* Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem: ut non quae vultis, illa faciatis. Et alibi: *Rom. 7.* Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae, & captiuum me ducentem in lege peccati. Allegans ergo beatus propheta has infirmitates, haec bella, has animorum turbationes, deum tali voce conuenit: *Et tu domine respice me?* Hoc est, quousque pateris? quousque dissipari opus tuum, deleri imaginem tuam, subuenis? quousque dissipari opus tuum, deleri imaginem tuam, tuam tibi creaturam perire permittis? Vbi est Christus tuus toties nunciatus per legem, per nos, per prophetas multipharie repromissos? Veniat, veniat, prius quam pereunte saeculo in saeculo nil inueniat quod refaluet. Veniat, veniat, ut

carne reparare: in nouet animam, ipsam naturam in caeleste commutet substantiam. Veniat, ut peccatum tollat: mortem deleat, destruat infernum, vitam reddat, donet celum, ne amplius terrena labes possit in uobis inuenire quod perdat. Hoc autem petere prophetam, sequens sermo demonstrat, *Conuertere domine*. Homo deo, reus iudici, addictus sic loquitur cognitoris? *Conuertere domine*. Homo peccat, & deus conuertitur? Ita fratres, quia iuxta prophetam: *Iste peccata nostra potat: & pro nobis dolet*. Et beatus Ioannes: *Eccce agnus dei, ecce qui tollit peccatum mundi*. Suscepit peccatum, ut peccatum tolleret, non haberet, *Conuertere domine*. Vnde? ubi? De deo in hominem: de domino in seruum: de iudice in patrem: ut patris conuersio te demonstret, quem potestas terribilem comminatur, *Conuertere domine libera animam meam*. De inferno inferiori. *Saluum me fac propter misericordiam tuam*. Non propter meritum meum quem labor afficit, gemitus sauciat, soluunt lachrymae, ita turbat, impugnat inimicus. Sed hoc ut clarescat, ipsa prophetae decantetur oratio. *Saluum me fac propter misericordiam tuam*. *Quare? Quia non est in morte qui memor sit tui, in inferno autem quis consistit tibi? Laboravi in gemitu meo, lauaba per singulas noctes lacrum meum: lachrymis meis stratum meum rigabo*. Hoc dicebat sanctus Dauid in regali vertice constitutus: qui sic agebat principatum potestatis humanae, ut in se sanctitatem spiritus, prophetae gratiam custodiret, & nos in ira tota dei positi nescimus dicere, *Domine ne in furore tuo arguas me*. Terra negat fructus, caelum temperiem, aer salutarem: hinc pestilentia ubique diffusa per vrbes, per agros vatio membrorum genere consumit genus omne mortalium, & tamen nos non dicimus, *Domine ne in furore tuo arguas nos: neque in furore tuo corripas nos*. Ille post triumphos gemitibus noctes & dies lachrymis occupabat, nos sub hostili gladio subiacentes, nulla tempora deo damus, nullas vel ad horam lachrymas deo fundimus: sed ingiter rapinis, fraudibus, peritiis, dolis, detractionibus nosmetipsos tradimus & donamus, ut magis, magisque iram dei in nos fomentis criminum suscitemus. Venite fratres, venite cum propheta: Venite adoremus, & procidamus ante eum, & ploremus coram domino qui fecit nos: venite dicamus, *Domine ne in ira tua arguas nos: neque in furore tuo corripas nos*. Ut memor misericordiae suae iram in te in misericordiam, reddat per di-

Psal. 9.

ta, captiua liberet: nosque sibi cum letitia seruire iam donet, qui viuit & regnat in saecula saeculorum. Amen.

In Psalmum XCIIII.

Sermo XLVI.

Sicut grauer aestuanti, & longo sitis ardore succenso, fons frigidus, satis latus, & satis salubris occurrit: ita nobis positus in mœrote, & nimium tribulationum pondere depressis ad gaudia hodie prophetae vocis exiit cisterna. Venite, inquit exultemus domino. Venite, quos vel vnde? ex te homo in te: ubi non locorum mutatio, sed cōuersio sensuum aduersa depellit, mœrores fugat, desperationes abiicit, excludit angustias, & intra domiciliū synceri pectoris letitiae diuinæ aeternam praeparat mansionem. *Exultemus domino*. Et ubi est illud: Beati qui lugent, & vix vobis qui ridetis. Planè beati qui lugent mundo, & vix qui rident mundo: sed beati qui exultant domino, qui nesciunt de rapinis, nesciunt de fraudibus, nesciunt latari de lachrymis proximorum. *Exultemus domino*. Ille exultat domino, qui verbo, actu, opere, non sibi, sed suo exultat auctori. *Exultemus domino*. Ille exultat domino, cui sola & tota letitia semper est deus. *Iubilemus inquit deo salutari nostro*. Non est ouium vox ista, pastoris est: qui dulci iubilo, & varia modulatione, aut gregem producit ad pascua, aut sub nemore umbroso fessum pecus retinet ad quietem, aut alta collium salubrioris graminis hortatur cupiditate descendere. Sed beatae sunt oues illae, quae sui vocem admittunt pastoris, attrahunt, nutriunt, congregant, & vere pastori suo iubilant, quae germina sui gregis domino multiplicare moluntur. *Præueniamus faciem eius in confessione*. Et quis præuenit peccatorum cognitorum? scrutatorum cordium? cogitationum cōfessum futurorum praesentem praesentem semper, & ubique? sed proueniendus est non sensuum vicinitate, sed ingenij sagacitate: non velocitate pedum, sed prouido confessionis obsequio: siquidē non dixit, præueniamus eum tantum, sed *præueniamus faciem eius in confessione*. Hoc est, cum spes misericordiae est, cum tempus est venire, cum praenitentiae locus est, consistamur patri, ne iudicem sentiamus: prodamus quae fecimus pierari, ne severitati cogamur exolueri quae tacemus: dicamus indulgentiae tempore delicta nostra, ne si tacemus, ad excipiendam sententiam desileamus. Et quid plura fratres: non iudicem, sed iudicium

*Matt. 5
Luc. 6.*

nos hortatur propheta clementissimus præuenire. *Et in psal-
mis, inquit, subleuatus es. Ne in dicta pectori nostro irrationabi-
lis iubilatio crederetur. In psalmis iubilamus. Ut mysticis distio-
guerentur, in psalmis diuinam resonet sacramentum: & quod
ad prouectum salutis animos promoueat audientium. Quo-
modo deus, inquit, magnus dominus. Hic dominici corporis ape-
rit sacramentum: quia deus etiam in nostro corpore magnus
dominus. Et rex magnus super omnes Deos. Luxa illud: Quis si-
milis erit Deo inter filios Dei? quia omnes supernæ virtutes
cum regant cæteros, ipse tamen reguntur à Christo. Quid in
manu eius sunt omnes fines terra. Quia quæ in manu Dei sunt, si-
ne Deo nequeunt obtineri: si dilatare fines, si prorogare ter-
minos, si desideramus amissa recouocare. Deum ergo fidei viri-
bus deprecemur: per cuius offensam nobis ista depereunt: &
ipsius propitiatione redeunt ampliata, qui dat sicut vult, tol-
lit, & cum vult: si reddere non potest, omnipotens non habe-
tur: multa facit ad suæ maiestatis indicium, ad nostræ eme-
dationis & correctionis exemplum. Vacant aliena præstidia,
si nostri regis non subuenerint adiutoria. Quoniam ipsius est
mare, & ipse fecit illud. Ne putetis quæsitum, inuentum, & nõ
à Deo conditum. Ipsius est mare, & ipse fecit illud: & aridam
manus eius formauerunt. Vbi sunt qui Deum de materia, & ma-
xime de aqua mundum figurasse constringunt? Deus noster in
cælo, & in terra, non ut inuentor, sed ut conditor materiae, ex
nihilò cuncta perfecit. Venite, inquit, adoremus. Quæ sequun-
tur fratres, ignorantibus veluti immemorem prophetam ex-
ultationis suæ fuisse demonstrant, dum prouocatos ad gau-
dia, mox euocat ad ploratus. Venite, inquit, adoremus, & proci-
damus ante eum, & ploremus coram domino qui fecit nos. Dixerat,
Venite exultemus: verum hic propheta secum fletus suorum
nos desiderat fundere gaudiorum: quia semper lachrymæ fi-
cut dolore magno, ita producuntur & gaudio: quæ utique in-
terni pectoris exponunt, & testantur affectum. Qui ergo la-
pidibus prosternebamur, & lignis, vero tandem Deo cogni-
to, vult nos adorare, procidere, & repensare lachrymis, atque
continuo deuotionis obsequio, quod diu, & longo tempore
negleximus. Plorat ergo, dum de præteritis penitet, gaudet
de præsentibus, ætulat, & metuit de futuris. Perfectæ autem
lætitiæ fletus fuisse ex sequentibus sic demonstrat. Venite ado-
remus & procidamus ante eum, & ploremus coram domino qui fecit*

psal. 88

no). Et quasi interrogaretur, quare? reddit causas, aperit ratio-
nes. Quia ipse est Deus noster, & nos populus pascuæ eius, & oues
manus eius. Ex hoc utique quantum deuotus est ille qui gau-
det, tantum certe qui contristatur ingratus. Sed iam quæ ad-
mōnet audiamus intentius. Hodie si vocem eius audieritis, nolite
obdurare corda vestra, sicut in irritatione secundum diem tentationis
in deserto vbi tentauerunt me patres vestri: probauerunt. & viderunt
opera mea. Quadraginta annis proximum sui generationi illi, & dixi,
semper hi errant corde: ipsi vero non cognouerunt vias meas: quibus in-
traus in ira mea, si introibunt in requiem meam. Cum dicit, hodie,
te cõuenit, ad te loquitur, quicumque homo es auditor, ne au-
dita voce eius, contempus reatum, contumaciæ citius incur-
rastquem non præcepta, quem non cortexit exemplum. Nã
ob hoc Iudaicam duritiam longo sermone narrauit, vt te
Christianæ faceret cautiorem: qui non quadraginta annis tã-
tum conuersatur, & cohabitatur Deus, sed toto vitæ tempore
parat, & militat ad salutem.

*De parabolis inuenta margarita, & sagene misse in mare.
Sermo XLVII.*

Christus Deus noster, quod cælum, terram, mare, & in
eis magnas, multas, varias condiderit creaturas, miran-
da potentix suæ documenta monstrauit: quod vero humana
suscipit, agit hominem, intrat tempora, transit ætates, docet
verbo, virtute curat, similitudines loquitur, proponit exem-
pla, affectus nostri in se pondus aperit: inesse sibi dilectionis
humanæ pãdit ineffabilem charitatem. Hinc est, quod cele-
stia terrenis commendat exemplis: de presentibus sapere dat
futura: inuisibilia visibilibus insinulat argumentis: probat
hoc similitudines, quas nobis hodie Euangelicus clamat au-
ditus. Simile est regnum cælorum homini negotiatori querenti bonas
margaritas: inuenta autem vna preciosa margarita abiit, & vendi-
dit omnia quæ habuit & emit eam. Neminem qui hoc audit no-
men negotiatoris offendat: hic negotiatorem loquitur qui
dat misericordiam, non qui dat fenoris semper vituram: pro-
videntem ornamenta virtutum, non irritamenta vitiorum,
grauitatem morum, non lapidum pondera perferentem, ho-
nestatis, non luxus monilia portantem, gestantem non volu-
ptatis pompam, sed insignia disciplinæ. Iste ergo negotiator
has cordis & corporis margaritas proponit, non humano
commercio, sed diuino exercens: non ad præsens commodi,

Mat. 13

sed vt futurum meretur: non ad terrenam gloriam, sed celestem: quatenus cælorum regnum possit virtutum premio comparare, & innumeris bonis vnam redimere perpetuæ vitæ margaritam. Adiecit autem similitudinē dominus dicens, *Iterum simile est regnum cælorum sagena missa in mare, & ex omni genere piscium congreganti inquam cum impleta esset educentes, & stercos litus sedentes, elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt. Simile est regnum cælorum sagena missa in mare.* Similitudo hæc prodit cur in apostolatam piscatores elegerit Christus, & captiores piscum fecerit hominum piscatores, vt diuini iudicij typus arte piscatoria monstraretur. Pisces congregat captura confusos sed in vasa discretio dat electos: sic vocatio Christiana iustos, & iniustos, malos, bonosque congregat, sed bonos, malosque electio diuina discernit. *Simile est regnum cælorum sagena missa in mare.* Ad huius sæculi mare tamen pompa, elatum vertice, vndosum scditis, in scitia fluctuans, clamoribus, fremens ira, sczum perfidia, peccatis naufragum, impierate demersum, misit piscatores suos Christus, hoc est, Petrum, Andream, Iacobum, Iohannem, probatos arte, cum dicit, Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum. Misit ergo piscatores suos retia portantes præceptis legalibus, & Euangelicis innodata, monitis circuncincta virtutum donis, & gratia dilatata, Euangelico iuu congregantia sine sine capturam. Hoc tempus modo, hoc agitur strates: per geres, per populos Christi retia nūc trahuntur, & ducunt confusas toto orbe credituras sine discretionē personarum. Sed quia sæculi vicinus est finis, & ad iudicij litus capturæ nostræ retia iam propinquant, pisces, hoc est homines, qui profundo sæculi discessu seriatim ac libero vagabantur, siccitate litoris, hoc est, finis propinquitate turbati, tota se rerum dispensatione collidunt: videntes impias gentes triumphis succedentibus ampliari, angustiari captiuos toto orbe populos Christianos: impios prosperis gaudere successibus pios malorum continuata successione calcari subdi dominos seruituti, dominari dominis seruos: rebelles filios in parentes, senes iuuenibus esse contempui: omnemque naturæ statum, vitæ ordinem deperisse. Sed hæc cum ita sint, fortes non turbantur: modo infirmos turbant, fortes turbare non possunt, quia sumunt vires de similitudine, fortitudinem de figura. Eiecti de profundo pisces parum quidem in litore sui confusione volu-

Mat. 4.

tur, sed citata discretio dum malos abiicit, eligit bonos: facit bonos, non turbat, breuis ista, & cito transitura confusio. Ista discretio superna quæ dat malos pennis, bonos rapit ad honorem, impios deducit ad tartarum, pios transmittit ad regnum, patres, senes, iustos, electos, omnes de contumelia exigua perpetua gloria consolatur: probat hoc autem comparatio ipsa, cum dicitur: *In consummatione sæculi exibunt angeli Dei, & segregabunt malos de medio iustorum.* In consummatione sæculi, qui consummationem sæculi credit, qui de sæculi minoratione causatur, qui confidit mansura succedere, habere quid quærit transitura? Fratres, mundus de sine principium sumit: sine innouatur, non deficit creatura: sæculum deficit nō creatori, sed crimini: neque iustis, sed peccatoribus finiuntur elementa. *In consummatione sæculi exibunt angeli.* Parete iustis, nec quisquam doberet sanctis angelos esse parituros, quibus obsequium suum promittit & Christus: Christi vox est, Præcingam me, & ministrabo vobis. *Exibunt angeli Dei, & segregabunt malos de medio iustorum.* Portate iusti, portate, imò inducias iusti date, breuis ista mixtura longa separatione pensabitur. *Separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis.* Ecce qui eiiciunt vicinos, qui expellunt hospites, qualem sibi eligunt mansionem: ecce qui sibi hic delicias pauperis fame, pennis præparant alienis, ibi ignem sibi quantum de exigua voluptate succendunt. *Ibi erit fetus, & stridor dentium.* Quam male stridet ibi, qui hic male ridet, & qui nunc malis pauperum gaudet, de bonis pauperum tunc lugebit, quia potuit cum paupere gaudere, sed noluit: vos autem fideles gaudete in domino semper.

Luc. 12.

In illud Matthæi, Venit Iesus in patriam suam, & cætera, Et de inuidia, Sermo XLVIII.

Euangelista hodie Iudeorum circa Christum proditurus inuidiam, sic cepit, *Venit inquit Iesus in patriam suam, & docebat eos in synagogis eorum, ita vt mirarentur, & dicerent, Vnde huic sapientia & virtus? Nōne hic est fabri filius? Nōne mater eius dicitur Maria? & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas? & sorores eius nōne omnes apud nos sunt? vnde ergo huic omnia ista? Non sic nubes cælum, nox diem, solem caligo, quomodo mentem cæcat, & tenebrat inuidia. Livor hoc Iudæicus probat, qui Christi sapientiam miratur, virtutes*

stupet, attollit opera, dicta suscipit, & tamē ue in ipso videatur diuinitas, deitas sentiatur, carnalium parentum nomina commonet, & diuulgat. *Venit, inquit, Iesus in patriam suam.* Nemo miretur, sic conditor rerum, cælorum dominus, deus omnium, patriam, locūque sortitur, quando se claudit vtero: metitur cunis, vberibus occupat, arctat gremio, dat in vlnas: & vt angustias tollat humanas, humanis se dedit, atque aptauit angustias. Homo ad te deus se per ista deponit, te per ista sequitur, per istas te perquirunt angustias, vt quem formauit opere, reformet exemplo: quem iudicio repulit, reducat affectu, & in se seruet, quem præter se conspicit deperisse. *Venit, inquit, Iesus in patriam suam, & docebat eos in synagoga eorum.* Non in templo suo, sed in synagoga eorum: synagoga non poterant eius esse in quibus se turbæ perfidix, non fidei congregabant: in quibus conueniebat inuidiæ populus, nō amoris: in quibus confidebat consilium malignantium, non bonæ consilium disciplinæ. *Docebat in synagoga eorum, ita vt mirarentur.* Mirabantur indignatione, non gratia: stupebant liuore: non laude: furebant, quia quod sapere non poterant superba subsellia, stans humilitas perducebat. *Ita vt mirarentur, & dicerent, Vnde huic hæc sapientia?* Sic dicit qui Deum, ex quo est sapientia, ex quo virtus, ignorat: sic dicit qui Christum nescit esse Dei sapientiam, Dei esse virtutem. Vnde sit sapientia Salomon probat: qui cum regni apicem paruulus suscepisset, vt creditum sibi populum regeret virtute, non factu: sapientia, non timore: corde, non vertice, à Deo sapientiam voluit, poposcit, accepit. *Vnde huic hæc sapientia, & virtus?* Virtutem quæ dat oculos quos natura non dedit, quæ auditum reddit debilitate cœclusum, quæ in mutis sui soluit vincula sermonis, quæ claudos reducit ad cursum, quæ animas apud inferos iam deuinctas propria redire cogit ad corpora, à Deo esse, nisi salutis inuidus non negaret: at Iudæi sciebant Christi opera diuinæ virtutis esse, non esse possibilitatis humanæ: sed lioris nubilum, maliciæ fumus, visum spectantium caligabant, ne lumen Christi, ne tempus Euangelij peruiderent, dicendo, *Nomine huic est fabri filius?* Dicebant, hic est fabri filius, sed cuius fabri filius non dicebant: dicebant fabri filius, vt arte vili ats lateret authoris: & deitatis nomen, fabrilis nomen absconderent. Christus erat fabri filius, sed illius, qui mundi fabricam fecit non malleo, sed præcepit: qui

elementorum membra non ingenio, sed iussione compegit qui massam sæculi autoritate, non carbone conflauit: qui solem non terreno igne, sed superno calore succendit: qui lunam, tenebras, noctem formauit, & tempora: qui stellas variata luce distinxit: qui cuncta fecit ex nihilo, & fecit o homo tibi, vt opificem operis aestimatione pensares. Sed tu Iudæe huius fabri filium notas, cui pro tantis beneficiis repensare vicem deberes in filium: hinc est, quod non accipis futura, quia de presentibus ex illis ingratus. *Nomine huic est fabri filius? Nomine mater eius dicitur Maria?* Iterum Iudæe matris nomen clamans, occultas patris: patrem dicis, nomen non dicis: fabri dicis: opus non dicis. Iudæe decipiunt te ista, non decipiunt creditos. *Nomine mater eius dicitur Maria? & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas: & sorores eius nomne omnes apud nos sunt?* Si mater, si fratres, si sorores apud vos sunt, pater vbi est: vobiscum non est: quia Deus odit fictos, inuidos deserit, declinat ingratos, sibi non sinit: crudeles & impios commemorari. *Ex fratres eius & sorores eius nomne omnes apud nos sunt?* Callidè fratres ingeris, ostentas sorores, vt numeroso partu sanctæ matris virginitas lateat, obscuretur integritas, & sentiatur de filio totum quod humanum est, nihil diuinum. Iudæe quod dicis fratres & sorores Christi, Cleophar sororis Mariæ filij sunt, non Mariæ: & fratrum & sororum filios, fratres nūcupat & diuina lex, & humana cognatio. Ergo Christi fratres fecit non matris virginitas, quæ permansit virgo post partum, sed materteræ eius fecit propinquitatis assensio. Beata Maria, si alios filios habuisset, à Christo mater in ipso crucis tempore, in articulo ipso mortis non discipulo traderetur, non commendaretur extraneo. Inuidia de celo adiecit angelum, de paradiso exclusit hominem: ipsa primum contaminauit terras germano sanguine: ipsa germanos compulsi veniunt dare germanum: ipsa Moysen fugauit, Aaron in fratris excitaui iniuriam: Mariam maculauit liuore germani: ac ne multis, quod pauet mens, quod visus tremit, quod auditus non capit, ipsum Christi arcedit & peruenit ad sanguinem. Inuidia omnibus malis pelor: quos ceperit, liberari nequeunt: quos vulnerauerit, ad curam non veniunt, non redeunt ad salutem. Inuidia delictorum venenum, criminum virus, peccatorum mater, origo victorum: hanc qui non videt, bona videt, hanc qui nescierit, mala nescit: hanc qui fugerit,

Esa. 14.
Gen. 3.
Gen. 4.
Gen. 37
Exo. 2.
Num. 12.

rit, viuit. Invidia vitari fuga potest, non potest superari confictu. Sed iam quid dominus responderit, audimus, *Non est propheta sine honore, nisi in patria sua & in domo sua.* Christus quidem venit in patriam suam & in domum suam: quia scriptum est, In sua venit, & sui eum non receperunt. Verum dicendo, *Non est propheta sine honore, nisi in patria sua & in domo sua.* Docet, quia inter suos posse, mortuus est, adustus est: inter ciues eminere proximos, proximorum vrit gloriam: propinqui propinquo si honorem debeant, computant seruitutem. *Et non fecit, inquit, ibi virtutes multas propter incredulitatem illorum.* Non sit ibi virtus, vbi incredulitas non meretur. Et si mercedem cum sanis non exigit Christus, indignatur tam eundem pro honore sibi ferretur iniuria, qui est super omnia Deus benedictus & gloriosus in saecula saeculorum, Amen.

De eisdem secundum Marcum.

Sermo XLIX.

Quiens humana dominum sanctus Euangelista sustinuisse, aut egisse commemorat, totiens carnalium sensus tota velut fluctuum commotione conturbat: imbecilles nanque mentes nesciunt dominici corporis audire, discernere & dispensare mysteria: sicut hodie tua lectio monstrat, *Mat. 6.* quae dicit, *Egressus inde Iesus, abiit in patriam suam.* Egre dicitur vnde, quo ingreditur, qui nullo continetur nullo concluditur loco: ad quam patriam vadit, urbem qui fecit & possidet vniuersum? dicente propheta, *Tui sunt caeli, & tua est terra: orbem terrarum, & plenitudinem eius tu fundasti.* Verum non sibi per se, sed per te tibi egreditur & ingreditur Christus, donec te intromittat expulsum, exulem reuocet, reducat, & reponet caelum. *Abiit ergo Iesus in patriam suam.* Non vi suam sibi, sed vi tuam tibi, quam Adam perdidit, patriam redonaret. *Abiit in patriam suam.* Si natus, quomodo non homo? si homo, quomodo non ciuis? si ciuis, esse illi patriam quis miretur? Sed hic humanitatis modus, non diuinitatis ordo est quem fatetur: quia qui est, & qui erat ante saecula Deus noster, patens noster, nouissima voluit esse per saecula, vt quos potestate fecerat, pietate saluaret & compatiendo reciperet, quos extorres arguendo fecerat & iubendo. *Quicquid enim per hominem susceptum legimus egisse, aut petulisse Christum, non ad diuinitatis audiamus iniuriam, sed profecisse hominis ad gloriam. Et sequebantur, inquit, illum,*

discipuli eius. Merito discipuli Christum redeuntem suam sequuntur ad patriam: quos iam in superni ordinis albo deserunt: pros caelestis patriae ciues, & municipes electio tanta, tantae gratiae perfeceerat plenitudo: dicente domino, *Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in caelis.* *Et saeculo sabbatho cepit in synagoga docere, & multi audientes mirabantur in doctrina eius, dicentes, Vnde huic haec omnia, & quae est sapientia quae data est illi? & virtutes tales quae per manus eius efficiuntur? Infelix Iudaeae mentis, & detestanda nequitia ad discutiendum semper proprior, quam credendum: diuinis virtutibus non ad fidem, sed ad calumniam sollicitate commouetur, vel quia meruit audire sapientiam tantam: sed vnde sit malitiose curiosa, vel querula, in bonis suspicax, ad noxia satis facilis, doctrinam despicit, quam miratur: quae probat praecipua, contemnit ad Deum contraria, ad idola per procliuis: in diuinis astuta, ligno, lapidibus tota resoluta, prophetae rebellis, contraria veritati, auguriis, medaciisque perditita. Rogo, cui cautum quod cecus videtur, cui sollicitum quod mortuus surgit? cui dubium quod loquitur mutus? certe quis nesciat esse deum, cuius sola curatur omnis debilitas iustione? Moyses signa fecerat multa, Elias maxima monstrauerat documenta virtutum, nec dissimilia opera fecerat Eliseus: cur nemo personam discuit? cur nemo status commouet quaestione? cur nemo vnde essent, quisve essent, vnde ista, & per quae facerent curiositate sic requisit ingratas? Sed indicatur hic solus, qui solus iudicare noluisset: ne puniret: improba seueritate discuitur, qui vt largiretur veniam, nil quaesit: & cum solus innocens inuenerit omnes reos, ad indicium pietatis immensa suscipere maluit, quam rogare sententiam: vt vitam mortalibus plura perditam redderet, & repararet oculos. Verè sicut dixit Apostolus, *Magnum pietatis est sacramentum quod Christi nostri manifestatur in carne.* Extendit tamen adhuc curiositatem suam carnalis ista amulatio, cui semper est inimica cogitatio: nec patitur Christum virtutibus, & sapientia Deum credi, sed proximorum, parentum, fratrum, affinium documento, hominem tantum asserit, gestit, optat intelligi, dicendo, *Nonne iste est fabri filius & Mariae? frater Iacobi & Iosephi, & Simonis, & Iudae? nonne & sorores eius hic nobiscum sunt?* Caiphas prophano propheta ore: Et cum sacerdos esset, salutatis suae sensum vicit officio veritatis: sententiam non suo, sed addicti probat im-*

Luc. 10.

1. Tim. 3.

Ioan. 13.

perio. Balaam maledico benedictore, & conductus ad nequitiam tota loquitur mysteria veritatis? & sicut in spinis rosa, hoc est, in fruce horrenti miri odoris flosculi germinatur: ita sensus aliquotiens pessimorum ad bona diuinitatis impulsu aguntur inuiti, vt non sit meriti, sed mysterij, quod loquuntur. quod tunc malitia Iudaica videmus euenisse, quae in contumeliam dominicae generationis, cum per artem Ioseph profapiae Christi exaggetat veritatem, veri genitoris confiteretur, & loquitur qualitatem, dicendo, *Iste est fabri filius.* Bene personam tacuit, vt proderet ex arte genitorem, dicendo non Ioseph, sed fabri filius. Et quis talis faber, qualis est iste, qui ex nihilo tantum, talem fabricatus est mundum? & quis faber talis, qui totius bonae artis solus auctor, solus largitor existit? Dic ergo Iudae fabri filium, vt Dei filium fatearis inuitus: dic Mariae, vt verum hominem, sed virginis filium confitearis impulsus: dic fratres, vt tantam dignationem tui praedices & proferas creatoris. Et licet ipse genitricis sanctae per hoc virtutes moliaris abscondere: tamen Evangelista veritas non Ioseph & Mariae, sed Cleophae sororis eius filios, quos tu fratres appellas, probat & asserit extitisse: vsus enim temporis etiam praesentis, germanorum & germanarum filios, fratres noscitur nuncupasse. Nunquam enim contra pietatis ordinem matrem dominus extero, hoc est, Iohanni commendasset ex cruce, si alios ipsa praeter illum filios suscepisset: sed virgini virginem tradit, vt inter tales cura sola sacramenti, sola societas religionis haberetur: nec mundanae sollicitudini discipulus tantus iste seruiret, sed praedicaturus virginis partum, domi haberet vnde hoc dubitantibus approbaret. Iacobus vnus feminae & matris habere non potuit curam: qui inter primordia, & in illo Iudaico tunc furore Hierosolymitanam singulariter rexit Ecclesiam: bene addidit dominus, *Non est propheta sine honore, nisi in patria sua.* Ecce qualiter carnales sapiunt ciues: ecce qualiter mundani parentes sentiunt & honorant. Beatus qui cum patrem meruerit habere Deum, praeter caelestem patriam nil requirit.

De paralytico. Sermo L.

*Diuisi Hieronymo ac Iohanni Chrysostomo
falso ascriptus.*

Christum in humanis actibus diuina gessisse mysteria, & in rebus visibilibus inuisibilia exercuisse negotia, lectio ho dierna monstrauit. *Ascendit, inquit, in nauiculam, & Mat. 9. transiit, & venit in ciuitatem suam.* Nonne ipse est qui fugatis fluctibus maris profunda nudauit: vt Israeliticus populus inter stupentes vndas sicco vestigio velut montium concava pertransiret? Nonne hic est, qui Petri pedibus marinos vertices inclinauit, vt inter liquidum humanis gressibus solidum praerberet obsequium? Et quid est quod sibi maris sic denegat seruitutem vt breuissimi lacus transitum sub mercede nautica transiret? *Ascendit, inquit, in nauiculam, & transiit.* Et quid mirum fratres? Christus venie suscipere infirmitates nostras, & suas nobis conferre virtutes: humana quaerere, praestare diuina: accipere iniurias, reddere dignitates: ferre taedia, reserere sanitates: quia medicus qui non fert infirmitates curare nescit: & qui non fuerit cum infirmo infirmatus, infirmo non potest conferre sanitatem. Christus ergo, si in suis mansisset virtutibus, commune cum hominibus nil haberet: & nisi impleisset carnis ordinem, carnis in illo esset otiosa susceptio. Sustinuit ergo has necessitates, vt homo verus humanis necessitatibus probaretur. *Ascendit, inquit, in nauiculam.* Christus Ecclesiae suae nauem saeculi fluctus semper mitigaturus ascendit, vt credentes in se ad caeleste patriam tranquilla nauigatione perducatur, & municipes ciuitatis suae faciat, quos humanitatis suae fecit esse coheredes. Non ergo Christus indiget naui, sed nauis indiget Christo: quia sine caelesti gubernatore nauis Ecclesiae per mundanum pelagus tali, & tanto discrimine ad caeleste portum non valet peruenire. Haec diximus fratres, quantum ad intelligentiam pertinet spiritualem: verum nunc ipsius historiae ordinem prosequamur. *Ascendit, inquit, in nauiculam, & transiit, & venit in ciuitatem suam.* Creator rerum, orbis dominus, postquam se propter nos nostra angustauit in carne, coepit habere humanam patriam, coepit ciuitatis Iudaicae esse ciuis, parentes habere coepit parentum omnium ipse parens: vt inuiteret amor, attraheret charitas, vinciret affectio, suaderet humanitas, quos fugarat dominatio, metas disperderat, fecerat ius potestatis extortes. *Veni in ciuitatem suam, & ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto, sed respiciens, inquit, Iesus fidem illorum: dixit paralytico, Confide fili, dimittuntur tibi peccata tua.* Audit veniam, & tacet paralyticus,

nec villam responder gratiam, quia plus corporis quam animam tendebat, ad curam: & temporales erumnas resolutioni corporis sic deshebat, vt aternas poenas resolutionis animae non desleret: gratiarum sibi praesentem vitam indicans, quam futuram. Merito Christus operantium fidem respicit, & recordiam respicit sic iacentis, vt fidei alienae suffragio paralytici anima ante curaretur, quam corpus. *Respicens, inquit, fidem illorum.* Cernitis in hoc loco fratres, Deum non querere insipientium voluntates, non expectare ignorantium fidem, non infirmorum stulta desideria persequari, sed ad alterius fidem subuenire, quod per solam gratiam conferebat, cum quicquid diuinae voluntatis est non negaret. Et re vera fratres, quando medicus languentium aut quaerit, aut respicit voluntates, cum semper contraria desideret, & requirit, infirmus? hinc est quod nunc ferrum, nunc ignem, nunc amara pocula ingerit, & apponit inuitis, vt curam sani sentiant, quam non poterant sentire agrotantes. Et si homo iniurias despicit, maledicta contemnit, vt sauciat morbo sponte vitam conferat & salutem: quanto magis Christus medicus bonitate diuina morbis saucios peccatorum, & phrenesi criminum laborantes, ad salutem etiam inuitos attrahit, & nolentes? O si velimus fratres, o si velimus omnem mentis nostrae paralytici peruidere, animam nostram virtutibus destitutam iacere in viciis stratis cerneremus: laceret nobis quemadmodum Christus & nostras quotidie noxias respicit voluntates, & ad salutaria nos remedia pettrahit, & perurget inuitos. *Fili, inquit, remittuntur tibi peccata tua.* Haec dicens, Deum se volebat intelligi, qui per hominem oculis adhuc latebat humanis: virtutibus enim & signis copulabatur prophetis, qui per ipsum fecerant, & ipsi virtutes peccatis autem dare veniam, quia penes hominem non est, & est singulare deitatis insigne, Deum illum pectoribus inserebat humanis. Probat hoc Pharisaeus huor: nam cum dixisset.

Remittuntur tibi peccata tua. Responderunt Pharisaei, Sic blasphemat quis enim potest peccata remittere nisi solus Deus? Pharisae, qui sciendo nescis, cōsistendo negas: cum testaris, impugnas: si Deus est qui remittit peccata, cur tibi Christus Deus non est, qui vnus indulgentiae suae munere totius mundi probatur abtulisse peccata? Ecce, inquit, agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Vt autem possis maiora, cape eius diui-

Joan. I.

nitatis insignia: audi eum pectoris tui penetrasse secretum: aspice eum ad cogitationum tuarum latebras peruenisse: intellige eum cordis tui tacita nudate consilia. *Et cum vidisset, inquit, Iesus cogitationes eorum dixit, quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid enim est facilius dicere: remittuntur tibi peccata tuarum dicere: surge & ambula? Vt autem fiat, quia filius hominis habet potestatem dimittendi peccata: dixit paralytico: surge, tolle lectulum tuum, & vade in domum tuam: & surrexit, & abiit in domum suam.* Scrutator animarum prauevit mentium maligna consilia, & deitatis suae potentiam operis attestatione monstrauit, dum dissipari corporis membra componit, nervos stringit, iungit ossa, complet viscera, firmat artus, & pressus ad cursum suscitatur in viuo caduere iam sepultos. *Tolle lectulum tuum.* Hoc est, porta portantem, omnes muta vices: vt quod est infirmitatis testimonium, sit probatio sanitatis: vt lectus doloris tui sit mearum curationis indicium, vt recepte fortitudinis magnitudinem ponderis asserat magnitudo. *Vade, inquit, in domum tuam.* Ne Christiana fide curatus, in viis Iudaicae perfidiae iam moteris,

De demoniaco, surdo & muto. Sermo LI.

Quia solito plus sese terris aestus infuderat, diu tacui, ne compressio quae ex desiderio nascitur audiendi, ipsa nobis cynocamarum generaret incendium: nunc ubi aërem temperies mitigauit autumnus, dominicum, iuuante domino, reuocamus ad verbum. Cum filium suum quidam surdi & muti spiritus furore possessum ingereret domino curandum, dominum praeter morem patientiae suae Euangelista sic retulit fuisse comitorum, vt ante in patris vuluus ipse inueheretur, quam ad filij moueretur curam. Respondens inquit, *Mar. 9.*
vnus de turba, dixit, Magister, attuli filium meum ad te, habentem spiritum mutum: qui vbicumque eum apprehenderit, alludit eum & spumat, & stridet dentibus & ardet: & dixi discipulis tuis, vt eueherent eum, & non poterunt: qui respondens ei, dixit, O generatio incredula. Respondens vnus de turba, quid est quod vno interrogante feruntur multi? quid est quod ad vnum te vno, incredulitatis notatur omnes? quid est quod ad vnus vocem tota generatio superba perfidiae incupatur? quid est? quia iste non ad deum venerat, sed ad magistrum venerat: curam non a virtute exigens, sed ab arte: tarditatem curae non causae deputans, sed curanti impossibilitatem di-

I iij

scipulorum magistri imperitia assignans: Iudaico liuori, inuidia scribarum talem satisfaciens per clamorem. *Et dixit discipulis tuis, ut eiecerent eum, & non potuerunt.* Hoc est dicere, esse diabolum, qui Christo non cederet: esse dæmonem qui patri possit Christi nominis habere virtutem. Discipuli non suo, sed Christi nomine dæmones de obsessis corporibus effugabant. Quod ergo dæmon discipulis imperantibus non cedebat: iste ad infirmitatem Christi nominis, non discipulorum trahebat ad culpam. Videns ergo dominus Iudæorum sic circumstantes sapere cateruas: in filiis patrum perfidiam sic iouit, & in genitoribus germina sic venenosa petecellit. *O generatio incredula. Veniens, inquit, dominus ad discipulos suos, vidit circa illos turbam magnam, & scribas conquirentes eum illis: & confestim omnis populus videns Iesum stupefactus est & expauerunt.* Timentes utique ne quod insultauerant discipulis, veniente magistro hoc perderent: & tanto dæmone fugato ipsa fieret discipulis causa gloriæ, quæ fuerat confusio nis occasio. Hinc est quod dominus vno omnibus interrogante respondit, *O generatio incredula, quandiu apud vos ero? Quorum incredulitate neque vnus dæmon captiuus fugatur ex corpore. Quandiu apud vos ero? Et non ad gentes mittam? ubi ad vnus discipuli mei vocem templa corruunt, simulata fugiunt, consumuntur aræ, cadunt idola, creduntur lucis, tota demonum potestas antiquis & veteriosis sedibus suis gemens & tremens, & ciuilans effugatur: commutantur in ecclesias delubra, in altaria vertuntur aræ, pecorum victimæ mortuorum in viuam cordis hostiam transferuntur, auguria, diuinationes, somnia, in solo dei notu, in dei tantum constituuntur arbitrium. Quandiu apud vos ero? quandiu patiar vos? Patitur patientia, non timore: non necessitate, sed misericordia: expectatione, non metu hos patitur, portat, expectat, qui redire vult impium, non perire. Asserte illum ad me, quasi longe positum curare non possit, sed asserite vos incredulitatis vestræ causam, infidelitatis titulum, perfidiæ documentum. Asserte illum. Ut qui saltem docenti deo noluisse credere, vel dæmone confitente credatis, & sentiat is vos ipso diabolo nequiores, cum videritis illum confiteri, tremere sui mox præsentia cognitotis. Et attulerunt eum, & cum vidisset eum, statim spiritus conturbauit illum, & elisus in terra voluebatur spumans. Voluebatur homo, sed diabolus torquebatur: inua-*

sum vexabat cura, sed inuasorem maiestatis iudicis arguebat: suscebat captus, sed puniebat hostis, diaboli poena cruciaru humani corporis apparebat. Opus est frater, opus est dei lumine, ne in opere dei oculi sic fallantur humani. *Et interrogauit patrem eius, quantum temporis est, ex quo hoc accidit ei? at ille ait, ab infantia.* Requirit passionis tempus auctor temporis, medicus passionis tempus requirit: non vt nescius, sed vt sciens nescientibus prodar: denique interrogatione tali tempus aperit, artem pandit, reuoluit infantiam, vt tãti mali causa non tangat sobolem, sed parètem: quia à deo sibi datum pignus ad diaboli gratiam dæmonum reulit ad honorem: dicente scriptura. Et obtulerunt filios suos & filias suas dæmoniis. Infantia vt in se diabolo locum faceret, quid criminis admiserat? quid reatus? sed replentur dæmone paruuli, quando à parentibus suis offeruntur diabolo, dæmonum ducuntur ad curam. Denique patris fide soluitur, quem patris infidelitas alligat. Patris vox est, *Si quid potes, adiuua nos miserum nostri.* Hoc est, nos adiuua, miserere nobis, quorum reatus aggrauat innocentem, ad quorum pœnam infantis periculum sic redundat. Et bene dominus à parente fidem repetit, dicens, *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti.* Et pater, *Credo domine, adiuua incredulitatem meam.* Pater credit, & sicut diximus, patris liberatur fide, qui patris fuerit infidelitate damnatus. Nam cui genitoris fides profuit, quomodo ei genitoris perfidia potuit non obesse? Quomodo autem sanatus sit, vel quate discipuli, qui multos eiecerant dæmones, hunc nequuerint effugare, iuuante domino secuturo sermone pandemus.

De eisdem.

Sermo LII.

Docetis officium est lecta disserere, & mysticis obscurata sensibus lucido astruere, & demonstrare sermone, ne minor intelligentia inde perniciem generet auditori: vnde scientiam conferre debuit & potuit salutarem. Hæc est igitur hodiernæ consonantia lectionis. *Et respondens vnus de Mar. 9. turba, dixit, Magister, attuli filium meum habentem spiritum surdum & mutum. Non dixit, attuli filium meum surdum & mutum, sed attuli filium meum habentem spiritum surdum & mutum. Nunquid nequitia spiritalis humanis distinguitur membris, & sensibus angustatur humanis, vt debilitates nostras, nostras perferat passiones: nec videre possit, nisi fenestris oculorum,*

& foraminibus aurium capere auditum, sermonem linguarum, aut oris officio profecti: & per hoc surdi, mutique statim miserabilem sustinere, cum tenuis & aerea natura carne uesciat, refuset ossa, velut aura spirans orbem totum temporis traufear in monumento: diuersas species assumat, varias mutetur in formas, corda penetrat, illudat animabus, inspiret impias & turpissimas cogitationes: nec vnde veniat, aut quò redeat, sentiat: ac sic innocuas mentes, velut iaculum volans, lethali vulnere, & tota facilitate transuerberet? Parum esset si hoc pater solus sua supplicatione dixisset: cum dicit, *Attili filium meum habentem spiritum surdum & mutum.* Nisi dominus ipse immondum spiritum tali increpatione depulisset. *Surdus & mutus spiritus ego precipio tibi, exi ab eo.* Sed iam quæ ad solutionem questionis pertinent, prosequamur. Deus qui demones est perpetuo crematurus incendio, qui iam eos, & in præsentia astringit vinculis, angit cruciatibus, vrget potius potest & cum iusserit tota debilitate truncare, atque eo modo quo vident, quo audiunt, quo loquuntur cecos reddere, surdos & mutos facere ne loquantur. Sed in hoc loco quid diabolus homini fecerit declaratur. Antiquus refuga, vbi deus terris reperit aduenisse, obstruxit aures hominum, vinxit linguam, & obseratis humani sensus foribus speluncæ suæ latebram peccatis fecit & parauit humanum: estimans quòd illuc auditus verbi, virtus diuini nominis non veniret: simul ve est dolosus, & callidus patrem capere, parentisque tali se credit decipere figmento: vt desperarent curari posse eum, qui audire nec poterat, nec fari: & vt quòd erat diabolici operis, esse crederent debilitatis humanæ, deputarent pignori, ascriberent naturæ quòd intulerat hostis inclusas. Denique sicut *Mat. 17* Mattheus de eodem refert, & alia simulatione istius miseri sefellera patrem: nam ibi sic supplicat, Domine, miserere filij mei, quia lunaticus est, & male torquetur. Aut humanæ naturæ, aut celestis elementi demon, quòd suæ artis fuerat, voluit tunc videri, aprans lunæ cursibus hominis passiones, vexabat corpus lunaticis incrementis: vt esse lunæ crederet, quòd erat diabolici criminis & furoris. Sic homines illusi, circumuenit gnatos: infamauit apud desides creaturam, quæ lumini tantum condita lædere nescit, homines quos conuina magis iuuare cogitur seruitute. Verum posteaquam venit occultorum cognitor, inspector validissimus secretorum,

et latentia diaboli non poterunt obuiare figmenta, adducitur puer sanandus præceptione diuina: vt quicquid diabolus vinxerat, solueretur à Christo. Egit, egit inimic' vt hoc quòd videbatur, esset natura. Sed quare discipuli non poterunt eiacere eum? Quia hic homo gentilis populi productur in figuram: siquidem gentilis populus, iuxta Apostolum, habebat spiritum aeris huius. Aeris, inquit, spiritus qui nunc operatur in filiis dissidentie. Hic ergo erat surdus & mutus, qui nec audire legem poterat: nec deum poterat confiteri, sed in igne gehénæ, & per aquas amari semper gurgitis iactabatur nec poterat à discipulis, vel vilo homine sanari, quia Christus olim auditus fidei, confessio salutis, gentium redemptio dicebatur & vita. Denique vbi imperio Christi fugatus est diabolus, patescunt claustra, vincula soluantur, sermo redditur, auditus redit, homo reparatur, & solus diabolus deslet diuturna se possessione detrosam. Hinc est quòd veniens ex gentibus impositione manus, & exorcismis antè à demone purgatur, & aperitionem aurium percipit, vt fidei capere possit auditum, vt possit ad salutem prosequente domino peruenire.

De pace.

Sermo LIII.

BEati pacifici, ait euangelista, charissimi, quia ipsi filij *Mat. 5.* dei vocabuntur. Merito Christianæ virtutes virefcunt in eo, qui vnanimitatem Christianæ habet pacis, nec peruenitur ad vocabulum filij dei, nisi per nomen pacifici. Pax est charissimi, quæ spoliat hominem seruitute, dat nomen ingenuum: mutat apud deum cum conditione personam: ex famulo filium, liberum facit ex seruo. Pax fratrum voluntas est dei, iocunditas Christi, perfectio est sanctitatis, iustitiæ regula, magistra doctrinæ, motum custodia, atque in rebus omnibus laudabilis disciplina. Pax suffragium precum est, supplicationum facilis, atque impetrabilis via, desideriorum omnium comperes plenitudo. Pax dilectionis mater est, concordie vinculum, ac puræ mentis indicium manifestum, quæ sibi exigit de deo quòd velit: quæ quicquid voluerit petit, quicquid petierit sumit. Pax præceptis regalibus conseruanda est, ipso domino Christo dicente, Pacem relinquo vobis, *Ioh. 14.* pacem meam do vobis: hoc est dicere, In pace vos dimisi, in pace vos inueniam: proficiscens voluit dare quòd desiderat.

bat rediens in omnibus inuenire. Caeleste mandatum est ser-
uare quod dedit: una vox est, inueniam quod dimisi. Plura-
te pacem in dicitus est deus euellere, penitus inimici. Nam si-
cut amor fraternitatis ex deo est, ita odium ex diabolo: qua-
propter damnanda sunt odia, quoniam scriptum est, Qui odit
fratrem suum, homicida est. Videtis ergo fratres dilectissimi
quare pax amanda est, & diligenda concordia: ista sunt enim
quae generant & nutriunt charitatem. Scitis autem secundum
Apostolum, quia charitas ex deo est: sine deo ergo est, qui non
habet charitatem. Pax plebis charissimi est gloria sacerdotis,
& pacis plena hereditas est perfecta charitas filiorum. Sacer-
dotis est admonere quod decet, plebis est audire quod mo-
net: quicquid non licet pastoris est prohibere, gregis audire
ac velle ne fiat: utraque si conueniant, salua sunt omnia, nec
deus inuenit in plebe quod puniat, nec sacerdos potest habere
quod doleat. Seruemus ergo fratres mandata quae vitae sunt,
teneat se profundae pacis nexibus colligata fraternitas: & sa-
lutari vinculo charitatis mutua se dilectione costringat, quae
operit multitudinem peccatorum. Dilectio ergo omnibus
desideriis amplectenda est: quae tot bona potest habere quot
praemia. Custodienda praeter omnibus virtutibus pax est, quoniam
deus semper in pace est. Locum non demus inimico,
ne in eritici segete valeat seminare zizania, & securo iam ru-
stico, & spe longi laboris eluso, expectatos fructus ipsa mel-
lis maturitate perdat, aut vinum veritate sua in liquorem
perfidiae demutatam in fusa facis permutatione conturbet, aut
inter dulcia mella felle venena amariora confundat. Procul
contentiones, procul lites, procul maledicta mittantur: &
quia laqueus est mortis, lingua susurrionis & bilinguis, par-
cat vnusquisque animae suae, ne in supplicium suum vincula
sibi mortis innectat. Amate pacem, & tranquilla sunt om-
nia: ut & nobis praemia, & vobis gaudia referueris: ut eccle-
sia dei in pacis vinitate fundata, perfectam in Christo teneat
disciplinam.

De Zacchaeo. Sermo. LIIII.

Beatu evangelista proxime dum diuitis inhumani vitam
describit, & sinem, humanos mouit & mortificauit affe-
ctus, sed hodie Zacchaei diuitis humanitatem fidemque re-
ferendo, caeleste nos exulit, & prouexit ad gaudium. *Et in-
Luc. 19. gressus, inquit, Iesus, perambulabat Hiericho. Quare perambu-*

lat, non ambulat? Quia quod Moyses ambulauerat, perambu-
labat Christus: & populum quem Moyses induxit in via,
Iesus ad quietem promissae mansionis adduxit. *Perambulabat
Hiericho.* Hiericho ciuitas ipsa est, quam Iesus Naue septeno
tubarum clangore subuertit. Sed quia Christus venit saluare
quod perierat, ingreditur Hiericho, ut quod lex terribili vo-
ciferatione deiecerat, Iesus clamore pie praedicationis attol-
lat. *Iesus, inquit, ingressus perambulabat Hiericho, & ecce vir no-
mine Zacchaeus; & hic erat princeps publicanorum, & ipse diues.*
Princeps publicanorum in ciuitate perditam perditio operis
Zacchaeus egisse scribitur principatum: ex loco, persona, offi-
cio, reatus magnitudo monstratur: ut ex magnitudine crimi-
nis remittentis luceat magnitudo. *Et quarebat Iesum videre.*
Qui Christum videre quirit, caelum vnde Christus est, non
terram, de qua aurum est, intruatur. Diues ergo, qui sursum
respicit, non portat diuitias, sed proculcat: nec incuruatur di-
uitiis, sed leuatur: atque agit diuitias ad largientis obsequium,
non ad diuitiarum auaritia servitutem: diuitiarum seruus,
non dominus est aurus: at misericors tot seruos se probat
habere quot nummos. *Quarebat Iesum videre, & non poterat
praeter turba, quia statura pusillus erat.* Satis hic animo magnus erat
qui pusillus videbatur in corpore: nam mente tangebatur cae-
los, qui corpore homines non aequabat. Nemo ergo de bre-
uitate corporis, cui addere nil potest, curet: sed ut fide emi-
neat hoc procoret. *Et praecurrens, ascendit in arborem.* Quibus
putas iste gradibus altissimae arboris peruenit ad ramos? Ille
calcavit terram, superascendit auram, transcendit auaritiam,
& totam diuitiarum supergressus est molem, ut prosiliens in
arborem ventis, misericordiae apprehenderet fructum: & de
specula confessionis, indulgentiae cerneret largitorem. *Ascen-
dit in arborem Sycomorum.* Mysterio, non causa ascendit in ar-
borem Sycomorum: ut vnde Adam texerat nuditatem cor-
potis, Zacchaeus inde velaret fecditatem auaritia. *Ascendit in
arborem Sycomorum, ut videret Iesum, quia inde erat transiurus.*
Verè dixit transiurus: quia Christus per terrenas vias & hu-
manos labores non mansurus venerat, sed venerat transitu-
rus. *Cum autem Iesus venisset ad locum suscipiens, vidit eum. Quasi Ioan. 1.*
si illuc non venisset oculos non videret, qui Nathanael cum
absens esset sub eadem arbore longe vidit: sed vidit eum, vi-
dit ad veniam: respexit ad gratiam, intendit ad vitam, con-

templatus est salutem. Deus quem videt non vt ignorans agnoscere cupit, sed vt sciens ad gloriam vult videre. *Vidit enim, & ait ad illum, Zachaeus sistinans descende, quia hodie oportet me in domo tua manere.* Si bene ascendetat, quare ei dicitur descende? Superius dixit, praecurrens ascendit arborem, praecurrit servus dominum: & antequam Zachaeus ascendit arborem, quam crucem dominator ascenderet: hinc est quod dicitur ei, *Festinans descende, si sapis, festinans descende: descende ante domum de Adarnatica arbore, vt post crucem dominicam passionis ascendas.* Nisi quis tulerit crucem suam, & secutus me fuerit: non dixit, praecellerit me. Descende ergo vt deponas mores fraudis onera, pondera cupiditatis, usurarum molem, magistrum publicani, exactionis crudelissimam principum, expeditus intres pauperis scholam, discipulatum misericordiae, pietatis vsu, patientiae disciplina, studia virtutum, scientiam, humilitatis, tolerantiam passionum, philosophiam mortis, atque inter vitalis ligni ardua iam perfectus ascendas. *Descende, quia hodie in domo tua oportet me manere.* Cuius domum non intraverit Christus, ille ad diuinam non perueniet mansionem: & cuius hic ad mensam non sederit Christus, ille caelestem non accumbet ad mensam. *Et sistinans descendit, & suscepit eum gaudens.* Gaudet, quia suscepit susceptorem suum, quia pastorem suum pascit, quia reus iudicem suffragio humanitatis inclinatur, quia cibi & potus famorem debitorem suum sibi facit & acquirit: & sic fit, vt questum non perdat publicanus iste, sed mutet. *Et cum viderent, inquit, omnes mirabantur dicentes, quod ad hominem peccatorem diuertisset.* Et quis sine peccato? Et si nemo, ipse sibi veniam negat, qui deum, quod ad peccatores ingrediatur, accusat. Deus quando peccatorem quaerit, non peccata, sed hominem quaerit: vt peccatum quod est opus hominis, despiciat: vt opus suum quod homo est, non amittat. *Audi prophetam dicentem, Auerte faciem tuam a peccatis meis: hoc est, ab operibus meis, de se autem, Opera manuum tuarum ne despicias.* Iudex cum vult agnoscere, hominem respicit, non culpam: pater cum miserem vult filio, affectum cogitat, non delictum: sic in homine deus sui memor est operis, vt operis obliuiscatur humani. Tu ergo qui reprehendis, qui mormuras, cur ad peccatorem diuertit Christus, viam salutis, exemplum veniae, misericordiae spem: de tali ingressu cape, & caue ne hoc tibi sit blasphe-

Mat. 10

Psa. 50.

Psa. 137.

mandi materia, quod tibi occasio est salutis. Quo medicus nisi ad agrum? Non est opus, inquit, sanis medicus, sed male habentibus: vbi anhelus pastor, nisi ad ovem perditam? Quando se ex hostibus immiscet, nisi cum vult liberare captiuum? Et qui preciosam perdit margaritam, loca squalida non designat intrare, & eam inter stercorea ipsa perquirere non abhorret. In quod praecipit post filium non se dat mater? Et arguitur deus qui creavit hominem ad imaginem & similitudinem suam: quare hominem inter peccata charitate obditoris inquirat? Murmurat homo quare hominem deus inter peccata quaerit: quid facies cum videris cum propter hominem ipsas tenebras tartari penetrare? Audi tamen quid ingressus ad peccatorem fecerit Christus. *Stans, inquit, Zachaeus dixit.* Vides quomodo erectus est qui iacebat, iacemus in vitis, & iacemus oppressi: stans, cum bonis operibus erigimur ad profectum. *Stans, inquit, Zachaeus dixit, dimidium honorum meorum do pauperibus.* Iste post mortem se credit esse victurum, qui dimidium honorum iam futuram transmittit ad vitam. Sit licet ille perfectus, qui totum quod habet illuc vbi victurus est semper hinc praemitit: est ille tamen virtutum socius, consortis prudentiae, fidei patriceps, qui ad deum vel dimidium mittit: quia homo quod hic reliquerit, hoc amittit. Et re vera fratres, sicut se ille ibi credit vivere, qui illuc transmittit sua: ita ille se sibi non credit esse victurum, qui sibi illic quod habere debeat, nil parat. Nam si paupertatem vix ferre possumus temporalem, in aeternam mendicus fieri quis durabit? Quis militans non ad patriam mittit, quicquid bellico sudore conquirat, vt adolescentiae labores senectus deliciose compenset? Et Christianus cui militare est id quod vivit in saeculo, quomodo non cogitat vt pericula terrena otis caelestibus consoleretur? Qualiter haec faciat Christianus, Zachaeus ipse & verbo docet & non solum exemplo. *Dimidium honorum meorum do pauperibus, si si cui aliquid fraude abstulit reddo quadruplum.* Qui aliena prorogat, plus dando diripit, quam furando: nec compescit inde dolentium gemitus, sed producit. Audeo dicere, qui de fraude deo essent, cumulat cumina, non emundat: quia deus in tali munere exuias suorum pauperum, non misericordias intuetur. Sine causa deo plorat, contra quem iuste causa pauperis plorauerit deo. Dei vox est, Si pignus tuleris fratri tuo. *Exo. 12*

Mat. 9.

Gen. 1.

161

tunicam, ante solis occasum reddes illi. Sicut furem lucerna prodirit, ita sol eos qui fraudantur accusat. Si volumus deo offerre nostra, si apud deum quæ nostra sunt possidere volumus, mereamur & nos audire talia, qualia Zacchæus audiuit. *Hodie domus hinc filius aduenit, quia & hic filius est Abrahæ.* Inhumanus diues cum esset filius Abrahæ, factus est gehennæ filius: iste cum esset rapinæ filius, dando sua, aliena reddendo Abrahæ adoptatur in filium. Ne quis tamen putet Zacchæum offerendo dimidium honorum perfectionis non tenuisse fastidium, qui post omnia sua, & seipsum sic dedit domino, ut episcopatus honore fultus, à mensa publicani quæstus ad mensam dominici corporis perueniret. & fraudulentus sæculi diuitias derelinquens, in paupertate Christi veras sæculi diuitias inueniret.

In illud Lucae, Quis ex vobis patrem petit panem, &c. Deque patrum in filios charitate.

Sermo LV.

Posteaquam præcepta legis diffusa voluminibus, congesta libris, amorem nobis non suffecerunt commendare diuinum duris hominum præcordiis, comparationibus, exemplis, inseritur dei, & insinuat affectus. *Quis, inquit, ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? aut pisces, nunquid pro pisce serpente dabit illi? aut si petierit ouem, nunquid porriget illi scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali, nostri bona data dare filijs vestris: quanto magis pater vester celestis spiritum bonum dabit petentibus se? Quis ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? Charitas dolum non habet: fraudem pietas, affectio non recipit fallitatem. Si pater est, non potest non amare: si amat, nisi quod bonum est dare nescit: negat patrem, qui de patris suspectus est largitate: ignorat se filium, quem data paternæ sollicitant, totum quod est pietatis excludit, qui salutem non credit quicquid dederit pater: aut quomodo pater poterit filiis dare mala pro bonis, qui mala semper pro filiis paratus est sustinere, qui pro filiis mortem non refugit, pericula non declinat? Ideoque te deus patrem fecit: ideo à te voluit hominem procreari: qui utique quod te de terra fecerat, poterat fecisse quamplurimos: sed egit, ut generando scires quanta esset generantis affectio, & in te amorem tui tantum probares auctoris, quantum ipse auctor pignoris tuo pignori conaris impendere. Certe non solum in te quid esset generantis affectio, sentire te deus voluit, sed in feris, & in pecu-*

dibus, &

dibus, & anibus, hoc deus voluit te videre: quæ cum de terra prodixerit sola iussione, postea laborem sentire compulsi generandi: mutare patrias, loca cubilibus apta conquirere, locum locorum difficultatibus communire, gemitis edere, maximis laboribus enutrire, ac se mori, si maros suos capi viderint, non negare. Vnde si non hominis, vel ferarum comparatione, pecudum similitudine, exemplis animum, discere quanta sit in paternæ charitate sinceritas. Si ergo deum credis, & confessus es patrem, quicquid iusserit, quicquid in te elegerit, crede tibi satis esse saluifetum: crede satis esse vitale. Matris data discutere non licet, patris monita retractare non conuenit: sit licet paterni mandati species tristior, res tamen ipsa saluifera & vitalis. Sic Abraham ubi deum patrem credidit, mandatorum formas non attendit asperas & acerbas: circumsionem recipit verecundam: & quæ celestis pater iubet non discit, sed iudicat gloriosa, patricidium considerat persectum: sed quia deus imperat, totum pietati committit. Hinc Isaac patris super se gladium cum videret, hostiam se esse cum horrere, cum dolore poterat, est gaudium: Hinc Iephte filia patris munus, patris vota, sua morte tota gratulatione perfoluit. Quare ergo iam sciens deum de patris disputat datis, cura paruulus & innocuus quærit à patre, non nisi bona & profutura percipit? Sed cur has similitudines dominus fecerit, perquiramus. *Quis, inquit, ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi?* Potuit dicere, nunquid zizania, nunquid lolium, quod ex vicinitate & similitudine mentitur panem, sed generat angustias? Sed Christus venerat filiis, id est Iudæis, quos genuisse tali clamore quærebatur, Filios genui & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me: venerat ergo filiis, venerat panis de celo, qui dixit, Ego sum panis qui de celo descendit: sed Iudæis est conuersus in lapidem offensionis, & petram scandali, dicente domino, Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & petram scandali. Quare petram? Quia mordere petram, non panem à patre quærere gestiebant. Circumdede runt me, inquit, canes multi. Denique posteaquam illi ex hominibus in canes probantur esse conuersi, celestis illis in petram conuersus est panis, non dantis vitio, sed accipientis nequitia: qui illos non reficeret, sed necaret: nec in fundamento positus promoueret ad culmen, sed eos qui sui patris tentabant ad necem, in profundam daret & volueret in ruinam,

K

Gen. 17

Gen. 22

Iud. 11

2. Rege

Esa. 1

Ioan. 6

Rom. 9

Esa. 8

Esa. 28

Psa. 11

in profundam

Adiecit aliam similitudinem. *Nunquid pro pisce serpentem dabit illi?* Erat & piscis Christus Iordanis levatus ex aluco, qui carbonibus impositus passionum, post resurrectionem suis, id est discipulis, escam præbuit tunc viralem: sed Iudæus in serpentem piscis iste commutatur, dicente domino. Sicut Moyses exaltavit serpentem in eremo, ita exaltari oportet filium hominis. Iudæus in serpente videbat Christum, quia impius oculus deum videre non potest: non potest videre pietatem. Dixit & tertiam similitudinem. *Nunquid si petierit ouum, porrigat illi scorpionem?* Consuetum est, & solenne semper parvulos ouum petere, & parentes ouum pusillis petentibus non negare: sed quia Christus venerat congregare sicut gallina pullos suos, ouum protulit verbi, per quod ecclesie germina sancta nutrentur: sed quia Iudæus per invidiam effundere magis, quam sumere ouum id volebat, reperit ibidem scorpionem: ut iuxta Apostolum, Mandatum quod erat illis in vitam, hoc illis esset ad mortem. In commendationem pietatis tria dominus protulit, & demonstravit exempla, ut tribus testimoniis, sicut tribus testibus, & pios ad fidem sui amoris animaret: & confutaret impios, non patris, sed suo vitio charitatis gratiam non cepisse.

De symbolo apostolorum. Sermo LVI.

Sollicitaret me acerbi partus subita & confusa tempestas, & immatura germinum me pullulamenta turbarent, nisi crebro disruptis temporum moris, & rudi latrocinio, & fractis viscerum claustris, repentina vivendi lucra quæreret, & raperent nascituri. Hinc est, quod homo sæpe mensis decimi despiciens terminum, septimo mense angustas primæ domus, & arcas veteri abiicit & deserit mansiones, ut præliator novus ante se tempus evicisse gauderet, quam depêdat ipse suam temporibus servitute. Et si hoc humanæ licet naturæ, naturæ celestis quid obsistere poterit, & diuinæ? Aut quid sanctus spiritus non potest, si hoc potest caro? Aut quomodo gratia superna non efficit, quod fragilitas obtinet & implet humana? Nonne sic Paulus acerbo dolore viam nostræ vexavit, & viscera genitricis, ut celesti turbine, ac tota repestata ecclesie præveniret tempora parietis: ut subito, & in via nasceretur, qui erat ad fidem viam geribus præbiturus: merito se abortivum nūcupat, & miratur se fuisse natum, qui novit se nulla conceptus tempora petulisse. Nanque cum adhuc hostis ipse caderet extrinsecus sanctis

Ioan. 3.

Mat. 23

Rom. 7.

Acto. 9.

1. Co. 13

matris vteru, & in ipso ortu pignora veneranda collideret, repete sanctum mutatur in germen, qui ipsius germinis fuerat ferocissimus persecutor. Eunuchus etiam generatur in via: ut quæ castraverat humana temeritas ad hominis servitute, & intra regis aula inuita castitas collocaret, voluntaria castitas, & votiva ad celestis aula gloriæ, ad æterni regis promoveret & transferreret obsequium. Beatus iste cui datum est, ut palatii iustitias non amitteret, sed mutaret. Hæc dicit ratio filioli, ut vos quos tristes suscepimus ad matris vteru, lætissimos perducamus uno, eodemque momento. Audite fidem oratione discite. Sed quia impediente tempore nec nos vobis possumus aperire mysterium, nec vos nobis potestis solenniter reddere quæ traditur, agite ut & nunc symboli simpliciter verba discatis: & Paschali tempore quo plenius hæc traduntur, sacramenti ipsius interiora possitis agnoscere. Accipite quod vultis: quod desideratis inuadite: quia regnum celorum vim patitur: & qui vim faciunt, dicunt illud: accipite quod vultis, & quod vis potest tollere, gratia largiatur. Ingressus vita, janua salutis, introitus fidei, singularis, innocens, & pura confessio perdoctur, dicente propheta: Intrate portas eius in confessione. Vnde idem propheta taliter admonitus, dei in se loquens aditum motu postulat, dicens: Aperite mihi portas iustitiæ, & ingressus in eas confitebor domino. Videtis quia non potest confiteri, qui non fuerit ingressus hæc domum salutis & fidei, in quam sicut intro mittitur confessio: ita negatio de ea indubitanter excludit. Sed quomodo confitendum sit, audiamus: Corde, inquit Apostolus, creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem. Ex quid creditur ostendit: Si credis, inquit, dominum Iesum in corde tuo, & ore confessus fueris, saluus eris. Corde creditur ad iustitiam: ore confessio fit ad salutem: magnum filioli per hoc fidei nostræ videmus esse compendium, quando inter cor & linguam totum salutis humanæ versatur, & geritur sacramentum. Habes homo vnde credere debeas, corde creditur ad iustitiam: habes vnde debeas confiteri, ore confessio fit ad salutem. Et quid dicam? Totum in se habet homo, qui se habet: ipse autem se habet, qui deum habet: Deum vero habet, qui cum suum credit, & confiteretur auctorem. Signate vos. Fides quæ capitur auditu, corde creditur: ore promittit ad salutem, in secreto mentis est collocanda: & ipsis est nostri pectoris committenda vitalibus, ac dum chartis, & attamento describitur incaute, non

Acto. 8.

Mat. 11

Psal. 99

Psal. 117

Ro. 10

reseruetur credulis ad vitam, sed prodatur perfidis ad ruinā. In te homo custodire debes, quod tibi extra te positum poterit deperire.

In symbolum apostolorum. Sermo LVII.

Esai. 6. Iuxta LXX.

Beatuſ Iſaias euangelista non minus, quā prophetā, immunda labia se habere, & in medio populi habentis labia immunda se habitare deplorat, dicens: O miser ego, quoniam compunctus sum, quia cum sim homo, & immunda labia habeam: in medio quoque populi habentis labia immunda ego habitem, regem dominum sabaoth vidi oculis meis. Super humano percelsitur hic dolore, quia quod de deo sentit & videt, loqui non valet, annunciare non potest, non potest confiteri. Quantum caro angusta est, animo suo arcta sunt labia tantum: lingua tantum breuis est suae mentis interpretis. In carne ignis anhelat inclusus, vaporat venas, inflamat viscera, exaestuatur in medullis, totaque hominis interna semper incendit, quia quod mentis contemplatur affectu, ore depromere, effundere labiis, lingua distinguere, & in totum non sufficit euaporare sermonē. Hinc est, quod Iſaias ubi vidit regem caeli, hoc est Christum, ipsūque esse dominum sabaoth, clara visione conspexit sua, sui que populi labia immunda deservit: quia sicut illustrat corda, purgat ora, labia emundat Christi confessā diuinitas, ita Christi polloit negata maiestas. Sed quid iste profecerit prophetae gemitus audiamus. Et missus est, inquit, ad me vnus de Seraphim, qui in manu habebat carbonem, quem forcipe tulerat de altari, & tetigit os meum, dicens, Ecce hoc tetigit labia tua: & abstulit iniquitates, & peccata circumpurgauit. Non est huius tēporis dicere, cur vnus mittitur, & quis sit ille qui mittitur: & quantus est qui carbonem superni ignis se manu gestat intrepidus, imo sic suo temperat attractu, vt prophetae purget labia, non perurat: sed nunc nos etiam toto cordis compungamur affectu: nosque in hac miseria carnis miseros esse fateamur, immunda quoque labia nos habere piis gemitibus desecamus, vt vnus iste de Seraphim legis gratiae forcipe acceptum de superno altari nobis ignitum fidei deserat sacramentum, talique moderamine nostrorum tangat ora labiorum, vt iniquitates auferat, peccata depurget, & ora nostra sic in flammā plenae confessionis accendat, vt sit ista salutis adustio, nō doloris, Petamus etiam vt ad corda vsque nostra per-

ueniat calor iste carbonis, vt de tanta suauitate mysterij, non solum labiis gustum, sed ipsis totam sarietatem sensibus, & mente capiamus: & sicut Iſaias post emundationem labiorū ineffabilem partum virginis est locutus, dicens, Ecce virgo in vtero accipiet, & pariet filium: sic nos passionis sacramentum, & resurrectionis referamus gloriam. *Credo in deum patrem omnipotentem.* In deum vos hodie merito confitemini credidisse, quādo deos, deāque sexu dispares, numero cōfusos, turba populares, viles genere, fama turpes, impietate maximos, primos scelere, crimine singulares, ipsis etiam sepulchrorum suorum vultibus accusatos, laetamini vos fugisse: quia miseriam, doloris, & in sollicitatis est, tantos, & tales habuisse seruos, quantos vos, & quales dominos haecentis perulistis: sed ad vnū viuum, verum, solum, sed non solitarium deum vos peruenisse gaudere, dicendo, *Credo in deum patrem.* Iam cōfiteatur filium, qui nominat partē: quia qui vocari pater, pater dici voluit, habere se filium elemēter ostēdit quem nō accepit ex tēpore, non genuit in tempore, non suscepit ad tēpus. Diuinitas nec initū capit, nec recipit finem, nec admittit posterum, quae nō agnoscit occasum. Deus filius non doloribus parturit, sed virtutibus esse manifestat: nec praeter se facit quod ex se est, sed generat, dum quod in se est aperit, & reuelat. De patre processit filius, nō recessit, nec successurus patri prodiiit ex patre, sed prodiiit māsurus semper in patre: Audi Ioānem dicentem, Hoc erat in principio. Et alibi, Quod fuit ab initio. Quod erat, vtique nō accessit: quod fuit, apparet vtique non coepisse: Ego sum, inquit, primus, & ego nouissimus. Qui primus est, non est iste post alterum: qui nouissimus, post se alterum nō relinquit: sed ista cum dicit, nō excludit patrem, sed in se & patre vniuersa cōcludit. Sed ea quae ante sunt accedamus. *Et in Christum Iesum filium eius vnicum dominum nostrum.* Sicut reges triumphatorū suorum titulis nuncupantur, & subiectarū gētium nominibus cōquirunt numerosissima cognomenta: ita Christus bonorum suorum titulis nuncupatur: à christmate enim vocatus est Christus, qui diuinitatis vnguentū aridis iam mortaliū membris pius medicator infudit & vt à christmate Christus, sic Iesus vocatus est à salute, qui ob hoc nos diuino infudit vnguento, vt aegris certā salutem, perditū perpetuā redderet sanitatē. *Et in Christum Iesum filium eius vnicum.* Quia & si sunt multi filij per gratiam, iste vnus,

Esai. 7.

Ioan. 1. 1. ca. 1. Esa. 44

Gen. 2.
Luc. 1.

150 D. PETRI CHRYSOLOGII
& singularis est per naturam, *Dominum nostrum*. Qui nos de
ritorum, tam crudelium, tã turpium liberatos seruitio domi-
norũ, vt non ad cõditionem pristinã vendier, sed vt ad per-
petuam libertatẽ manumitar, inquit. *Qui natus est de spiritu
sancto*. Ita, & taliter tibi nascitur Christus donec tibi homo
nascẽdi ordine mutet: vt sit tibi nouus ortus in vita, cui ve-
tustus semper in morte manebat occasus. *Qui natus est de spi-
ritu sancto, ex Maria virgine*. Vbi spiritus generat, virgo partu-
rit, totũ diuinũ geritur, nil humanũ: nec vllus infirmitati lo-
cus est, vbi virtus est sociata virtuti: saporatus est Adam, vt de
viro virgo sumeretur: nisi stupuit virgo, vt vir repararetur ex
virgine. Quid sibi de tãto, de tali partu natura poterit vendi-
care, vbi dũ videt nouari ordinẽ suum, tota suã cõspicit iura
mutari, venisse in suam sobolẽ suã sentit & miratur auctore?
Videatur hoc perfidus vile, magnũ est credẽtibz sacramẽtũ.
Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus. Audis iudicis no-
men, vt repus etiã passionis agnoscas: audis crucifixũ, vt nobis
salutẽ perditam per quod perierat reparatã esse agnoscas: &
vbi videas pẽdere credentiũ vitã, vbi mors pependerat perfid-
iorũ audis sepultum, ne mors putetur illusa. Hoc est diuinẽ
virtutis insigne, cum mors morte moritur: auctor mortis pro-
prio mucrone trãcatur: pãredo capitur sua pãeda: infernus vi-
ta dirũpitur deglutitã. *Tertia die resurrexit a mortuis*. Tres dies
sepulture suã tribus impẽdit Christus habitationibus pro-
futuros, inferis, terrã, cælo: instauraturus quã in cælo sunt: &
quã sunt reparaturus in terra: & quã apud inferos redẽptur:
simul vt Trinitatis gratiã tridui sacramẽto datã pãderet homi-
nibus ad salutẽ. *Ascendit in celos*. Ascendit, nõ vt se referret in
cælũ, qui semper mãsit in cælo, sed vt te perferret, quẽ taliter
vincitũ absoluit, & subtraxit inferno. Intellige vnde, vbi, ho-
mo per deũ sis lenatus, vt esses in caelestibus stabilis, qui eras
lubricos, ac semper mutabũdos in terra. *Sedit ad dexterã patris*.
Sed suis pater nil habet à sinistris. Confessio postea non di-
uini consellus loca, sed virtutis assignat indicia: Deus loca
nescit. Diuinitas recipit nil finitum. *Inde venturus est iudi-
care viuos, & mortuos*. Esto viuos, mortuos quemadmodum
poterit iudicare? Sed illi viuunt, qui nobis mortui compu-
tantur. Ergo resurrekturos eos constitimĩ ad iudicium,
quos infidelitas existimat deperisse: vt qui mortui fuerint, &
qui reperientur viui, pariter suorũ reddant actuum, vitã quẽ

rationem. *Credo in spiritum sanctum*. Postquam suscepit carnis
consellus es sacramentum, oportet te deitatem spiritus con-
fiteri, vt Trinitatis vuitas æqua, patris, filij, sancti spiritus, per
omnia, & in omnibus, virtutis integram fidei in nostra con-
fessione custodiat & teneat veritatem. *Sanctam Ecclesiam ca-
tholicam*. Quia neque à capite membra, neque spõsa separa-
tur à sponso: sed dum tali coniunctione spiritus sit vnus, sit
omnia, & in omnibus Deus. Ergo ipse in Deum credit, qui in
Deum sanctam Ecclesiam confiteretur. *Et remissionem peccatorũ*.
Ipse sibi donat veniam, qui sibi peccata per Christũ remitti
posse confidit. *Carnis resurrectionem*. Bene credis, si te per Deũ
credis resurgere ex morte posse, cui resurgunt semper elemẽ-
ta: sic tempus ex tempore, sic ex nocte dies, sic de sepultura
sua semina: nec tũ perire poteris, cum illa renouiscãt. nec dif-
ficile est Deo facere de te sene, quod tu facis semper ipse de
semine. *Vitam æternam*. Hęc fides, hoc sacramentum non est
committendum chartis, non scribendum literis, quia chartæ
& literæ magis cauta, quã gratiam proloquuntur: vbi vero
Dei gratia, donatio diuina cõsistit, ad pactum fides, altitudo
cordis sufficit ad secretum: vt hoc salutis symbolum, hoc vitę
pactum, diuinus arbiter nouerit, testis fallus ignoret. Signate
vos. Ipse autem dominus Deus noster sensus vestros, corda
vestra custodiat: & in his quẽ præcepit vobis ipse vobis fau-
tor assistat.

In idem, Sermo LVIII.

Q Vi fidem querit, rationem non querit: qui diuinã po-
stular, seponit humanam: qui Deo genitore nascitur,
traũscendit naturam: & tempori nil debet, qui temporis me-
retur auctorem. Ecce pia fidei germina videmus antẽ nasci
vos velle, quã concipi: antẽ percipere cæli regnum, quã
ventris angustias sustinere: sic redere ad patris gaudia, vt ma-
tris transeatis languores: nec putatis abortiuum, quod maru-
rum creditis esse per Christum. Sic Paulus apostolus per si-
dem matutus nascitur qui se abortiuum clamat esse per tem-
pus. Accipite ergo fidem sola fide: nec queratis aperiri vobis
ipsius fidei rationem, quam vos ne requireretis intra fidẽ ve-
stra festinatione clausistis. Ad fidem vos filij hodie fides ve-
stri auctoris inuitat, qui promissionis suã antẽ fidem implet,
quã fidem vestrã percipiat sponsonis, & hoc testitur re-
bus humanis, vt olim verbo promiserat per prophetã: Dilata, *1. Cor. 15*
K. iij

inquit, os tuum, & adimplebo illud. Hoc est, tu dilata in confessione, & ego illud ipsius confessionis replebo sacramento: & mystico sermone ditabo, & replebo illud toto eloquio ecclesie arcani. Et te vera filij quicquid audientis, quicquid respondentis obedientia profiterur, hoc donantis & docentis Dei redundat ad gratiam. Acceperunt ergo symbolum, hoc est pactum vite, salutis placitum, & inter vos, & Deum fidei insolubile vinculum. pectora parate, non chartam: sensum aequite non calamum: & audita non a tramento, sed spiritu ministrare describite: quia committi non potest caducis & corruptibilibus instrumentis æternum, & in cæleste secretis, sed in ipsa arca anime, in ipsa bibliotheca interni spiritus est locandus: ne profanus arbiter, ne improbus quod dilaceret discussor, inueniat: & fiat ad contemnentis & ignorantis ruinam quod consentientis, & credentis donatum est ad salutem: sed dicenti tibi propheta, Dilata os tuum, & adimplebo illud: tu respondere possis. In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. *Credo in Deum patrem omnipotentem. Qui confessus est patrem, confitetur & filium, quia sine filio pater dici non potest: & quia Deo augeri, Deo addi nil potest: semper fuit filius, quia fuit semper & pater: nescit inchoari filius, quia deficiente pater nescit nec crescit genitus, vbi genitor non senescit: æterna, & coæterna patris, & filij substantia non gradibus humanis, sed diuinis est æstimanda virtutibus. In Christo Iesum filium ei usque uicium dominum nostrum. Christum unctum accipe non communi oleo, sed sancto quo natus est spiritu. Qui natus est de spiritu sancto. Tali natiuitate consecrata est in Deo humanitas, nõ tali dignatione minorata est in homine deitas. Qui natus est de spiritu sancto ex Maria virgine. Virginitas Deum ereditit, quia nõ nisi per Deum ipsa virgo esse potuit, & mater. Qui sub Pontio Pilato crucifixus est, & sepultus. Iudicem indicat vt tempus designet: crucifixum memorat, vt passionis conferat qualitatem: & inde si des argumentum diuinitatis & vere resurrectionis colligat, vnde impietas materiam contumelie, & occasionem præsumpsit erroris. Crucifixus in cruce, in ædico coram omnibus inimicis, & tota crudelitate spectantibus, & tota acerbitate obseruantibus, mortem suscepit. Sepulturam patitur, ne mortem non aduise vt vinceret, sed simulasse vt eluderet, ab impijs iactarent. Sepultus tertia die resurrexit. Et si in passione nostræ se carnis va-*

Psa. 80.

Psal. 118

ram probauit habuisse substantiam, per trium dierum figuram totam Trinitatis resurgit in gloriam. *Ascendit in celos.* Ascendit nos perferens, non se referens, qui nunquam recessit è caelo. *Sedet ad dexteram patris.* Ordo ibi diuinus est, non humanus: sic à dextris sedet filius, vt pater non sedeat à sinistris: vnica & singularis est diuina confessio, vbi superna virtus recipit nil sinistrum. *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.* Desinant homines, desinant hæretici iudicare iudicem suum: sperent veniam, ne incurrant de tali præsumptione sententiam. *Credo in spiritum sanctum.* Nunc perfecta est tua in Trinitate confessio, quando spiritum sanctum vnus cum patre, & filio substantiæ fidei voce confessus es. *Et sanctam Ecclesiam.* Quia sic coniuncta Christo est, vt totam diuinitatis transferatur in gloriam. *Remissionem peccatorum.* Acquire tibi tua fide veniam: quia satis sibi inimicus est, qui hoc sibi dari non credit, quod tota benignitate largissimus promittit indulget. *Carum resurrectionem.* Crede carnis resurrectionem: quia qui hoc non credit, fidem non habet in prædictis, dicente Apostolo, Si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit. Quos iudicabit, quibus regnabit Deus, si vitæ, si iudicio, resurrectio non reddiderit, quos seculo mors ademit: *Vitam æternam.* Manifestum est, quia vita æterna ipsa morte moriente succedit.

I. Co. 15

In idem, Sermo LIX.

Avdistis vocem patris, vocem vocantis audistis, venite filij, venite, venite, quia venit tempus fidei, credulitatis dies, confessionis hora, venite petitores fidei asserite syncerum pectus, cor mundum, puram vocem, vt quod per nos sermo salutaris insinuat, vos sancto capiatis auditu. Fides ex auditu, auditus ex verbo constat. Placitum fidei, pactum gratiæ, salutis symbolum tota simplicitate sensus audire, quatenus illud confessionis tempore, & audire possitis, & reddere: quia istud reddere est habere: diuinum munus qui reddiderit, non amittit. Datus legem Deus iussit vt populi lauarent vestes, lauarent corpora sua, totisque se ab omni carnis contagione mundarent, quia appropinquare Deo homo non potest facee corporali, mundano squallore pollutus. Lex illa, quæ gratiæ vmbra tenuit, & figuram, purificationem merito quaerit tantam, tantam merito exigit puritatem. Auditoris diuinitatis sacramentum totam, quanta mentis, quanta cor-

poris opus est puritate? Mundemus ergo corda, purificemus corpora, aperiamus oculos, referemus sensum, animæ ianuas patefaciamus totas, ut symbolum quod est fidei pactum, audire capere, tenere, & in ipso cordis nostri secreto semper seruari possimus. *Creda in Deum patrem omnipotentem.* Credimus in Deum, si negamus Deos, si renuanciamus idolis: si diabolū

Deut. 6 & eius angelos abnegamus. Audi, inquit, Israel, dominus

Mar. 12 Deus tuus vnus est. Et iterum: Non erunt tibi dij alij absque

Exo. 20 me. Habebit ergo Deum verum vnum Deum, qui Deum alterum non habebit. Credimus in Deum & eundem confitemur patrem, vt eūdem semper habuisse filium nos credamus: habuisse autem filium, non conceptum, non inchoatum, nō separatam partu, nō auctum tempore, non minoratum gradu, non ætatibus immutatum, sed intra æternum genitorem

Ioan. 14 germen permanens in æternum. Ego inquit, in patre, & pater in me est. Audiuius patrem, credamus filium virtute diuina ordine non humano: arcano Dei, non ratione mundana: non lege sæculi potentia, sed superna. Quod scire licet, discutere non licet: credere conuenit, non conuenit perscrutari nam ob hoc omnipotentem Deum diximus, vt Deo impossibile nil putemus. *Et in Iesum Christum filium eius vnicum, dominum nostrum.* Ab vnctione Christus, Iesus vocatus est à salute: quia & vnctio quæ per reges, prophetas, & sacerdotes olim cucurrerat in figuram, in hunc regem regum, sacerdotem sacerdotum, prophetarum prophetam, tota te plenitudine spiritus diuinitatis effudit: vt regnum, & sacerdotiū, quod per alios præmiserat temporaliter, in auctorem ipsum refereret & redderet sempiternum. Et Iesus quidem, id est saluator, recte dicitur salus, quia & dedit rebus esse, & idem pereuntibus dat salutem. *Filium eius vnicum.* In se est vnica filius, qui quod alijs per suam gratiam donat, ipse sibi vnica possidet per naturam. *Dominum nostrum.* Sicut supra diximus, dominus Deus, Deus vnus constat in Christo: quia quicquid est, & deitate, & humanitate Deus vnus est: desit in Christo substantiarum diuersitas, vbi caro cepit esse quod spiritus, quod homo Deus, quod nostri corporis & deitatis vna maiestas.

Qui natus est de spiritu sancto, ex Maria virgine. Quid tertenum nascitur, vbi auctore spiritu virgo vocatur in partu? quis non diuinum credat, quando quæ peperit nil sensit humanum? Deum mulier virgineo portabat in templo: hinc est, quod &

acquisiuit honorem matris, & virginitatis gloriam non amisit. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est, & sepultus.* Nomen iudicis dicimus, vt passionis tempus, vt rei gestæ veritas sic pateat. *Crucifixus est.* Vt quia per lignum mors venerat, rediret vita per lignum. *Et sepultus.* Vt officia tota mortis impletet, vt mors morte moreretur, vt ex illius semine corporis omnis humanorum corporum factio vitalem surgeret, & leuaretur in messem. *Tertia die resurrexit à mortuis.* Vt tribus in diebus Trinitatis beneficium panderetur, vt per triduanum tempus humana trium temporum generatio saluaretur, id est, ante legem, in lege, & in gratia. *Ascendit in celos.* Non vt petens, sed vt repetens in celos. Nemo ascendit in celum, in *Ioan. 3.* quit, nisi de celo descendit. *Sedet ad dexteram patris.* Sed patrem non habet ad sinistram. Diuinitatis confessus recipit nil sinistrum. *Sedet ad dexteram patris.* Vt patris deitate vna. *Sedet ad dexteram.* Ne sit minor gradu, posterior ordine, sed patri diuinitate vna, æqua potestate contegnet. Ego, inquit, *Ioan. 10* & pater vnum sumus. *Iude venturus est iudicare viuos & mortuos.* Si credimus venturum iudicem, innocentes iudici nos præparemus: iudicem negat esse, aduenire non credit iudicandum se satis iste diffidit, qui male viuit. Iudicat viuos, iudicat & mortuos, quos vtique iudicaturus exarsit. *Credo in spiritum sanctum.* Hucusque dominicæ natiuitatis, passionis, resurrectionis, ascensionis, aduentus mysteriorum confitentes, ad confessionem sancti spiritus iam venimus: vt sicut in patrem, & filium, in sanctum spiritum sic credatur: vt vnam in Trinitate deitatem, virtutem, gloriam prædicemus. *Et sanctam Ecclesiam.* Credimus & Ecclesiam, quam Christi receptam, confirmatam credimus, & confitemur in gloriam. *Remissionem peccatorum.* In nouum hominem nasciturus, antiqui reatus, peccati veteris quid habebit? qui præterita sibi remissa non credit debita, dubitat percipere se futura. *Carnis resurrectionem.* Crede homo de morte resurgere te posse, quia antequam viueres nil fuisti: aut quare dubitas quod resurgas, cum tibi totum quod in rebus est quod die sic resurgat? Sol occidit, & resurgit: dies sepelitur, & redit: menses, anni, tempora, fructus, semina, cum transeunt ipsa moriuntur, cum redeunt sua ipsa morte reuiuiscunt: & vt resurrecturum te iugi, & vernaculo instruaris ex iplo, quoribus dormis, & vigilas, toties moreris, & resurgis. *Vitam æternam: Amen.* Ne

celle est ut qui resurgit, uiuat in æternum: quia si in æternum non uiuere, non uitæ resurgeret, sed morri. Sigoate uos. Hoc fidei pactum, hoc salutis placitum, hoc uitæ symbolum, hanc fidei cautionem mens teneat, conferuet memoria, ne diuinitatis preciosum munus depreciet charta uilis, ne mysterium lucis ætæ tenebret atramentum, ne secretum dei habeat indignus & profanus auditor. Si mihi silentium semper uestra charitas sic præberet, ad omnes tractatus mei sermonis uelset perueniret audire: sed deus noster & mihi fiduciam dicendi, & uobis audiendi desiderium donare dignetur.

*In idem,**Sermo LX.*

Mat. 15. **S**I Cananitis mulier clamore subito, repentina fide, iuante Christo, & quod petebat, accepit: & quod negabatur, *Act. 8.* extorsit: si Æthiops spado arcanum uitalis lauacri præteriens *Act. 10.* iuuenit in via, rapuit in transitu, si Cornelius Centurio antequam *Luc. 23.* intraret baptisma, peruenit ad spiritum, si latro in ipso momento mortis paradysum inuasit, & uitam uobis, in articulo temporis quam queritis, quis negabit? Ex fide ergo accipite fidem: & ut fidei mysterium scire possitis, accessu temporis laborate. Moyses latuit legem, cælum uocat & terram: sacerdos quid inuocabit gratiam prolaruus? Ille dixit, atende ad cælum, & loquar: & audiat terra uerba ex ore meo: ego dicam, atende deus, loquar: & audiat homo uerba ex ore meo. Ille dixit, Expectetur sicut pluuia eloquium meum: & descendat sicut ros uerba mea: ego dicam, ueniat sicut ros spiritus tuus: & inundet sicut flumen gratia tua: fiatque nunc cælestis uerbi unda saliens in uitam æternam. Ille dixit, quia nomen domini inuocaui, date magnificentiam deo nostro: ego dicam, quia fidem inuocaui, date credulitatem deo uostro. Et quia nauigia corporum nostrorum quadragesimæ sunt curata ieiunio, necesse est ut placitum fidei, symbolum cælestis cõmercij iam dicamus, quatenus sub certa spe per tota mundi æquora, per infidos sæculi fluctus lucra mansura seculis conquiramus. Accipite ergo fidem, expectate rem: quia cui fides non præcedit in semine, res ei non sequitur in fructu. Sigoate uos: Sermo creat auditum, auditus concipit fidem, credulitatem parturit fides, confessionem credulitas nutrit, confessio perpetuam dat salutem. Hinc est quod meo, uestraque ore occurrat sic sibi fides, credulitas sic amplectitur se, salus se confessionis osculo sic salutat. *Credo in deum patrem omnipotentem.*

Hæc uox totum Trinitatis fateretur & aperit sacramentum, Deum dicit, non deos, quia unum deum in Trinitate credit Christiana fides, scit patrem, scit filium, scit spiritum sanctum, deos nescit. Diuinitas in personis trina est, sed una est in Trinitate diuinitas: personis Trinitas distincta est, non est diuisa substantiis: deus unus est, sed Trinitate: deus solus est, sed non solitarius: diuinitas nec Trinitate diuiditur, nec confunditur unitate: hæc sentit fides cum dicit, *Credo in deum.* Mox addidit, *Patrem.* Qui credit patrem esse, filium confitetur: qui credit patrem & filium, ætates non sentiat: gradus non cogitet, non tempora suspicetur, non conceptum quærat, neiciat partum: qui deum credit, diuina confelitur est, non humana. Sed dicit hæreticus: quomodo pater, si non præcedit: quomodo filius, si non sequitur? quomodo non dat initium, qui generat? quomodo quod generatur, principium à generante non sumit? Hoc ratio docet, hoc natura probat. Erras hæretice, hoc habet humana ratio, non habet hoc diuina: hoc accipit natura mundi, deitatis non recipit hoc natura: fragilitas humana concipitur, & concipit: parturit, & parturit: generatur, & generat: accipit initium, & dat finem: mortem suscipit, & refundit: & reseruat in sobole quicquid suæ conditionis est, & natura. Deus uero pater non genuit in tempore, quia tempus ignorat: non dedit initium, qui initium nescit: non transfudit finem, qui non habet finem: sed sic genuit ex se filium, ut totum quod in se erat, esset: & maneret in filio. Honor genui, generantis honor est: perfectio geniti, generantis forma est: minoratio geniti reuelat ad generantis iniuriam. Sed hæc audiens, hæretice non dicas quomodo ista sint: dixisti deum: credidisti patrem: omnipotentem confessus es: si dubitas, mentitus es: credo si dicis, quomodo non credis, sed discitis? si putas impossibile, omnipotentiam quam confessus es sustulisti: sed nos qui patrem, & filium, & spiritum sanctum unius maiestatis & gloriæ cõfitemur, fidei dominici corporis iam loquamur. *Et in Iesum Christum filium eius unicum dominum nostrum.* Posteaquam dei filius sicut pluuia in uellus toto diuinitatis unguento nostram se fudit in carnem, ab unguento nuncupatus est Christus: & huius nominis extitit solus auctor, qui sic deo superflus est, & infusus, ut homo, deusque esset unus deus. Hoc ergo unguenti nomen effudit in nos, qui à Christo dicimur Christiani: & im-

pletum est illud quod cantatur in Canticis Canticorum: Vnguentum effusum est nomen tuum. *Et in Christum Iesum filium eius.* Illud sacramenti nomen est, hoc triumphi: nam sicut à deo vnctus nomen sortitur ex vnguine, ita cum salutem perditam mundo reddidit, à saluādo nomen saluatoris assumit. Sæpe iam diximus, quod Iesus Hebraica lingua dicitur, Saluator dicitur hoc Latina. *Et in Christum Iesum filium eius.* Cuius? vti que dei patris: cum dicis ergo in Iesum filium eius, confiteris Iesum qui natus est de Maria dei esse filium. Cave ergo ne amplius sentias in Christo quod homo fuit, sed semper quod deus sit consistere: Apostolo sic dicente, Et si nouimus Christum secundum carnem, sed iam nunc non nouimus. *Vnicum dominum nostrum.* Hoc conuenit ad vtrunque: quia & vnicus patris est, & vnicus dominus noster est: alij filij, alij domini esse per gratiam peteperunt: solus Christus esse filius, esse dominus habet, & possidet per naturam. *Qui natus est de spiritu sancto ex Maria virgine.* Si iuxta Euangelistā quod in ea natum est, de spiritu sancto est, quia deus spiritus est, hæreticus iam deum natum virginea consiteatur ex carne: neque amplius cæleste mysterium, virginittatis partum, trahat ad conceptum mūdi, ad terrenæ fragilitatis iniuriam. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Nomen iudicis audis, vt tempus passionis agnoscat: audis crucifixum, vt ex mortis ignominia magnitudinē sentias charitatis: mortēque quæ per lignum venit, mortificatam scias esse per lignū: & credas maiora tibi esse reddita per crucis arborem, quam perdidisse te per paradisi arborem suspirabas: sepulchrum dicis, vt veram carnem Christi, mortēque non perfunctoriā probet confessio sepulturæ: mortem suscepisse & vicisse, intrasse inferos & rediisse, venisse in iura tartari, & tartari iura soluisse, non est fragilitas, sed potestas. Confiteris die tertia resurrexisse, vt intelligas resurrectionem Christi totius Trinitatis fuisse victoriam. Dicis *ascendisse in celos*, vt cæli dominū credas: vt vnde venerat rediisse fatearis, quia superato diabolo, calcata morte, liberato mundo, super celos triumphat Christus, qui victus putabatur in terris. Clamas, *Sedet ad dextram patris.* Vt quia patris & filij vna est deitas, par potestas, in cælesti consessu nulla sit sinistra sessionis iniuria. *Inde venturus est iudicare vivos & mortuos.* Quia veniente Christo resurgent mortui, sistentur viui, vt pariter causas reddant de suorum ra-

2. Cor. 5

Mat. 1.

Ioh. 4.

tionē factorum. Et quia dominici corporis iam diximus sacramentum, ad confitendum deitatem spiritus perueniamus. *Credimus in spiritum sanctum.* Quem deū nobis in clamat vox diuina: cum dicit, Quia deus spiritus est. *Credimus in sanctum Ioh. 4. spiritum.* Quem propheta cooperatorem patris & filij sic de- *Psal. 32* cantat, Verbo domini cæli firmati sunt, & spiritu oris eius omnia virtus eorum. Totus deus, totaque dei virtus est, qui creator cælestium probatur esse virtutum. *Credimus sanctam ecclesiam.* Quam sic in se suscepit Christus, vt eam diuinitatis suæ faceret esse consortem. *Credimus remissionem peccatorum.* Quia qui per Christum & ecclesiam in nouum hominem fuerit natus, veteris delicti nil habebit. *Credimus carnis resurrectionem.* Vt credamus passionis mortis, resurrectionis Christi hæc fuisse causam, vt nos resurgeremus ex mortuis. Resurget caro, resurget, vt ipsi sumus, vt agnitio maneat personarū, vt & martyr de persecutoris poena lætitiā sumat, & persecutor sumat de martyris honore supplicij. *Credimus vitam æternam.* Quia post resurrectionem nec bonorum finis est, nec malorum. Signate vos. Fidem quam credimus & docemus, non attramento, sed spiritu, committamus pectori, non chartæ: demus memoriæ, nō libro, ne diuinum munus violent res humanæ, ne cæleste secretum arbiter prophanus assumat: ne quod est credentibus ad vitam, existimat perfidis ad ruinam. Sol lippiētibus oculis non lucem tribuit, sed tenebras: vinum vires febrietricum non reparat, sed eneruat: sine medico vitæ poculum fit lethale, sic perfidis perniciosum est sine fide fidei sacramentum. Sicut dicit Apostolus, capiatu fides ex auditu: auditus autem capiatu ex verbo, & vitæ placitum, pactum fidei, lex salutis non hæreat morituris, sed viuis sensibus affigatur.

Rom. 10

In idem,

Sermo LXL

Nisi me solaretur beati Pauli subita & inopinata con- *Allo. 9.*
uersio, vix crederem tam facile vos de terrena labe in cælestem posse gloriam commutari. Illum nanque de persecutore mox Apostolum præstitit repentina confessio, & ecclesie dedit insignem magistrum, quem furentem Christiani nominis inuenerat vastatorem. Nec minus animat me il- *Allo. 3.*
lius spadonis exemplum, quem fides ante rapuit ad gratiam, quam curus ad Indiam, domumque reuocaret. *Luc. 23.*
Accedit illud etiam latronis mirabile documentū, qui nūc rapuit paradysum,

quando latrocinij sui penas est appensus, vt solueret. Vnde nos filioli, quia sic tempus vestre regenerationis aprastis, vt neque nos possimus dicere quod necesse est, neque vos possitis quod oportet audire, fidem fidei committentes tradimus breuiter, quod latius commendare non possumus. Nā quem admodum exponentibus nobis potestis cognoscere symboli sacramentum, qui ipsum symbolum memoria capere vis valetis? Hoc monemus solum, ne quis cōmittat literis quod est cordi mandaturus vt credat: Apostolo sic monente, Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutē. Audiri formam fidei, credulitatis normam, confessionis ordinem, patet simul corporis & cordis auditum. Sicut fons ore angusto manus magnis fluviorum laticibus ampliatur, sic fides symboli breuiato sermone credulitatis latissimos dat meatus. Et sicut radix alte fixa in excelsum germē se protēdit, fides sic radicata pectoris in profundo in excelsum credulitatis cacumen attollitur. Ergo de cordibus vestris expurgate perfidia conuui, vt pura per vos fidei fluuina percurrant incredulitatis fructa in vobis radicibus amputate, vt excrecant ad alta credulitatis vestre robusta plantaria. Et quia, auctore Apostolo, corde creditur ad iustitiam, ore confessio fit ad salutem, in confessionis vocem modo date quod iam corde creditis. *Credo in deum patrem omnipotentem.* Qui credit in deum, deum discurre non prælumat: Deus quod sit, sufficit scire: qui requirit vnde sit, quantus sit deus, deus quid sit, hic nescit: sol importunum tenebrat aspectum, ad deum inconcessus cæcatur accessus: Deum qui vult videre, visionis eius discat tenere mensuram: Deum suum qui vult scire, nesciat gentium deos: qui deos dicit, contradicit deo. Seruire vni libertas est, captiuitas multis. Quem deum confessus es, crede patrem: vt credens patrem, esse filium discas: dicens filium, genitum cognoscas esse de patre: cognosceus de patre genitum, quomodo sit genitum non requiras: quia dixisti, *Credo in deum patrem omnipotentem.* Omnipotens potest omnia, & si omnia potest quod in se, ex se, & semper secum habeat filium quis negabit? Generatio dei initium non habet, nescit finem, non admittit excelsum: quando in genitore genitus permanet, & in genitore genitus permanere persistit dicente ipso domino, Ego in patre, & pater in me est. Ego & pater vnum sumus, Confessus es patrem, confessus es filium, confessus es

Ro. 10.

Ro. 10.

Ioh. 13.

Ioh. 10.

sus es diuinitatis arcanum, confitere incarnationis dominicę sacramentum. *Et in Christum Iesum filium eius.* Christus à superno vocatur vnguento: est enim tota plenitudine diuinitatis in filius: Iesus nomen est à salute, quod nomen omne quod in celo, quod in inferno est, tremens, genuflexum, summo vertice confiterur. *Et in Christum Iesum filium eius unicum dominum nostrum.* Vt patris & filij, est nobis vna deitas, ita dominatio vna sit nobis. *Qui natus est de spiritu sancto ex Maria virgine.* Spiritus & virgo copula terrena non est, cæleste sed est secretum: hinc est, quod nascitur est diuinum. Ergo quod natus est, confitendum est: quomodo natus est, tacendum est: quia quod secretum est, sciri non potest: quod clausum est, nefcit aperiri: quod singulare est, non refertur exemplo. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Iudicis nomen audis, ne tempus ignores: Crucifixum audis, vt tibi mortis qualitas inuolasciat: & intelligas quid impenderit tibi, qui propter te penam tantę mortis extepit. Audis sepultum, vt scias mortem non fuisse perfunctoriam, sed veracem. Mori nolle est timoris humani, diuinę virtutis est surrexisse de morte: hic ergo nō offendat mortis auditus, vbi resurrectionis gloria abscondit mortis iniuriam. *Tertia die resurrexit.* Quia hominis est quod moritur: Trinitatis est quod resurgit. *Ascendit in celos.* Hominem ferens illō, vbi semper mansit. *Sedet ad dexteram patris.* Ad dexteram sedet, quia habet deitas nil sinisterum. *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.* Iudicabit viuos & mortuos, quia resurgent ad iudicium, qui non putantur esse post mortem, quos gentilitas existimat periisse cum seculo. *Credo in spiritum sanctum.* Vt in patre & filio, & spiritu sancto vnam credas & intelligas esse deitatem. *Credo sanctam ecclesiam.* Vt consitearis ecclesiam Christi spōsam in perpetua Christi societate mansuram. *Credo remissionem peccatorum.* *Carnis resurrectionem.* Qui remissionem peccatorum, qui carnis resurrectionem non credit, aufert veniam sibi, ipse sibi subtrahit vitam. Quod audistis & credidistis, quod cōfessi estis, cor habeat, memoria teneat, charta nesciat, scriptor ignoret, ne sacramentum fidei diuulgetur in publicum, ne ad infidelium fidel deriuetur arcanum. Deus qui vobis sacramentum fidei & audire dedit, & credere, ipse vos æternam peruenire faciat ad salutem.

Phili. 2.

aliquid vult
vel in per id.

L

N Viritor pius nisi totus fuerit redactus in paruulū, nonquam paruulum perfectum perducit in virum: denique tunc vocem tenuat, verba ponit, agit nutibus, sensus seponit, infirmat viscera, abicit vires, membra dissoluit, gressum tardat, gessit non ambulare, sed repere: ridere simulat, timere fingit, flere mentitur, quia est in illo mendacium pietas, desipuisse prudentia est, est infirmitas virtus. Hoc reor beatum Paulum fecisse: cum dicit, Factus sum paruulus in medio vestri, tāquam si nutrix foueat filios suos. Sed forte aliquis stupeat, cum videat nutriculum ista facientem: non irridet si est parens, si pater est non miratur: hoc stultitiam dicere nō potest qui scit amare. Vnde vos iam patres, iam fortes, iam prudentes deprecor, vt me patiamini paruulis domini mei dependere debite nutritionis obsequia: & blandimentis hodie magis congrua, quam peritix verba depromere: non quadrare, sed inquate sermones: & eos adhuc teneris faucibus in modum lactis effundere: docente Apostolo, Lac vobis potū dedi, non escam, mutare voces, amare varios affectus: & quid plura? mente, corde, corpore, imbecillis paruulorum mentibus occupari. Sed iam vos ecclesie pia germina prophetico *Psal. 33.* sermone compello, Venite filij, audite me: imō per me, & per meam vocem, iussa veri genitoris audite: quia vos meo ore deus vocat Venite filij: quo venite? & ad quid? Timorem domini, inquit, docebo vos. Et quis veniat ad timorem? ille qui vult vitam, ille qui cupit videre dies bonos: ille qui vult bonum facere, fugere malū: ille qui post carnis & spiritus conflictum quietem diuine pacis desiderat obtinere. Venite filij, audite me: timorem domini, inquit, docebo vos. Quis est homo qui vult vitā, & cupit dies videre bonos? prohibe linguā tuā a malo, & labia tua ne loquantur dolum. Sicut autem vitiant crimina cōscientiam, sic dolus labia polluit, linguam maledicta contaminant: ac sic deo confiteri non potest labiis inquinatus & lingua. Et quia corde creditur ad iustitiam, ore confessio fit ad salutem, sanctificare corda, mundate labia, iustificare linguā, vt vox fidei baiula de puro pectore toto sanctitatis procedat exemplo. Signate vos, Placidum vel pactum, quod lucri spes venientis continet: vel futuri, symbolum pūcupari contractū etiam docemur humano: quod tamen symbolum inter duos firmat semper geminata con-

Ro. 10.

scriptio, & in stipulatione cautum reddit humana cautela, ne cui surrepat, ne quem decipiat perfidia contractibus semper inimica: sed hoc inter homines, inter quos fraus, aut a quo facta est, aut cui facta est semper lædit: inter deum vero & homines symbolum fidei sola fide firmatur: non litera, sed spiritui creditur: & mandat cordi, non charæ: quia diuinum creditum humana non indiget cautione. Deus facere fraudem nescit, pati non potest: quia non excluditur tempore, non ætate vincitur: occultatione non fallitur, videt abscondita, furata tenet, negata possidet. Deo salua est ratio sua semper, quia ille quod credidit vbi pereat non est: ac sic homini, non deo, neganti perit, non perit fornicanti. Sed dicit, qui falli nō potest, quid est quod exigit placitum? quid symbolum querit? Querit ille propter te, non propter se: non quia ille dubitat, sed vt tu credas, querit symbolum, quia qui ad tuam sortem venit, ad tuum non designatur venire contractum: querit symbolum, quia qui cum totum semper ipse commodat vult deberi: querit symbolum, quia te modo non ad rem reuocat, sed ad fidem: & per placitum præsens futurum pertrahit & inuitat ad luerum. Hoc Apostolus commemorat, cum dicit, Ex fide in fidem. Et alibi, Iustus ex fide vivit. Nemo ergo immemor symboli sit: nemo inuici eū deo Placiti sit oblitus: nemo cum fidem modo suscepit, rem requirat: cum ad spem venerit, quare non mox sperata percipiat conqueratur: Audi Apostolum dicentem, Spe salui facti sumus: spes autem quæ videtur, non est spes: quod enim videt quis, quid sperat? si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus. Spes ad futura redit, fides ad promissa transmittit: cum res venerint, aduenerint & promissa, spes desinit, fides cessat. Dulcis est epistola, sed vsque dum veniat ipse qui misit: necessarium chirographum, sed vsque ad debiti redditionem: grati flores, sed vsque dum veniatur ad poma, sed præsentia epistolam delet, rumpit solutio cautionem, flores consumuntur a pomis, & ideo te superni patris filium, hæredem dei, coheredem Christi, participem regni cælestis, confessorem diuini iudicis, cæli incolam, paradisi possessorem, modo designatum te fide noueris: modo spe, non renoueris te promotam. Et ideo suscipite fidem, tenete spem, dicite symbolū: vt ad rem & ad illa valeatis bona quæ prædiximus petuenite. Signate vos. Hodie homo repræsentata est

*Rom. 1.**Heb. 10**Rom. 8.*

deo anima tua. *Credo in deum.* Quæ diu antè dicebat deum, sed nesciebat: vocabat deum, sed ignorabat: ignorabat utique, quem taliter per lapides & ligna requirebat: dicat ergo modo, dicat, *Credo in deum patrem omnipotentem.* Quæ diu cum videret lapides, cui crederet non videbat: sed est verè deus, qui te præstitit non videndo videre, quem videndo dii gentium fecerant non videre. Audi dicentem dominum, In iudicium veni in hunc mundum, ut qui non vident, videant: & videntes, cæci fiant. *Credo in deum patrem.* Inest deo pietas, est in deo semper affectio, paternitas permanet apud illum: semper ergo filium fuisse credas, ne patrem semper non fuisse blasphemus. Sed dicis, si genuit, quomodo semper habuit? quomodo genuit? Qui interrogas, fidem denegas quam fateris, credo dixisti: si credis, unde venit quomodo? quomodo semper dubitantis est, non credentis. Credo, dixisti, in deum patrem omnipotentem: si est quod non potest, omnipotens non est: sed tu illum genuisse ex aliquo filium putas, quem totum fuisse confiteris ex nihilo: ex aliquo utique si ex tæpore: quod si pater tempus non capit, filius initium nescit. Sed quàm miserum, ut tu illum facias temporalem, qui te præstint sempiternum. Non ergo conceptione temporum, non passione viscerum, sed pater filium generat nobis dum revelat. *Et in Christum Iesum filium eius unicum dominum nostrum.* Attende homo qua reverentia tibi fides insinuat & traditur: audi patrem, ut sentias, intelligas, credas, nõ discortias filium: & quia est, confitearis: non unde, & quando, & quomodo sit, temerarius persecutor inquiras. Hinc est quod tibi celestis sermo ut annunciet patrem, mox te ad Christum, ad Iesum, ad filium, ad unicum dominum nostrum tota mète transmittit, ut cum videris eius quæ sunt humana te nec assequi posse, nec æstimare, nec capere, non audeas eius quæ sunt diuina contingere. *Quia natus est de spiritu sancto ex Maria virgine.* Age homo, si tamen homo, progredere corde tuo, conlurge mète tua, dilatare sensibus tuis, arripe ingenij tui acumina, excita scientiæ tuæ vires: quicquid in te rationis est exuscita, examina, discute, perferat: & tunc stupenti mundo solus aperit quid est, quod spiritus generat: Virgo concepit, Virgo parit, permanet Virgo post partum: quemadmodum fit Verbu caro, Deus homo, homo transfertur in deum: quemadmodum cunabula capiunt, quem non capit cælum: quemadmodum

Ioan. 9.

portatur humeris, orbem qui sustinet totum: quare ipse qui fecit omnia, instituit vniuersa, cuncta moderatur, de te nasci, à te regi voluit, instituit nutriri, ut te patere viuere, cuius ante despexerat seruitutem: & si hoc potueris de reposito diuinitatis attingere & proferre de deitatis arcano, tunc interius accedo, ascende alius, licentius intrete: & tunc patris tæpora, initia filij, exploratur nouus, singularis inventor, proditor diuinitatis exponere: esto maior Istaia, qui dixit, Sicut ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tudente se sine voce, sic non aperuit os suum: in humilitate iudicium eius ablatum est, generationem eius quis enarrabit? Cuius huius generationem qui sicut ouis ad occisionem ductus est. Si Christi humana generatio extitit, si diuina: & si ut generatur narrari non potest, quæ te homo vnda, qui te fluctus, ad istud naufragium pertulerunt? qui te spiritus per aera volitare impulit ad roinam? Pater, filius, & spiritus sanctus, vna deitas, vna virtus, vna sempiternitas, maiestas vna: quicquid autem filius minoratur, accipit, nescit, mei est corporis, non substantiæ suæ. Aut miraris homo, quia patrem vocat in cælo, qui matrem habere dignatur in terra? *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Quare homo, qui in se æqualis est patri, hoc solum quod in te minor esse voluit accusas? quem audis sedere Pilato astare, cognoscente Pilato iudicari: quare hoc solum accipis, addici accusantibus criminosis? reo pronunciantem damnari? Sed ille de carne tua nasci voluit, tuis voluit vberibus occupari, iacere in tuo pectore, tuis voluit humeris baiulari, qui semper à te amari voluit, non timeri. Require quid in lege mandauerit primum, & quid in gratiam quaesierit, tunc videbis. Interrogatus dominus, sicut Euangelista dixit: quod esset mandatum in lege primum, ait, Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua: hinc est quod ad cor tuum venit, & ad mentem tuam, quia animo, corde, corpore à te ab initio diligi perquisiuit. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Hucusque Iudeus, sequitur hæreticus: expectet ad priora illorum, nullus accedat, quia Christi pascuntur & saginantur iniuriis: sed vos filioi audite, ut post passionem mortis, sepulture in tærorem resurrectionis gaudiis effugatis. *Tertia die resurrexit.* Ut esset nostri corporis resurrectio, virtus, gratia, beneficium Trinitatis. *Ascendit in cælos.* Per me, qui per se nunquam defuit cæ-

Esa. 53.

s. 10

Mat. 22.

lo, *Sedet ad dexteram patris*, Diuinæ virtutis ordine, non honoris humani. Diximus, sic filius à dextris sedet, vt nūquam pater sedeat à sinistris. *Inde venturus est iudicare vivos & mortuos.* Et quid debet iudici mors? hinc est quod resurgit, vt debeat. *Credo in spiritum sanctum*, Hunc in quem credit, negat qui spiritum sanctum negat. *In sanctam ecclesiam*, Quia ecclesia in Christo, & in ecclesia Christus est: qui ergo ecclesiam facit, in ecclesia se confessus est credidisse. *Remissionem peccatorum*, Da tibi homo veniam tu credendo, qui ad omnia peccata dilapsus es desperando. *Carnis resurrectionem*, Hoc est totum fidei documentum: si carnem quæ corrupta est, quæ putrefacta est, quæ petiit, per deum resurgere, repaginari, ridere posse credas, quem posse omnia, quādo omnipotentem confessus es, nunc irasali. *Vitam æternam*, Bene addidit vitam æternam, vt se resurrectorum crederet, qui resurget per ipsum, qui cum deo patre & spiritu sancto vivit & regnat, nunc & semper, & per immortalia sæcula sæculorum. Amen.

De Lazaro à mortuis suscitato. Sermo LXIII.

Post apostolicam lectionem cupientibus nobis ad Evangelicam redire virtutes, mox Lazarus ab inferis reuersus occurrit, apportans vincendæ mortis formam, deferens resurrectionis exemplum. Si ergo placet, priusquam ingrediamur pelagus lectionis, priusquam aggrediamur questionum fluctus, antequam facti talis altitudinē penetremus, resurrectionis tantum contemplemur aspectum: quia hoc signum videmus esse signorum, virtutum cernimus esse virtutum, mirabilem esse mirificentiā peruidemus. Suscitauerat dominus filiam Iairi principis synagogæ, sed adhuc funere calente, sed adhuc mediante morte, corpore adhuc præsentate, adhuc inter homines homine morante, adhuc viante spiritu, adhuc anima claustra tartari nescienterac ne multis, sic mortuæ vitam reddidit, vt ins maneret inferni. Suscitauit & vnicum matris: sed sic, vt retineret phœrum, vt anticiparet sepulchrum, vt corruptionem suspenderet, & præueniret fœtorem: vt antè mortuo vitam redderet, quā tota mortuus iura mortis intraret: circa Lazarum verò quod geritur, totum singulare est: cuius mors, cuius resurrectio commune nil habet cum prædictis: quem circa & vis tota mortis impleta est, & forma resurrectionis plena resplicet: audeo, & dico totum

Marc. 5

Luc. 7.

rapuisse resurrectionis dominicæ sacramentum, triduānus ab inferis Lazarus si rediisset: nam Christus rediit triduānus vt dominus, Lazarus reuocatur quattuoriduanus vt seruus. Sed ad probanda quæ diximus, iam prælibemus aliqua lectionis. *At miserunt inquit sorores eius ad dominum, dicentes, Domine, ecce quæ* Ioan. 11 *monas infirmatur.* Sic dicentes affectum pulsant, interpellant amorem, conueniunt charitatem, necessitudinem necessitudine gestiunt submouere: sed Christus cui plus est mortem vincere, quā remouere languorem: cuius amare illud est, non vt dilectum alleuet, sed ab inferis vt reducat: dilecto nõ longuoris medicinam, sed resurrectionis gloriam mox paratur: denique, *Vt audiuit infirmari Lazarum*, sicut dicit euangelista, *mansit in eodem loco duobus diebus.* Videtis quemadmodū dat locum morti, licentiam dat sepulchro, corruptioni posse permittit: negat nil putredini, nil fœtore: atque vt tartarus rapiat, trahat, habeat, admittit: atque agit vt humana spes tota pereat, & tota vis mundanæ desperationis accedat: quatenus quod facturus est diuinum sit, non humanum. Tantum autē in loco expectatione mortis residet, vt & mortuum ipse nuntiet: & tunc ad Lazarum denunciet se venire. At enim, *Lazarus mortuus est, & gaudeo.* Hoc est amasse: gaudebat Christus, quia motor mortis vertendus mox erat resurrectionis in gaudium. *Et gaudeo propter vos.* Quare propter vos? quia in morte & resurrectione Lazari, figura tota mortis & resurrectionis dominicæ pingebatur: & quod erat securum mox in domino, iam præcedebat in seruo. Dicebat semel, & iterū *Mat. 10* *discipulis suis, Ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum & scribis: & cõdemnabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad deludendum & flagellandum, & ad crucifigendum: & ista dicens, videbat eos fieri satis dubios, satis tristes, satis consolationis extorres: & nonerat eos ita opprimendos esse ipso pondere passionis, vt nihil in eis ex vita, nihil in eis ex fide, nihil in eis remanere posset ex luce, sed tota pene perfidia nocte fuscandos. Et ideo mortem Lazari vsque ad quattuoriduanum tempus protendit, vsque ad fœtorem præualere permittit, vt discipuli dubium non haberent, posse dominum post triduum adhuc recentem surgere, cum seruum vidissent post quattuoriduanum surgere iam fontem: & crederent illum facillè posse sibi vitam reddere, qui alium taliter reuocarat ad vitam. Hinc est quod*

dici, *Gaudeo propter vos, ut credatis.* Necessè ergo erat, ut & mors Lazari cum Lazaro & discipulorum fides conurgeret cum sepulto. *Quoniam non eram ibi.* Et erat locus ubi non erat Christus? & quomodo non erat ibi, vnde mortuum Lazarum discipulis nunciabat? Fratres, erat ibi Christus deus, sed ibi non erat homo Christus: erat ibi Christus deus cum moreretur Lazarus, sed tunc ad mortuum vèturus erat Christus, quando erat mortem Christum dominum subiturus dicebat itaque, *Quoniam non eram ibi.* Hoc est in morte, in sepulchro, in inferno, ubi per me, & meam mortem potestas tota mortis est subienda. *Martha, inquit, ut audiuit quia Iesus venit, occurrit illi dicens, Domine, si hic fuisset, frater meus non fuisset mortuus.* Mulier, & deum confiteris & dicis, si hic fuisset? Deum nec absentant loca, nec tempora repræsentant. Non moreretur Lazarus si dominus fuisset ibi, qui erat ibi, sed si in paradiso tu mulier non fuisset: mulier tu quæstisti lachrymas, tu inuenisti gemitus: tu mortem gulæ precio comparasti, & accusas absentiam dei, quando causam mortis fuisset tuam præsentiam non recusasti. Mors quando à te prouisa est tunc lamentandi materia fuit: nunc verò facta est virtutis occasio, quia tunc ad poenam peccantis data est, nunc permissa est resuscitantis ad gloriam: tunc tartarus inuenit hominem, nunc amittit. Sed iam quære per fidem mulier, quod per perfidiam perdidisti. *Domine, si fuisset hic, frater meus non fuisset mortuus: sed & nunc scio quia quæcumque petieris à deo, dabit tibi deus.* Hæc mulier non credit, sed credere conatur, cuius credulitatem incredulitas confundit. *Quæcumque petieris à deo, dabit tibi deus.* Deus ex se dat, non à se petit. Quid affers mortis mulier supplicandi, cum iam præstaturus assistat? Mulier, iudex ipse est, quem tu desideras aduocatum: in hoc dantis potestas est, non necessitas est rogantis. *Scio, inquit, quia quæcumque petieris à deo, dabit tibi deus.* Mulier hoc credit: non est credere: hoc scire, nescire est: Probauit hoc Apostolus, quia homo quando se putat aliquid scire, tunc nescit. Sed iam quid dominus responderit audiamus. *Resurget frater tuus.* Et mulier, *Scio quia resurget in resurrectione in nouissimo die.* Martha iterum scis quod nescis: scis, quia in nouissimo die possit resurgere frater tuus: sed quod & hic possit nescis: aut forte deus qui tunc potest suscitare omnes, vnum modo mortuum non potest suscitare? Potest, potest deus susci-

1. Co. 18

tate ad temporale signum mortuum vnum, qui tunc omnes mortuos ad vitam perpetuam suscitabit. *Scio quæcumque petieris à deo, dabit tibi deus.* & scio quia resurget in resurrectione in nouissimo die. Martha, ante te est resurrectio, quam tam longe mittis. *Ego sum, inquit, resurrectio.* Et quid est ego sum resurrectio? & non ego resuscito? quid est? quia suscepit hominem, suscepit mortem, ut qui resuscitat iubendo vnum, resurgendo in se resuscitet omnes: & quibus Adam puteus mortis exitit, his vitæ fons Christus exillat: & impleatur illud Apostoli, Sicut in 2. Co. 15 Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificantur. *Ego sum, inquit, resurrectio & vita: qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum: credi hoc?* Et mulier, *Virgine domine, ego credidi, & credo, quia tu es Christus filius Dei viui, qui in hunc mundum venisti.* Qui ad Lazarum venerat, quid sic occupatur in Martha? quid? ut ante ista in fide surgeret, quam ille resuscitaretur in carne. Sic facit qui & viuus & mortuus consulturus aduenit: nec pertimescit faciendi moras, penes quem facti & effectus permanet & potestas. Fratres, patimini hodie differri verbum, si desideratis audire latius quæ sequuntur.

De eodem, Sermo. LXIII.

Singula scripturæ verba si libris singulis mandarentur, nec sic mysteria quæ in ipsis sunt audientibus perlucetent: & quid faceret subitus & breuis sermo, qui in modum fulguris, priusquam illustret oculos, iam refugit: nec dat lucem videntibus, sed pauorem? Orate ergo, uti quia in sæculi obscuritate versamur, & in carne positi noctis tempus agimus, non diei, lucernam nobis verbi sui Christus accendat, qua præuia mysterij celestis ingrediamur obscura: & gradu lento perueniamus ad scientiæ diuinæ quantam possumus charitatem: sicut illi Magi, qui mentis lux oculos merientes, *Mat. 2. Clamabant non audent splendore solis, aut diuinæ se committere claritati, sed nocte tenerum stellæ lumen tenerioribus oculis asfumentes, ad cubile Christi tenerimum peruenerunt.* Sed iam sicut promissimus, Evangelicæ sectionis quod superest, exco. Ioan. 11 quauiur. *Martha inquit, ut audiuit quia Iesus venit, occurrit illi.* Sic seruus non fuit, nō proximus, non amicus, certè qui aderat consolator, ut mulier sola medias per turbas, per castrum totum, extra ciuitatem, & luctus tempore, venienti occurreret

saluatori? Fratres, in his personis non cause currunt, sed sacramenta signantur. Mulier currit pro morte, quæ cucurrit ad mortem; festinat ad veniam, quæ festinauit ad culpam: ad redemptorem pium peruenit, seductor pessimus quam præuenit: resurrectionem querit, quæ quæsiuit ruinam: & ipsa quæ mortem viro attulit, vè vitam viro referat, hæc anhelat. Hinc est quod in loco Christus testitur expectantem Christus, quod non intravit turbas, quod non contendit ad domum, quod non ad sepulchrum diuertit, quod non ad Lazarum propter quem venerat festinauit: sed mulierem sustinet, mulierem remoratur, mulierem primam suscepit, quam primam suam in fecit: muliere perfidiam fugat, ad mulierem reuocat fidem: vè quæ fuit perditionis obsequium, salutis eadem sit ministra: & sic tandem per deum viventium mater, quæ per diabolum diu mater exitit mortuorum. Et quia mulier fuerat mali caput, causam mortis agit, vè ante crimen diluat, quam veniam largiatur: ante causam tollat, quam sententiam soluat: & cauet ne vir mulierem, per quam semel deceptus est, participem refugeret ad vitam: ac ne multis peritisset mulier, si ante ad virum Christus dominus peruenisset. Hinc est fratres, quod per mulierem nascitur Christus: hinc est quod virum mulier semper ventris sui suscitatur de sepulchro: vè doloribus reuocet, quem depulit blandimentis: vè stendo reparat, quem perdidit manducando. Denique vbi Martha confessa est Christo, & quicquid suæ culpæ non in persona mulieris pia confessione deleuit, mittitur ad Mariam, quia sine Maria nec fugari mors poterat, nec vita poterat reparari. Veniat Maria, veniat materni nominis batula, vè videat homo Christum, virginalis vteri habitasse secretum: quatenus prodeant ab inferis mortui, mortui e reant de sepulchris. *Iesus inquit, videns Mariam plorantem, & Iudeos qui cum ea venierant plorantes, fremuit spiritu, & turbauit seipsum: & dixit, Vbi posuistis illum? Responderunt, Domine, veni & vide, & lachrymans est Iesus. Plorat Maria, plorant Iudei, plorat & Christus: putatne simili cõpassione? Esto, quod Maria soror steteret: quia nec fratrem retinere potuit, nec morti potuit obuiare: quæ licet esset de resurrectione secura, destitutione tamen solati præsentis, mora absentis tam longæ, tristitia diuinæ separationis non potuit non deslere: simul quia tam trux, tam funera, tam crudelissima imago mortis, quamuis fidelem mentem nõ*

potuit non tangere, non mouere: siebant Iudei & conditionis suæ memores, & futuræ vitæ desperatione possessi. Mors cum satis viuentibus sit amara, satis turbat ipso exitu, plus cõturbat exemplo: mortuum quotiens quis videt, totiens se morti eiular destinatum. Sic de morte non potest non dolere mortalis. Quid horum Christus? & si nihil horum, quare siebat: certe ipse qui dixerat, Lazarus mortuus est, & gaudeo: de quo gaudet mortuo, ipsum cum resuscitat tunc lamentatur: qui cum amittit, non stet cum recipit, tunc deplorat: tunc fundit mortales lachrymas, vitæ spiritum eum refundit. Fratres, habet hoc natura corporis humani, vè producat lachrymas vis gaudij, vis metoris. Quoties enim viscera, aut lætitiæ, aut tristitiæ nimio arctantur impulsu, oculi in lachrymas mox erumpunt. Hinc est quod Christus non dolores mortis, sed illius lætitiæ recordatione lachrymauit: qui voce sua, voce vna, omnes est mortuos perpetuam suscitaturus ad vitæ. Fremuit spiritu, & tota se viscerum commotione conturbat, quia adhuc solum Lazarum, & non iam omnes mortuos suscitabat. Quis ergo ex humana infirmitate existimet hic fleuisse Christum, cum cælestis pater luxuriosum filium non quando abiit, sed quando recepit tunc deplorat? Christus recipiens fleuit Lazarum, non amittens: denique non quando plorates videt, tunc plorat Christus, sed quando interrogat: & in respondens videt fidei nil manere, dixerat, *Vbi posuistis eum? & illi responderunt, Domine, veni et vide.* Putauerunt cum nescire vbi positus esset in terra, qui sciebat vbi illum tartara dira retinerent. Ille sic interrogans exigebat fidem, sciētiam porrigebat, vè astates scirent quod mors, quod sepulchrum, quod corruptio, quod putredo, quod fœtor nõ ex conditione dei, sed ex delicto hominis hominibus accessisset. Nam cum dicit, vbi posuistis eum, mulieres increpat, mulieres arguit hoc est, quæ ego posui in paradiso, in regione vitæ, ecce vos vbi posuistis eum. Sed & Iudei ad ignorantiam requisitis respõdebant, *Domine, veni et vide.* Quid? illum inbere morti? quid? inbere illum inferis crederent, qui credebant eum quod erat in oculis nõ videre: qui de lachrymis eius taliter disputabant? *Qui potuit aperire eorum oculos, quomodo facere non potuit, vè? & hic non moreretur? Potuit facere vè non moreretur, sed morti permisit is qui mortuum ad suam gloriam voluit suscitare: permisit ad inferna descendere, vè apparetet deus ab inferis hominem cum*

Luc. 15.

mouit

reducit. Sed Iudæi parebunt corda vestra obstruunt inferis, viscera vestra duriora mortuis, oculi vestri tetrores sepulchris, cum vox quæ patrefecit tartara, vestra non patrefecit aeterna: cum iussio quæ exuscitat mortuum, mentes vestras non suscitaret: cum lux quæ illustrat sepulchrum, vestram non illuminat cæcitatem. Sed ista sufficiant ut cum Christo resurgatis Lazari gloriam patentiùs videre possimus.

De eodem, Sermo LXXV.

Quoniam mortem Lazari, Mariz fletus, lachrymas Mariz, Iudeorum planctus iam perstrinximus sermone geminato: nunc exonetemus animos, abiciamus curas, exoccepimus sensus, ut resurrectionis tantæ gaudia toris mentibus & capere & audire possimus. Euangelista venisse ad monumentum sic prædicat saluatorem. *Iesus, inquit, rursus fremens in semetipso venit ad monumentum erat autem spelunca, & lapis superpositus erat ei. Iesus fremens venit ad monumentum.* Fremit Christus, ut caro requiescat: fremit vita, ut mors fugatur: fremit Deus, ut resurgat homo: fremit indulgentia, ne sententia contradicat: fremit Christus debellans mortem, quia non potest non fremere, qui singularem rapit de hoste victoriam: quod autem dixit, *Rursus fremens.* Fremit rursus, ut geminata resurrectionis demonstrat insignia: quia voce Christi sicut mortui corpore de sepulchris suscitantur ad vitam, perfidia mortui ad vitam fidei sic resurgunt. *Erat, inquit, spelunca.*

Dixisse suffecerat, venisse ad monumentum: quid est quod tantopere speluncam Euangelista commemorat? Spelunca planè, ubi hominem diaboli latrocinium collocavit: spelunca, ubi virum fratris condidit mulieris: spelunca, ubi Dei plasmata mortis rapacitas includebat. *Et lapis superpositus erat ei.* Dura mortis ianua durior durissimo lapide claudebatur: sed plorans quid proficit ad sepulchrum, quando sic duros & cõgestos obices non penetrat vox plorantis? Christiani ploremus Deo pro peccatis nostris: & mortuis non audientibus cum gentibus non ploremus. *Sic Iesus, tollite lapidem.* Inter diuinas virtutes humanum Christus requirit auxilium: non sufficit amouere lapidè, qui mortem sufficit effugare: sepulchri claustra referare non valet, qui portas tartari præualeat aperire? Dixerat per prophetam: *Auferam cor lapideum de caue eorum, & dabo eis cor carneum: præcepit ergo, ut Iudæi ex se cor lapideum tollant, euoluant perfidiæ saxum,*

Ex. II.

silicem dura incredulitatis excludant, quatenus animæ per infidelitatem mortuæ de sepulchro pectoris profilirent: & non tantum surrexisset Lazarum, quantum se Lazaro non cõsurrexisset gauderent. *Tollite lapidem.* Tollite miseræ humanitatis obsequium, ut diuinitatis beatæ opera nunc clarescant. *Tollite lapidem.* Quem posuistis vos, ut hominem quem ego posui nunc reponam. *Respondit Martha, Domine iam sciet.* Mulier & quod sciet cuius est? *Iam sciet.* Modo ad te pertinet, quod à te venit: ad sepulchrum non sentires factorem, si in paradiso suavisore noluisse audire. *Iam sciet.* Quod perditore foret, nõ foret creatori. *Iam sciet.* Quod horret alieni operis euertere, amatori sui operis nõ abhorret. Sed dicendo sic, testaris mortem quam tu mulier intulisti: factorem clama, ut plena mors audientibus innotescat quatenus quod d resurget Lazarus, redeuntis sit spiritus, non latentis: diuinæ virtutis sit, non sit artis humanæ: neque Iudæi, qui nos dicunt in principe demoniorum eicere dæmones, iterum dicant nos non imperio Dei, sed humano præsidio mortuos suscitare. *Iam sciet, quatruiduamus est.* Dicit & tempus, ut sciant, quia auctor est temporum, cui tempora nulla præscribunt. *Iam sciet quatruiduamus est.* Dicendo sic, exaggerat desperationem, ut qui adsunt videant, quia Deus est, qui sic vitam mortuis, desperationis salutem, foetentibus dat vigorem. *Elevatis, inquit, oculis sursum.* Elenat oculos sursum, ut nobis formam supplicandi tribuat, non sibi viam præparet impetrandi: nanque sursum respicit, qui semper est sursum cum patre, semper pater in ipso est, & ipse est semper in patre. *Ego, inquit, in patre, & pater in me est.* *Pater, inquit, gratias tibi ago, quia audisti me.* De præstato agit gratias: & quod pater audierit hoc dicitur, quod d filius petierit hoc tacetur. Fratres, inter patrem & filium audiendi est affectio, non est necessitas supplicandi: charitas assensus est, non est austeritas iussionis: ibi amore geruntur omnia, ubi non indiget obsequio: sicut ex sequentibus elucescit. *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audi.* Vacat innocandi cura, ubi fiducia certa est audiendi. Aut quid ibi facit petendi labor, ubi præstandi est causa cõmunis? Nemo ergo sic filium minoret precibus, ne patrem circa salutem hominũ sic minoret. Quare autem sic loquitur filius, ipse aperit, sic dicendo, *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audi: sed propter populum*

Tele non

Mat. 9.

Ioan. 14.

dixi, qui circumstat. Videtis quia loquedo talia, suum patrisque affectum tollit: prodit, pandit gratiam: loquitur vnitatem. Dixerat, Omnia quae habet pater, mea sunt: & si sua sunt omnia, quomodo petri? Qui de suo petit quod petit, non necessitatis est, sed amoris. *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audis: sed propter populum dixi, qui circumstat: ut credant quia tu me misisti.* Missum se dixit, ut populi sciant de caelo venisse Christum, non recessisse de caelo. Sic ergo mittitur, sic & quod habet, accipit, quomodo vnde venerat non recessit: sic ergo & filius quod habet, accipit: & patet quod dederit, non amittit. Fratres, & quod auditur, & quod mittitur, & quod venit, & quod accipit, & quod nascitur, & quod patitur, & quod moritur, & quod resurgit, non est hoc diuinitatis suae, infirmitatis hoc nostrae est, nostrae est hoc naturae: quod tamen totum causa nostri tulit in nostro corpore, non propter se in sua pertulit maiestate. Sed ad proposita redeamus. Quid est quod dicit, *Pater gratias ago tibi, quia audisti me? Quid est? Vbi Christus corpi inferi pulsat fores, portas tartari submouere, ianuas aperire mortis, gehennae soluere legem vetustam, deturbare antiquissimum ius poenarum, repositere Lazari animam ab inferis viam reditus innouare, occurrere tartari tota furens potestas, praerens adictum superni principis, excelsi regis portas decretum, gestans latam tot seculis Deo loquente sententiam, & videns hominem, sciscitabatur quis iste esset, quid auderet quid sibi vellent, cur solus, aut sine tremore tremendos mortis lacessat & accessus. Cui dicenti quis esset, responderunt prophetica voce ministri resurrectionis angeli, Ipse est rex gloriae, ipse est fortis & potens in praelio. Sed refert tartarus, Ego regem gloriae in caelestibus scio omnibus potestatibus caelici praesidere, cuius nutum tota sustinere non potest creatura: hunc autem video de terrenis vnum, concretum limo, corpore mortali septum, & in ipso habitu hominis hominibus viliozem, & ad summam cito dandum sepulchro, subdendum meae protinus esse ditioni. Sed persistentibus angelis, & repetentibus: Ipse est dominus virtutum, ipse est rex gloriae, ipse caeli praesul, ipse creator mundi, ipse saluator saeculi, ipse redemptor omnium, & de qua furis tu, sator ipse sententiae, ipse tuum calcaturus caput, ipse tuum contriturus impetium, ipse te suo iudicio perditurus, qui reos iustus capere, aeternalis innocentes, sanctos di-*

Psa. 23.

pis, ipsi Dei filio comminatis. Redde ergo vnum, priusquam multos cogaris exolvere. Sed tartarus adhuc ista non credens, per consuetos nuncios recurrit ad caelum, haec inuidiosa interpellatione deploratus. Ego domine, & si extremum creaturae tuae, & si mihi seruitio mancipatus, praecipua tua inuolabili lege seruo, perijuro ne quis sententiae tuae vetustum ius nouus temerator immuet: sed apparuit homo qui dicitur Christus, tuum se filium iactans, sacerdotas tuos notat, scribas tuos arguit, sabbatha tua violat, legem tuam soluit, & animas exemptas carne, & poenae iam, meaeque custodiae deputatas ad corpora in quibus scelerate vixerant, redire compellit: & tantis quotidie procedit ausibus, ut Lazarum iam carcere nostro clausum, iam lege nostra vinculum, iam in iure nostro manentem, effraetis claustris inferi conetur eruere: aut cito subueni, aut si patefecerit semel ianuas, omnes quos tot saeculis seruauimus, nunc amittis. Ad haec filius de sinu patris respondit, Pater iustum est, ut carceri non innocentes teneat, sed nocentes: poena non iustos cruciet, sed iniustos. Quam diu sub vnius hominis culpa, propter Adae solius noxam, patriarchas, prophetas, martyres, confessores, virgines, viduas, in castitate coniugij permanentes, omnes aetates, vtrumque sexum, certe paruulos nescientes bonum vel malum, hic carnifex ad se trahere crudeli infestatione non cessat? Pater ego moriar, ut non moriantur omnes: Pater ego Adae debitum solvam, ut per me tibi viuam, qui per Adam moriuntur inferno: Pater propter sententiam tuam ego meum sanguinem fundam: tantum est ut ad te tua redeat creatura: precium chari tibi sanguinis mei redemptione sit omnium mortuorum. Ad haec totius Trinitatis consensus, & Lazarum praecipit exire & tartarus ad reddendos omnes mortuos Christo iustus est obedire: hinc est quod filius clamat, *Pater gratias tibi ago, quia audisti me.* Testatur Apostolus, quod Christus aduocatus noster sit apud patrem, denique quando conuincat patri: quando stat, officio fungitur aduocati. Tunc Christus peracta aduocatione clamat voce magna, *Lazarus, veni furas.* Tunc tartarus ligatis manibus & pedibus, Lazarum retulit ad superna: timens, & tremens, ne dum soluit, ne dum moras facit, ne dum tardius refert vnum, omnes cogere tur afferre: sic factus est viuorum relator, qui raptor esse consueuerat mortuorum. Nam quare Christus vincula inferni dirupit,

Hebr. 4

mortis ligamenta dissoluit, nisi ut nobis monstraret inferni tremendam seruitutem? Nam si de Moyse corpore diabolus angelo contradixit, quomodo non tartarus Christo de vita & de resurrectione Lazari contradicet? Orate fratres, ut qui gustu resurrectionis Lazaro propinante suscepimus, redeunte Christo vniuersalis resurrectionis voces mereamur audire.

De diuite & Lazaro. Sermo LXXVI.

Das hodie a duobus evangelistis editas, ita recitari fecimus lectiones, ut sermone nostro vester intellectus occurreret. paterent abdita. Lazari resurgens occasio, cui alterius nos Lazari compulerit facere mentionem, ex sequentibus audietis: modo in humani diuitis, & Lazari pauperis, stupendas vices, pauendas successiones, conditiones admodum lamentandas in medium producere & afferre gestimus: quia diues qui participem pauperem in bonis presentibus audire contempsit, in futuris malis compatiens pauperem non meruit inuenire: nec ardens aquae refrigerium percepit, & stanti pauperi fame panis refrigerium qui negauit. *Cum esset, inquit, in tormentis, eleuauit oculos suos, & vidit Abraham de longe, & Lazarum in sinu eius. Gratis respicit modo Lazarum sortum, qui ante deosum Lazarum videre despexit. De tali-ram. Cum esset in tormentis. Pungit poena, quae non poenitendo compunxit: & vexant tormenta, quem Lazari vulnera non mouerunt: nec gratis aculeos percipit poenarum, qui in purpura volubatur ingratus. Vidit Abraham de longe. Longe illi erat Abraham, cui non fuerat proximus pauper. Vidit Abraham diuitiarum consortem, sed in humanitatis exortem: & Abraham diues, sed plus humanitate, quam censu, tu diues in humanitate tua maior tuis diuitiis extitisti: Abraham sibi peregrinus, cuius hospitiu fuit, tu palatia possidens, rectum pauperi non dedisti: Abraham dum seruos suscipit, dominum sic recepit, & cunctis hominibus ponens panes, ipsum dominum suam suscepit ad mensam tu dum singulari pauperi negas micam, styllam refrigerij perdidisti. Et ipse clamans dixit. Sic clamat ibi, qui hic clamantes contempsit audire. ibi casta vox est, istic inanis est clamor. Audi prophetiam dicentem, *In inferno autem quis confitebitur tibi? In inferno quis misericordiae locus: in tormentis quae spes veniae, & in hora sententiae**

Iuc. 16

Psal. 16

Psal. 6.

sententiae tempus indulgentiae quis requirit? *Pater Abraham misere mei.* Crudelis fili, quam misericordiam petis, quam tibi negando pauperi tu negasti? *Et mitte Lazarum.* Miser fili, si Lazarus ad tuam mentem venisset, tu ad istum discubitu non venisses. *Et intingat extremum digiti sui in aquam.* Qui claudit manum pauperi, extremi stipem digiti sic deposcit: & sicut a quo guttam, qui vini lacus, ne guttam daret, inclusit. *Et intingat extremum digiti sui.* Qui diuitias suas non miserando pauperi dedit, sibi misericordiam sic minorat. *Et refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.* Quasi reliquum corporis ab incendio haberet immune: sed lingua plus ardet, quae misericordia ut fieret, iubere neglexit: in lingua maius sentit incendium, quae maledixit pauperi, misericordiam contradixit: lingua in tormentis prima est, quae derogando pauperi pauperis blasphemauit auctorem. Sed audiamus iam quid responderit Abraham. *Fili, inquit recordare, quia receperis bona in vita tua, & Lazarus similiter mala.* Nemo putet audiendo ista, quia diues pro bonis receperit bona, quando hinc magis reus est, quod cum a Deo pro malis receperit bona, bona pro bonis Deo reddere contempsit. Nam de diuitiis tantis nec victum dedit pauperi, nec sacrificium Deo minima oblatione dependit. At pauper diues vulnere, censu nudus, exutus corpore, vestitus poenis, animam quam solam non tenebant vulnera Deo in hostiam iugiter offerebat. Hinc est, quod recipit pro doloribus requiem, pro opprobrio gloriam, pro contumeliis honorem, pro despectu gratiam, pro poenis immortalitatem, pro vulneribus premia, pro siti refrigerij fontem, pro fame caelestis mensae delicias sempiternas, & quem diuitis angulus non cepit, sinus diuinae consolationis includit. Tu diues fulgens quondam purpura, nunc tegere sumo, pro coccino vestire flammis: pro molli discubitu sustine tormentorum dura, pro lautis ferculis epulare poenas, copias inopia compensa, ebrietates siti digere, pro odoribus aspersere foetore: & cui astituerunt voluptatis obsequia, astant tibi ministeria nunc poenarum, qui ista tibi despiciendo pauperem taliter tu mutasti. Adiecit autem Abraham, diceus, *In his omnibus inter nos, & vos chaos magnum firmatum est, ut qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transire.* Dicendo sic, tam iustos, quam iniustos ante aduentum domini apud inferos fuisse declarat, & discretos locis tantum, non

regionibus aperit fuisse diuifos. Postquam vero dominus re-
 surgens à mortuis aperuit infernum, patefecit celos, paradisi
 claustra referauit, dedit sanctis paradisi intrare requiem, ad
 caeli gloriam peruenire. Illa quia sic credit, intelligit quid
 mortalibus veniens donauerit Christus. In sapienter ergo di-
 ues parat apud inferos murari loca, quando hic agendo ho-
 mo bene, vel male: ibi sibi terminum aut pœnæ, aut quietis
 indicit. Stultus in vita diues, stultior inuenitur in pœna: &
 qui honorum suorum nesciuit tempus, nec malorum suorum
 tempus miserandus agnoscit. *Rogo te pater.* Modo rogas, mo-
 do tibi tempus patiendi est, nō rogandi. *Rogo te pater.* Quid?
Ve mittas Lazarum in domum patris mei. Ante quàm bene ia-
 cuit Lazarus: ad illam ianuam, in qua fame sua inhumanita-
 tis tuæ titulos fixit vbi postes tuos suis vlcibus laurcauit, v-
 bi sanie sua pinxit micæ tuas. Patere ergo stare vices, iam de-
 pone dolos, licet quia tu Lazarum non potes si videre: scitur
 quia plus te felicitas Lazari, quàm gehennæ torquet in cen-
 tidium. *Respondit Abraham, habent Moysen & prophetas, audiant*
Exo. 14. illos. Hic est, si Moysen qui regna Ægypti elementis secum
Exo. 17. militantibus truit, qui siccauit mare, qui durauit fluctus, qui
Exo. 17. lapides in fluentia conuertit, qui solem exit nube, qui no-
num. 16 diem luce radiabit, qui celum fecit pluere carnes, torare pa-
 nes, non solum non audierunt, sed & occidere sunt moliti,
 isti Lazarum dignabuntur audire, quem tot vulnera sepiunt,
 quot Moysen cinxere virtutes? patere, & me sentire quod ge-
 nai, & tu patere quæ fecisti. *Non pater Abraham, Vere non pa-*
ter, quia non erat Abraham filius, sed gehennæ. Non pater A-
bram, sed si quis irris à mortuis ad eos, penitentiam agent. Hoc
 diues de corde omnium dicit, hoc de desideriis cunctorum
 petit, hoc de votis omnium loquitur mundanorum, omnes
 enim susurrare consueuimus. O si quis veniret à mortuis, &
 quod ibi agitur hic referret, omnes crederent ei. Certe, vt du-
 bitantes dicerent, quis inde venit, vnde nemo venit? Post
 mortem quòd sit aliquis, quis probabit? Omnes audita lo-
 quimur, dictis insinuata sentimus: nā quid veri fides habeat,
mersum est in profundum, sed per fidem, non ignorantia esse
 quòd sic loquimur, cum ita credimus, hodie beati Iohannis
 Evangelistæ lectio secuta monstrauit. Nam sicut diues petit,
 Deus pro Lazaro Lazarum misit. Sed quid missus, quid desi-
 deratus, quid resurgens profecerit, patienter audite. *Cogitant-*

*Aggopham. fidei
 dicitur. in m. 11.
 dicitur. in m. 11.
 lego*

*in m. 11. dicitur
 dicitur. in m. 11.
 dicitur. in m. 11.*

Ioh. 12

vult inquit, princeps sacerdotum, vt Lazarum interficeret, quia mul-
ti propter illum abibant ex Iudæis, & credebant in Iesum. Quali ad
 hoc desideratus adueniret, vt iteratae mortis pericula susti-
 neret. Nolunt, nolunt referri visa, qui volunt audita non cre-
 di. Scimus, scimus, & vitam parati bonis, & malis tormenta
 parparari: sed dum vitis capti virtutum: tempus nolimus
 aduenire, fingimus nescire quod scimus, & post mortē quid
 sit nolimus ab inferis venire qui dicat, cum de celo Christus
 veniens, & ab inferis ipse rediens, & quid bonos in caelo ma-
 neat, & quid malos expectet in inferno, & verbo docuerit, &
 firmauerit exemplo, sed forte ideo nec ista credimus, nec
 Christum volumus aduenire, quia mundum transire nolu-
 mus, imò non quia mundum transire nolumus, sed quia do-
 lemus vitia præterire. Christus venit non vitam fugare, sed
 mortem: mortem fugare, non vitam: mundum reuocare, non
 tollere: vitia perdere, non suam disperdere creaturam. Sed o-
 rat fratres, vt veniens nos inueniat tales, quales regni sui cu-
 pit & præcipit esse consortes.

In orationum dominicam. Sermo LXVII.

Accepistis auditum fidei fratres charissimi, formam do-
 minicæ orationis audite: Christus breuiter orare docuit,
 qui cito vult postolata præstare. Aut quid petentibus se
 non dabit, qui seipsum non petentibus dedit? Aut in re-
 spondendo quam facit moram, qui in distandis precibus vo-
 ta supplicum sic præuenit? Hodie quod audituri estis stu-
 pent angeli, miratur celum, pauet terra, caro non fert, audi-
 tus non capit, non attingit mens, tota saluare non potest
 creatura, ego dicere non audeo, tacere non possum: Deus det
 vt & vos audire possitis, & ego dicere. Quid est magis tremē-
 dum, quòd se dedit terris Deus, aut quod vos dat celos: quòd
 societatem carnis intrat ipse, aut quòd vos facit consortium
 diuinitatis intrare? quòd mortem sumit ipse, aut quòd vos
 resumit ex morte? quòd ipse in vestram nascitur seruitutem,
 aut quòd vos sibi gignit in liberos? quòd suscipit paupertatem
 vestram, aut quòd vos sibi facit heredes, sui vnici coher-
 edes? Est vtique terribilius, quòd terra transferatur in cælum:
 homo deitate mutatur: seruitutis fors dominationis iura sur-
 titur. Sed hoc quantum metuedum sit, tamen quia causa non
 docentem respicit sed iubentem, accedamus filioli quo vo-
 car charitas trahit amor, inuitat affectio: Deum patrem vi-

X

179

179

*Inuentum. in
 Ioh. 12. 4*

scera sentiant, vox personæ, loquatur lingua, spiritus clamet, & totum quod est in nobis, respondeat gratiæ, non timori: quia qui iudicem mutavit in patrem, amari voluit, non timeri. *Pater noster qui es in caelis.* Hoc com dicis, non sic habebas, quasi non sit in terris: non sic accipias, quasi sit loco clausus qui claudit omnia: sed intellige esse tibi genus è cælo cuius pater habetur in cælo: & age ut vivendo sancte sancto respondeas patri. Dei filium ille se probat, qui vitis non obscuratur humanis, qui divinis virtutibus elucescit. *Sanctificatur nomen tuum.* Cuius genus sumus, eius censemur & nominemur ergo, ut nomen eius quod in se, & per se sanctum est, sanctificetur in nobis: nomen enim Dei aut honoratur ex nostro actu, aut ex nostris actibus blasphematur: Audi Apostolum dicentem: Nomen Dei per vos blasphematur in gentibus. *Veniat regnum tuum.* Et quando non regnavit Deus? Petimus ergo, ut qui sibi regnavit semper, modo regnet in nobis, ut & nos in illo regnare possimus. Regnavit diabolus, regnavit peccatum, regnavit mors, & fuit diu captiva mortalitas: petimus ergo, ut regnante Deo, pereat Diabolus, deficiat peccatum, moriatur mors, captivitas captivetur, ut nos liberi perpetuam regnemus in vitam. *Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra.* Hoc est regnum Dei, quando & in cælo, & in terra Dei voluntas est sola, quando in omnibus hominibus Deus mens est, Deus vivit, Deus agit, Deus regnat, Deus est totum, ut iuxta illud Apostoli, Sit Deus omnia in omnibus vobis. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Qui patrem se nobis dedit, qui sibi nos adoptavit in filios, qui retum nos fecit hæredes, qui nos nomine sublimavit, qui nos suo & honore donavit, & regno, ipse nos ut panem quotidianum postulamus, addidit. In regno Dei, inter munera divina, quid querit paupertas humanam tam bonus tam pius, tam largus pater panem filiis non nisi postulat indulget? Et ubi est illud? Nolite solliciti esse quid manducetis, aut quid bibatis, aut quid vestiamini. Hoc petere iubet, quod prohibet cogitare, quatenus cælestis pater cælestem panem, cælestes filij ut postulamus hortatur, ipse dixit, Ego sum panis, qui de cælo descendit. Ipse est panis, qui satus in virgine, fermentatus in carne, in passione confectus, in fornace coctus sepolehri, in Ecclesiis conditus, illatus altaribus, cælestem cibum quotidie fidelibus subministrat. *Et dimitte nobis delicia nostra, sicut*

Mat. 6.

Rom. 2.

1. Cor. 13.

Mat. 6.

Iou. 6.

Et nos dimittimus debitoribus nostris. Homo si sine peccato esse non potes, & vis semper dimitti tibi totum, dimitte semper: quantum vis dimitti tibi, dimitte tantum: quoties vis dimitti tibi, toties tu dimitte: imò quia vis totum dimitti tibi, totum dimitte: homo intellige, quia remittendo aliis, tu tibi veniam dedisti. *Et ne nos inducas in tentationem.* Quia in seculo est ipsa vita tentatio. Tentatio, inquit ille, est vita hominis. Rogamus ergo, ut nos arbitrio nostro non relinquat, sed in omni actu paterna nos pietate constringat: & in vite tramite cælesti moderatione confirmet. *Sed libera nos à malo.* A quo mala diabolo quippe, ex quo est omne malum. Rogamus liberari nos à malo, quia malo qui non carverit, frui non potest bono. Si adhuc non nati, si adhuc in vtero constituti, patrem petunt, expetunt regnum, quare sit questio, quòd semper Dei filius in Dei patris manse arcano? Si Ecclesia generat, ratio non est, est cæleste mysterium, quòd in patre Deo Dei filius fuerit, quomodo humana ratiocinatione traçetur non est, non est humano modo divinitas æstimanda: audisti Deum, nil terrenum cogites, nil humanum: audisti patrem Christi, hoc per substantiam crede: audisti patrem tuum, hoc crede per gratiam: ille ut esset filius habuit semper, te esse filium dedit modo. Sic ergo te filium scito, ut verum te esse non nescias: sic audi ad Christi similitudinem te reductum, ut semper te Christo cognoscas esse subiectum.

Iob. 7.

In eandem, Sermo LXVIII.

Conditio mortalis, terrena compago, limosa substantia, vite ac mortis incerta, labore attrita, cõsumpra pornis, putredini ac pulveri subiecta natura capere non valet, æstimare non sufficit, fugare non aóder, credere pertimescit, quòd hodie cogitur confiteri: tantam donorum dei gratiam, promissorum magnitudinem, munerum largitatem, fragilitas humana vnde promereri valeat non potest invenire. Hoc reor non ambiguum Abacuc prophetam mentis intuitu prævidisse: dum se tanto pavore concassum, huius auditus rutiliter exagitatum tremore, dicit, Domine, audiui aóditum tuum, & timui: Consideravi opera tua, & expavi. Auditum timuit, non quia tunc propheta taurus audierit dominum, sed quia tunc servus dominum suum sibi conuersum reperit, & audiuit in patrem: non quia mundi huius fabricam elementis ita sibi dissolis consonantem contempletus ex-

Abac. 3.
Iuxta
LXX.

pauit, sed quia pietatis erga se tanta considerans tunc opera admirationis tremore concussus est, & pauore. Consideranti, inquit, opera tua, & expaui. Adoptatum se tunc stupuit in filium, quando perdidit ipsius fiduciam seruitutis. Denique ut sciat huius orationis quam vobis hodie diuinitas inlinuat, & infundit affectum, propheta tunc audet cælitus precepti huius muneris quodammodo pauore solutus. Quid uerum dixerit peruidere, Custodiui, inquit, & expaui venter meus à voce orationis labiorum meorum. Posteaquam diuini muneris senserat largitatem, custodiuit se, ne se hostem, ne inimicum, ne latronem se iterum sicut in paradiso sustineret: sit vigilantior, sit sollicitior sui custos, qui se post tantæ rei iacturam cælestem thesaurum in vasis fictilibus custodiuit. Et expaui venter meus. Venter cordis in rena nominat hic propheta: quia sicut venter cibus, cor sic sensibus pascitur & repletur. Et expaui venter meus à voce orationis labiorum meorum. Si intellectus cordis infuderat ori vocem, labiis dederat verba, cur vota sua, cur desideria sua, cur ex hoc quod est exoraturus expaui? Quia non suggestioe sui cordis, sed diuini spiritus loquebatur assatu. Audi Paulum dicentem. Misit Deus spiritum filij sui in corda nostra clamantem Abba pater. Quod auditum cum ad interna transmitteret, tantum se meruisse mirabatur: & interna tota hominis pauebant. Merito adiecit, Et intrauit tremor in ossa mea, quia ipsa propheta viscera vexabatur. Et subtus me, inquit, commota est virtus mea. Quid est subtus met quatenus ipse, idemque homo sussum per gratiam iam lenatus iacebat subtus pristinam per naturam: nec virtutem cælestem virtus poterat sustinere terrena. Iam fumauit mons Sina, cum daturus legem Deus descendit in montem, Quid caro faceret, cū descendit deus in carnem carni gratiam collaturus? Venit pater, quia homo deum, seruus dominus non ferebat. Et quia fidelis est in verbis suis, qui dixit, Aperi os tuum, & implebo illud. Aperite nunc ora vestra, ut ipse ea tali prece, tali repleat & clamore. *Pater noster qui es in cælis.* Vbi sunt qui de Dei promissione distindunt: hęc quam cito fidei est remunerata confessio: mox ut Deum vnici filij confessus es patrem, tu ipse es Dei partu adoptatus in filium, ut esses cæli hæres, qui paradisi exul habebatis, & terræ: & ideo nunc vocat. *Pater noster qui es in cælis.* Quia fuit tibi quondam pater, qui te resoluuit in li-

Gala. 4

Exo. 19

Psal. 18

Mat. 6.

num, qui te ad claustra duxit, & pertraxit inferni terram ne feciar, amorem carnis ignoret, patrem pulueris non requirat, nihil in se viui licere permittat, qui deum patrem cælestem repetit ad naturam. Et qui se dei filium credit: actio, vita, moribus, honestate, tanto generi respondeat, ne iterum ad terram descendens ad ipsam tanti genitoris tendat iniuriam. *Sanctificetur nomen tuum.* Si nomen Christi cæcis visam, eursum claudis, defessis vario languore sanitatem, mortuis dat vitam, teque homo ipsum, totamque sanctificat creaturam, quem admodum tu ipsius nominis oras, & exoptulas sanctitatem? Quia à Christo vocatus es Christianus: & ideo supplicas ve prerogativa tanti nominis meritis in te subsequenteribus roboretur. *Adueniat regnum tuum.* Denotionem mandat, exigit desideria, vota perquirat ipse, qui aduentum suum in sua continet potestate. Fidelis est ille miles, qui regis sui presentiam sitit, exoptat regnum, exoptat & concupiscit triumphos: sed hic petis, ut tibi, & in te adueniat regnaturus, in quo diabolus arcem, mors imperium, diu infernus gessit, & tenuit potestatem. Oremus ergo charissimi, ut Christus semper suo regnet in milite: ut miles semper suo triumphet in rege. *Fiat voluntas tua, sicut in celo, & in terra.* Beatus dies ille, qui tercenorum iungit, sociat, exaquat cælestibus voluntates, ut inter dispares substantias, vna atque eadem sit voluntas. Hæc est fida pax, inconcussa concordia, gratia perseverans, quando per vnus domini ordinem familia natura diuersa, voluntate sit vna: eadem reperitur & sensu. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Post cæleste regnum panem qui postulerit temporalem? Sed quotidianum, & in diem vult nos in sacramento sui corporis panis viaticum postulare, ut per hoc ad perpetuum diem, & ipsam Christo perueniamus ad mensam, ut vnde hic gustum sumpsimus, inde ibi plenitudine, totaque satisfietates capiamus. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut nos dimittimus debitoribus nostris.* Qui sic petit, & debita non relaxat, iste se etiam per quod orat, accusat: qui sibi tantum donari postulat, remitti tantam, quantum ipse remisit, & donat, ad placitum deum, deum taliter inuitat ad pactum. Quisque quærum ipse præstiterit alteri, tantum sibi exigat & ipse præstari. Dimittenda sunt autem fratres debita, non pecunie solum, sed omnium causarum culpatum, criminum, quicquid homo incurrere poteris, in his tibi cum incurrerit alter, ignosce. Fi-

dens, peccatis suis petit veniam, qui peccati libenter ignoscit. *Et ne nos inducas in tentationem.* Hoc petere miles multis modis cogitur frater, ne fragilitas ipsius aua, & de se tumore præsumens, nec vitium suarum modum colligens, in conspectu male cauta succumbat: deinde offensus deus tradat tentationibus, quos relinquit. *Sed libera nos à malo.* Satis de se humiliter sentit, nec saluari per se præsumit, qui ut à malo per deum liberetur, implorat. Signate vos. Intelligite filioli quanta peccatorum, quanta fortium gloria sit, & potestas, quando tanta virtus in ipso conceptu, tanta maiestas aperitur in partu. Nondum natus patrem vocat, sanctitatem postulat, regnum petit, dat iura terris, terrenas celestibus exæquat voluantes, & laboribus profuturis exigit iam devotus annonam. Panem nostrum, inquit, quotidianum da nobis hodie. Beati estis, qui cepistis ante pugnam vincere, ante triumphare, quam vivere: ante ad patris promptuaria, quam matris ad gremium pervenire: ante pastum gregis, quam succum lactis invadere: toto ante victoriarum sonare iubilo, quam vagitu respondere cunarum. Vere, ut dixit Apostolus, infirmum dei fortius est hominibus. Aut quis poterit tanti conceptus referre sacramentum? ubi virgo mater parit orbe quotidie, nec relinquit posteros ad laborem, sed æternam gemina præmittit ad gloriam.

I. Cor. I.

*In eandem,**Sermo LXXIX.*

Putane mortale pectus dominicæ charitatis erga nos magnitudinem capiat? Poterit terrene corporis pondere mens depressa erga nos divinum intelligat ac sentiat affectum? Nam quicquid cæli micat, radiat, & splendet ornatus, quicquid terra fragrat in floribus, sapit in fructibus, in animantibus gaudet, nostro amore factum, nostræ addictum est fecerunt. Sed quavis magna, parva tamen sunt ad supernæ in nos dilectionis in nos iudicium. Nobis principatus cælorum, nobis æthericæ potestates, nobis supernæ dominationes, nobis angelorum officia excubiis militant indefessis. Sed ista adhuc afferenda in nos divinx necessitudinis parva sunt, & minora, tantumque infima, quantum creatore suo minor est creatura. Deus vultu incontemplabilis, visu imperceptibilis, nullo sensu æstimabilis, inaccessus mente, ne ipso quidem ad plenum notus auditu, quoties, qualiter, quam varie, quam diversè, se humanis aptavit obtutibus quam se cõmunioni, quam

se familiaritati præstitit, & cõcessit humanæ? Cum Noe *Gen. 6.* filij sui facit esse participem: & expiando mundo diluvium præmonet imminere: & torti sæculi ipso custode parvo arce designat in semine. Cum ad Abraham velut hospes advenat, *Gen. 18.* iniuriatus tota dignatione succedit, oblata non respuit, apposita velut esuriens & lassus assumit, & divina collatione velut egens suscipit, & acceptat humana. Hinc est, quod emortua *Gen. 21.* mox senis membra reviviscunt, steriles vetula: iam viscera suscitantur extincta, & natura in vivo cadavere persepulta proditura suum resurgit authorem, & generat plurimos transfacto iam tempore per unum quem crediderat cõditorem. Ad Moysen igneus deus glomeratur in rubro, deinde confert *Exod. 3.* facienda cum seruo, exercetur variis in Aegypto virtutibus, & *Exo. 8.* patet ad nutum famuli: irrogat flagella, vel tollit: & in *Exo. 14.* mari quantus sit, quantumve homini dederit, ulticis vnda demonstrant obsequia: cum sicato gurgite cedit vnda piis: & liquore durato murum præstat, munimen exhibet liberandis: ac tota naturæ suæ virtute de hoste saxillimo triumphatura decurrit. Miro contubernio Israeliticis deus conversatus *Deu. 23.* in castris: numerosas gentes nunc ferit fulmine, nunc tangit *Iosue 10.* grandine, nunc solo iustiarum clangore prosternit: ut sine *Iosue 6.* suctu, sine vulnere deus ducat victrices acies, quas præcedit: affuit desideris, votis annuit singulorum, mox ad interrogata respondit, occulta prodidit, prædixit futura, quæ sita patefecit, regnum contulit, donavit opes, temperavit pluias, secundas præstitit terras, coniugia ipsa filiorum copia & honore decoravit. Sed adhuc parum esse credidit, si affectum suum erga nos præstando prospera tantum, & non etiam adversa sustinendo monstraret. Post omnia mundum suum pauper ingreditur, iacet in cunabulis ut homo: vagitu suo implorat, inquit, exigit quam tibi præstitit ipse pietatem. Parens omnium vsus est te parente, subiectus tibi exiit, cui omnis subiacet altitudo: timuit, quem timēda metuum: fugit, ad quem cuncta confugiunt: cælorum arbiter est hospes in domibus peccatorum: pane pascitur, qui pascet omnes: & quid plura? *Id est, pascitur humanæ largitor veniæ, discitur cordis scrutator, pascitur vitæ dator & redditor: cunctorum resurrectio sepelitur, rem. ut tarda mens hominis, & intelligentia satis pigra, vel morte in se dei probaret affectum, quæ prædictis & innumeris dei*

beneficiis, dei erga se non intellexerat, non fenserat charitatem. Qui ergo esse fecit, dedit vivere, docuit & orare, quia totum voluit prestare, qui sua sibi prece voluit supplicari.

Mat. 6.

Ioh. 1.

Pater noster qui es in calis. Ecce homo tua te voce Christus hodie vt sibi faceret coheredem, dei patris adoptat in filium, dum ait, *Pater noster.* Quod suae dignationis est, tuae esse voluit potestatis, iuxta illud: Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios dei fieri: & tamen iubet dicere, vt dignatio donantis sit, non temeritas praesumentis. *Qui es in calis.* Nō quod non sit in terris, sed te qui caelestem patrem iam vocas, ad caelestem vult tendere, & repetere iam naturam, vt generi tanto vita nostra respondeat, ne terreni mores degeneret, quos caelestis donauit & contulit iam natura. *Sanctificetur nomen tuum.* Non quod tua sit prece sanctificandum, quod te sanctificat nomen, sed quia Christi nomine vocatus es Christianus, petendum tibi est, vt actu tuo nomen hoc sanctificetur, & honoretur in te. Quia sicut virtutum fama nominis tantum respondet ad gloriam, ita male conuersantis infamia ad eiusdem nominis redundat iniuriam: dicente Apostolo, Nomen dei per vos blasphematur in gentibus. Et reuera filij, tunc gentilis nomini derogat Christiano, quando aliter quam profiteatur, & dicitur vivere, viderit Christianum. *Veniat regnum tuum.* Non vt deo veniat regnum habenti semper, sed postulas vt tibi veniat non habenti: & percipias illud quod tibi affectu suo dominus pollicetur, cum dicit, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est a constitutione mundi. Venite benedicti, non dixit veniamus, percipite, nō dixit percipiamus. Nemo miretur, quia patre vocat qui nondum natus est: nam si Iohannes exultat, & Iacob colluctatur in vtero, prudens estimet quid possit natura diuina, si tantum potest per deum humana conceptio.

Rom. 2.

Mat. 25

Luc. 1.

Gen. 25.

In caudis, Sermo LXX.

OMnia quae diuinitus dicta, factaque referuntur, sunt miraculo, sunt stupori, sunt pauenda mortalibus, ipsis etiam caelestibus sunt tremenda: sed nihil tam stupet caelum, paucet terra, expauescit vniuersa creatura, quam quod vos estis hodie nobis dicentibus audituri. Seruus dominum patrem vocare audeat, iudicem suum reus nuncupat genitorem, conditio terrena sua se voce adoptat in filium: qui terrena perdidit, estimat se diuinitatis heredem. Sed audemus, quia praesum-

ptio dicentis non est, vbi auctoritas est iubentis: ipse enim nos hodie dicere sic voluit, qui nos docuit sic orare. Et quid mirum si homines dei consecrauit in filios, quando se hominis dedit & aptauit in filium? Carnis tunc naturam transtulit in diuinam, deitatem quando humanam detulit ad naturam: tunc hominem sibi in caelestibus praestitit coheredem, quando se participem reddidit terrenorum. Aut homini negare quid amotis potuit, quid muneris, qui totum quod erat hominis, etiam peccatum suscepit, & mortem? Aut quomodo hominem in suis prosperis socium nō habebit, qui in aduersis hominis se fecit esse consortem? Homo redi ad deum sic amatus a deo & ad illius gloriam da totum te, qui se totum propter te ad suam deduxit iniuriam, & voca patrem fidens, quem tanto amore tuum probas, sentis, intelligis esse genitorem. *Pater noster.* Quod nondum natus patrem vocat, nemo miretur: deo nata sunt nascitata, futura facta sunt deo. Quae futura sunt, inquit, iam fuerunt. Hinc est quod in vtero suum Iohannes sentit auctorem: & exeat nunciis matri, qui erat suae uescis vitae. Hinc est quod Iacob ante legitur bellare, quam nasci: ante triumphare, quam viuere. Hinc est quod iam sunt deo, qui sibi adhuc non sunt, qui electi sunt ante constitutionem mundi. *Qui es in calis.* Non quod ille non sit in terra, sed vt tu per hoc gemmum esse noveris te caelestem: & si te dei filium esse fateris, vive quasi dei filius, vt actu, vita, virtutibus, tanto possis respondere genitori. *Sanctificetur nomen tuum.* Quia a Christo vocatus es Christianus, petis vt prerogatiua tanti nominis sanctificetur in te: quia nomen dei quod per se, & sibi sanctum est, aut sanctificatur in nobis nostro actu, aut nostro actu blasphematur in gentibus. *Veniat regnum tuum.* Ipse dicit, Regnum dei intra vos est: si intra nos est, veniat vt quid oramus? Est in fide, est in spe, est in expectatione, sed vt in te veniat iam, precamur. Veniat autem nobis, non illi qui semper conregnat patri suo, semper regnat in patre, sed veniat vobis. Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Dicimus, *Veniat regnum tuum.* Vt sic deus regnet in nobis, quatenus in nobis desinat mors regnare, desinat regnare peccatum. Regnavit, inquit, mors ab Adam vsque ad Moysen. Et alibi, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. *Frat. 70.* *luntas tua, sicut in calo & in terra.* Nunc in terra multa sunt pro

Eccle. 3.

Luc. 1.

Gen. 25.

Luc. 17

Mat. 25

Rom. 5.

Rom. 6.

diaboli voluntate, pro seculi nequitia, pro desiderio carnis in celo verò sic nihil præter domini voluntatem: petimus ergo, vt interempto diabolo, vt nouo seculo, vt mutato corpore, vt destructo mortis imperio, vt abolita dominatione peccati, in celo & in terra, in deo & hominibus, vna dei sit, eademque voluntas. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Post regnum caeleste, terrenum panem petere non iubemur prohibente ipso, cum dicit, Nolite solliciti esse animæ vestræ quid manducetis, aut quid bibatis. Sed quia ipse est panis qui de celo descendit, petimus & precamur, vt ipsum panem quo quotidie, id est, iugiter sumus in æternitate victuri hodie, id est, in præsentis vite de conuiuio altaris sancti ad virtutem corporis, mentisque capiamus. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Sic dicendo homo indulgentiæ modum, mensuramque veniæ tibi dedisti, qui à domino tantum tibi petis dimitti, quantum dimiseris ipse conseruo. Dimitte ergo delinquenti in te totum, si vis ipse de tuis nihil domino debere delictis: in altero dimitte tibi, si vis ipse, vindicem vitare sententiam. *Et ne nos inducas in tentationem.* Deus, sicut scriptum est, neminem tentat, sed tentare dicitur, cum contumaciter euntes ad tentationem laqueos derelinquit. Sic Adam tentatoris incurrit insidias, dum sui præcepta deserit conditoris. Vnde autem & à quo tentaretur homo, prodit sic dicendo, *Sed libera nos à malo.* Hoc est, à diabolo, qui totius mali & auctor est, & origo: diabolus natura caelestis fuit: nunc est nequitia spiritualis, ætate maior seculo, nocendi vsu tritius, lædendi arte pericissimus: vnde non iam malus, sed malum dicitur, à quo est omne quod malum est. Hinc est quòd propriis viribus liberari homo non potest, carnalibus vinculis illigatus. Petendū nobis est ergo, vt deus nos à diabolo liberet, qui Christum terris vt diabolum vinceret commodaui. Clamet homo, clamet ad deum, clamet, libera nos à malo, vt à tanto malo solo Christo vincente liberemur. *Pater noster qui es in calis.* Orandi thema, materiam petendi, supplicandi normam paucissimis in verbis ipse tibi qui tibi est exorandus indulsit: vt ex hoc tu petendi sumas sensum, intellectum postulandi capias, mensuram colligas impetrandi: & breuissimo magisterio orandi lacissimam capias disciplinam, simul quia ad amoris iudicium rex ipse officio functus est aduocari, vt preces qui-

Matth. 6

Ioan. 6.

Iacob. 1.

Gen. 3.

bus responsus erat, ipse dicitaret. Cunctatio ablata est impetrandi omnis, imò fiducia collata est tota promerendi, quando ipsum se legit in precibus qui rogatur. Metus locum non habet, vbi à patre filius pietate interprete desiderat quæ facta sunt impetrare.

In eandem,

Sermo LXXI.

FRATRES charissimi, qui vos donauit credere, ipse vos docuit & orare: & totam petendi formam paucis aperuit in verbis: quia cum patrem postulat, multa prece filius non laborat: sicut enim petere cogit necessitas genitum, ita vrget charitas dare genitorem. Pater ergo qui sponte præstat, non tam vt petatur, quam quid petatur offendit: vt filius petendo iusta placeat, qui potest stulta postulans displicere. Audite patrem, & vos filios esse iam credere, vt quæ petieritis incunctanter impetrare possitis. Quid valeat fides, credulitas quid possit, quanti sit confusio, hodie monstrantur in vobis. Ecce Trinitatis trina confessio in caelestem sobolem de terrena susculit seruitute: ecce fides quæ deum locusta est patrem, patrem vobis deum hodie conquisiuit: ecce vox quæ confessio est deum filium, vos dei adoptauit in filios: ecce credulitas quæ deum spiritum proclamauit, de carnis substantia mortali in viralem spiritus substantiam vos mutauit. Quis pietatis tantæ dignus inuenietur assertor? Deus pater homines dignatur hæredes, Deus filius non dedignatur seruos cohæredes, Deus spiritus carnem consortem diuinitatis assumit, sic caelum possessio terrenorum, & inferis addicti iurisdictione suscipiuntur in supernis, Apostolo probante, cum dicit, An nescitis quia angelos iudicabimus? Vocate ergo deum patrem, vósque & si nondum natos, iam tamen designatos filios esse iam credite, & date operam: quatenus sit vobis caelestis vita, sint vobis diuini mores, & forma deitatis tota vestra præferatur in forma, quia caelestis pater respondentes generi filios muneribus dirat diuinis: degenerantes ad pœnalem reuocat seruitutem. *Pater noster qui es in calis.* Succumberet conscientia seculi, terrena conditio solueretur, nisi nos ad hunc clamorem ipsius patris auctoritas, ipsius filij spiritus excitaret. Misit, ait, deus spiritum filij sui in corda nostra clamantem Abba pater. Lacessit mens, caro deficit ad diuina, nisi deus quæ fieri iubet, impleat ipse qui iubet. Quando ausa mortalitas deum vocare patrem nisi modo, quando superna virtute

1. Cor. 6

Luce 11

hominis animantur interna? *Pater noster qui es in celo.* Homo quid commune cum terris tibi, qui consistis tibi genus esse de caelis? Ergo caelestem vitam monstra in habitatione terrena: quia si quid in te pessierit terrena cognitio, caelo maculam, caelesti generi iniuriam intulisti. *Sanctificetur nomen tuum.* Nos petimus, ut sanctificet nomen suum deus, quod sanctitate sua totam saluat & sanctificat creaturam. Fratres hoc nomen est, quod supernae potestates pavent, quod tremenda suscipiunt terrore: hoc nomen est, quod mundo perditio dat salutem: sed petimus, ut nomen dei actu nostro sanctificetur in nobis: nobis enim bene agentibus benedicatur nomen Dei, nobis male agentibus blasphematur. Audi Apostolum dicentem, *Nomen dei per vos blasphematur in gentibus.* Petimus ergo, petimus ut quantum nomen dei sanctum est, tantum nos eius mereamur in nostris mentibus sanctitatem. *Veniat regnum tuum.* Quasi non semper fuerit, ac sit, sic regnum Christi ut veniat nunc cogamus. Et ubi est illud, Regnum dei intra vos est: Intra nos est fide, sed ut te veniat, supplicamus. Fratres, quandiu diabolus vario nequitiarum genere, multimoda arte fallendi rerum aciem turbat, sensus hominum, moresque confundit, sevit idolis, sacrilegiis furit, fallit auguriis, diuinatione mentitur, signis decipit, illudit astris, spectaculis occupat, obsidet vitium, peccatis vulnerat, criminibus sauciat, desperatione prosternit, Christi regnum prolongat & absentat a nobis. Petimus ergo ut veniat tempus, quo mali tanti auctore pereunte, mundus totus, creatura tota, totam solius Christi regnet & triumphet ad gloriam: & fiat quod sequitur, ut sicut in caelo, ita & in terra vna domini sit voluntas. Sit terra caelum, vita deus, tempus aeternitas, patria requies, census innocentia, honor immortalitas, furia castitas, deus totum. Addidit, *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Post paternitatem dei, post diuini nominis sanctitatem, post caeli regnum, quotidianum panem iubemur exposcere. Christus oblivioni non subiacet, Christus mandatis suis contraria non demandat ipse dixit, Nolite solliciti esse animae vestrae quid manducetis, aut quid bibatis. Sed quia ipse est panis qui de caelo descendit, qui legis & gratiae mola aptatus est in farinam, qui crucis confectus est passione, qui magnae pietatis fermentatus est sacramento, qui conspersionis lenis leuamentum sustulit de sepulchro, qui ut diuini-

Rom. 2.

Luc. 17.

Mat. 6.

Ioan. 6.

tatis suae calore coqueretur, ipse cibum decoxit inferni, qui ad caelestem cibum quotidianus ecclesiae deseruit ad mesam, qui in remissionem transigitur peccatorum, qui edentes se perpetuam patit & enutrit ad vitam: hunc panem quotidie nobis dari petimus, donec illo die perpetuo perfruemur. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Homo penes te est potestas veniae, in te est indulgentiae ius, tu tibi remissionis auctor es constitutus. Gratis petis veniam, qui tibi in alio indulgere contemnis. Homo tu tibi misericordiae, factus es ipse mensura: quantum quæris misericordiae, fac tantum. *Et ne vos inducas in tentationem.* Tentatio est fratres, species fallens, quae prospera in aduersis, aduersa occultat in prosperis, humanamque ignorantiam dolosus educit in lapsus: petimus ergo ne peccatis impellentibus in tentationum foueas incidamus. Inducere autem deus dicitur, currentes ad crimina cum relinquit. *Sed libera nos a malo.* Hic mali malum designat auctorem, hoc est diabolus. Petimus ergo ut munere hoc vno malis omnibus cum mali careamus auctore. *Pater noster qui es in celo.* Nemo cum se filium clamat, manere se mitetur in habitu seruitutis: ad diuinum germen hodie designatus es, non promotus spes, non rem te uoveris consecutum. Audi Apostolum, *Spe salui facti sumus: spes autem quae videtur non est spes quod enim videt quis, quid sperat: si autem quod non videmus, speramus: per patientiam expectamus.* Hodie adoptionis est dies, hodie promissionis tempus est: audi, crede, expecta, crede creditori tuo, qui tibi credidit debitori, expecta parumper ut veniat, qui te diu sustinuit ut venires: da illi inducias de promisso, qui tibi quicquid erat debiti iam donauit. Aut quare tu fatigaris spe dei, cum genus omne hominum subsistat spe, fide viuat? Agricola nunquam sereret anhelus, si fructum laboris sui de tempore non speraret: viator laborem prolixi itineris non subiret, nisi se ad destinata crederet peruenire: naua mare non intraret incertus, si se lucris sequentibus compensaturum viarum discrimina non speraret: miles tota iuuentutis tempora non ageret in periculis, si senectutis honores copiosissimos non speraret: filius paternae dominationis tempora non daret, si se substantiae paternae non speraret heredem. Et tu si te iam filium Dei credis: iuxta prophetam, *Expecta dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & expecta,*

Rom. 8.

Psal. 26

Ioh. 3. ut hereditatem dei de expectationis fide: & de virtute patientiæ consequaris. Audi Apostolum, Filij dei sumus, & nondum apparuit quid erimus: scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus. Et iterum, Vita vestra abscondita est cum Christo in deo: cum autem apparuerit Christus vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Fratres, beati sunt filij dei, quia & hereditatem rerum omnium possidebunt: & de excessu patris luctus temporum non videbunt.

In eandem, Sermo LXXII.

Quod ego modo cum magno tremore dicturus sum, quod vos estis nunc terribiliter audituri: imò terribiliter vocaturi, stupent angeli, pauescunt virtutes, supernum cælum non capit, sol non videt, terra non sustinet, tota non assequitur creatura. Quid ad hæc mortale peccus? Quid ad hæc mens hominis imbecilla? Quid ad hæc humani sensus angustia? Quid ad hæc humane vocis auræ? Quid ad istud humana lingua cito tacitura? Hoc Paulus inuisibiliter cum *1. Cor. 2* vidisset, prodidit non prodendo, dicens, Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit deus diligentibus se. Hoc *Isa. 53* Isaias cum suo mox cœpisset auditu, ad hoc hominum peruenire posse dubitat, vel fidem dicens, Domine, quis credidit auditui nostro? Hoc Hieremias cum diuino concepisset auditu, partus supernorum sensuum non sustinebat, clamans, Ventrem meum, ventrem meum doleo, & sensus cordis mei perturbati sunt. Hoc *Abac. 3.* Abacuc diuini spiritus perorabat afflatu, cū dicit, Custodiu, & expauit ventem meum a voce orationis labiorum meorum: & intravit tremor in ossa mea, & subitus me commota est virtus mea. Eleuatus virtute dei sensu suam sub se succubuisse virtutem. Longum est super hoc sacramentum pauoris prosequi & dinumerare sanctorum: tempus non sinit diu me in hoc timore demorari, cælestis partus impetus non potest tardare nascentium. Dico ergo, & vos in vtero adhuc penetrati voce cōpello, prouida exhortatione præmoneo: vt antequam videatis matrem, vocetis & patrem: antè blandimenta matris, patris tendatis & festinetis ad regnum: antè patris perueniatis ad panem, quàm matris ad vbera pendeatis. Nec in vos quicquam sibi, aut matris necessitas, aut ætatis tempora vindicet: sed in vobis totum diuino patri, totum cælesti respondeat & occurrat auctori. *Pater noster qui es in cælis.* Hoc est quod pauebam

pauebam dicere, hoc est quod trepidabam proferre, hoc est quod neque cælestium, neque terrestrium quenquam sinebat seruitutis propriæ conditio suspicari: cæli & terra, carnis & dei repente tantum posse prouenire commercium, vt deus in hominem, homo in deum, dominus in seruum, seruus verteretur in filium: fieretque diuinitatis & humanitatis ineffabili modo vna & sempiterna cognatio. Et quidem deitatis erga nos dignatio tanta est, vt seute nequeat quid potissimum mirari debeat creatura: virum quòd se deus ad nostram depomiserit seruitutem: an quòd nos ad suæ diuinitatis rapuit dignitatem. Hinc est homo quòd te diuinitas adhortatur, qui tanto nunc tuo amore flammatur: quòd adhuc in vtero voce tua te deus adoptat in filium: quòd te non fieri solum liberò vult ille, sed nasci: quòd ipsam propter te manumittit naturam: ne quem natum, ne quam maculam imponat ortus pristinae seruitutis. O vos beatos, quibus dominari datum est antè, quàm nasci: antè regnare, quàm viuere: antè ad dei patris gloriam peruenire, quàm prolapsam propriæ vilitatis agnoscere. Ecclesia scilicet mater, quæ vos tales respicit, quæ cum virgo permaneat, genuisse tales & tantos vos taliter se miratur. Olim partus iste præcedentibus designabatur exemplis. Hinc est quòd Iacob in vtero matris cū fratre luctatur, præcipit & triumphos. Hinc est quòd in vtero Thamar gemini de primatus honore præliantur, retardant partus: nec antè lucem capiunt videre, quàm vincere. Hinc est quòd Ioannes exultat antè, & antè suo occurrit auctori, genitricis ex vtero quàm procedat. Et si humana pignora sic antè deo militant, quàm nascantur parentibus, quàm viuant sæculis: quid mirum si ecclesie diuina germina, si deo sua soboles in vtero adhuc quòd sit superni germinis iam faretur? *Pater noster qui es in cælis.* Stupor insurgit, Christus de dei patris pectore matrem vocat, & faretur in terra: & homo de matris vtero patrem vocat, & confitetur in cælis. *Pater noster qui es in cælis.* Quo te homo repente prouexit gratias: quo te rapuit cælestis natura? vt in carne & in terra positus adhuc, & carnem iam nescias, & terram, dicendo, *Pater noster qui es in cælis.* Qui ergo se tanti patris filium confiteatur, & credit, respondeat vita generi, motibus patri: & mente, atque actu asserat, quod cælestem consecutus est per naturam. *Sanctificetur nomen tuum.* Cuius utique genus esse cor-

Mat. 6

Gen. 25

Gen. 38

Gen. 38

Luc. 1.

pinus, eius utique censemur & nomine: & ideo petimus, ut in nobis illius nominis sanctificatio perseueret, honor & prerogatiua nominis, quod sublimauit sic tanti genitoris celsitudo. *Adueniat regnum tuum.* Non illi petimus, cui nunquam defuit regnum: imò qui est ipse regnum, totamque in se regni continet potestatem: sed qui nos vult ad promissam regni gloriam peruenire, monet nos experere omnibus hoc votis. in hoc vult nos totis mentibus inhiare. Quantum nanque est temerarius qui discit de genere: ignarus est tantum qui non gaudet, aestuat, anhelat, cum promissum intendit & pertendit ad regnum. *Fiat voluntas tua, sicut in celo & in terra.* Sicut in celo, sic & in terra: tunc iam totum caelum est, tunc agit dei mens vna omnes, tunc in Christo omnes, & in omnibus Christus, quando omnes solius dei sapiunt, & faciunt voluntates: tunc omnes vnum, imò vnus omnes, quando dei spiritus in omnibus viuit vnus. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Sicut in Psalmo, *Benedictus dominus de die quotidie, ita hic. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Quotidianum iugem dicimus: iugis panis ille est, qui de caelo descendit. Ego sum panis, qui de caelo descendit. Perfectio ergo beatitudinis est hodie, hoc est, in praesenti illius panis, illius panis iam cibo vivere, cuius perpetuitate, quod est quotidie, saginabimur in futurum. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* De supplicantis pectore venia fons emanat & ad veniam refluet: quicquid pietatis exuberat, & effundit in alterum, quando indulget sibi tantum, quantum, alteri condonat. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Satis potest homo misericors, qui cum deo de pietate configit, cum tantum sibi dari, quantum dederit, quantum donauerit, tantum desiderat & donati. Homo sit semper in pectore tuo venia, si vis etiam non timere. *Et ne nos inducat in tentationem.* Haec interpretatione non indigent, quia tentatio diaboli praua & amara est sinistra eius: quando verò hoc fragili conuenimur in corpore, necessario precamur, ut in nos nec tentationi pateat aditus, nec diabolo tribuatur accessus. *Sed libera nos à malo.* Ipse autem dominus deus noster liberet nos à malo, & perducatur ad omne bonum, qui viuit & regnat deus modo & semper, & per infinita saecula saeculorum. Amen.

Psal. 67

Ioan. 6.

De Paschali solemnitate. Sermo LX XIII.

Hodierna festiuitas fratres charissimi nobis vetera non connectit, nec carnes agni seruat in crastinum, sed dum praeterita praesentibus solenni deuotione participat, & pascha nostrum pascha redeunte coniungit, nouam regenerationis ablactat infantiam: quia iuxta Apostolum, Vetera transierunt: & ecce facta sunt omnia noua. Annus domini perficitur temporibus, non senescit, qui tandiu suo recurrit in circulo, quandiu nos ad diem retributionis adducat. Paschalis hodierna solennitas à lacte quos ante genuit nunc repellit, ut solidioris cibi pastu perfectum Christi roborentur in vitam. Fecisse Abraham epulum magnum, totiusque domus suae laetiam suscitasse ablactato Isaac, historia diuina testante cognouimus. Et si senectutis soboles, si steriles vnici, choris tripudiantibus, cithara & tympano, & toto psalterij resonante concentu, vniuersae familiae corda traxit, & commouit in gaudium: quanto magis nos in hymnis spiritualibus conuenit exultare, vel canticis, quando virginis gemitibus ablactatur vniuersa fecunditas? Anna quoque Sarae confertilis, quae lachrymis orationum suarum tandiu madesfecit ariditatem sui corporis & naturae, quandiu fuerat longo vitae tempore negata posteritas. Samuelem diuino muneris susceptum, ablactatum mox diuinum refundit in munus, & laetitiam suam sacrificiorum victimis ad plenitudinem liberationis accumulati: multo magis nos oportet laudis immolatione sacrificium, vota soluere, suauitatis incensum adolere, & lare holocaustorum pinguedine deo patri victimas immolare, quando virgo mater enutrita & ablactata tot numero pignora: quos stellas caeli, patri toto orbe repraesentat, ut impleatur illud propheticum, *Benedices coronam anni benignitatis tuae, & campi tui replebuntur vberitate.* Nemo ergo otiosum credat istud festiuitatis nostrae salutare mysterium, nec existimet pannum nouum veteri nos assuete vestimento, vbi nihil Iudaicae vetustatis nouitati coniungimus Christianae: scientes, Apostolo dicente, nouam totam in Christo nobis emersisse creaturam: sed agnitionem diuinam super te virtutis euehemus ad profectum, ut dum simul nuper nati quid facere debeant imbuntur, & autem geniti quantam deo gratiam de perfectione sua debeant, instruuntur, appendantur colo ij qui modo nati sunt: & pietate tota sub ecclesiae matris

2. Cor. 5

Gen. 27

1. Reg. 1

Psa. 46

2. Cor. 5

vberibus occupentur, trahant teneris faucibus innocentie pactum, in opere sancto brachia meditentur extendere, nitantur in cursu fidei tremula firmare vestigia. Nunquid sic relinquendi sunt iam nutriti, ut non patris cura, patris manu, patris regantur arbitrio? & ita matris consilio, matris fide mutantur, ut non humana solum, sed etiam diuina prudentia percipiant & praecripant salutaria. Sic Iacob suo nimis timidus, matris consilio satis ausus, patris ut praeperet benedictionem, plus mysticus, quam dolosus incessit: nam primogenitum se mentitus non est, quia ille primus est, quem caelestis gratia generat, non natura mortalis: ille nos sub hircorum pellibus figurabat, qui ut moriamur peccato hortatu matris ecclesiae mortificati corporis induimur vestimento, & odore agri continuis confessionum fructibus & vberitate redolemus, donec caecitati Israelitica salutariter illudentes, paternam benedictionem toto fidei praecripiamus arcano dicente

Rem. 1. Apostolo, Caeceas in patre in Israel facta est, donec plenitudo gentium introiret.

De resurrectione Christi. Sermo. LXXIIII.

Aliquantulum nos tacere fratres charissimi & vigiliarum labor fecit, & coegit ieiunij lassitudo: & ideo hodie reddimus de dominica resurrectione sermonem: in qua si diuinum est quod ex virgine nascitur Christus, quantum diuinius est Christus a mortuis quod resurgit? Quod ergo diuinum est, humano non accipiatur auditu. *Vespera, inquit, sabbathi, quae lucebat in prima sabbathi.* Vespera sabbathi, hoc nescit dies seculi, hoc non habet mundi vsus. Vesper finit, non inchoat diem: tenebrescit vesper, non lucebat, non in autortam vertitur, quia lucis ortum ignorat. Vespera mater noctis parturit diem, mutat ordinem, dum agnoscit auctorem: radiat de nouitate mysterium, anhelat creatori seruire, non temporari. *Vespera, inquit, sabbathi, quae lucebat in prima sabbathi, venit Maria Magdalene & altera Maria videre sepulchrum.* Sero mulier currit ad veniam, quae mature cucurrit ad culpam. Vespere quaerit Christum, quae in matutinis Adae se nouerat perdidisse. *Venit Maria & altera Maria videre sepulchrum.* Quae de paradiso perfidiam sumpsit, festinat fidem sumere de sepulchro: contendit rapere de morte vitam, quae de vita rapuerat mortem. *Venit Maria.* Hoc nomen matris est Christi: venit ergo mater in nomine, venit

Mat. 28

mulier, ut fieret mater viuentium, quae facta fuerat mortientium mater: ut quod scriptum est, impleretur, Haec est mater omnium viuentium. *Venit Maria & altera Maria.* Non dixit venerunt, sed venit: sub vno nomine venerunt duae mysterio, non casu. *Venit Maria & altera Maria.* Venit ipsa, sed altera, altera, sed ipsa, ut mulier mutaretur vira, non nomine: virtute, non sexu: & fieret resurrectionis nuncia, quae interuentura & lapsus extiterat de ruina. *Venit Maria videre sepulchrum.* Ut quam deceperat arboris visus, visus repararet sepulchri: & quam prostrauerat illecebrolos aspectus, aspectus salutaris attolleret. *Ecco, inquit, terramotus factus est magnus: Angelus enim domini descendit de caelo.* Tremuit terra, non quia angelus descendit de caelo, sed quia ab inferis dominator ascendit. *Ecco terramotus factus est magnus.* Mouetur chaos, dissiliunt ima terrarum, simeat terra, montium recidunt pondera, orbis fundamenta quatuntur, corripitur tartarus, listatur inferna: addicitur mors, quae in reos tendens incurrit in iudicem, dominata seruis, exarsit in dominum, famiens in homines, prostravit in deum. Merito ergo perit lex tartari, remota sunt inferni iura, potestas mortis ablata est, & in peccati temeritatis suscitauit mortuos cognitoris iniuria: denique redduntur corpora, redintegritur homo, vita reparatur: & constat de venia iam totum, quia in auctoritatem vitae mox est transgressa sententia. *Ecco terramotus factus est magnus.* Modo terramotus magnus, O si tunc vel leuis turbo arborem mortiferam deiecisset, O si nebulae fumus illius molietis tenebrasisset aspectum, O si tetra nubes lethalis pomi speciem caligasset, O si manus tangens inconcessa tremuisset, O si peccati diem tenebasset nox iniusta, & lamenta mundi, & incrementa mortis, & creatoris iniuriam tunc tulisset: sed vitis semper sergauit blandimenta, lenocinantur dulcia delictis, virtutibus vero auctera & fortia sunt amica. *Angelus enim domini descendit de caelo.* Resurgente Christo, morte percuncto terrenis reddidit caeleste commercium: & mulieri cui fuerat: cum diabolo lethale consilium, cum angelo colloquium fit vitale. *Angelus enim domini descendit de caelo, & reuoluit lapidem.* Non dixit voluit, sed reuoluit: reuoluit lapidem, qui aduoluit probauit mortem, & reuolutus exiit resurrectionis auctor. Beatus lapis qui Christum & reuelare meruit & velare: Beatus qui non minus corda aperit, quam sepulchrum: beatus

qui dat resurrectionis fidem, fideique resurrectionem, qui diuinam carnem surrexisset testatur. Muratur hic ordo rerum: mortem, non mortuum deorat hic sepulchrum, domus mortis mansio sit vitalis, veteri noua forma mortuum concipit, patit viuum. *Angelus enim domini descendit de celo, & accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum.* Et angelo quæ causa sedendi erat, cui nulla inerat lassitudo? Sed sedebat vt fidei doctor, vt resurrectionis magister: sedebat super petram, vt soliditas sedis daret credentibus firmitatem. Ponebat angelus super petram fundamenta fidei, super quam Christus erat ecclesiam fundaturus, qui dixit, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. *Erat inquit, aspectus eius sicut fulgur, & vestimenta eius sicut nix.* Ad angeli gloriam non sufficit fulgor, ad caelestem naturam quid facit vestimentum? Sed splendore tali referebat speciem nostræ resurrectionis & formam: quia resurgentes per Christum Christi mutantur in gloriam. *Præ timore autem eius exterriti sunt custodes, & facti sunt veluti mortui.* Miseri quos tunc percussit pavor mortis, quando securitas redditur vitæ: sed crudelitatis ministri, perfidie executores alienæ fiduciam sumere, quomodo poterat de supernis? Obsidebāt sepulchrum, resurrectioni ianuas obstruebant, & ne qua posset intrare vita, mores petire, seruabāt merito eos angeli petculit & prostrauit aduentus. Misera, & sibi semper inimica mortalitas dolet se mori: ne resurgere possit, oppugnat sepulchrum aperte conuenerat, & ad resurgendum quæ quid erat facilitatis asserre, vt esset miraculum de facto, de exemplo spes, de reuerso res, credulitas de videndo. Grandis dementia est hoc, hominem nolle credere, quod sibi desiderat euenire. Hoc de his custodibus hodie dixisse sufficiat: quid autem nostra fides habeat, ne hodie longum sit, post dicemus, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuic & regnat cum patre deus in secula seculorum. Amen.

De eodem, Sermo LXXV.

Quantum à vobis ego, à me tantum peregrinatus est sermo: sed orate fratres, vt sicut me vobis deus reddidit, ita mihi dignetur reddere, & redonare sermonem. *Audi- Mat. 18* *thi euangelistam dicentem, Vespere inquit, sabbathi qua lucefuit in prima sabbathi.* Quid hic intelligit humanus sensus? quid hic humana sapie sapientia? *Vespere qua lucefuit.* Vesper

finit, non inchoat diem, nec lucem parturit, sed tenebras: sed hic elementorum auctor, elementorum vices mutat, vt in resurrectione domini totum diuinum sentias, nil humanum. Denique resurgete Christo fidelibus lucefuit vesper, dies infidelibus tenebre fecit: Discipulis nox mutatur in diem. Iudæis dies veritatis & mutatur in noctem. Ab hora, inquit, sexta, tenebræ factæ sunt super vniuersam terram vsque ad horam nonam. Vt ipsa quæ tota est meridiana claritas obscuraretur, & illud quod scriptum est, impletetur, Occidet illis sol meridiæ, occidet illis: id est, Iudæis: nostris autem, Nox sicut dies illuminabitur. Quia vesper, qui in profundam semper caliginem vergit, totam tunc Christi terendit & erexit in lucem: ac splendore toto tota mortalium pectora ab inferis Christo resurgente compleuit. *Vespere sabbathi* Quia illuminatur per Christum sabbatum, non deletur. Non enim venit solueret legem, sed adimplere. Illuminator, vt in die dominico luceat, clarescat in Ecclesia, quod in synagoga Iudæis obscurantibus fuscabatur. *Veni Maria Magdalene, & altera Maria videre sepulchrum.* Præcedunt Apostolos ad ministerium feminæ, quæ sex viros, ordine discipulos quæ sequuntur: sed non hinc faciunt apostolos legiores, quæ non feminarum formas, sed Ecclesiarum typum deseruit dominicam ad sepulchrum. Maria, & Maria, sic altera, vt ipsa: ipsa vt altera, altera ipsa Maria, Maria mater Christi: vnum nomen duas geminatur in feminas, quia hic Ecclesia ex duobus populis veniens vna figuratur: ex duobus populis, id est, ex gentibus & Iudæis, quia primi nouissimi, & nouissimi primi. *Veni Maria ad sepulchrum, venit ad resurrectionis veterum, venit ad vitæ partum: vt iterum Christus ex sepulchro nasceretur fidei, qui carnis fuerat generatus ex ventre: & eum quem clausa virginitas vitam protulerat ad præsentem, clausum sepulchrum ad vitam redderet sempiternam.* Diuinitatis insigne est clausam virginem reliquisse post partum: de sepulchro clauso exisse cum corpore est diuinitatis insigne. Maria & Maria venerunt, vt viderent sepulchrum: vides quia venerunt, non vt dominum cerneret, sed sepulchrum: nec quærebant cum mortuis iam viuentem, quæ dominum iam resurrexisset credebant. *Angelus enim domini descendit de celo, & accedens reuoluit lapidem.* Reuoluit lapidem, non vt egredienti domino præberet aditum, sed vt dominum mundo iam re-

Luc. 23.

Amos 8. 7sal. 138

Mat. 5.

Mat. 20

surrexisset monstraret: conseruis ad credendum daret fidem, non ad resurgendum domino præstaret auxilium. *Reuoluit lapidem.* Reuoluitur ad fidem, qui ad perfidiam fuerat aduolurus. *Reuoluit lapidem.* Vt idem esset vitæ titulus, qui acceperat mortis tenere custodem. Orate fratres, vt nunc descendat angelus, & totam duriciem nostri cordis euoluat: aperiat sensum clausa nostrorum, surrexisset Christum nostris etiã testetur ex mentibus: quia sicut illud cor cælum est, in quo uiuit & regnat Christus: ita illud pectus sepulchrum, in quo Christus adhuc habetur mortuus & sepultus, Christi mors sicut fuisse, ita petransisse credatur: Christus homo passus, mortuus & sepultus fuit: est, uiuit, regnat, manet, permanet

2. Co. 5. Deus. Audi Apostolum dicentem, Et si nouimus Christum Rom. 6. secundum carnem, sed iam nunc non nouimus. Et, Quod mortuus est peccato, semel mortuus est: quod autem uiuit, uiuit Deo: hoc est, uiuit Deus. *Et accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum.* Sedebat ad docendam resurrectionem, non ad lassitudinem subleuandam. Cælestis natura ignorat lassitudinem, nescit laborem: sed factus est lapis vas angelicæ sessionis, doctrinæ cælestis cathedra, schola vitæ, quia Iudæis ad mortis ianuam, ad cineris seruitium, ad trãste silentium fuerat constitutus. *Erãt, inquit, aspectus eius sicut fulgur, vestimenta autem eius sicut nix.* Vultus claritas à vestium candore separatur, & facies fulguri, niui vestis angeli comparatur, quia fulgur de cælo, nix de terra. Audi prophetam dicentem, Laudate dominum de terra ignis, grando, nix.

Es. 148 In facie ergo angeli claritas cælestis seruatür naturæ: in veste verò figuratur gratia communionis humanæ, & temperatur species angeli colloquantis, vt carnales oculi, & vestiti fecant placidam claritatem, & ex fulgore vultus nuncium sui tremere, & reuerteretur auctoris. *Pre timore autem eius exterriti sunt custodes.* Quare territi quia custodiebant crudelitatis studio, non pietatis obsequio. Ruit, destruitur, stare non potest, quem conscientia destituit, impellit reatus. Hinc est quod angelus percussit impios, pros alloquitur & solatur. *Nolite timere vos.* Hoc est, illi timeant: quatenus non timeant, timeant persequentes. *Nolite timere vos, scio enim quod Iesum qui crucifixus est queritis: non est hic.* Hoc est, ego veni, vt instruerem vos, non vt illum eximerem, qui & rerum factor est, & sui est suscitator. *Non est hic: surrexit*

enim sicut dixit. Vides quia venit angelus, vt factis assereret seruus, quæ dominus prædixerat verbis: & doceret moriendi & viuendi penes illum potestatem fuisse, qui antè suam mortem prædixerat resurrectionem: nam vtique qui scire potuit, potuit & cauere: sed quia vincere potuit, declinare contempsit, quia resurgentis gloria sepeliuit morientis inuitiam. De sequentibus fratres, sequenti sermone tractabimus, quia protrahere nos & dilatate sermonem adhuc recens itineris prohibuit lassitudo.

De eadem, de qua secunda Christi manifestatione facta mulieribus à monumento regressentibus.

Sermo LXXVI.

Superiori sermone Mariam, & alteram Mariam Ecclesiæ sex duobus populis venientis figuram diximus habuisse: hoc ex sequentibus hodie cupimus approbare, si modo nobis vester benignus præbeatur auditus. *Respondens, inquit, Mat. 28 angelus dixit, Nolite timere vos, scio enim quia Iesum qui crucifixus est queritis: non est hic, surrexit enim sicut dixit. Venite, videte locum vbi positus erat dominus.* Angelus prædicat nomen, crucem dicit, loquitur passionem, fatetur mortem, sed resurrectionem mox, mox dominum confiteatur. Et si angelus post tanta supplicia, post sepulchrum agnoscit dominum, suam loquitur seruitutem, & iniuriam passionis totam transisse sentit resurrectionis in gloriam: cui homo aut minoratum Deum in carne iudicat, aut in passione existimat eius defecisse virtutem, aut consumptam dominationem credit seruitute digna? Dicit crucifixum, ostendit locum, vbi positus erat dominus, ne alter, & non ipse idem surrexisset crederetur ex mortuis. Et si dominus eadem redit in carne, vulnera reportat, ipsa clauorum foramina resomit, & ipsa facit testimonia sui corporis, suæ resurrectionis indicia, quæ suæ fuerant contumelia passionis: quare homo se in alia putat, aut in sua nõ putat carne rediturum, aut carnem seruus forte dedignatur suam, cum nostram dominus non mutarit? Acquiesce homo ipsum te futurum esse in carne tua, ne tu ipse non sis, si in carne surrexeris aliena. Adiecit angelus, dicens, *Et cito euntes dicite discipulis, quia surrexit, et præcedet vos in Galilæam: vbi eum videbitis.* Angelus hic non feminas, sed Ecclesiam duabus in feminis mittit, vnam mittit, vt eam mittendo sic loqe, latèque diffun-

dat: Angelus hic sponsam mittere ad sponsum: denique euntibus illis occurrit dominus, & salutat eas dicens. *Aute.* Occurrit, & non potestate terret, sed praeuenit charitatis ardore: non auctoritate turbat, sed salutat lege sponsi: non dominantis iure onerat, sed honorat dilectione consortis, salutat, *Aute.*

Luc. 10. Dixerat discipulis suis ipse, Neminem salutaueritis in via, & quid est quod hic in via tam festiuus salutat, occurrit, non expectat cognosci, intelligi non requirit, non ut interrogetur admittit, sed in salutationem vadit totus, vadit feruens, & susci-

Colos. 1. soluit ipse salutationem mandatum? Fecit, fecit, quia toru vincit, & exuperat vis amoris: simul, quia Christus in Ecclesia se salutat, quam suam fecit esse: & sic viscera sua suum sic recepit in corpus: dicente Apostolo, Et ipse est caput corporis Ecclesiae. In istis vero feminis Ecclesiae figuram manere plenam ipsa ostendit euidenter, quia discipulos suos Christus de resurrectione nutantes arguit, trepidantes firmat, ostensione lateris, clauorum caernis, sumptione cibi, vis reuocat ad fide.

Luc. 24. Unde & merito in fide paruulos sic pueros appellat, dicendo, Pueri unquid habetis pulmentarium? ipsamque alibi Mariam stentem quasi de mortuo, mulierem vocat: atque tangendi se licentiam negantibus autem sic perfectas inuenit, sic credentes, sic non de sexu trepidantes, sed mysterio currētes, sic dominum toto fidei ardore requirentes, ut habendum se tradat eis salutatione tali, dicens, *Aute.* Angelus dixerat, Scio enim, quia Iesum crucifixum quaeritis, & requirentibus Christus auctore, respondit: alibi autem Mariae nec tangendi datur facultas: hic non solum tangendi, sed & tenendi copia tota conceditur. *Ille autem, inquit, accesserunt, & tenuerunt pedes eius.* Ista tenent pedes Christi, quae in Ecclesia typum Evangelicae praedicationis tenent, & merentur ex cursum sic fide tangunt sui vestigia saluatoris, ut ad totius deitatis pertingant gloriam, petuant ad honorem, illa autem merito audit: Noli me tangere, quae in terris desinet dominum, & sic in sepulchro quaerit mortuam, ut cum in caelis nesciat regnare cum patre. Noli me tangere, id est, obsequi tactu carnis, quem fidei tactu deberes attingere: nec quasi hominem tantu tangere tu praesumas in terra, quem Deum nondum sapis in caelestibus adorare: forminea cura desinat, muliebris sollicitudo desinat, virilis credulitas tuam conscendat in mentem, ascensum meum cordis tui capiat laetudo, ut in caelestibus aeterna tactus mei

Joan. 21

Joan. 20

Joan. 20

Joan. 20

Psa. 83.

beatitudine perfruaris. Iuxta illud prophetae, Beatus vir, cuius est abs te domine: ascensus in corde eius disposuit. In terra non tangit Christum, qui fide in caelo non conscendit ad Christu. Quod ergo eadem Maria nunc in fidei vertice constituta, nunc in Ecclesiae sublimata fastigio, & tangit Christum, & tenet toto sanctitatis affectu, nunc imbecillitate carnis, & forminea infirmitate deiecta dubitat, & tactum sui non meretur auctoris, non facit quaestionem: si quidem illud de figura est, hoc de sexu: illud est de diuina gratia, hoc de humana natura: quia nos idem ipsi cum diuina scimus, Dei munus est: cum humana sapimus, exequimur ex nobis. Sic beatus Petrus Christum, dum Dei filium confiteretur, patre reuelante cognoscit: cum negat Christum, carnis sentit & paritur cecitatem. Inter haec Iudaei crimina, aut male emunt sua, aut distrahunt peius aliena, dum peccata taxant precio, dum pecunia pensant & compensant delicta: dum in sceleribus suis fundunt, quod toto scelere congregauerunt. Sic Iudaei comparant traditorem domini sui, & precio redemptoris mundi sanguinem pensant: sic aperti sepulchri fidem claudunt sacculo, ut ne gaudeat resurrectionis crimen nummis criminum mercarentur. *Pecuniam, inquit, copiosam dederunt militibus, dicens, Dicite, quia discipuli eius uenerunt nocte, & furati sunt eum, nobis dormientibus: & si hoc praesens audierit nos suadebimus ei: & securos vos faciemus. At illi accepta pecunia, fecerunt sicut crant edocti: & diffamatum est uerbum istud apud Iudaeos usque in hodiernum diem.* Apud Iudaeos, nunquid apud Christianos? Iudaei, quod tu in Iudaea obscurabas auro, fide toto claruit & eluxit in mundo: Discipuli receperunt, non furati sunt Christum: tu perfidiam comparasti, sed non furatus es ueritatem: Iudaei resurrexisti Christus, tu pecuniam perdidisti. Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Iudaei Christus uiuitu, & te, & tuos posteros occidisti.

Mat. 16

Mat. 17

De resurrectione Christi. Sermo LXXVII.

Plenum satis & perfectae deuotionis indicium, quod tempore passionis tota creatori suo copatur creatura. Quae caro terra tremente non tremuit, quae mes non torpuit, quod ingenium non defecit cum sol ante tempus occidit, lux refugit: Denique fratres & nostra oecubuere tunc viscera, sensus est commortuus, sermo noster suo est conspultus auctori, ut eius totam nos suscitaretur ad gloriam. Ista exitu silentij mei

causa: ista debiti mei deuota dilatio fuit. Nec mirum fratres, si prouide sermo meus toto affectionis obsequio ad inferos etiam suum securus est largitorem: quia siue ipso vobis talibus, ac tantis creditoribus quod redderem non habedam quod si copidus aliquis, & audax exactor de solationis tarditate coqueritur, calumniam temporis nobis desilbat inferte, quia diues domitus meus multiplicem seranis ipsius auget & repensat vltimam. Absoluat ergo nos iam Euangelicae larga lectionis humanitas, quos officij necessitas hoc tantum deduxit & addixit ad debitum. *Vespera inquit, sabbathi que lucet in prima sabbathi.* In domino resurgente non humanæ solum conuersum est ius naturæ, sed etiam ipse creaturæ ordo insigniter est mutatus. *Vespera sabbathi que lucet.* Ecce, domino resurgente, non tenebre scilicet vespere, sed lucebat: & sic lucis exordium, quod principium noctis esse consueuerat. *Vespera sabbathi que lucet in prima sabbathi.* Sicut mortalitas in immortalitatem, corruptio in incorruptione, caro in deum: ita tenebre transferuntur in lucem: ut se nox ipsa taliter non peritisse gaudeat sed esse mutam, que obscuritate magis quam tempore sic defecit: quæ interualla, quæ vicem suæ foeliciter perdidit seruitutis, ut in perpetua lucis profluere & erumpere liberatam, dicente propheta, *Et nox illuminatio mea in deliciis meis. Vespera que lucet in prima sabbathi.* Sabbathum secundarium se letatur effectum, quod in illione legis torpebat in otio, & per diei dominici primatum in diuinae virtutis opera mirabiliter excitatur, quod Iudaicæ obseruationis inertia à virtute salutari reddebat extraneum, dicente domino, Non licet sabbathis agris curam, afflictis opem, cæcis visum, vitam mortuis condonare? & interpretando taliter à deo diem sabbathi sanctæ legis studiis deputatum, miseræ tantum ventris addixerat seruituti. *Vespera sabbathi que lucet in prima sabbathi, venit Maria Magdalene, & altera Maria. Venit Maria, & alia Maria. Quo & vnam in duabus nominis vnitas figurat: & mutam feminam diuersitas pandere personarum: venit enim, non uenerunt: & cum dicit alia, in vtraque eandem mystico designat affatu, ut aliam uenisse ante fidem, aliam post fidem redituram esse monstrat. Venit mulier, sed redit Maria: venit que intulit mortem, redit que genuit vitam: venit Adam que deduxit ad inferos, redit que ad*

Mat. 28

Psa. 138

Luc. 6.

inferis Christum recepit. *Venit Maria, & alia Maria.* Quare? *Videte sepulchrum,* & non Christum querere: tantum videre sepulchrum, reatus sui titulum, facinoris sui misse documentum, suæ cū diabolo presumptionis, sui quæstus ferale commercium, ut inde recuperaret fidem, unde perpetuè suæ prauaricationis sustinebat opprobrium. *Et ecce terramotus factus est magnus.* Si sic terra tremuit, cum suorum dominus resurgit ad veniam, quemadmodum contremisecit, cum noxiarum confurgeret ad penam? dicente propheta, *Terra tremuit,* & quieuit, cum resurgeret in iudicium deus. *Et quæ cõserui, hoc est angeli, præsentiam sustinere non valuit, quemadmodum deum iudicem sustinebit?* Ecce hisdem lineis quibus perierat salus humana, reparatur. *Prima ad perfidiam mulier, prima procuratur ad fidem: prima cuit ad interemptorē mortis, quæ prima eueherat ad mortis authorem: prima audit ab angelo, quæ prima cum diabolo fuerat collocuta.* *Angelus domini descendit de celo, & accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum.* Non ut confectet resurrectionem tali operatione, sed ut proderet, dicente domino, *Potestatem habeo ponendi animam meam: & potestatem habeo iterum sumendi eam.* Nobis clausa aperit, nobis occulta referat, nec authorem suum qui iam non erat in sepulchro educit ad lucem, sed conseruos suos qui positi erant in dubitationis obscuro ad fidem resurrectionis adducit, ipso attestante cum dicit, *Non est hic, surrexit: Reuoluit lapidem, & sedebat super eum.* Quare non voluit, sed reuoluit? Ut quem perfidia Phariseorum ad offensam voluerat, & scandalum angelus ad fidem reuolueret, & salutem, dicente propheta, *Eccc pono in Sion lapidem offensionis, & petram scandali.* Reuoluitur ergo lapis, ut euolueret mortem, qui vitam clauserat aduolutus, dicente scriptura, *Veni debitis vitam vestram pendentem coram oculis vestris, & non credetis. Et sedebat super eum.* Non lassitudinem recreans, sed sacri & vitalis sepulchri se esse præfidem sic demonstrans: & destructam esse mortem celestis minister officij tali sessionis suæ declarabat indicio: & esse deum qui passus est, deum qui intra nostri corporis est receptus angustias, deum quem habitum superno sic residens testabatur assertor: & quid plura fratres? sedet, quia ab illo tam venerabili sepulchro nunquam angelus recedit. *Præ timore autem eius exterriti sunt custodes: & facti sunt sicut mortui.* Quos prostermit terror noxiarum, ad con-

Psal. 75

Iob. 10.

Esa 8.

Et 28.

Rom. 9.

Deu. 28

scios mox recurrat. Sic, sic innocui cum insurgent, terror, & mors iniustus, & impius possidebit. *Erat autem aspectus eius, sicut fulgur, & vestimenta eius sicut nix.* Quid facit vestis ubi nulla est nuditas: quid indumentum ubi tegendi necessitas non habetur? Sed angelus fratres, nostrum habitum, nostram formam, nostram similitudinem, in resurrectione taliter praefigurat: ubi homo ipsa corporis sui claritate resurgit, dicente domino, Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eius. *Respondens autem angelus dixit mulieribus, Nolite timere, votis enim quod Iesum, qui crucifixus est, quaeritis.* Adhuc crucifixum & mortuum requirebant: quarum fidem serua passionis procella turbauerat, & tetationis eas ita pondus incurauerat, ut caeli dominum adhuc quaereret in sepulchro. *Non est hic.* Secundum id quod in loco exitit: hic est autem, per hoc quod ubique est, & loci capacitate non clauditur. *Venite, videte locum ubi positus erat dominus.* Mulieres vocat angelus ad videndum, ut facti corporis locus mundaret oculos, quos diabolo claudente vetitae arboris macularat aspectus. Ingreduuntur sepulchrum, ut conspictae domino totam fidei resurgerent in salutem: Si complantati sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. *Euntes dicite discipulis eius.* Revertere ad virum mulier iam sanata, & suade fidem, quae perfidiam suassit: refer homini dominicae resurrectionis indicium, cui auctentationis & ruinae consilium detulisti.

De septima Christi manifestatione facta discipulis ad mare Tiberiadis, LXXVIII.

Post illam terris inexpectem, tremendam celis, inauditam saeculis, inferis non ferendam tempestate dominicae passionis, venit ad mare dominus, & discipulos suos nocturnis in tenebris repetit fluctuantes: fugiēte enim sole quid de splendore lunari, quid de stellis ad noctis potuit solatium remanere? Erat enim vna terra, & confusa caligo, quae non solum visum corporis, sed ipsum mentis cecabat obitum: nec sinebat litus fidei, portum salutis petere, vel repetere nauigantes. *Mane, inquit euangelista, iam facta, stetit Iesus in litore: non tamen cognauerunt discipuli quia Iesus est.* Creatoris iniuriam tota fugebat creatura: necem domini sui mundus euitare contendit: sciens ad totam domum vindictam pertendere, in qua fuerit seruorum scelere dominator oculus. Hinc est, quod suis se deserentibus fundamentis terra tremuit: Sol ue videret, au-

fugit: dies ne interesset, abscessit: petra, quia non valebant decedere per naturam, nouum scinduntur per vulnus: factum tantum sono, quia voce non poterant accusantes: infernus ubi ad se penetrare ipsum iudicem vidit, victus, & eiusdem quos tenebat amisit: hinc est, quod reddita corporibus suis animae resurrectos mortuos, quos mundus putauerat deperuisse, viventibus nunciarunt. Ergo taliter cum mundi compago tota confuso ordine fluctuaret, & ad primordiales tenebras, atque antiquum chaos crederet se auctoris sui morte deuolutam, subito resurrectionis suae lumine dominus diem reducit, & orbem totum pristinum reformat in corpus, ut quae sibi taliter viderat esse compallum, suam secum suscitaret ad gloriam, dicente euangelista, *Mane iam facta.* Id est, transacta nocte dominicae passionis. *Stetit Iesus in litore.* Ut in antiquum terminum reuocaret vniuersa, firmaret dubis, iactata competeret, turbata componeret, & statione sua ipsa fundamenta orbis, quae sic commota fuerant, stabiliret, quo mox mundus ad sui recurreret auctoris obsequium, qui ad sui diffugerat auctoris iniuriam. *Mane autem facta stetit Iesus in litore.* Ut ecclesiam praecipue, in qua discipuli amaris tunc fluctibus iactabantur, ad fidem fidei suae reduceret stationem: denique quia eos fidei virtute repererat destitutos, & a virili robore inuenerat perdeiectos, arguit tales pueros nuncupando, cum dicit, *Pueri, nunquid pulmentarium habetis?* Ibi enim erat Petrus, qui negauerat: Thomas, qui dubitauerat: Iohannes, qui fugerat: non ergo ut fortissimos milites, sed pueros compellat, ut timidos: & quos idoneos necdum deprehendit ad praelium, ut teneros inuitat ad mensam, dicendo, *Pueri, nunquid habetis pulmentarium?* Ut humanitas ad gratiam, panis ad fiduciam, pulmentum reuocaret ad fidem: corpus enim resurrexisset non crederent, nisi eum toto hominis ordine cerneret manducantem. Hinc est quod petit escas saturitas tota rerum, panis ipse manducat, quia non ille cibum, sed suorum semper esturit charitatem, *Pueri, nunquid habetis pulmentarium?* respondunt ei, non. Et quid habebant, qui Christum iam secum positum non habebant, qui coram stantem dominum suis adhuc oculis non videbant. *Non enim cognouerunt discipuli quod Iesus est.* *Dicit eis, mittite in dexteram partem uosum rete, & inuenietis.* Reuocat ad dexteram, quos turbo passionis egerat, & redegerat ad sinistram. *Miserunt, inquit, & non poterant illud*

trahere à multitudine piscium. Miserant in dexteram, miserant in
vixilem partem, sed vt pueri adhuc trahere non valebant: sen-
ferunt tamen ex ipso pondere, senserunt pisces venisse ad iu-
uentis impetium, non humane artis incurrisse capturam. *Dis-*
cipulus autem ille, qui diligebatur ab Iesu, ait, dominus est. Primus
qui diligitur videt, quia semper amoris oculus acutius intruet,
& semper viuacius qui diligitur sentit. *Petrus vt audiuit.*
Quæ res illam Petri sic tardauerat mentem, vt ab alio audi-
ret dominum, qui cæteris consueuerat nunciare? Vbi est illud
ipsius singulare: Tu es Christus filius dei viui, vbi est? In do-
mo aufugerat Caipha principis Iudæorum, tardius suū do-
minum videbat, qui vocem facile ancillæ susurrâcis audiuit.
Vt audiuit, inquit, quia dominus est, tunica se præcinxit erat enim nu-
da. Mirum fratres, cum comprehenderetur dominus, Iohan-
nes abiicit sindonem, & Petrus inuentus est nudus, quia Ioh-
annem texti fuga: Petrum negatio sic nudauit. Mirum fra-
tres, & vere mirū, quia qui in nauis nudatus est, in mare se de-
mergit indutus: quia innocentia nunquam nuda est: & rea-
tus semper refugit ad velamē: deoque sicut Adam, ita & nūc
Petrus post culpam suam gestit tegere nuditatem, qui fuerat
ambo vique ante culpam sancta nuditate vestiti. *Tunica se*
præcinxit, & misit se in mare. Vt mare diuideret, quod negatio
taliter sordidauerat. *Misit se in mare.* Vt esset primus in reditu,
qui acceperat in ordine principatū. *Et tunica se præcinxit.* Qui
præcingendus erat martyrii passione, dicente domino, *Alios*
te præcinget, & ducet quò tu non vis. *Alii autem discipuli nauis*
reuerunt, non enim longè erant à terra, sed quasi cubitu ducentis,
trahentes rete piscium. Alij nauigio perueniant, & capturam pi-
scium trahunt, vt ecclesiam sæculi iactatam procellis, & eos
quos euangelico reti ad supernam lucem rapiunt, & eleuant
de profundo, ad dominum secum fideli labore perducant.
Non inquit longè erant à terra. Non erant longè à terra viven-
tium, quos presentia finis proximis esse fecerat iam futuris.
Sed quasi cubitu ducentis. Ex Iudæis & gentibus centenariū nu-
merum duplicat, qui duorum vitam, salutemque iungit po-
pulorum. Reliquam partem lectionis sequenti sermone, do-
mino iuvante tractabimus.

De resurrectione Christi. Sermo LXXIX.

Quoniam Matthæi & Marci super dominicam resurre-
ctionē iam cucurimus lectiones, modo quid hinc in-
tonuerit

tonuerit Lucas beatissimus, exquiramus. *Vna, inquit, sabbathi*
valde deluculo reuerunt ad monumentum mulieres portantes qua sa-
ruerunt aromata. Sæpe diximus quæ circa resurrectionem
Christi gesta sunt, gesta esse resurrectionis nostræ in formâ,
hinc est quòd euangelistæ sermone plus mystico, quam no-
uo factorum Christi seriem proloquuntur. *Vna, inquit, sabbati*
ibi. Bene vna, quia resurrectionis dies alteram nescit: lucis
æternæ mater noctis tempus ignorat, perpetuus dies perpe-
tuò illucescit, resurgētium lux moti non potest, lux quæ no-
ctem delet, nescit extingui. *Reuerunt, inquit, ad monumentum por-*
tantes quæ paruauerant aromata: Et inueniunt lapidem reuolutum à
monumento: & intrantes non inueniunt corpus domini Iesu. Quid
est, quòd quæ antè de monumento fugerant, nunc audaces
redeunt ad sepulchrum, intrepidæ pauidam redeunt ad fu-
nus, sepulchri tristitiam confidenter inuadunt, & non inue-
nientes dominum, constanter quærent, constantius immo-
rantur: nec illud paneſcunt, quòd monumento nox addita,
dum tenebras generat, addit timorem? Fratres, mulier mala
causa, peccati author, via mortis, sepulchri titulus, inferni sa-
nna, lamenti necessitas tota, ob hoc nascitur lachrymis, mani-
cipantur mæroribus, gemitibus addicuntur, & in lamentis
tantum fortes sunt, quantum viribus inueniuntur: infirmæ. Es
quantum imparare sunt ad labores, tantum ad lachrymas
sunt parare: hinc est quòd lachrymis arma vincunt, regna
stetibus inclinant, lamentis rotam fortitudinem virosâ tran-
gunt. Non est ergo mirum, si ad lachrymas, ad fannus, ad se-
pulchrum ad obsequium dominici corporis feminæ: arden-
tiores apostolis hic videntur, vbi mulier prima corripit ad la-
chrymas, quæ prima cucurrit ad lapsum: præcedit ad sepul-
chrum, quæ præcessit ad mortē. sic resurrectionis nuncia, quas
sunt mortis interpretes: & quæ viro potrexerat interitus tantū
nuncium, viris ipsa porrigit magnæ salutis auditiōem: vt com-
penser si dei nuncio, quòd perdidit ademerit auditū. Non est hinc
præposterus ordo, sed mysticus: non postpōnuntur apostoli
feminis, sed ad maiora seruantur: feminæ obsequium Chri-
sti suscipiunt, apostoli Christi suscipiunt passionem: illæ por-
tant aromata, isti flagella: illæ intrant sepulchrum, isti carce-
rem: illæ ad obsequium festinant, isti peruolant ad catenas:
infundunt illæ oleum, isti sanguinem fundunt: mortem flu-
pens illæ suscipiunt hi mortes: & quid multa: residerit illæ do-

mi, ad acies isti tendunt, vt deuoti milites probent aduersis fidem, virtutem laboribus, iniuriis patientiam, periculis mortem, vulneribus tolerantiam, deuotionem poenis, viscetum laceratione constantiam: mulieres ergo ferunt pro Christo lachrymas: postoli diabolo superato, & victis hostibus, Christo & victoriam referunt, & triumphum. Verum quod apostoli resurrexissent dominum mulieribus nonciantibus, aut non credidisse, aut deliramentum iudicasse referuntur, grauitur nemo arguat: alie dubitat, qui alius credit: decipi non potest, qui non est facilis auditui: ignauus nimis est, qui post exemplum inuenitur incautus, rudis miles ad aciem conentrit, qui causam belli nescit, vim bellatoris ignorat: peritiam est, non est sequitres, cum sensim miles veteranus incedit. Sic Adam nouus cito cecidit, dum cito credidit: & dum facile dat aures ad mulieris auditum, se, suosque posteros pessimo addixit inimico: at veteranus Petrus foeminam non facile audit, foeminis nunciantibus credit tarde, & vt veteranus deliberat, ne vt puer incurrat, denique vbi deo ex discipulis, qui post resurrectionem Christu meruerunt itineris habere collegam, reuersi nunciabant dominum se vidisse, apostoli quod audiunt non delirum iudicant, sed virile, dant aures, ora figunt, aperient oculos, corda pandunt, & que dicuntur sic commendant sensibus, vt post cunctationis aestus sitienter bibant auditum fidei de flumine quod collegarum lingua fundebat. Sicut ardorem sitis frigida pocula reslingunt & refrigerant: ita mentis auditus latiores se post mortem. Fratres, quis causas capere dominice natiuitatis potest? Dominice resurrectionis negociu existimare quis meretur? Ista cogitare, capere, aestimare, nisi qui ab ipso deo acceperit, non valebit: quod creator rerum foemineo creatur partu, quod mundi dominus in seruitute videtur humana, quod pastor omniu pastu indiget, reus quod addicitur qui absoluit vniuersos, quod punitur vita seculi, quod mortuorum moritur suscitator, quod elaudens omnia sepulchro clauditur, quod superiorum dominus apud inferos inuenitur: qui ergo ista capere potest, apostolorum cunctationes, trepidationes, timores, fugas, latebras profunde iudicans non miratur. Ergo fratres, quod apostoli dubitarent, quod ista iam tarde tanta credulitate suscipiunt, non miremur nos qui hucusque non credimus: sed oremus, vt de his tantum sentire mereamur, quatum dedit ille, qui diuina hominem

Luc. 24.

Gen. 3.

sentire largitur. Quod remansit de serie lectionis, deo iuuantente, proximo sermone perscrutabimur.

De Christi resurrectione, & secunda manifestatione facta mulieribus a monumento regressantibus.

Sermo LXXX.

Sermone proximo, quia primam partem perstrinximus lectionis, hodie que sunt in sequentibus audiamus. *Respondens, inquit, angelus dixit mulieribus, nolite timere vos, scio enim quia Iesum, qui crucifixus est, queritis, non est hic: surrexit enim sicut dixit, venite, videte locum ubi positus erat dominus. Putasne Petri, Iohannis, discipulorum omnium absentia virtutem, castigatur ignauia, quod resurgenti Christo mulieres primae solae peruigiles acdentee occurrant, ipsa etiam virilis portio sic notatur, vt ad resurrectionis gloriam muliebris praecorreat infirmitas? Absit fratres, est istud causa, non casus: mysterium, non euentus: ordo, non culpa: nam mulier hic virum sequitur, non praecedit: vbi vir resurgit in Christo. Sentias ergo Petrum non mulieribus cessisse, sed Christo: non ancillae, sed domino: sacramento, non somno: ordini, non timori: denique iam vir erat in Christo, quando ad mulieres angelus venit, vt quantum praecellit deus angelum, tantum vir mulierem praecederet in honore. Nolite timere vos. Quia bonos amor possidet, malos pavor: & impios timor ternet, pios solatur affectio. Nolite timere vos. Hoc est dicere, timeat Iudas qui tradidit: Pilatus, qui addixit: qui illos, miles, quae crucifixit, impietas: crudelitas, amara pocula quae propinauit: seuitia, quae obsedit sepulchrum: perfidia, quae einit medicamentum fidem, quae vendidit inhumanitas: quae dominum suum resurrexisse dolet, non dolet occidisse: vos autem gaudere conuenit, non timere: quia resurrexit quem quaerebatis mortuum, viuere quem lugebatis occisum. Scio enim, quia Iesum, qui crucifixus est, queritis. Hoc est, quid queritis viuentem cum mortuis? vitam quid queritis in sepulchro? Ite potius ad occursum viuentis: & iam nolite concurrere ad morientis obsequium. Scio quia Iesum, qui crucifixus est, queritis: non est hic. Sic dixit angelus, qui aperuit ob hoc sepulchrum, non vt inde exiret Christus, qui ibi iam non erat, sed vt ibi Christum iam non esse monstraret. Surrexit sicut dixit, Gemina virtus est, & redire a mortuis, & futura praescire. Venite, videte locum, ubi positus erat dominus. Venite mulieres, venite, videte vbi Adam*

Mat. 28

posuistis vos: ubi sepelivistis hominem: ubi virum vestro consilio contrulivistis, per quod fecistis pro servis ipsis dominum sic iacere: & intelligite erga vos tantam magnitudinem veniæ, quanta fuit domino iniuriæ magnitudo. *Venite, videte locum, ubi postus erat dominus.* Virtus angelica esse dominum qui crucifixus est, consistit: & infirmitas humana discutit, virum sic dominus qui resurgit? Christus sic humanas suscepit passiones, ut totum quod divinitatis est non amittat. *Et euntes cito, dicit discipulis eius, quia surrexit: Et ecce praeceperit vos in Galilæam: ibi eum videbitis.* Neque hic mulieribus apostoli postponuntur, sed mulier absoluitur à reatu, dum portat vitæ, portat resurrectionis auditum, quæ auditum mortis portaverat, & ruinæ. *Et exenates, inquit, cito de monumento cum timore, & gaudio magno.* Mulieres intrant sepulchrum, ut fierent sepulchræ participes, sociæ passionis: exeunt de sepulchro, ut antè fide surgerent, quàm resurgerent carne. *Exenates cum timore, & gaudio magno.* Et ubi est, nolite timere. Quia timor non ablati est, sed mutatus: timor abscesserat de reatu, sed de servitio manebat: malus timor culpæ, bonus reverentiæ timor: Adam datum perdiderat, ne perderent ipsum redditum per timorem. *Cum timore, & gaudio magno.* Scriptum est, *Servite domino cum timore: & exultate ei cum tremore.* *Cum timore, & gaudio magno.* Quia timor domini sanctus permanet in seculum seculi. In sanctitate ergo manet, qui dei permanet in timore. *Currebant nunciare discipulis eius: & ecce occurrit eis Iesus, dicens, aucte.* Fideliter currentibus occurrit Christus, ut quod fide crediderant, agnoscerent visu: & firmaret præsentia, quas adhuc trepidas habebat auditus. *Occurrit eis Iesus, dicens, aucte.* Occurrit ut dominus, salutet ut patens: affectu animæ, servat timore: salutet, ut per amorem serviant, non fugiant per timorem. *At illa accesserunt, & tenuerunt pedes eius.* Haberi se voluit, qui passus est se reberi. *Accesserunt, & tenuerunt pedes eius.* Ut scitent in capite Christi virum esse, se esse in pedibus Christi: & datum sibi virum sequi, non præire per Christum. *Dicit eis, nolite timere.* Quod dixerat angelus, dicit & dominus: ut quas firmaverat angelus, Christus redderet firmiores. *Sed ne, dicit fratribus meis, ut eant in Galilæam: ibi me videbunt.* Resurgens à mortuis Christus resumpsit hominem, non reliquit: vocat ergo fratres, quos corporis sui fecit esse germanos: vocat fratres, quos pa-

Psal. 2.

Psal. 18

tris sui adoptavit in filios: vocat fratres, quos benignus habet sibi præstitit cohæredes. Sed resurgente Christo impietas qualiter resurgat audite. *Eccc venerunt quidam de custodi-bus in civitatem: & nuntiaverunt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant.* At illi congregati cum senioribus, consilio accipere, pecuniam copiosam dederunt militibus, dicens: *dicitis quia venerunt nocte discipuli eius: & furati sunt eum dormientibus nobis.* Qui dant pecuniam, non perdenda comparant, sed servanda: Iudæi vendente Iuda emerunt, ut perderent Christum: nunc pecuniam copiosam, ut se, legem, templum, patriam perderent, effuderunt. Viri sanguinum, & dolosi, statuunt precium falsitatis, perfidie faciunt instrumentum, commercio crudeli fraudem fidei, veritatis latrocinium nundinantur: contumpunt milites, ut furtum vocent, quod erat resurrectionis arcanum. *Venerunt discipuli eius nocte: & furati sunt eum.* Non contenti interfecisse magistrum, quomodo discipulos possent perdere moluntur: discipulorum crimen esse faciunt virtutem magistri. *Venerunt nocte discipuli eius: & furati sunt eum.* Plane amiserunt milites, perdidit Iudæi: sed discipuli magistrum suum non furto, sed fide: virtute, non fraude: sanctitate, non crimine: vivum, non mortuum sustulerunt: hinc est, quod in Galilæam ut eum possint videre mittuntur, quia deus in loco perfidiæ non videtur. Quod autem dixit, *Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra.* Quid ipse in se sibi dederit, hoc declarat: probante Apostolo, cum dicit, *Deus* 1. Cor. 5. *erat in Christo mundum reconcilians sibi.* Filius dei virginis filio, deus homini, divinitas carni contulit, quod semper cum patre possedit, & spiritu. Et ideo ait, *Ite, baptizate omnes gentes in nomine patris, & filij, & spiritus sancti.* Ut omnes gentes potestas una, eademque recrearet ad salutem, quas crearat ad vitam. *Et ecce inquit, ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi.* Est semper nobiscum, qui cum patre est semper: & venit nobis per hoc quod assumptus ex nobis. Et quid plura fratres? Quod nascitur, quod paritur, quod resurgit, quod accipit, non est, non est necessitatis suæ, nostræ est hoc salutis.

De quinta Christi manifestatione facta discipulis, cum Thomas abisset.

Sermo LXXXI.

DVM rebellis Iudæa creatorem suum debellare contendit, & in auctoritatis sui necem levat impias manus, terris

214 D. PETRI CHRYSOLOGII
abstulit pacem, concordiam rerum soluit, elementorum sic
fecundus rupit, vt mundum totum ad chaos reuocaret antiquū
denique diem fugat, noctem inuadit, lucem tenebris, cælum
rebus aufert, facie tremere terram, miscere mortuos vi-
uis, inferos, superosque confundit, & dissipato ordine in crea-
toris iniuriam pacificum nil penitus, amicum penitus nil re-
liquit. Hinc est, quod reuersus ab inferis Christus, vt rebus
pacem reddat, exclamat, *Pax vobis. I. um hac loquuntur inquit,*
discipuli, Iesus stetit in medio eorum, & dicit eis, Pax vobis. Bene
addidit vobis, quia iam terra steterat, dies redierat, sol recur-
rerat, & ordinem suum compago mundi redditum iam tene-
bat. Discipulis autem manebat adhuc bellum: & collidebat
eos acriter fidei, perfidieque conflictus: non sic terram, si-
cut discipulorum corda turbo concusserat passionis: & ideo
animos eorum credulitatis & incredulitatis acies pertinaci
dimicatione vastabat: insisterant mentibus eorum cogita-
tionum caterua: & excursibus desperationis ac spei robusta
licet pectora rumpebantur. Inter miracula innumerosa si-
gnorum Christi, & multimoda passionis eius genera, inter
deitatis insignia, & imbecilla carnis, inter mortis damna, &
dona vitæ, discipulorum sensus, mentesque ferebantur: nunc
spiritus eorum tollebat ad cælum, nunc eorum animæ col-
lidebantur in terram, & in iuniorum tali procella fra-
uiente, portum quietis nullum, nullam stationem pacis po-
terant inuenire. Hoc videns scrutator pectorum Christus, qui
iubet ventis, procellis imperat, & solo nutu tempestates tran-
quillitate commutat, mox eos sua pace confirmat, dicens,
Pax vobis ego sum, nolite timere. Ego sum crucifixus ille, mor-
tuis, sepultus. *I. os sum.* Per me deus, per vos homo. *Ego sum.*
Non spiritus in figura carnis, sed ipsa veritas in carne. *Ego*
sum. Ego ex mortuis sum viuis: ex inferis sum supernus. *Ego*
sum. Quem mox fugit, infelicia tremuerunt: tartarus deū con-
fessus est cum pauescit. *Nolite timere.* Petre, quod negaueris,
quod fugeris tu Iohannes, quod deseruistis omnes, quod in-
fidelibus de me toris cogitationibus iudicallis, quod adhuc
nō credidit me videtes. *Nolite timere ego sum.* Qui vos per gra-
tiā vocauit, elegi per veniā peccate iustitiam, charitate portauit,
& modo vos sola bonitate suscipio: quia culpas videre nescit
patre: cū filium recipit, suos affectio cum testimio. *Conturbati in-*
quit, & exsternabant se spiritum videre. Quare: quia clausis

Luc. 24.

Mat. 26.

Mat. 14.

ostis intrauerat dominus. Discipuli ergo consternati mor-
roris somno, dabant Christo non quod potest diuina virtus,
sed quod natura recipit humana. *Putabant se spiritum videre.*
Nauque spiritus hominis in vetro sepra transiit, penetrat mu-
ros, vt clauso corpore intret corpus inclusum: sic anima quā-
do dat vite suam, à corporis dulci contubernio cum rece-
dit, domorum claustris, mundantis obstaculis non tenetur:
substantia caelestis terrenis ergastulis nescit includi, iuxta il-
lud, Spiritus nescis vnde veniat, aut quo vadat. Discipuli et-
go post resurrectionē clausis ostis domino ingresso repor-
tasse eum soliditatem corporis nō credebant: in imaginē car-
nis solam rediisse animam suspicantes, vt dormientibus solē
corporeæ imagines apparere. *Exsternabant se, inquit spiritum*
videre. Ergo, sicut diximus, in discipulis non sedabantur cogi-
tationum bella, non sedabantur, sed magis magisque cogi-
tationum bella crescebant: & tumultus mensium ipsis etiam
visionibus angebatur: & vnde resurrectionis asserbatur fides,
inde totius constationis serupulus nascebatur. Quod ve-
nerat, erat res: quod clausis ostis intrauerat, fides non erat:
non erat fides, sed virtus erat: humanum non erat, sed homo
erat: vt esset verum corpus in deitatis potentia, nō inanis car-
nis species in resurrectionis iniuriam. Ergo ad comprimē-
dos ex hoc nascentes conflictus cogitationū, respondit Chri-
stus, *Quid turbati estis & cogitationes ascendunt in corda vestra?*
Bene ascendunt, non descendunt: quia depressa carnis pon-
dere cogitationes humane ad altum dei mysterium conan-
tur ascendere, & conatibus in ipsis franguntur, rumpit, depo-
nuntur ad terram, nisi ille iuueat, qui donat homini cogitare
diuina. *Quid turbati estis & cogitationes ascendunt in corda ve-*
stra? Videte manus meas & pedes. Videte, hoc est dicere, vigilate:
quare: quia non est somnium quod videtis. *Videte manus meas*
& pedes. Quia grauatis oculis caput adhuc respicere nō po-
testis: videte carnis vulnera, quia dei opera non videtis: con-
siderate inimicorum titulos, quia dei adhuc non considera-
stis in signa: palpate, vt vel manus fidem faciat, quia videns
oculus, sic caecatur oculus non videt, videat tactus: digiti ve-
stri intrent vestigia claudorum, manus vestrae alta vulneris
exquirant, aperite manuum foramina, sulcate latus, reno-
uate vulnera, quia negare non possum discipulis ad fidem,
quod inimicis in prena seuiantibus non negauit: palpate, pal-

Ioan. 18.

Ioan. 3.

pare, & vsque ad ossa inquisitores ardui peruenire: vt vel ossa carnis altruant veritatem, & me esse ipsam vel vulnera serua-
 ta testentur. Rogo quare me resurrexisse non creditis, qui in-
 numeros mortuos sub vestris oculis suscitauit? Nisi forte vir-
 tus quæ aliis affuit, mihi defuit: iuxta illam vocem quæ mihi
 pendenti insultauit in cruce, dicens, Alios saluos fecit, seipsum
 saluum facere non potest: si rex Israel est, descendat de cruce,
 & credemus ei. Et quid est manus, excussis clauis descende-
 re de cruce, aut ab inferis calcata morte conscendere? Ecce &
 me ipsum saluum feci, & ruptis inferni vinculis ad superna
 conscendi: & tamen neque apud vos fidem meæ deitatis in-
 ueni. Aut forte tridua mors abnegat fidem credendi? Non
 ne quadriduanam Lazarum iam fortentem vobis coram vo-
 cavit ab inferis vox mea, mea iussio reuocauit ad vitam? Et si
 seruus quadriduanus surgit, cur triduanus dominus non re-
 surgit? *Adhuc autem illi non credentibus pre gaudio & miranti-
 bus.* Votina gaudia & cum data fuerint, vix creduntur: opta-
 ta cum perueniant dant stuporem: hinc est quod apostoli re-
 surrectionem Christi celeritorem quam sperauerant, admi-
 rantur: & quod credunt tardius, non est perfidia, sed amoris
 seruantes enim taliter fidem non abnegant, sed requirunt: &
 dum intendunt altius, verum esse quod inueniunt, exoptant.
 Fratres discipulos ad ista tardos, stupidos ad tanta, non per-
 fidia timor, sed causæ præstitit magnitudo, visa non videre,
 nescire scire, credita non credere, non incredulitas facit, sed
 miraculum singulare. Fratres, ad virtutes natura est nimis in-
 fans, quæ nisi per deum erueatur, capere matuta non potest,
 non valet perfecta sentire. Deus ergo quod per nos non pos-
 sumus, ipse nos capere per se, & sentire concedat.

*De Christi resurrectione, & quarta manifestatione facta
 duobus vultibus in castellam.*

Sermo LXXXII.

Quoniam Marthæus sanctus iam nobis quæ de resur-
 rectione domini cognouerat, salutariter indicauit, ho-
 die quid etiam beatus referat Marcus audiamus. *Et cum trā-*
Mar. 16 sisset inquit, sabbatum Maria Magdalene, & Maria Iacobi &
Salome emerant aromata, vt venientes ungerent Iesum. Mulieres
 hoc loco feminea deuotione discuntur, quæ non vt viuenti
 fidem, sed vt mortuo vuguentia defertunt ad sepulchrum, &
 sepulto parant mortuis obsequia, non resurgenti diuinorum

gaudia triumphorum. Mortem Christus, vt mors moreretur,
 accepit: Christus dum occiditur, illud quod omnes occide-
 bat, occidit, sepulchrum Christus infernum patefacturus in-
 trauit. Soluta ergo lege tartari, & inferni carcere destructo, &
 ipso mortis imperio perempto, iam Christus non est vugen-
 dus vt mortuus, sed adorandus vt victor. Mulieres pernoctat,
 vigilat, insomnes agunt, obscura penetrant erumpentis au-
 toræ: vnde etiam lucem dubiam non minus cordis videntur
 sustinere, quam corporis. *Et valde mane inquit, vna sabbatho-*
ron, veniunt ad monumentum orto iam sola. Si valde mane, quo-
 modo orto iam sole? Sic nescit euangelista quid dicat? Euā-
 gelista quid dicat scit, sed quid audiat, qui non didicerit ne-
 scit: non est erroris ista relatio, Veritas est: nec lapsum pati-
 tur sermonis humani, sed rei gestæ cælitus aperit veritatē:
 dixerat, Ab hora sexta, vsque ad horam nonam tenebræ fa-
 ctæ sunt: ergo sol qui præter horam vt domino compateret-
 tur, abfcesserat, claritate cum resurgeret dominus ante tem-
 pus occurrit: & qui vt suo commoreretur auctori, ipsam me-
 ridianam suam mortificauerat claritatem, vt confurgeret au-
 ctori suo, euictis tenebris antelucanus erupit. *Valde mane.*
 Quia tunc sol vt mane faceret manicauit & qui ante noctem
 fugerat, nunc ipse noctem præuenit fugaturus, vt reddat luci
 nox horas, quas terror dominicæ passionis inuaserat. *Dire-*
bant inquit, ad ostium, Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monu-
mentum? Ab ostio monumenti, an cordis? à sepulchro, an ab
 oculis? Mulieres, obseratum est pectus, oculi sunt clausi: &
 ideo patefacti sepulchri gloriam non videtis, oleum nō cor-
 pori dominico, sed lucernæ cordis vestri, si videre desideratis,
 infundite, vt luce fidei pateat quod clauditur incredulita-
 tis obscuro. *Et respicientes, inquit, viderunt lapidem reuolutum:*
erat quippe magnus valde. Planè magnos, & magnos valde, &
 plus iam magis merito, quam forma, qui creatoris mundi
 corpus & claudere, & operire sufficit. *Et introeuntes monu-*
mentum, viderunt iuuenem sedentem à dextris, coopertum sola con-
didit. Introierunt sepulchrum, vt conspulerent Christo,
 Christo cōsurgere de sepulchro: & impletur illud Apo-
 stoli, Consupulsi estis ei in baptismo, in quo & resurrexi-
 stis. Vident iuuenem, vt cernerent nostræ resurrectionis æta-
 tem: vident iuuenem, quia nescit resurrectio seuestatem,
 neque ætates recipit æterna perfectio. Homo vbi nescit

Mat. 15

Colof. 1.

nasci, mori nescit: & ubi nasci, morique nescit, ibi ætatum nec admittit detrimentum, nec indiget incrementis. Vident ionenem sedentem à dextris, quia resurrectio recipit nil finis.

Proh. 2. Vias, inquit, que à dextris sunt, nouit dominus. Et, *Iuxta* Tunc statuet iustos ad dexteram suam, Orate fratres, vt & nos moriamur vitis, sepeliamur temporalibus pompis, vt æternitati resurgamus in Christo, & à dextris positi mereamur audire, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. *Cooperium stola candida.* Stola ista non ex mortali vellere, sed ex virtute vitali: splendet celesti lumine, non colore terreno: & clara creatoris munere, non arte sullonis: dicente propheta, Amictus lumen sicut vestimentum: & de iustis, Tunc iusti fulgebunt sicut sol. Terreni terrenis velati sunt vestimentis: & ideo sicut nouitate splendent, ita vetustate sordescunt: celestes verò amictu celestis luminis ambiuntur: & à terreno squalore suspensi, nec sordantur vetustate vnquam, nec vili sordibus obscurantur: sed vester quas semel dederit resurrectio, perpetuo lumine vestiuntur. *At ille excedit de monumento, fugerunt: inuaserat enim illas tremor & pavor.* Angelus sedet in monumento, de monumento fugiunt mulieres: quia ille de celesti substantia confidit, turbatur ista de conditione terrena. Sepulchrum qui mori non potest timere nescit: mulieres autem & de factio tremunt, & sepulchrum sicut mortales adhuc mortaliter expauescunt: hinc est quod nemini quicquam dicunt. *Et nemini quicquam dicunt.* Quia mulieribus audire, non loqui datum est: *1. Co. 4.* scere datum est, non docere: dicente Apostolo, Mulieres in ecclesia taceant. Denique eadem Maria postea & vadit, & nunciat, sed iam non feminam, sed ecclesiam gestans: vt ibi sicut femina taceat: hic vt ecclesia enunciet & loquatur. *Post hæc, inquit, duobus ex his ambulantiibus ostensus est.* Quare non tribus, quare non quatuor, sed duobus? Quia duobus populis, id est, gentibus & Iudeis resurrectionis fides hic prædicanda monstratur: vnde, sicut diximus, probatur in duabus feminis, aut in discipulis duobus ecclesiam vnã figurari. *Ostensus est in alia effigie.* Nemo potest Christum sua resurrectione sui vultus effigiem commutasse, vt qui in vulnere erat ipse, alter esset in vultu: sed mutatur effigies, dum efficitur ex mortali immortalis, & ex corruptibili incorruptibilis:

vt hoc sit mutasse substantiam, non mutasse personam, & acquisuisse vultus gloriam, non vultus notitiam perdidisse. Et ne festinus sermo aut fugiat, aut transuolet quæstiones, quod sequitur proximo sermone, domino revelante, innotescamus.

De nona Christi manifestatione facta, recumbentibus undecim discipulis. Sermo. LXXXIII.

Hodie beatus Euangelista sic retulit apostolos in ipso crucis tempore incositos, inhiantes epulis, conuiuus occupatos, dominicæ passionis oblitos. *Recumbentibus, inquit illis undecim, apparuit dominus.* Recumbentibus ubi? ad sepulchrum domini, mox ad mensam seruit? Hæc est seruorum fides: hæc discipulorum charitas: hic Petri ardor: hæc est Iohannis de ipso Christi pectore assumpta dilectio? hæc est tanto tempore, tantis donis, virtutibus tantis, affectio cõquisita, vt in ipso articulo passionis, calente adhuc morte, recenti adhuc funere, exultantibus inimicis, insultante Iudæa tota, discipuli, toto tori cultu, totaque discumbentium voluptate pranderent? Moysi mortuo assistunt angeli, agit sepulchri curam deus ipse: Iudæica castra sistuntur, dissimulatur iter, horrida eremi statio duratur, indicitur triginta dierum plandus, & longo lamentationis obsequio seruire sanus honoratur: & Christus verus vnus dominus, creator rerum, redemptor omnium, post illam tragicam passionem, post mortem & mortem crucis, triduanus à discipulis lachrymas non meretur? Terra tremat, turbatur tartarus, scinditur saxa, monumenta dissiliunt, sol fugit, dies sepelitur, sit nox totum, & soli discipuli alto sigmate, choro vno, toto orio, deliciis securi epulantur: & hoc fratres reuersus ab inferis ipse sic magister inuenit. *Recumbentibus ergo illis undecim, apparuit dominus, & exprobrauit incredulitatem eorum & duritiam cordis, quia his quæ viderant eum resurrexisse, non crediderunt.* Ad hæc Petre fidelis, Petre deuotissime quid dicemus? *Recumbentibus illis.* Nunquid prandentibus? Fratres, hoc non erat discumbere, sed iacere: nec conuiuij erat chorus ille, doloris erat ille conuentus: ibi panis non erat gaudij, sed mortoris: ibi crucis felle, non vini dulcedine pocula miscebantur. *Erant inquit clausi propter metum Iudeorum.* Si metuentes, si clausi, certe non prandentes & si non prandentes, non erat domus illa, sed carcer illud signa nõ erat, sed sepulchrum: tunc tota ad discipulos pœna

Deu. 34

Iuan. 20

dominica transferat passionis, & nō solum lateribus eorum, sed & cordibus doloris lancea tota figebatur: tunc tristitiæ clavis affixæ manus eorum, pedesque tenebantur: tunc illis acutum, tunc fel amaritudo Iudaica propinabatur: tunc illis sol occidit, dies fugit: tunc illorum meures, animasque nox profundissima possidebat: tunc illos in perfidiæ scopulos, in naufragium fidei cogitationum tentatio leuissima collidebat: tunc desperatio quæ est inter omnia mala peior, & in aduersis venit semper extrema, funeris illos sternebat sepulchris: vnde, sicut diximus, non discumbentes, nō epulantes eos dominus, sed iacentes inuenit, sed sepultos: & ideo exprobrat incredulitatem eorum, quia tantum crediderant desperationi, vt resurrectioni prædicatæ à domino nil crederent, à seruis non crederent nunciata: atque in se nihil fidei relinquere & salutis, sed seculo mortui, sepulti mundo, vnam domum illam, vnum sibi esse omnes crederent iam sepulchrum. Hinc est quod eos dominus videns exemisse se mundo, ad mundū reuocat, remittit in mundum, dicens, *Ite in mundum vniuersum, predicate euangelium vniuersæ creaturæ.* Venite in mundum, vt qui putatis vos in vno omnes domicilio iam iacere, subiaccere vobis omnem mundum repente videatis. *Venite in mundum vniuersum, predicate euangelium vniuersæ creaturæ.* Hoc est dicere, esto et vos spes omnibus, qui vobis ipsi desperationis causa fuistis, & incredulitas vestra quanta sit tunc probate, cum videritis auditui vestro mundum credere, qui credere vestro visui non potuistis: & cordis vestri quanta sit duritia tunc scitote, cum senseritis, non viso me, orbe toto gentes ferocissimas me fateti, quem posuim vestræ in oculis vos negastis. Videbitis in terra diuitios clausos insulis, pendentes rupibus, solitudine remotos, Magorum sciolos, Græcorum querulos, Romanorum petitos, fidem fide sola querere, quam manu, digito, sulcatis meis vulneribus vos quaesistis. Sed quia mea passionis, mea mortis, mea resurrectionis vos mitto testes, alius vos ista persecutus esse concedo: dummodo cunctatio vestra fiat eis qui vobis credituri sunt firmamentum. *Qui crediderit, inquit, et baptizatus fuerit saluus erit.* Fratres, quod est anima corpori, hoc est baptismi fides: hinc est quod qui generatur ex fonte, ex fide vivit: Iustus, inquit, ex fide vivet. Mortuus ergo omnis quicūque fuerit sine fide. *Qui crediderit, Quia Trinitas Deus vnus est, quia in patre & filio & spiritu*

Rom. 1.

sancto vna est tota æqualitate maiestas, quia deitas Trinitate diuisa est, non est vnitate confusa, sed deitate vna est, est trina personis: quia Deus Trinitatis nomen est, quia pater & filius non est censendi sunt ordine, sed estimandi sunt charitate: quod spiritus sanctus non est habendus inferior, plus, minusve, non vt exterior habendus est plus, minusve, quia nescit exteriora diuinitas: quia Christus sic vt homo factus est, vt quod Deus est permaneret, sic est mortuus, vt mortuus, totis sæculis sua resuscitaretur ex morte: quod non sibi resurrexit ille, sed nobis: quod nos caelo intulit, dum se sustulit caelo: quod sedit ad authoritatem iudicis, nō ad requiem fatigati: quod veniet non loco, qui vbique est ad mouendum: neque vt mundum suum teneat, qui totum possidet mundū, sed vt mundus iam semper visionem sui mereatur authoris. Credat homo etiam peccatorum remissionem, quia caelestis regio cum sit latissima, non capit peccatorem: neque de suorum desperet homo magnitudine peccatorum, quia si est quod Deus donare non potest, omnipotens non est. Credat & carnis resurrectionem, vt sit homo ipse: vt accipiat ipse qui peccat, pœnam, ipse præmium, qui laborat. Credat æternam vitam, ne locum habeat mors secunda. Quod autem de humanis corporibus daemones, id est, hostes effugantur antiqui quod ex vno ore varius funditur sermo linguarum, quod tacti per Christum nesciunt sua venena serpentes, quod venenata pocula bibentes non valent nocere per Christum, quod morbi corporum fugantur Christum prædicatis ad tactum, est fratres summum credulitatis in diei. *Signa, inquit, credentes hæc sequuntur, In nomine meo demonia eiciunt, linguis loquuntur nouas serpentes tollunt: & si quid mortiferum biberint, non nocet eis, super egros manus impotent, & bona habebunt.* Homo ergo esto tibi per fidem medicus, ne cogaris extraneis medicis tuo dispendio subiaccere, & carè quod gratis possides comparare. Orate fratres, vt & in præsentem medicinam semper fidei sentiamus: & in expectatione Christi positi in aduentu eius securi de nostra conscientia gloriemur.

*De quinta Christi manifestatione facta discipulis cum
absisset Thomas, de quo sexta cum
adesset.*

Sermo LXXXIII.

Diebus quadraginta, quibus post resurrectionem suam dominus diuerso modo referat, & creditor suis apparuisse discipulis, haud immerito sermone ipsius lectionibus, ipsis deferunt & nimirum sacramentis, ut dominicæ passionis merorem multiplici resurrectionis indicio perfectum vestre charitatis conuertat in gaudium: & qui ante per virtutem suam nostro resurrexit in corpore, nunc etiam per fidem nostris resurgat in cordibus. *Et cum esset sero die illa vna sabbathorum,*

Ioan. 20

Et fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudæorum: venit Iesus, & stetit in medio eorum. Cum esset sero, sero erat plus merore, quam tempore: sero est, meroris & tristitiæ nubilo mētib; obscuratis. Sero erat. Quia & si crepusculum dederat aliquod resurrectionis indicium, necdum tamen eis dominus resurrexerat plena sui luminis claritate. Et cum fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudæorum. Magis magis terrore & facinoris tanto turbine discipulorum domum simul & corda cōcluserat: & ita totū luminis abdicarat ingressum, ut magis, magisque merore sensibus occupatis cæca noctis auergeret offusio. Nullæ noctis tenebræ caligini meroris & formidinis comparantur: quia nullo possunt aut cōsolationis, aut cōsiliij lumine tempera-

Psal. 34

ti. Audi prophetam, Timor & tremor venerunt super me, & operuerunt me tenebræ. Et cum fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudæorum: venit Iesus, & stetit in medio eorum. Rogo cur dubitatur clausi corporis arcannum, & obleratum tota integritate domicilium virginale absoluta diuinitas potuisse penetrare, quæ post resurrectionem corporis nostri crallata mystero, foribus ingreditur & egreditur clausis: talique indicio se totius creaturæ demonstrat auctorem, cui non obstitit, cui deseruit ad omnia creatura? Sed si conceptum, partumque virginitas excusare suo nescit creatori, si ingressum, egressumque clausa ianua creatori suo non potest denegare, quemadmodum lapis monumenti quauis magnus, quauis Iudæica malitia signatus, resurgenti poterat obstitere saluatori? Sed sicut virginitas & ianua-clausis suis fidem faciunt deitatis: ita reuolutus lapis fidem resurrectionis affirmat, qui nullum resolutus domino suo præparauit egressum, sed nocte fidei præstitit & admittit ingressum. Venit Iesus, & stetit in medio eorum: & dicit eis, pax vobis. Discipulorum corda fidei & dubitationis, desperationis & spei, defe-

ctus & magnanimitatis, continui consuetus prælia sustinebant: talium ergo cogitationum bella inspector præuidens secretorum pacem primitus se videntibus reddit, ut qui taliter ablatas materiam reliquerat consilij, redditus oculis eorum causam totam certaminis amputaret. *Causa sunt, inquit, discipuli viso domino. Gausi sunt, quantum post tenebras gratior lux est, serenitas post tempestatis obscura, tantum est acceptius gaudium post merorem. Dicit eis iterum, pax vobis.*

Quid repetitæ pacis largitas ista manifestat, nisi quia quietem, quam sensibus indixerat singulorum, vult inter eos etiã repetitæ pacis donatione seruari, quos vtiq; non modica habituros esse nouerat in posterum de sua cunctatione certamina. dum vnus se in fide perstitisse iactaret, dubitare alter mereret. Ut ergo & arrogantis iactantiam, tumoremque ressecaret, & eius qui infirmatus fuerat sanaret, & excluderet passiones, causæ, non discipulis quicquid acciderat pius moderator asseribens, imperio pacis suæ bella nascitura cōpre-

stare alter alteri impropere quod ipse, cui totū debebatur, donauerat in futuro. Petrus negat, Iohannes fugit, Thomas *Mat. 26* dubitat, cuncti relinquunt: quibus nisi pacem suam Christus *Mat. 14* dedisset: & Petrus qui primus erat omnium, puraretur infestior, & sequens indebite forsitan extolleretur aduersus primum. *Sicut misit me pater, sic & ego mitto vos.* Missi sermo non minorat filium, sed declarat: quia nō mittentis potestate hic, sed missi voluit intelligi charitatem: cum dicit, *Sicut misit me pater.* Non dominus, sed pater. Sic & ego mitto vos. Non auctoritate adhuc iubētis, sed toto diligentis affectu: mitto vos ad tolerantiam famis, ad onera vinculorum, ad squalorē carceris, ad perferenda omnia genera pœnarum, ad subleuandū cunctis execrabile mortis iugū, quæ omnia charitas vtiq; humanis mentibus imperat, non potestas. *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* Dedit potestatem remittendi peccata, qui in sufflatione sua infudit ipsum cordibus eorum, & largitus est remissionem. *Et sic cum dixisset, insufflauit eis, dicens, Accipite spiritum sanctum: quorum remisistis peccata, remittuntur eis.* Vbi sunt qui per homines hominibus remitti peccata non posse præscribunt? qui semel diabolica impulsione collapsos opprimunt, ne se erigant? qui languoribus curam, vulneribus crudeli spiritu subrahunt, negantque medicinam? qui peccatoribus remittendi &

redeundi desperatione impia resurgant? Remittit Petrus peccata, & toto cum gaudio suscipit poenitentes, argue omnibus sacerdotibus hanc à Deo concessam amplectitur potestatem: qui post negationem nisi poenitentiam repetisset, apostolatus gloriam & vitam pariter perdidisset. Et si Petrus per poenitentiam rediit, quis sine poenitentia subsistit? *Thomas autem cum audisset à condiscipulis suis quod vidisset dominum: respondit, Nisi videro figuram clavorum, & misero manum meam in latus eius, non credam.* Cur Thomas vestigia fidei sic requirit? cur tam pie patientem, tam durè discutit resurgentem? cur ea vulnera quæ manus infixit impia, deuota dextera sic resulat? cur latus quod impij militis lancea patefecit, refodete manus iucitur obsequentis? cur dolores persecutorum futuribus interrogat, famulantis curiositas renouat immittis? cur tormentis dominum, cur penis Deus, cur celestem medicum probaturus de vulnere discipulus sic requirit? Cecidit potestas diaboli, patefactus est carcer inferni, discupta sunt vincula mortuorum, moriente domino sunt euulsa monumenta, & resurgente domino tota mortis est mutata conditio, ab ipso domini sacratissimo sepulchro lapis reuolutus est, linteamina resoluta sunt, & resurgens ad gloriam mors fugit, vita rediit, caro amplius casum nescitura surrexit: & cur tibi solus Thoma sola vulnera presentari ad iudicium fidei nimis callidus explorator exoptulas? quid si ista cum aliis abolita fuissent, quod periculum fidei tuæ curiositas ista peperisset. Nulla pietatis monumenta, nulla dominicæ resurrectionis inueniri æstimas potuisse documenta, nisi manibus tuis sulcates Iudaica crudelitate exarata sic viscera? Quæsiuit frater pietas ista, exegit ista deuotio, ve resurrexisset dominus nec in ipsa in posterum dubitaret impietas: sed Thomas non solum cordis sui, sed omnium hominum curabat incertum: & prædicaturus hæc in gentibus, quemadmodum tantæ fidei astrueret sacramentum executor strenuus perquirebat. Ceitè prophetia magis, quam eunctatio fuit. Nam cur talia peteret, nisi à domino ad iudicium resurrectionis suæ seruata sola vulnera prophetalis spiritu cognouisset? Denique sponte præstitit cæteris, quod ipse tardius implorat. *Venit, inquit, Iesus, & stetit in medio, & ostendit eis manus & latus.* Nam qui ingressus fuerat clausis ostiis, & merito à discipulis spiritus esse putabatur: non aliter ipsum se, nisi ipsa corporis passione, ipsis vulnerum

vulnerum notis, taliter dubitantibus poterat approbare. *Denique venit & dicit Thomas, Inser digitum tuum huc, & vide manus meas, & asser manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fideis.* Vt effundant toto orbe iterum te aperiente hæc vulnera fidem, quæ aquam in lauacrum, sanguinem in omnium precium iam fuderunt. *Respondit Thomas & dicit, Dominus meus & Deus meus.* Veniant & audiant hæretici: & sicut dixit dominus, non sunt increduli, sed fideles: Ecce non solum corpus humanum, sed per pænalitatis corporis passionis Deum & dominum esse Christum, Thoma vociferatè manifestant. Et vere Deus est qui viuuit ex morte, resurgit ex vulnere: qui talia & tanta cum susceperit, viuuit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

In illud Iohannis, Iam die festo mediantè.

Sermo LXXXV.

ET si aliqua videtur ocalta sui profunditate mysterij, nulla tamen est Ecclesiastici cultus instructuosa solemnitas: diuina festiuitas non pro nostris est voluntatibus consecranda, sed pro suis est percolèda virtutibus: Christianus animus quæ sunt traditione patrum, & ipsis roborata temporibus, nescit in disputationem deducere, sed venerari ea totò desiderat deuotionis eloquio. *Iam die festo, ait, mediantè ascendit Ioan. 7. dominus in templum.* Quod templum? Nescitis quia templum Dei estis, & spiritus Dei habitat in vobis? Ascendit hodie dominus nostri pectoris in templum, qui tam elementer nostri corporis descendit in formam: quod autem ascensus Dei sit in humani cordis excelsis: beatus propheta asserit, cum decantat, *Beatus vir cuius est auxilium abs te domine, ascensus tui in corde eius.* *Tam die festo mediantè ascendit dominus in templum.* Merito die festo mediantè ascendit dominus in templum, quia nobis erat perfectum diem festum præstaturus è cælo: quicquid sublime, quicquid ad cælum tendens in cordibus habebatur humanis, usque ad infernum dominicæ pondus incuruauerat passionis. Id nanque est, quod Christus quadraginta diebus residet & remoratur in terris: & si dici fas est, patris occursum differt, patris suspendit amplexum, donec totum se releuet, & reformet lux ascensionis in gloriam. In cuius ergo templo hic non ascenderit Christus, cælum non ascendet ille cum Christo. *Ascendit in templum, & docebat: & mirabantur Iudæi dicentes, quomodo hic literas scit, cum non didicerit.*

Bene mirantur Christum, quod non didicerit scire, quando Iohi probantur, quae didicerint & doceant, legis praecepta nescire: dicente domino, Tu es doctor in Israel, & haec ignoras? Mirantur Iudaei iam rebelles, nolunt credere: mirari norunt, detrectant sapere, nescire possunt. *Mirabantur Iudaei, dicentes, quomodo hic literas scit, cum non didicerit? Quid virgo peperit derogas, non miraris: quod Deus nostro sentitur & operatur in corpore abrogas, non fateris: quod caecus videt, surdus audit, claudus currit, surgit mortuus, & tota Christus arcana Dei loquitur, non miraris? hoc solum quod sciat cum non didicerit, hoc miraris? Hic est ipse qui non didicit literas, sed donavit: hic est qui sensum condidit, per quem literae finguntur: Peritus legis, auctor omnium cui literas non didicerit, admiratur? Deus utique adest origo cunctorum, qui facit esse quod non fuit: cum non didicerit, docet.*

Deesse videntur non pauca.

De annuntiatione & conceptione diui Iohannis Baptistae.

Sermo LXXXVI.

Ioh. 1.

Mundanus sermo, ut humano profertur ex sensu, humanis seruit & obsecundat ingeniis: Diuinus vero sermo in potestate dantis est, non dicentis. Audistis quemadmodum Zacharias ille summi sacerdotij splendor dum exorat, obmutuit tacuit pater vocis, Ego inquit, vox clamantis in deserto, genitor clamoris obmutuit: & egressos silentium reulit, qui responsa relaturus intrauerat. Videtis ergo quia silentium meum quod antea contistauit vos, venit de antiquo pontificali vtu, non de nouitatis incurfu. Ille vbi sensit linguae suae vincula sua ianuam clausisse sermonis, imperavit nutu, ne quis causas taciturnitatis inquireret quia celeste mysterium dicere non didicerat, qui didicerat scire: sed hoc ad tempus, quia sacerdotis differitur sermo, non aufertur: reconditur, non negatur: mysterio suspenditur, non fugatur: denique Zacharias ipse quod tacet, non est perna, sed signum: non est terrena debilitas sed caeleste secretum: Deus qui loqui dat tacere facit: & imperat silentium, qui inserit verbum: dominatur diuinus sermo, non seruit, quia Deus verbum: & ideo non cum iubetur, loquitur, sed cum iubet: non cum exigitur, sed cum donat: non cum cogitur, sed cum venit. Vnde fratres: & cum venit, audite, & cum non venit, sustinete, &

cum se donat, accipite: & cum se negat, orate: quia hoc doctor accipit, quod meretur auditor. Ergo iam nobis, quam mihi praeteritus suspensus est sermo, ut prostruimus mulieris, & verecundi vulueris causam, & illius pudorem sic nostra verecundia celaret: ut quod illa tacuit, etiam nostro silentio clauderetur: sed ceptum reuertamur ad verbum. Hierosolymitanus fons abundat, cum impellit angelus, non cum situr hauritor, sic sacerdotis sermo exuberat: quando dat Deus, non cum perorat sacerdos. Hinc est quod Zacharias ipse qui prophetias loquebatur populis, tacet sibi, ut non ingrati deo non simus: si nos semel tacere voluit, quibus semper inoffensum largitus est verbum. Ille non dedignatur a filio verbum recipere, cui dederat lucem: & vos filij orate nobis vocem, ut possitis audire sermonem: reparare gaudium meum, ut astrictam possitis laetitia possidere, & implere illud apostoli, *Quis est qui me laetificet, nisi qui contristatur ex me? Veniat ergo, veniat in medium beatus Zacharias, qui nos tacens pio consolatur exemplo, & silentio suo nos de nostro non finit tristesse esse silentio. Veniat, veniat precursor verbi, sacerdotij speculum, sanctitatis exemplum, euangelistarum princeps, clausula prophetarum. Fuit, inquit, in diebus Herodis regis Iudae, sacerdos quidam nomine Zacharias. Dum dicitur sub quo rege quis sacerdos sit, temperatur mala: adest semper in more solatium, nec consolator deest, cui imminet persecutor. Fuit in diebus Herodis regis Iudae, sacerdos quidam nomine Zacharias. Usque ad Herodem Iudaeae genti sacerdotalis sanctitas, senum grauitas, patrum pietas praesidebatur: erat lex diuina, ambitio nil ibi, nil temeritas, praesumptio nil valebat: quia gerebatur totum diuino ordine, non humano: sed Herodes veniens ex gente aliena inuasit regnum, violauit sacerdotium, confudit ordinem, mutauit mores, spreuit senes, infecit iuuenes, tribus miscuit, deleuit stemmata, corrupit genus, tulit quicquid erat & diuinae & humanae funditus disciplinae. Sed hoc quid ad Zachariam sanctum? Ne quid ergo tale & in ipso Zacharia crederetur admissum: Euangelista cogitur sic referte, *Fuit in diebus Herodis regis Iudae, sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia. Quia usque ad ipsum ab atavis, a patribus, transfusum genus mansit sacerdotij: tempus legis, sacrificij omnis seruata est disciplina, eo quod impietatis regis, iniquitatem temporis, ambitionis rabiem, temeritatis**

Mat. 9. vobiscum

Ioh. 3.

mag. not

Luc. 1.

furorem, sacerdotis & meritum superauit & vita. Sed quid sequatur, audiamus. *Factum est ut incensum poneret ingressus in templum domini: & omnis multitudo populi orabat foris in hora incensi.* In hora incensi frater, iam sol Iudaico occumbat in templo, ut in Ecclesia matutinus exurgeret, & Iudaica doctrina instabat vespere: quia Evangelij imminere aurora: legis obscurabatur dies, ut torus reluceret in gratia. Hinc est quod Zacharias in hora incensi, hoc est, in extremo tempore legalium ceremoniarum prophetalis spiritu incensum infert: offert preces, desideria ingerit, vota commendat, tempus admonet, promissa repetit, exigit Christum. *Et omnis multitudo orabat foris.* Ut ergo populus qui stabat foris intromitteretur, exorat: quia quos lex adducit ad ianuam, gratia intromittit in templum. *Apparuit, inquit, ei angelus domini stans à dextris altaris incensi: & videns Zacharias, turbatus est, & pauor cecidit super eum.* Ergo non est mirum si turbatur sacerdos, si flopet doctor, si pauescit antistes, si tacet minima, cum videt maxima: si deserit verba, cum signa conspiciat. Et ne solus Zacharias timuisse videatur, audi alium prophetam dicentem Domine, audiui auditum tuum & timui, consideravi opera tua & expaui. Qui cum Deo loquitur, expauescit: unde loquatur angelus ignorat: & quid tenemus? Unde sacerdos taceat, iam dicamus. *Et respondens ei angelus dixit, Ego sum Gabriel, qui asto ante conspectum Dei, & missus sum ad te hæc loqui, & hæc tibi euangelizare: ecce tris tacens nec poteris loqui. Quæ tacetis culpa, si impetat silentium vis iubentis? Ergo & nos tantilli qui tacuimus, quod tacuimus habetote non oblivionis fuisse, sed temporis: diuini negotij, non rationis humanæ. Ergo tristes non sumus, quia donante Deo, silentium momenti continuato sermone pensabitur, & modicum quid tristitiæ nostræ magnum vertetur in gaudium. Gratias ago deo meo, qui mihi in amoris lucrum vitæ damnum sermonis: nam quanta sit in me charitas vestra, pallor prodidit: testatus est clamor, ostenderunt lachrymæ, oratio effusa monstrauit.*

De eisdem, Sermo LXXXVII.

Sicut nimio dolore, & infirmitate longa luminibus obscuratis, nisi sensim refusa fuerit, sit inimica lux: ceterè cum solis sit condita lux oculis, solis sit oculis lux amica, per quos utique reliquo corpori vel tradiuntur, vel negatur: ita diurno

perfidia morbo contenebratis mentibus, nisi paulatim fuerit fidei claritas restituta, subito ipso fidei splendore magis perfidia crassescit caligo, longo vsu aut producit, aut obtunditur semper natura. Hinc est quod dominus retro in deliciis núbilo cordibus iam cecatis, ut irradiaret partus virginei sacramentum, desperare & annose sterilitatis ante præmisit conceptum: ut qui videbat post senectutem longam arida membra tenuiscere, & transacto curriculo iam vitæ veteranæ in prima inreflorescere pubertatem, atque ipsam naturam in occidua ætate ad nascentis serui insignia suscitari, pudicitie florem, pudoris titulum, castigatis insigne, virginitatis claustra manere post partum posse crederet, posse auctore ipso ex vetero procedente seruari. Et ut præfationi nostras ac similitudini, quam de oculis sumpsimus vetusto languore defessis: ipsa de qua loquimur modo, adsit, & astipuletur auctoritas, ac probeat oculos hominum nocti male assuetos, obscuratos, pro-moros sensum reuocatos ad lucem: in Iohanne dominus accendit sui luminis, & præmisit lucernam, ut degustato lumine in se iam diuini solis iubar ipsum præferret, ipsam deitatis caperent claritatem: Iuxta illud quod dictum est de Iohanne, *Iohan. 5.* Ille erat lucerna ardens & incens: ut ille densas noctis placido lumine aperiret tenebras, ipse noctis uescium diem desiderantibus, ad lucem perpetem redonaret. Hinc est quod & Magos adhuc noctis incolas, & totis obstupescentes oculis, tenuiter micæ stella alluefacit ad lucem, & gradatim pertrahit ad ipsum fontem luminis & dierum. Et re vera fratres, congruit, quia totius anni metas temporum quadriga percurrit, ac nobis domini nostri natalitia festa reuocat, & gaudia iam reducit. Nunc de Iohannis ortu, de partu sterili iam loquamur: ut compendio credulitatis isto, ad illud ubi partus est sine partu, ubi creatur auctor ipse procreantis, ubi inualcit ipsa origo generatis, inter hyemales, ac nubibus & nebulis dubias luces, lucerna præuia, stella duce peruenire possimus. *Fuit, inquit euangelista, sacerdos quidam nomine Zacharias, & uxor Luc. 1.* Elizabeth: & non erat illis filius, eo quod esset Elizabeth sterilitate processisset ambo in diebus suis. Sterilitas senectute exaggeratur extrema: & ab spe generandi totum subducitur quicquid est corporis & naturæ: & ne vel cogitatio sobolis vlla remaneret, ad id peruenit tempus & ætatis, quo transacto calore vitali mortale frigens sterilitis in viscera possidebat: ut ge-

nitor ipse cognosceret inde iam per hominem nō posse nasci hominem, vade abscellerat res humanæ. Sic, sic fratres, ducis hominum precordius credulitas afficitur, & inferitur fides: & tunc totū diuinum creditur, cum fuerit nil humanum. *Sors exiti vt incensum poneret Zacharias ingressus in templum domini.* Bene dixit ingressos in templū, non ingressus templum: quia ipse erat Dei familiaris templū, portans in sui pectoris puritate tota legis arcana: & apponens non tā thuris, quā puræ supplicationis incensum. Gratius namq; Deus in suo, quā in hominis opere requiescit: & non tam libēter odoratur Arabica arboris guttū, quā lyucei cordis & pectoris sanctitatem. *Apparuit ei angelus domini, inquit, stans à dextris altaris incensi.* Dicere suffecerat, apparuit ei angelus, quid magno pere à dextris altaris? Vt esse in sanctis angelis auditor intelligas nil finistru, dicete scriptura, Vias quæ à dextris sunt nouit dominus. *Apparuit ei angelus.* Cū iam defecerat totus homo, vt autē Iohannes nasceretur ex sterili, quā Christus nasceretur ex virgine: dictum est de Iohanne, Ecce ego mitto angelum meum. *Felix, quæ ve in Deum cresceret, in senibus sic defecit natura: felix, quæ sterilitatis damna virginea fecunditate mutauit: felix, quæ vno cōcepit in partu, quicquid in toto orbe confundere deplorabat: felix, quæ facta est vitaliū germinans mater, quæ erat autē origo miseranda mortalium, ad dolores pariens cum dolore, ad gemitus edēs cum gemitu, ad pericula producēs hominem cū periculo generātis, & in ipso ortu oceanum nunciāns per lamēta & lachrymas: semper deuorās partus suos, scieus se tātis mœroribus generare mortuos.* Pascebatur ergo sterilitate magis natura, ne ipsa fecunditate grauius defruiret, sicut potius editura, quā pignorat quæ vtrique lachrymis, mœrorē, gemitu, rāto tēpote suū quærebatur & interpellabat auctorē: intelligēs hoc sibi accidisse p culpā, non esse ab auctore piūssimo institutum, eū crearetur. Hinc est, quōd dominus cōditor ipse naturæ viā virginei cōceptus, virginei partus, inuisibili vestigio & ignoto calle pertransit, & iter humani ortus diuino gressu ambulat, non humano, vt nascēdo ipsam naturā à seruitute mortis, cui taliter addicta fuerat, primitus liberaret: & fonte purgato supernam riuulis redderet puritatē. Merito Iohannes in vtero exultat, qui originis suæ libertatē antē nosse, quā esse meruit, antē meruit sentire, quā vivere. In hora incēsi per angelum ape-

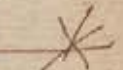
Prout. 4.
Iuxta
LXX.
Mat. 11.

ritus sterilitas, conceptus inberit, promittitur partus, & inter sacra natiuitas sacra procuratur: hinc est, quōd adhuc in vtero cum membrorum compage pene concepta in Iohanne est propheta: antē natus dei loquitur, quā perueniat ad vocis officium. Verum ne dum profunda & mira lacillime lectionis breuiato cupimus sermone concludere, quæ maxime dicenda sunt transeam: proxime, si deo placuerit, de sequentibus disseremus.

De eisdem.

Sermo LXXXVIII.

Semper debere anxium est fratres semper triste formosus vinculis alligari: sed me, quem vobis mea sepe facit promissio debitorē, lapsi sibi de talis debiti natura & obligatione blanditur, qui dat, non accipit qui promittit: & qui dando debet, sibi magis ipsum facit obnoxium creditore: atque vbi qui credidit debet, & qui debet credidit, ibi necessitudinis, non necessitatis probatur esse contractus: & in tali seruo & animæ non oneris, sed honoris prædulcis curit vltura. Postquam Zachariæ sacerdoti apparuisse angelum domini euangelicus sermo descripsit, adiecit dicēs, *Et turbatus est Zacharias videns, & timor intravit super eum. Si de iudicis potestate sollicitus est, qui semper de apparitoris turbatur & contremiscit aduentu: & mandati meritum de persona venientis æstimat, & metitur: & quāuis bene concitus paret, donec causas venientis agnoscat & intelligat qualitatem: quid faciet, quo pauore trepidabit, cum potestatem supernā senserit hominis imbecilla natura, cum respexerit homo angelum, & diuinę sedis ministro viderit: Caro nunquam de sua conscientia est securā: sicut Zacharias ipse, de quo loquimur nunc, comprobauit: qui in ipso tempore placationis offendit: qui dō credit, dubitat, dicente angelo, quia non credidisti verbis meis: dum postulata promeretur, incurrit, condemnat, munera ipsa cum suscipit: qui vocem, cum vocem percipit, tūc amittit. Hinc est, quōd angelus antequam mandata pandat: dona tradat, referat impetrata, merum discutit, fugat timorem, confortat animos ancipiti cogitatione turbatos, vt mens quæ migrauerat à se nimio pauoris excessu, in semetipsam reuerfa, beneficiorum tantam sentiret & caperet largitatem, dicens, *Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua: & vocat tua Elizabeth pariet tibi filium: & vocabit nomen eius Iohannem.* Putāne sacerdos tantus sic est populi, sic vniuersitatis obli-*

Lac. 1.

comp. 1.

tus, vt de conceptu veteranae coniugis, de partu desperate stertis rogaret, vt sibi soli legatus omnium tunc adesset, vt aduocatus omnium pro se singulariter oraret, vt tantum pontificatus officium intra domesticas arctaret curas, inter familiares clauderet & occuparet angustias, & incensum totius plebis in solum desiderium proprii pignoris addiceret veteranus antistes, ac tali desiderio grandævus, & ipsum tempus iam respiciens, ad partum succenderetur intempertium? Absit fratres, absit, vt hoc de sancto Zacharia fidelis anima suspicetur. Et quidem angelus in hoc fuisse refert totius supplicationis effectum, dicens, *Exaudita est deprecatio tua: et vocata Elisabeth pariet tibi filium.* Si angelus ad petita respondit, sacerdos pro solo pignore supplicavit, si pro omnibus egit supplicatio sacerdotis, cur angelus de solo pignore retulit impetrata? Quid tenemus, quid diu suspendimus animos auditorum: quam non sibi soli, sed omnibus affaerit iste venerandus antistes, quam responderit angelus vniuersis, quam deus prospexerit in vno isto germine sacerdotis, que genitoribus vtiq; & ipsi ob hoc delegerat naturam, vt cum daret vniuersificari, largirentur laculis, populis condonaret, & fieret sacramenti filius inter sacramenta delatus, inter sacramenta cœlestis, esset antistes de venerando generatus antistite, esset angelus ore angeli sancta dilatatus in viscera, esset vox Christi. Ego vox clamantis in deserto, esset vox Christi, ad Christum sua referuatus ad tempora, esset præco iudicis præsentiam clamaturus, esset penitentiæ populos Christi vocaturus ad veniam: qui iam sacerdos ergo iste iam sui nescius, iam sibi mortuus, extrahens coniugi, soboli iam negatus egerit omnibus, omnibus impetrant mox angelo referente, discamus, *Et multi, inquit, in natiuitate eius gaudebunt.* Non est vnigenitus, qui est cunctorum creatus ad gaudium. *Erit enim magnus coram domino.* Qui coram deo magnus est, quantus sit penes homines quis probabit? *Et vinum & siceram non bibit.* Qui natus est sancto de corpore sacerdotis, & summa senectute, ab omnibus vitis defecato, atque exemplo iuuentutis incandis, vinum nescit, ignorat siceram, que patiunt, luxus ebrietatis & vitia: & tota dissipant morum decora ornamenta virtutum. *Et vinum & siceram non bibit, sed spiritu sancto replebitur adhuc in utero matris sue.* Iuxta illud Apostoli, Fratres, nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed repleamini spiritu sancto. *Et spi-*

Iohan. 1

Ephr. 5.

ritu sancto replebitur adhuc in utero matris sue. Beatus Iohannes, qui ante dei spiritu meruit intonare, quam hominis vagiret in steru: beatus, qui ante diuina possidere meruit, quam sortiretur humana: beatus, qui ante meruit cælum scire, quam terram: beatus, qui ante quam videtet præsentia, futura meruit nunciare: beatus, qui ante deum capere potuit, quam suo ipse caperetur à corpore: beatus, & singulariter est beatus, qui antequam sciperet querere, meritum conquisiuit: beatus, qui non peruenit ad gratiam per laborem, sed ad labores ipsius gratiæ dignatione descendit. *Et multos, inquit, filiorum conuertet.* Ad quem? dicat angelus, vt quia blasphemar, quia negat hæreticus, contumescat: dicat angelus, vt audiat fidelis, & gaudeat: credat hæreticus, & recedat. *Conuertet.* Ad quem? *Ad dominum deum, inquit, ipsorum.* Quis est hic deus? De quo propheta dicit, Hic est deus noster, & non est alius absque eo, qui inuenit omnem viam disciplinæ, & dedit eam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo. Quando dedit? Tunc vtiq; quando legalibus in tabulis totius vitæ regulam, totam disciplinam descripsit & normam. Attentus esto auditor, vt scias quis est hic deus noster, absque quo alius non est. Quis est? Post hæc in terris visus est: & cum hominibus conuersatus est. Quis est alius visus in terra nisi Christus, qui nostra est conuersatus in carne: Et quis est alius, conuersatus cū hominibus, nisi ille qui cū hominibus humano est commoratus in corpore? Et si hic est deus noster, & non alius absque eo, hæretice cum hunc non habueris, quem habebis? Nō est alius, inquit, absque eo: & hunc non dicis, ergo vbi est pater? Propheta dicit, non est alius absque eo: & vbi est? In filio vtiq; quia præter filium non est pater. Ego in patre, dicit, & pater in me est. Vnde & propheta non dixit, non est alius, sed non est alius absque eo: hoc est dicere, est: sed in ipso est. Sed dicis, & si in ipso est, quomodo est alius? Hæretice, sic est alius persona, vt sit ipse substantia: sic est ipse substantia, vt nulla sit confusio Trinitatis: sic est vnitas trinitatis, vt nulla sit in deitate distantia: sic in se est, & sine se tota trinitas nō est, vt in sit eos, qui in patre, & filio, & spiritu sancto personalitas distincta, nō separata diuinitas. *Et ipse præcedet ante illum.* Ante quem? Ante Christum, qui est deus ipsorum, deus noster, deus omnium, migrans absque quo alius non est. *In virtute Elia.* Nemo cum hoc timentem audit, nisi in se ipso impulerit: hic spiritum dicit illum, quem per assahe,

Barn. 3

Ioh. 14.

Id est,

diuinam gratiam meruit, non quem carnis est consecutus ad vitam: & virtutem dicit illam, quam de supernis habuit: non illam, quam propter corporis adeptus est firmitatem. Iohannes ergo Eliæ uenit in spiritu, & in eius uirtute graditur, qui torum victu, vestitu, honore, castitate, abstinentia, & omnibus Eliam uirtutibus repræsentat, & Christum. *Preparare domino plebem perfectam.* Quam in uobis deus, & dominus noster preparare & confirmare dignetur in gloriam nominis sui.

De eisdem, Sermo LXXXIX.

Gen. 1. **O**Mnia quæ à deo creata sunt nobis, bona sunt, & bona valde: dicente scriptura, Et uisit deus omnia quæcun-

LXX. que fecit, & ecce ualde bona. Ergo omnia quæ à deo creata sunt, bona sunt, & ualde bona: sed inter uita, uirtutesque media sic habentur, ut ex ipsis, & periti doctrinæ materiam sumant, & erroris causam inueniant imperiti. Sapientes nanque creatorem creaturæ contemplatione cognoscunt: stulti uero dum creaturas ipsas deos existimant, sapere nequeunt creatorem. Hinc est, quod sole, lunam, stellas, aurum, lapides, ligna, deos sibi fecerunt gentiles, quæ Christiani addicta suæ sapiunt seruituti. Nec mirum si esse mediâ creaturam, quando ipse creator omnium Christus est fidelibus in salutem, in-

Luc. 2. fidelibus in ruinam, euangelista dicente, Hic positus est in ruinam & resurrectionem multorum. Apostoli etiam aliis habentur in mortem, aliis habentur in vitam: Paulo probante, cum dicit, Quibusdam sumus odor mortis in mortem, quibusdam autem odor uitæ in vitam. Ergo & euangelicæ lectiones sunt bonis intelligentiæ salutaris, malis uero erroris occasio. Antichæ euangelista beatissimus, cum referret Iohannem Baptistam Herodis astrictum uinculis, adulterii Herodias extinctum, truncatum in premium saltatricis, sensimque aliquos fuisse perimoros, eum deus sacrilegæ sanctum, adulteræ virginem, angelum addiderit saltatrici. Fratres, uirtutes Iohannis, Herodis crimina abundanter alio sermone tractauimus:

Infra sermone CXXVII nunc eloquamur quæ uinculorum causa, carceris quæ necessitas, quæ mortis uilitas fuerit in Iohanne. Iohannes non potuit mori communi sorte, qui natus est privilegio singulari: cum Christus deus nasceretur in carne, Iohannes angelus est generatus in tetris, ut ita officia terrena officii se caelestibus miscerent, sicut humanis se diuina miscerant: & in terra deo angelos, domino ordo caelestis obsequij non deesset. Sed au-

diamus ordinem nascens Iohannis, ut causas mortis eius inuenire possimus. *Fuit inquit in diebus Herodis regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias, de uice Abia: & uxor eius de familia Aaron, & nomen eius Elizabeth: Erant autem ambo iusti ante deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus domini sine querela.* Oratores magni, & excellentes ingenio, quos illustrium uirorum parant narrare uirtutes, auos, atausque commemorant, ut ad honorem presentium accedat dignitas antiquorum, & laus patrum filiorum redundet ad gloriam. Maior est innata gloria, quam quaesita: præcedit quod uenit ab origine, quod sequitur ex labore: gloria beatius est habere, quam quaerere: hinc est, quod euangelista ut extollat Iohannis gloriam, Zachariæ patris, Elizabeth matris genus dicit, auos memorat, scribit merita, loquitur titulos, gradus digerit, uitam prædit, dilatat insignia, prædicat sanctitatem. *Fuit inquit in diebus Herodis regis Iudææ.* Tempus memorat regis nefandi, qui sacrum sacerdotij uolauit morem: eod fudit ordinem, statum soluit, abstulit institutum. Et hoc accedit ad meritum Zachariæ: quia cum in omnes pene Herodes ausus suæ temeritatis extenderit, ausus sit nil in isto: uirtutibus sit huius oppressus, ut sacerdotis immaculata successio ad gloriam germinis seruariet. *Et uxor eius de filiabus Aaron.* Aaron primus potestis in lege fuit sacerdotij origo: propterea merito prætermisiss omnibus eius filia dicitur, cuius in se memoria prætulit sanctitatem, quam tant generis pia custos gloriosissime transfudit in filium. Sed huius matris laudes euangelista describit. *Erant inquit, ambo iusti ante deum.* Est noua felicitas, est coniugium singulare, quando manet in duobus mens una, una sanctitas in duobus, eod stabat mensura, quod distabat in sexu: & in moribus erat unum, quod geminabat aspectus: ac uirtus reddebat pares, impares dederat quos natura. *Erant inquit iusti ambo ante deum.* Placere iudicij humanis, coram hominibus esse iustum, est uirtutis humanæ, maximi est & laboris: ante deum qui seruatat corda, cogitationes discutit, uider mentium motus, esse iustum humani laboris non est, muneris est diuini. Si magnus est qui uo peccat in carne, quantus est qui corde non peccat? Iohannes ergo supra carnem est natus de illis, qui ante deum nec corde, nec corpore peccauerant. Adiecit euangelista, dicens, *Incedentes in omnibus mandatis, & iustificationibus domini sine querela.* Incedentes, incedit qui non stat in truiis peccatorum: qui pe-

regnum se hoc sentit in seculo, qui asperas virtutum intrat
intrepidus mansiones: qui montes iustificationum, manda-
torum colles indefessus viator ascendit, prae sentis patetis
dei, patriae caelestis beatitudine perfuatur. *Incedentes in omni-
bus mandatis & iustificationibus.* Hi in omnibus, in quibus ne-
mo, vel pauci. In omnibus mandatis & iustificationibus. *Quis
fumi vel cios cupiditatem transiit incendia? qui vitae lubricum
nunquam lapsus euadit? per vinorum gurgites quis impol-
lutus incedit carnis negocia, vitae causas, actus mundi quis
peragit, & non erit in querela, cum nasci ipsum plenum sit &
lachrymis & querelis? Nuncque parturiens quaeritur ex dolo-
re, & natus in lachrymas quaeritur ex natura: sed in Zacharia
& Elizabeth reatus occidit, perit querela, omnis est amputata
causatio, quia in illis praetabatur vnde tota sanctitas nascere-
tur: sed hoc ex ipsa iam lectione luceat. *Et non erat eis, inquit,
filius, eo quod esset Elizabeth sterilis.* Sterilitas ista non erat ma-
ledicta, sed mystica, in qua partus non ablatu est, sed dila-
tus: neque erat pignori clausa, sed tempori: collebatur tem-
pore, virtute sequebatur, maturabatur aetate, senectute cresce-
bat, vt in filio singulari tota fecunditas pensaretur, quando
in vno nascebatur numerositas obgesta virtutum. Beata ste-
rilitas quae vnum seruabatur ad partum: & expectabat Ioan-
nem, cui quia prima omnia debebantur, primogeniti digni-
tas non periret. *Et a vobis processerant in diebus suis.* Processerant,
non decesserant: vixit in sanctis aetas, non defecit, sed
processit. Aut quid illis deficit, quibus accedunt semper in-
crementa virtutum? Ergo in Zacharia & Elizabeth stuper
sexus, frigidum caro, membra sopiuntur, tempus praeterit, aetas
transiit, abolesevit eorum quicquid est & humani ordinis, &
negotij coniugalitatis, vt diuino munere, non partu ex homini-
bus angelus nasceretur. Promiseramus de ortu Ioannis cau-
sas mortis eius expromere, sed quia nos hodie longius ser-
mo protraxit, & ad probationem rei satis nobis necessaria
sunt quae sequuntur, quae modo dicta sunt, ortus eius deper-
tentur ad gloriam: nosque ingrati non simus vobis, qui disse-
rimus debitum, non negamus: nam debitoribus dilatio cre-
scit ad gratiam creditoris. Expectate ergo quod promittit
debitor, & expectate securi, quia promissa negari nequeunt,
quando sterili tam largiter negata soluantur.*

De eisdem, Sermo XC.

ERigi nos sanctorum lapsibus, sanctorum trepidatione
fundati, cunctatio nos hodie Zachariae docuit sacerdo-
tis: qui cum non credit dei promissa, sed discunt, & opera di-
uina non fide percipit, sed humana ratione discunt, infide-
litas culpam longa silentij condemnatione persoluit: au-
dierat ab angelo, *Exandita est deprecatio tua: & vxor tua Eli-
zabeth pariet tibi filium.* Qui tunc respondit *Vnde hoc sciam? Ego
cum sum senex: & vxor mea procreuit in diebus suis.* Nonne qua-
tum senectute longa spem posteritatis amiserat, tantum lon-
go vitae vsu fuerat edoctus, quod deus impossibile nil habe-
ret? Legerat tanti temporis sacerdos, sciebat veteranus ponti-
fex lege naturam, non auctorem naturae posse constringi: &
tempus homini posse, suo non posse praescribere conditori:
nouerat de Abraham & Sarra: emortuis extrema senectute cor-
poribus, & a patris matrisque nomine famosissima sterilita-
te summois, Isaac ad totam fecunditatem Israelitici germi-
nis erupisse: cui non obfuit tantum defuisse naturam, quantum
nasci profuit auctoris beneficio, non naturae: didicerat Re-
becca & Annae effectis diu, diu naturae suffragio destitutis,
dedisse deum quod sterilitas abnegauerat: edoctus ergo tan-
tis, quid est quod dicit? *Vnde hoc sciam? Ego enim senex sum: &
vxor mea procreuit in diebus suis.* Fratres, satis ad deum trepida-
fatis ad diuinas virtutes hominis est imbecilla natura: nec ta-
lem se in causa inuenit, qualem se aestimat ante causam: & sa-
tis se ignorat ante, quam se rebus probet, & experiatur exem-
plis, petit caelum, petit alta, scrutatur suprema, mouet caelum,
pulsat caelum: sed cum caelum mouerit, caeli pondera non po-
terit sustinere, ambit fidei subite vesticem, ardet caelum sua
penetrare virtute: sed aetherias in vias vbi incedere humanis
gressibus inchoat, & cum suam deorsum respicit ad naturam,
non tantum sidit de praeteritis, quantum trepidat de ruina.
Sic beatus Petrus cum per aequora diuinos imitatur incessus,
& nouus viator molle iter duris gressibus calcat, ante de la-
psu supplicat, quam gaudet de donato. Sic nunc Zacharias,
qui cum diu steterat diabolus posse, regnare mortem culpa ho-
minis vnus: nasci homines ad labores, ad gemitus, ad pericu-
la, optare licet arumosa, moritura: nec posse pignora pro-
mereri, stare inter acies criminum, obsideri vitiorum cateruis,
infirmatum quati, & quassari semper impulsu: videre
eminus vexilla virtutum, spem legis, gratiae libertatem, nec

Luce.

Gen. 22

Gen. 25
1. Re. 1.

Mat. 14

tamen illuc quenquam proptis posse viribus pervenire: velle bona, & non facere: crimina odisse, nec vincere: debere iam misereri deum: debere iam taliter subvenire captivis. Pontifex ergo iste cum dei aures cōtinuā & tali querela, tali lamentatione pulsaret, deus sic pia sic iusta poscenti, ex germine ipsius responsionis suae sumpsit, & instituit mirabile documentum, quo crederet posse deum dare vitam mortuis, salutē reddere desperatis, si senectuti mortuae sobolem, si sterilitati dedisset filium desperatae: sicut euangelicus aperit sermo, cum dicit, *Exaudita est deprecatio tua: & ror tua Elizabeth pariet tibi filium.* Redemptionis huius nuncium, huius salutis praeurium: qui deum non sicut tu voce adeat, non gemitibus fleat, non ad impetrandum nostra ille sicut tu suffragia requirat, sed ipse in nostro ordine constitutus, & angelico honore fultus, deum satis ab omnibus desideratum, nec ulli unquam cognitum, etiam ipsis angelis invisum, manu teneat, amplectatur gremio, & iam cōspicuum mundo vllis foelicibus tradat: palmis beatissimis assignet humanis oculis peruidendum, deum cognitum faciat vniuersis, perducatur dominum ad cōfortia servulorum, misceat reis iudicem, censorem in se rector noxiorum suscepisse personam, ac sic probeat condemnationis humanae sententiam cessaturam, quando ipse agitur, ipse currit per veniam, qui reos erat daturus ad poenā. Ut luceat hoc mysterium pietatis immensa, Zacharia tuus filius suum dominum poenitentiae demergit in baptisma, in remissionem diluit peccatorum, quia voluit fons dilui, cognitor suscipere veniam, iudex ipse suam subire sententiam, ne damnaret reos, ne vindictam proferret in noxios, ascendit crucē, degustat mortem, sepulturam patitur, ierat infernū, qui puniri voluit, ne puniret, qui amari magis voluit quam timeri. Quod ubi Zacharias fratres audiuit, tantum se meruisse suis precibus sacramentum, rei ipsius consideratione territus, sacramenti ipsius aestimatione turbatus, nec se mereri tantum credidit, & deum dubitavit ad haec talia, & tanta descendere: hinc est quod dicit, *Vana hoc sciam? Ego enim sceler sum: & vno mea processit in diebus suis.* Hoc est dicere, quomodo me habere filium ratio non permittit humana, ita velle & mori deum maiestas non sinit sempiterna. Cui angelus veniabiliter non credenti poenam signi tantum dedit, non perfidiae: cautela est tarde de deo humilia credere, de deo tardius contumeliosa

sentire: adiecit angelus, dicens, *Ego sum Gabriel.* Ut ex nomine tanto, & ex merito ministri tanti, pontifex promissionis, fidem pensaret, & crederet qualitatem. *Ego sum Gabriel, qui asto ante deum, & missus sum loqui ad te.* Dum dicit nomē, designat metrum: cum se refert altare, se missum refert: servitutem facit, ne praerogativa nominis debitum celaret obsequium. *Ego sum, inquit, Gabriel, qui asto ante deum, & missus sum loqui ad te: & haec tibi nunciare.* Vere magnus dominus, & sapientiae eius non est numerus: infirmantem curat de vulnere, iurantem de vitio confirmat, de supplicio fidei perficit argumentum, dicendo, *Et ecce eris tacens: & non poteris loqui.* Ut ex te, & in te credendi regulam consequaris: & vernaculo exemplo deum posse credas facere quod promittit, nam cum vult tux vocis organum claudit: & cum vult tui aperire oris officium, profecto potest: & cum vult fecundam ex sterili facere, ex fecunda sterilem cum promittit, potest: cum vult largiri partus officia, obsequia naturae cum vult, pravalet denegare. Egit ergo angelus, ut tali documento pontifex eruditus non dicat amplius, *Vnde hoc sciam?* Qui totius creaturae iudicio potuit approbare, quod deus, qui caelum, terram, mare, & omnia quae in eis sunt, ex nihilo legerat substituisse, credere debuit, quod potuit ex aliquo facere, quod vult: & desperato reddere, quod promittit: & qui totū fecit ex eo quod non erat, ex eo quod est quicquid vult facere, non laborat. *Et erat plebs expectans Zachariam: & mirabantur quod tardaret in templo.* Egressus autem Zacharias non poterat loqui ad illos: & cognoverunt, inquit, quod visionem vidisset in templo. Ille autem erat immutus illi: & permansit mutus. Egreditur pontifex gestans in ore sterilitatis indicium, portans in pectore conceptionis figuram, ut cum mater pareret filium, daret filius vocem, tunc verbi parer ederet sacramentum, & ante natus daret patri veniam, quam dilueret crimina vetusta populorum: & quia qui non credidit, tacuit: merito propheta, quia credidit, gloriatur, dicendo, *Credidi, propter quod locutus sum.* Fratres, dat verbum fides: negat infidelitas verbum. Si nos ergo fratres, sicut dixi, sanctorum lapsus erigit, firmat trepidatio beatorum: nihil unquam deo esse impossibile iudicemus, neque inquiramus quemadmodum facturus sit quod promittit, cuius voluisse, fecisse est: cuius dedisse, est promississe.

Psa. 146.

Psa. 117

Arum de terra legere qui nouerunt, ubi diuitem senserint venam, ubi quicquid artis est, quicquid laboris impendunt: & nos quia in sancto Zacharia caelestem nouimus latere thesaurum, in ipso totum quod sermonis est nostri, quod vestri auditus est, occupemus: quatenus commune iurum sit, quod fuerit communi labore quaesitum. *Fuit, inquit, in diebus Herodis regis Iudae sacerdos quidam nomine Zacharias, ex vice Abia. Hoc iam diximus. Et uxor eius de filiabus Aaron. Sic cepit euangelista, ut in coniuge sacerdotis seruata sacerdotalis stemmatis generositas monstraretur. Erant, inquit, ambo iusti ante deum. Ambo iusti, quia in ambo- bus erat una iusticia. Ambo iusti, quia constabat inter eos non de diligentia, sed de sanctitate coniugium. Ambo iusti, quia sexu dispares, pares meritis habebantur. Ambo iusti, quia ut erat in duobus una caro, sic erat in duobus unus spiritus. Inuitentur coniuges, ut quos coniungit affectio, iungat & virtus. Erant, inquit, iusti ambo ante deum. Ambo iusti ante deum. Et ubi est illud, Non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens? Ante homines forte quis putetur iustus, quia homines ut culpas corporum norunt, sic vitia mentis ignorant: ante deum vero, cui pectoris claustra patent, quem cogitationum secreta non latent, quis innocens habetur, & iustus? Estne homo qui corde non peccet, non cogitatione delinquat, non offendat dubitatione, non lapsum trepidationis incurrat? Moyses dubitat, Aaron deuiat, Petrus negat, & quis iustus? Et quomodo ambo iusti ante deum? Ante deum, sed semper. Ambo iusti apud deum. Non labore, sed gratia: Audi Apostolum, Iustificati gratis per gratiam ipsius. Et iterum: Non ex uobis, dei donum est: non ex operibus, ne quis gloriatur. Et iterum, Quid habes quod non accepisti: si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Euangelista ergo sic refert, non quid non habuerit, sed quid acceperit: non quid quaesitum sit, sed quid donatum. Erant, inquit, ambo iusti ante deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus dei sine querela. Incedentes dixit, ut eos ostenderet cucurrisse virtutibus, non sterillis: & ambulasse in via iustitiae, non sedisse: nec remansisse in itinere mandatorum, sed ad mandatorum plenitudinem peruenisse. Incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus dei sine querela. Beati, fratres, quos culpa non percutit,*

Luc. 1.

I. J. 142

Nu. 20

Exo. 32

Mat. 16

Rom. 3.

Epho. 2.

1. Co. 4.

percutit, non vulnerat crimen: sed beatiores isti, quos tetigit nec querela. *Sine querela.* Si pueritia, si adolescentia, si iuuetas sine querela extitit, ubi tota querela est, qualis horum senectus? Si tale initium, qualis finis? A seculis iustificationem vertices, colles mandatorum, nec in aliquo titubasse, est gratia singularis, est vnica felicitatis insigne. *Et non erat, inquit, illis filius, eo quod esset Elizabeth sterilis.* Non dixit non erant illis filii, sed non erat illis filius, quia singularis futurus erat, qui erat de talibus nasciturus. Audi dominum dicentem, *Mat. 18* Non surrexit maior in natis mulierum Ioanne Baptista. *Et quod esset Elizabeth sterilis.* Sterilis corpore, sed secunda virtutibus: tarda soboli, sed non tarda deo: non gemini clausa, sed temporis: non negata piguori, sed seruata mysterio. *Et ambo, inquit, processerant in diebus suis.* Processerant: sic describitur sacramentum senectutis, quae nondum decidit meritis, non aetate deficit, sed procedit: nec sentit detrimenta corporis, quae sumit augmenta virtutis. Fratres, Elizabeth sanctae parit non ablatas est, sed dilatas, donec transiret tempus carnis, passio corporis, coniugij necessitas, voluptatis causa, cupiditatis sensus, & totum quod humanum confundit, grauat, onerat conscientiam. Mundabatur enim longo tempore sacrificij domus, sanctitatis hospitium, meatus metatoris Christi, Angeli domicilium, aula spiritus sancti, dei templum. Nescitis, inquit Apostolus, quia templum dei estis, & spiritus dei habitat in uobis? Denique ubi tota corporis sedata querela est, & in totum facti sunt sine querela, mox sterilitas fugit, reuiuiscit senectus, fides coeipit, parit castitas, nascitur maior homine, par angelis, tuba caeli, praeco Christi, arcans patris, filij uicium, signifer superni regis, peccatorum uenia, Iudaeorum correctio, uocatio gentium, & ut proprie dicam, legis & gratiae sibula, quae diploidem summi sacerdotis, sancto patri iungebat in pectore. Euangelista ergo virtutes patris, matrisque describit, ut ex generatorum taris meritis dignitas geminis nosceretur: & probaretur maior homine, qui in ortu suo excedebat legem naturae humanae. Sed si processurus est, iam nascatur Ioannes, quia instat natiuitas Christi: surgat nouus lucifer, quia iubar iam veri solis erumpit: det uocem praeco, quia adest in dex: clamet tuba, quia ueni rex: & quia processurus est deus, angelus iam praecedat. Verum, quia quod supra homines est homo referre non sufficit, virtutes nascentis

angelus angelus iam loquatur. *Dixit angelus ad Zachariam, ne timeas Zacharia: exaudita est deprecatio tua, ecce Elizabeth vxor tua pariet tibi filium: & vocabis nomen eius Ioanni: & erit tibi gaudium & exultatio: & multi in natiuitate eius gaudebunt: erit enim magnus coram domino: & vinum & ficeram non bibet: & spiritus sancto replebitur adhuc ex vtero matris sue, & multos filiorum Israel conuertet ad dominum deum ipsorum, & ipse precedet ante illum in spiritu & virtute Elia, vt conuertat corda patrum in filios: & incredulos ad prudentiam iustorum, parare domino plebem perfectam.* Vacat humanus sermo, silet predicatio tractatoris, quando angelico præconio Ioannis profertur gloria, virtus insonat, laus collaudatur. nec est quod illi adiciat homo, cui deus cõtulit torum. *Spiritu sancto, inquit, replebitur adhuc ex vtero matris sue.* Videtis quemadmodum Ioannes antè peruenit ad cælum, quàm tangeret terram: antè accepit diuinum spiritum, quàm haberet humanum: antè suscepit diuina munera, quàm corporis membra: antè cepit viuere deo, quàm sibi: imò antè vixit ille deo, quàm deus viueret illi: iuxta illud Apostoli, *Viuo autem iam non ego, viuio verò in me Christus.* Sexto mense sue matris exultat in vtero, & in vterum virginis venisse nunciat Christum. Fernens nuncius, qui antè gestiuit nunciare, quàm viuere: impatiens dux, qui antequam perueniret ad corpus, peruenit ad regem: antè rapuit arma, quàm membra: antè aciem petit, quàm lucē: & vt vinceret mundū, vicit antè naturā, ipse sine viscerib⁹ viscera matris exuscitat. & quia tardabat corpus, solo spiritu implet euangelizantis officium. Quid dicam? Ioannes antequam Christum præcederet, se præcessit, Patris, matris, filij corda vnus, atque idē implet spiritus sanctus: vt vno sanctitatis organo resonet natiuitatis dominicæ cætilena. Nec mirum fratres, semper ortus regio honorat festiuitas, dulcis gratificat symphonia. Et nos fratres, natiuitatē Christi glorificemus canticis, honoremus muneribus: quia mentitur fidei, si quod facit Magus, non facit Christianus.

Matt. 2

De eislem,

Sermo XCII.

4. Reg.

Sensum nos sermo Euāgelicus ad altiora promouet, ad sperna extollit. Nec mirum fratres, si Eliā curru ætheris euexit ad cælum, cum quotidie ista Euāgeliorum quadrigæ, hominum genus cæli perferat & transmittat ad regnum. Ecce iam nos ipsa fratres, de partu sterilis ad virginis partum & à Ioannis ortu, ad ortum nostri fecit proximos saluatoris.

Sed quod superest adhuc de Zacharia pontifice patientius audiamus, vt ad cunabula nostri regis regali itinere peruenire possimus: qui ob hoc cælestis quadrigæ fidam conscendimus sessionem, vt sollicitas & arduas compendiorum semitas vitaremus. Sic enim lectum est: *Et factum est, vt impleri sunt dies officij eius, abiit in domum suam.* Ita vni templo astabat tribus tota: parebant milia sacerdotum: propter quod ipsa obseruatio pontificalis officij erat diuisa per plurimos, dispensata per tempota, distributa per vices, ne aut ordinem sacerdotij multitudo cõfusa turbaret: aut alter agendo iugiter alteri debitum negaret officium. *Post hæc autem concepit Elizabeth vxor eius.* Erat illis coniugij facultas, erat illis licentia donata generandi, quibus inerat adhuc legis adolescētia, instabat adhuc religionis infantia. Lex fratres illicita prohibuit, licita non negauit: intra donum tenuit, supra donū cõferre nil potuit: naturā texit, supra naturā hominem nō crexit. Lex fidei ianua, gratiæ nuncia, Euāgelij præuia, pædagogus religionis infantia, remisit in sacerdotio legalis coniugij castitatem, vt in pontificatu gratiæ venturam perpetuæ, virtutis gloriā nunciaret. Secundum hanc ergo indulgentiam Elizabeth annostrata iam mortua, sanctū reuiuiscit in partum: & arida, atque exarata rugis membra medullis vitalibus in viscera foecunda viridant: ipsum quoque sepus, ipsum quo desierat reuocatur ad corpus: & vetustate nimia domus vteri dilapsa, in faciem nouā repente reparatur: stupet ordo, desiccat consuetudo, miratur ipsa natura, & ex apparatu mansionis hospitis meritum, dignitasque innotescit. Verum Ioānes in generali habitaculo satis se miratus est esse peregrinū, qui se exclusum tempore, abdicatum natura, receptum se in eo auctoris beneficio didicit, non parentis. *Et celebrat se mensibus quinque, dicens, quia sic mihi fecit dominus.* Bene totum fecisse dominū confiteretur, quæ sibi collatum per hominem nil videbat. Et occultabat se mensibus quinque: quia eisi erat diuini muneris, sui tamen temporis non erat quod habebat. *Celebrat se mensibus quinque.* Erubescit anus facta, verecundatur vetula primi partus, & puerperam senectus abscondit extrema, ne sterilitatis opprobrium risus foecundæ senectutis augetet. Quod autem risui subiaceret senilis & veterana conceptio, persimilis huius sterilitatis & ætatis Sara probatur: quæ sibi cum reddi partum, donati filium, cui iam vita pro-

Gen. 18.

Q. ij

Gen. 21.

pē deerat domino promittente cognosceret, & ipsa de suo partu risit: & quod risui posset esse omnibus pręgnās, & onerata canicies, ipsius germinis restatur ex nomine, dicēte scriptura, Et vocauit nomen filij sui Isaac. Quod interpretari risum docuit, adiiciens, Risum mihi fecit dominus. Hinc est, quod Elisabeth sacrum vult celare mysterium, dicendo, *Quia sic mihi fecit dominus*. Vt modo conceptus fatiget verecundia, quandiu negati partus ærumna afflixit: pater tacet ex pudore, ex verecundia mater celat. O quanto silentio vox nascitur! O quanta taciturnitate tuba sæculis in clamatura generatur! O quod secretū diuini iudicis dat præconem! *Quia sic mihi fecit dominus in diebus quibus respexit offerre opprobrium meum inter homines*. Honor coniugij, matrimonij dignitas, est procreatio dulcium liberorum: satis enim graue est, & satis triste, & virginitatis carere præmio, & filiorum solatia non habere, sustinere onera matrimonij, & ad fructum matrimonij nō venire. Hinc est, quod gaudet à se ablatum sterilitatis opprobriū: dicendo, *Quia sic mihi fecit dominus in diebus quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines*. Quia hoc apud homines miseriam computatur, apud deum verō reatus nullus est, vbi parentis culpa nulla est, sed iudicium denegātis. Certè si hoc affert aliqua corporalis infirmitas, necessitas in causa est, non voluntas. Sed iam nunc omnis ignaui carnis intelligentia sit remota, tota corporei sensus abiciatur infirmitas: & quæcūque est ingenij humani omnis excludatur intentio, fidei pateant oculi, cordis referentur aures, mentis currat, & occurrat incessus: vt peruenire ad mysterium virginei conceptus, ad sacramentum partus virginei penetrare possimus: adiuuante domino Iesu Christo, qui ex ea genitus nunc in cælestia regna cum deo patre, spiritu sancto vivit per infinita secula seculorum. Amen.

De ea qua vixit dominum inuentio.

Sermo XCIII.

Luc. 7.

AD prandium, & ad Pharisei prandium venisse Christum sollicitus forsitan miretur auditor. Pharisei domū Christus intrauit, nō accepturus Iudaicos cibos, sed diuinā misericordiam largiturus: neque accubuit pocula saporata melle, floribus odorata sumpturus, sed penitentis lachrymas ex ipsis oculorum fontibus potaturus: Deus delinquentium gemitus esurit, sitit lachrymas peccatorum. *Rogabat, inquit,*

*dominum quidam Phariseus, vt manducaret cum illo: & ingressus domum Pharisei discubuit: & ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit quod accumberet dominus in domo Pharisei: attulit alabastrum inuenti, & stans retro secus pedes eius, lachrymis cepit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & rogebat rogato. Videtis quia ad Pharisei mensam venit Christus, non vt carnalibus repletur es, sed vt in carne negotiū cælestē monstraret: neque vt probaret posita humanitas ante se, sed post se gesta diuinitus approbaret. Christum nanque semper agnoscimus per humanos actus diuinas exercuisse virtutes: dum noua, & præter vltus mortalium euicta esse quæ ab eo etiam corporaliter gesta sunt comprobantur. Phariseus ad manducandum vocat Christum: quid ibi quærit mulier non vocata? Claustra domus non prorumpit extraneus, conuiuij secretum non præsumit non inuitatus intrare, cibos paratos relaxandis mentibus post laborem perturbare non auder arbiter luxuriosus: & quid est quod hæc mulier ignota, imò male nota, onusta luctibus, plena lachrymis, clamosa planctu, nescio fanitore, nullo conscio, ipso ignorante pastore, domus aditus percurrit omnes, transiit totas ministeriorum cateruas, ipsum conuiuij peruolat ad secretum, & facit domum lætitiæ domum lamentationis & planctus? Fratres, non rogata venit illa, sed iussa: intrauit exhibita, non præsumens: ipse sic fecit eā sicut sibi, qui illam cælesti sententia iussit absolui. Denique dum Phariseus veste clarus, primus in sigmate, in ipsis oculis Christi tamens, epulis homini, non deo placiturus, festiuus infunditur, venit mulier, & venit retro: quia reus animus post tergum stat ad veniam: quia per culpam nonit se vultus fiduciam perdidisse: venit satisfactura deo, non homini placitura cum venit: venit pietatis illa, non voluptatis exhibitura: conuiuium: denique & penitentia ponit mensam, sercula compunctionis apponit, panem doloris infert, porum lachrymis temperat in mensura, & ad delicias delectatis totas, totam pulsat cordis sui & corporis symphoniam, organi planctibus dat clamorem, citharam per suspiria longa modulatur, gemitus aprat in fistulā: & dum pectus ipsam conscientiam arguens sæpe percutit, facit placitura deo cymbala personare: dumque taliter apporat diuinis oculis cibos, totas misericordia copias sic reponit. *Ece mulier que**

erat in ciuitate peccatrix. Exaggerat euangelista mulieris facinus, vt accumularet indulgentiam largitoris. In ciuitate peccatrix. Ciuitate peccauerat, quia fama sua famam totius tetigerat ciuitatis: sicq; iam nō peccatrix solum, sed ipsius ciuitatis facta fuerat ipsa peccatum. Hanc cognouit, quōd nisi ab illo solo ciuitatis peccatum nō posset auferri, qui solus mūdi uenerat abolere peccatum. Et vt cognouit, quia accumberet dominus in domo Pharisaei. Non ad stantē, non ad sedentem audeat uenire peccatrix: Deus cum stat, corripit: cū seder, iudicat: prostratis coniacet, cum decumbit. Vt cognouit quōd accumberet dominus in domo Pharisaei. Inclinem ad miserandum supernam didicit maiestatem: & ideo credidit, quod esset ad ueniam sibi prōptus, qui Pharisaei uenerat tam prōptus ad mensam. Attulit alabastrum unguenti. Portauit oleū, quia medicinā lethali uulneri à superno medico perquirebat. Stans retro secus pedes eius. Ad pedes redit semper citam ueniā qui requirit. Et bene stās, quia iam cadere non potest, qui ad pedes Christi meruit peruenire. Stans retro secus pedes eius. Vt Christi uestigii innoxia percurreret per uiam uitae, quae per uiam cucurrerat mortis. Lachrymis rigabat pedes eius. En mutatur ordo rerum, pluuia terra caelum dat semper ecce nūc rigat terra caelum: imō super caelos, & usque ad ipsum dominum imber humanarum prosilit lachrymarum: vt iuxta Psalmistam & de aquis fletus canteret illud. Et aquae quae super caelos sunt, laudent nomen domini. Lachrymis rigabat pedes eius. O quanta uis in lachrymis peccatorum, rigant caelum, terram diluunt, extinguunt gehennam, delent in omne facinus latam diuina promulgatione sententiam. Et capillis capitis sui tergebat. Dominicos pedes lauat lachrymis, crinibus tergit, uacat ab excusatione paupertas, in humanitas ueniam non habebit: quia in totum sibi natura sufficit ad obsequium creatoris. Et capillis capitis sui tergebat. In peccatricis caput purgandis criminibus resuebat uuda, vt suo fonte mulier in nouum baptismum sua uis dilueret illuuiem peccatorum. Et capillis capitis sui tergebat. Psa. 67. Vt iuxta Psalmistam, Verticem capilli, ex quo ambulauerat in delictis suis, in sanctitatem tali uerteret seruitute. Et osculabatur pedes eius. Praecesserant interuenientes lachrymae, vt oscula deuota sequerentur, quia lachrymae satisfactionis sunt documentum: oscula sunt reconciliationis indicia. Et Mat. 26 ungebatur unguento. Mulieris super caput domini fudisse oleū, alio

Euangelista referente, cognouimus: non est ergo quod facit haec mulier mollis & carnalis obsequij, sed plenae humanitatis est sacramentum: quia in capite Christi Deus est, in pedibus euangelizantium pacem. Orate fratres, vt & nos in unguine domini commereamur aliquatenus computati, & unguamur unguento quod pedibus funditur saluatoris: quia sicut oblatio est, cum offerretur unguentum: ita Chrisma perfectum est, de dominicis uestigis, cum redundat. Cuius autem mulier ista typum praeferat, vel quam magnum praefiguret arcanum, donante deo, tunc dicemus, quando ea quae sunt in sequentibus exponentur.

De eodem, Sermo XCIIII.

Quoniam sermone proximo partem primam hodiernae percurrimus lectionis, admirati pariter sumus quo feruore, qua fide quali ausu, quanta obsequij nouitate, peccatrix mulier ipsius uestigia contigerit saluatoris: modo quid Pharisaeus tacens dixerit, quid Christus, cui loquuntur tacita, Luc. 7. responderit, audiamus. Videns, inquit, Pharisaeus qui roauerat eum: ait intra se dicens, Hic si esset propheta, sciret utique quae, & qualis est mulier quae tangit eum. Pharisaeus, quod conspicis non est ignorantia, sed potestas: est diuini iudicij, non erroris humani. Pharisaeus erras, nescire magis potuit si fuisset propheta, quia propheta non est humani arbitrij, muneris est diuini: unde propheta sit non quantum uult, sed quantum dedit ille, qui tribuit prophetiam. Hic si esset propheta, sciret utique quae, & qualis est mulier quae tangit eum. Mulieris malae tactus uirt male conscium: parem polluit, suspectum notat, hominem malae uoluntatis infamat: ceterum peccatrix sit bona, sit sancta, sit innocens, cum terigerit ueniam largitorem. Stercora contingunt, sed non inquinant solem: medicum cum tangit uulnera, putredo non polluit: iudicem quantum tangat reus, non potest maculare cum supplicat: sic peccator cum dominum tangit, non dominum sordidat: sed ipse & peccato caret omni, & rapit subito sanctitatem. Probat hoc mulier in profluio sanguinis constituta, quae ut tangit simbriam domini, non simbriam polluit, sed ipsa mox inquinamento uertute caruit passionis. Hic si esset propheta, sciret utique quae, & qualis est mulier quae tangit eum. Pharisaeus Christum prophetam crederet, si exposita oculis, nota populo si uideret. Quid putas credideris erit, cum mox cum mentis luce arbitriū coratis

sui iudicem, teste conscientia sua, cogitationum suarum didicerit cognitorem? Putasne vel tunc fatebitur Deum, quæ modo post virtutes tantas iudicat nec magistrum? *Hic si esse propheta, sciret relique quæ, & qualis est mulier que tangit eum.* Mulier habebat vulnus, sciebat illud: & ideo taliter tanti vulneis medicum perquirebat: Phariseus perfidia morbo saucius, superbia flamma febricatus, per phrenesim se nesciebat insanum. Hinc est quod Christus illuc primum curam vertit, ubi ignota sciebat infirmitas: ut caelestis medicus vno medicamine duos curaret ægrotos. *Videns Phariseus qui vocauerat eum, ait intra se dicens, Cui, quia intra se cogitauerat Phariseus, Christus publica voce respondit: & dum Pharisei cordis patefecit arcana, ipsam fuisse totius prophetiae demonstrat auctorem. Respondens inquit, Iesus, ait, Simon, habes tibi aliquid dicere. Tibi, cui opus est medicina, & nescis quætere medicinam: tibi, qui Deum magistrum vocas, & Dei desicis disciplinam: ignoras quoniam magistro magnam facis iniuriam, qui se discipulum fateatur eius, cuius non sequitur institutum. Nam sicut discipuli probitas laus est magistri, ita magistri vituperatio discipulus nesciens disciplinam. Simon, habes tibi aliquid dicere. Respondit magister dic, Iterum, magister dic, & non Deus dic. Iam iam Deum senties, quem vocas magistrum. Duo inquit, debuitores erant cuidam fenoratori: unus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta? Non habentibus illis unde redderent stonauit utrisque: qui ergo amplius diligis? Respondens Simon dixit, assimo quod is cui plus donauit. Et dominus gressu iudicasti. Audistis quemadmodum caelestis creditor totum debitum charitate compensat, & ad incrementum totius seronis amoris solius exigit, & requirit usuram. Plectendus debitor qui dilectione sola suam negligit redimere cautionem. Vis scire homo quid Deo debeas? Quod factus es, Dei creditum est: quod es rationis capax, Dei seruus est: quod discretionem mali, boniue possides, accepisti, & quod viuendi normam accepisti per chirographum legis stipulanti deo spopondisse te non potes diffiteri. Sed dum te per vitia carnis in lutum instat suæ demergis, & quadrupedum more viuens qua prax dicitur es ratione priuatis, & in gurgite criminum boni, malive perditæ discretionem confundis, & diuine legis substantiam dissipas, mundana voluntate captiuus, factus es glorioli seronis debitor luctuosus: cui deficientibus virtutum*

lueris criminum multiplicatur usura. Sed licet in hac re cecideris, licet fueris in ista deuolutus vide ne desperes: homo remansit tibi vnde piissimo satisfacias creditori. Absolui vis? Ama, charitas cooperiet multitudinem peccatorum. *Negati. Ioh. 4* tionis crimine quid peius? & tamen Petrus amore solo valuit hoc delere probante domino, cum dicit, Petre amas me? Inrer omnia Dei præcepta amor obtinet principatum. Diliges *Ioh. 21* dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima *Mat. 22* tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua. Ama ergo homo Deum, & ama totus: ut possis omnia sine labore vincere. Tene re militia, delicati confictus est, amore solo de cunctis criminibus reportare victoriam sicut ex sequentibus elucescit. *Conuersus inquit, ad mulierem, dixit Simoni, Quid est quod conuersus ad mulierem Simoni loquitur Christus? Quia cum penitentem respicit, arguit oblatrantem. Dixit Simoni, vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, equam pedibus meis non dedisti: hæc autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis capiti sui tersit, osculum mihi non dedisti: hæc autem ex quo intraui non cessauit osculari pedes meos, oleo caput meum non unxit: hæc autem rigamento unxit pedes meos. Propterea dico tibi, dimittuntur illi peccata multa, quoniam non dilexit multum: cui autem minus diligit. Probatum est, quia dilectio delet & abluat vniuersa peccata. Quid est autem quod dixit, Cui minus dimittitur, minus diligit? Ergo peccandum satis est, ut maior charitas comparetur? Absit. Charitas de præteritis subuenit, non liberat de futuris: charitas nescit peccare cum diligit: charitas non est charitas, si delinquit: charitas Dei custos est sanctitatis. Fratres, si nos esse peccatores nouimus, & esse nolumus peccatores, pedibus Christi demus lachrymas, spargamus capillos, sigamus oscula, pietatis oleum tota deuotione fundamus: ut dicatur nobis, dimittuntur vobis peccata multa, quia dilexistis multum. Imitemur hanc mulierem, quam conspicimus non solum caruisse peccatis, sed ad totum sanctitatis verticem peruenisse. Quæ sit autem hæc mulier, quia hodiernus sermo charitatis nos distulit, sicut iam promissimus, in sequentibus Deo auctore pandemus.*

De eadem, Sermo XCVI.

Omnia quæ à Christo corporaliter gesta referuntur, sic subnixæ sunt historica veritate, ut plena semper sacramentis caelestibus approbentur. Et quia quod erat in facie le-

ctiois iam perstrinximus sermone repetito: orate vt sicut promissimus, interna eius spiritu sancto reuelate, pandamus. Inuoluntaria est dictio quae Dei facta humana tantum expositione depromit. *Rogauit, inquit, dominum quidam Phariseus, vt manducaret cum illo.* Phariseus fratres, catholicus dicitur Iudaeorum: nam & resurrectionem credit, & a Sadduceo resurrectionem negante dissentit: hinc est quod rogat Christum, id est, resurrectionis auctorem, vt manducet cum illo: quia qui conuiuio Christo, mori nescit, vtiue vivit semper. *Rogabat dominum, vt manducaret cum illo.* Rogas Pharisee, vt manduces

Iuan. 6.

cū illo: crede, esto Christianus, & manducas ex illo. Ego sum, inquit, panis qui de caelo descendit. Semper Deus maiora tribuit, quam rogarur: nam se manducandum dedit, qui rogabatur vt manducandi secum fiduciam largiretur: & tamen si hoc dedit, vt illud quod postulatus est non negaret. Nonne

Luc. 22.

promittit hoc & sponte discipulis suis? Vos qui perseuerastis mecum manducabitis & biberis in mensa mea in regno meo. Christiane, qui se tibi hic manducandum dedit, quid suū tibi denegare poterit in futurum? Et qui tantum tibi viaticum parauit ad victum, quid in illa tibi mansione perpetua non parauit? Manducabitis in mensa mea in regno meo, Audisti dei conuiuium, sollicitus non sis de qualitate conuiuij. Qui peruenire regis meretur ad mensam, manducant quicquid regni dominatio possidet & potestas: sic qui ad conuiuium venerit creatoris, habebit in delictis suis quicquid continetur in creatura. Sed ad cepta redeamus. *Et ingressus domum Pharisaei.*

Iuan. 6.

Quam domum? Nempe synagogam ingressus accubuit. In synagoga fratres, tunc accubuit, quando accubuit Christus: sed corpus suum Ecclesiae transiit ad mensam, vt esset caelestis caro manducaveris gentibus ad salutem. Nisi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Quemadmodum autem manducetur caro Christi, quomodo bibatur & sanguis eius, norunt illi qui sunt sacramentis caelestibus instituti. *Ecc. inquit, mulier quae erat in ciuitate peccatrix. Quae mulier? Ecclesia sine dubio. In ciuitate peccatrix. Ciuitate qua? Illa de qua dixerat*

Esa. 1.

Ipsal. 54

propheta. Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis Sio. Et iniquitas & labor in medio eius & iniustitia, & non defecit de plateis eius vltra & dolus. In ciuitate ergo perfidiae septa mu-

ris, superbiae turribus communita, distincta iniquitatum plateis, obferata contradictionum portis, depicta doli facis, indurata silticibus vsuturum, negociorum doloribus aggrauata, infamata in panatibus, id est, idolorum templis, mulier haec, id est Ecclesia, grauissimum trahebat reatum ex tanta praecedentium coluue peccatorum. Sed vbi audiuit venisse Christum ad domum Pharisaei, id est, ad synagogam: ibi, hoc est, ad Iudaicum Pathe, passionis suae mysteria tradidisse, aperuisse sui corporis & sanguinis sacramentū, manifestasse nostrae redemptionis arcanum, scitibus velut pessimos despiciens genitores. (Vae vobis legis peritis, qui tulistis clauem scientiae,) irruptis contradictionū foribus, cōtempo ipso chori Pharisaei principatu, ardens, anhelans, & stans ad totum legalis conuiuij penetrare peruenit: ibique reperit Christum inter amoris epulas & dulcia pocula traditum, Iudaicam occubuisse per fraudem: iuxta illud prophetae, Quoniam si inimicus exprobrasset mihi, supportassem vtiue: & si is qui oderat me, super mala locutus fuisset, abscondissem me vtiue ab eo: tu verò homo vnanimis, dux meus & notus meus, qui mecum dulces capiebas cibos, in domo domini ambulamus cum cōsensu. *Vt cognouit accubuisse dominum in domo Pharisaei.* Id est, in synagoga omni dolo, tota fraude addictum, passum, crucifixum & sepultum: tamen à seruire fidei tanta ista non retardatur iniuria, sed portat vnguentū, portat Christiani christiatis oleum: & quia Christi faciem videre non meruit corporalem, stat retro nō loco, sed tempore: inhæret eius vestigijs, vt sequatur: & iam desiderij plus, quam conscientiae lachrymas fundit: vt quem abeuntem videre nō meruit, meratur videre redeuntem. Lachrymas ergo ad pedes domini profluo amore perfundit, dum pedes euangelizantium regnum eius honorum operum manibus tenet, lauat lachrymis charitatis, confessionis labijs osculatur: & totū misericordiae profundit vnguentum, donec conuersus ad eam: quid est conuersus? hoc est, reuersus, dicat Simoni, dicat Pharisaeis, dicat negantibus, dicat populo Iudaeorum, Intraui domum vestra aquam pedibus meis non dedistis. Et haec quantum dicitur. Quando venerit in maiestate patris sui, & segregabit istos ab iniustis, quasi pastor qui segregat oves ab haedis: & dices, Esurini, & non dedistis mihi potum: hospes sui, & non suscepistis me. Hoc est dicere, aquam pedibus meis nō dedi-

Luc. 11.

Ipsa. 57

Mat. 25

stis : hæc autem, dum meorum pedes lauat, pedes ungit, pedes osculatur : fecit seruis, quod vos domino non fecistis : fecit pedibus, quod capiti vos negastis, impedit minimis, quod vos vestro denegastis auctori. Tunc dicit ad ecclesiã, Dimittere tibi peccata multa, quia dilexisti multum. Quia tunc erit remissio peccatorum, quando tolletur materia tota peccandi, quando corruptio induet incorruptionẽ, quando mortalitas immortalitatem consequetur, quando peccati caro, caro totius efficietur sanctitatis : quando terrena seruitus celesti dominatione mutabitur, quando militia humana diuini promouebitur ad regnũ. Orate fratres, vt & nos in parte celestis constituti ad ea que numerauimus peruenire mereamur : auctore ipso Christo, cui est honor & gloria vnã cum spiritu sancto in secula seculorum. Amen.

De parabola Zizaniorum.

Sermo XCVI.

SI dicta, vel facta Christi passim carnalibus sensibus subirentur, torpesceret animus, mens vacaret, dormiret ingeniu, cor tabesceret, extingueretur quicquid humani vigoris est & caloris. *Proposuit inquit, illis parabolam.* Sicut in lapide friget ignis, laet ignis in ferro : ipse tamen ignis ferri ac lapidis collisione flammatur : sic obscurum verbum verbi ac sensus collatione resplendet. Certẽ si mystica non essent inter infidelem fideliẽque, inter impium atque pium, discretio non maneret : & esset deuotus, sicut contumax : iners, sicut qui laborat : peruigil, vt ille qui dormit : nunc verò cum petit anima, mens pulsã, querit sensus, sperat pietas, fides exigit, meretur intentio, apparet & sudantis fructus, & pœna desideris, & iustitia largitoris simul, quia plus accepta sapiunt, quam possessa : inuenta magis, quam subiecta delectã. Hinc est quod doctrinam suam Christus parabolis velat, tegit figuris, sacramentis operit, reddit obscurã mysteriis. *Proposuit, inquit, illis parabolam.* Illis, hoc est, non suis, sed extraneis : inimicis utique, non amicis : spectantibus ad calumniam, non audientibus ad salutem. *Ideo in parabolis, inquit, loquor eis, qui vident, non vident : & audient, non audiunt neque intelligunt.* Quare ? Quia qui calumniatur præteterita, videre presentia non meretur : neque dignus est agnoscere gratiam, qui legem ne cognosceretur, abscondit. Vt vobis, inquit, legis peritis, quia tulistis clauem scientiã : ipsi non introiistis, & eos qui introibant, prohibuistis. *Proposuit, inquit, illis parabolam, dicens,*

Simile est regnum calorum homini. Et quid offendit Christus, si in similitudinem hominum factus est, vt pereunti humano generi subueniret ? Scandalizat dominus, si, vt manumittat seruos, inueniatur in habitu seruitutis ? quãdo quicquid est maiestatis futurẽ, quicquid aduentus & regni, ecce homini comparatur. *Simile est, inquit, regnum calorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo : cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & superseminauit Zizania in medio tritici, & abiit.* Audistis quemadmodum sator mundi rerum principia bona seuit : nec vltim malum ab originis processit auctore : ab inimico superseminatũ est malum, malum non est a rerum parente procreatum. Et vidit deus, inquit, omnia quæcumque fecit, & ecce bona valde. Bona, & valde bona : nam quem deus facies vocauit mundum, insiciens reddidit inimicus immundum : & hominem quem deus in paradiso deliciarũ collocauit ad vitam, inimicus in hac laboris vita detraxit ad mortem : & affectum quem carni deus inseruit per naturam, inimicus in partium per inuidiam commutauit. Cain probat hoc qui primus germano sanguine terram tinxit : & in exitium fratenu mortis dignus exiit dedicator. Sic ex discordia nata mors semper humanam scindit, & separat charitatem. Et quia longum est ire per singula, vel paucis aperite cõpellimur, inimicus qualiter bonis mala, virtutibus vitia, vitalibus mortalia, nostram semper superseuerit ad iuinam. Nonne ex vno homine deus omnem repleuit terram, & semine ex vno pius sator totum genus hominum rãtam multiplicauit ad messem ? Sed inimicus mox homines in vnum redegit omnes : & superseminando mala quod bene satum fuerat deleuit diluuiõ, non rigauit. Sic legem diuinis & veracibus satam præceptis, humanis & mendacibus fucavit inuentis : vt de sacerdote fieret persecutor, de doctore deprauator existeret, de defensore legis redderet inimicus. Sic creaturas ad agnitionem condita creatoris, vt nesciretur deus deos esse mentitus est. Hinc sapientes sæculi fecit stultos, speculatores mundi docuit nihil videre, professores scientiã fecit scientiam nõ habere, inquisitores rerum omnium dimisit ignaros. Sic Evangelicam legetem satam celesti semine hæretica zizania superseminando confudit inimicus : vt manipulos fidei gehennæ fasciculos faceret, ne triticum fieret celestium horreorum. Et quid plura ? Posteaquam est ipse in dæmonem conuersus ex ange-

Gen. 1.

Gen. 4.

Gen. 1.

lo, ne qua creatura in suo statu conlisteret, arte, dolis, machinis, fraude, contendit. Sed iam presentis parabolæ verba pandamus. *Simile est regnum calorum homini. Cui? utique Christo. Qui seminavit bonum semen. Quia in ipso rerum semine nescit malum conditio creatoris. In agro suo. Hoc est, in mundo dicente ipso domino, Ager hic mundus est. Cum autem dormirent homines. Id est, sancti patres, patriarchæ, prophetæ, apostoli, martyres, in sopore mortis temporaliter dormientes, quia sanctorum mors somnus est: peccatorum verò mors est, quia in inferno pœnæ vivunt, vitæ pereunt peccatores. Veniens inimicus eius. Id est, diabolus. Superseminavit zizania. Superseminavit, non seminavit. Præcedunt creatoris bona, mala diaboli post sequuntur: ut malum quod est ex diabolo, sic accidens, non natura. Superseminavit zizania in medio tritici. Quia diabolus hæreses inter fideles: inter sanctos, peccatum inter pacificos, lites: inter simplices, dolos: inter innocentes, nequitiam gratis serere cõsuevit: non ut acquirit zizania, sed ut triticum perdat: nec ut reos capiat, sed ut adimat innocentes. Hostis plus ducem, quàm militem petit: nec obsidet mortuos, sed impugnat viuentes: sic diabolus nō peccatores querit capere, quos possidet subiugatos, sed ut iustos capiat sic laborat. Superseminavit zizania in medio tritici, & abiit. Quia diabolus impellit quidem viribus ad ruinam, sed posteaquã prostraverit derelinquit: diabolus non querit hominem, sed hominis interitum querit. Fraus, ille malis nostris gaudet surgit ruinis nostris, nostris vulneribus conualescit, nostrum sanguinẽ sicut, nostra saturatur ex carne, nostris vivit ex mortibus. Diabolus hominem nō vult habere, sed perdere. Quare? Quia ad cælum vnde ille cecidit, non vult, non fert, nō patitur hominem pervenire. Et quia nos sermo trahit longius hodie, reliqua differamus: ut & communem relevemus laborem: & quæ dicenda sunt, plenius exequamur. Deus autẽ noster & mihi dicendi gratiam, & vobis audiendi desiderium donare dignetur.*

De eadem,

Sermo XCVII.

QVia festius antehac sermo ut communem temperaret laborem, ad totum parabolæ prætereuntis non valuit pervenire secretum: nunc reliqua, domino revelante, pandamus. *Proposuit, inquit, illi parabolam, dicens, Simile est regnum calorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo: cum autẽ dor-*

Mat. 13

mirent homines, venit inimicus eius, & superseminavit zizania in medio tritici, & abiit. Cum autem dormirent homines, insidiator in noctibus latitat: in diebus vigilantes fugit, appetit dormientes, fortis confictum petit, provocat palam spectantibus omnibus, & coram populis vult habere victoriam. Maxima infirmitatis indicium est dormientibus irruisse. Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius. Malus nunquam non stultus. Quid hic egit inimicus? Esto, quod dormierint serui, nunquid & dominus dormiebat? Esto, quod oculos servorum sopor clausit post laborem: nunquid & dominantis oculos vlla vicerat lassitudo? Inimice, lucis refuga, vigilasti, laborasti, sed non latuisti: nam dormientibus servis, dominus ipse te videt: desertor cæli prævenisti, fecisti, sed non proficisci. Deo perire non potest, quod ipse custodit: fraudis auctor in dominum non committis, sed in servos, dum facis, ut negligentia illorum quod tuæ fraudis est, ascribatur. Ille, ut negligentia illorum quod tuæ fraudis est, ascribatur. Manent ergo laboris sui fructus beneficientem, manent & nequitia suæ pœnæ fraudantem: illi triticum ad horreum cæleste portabunt, tu tibi zizaniorum tuorum portabis falciculos ad gehennam. Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & superseminavit zizania. Ut quid? Ut periret dominica messis, & hoc ad lucrũ quid pertinebat inimici? nisi quod invidia spiritus hominum damnum suum computat lucrum: & quod perierit hominibus, hoc se æstimat acquisisse? Sed diabolus hoc ideo, ut diximus, tenebris celantibus est molitus, ut adulatione messis noxa redundaret ad servos: & hinc pœnam sementere, vnde sperauerant palmam. Denique vigilantes serui præ timore, ista cur evenerint, expauescunt: hoc metuentes, ne zizaniorum gemina ad illorum redirent offensam, quorum conscientia præter iactũ boni seminis nil habebat. Hinc est quod auditum sui domini prævenerunt, ne securi de innocentia, reatum de silentio sustinerent: cum vocatur innocens ad reatum, dum purgati æstuat, virget & stimulat cogitorem. Cum autem crevisset herba, & fructum fecisset, tunc, inquit, apparuerunt & zizania. Quod latet in herba, manifestatur in spica: & quod celatur in gramine, aperitur in fructu: sic quos credentes putamus pares, fide dispares invenimus: sic iudicij prodit messis, quod ecclesiæ germen occultat. Iuxta illud dictum dominicum, Ex fructibus eorum, co-

Mat. 7.

gnoscetis eos. Flores multi multitudinem fructuū pollicentur, sed examinati ventorum strabis ad fructum paucissimi perseverant: sic credentes in Christo multi ecclesie videntur in pace, ubi autem persecutionis procella perflaverit, pauci martyrij reperitū in fructu. Sed Euphemia sancta plus soluit in fructu, quam promisit in flore: quæ manente virginitatis flore, copiosum martyrij peruenit ad fructum. *Accesserūt, inquit, serui patrisfamilias, dicentes ei; Accesserunt fratres, mente non corpore; non loco, sed fide: dixerunt non clamore vocis, sed cordis tacito cum dolore. Domine, nōnne bonum semen seminasti in agro tuo? Seminasti, non seminavimus: nos quod per te facimus, tibi semper nostro assignamus auctori. & tu in iis quæ nobis faciēda præcipis, ipse operator assistis. Ergo si nos operis tui facis esse pro tua dignatione consortes, non nobis solis quod zizania nascuntur, acribas, Domine, aut tecū nos munit innocentia, aut nobiscum te reatus attingit: nos nostro operi non potuimus invidere, magnis sudoribus offensam non potuimus non parare: tu quod vis, vnde vis: quando vis, habes: nos præter tuam gratiam nil habemus, per quā stamus, vivimus, movemur & sumus: & sine qua iacemus, deficimus & perimus. Ergo nos hæc nobis sic laboravimus, ut perirent? Sed quis hoc fecerit, qui solus non dormis nobis dormientibus tu vidisti: & si tu vidisti iuste iudex (factum quis scit? ille qui vigilat, non ille qui dormit,) ergo tu prode eum, ut nos quos sic anxios conspicis, facias sic secutos. *Ait dominus, inimicus homo hoc fecit. Inimicus homo hoc fecit: & tu quare hoc cum videres domine permisisti? Quare? Quia timere fraudes non potest, cui nil potest deperire: & quia plus est mystica discernere, quam prohibere mysterium: maius est reparare perditam, quam illam reservare: simul quia oportet zizania esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant. *Servi autem dixerunt ei, Vnūquodque colligimus zizania? Sic devoti servi indefessim promittunt laborem: nec patiuntur dominicæ messis videre, vel temporaliter sceditatem: sed dominus quem tempora non fatigant, & quādo vult potest abolere suæ messis iniuriam: verat dicendo *Nōn. Et quare prohibere mortem reuelat. Ne forte colligentes zizania, prædicetis simul cum eis & triticum. Sic imperiti erant cultores, sic operis nescij, sic discretionis scientiam non habentes, ut evellentes zizania eradica-rent & triticum? Vbi sunt propheta: per dei spiritum propheta-****

Alt. 17.

Psa. 120

1. Co. 11

tantes? Vbi Petrus cui pater reuelat? Vbi Paulus in quo operatur & loquitur Christus? Vbi omnes sancti, planè sancti, sed serui, tantum scientes, quantum singulis scientiarum largitor indulget? Sed dicitis, hic occultum nil erat, nil erat ibi occultum, quando aliud videbatur in specie, aliud habebatur in flore: & quod hodie erat zizania, eras in triticum verrebatur: sic hodie habetur hæreticus qui crastina sit fidelis, & qui ad præsens peccator cernitur, ad futurum iustus assistit. Hinc est etiam quod auctor utraque referebat ad messem, id est, usque ad iudicium diuinæ patientiæ suæ, & nostræ pernitentiæ temporis, ut qui se de malo commutavit ad bonum, dominicum deputetur in triticum cælestibus horreis aggregandus, qui se de fideli fecerit infidelem, gehennæ deputetur incendio. Et quid plura? Si zizaniis non dei patientia subveniret, nec Martharum de publicano evangelistam, nec Paulum de persecutore Apostolum ecclesia possideret. Denique Ananias eradica-re triticum tunc querebat, quando ad Saulum missus. De Paulo talia querebatur, Domine, quanta mala fecit sanctis tuis: hoc est, eradica zizania: quid ad lupum ovis? quid ad contumacem denotus? quid ad persecutorem talis prædicator missus? Sed cum Ananias videret Saulum, Paulum dominus tunc videbat: cum Ananias persecutorem diceret, tunc dominus prædicatorem sciebat, & cum ille eum zizania iudicaret inferni, Christus eum vas electionis, triticum in cælesti horreo iam ponebat. Vade, inquit, quia vas electionis est mihi.

Mat. 16

Gal. 2.

1. Co. 13.

Allo. 9.

Desit fortasse quippiam.

De parabola grani sinapis. Sermo XCVIII.

Avdistis hodie fratres, quemadmodum grano sinapis tota regni cælestis comparata est magnitudo. Et quid est quod potestatem tantam, sic parva, sic minima, imò minimorum minima similitudo concludit? Sic enim ait dominus, *Cui est simile regnum dei? & cui simile estimabo illud? Cum dicit, Luc. 13. Cui est simile, quasi quarentis indicat & præducit affectum. Et ille solus verbum, scientiæ fons, dicendi flumen, qui omnium corda rigat, sensus aperit, ingenium dilatat, in inveniēda similitudine nunc laborat? Sed quid inueniet audiamus, simile est, inquit, regnum calorum grano sinapis. Quærens in cælo & in terra, nil inuenit nisi granum sinapis, in quo potentiam totam superbiæ dominationis includat: & illud regnum*

singularitate potens, aeternitate foelix, diuinitate fulgens, diffusum toto caelo, tota terra dilatarum, in grani sinapis coarctat & concludit angustias? *Simile est regnum caelorum grano sinapis.* Spes ista est credentium tota? Expectatio ista est fidelium summa? Ista est foelicitas virginum longis continentibus laboribus comparata? Ista est gloria martyrum totius effusione sanguinis conquisita? Hoc est, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit? Hoc est, quod ineffabili sacramento diligentibus deum promittit Apostolus esse preparatum? Fratres, non facile dominicis moueamur in dictis: nam si infimum dei fortius est hominibus, & stultum dei sapientius est hominibus: hoc minimum dei tota magnitudine mundi magnifico ius inuenitur, si modo hoc granum sinapis nos sic nostris seminemos in mentibus, ut intelligentiae magnam nobis in arborem crescat, & sensus altitudine tota leuetur ad caelum, ac totos scientiarum diffundatur in ramos: atque ita ora nostra feruentia viuido fructus sui sapore succedat, & ita igne seminis sui toto nobis ardeat, & flammetur in pectore atque nostrae ignorantiae totum nobis auferat sua degustatione fastidium. *Simile est regnum caelorum grano sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum, & creuit, & factum est in arborem magnam, & volucres caeli requieuerunt in ramis eius.* Grani sinapis, sicut dicit, instar est regnum dei, quod de supernis affertur verbo, suscipitur audito, fide seruitur, credulitate radicatur, spe crescit, confessione diffunditur, virtute tenditur, & dilatarum in ramos, ad quos vocat aues caeli, id est, spirituales sensus, atque in ipsis eas quia suscipit mansione. Veniat haereticus, veniat, quia redeuntibus ecclesiae semper patet ingressus, veniat, audiat, & pietati dominice iam desinat oblatrare. Si caelestis regni maiestas omnis ad grani sinapis similitudinem venit, quid queritur, quod deus ad hominem, dominus serui descendit in formam? Sic enim venit haereticus, ut tibi totum per fidem cresceret, cui iam totum defecerat per naturam. *Simile est regnum caelorum grano sinapis.* Sed sinapis reuertamur ad granum: sic tota regni summa manet, & consistit in regno caelorum: Christus est regnum caelorum, qui velut granum sinapis in hortum virginis corporis missus, orbe toto crucis in arborem creuit, ac tantum dedit fructus sui saporem cum teritur passione, ut quicquid est vitale suo laporaret & condiret actu. Nam sicut in integritate

1. Cor. 2
1. Cor. 1.

te grani sinapis, sinapis virtus habetur occulta, apparet vero virtus eius vehementissime, si teratur, ita Christus corpore teri voluit, qui suam noluit latere virtutem. Et nos fratres terramus istud granum sinapis, ut eius vim in hac similitudine sentiamus, Christus rex, quia tota ipse est origo regnandi: Christus regnum, quia in ipso est regni sui tota maiestas: Christus homo, quia totus homo reparatur in Christo: Christus granum sinapis, unde magnitudo tota dei, tota hominis exiguitate minoratur. Et quid plura? Omnia ipse factus est, ut in se repararet omnes. Christus homo accepit granum sinapis, hoc est, regnum dei accepit homo Christus, quod habuit semper deus Christus: misit in hortum suum sponfam: Hortus horum saepe meminit in Cantibus Canuicorum, dicendo, Hortus clausus: hortus est Euangelij vomere orbe toto diffusa cultura, clausus stimulis disciplinae, ab omni pessimo gramine apostolico labore purgatus, fidelium plantatus, liliis virginum, rosis martyrum, confessorum viriditate amoenus, flagrans floribus sempiternis. Hoc itaque granum sinapis in hortum suum misit Christus, id est, promissione regni sui, quod radicatum est in patriarchis, natum est in prophetis, creuit in apostolis, in ecclesia fecit arborem magnam, multiplices dedit in donationibus ramos, quos enumerat Apostolus, dicendo, Alij datus est sermo sapientiae, alij verbum scientiae, alij cura sanctorum, alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij genera linguatum. Audistis fratres, istud granum sinapis in arborem quam procepit, audistis quas fundauit radices, audistis quales, quantoque se iam distendit, & secauerit in ramos: in quibus caeli, non aeris aues, in penis sapientiae & prudentiae volatu, fidei securitate requiescant. Et tu audi, si vis terrenas bestias non timere, si vis ciuitate aues rapaces, voraces vultures, hoc est, aues aereas, quae sunt omnes nequitiae spirituales, eleuare a terra, terrena deserere: sume alas columbae propheticae deargentatae, sume pennas diuini solis fulgore radiatas, euola in specie auri, ut in tantis, & talibus ramis iam nullis laqueis attendanda requiescas semper, & de volatu tali valida, & de tanta mansione secura. De similitudine sequenti, sequenti verbo, domino docente, declarabimus.

1. Co. 12

Psa. 67.

R. ij

BENE cucurrit hodierna series lectionis, ut euangelica mulier, mater nostra acciperet à domino fermentum, per quod nobis hodie hoc templum tantam sanctitatis erigeretur & surgeret in massam. Sic enim coepit Dominus, *Cui simile asinabo regnum dei? Simile est fermentum quod acceptum mulier abscondit in farinae mensuris tribus, donec fermentatum est totum.* Bonus dominus, amator suorum Christus, regni sui similitudines iterat, variat comparationes, quas non de occulto sumit, non capiat de caelestibus, sed profert de quotidiano usu, de communi conuersatione proponit, ut ad omne genus hominum perueniat, quid est omnibus profuturum, iuxta illud Prophetæ. Audite hæc omnes gētes, auribus percipite omnes qui habitatis orbem, quique terrigenæ, & filij hominum, simul diues & pauper. Si quid de diminutis occulto, si quid de secreto regali, si quid de penurialibus diuitum afficeret in medium, hoc nesciret pauper, non caperet mediocritas, notum simplicitas non haberet, nunc vero loquitur nota diuiti, visitata pauperi, omnibus vitæ ipsius necessitate vernacula, quia homo in dei uocatione quaeritur, non discernitur in eius uocatione persona. Sed lectam similitudinem replicemus. *Cui simile inquit, asinabo regnum dei? Sic dicendo appedit animos auditorum, & attonitos reddit stupore toto, quid regno dei, quid imperio diuino valeat comparari: atque illis mente per multa & magna peruagationibus, celi dominus in hospitio pauperis, in manu paucocantæ mulieris regni sui inuenit, & format exemplum dicendo, Simile est fermentum quod acceptum mulier abscondit in farinae mensuris tribus, donec fermentatum est totum.* Antè regnum suum grano sinapis comparabat, nunc illud efficit simile fermento. Antè sinapis granum memorat accepisse uirum, mulierem nunc allerit accepisse fermentum. dicit antè exiguum semen uirum fauuisse in magna arboris incrementum, mulierem modo fermentum breue ad profectum totius massæ abscondisse manifestat. Vere, sicut dixit Apostolus Paulus, Neque uir sine muliere, neque mulier sine uiro in domino. Ad unum regnum diuersum sexum varia similitudo perducit: neque uirum separat à muliere uocatio Christiana, quos deus coniungit, natura sociat, & mira similitudine similes reddit habitus, forma componit, & facit deus, ut sit homo unus, duo: duo, unus: alter, ipse homo in copula coniugali: ut sit aut singularitas destituta, aut con-

Luc. 13.

Psa. 48

I. Co. 11.

fusa coniunctio. Sed quare has similitudines regni sui dominus per uirum producit & foeminam? Quare maiestatem tantam tam uilibus, tam disparibus format exemplis? Fratres preciosum later in hac uilitate mysterium, dicente Apostolo, Mysterium hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & in ecclesia. Comparationibus istis humani generis negocium geritur principale: per uirum & mulierem mundi causa tractata finitur. Adā primus homo, mulier prima Eua ab arbore scientiæ boni & mali, ad euangelici sinapis arborem deducuntur, ut oculos quos illecebrosa arbor aperiendo claudidit, aperiret, ut ora quæ uenenosæ arboris gustus infecerat, salutaris arbor flammeo gustus sui sapore sanaret, & ista arbor igneo pascu suo conscientiam toto conuersationis sue ardore succederet, quam frigidam illa toto iam rigore perfererat. Neque hic iam uel ager, uel confunditur nuditas, ubi hominem totum regit uenia: sicut facit calet uestitus: sed hoc per grauum sinapis quod acceperat uir, conferretur foeminæ. Quid uero per fermentum, quod accepit mulier conferatur homini, sollicitius perseruetur. *Simile est, inquit, regnum dei fermentum, quod acceptum mulier abscondit in farinae mensuris tribus.* Res de usu geritur: uir in agro sinapis arborem ferit, domi mulier fermentum procurat, & panes præparat alimonie: quia uirum foris expectat labor, inus mulierem domestica cura cōstringit. Hinc est quod Sara sterilis, & anus ex ista præparatione fermenti, & ex tribus mensuris, tres subcineriticos panes dominicæ hospitalitati offert, mystico & apponit obsequio, ut sterilitas mundi tota senectute conclusa, in mensuris tribus, hoc est, in æqualitate patris, & filij, & spiritus sancti, fermentum fidei collocares: & domino suo tres panes poneret cōfessione trinitatis: atque pro munere hoc tota Christiani germinis fecundaretur ad prolem. Sed ad propositum redeamus. Mulier accepit à deo fermentum fidei, quæ accepit à diabolo perfidie fermentum: abscondit in mensuris tribus, hoc est, in tribus hominum repositibus, quod est ab Adā usque ad Noe, à Noe usque ad Moysen, à Moysen usque ad Christum: uel mulier quæ corruerat fermento mortis in Adam totam massam generis humani, fermento resurrectionis totam carnis nostre massam redintegraret in Christo: ut mulier quæ confecerat panem gemitus & sudoris, panem uiræ

uilitate
Eph. 5.

Gen. 3.

Gen. 18.

coqueret, & salutis: & esset omnium viventium mater vera per Christum, quæ erat in Adam mater omnium mortuorum. Ob hoc nanque Christus nasci voluit, ut sicut per Euam venit ad omnes mors, ita per Mariam rediret omnibus vita. Quæ Maria huius fermenti implet typum, similitudinem præterea, figurat, dum de supernis suscipit fermentum verbi: & humanam carnem in alio virginis, imò in alio virginis caelestem totam conspergit in massam. Sed quid allegorici sensus in hac similitudine maneat iam prodamus. Mulier quæ accepit fermentum ecclesia est: fermentum quod accepit, caelestis doctrinæ est sacramentum: mensuræ tres in quibus perhibetur abscondisse fermentum, lex, prophetæ, evangelia, ubi diuinus sensus mystico absconditur & celatur in verbo, ut fidelem non lateat, lateat infidelem. Quod autem dicit, *Dumc fermentatum est totum*, illud est quod Apostolus dicit, Ex parte scimus, & ex parte prophetamus, cum autem veneris quod perfectum est, cessabit quæ ex parte sunt. In conspersione scientia nunc diuina est: aspergit sensus, leuat corda, iocundet ingenia, & doctrinarum more ad sapientiæ caelestis dilatat, suscitât, diffundit augmentum, fermentatum totum quando adueniente Christo.

Desit finis.

De Syrophœnissa, sive Cananaea. Sermo C.

Hodie beatus Marcus cum Syrophœnissæ mulieris commendat prudentiam, fidem refert, credulitatis extollat ardorem, sollicitis auditoribus non paruum generat questionem, dicens, *Et inde surgens dominus abiit in partes Tyri & Sidonum: & ingressus domum, neminem scire voluit, & non potuit latere. Voluit, & non potuit: velle, & non posse, non est diuinæ maiestatis, est infirmitatis humanæ: scriptum est enim, Omnia quæcunque voluit dominus fecit in celo, & in terra, in mari, & in omnibus abyssis. Et Apostolus, Voluntati eius quis resistit? Succumbit necessitati quæ non libera & absoluta voluntas. Leprosus dicit ad dominum, Si vis potes me mudare: & euangelista dicit, Voluit, & non potuit. Quid ait beatus Marcus? Nunquid extollenda ita est mulieris fides, ut inclinaret domini possibilitas, & voluntas? Aut est tanta sagacitas fidei, ut nolente deo diuinum valeat investigare secretum? Tale mihi videtur & illud esse, cum dominus Hemorrhœisæ fidem in suæ virtutis vult prodere ac probare documento,*

interrogando, *Quis me tetigit?* Tui- *Mar. 5.*
ba te comprimunt, & dicit, *quis me tetigit?* Discipulis videbatur, quod omnes tangerent dominum solo corpore comprimentes: & tali carnali iacellu omnes similiter iungerentur: similiter ille, qui aliter senserat, & aliter inquitabat, peruenisse mulierem ad maiestatem suam, ad suam penetrasse virtutem mente, non corpore, non communi tactu, sed fide, ista sciebat. Unde clamat non homo, sed deus: non caro, sed spiritus. *Quis me tetigit?* ut eum proderet virtus operis, quæ tunc humanitas occultabat. Sed quid sit voluit, & quid sit non potuit, euidentius inquiramus. Promissionis suæ memor *Gen. 22.*
Christus Israëlitiçi populi primum venet ad salutem, ut *Psa. 131.*
quod Abraham promiserat, & semini eius David, eiusque posteris, fidele redderet persolutum: sed quia indignos se sua perfidia præstiterunt, obtinuit, rapuit, traxit fides gentium, quod infidelitas spreuit & perdidit Iudæorum. Audi ipsum dicentem, *Mat. 15.*
Non sum missus nisi ad oues perditas domus Israël: sed oues luporum contagione iam rabidæ, & ipsis bestiis propria feritate feruiores, lauiate & violare suum semper volvere pastorem: atque ideo velle suum Christus implere non poterat, non impossibilitate sua, sed nequitia perditorum, & quod aliis detulerat, aliis cõferre cogebatur, dicente ipso, Regnum celorum *Mat. 11.*
vim patitur: & qui vim faciunt, diripiunt illud. Vim fecit fides gentium, ut raperet hæreditatem patris: ipsam hæreditatem totam diriperet filiorum, sicut euidentius præsentis lectione monstratur. *Mulier enim statim ut audivit de eo, cuius habebat filia spiritum immundum, intrauit, & prociudit ante pedes eius, erat autem gentilis Syrophœnissa generis: & rogabat eum, ut demonium eiecisset de filia eius qui dicit illi, Sine primo satiari filios: non enim est bonum tollere panem filiorum, & mittere canibus. Non dixit, non est bonum mittere canibus, sed non est bonum tollere filios, & mittere canibus: quia dare panem canibus, & si humanitatis non est, humanæ tamen est rationis. Canis dormientibus dominis, nocte & custos & perugil prodi extraneum, turbat furem, occurrit latroni, ut eam releuet, & sollicitudinem seruatorum. Verum tamen quomodo tulit panem filijs, quibus toties & taliter obtulit, tribuit, iniecit? Sed illi oblatum, cõculcare ad scelus, non ad vitam sumere sunt conati: & tamen cõminurum & conculcatum a filiis, canis tota fide, toto desiderio lambere festinavit. Hinc est, quod sic respondit, *Plique*
R iij*

dominam et catelli sub mensa comedunt de micis puerorum. Merito quæ se canem confessa est in hominem commutatur: & iuste conuertuntur in canes, qui se filios esse noluerunt: merito adoptatur in filiam, leuatur, honoratur ad mensam, quæ se sub mensa laudabili & prouida humilitate deiecit: iuste roto nunc epulatur micæ ex pane, quæ suis meritis se intellexit, & confessa est vix mereri. Et quid plura? Hinc est, quod propter iustitiam suam dominus, nec Iudæis dare potuit, nec gentibus denegare.

Desit aliquid.

In illud Luca, nolite timere eos qui occidunt corpus, &c. de qua morte contemnenda.

Sermo C.I.

Avidistis fratres, quemadmodum milites suos Christus Aregia exhortatione compellat, vt despectu mortis interfectores corporis non paveant: denique eos in amicorum iura transfert, qui studio triumphi, qui amore libertatis, sanguinem cum gaudio, & sine trepidatione fuderint, sic enim ait, *Vobis autem dico amici mei ne terreamini ab his qui occidunt corpus, &c. post hæc non habent amplius quid faciant: Ostendam autem vobis quem timeatis: timeo eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam.* Vobis autem dico amicis meis ne terreamini, quia libertatem probat virtus, metus indicat securitatem: nam liber ad gloriam, seruus natus est ad timorem: merito ergo ad dei amicitias sublimatur, qui propter deum humanas despicit mortes, nescit timores. Si amicos morum facit imitatio, morum similitudo coniungit, conuenienter eos amicos vocat Christus, quos imitatione sua mundi iactula, & ipsam mortis formidinem conspicit, & præuidet calcaturus. *Vobis autem dico.* Id est, non omnibus, sed amicis. *Vobis autem dico.* Quos mors absoluit ista, non finit. *Vobis dico.* Quos corporis resolutio promouet ad melius, nõ transfert ad penam. *Vobis dico.* Quibus morte vita inchoatur, non finitur. *Vobis dico.* Quorum mors preciosa sit non sui qualitate, sed causa: dum vitæ magis lucta inuenit, quam vitæ perdat usuram. Sed audiamus quid dicat amicis suis, *Ne terreamini ab his qui occidunt corpus.* Audiât qui de bono mortis veterum vetusta volumina detulerunt, nihil tamen inde capere virtutis, aut consolationis aliquid inuenire valuerunt. Quia & si totis eloquentiæ viribus ad tolerantiam mortis amantur animos, siccatunt lacrymas, suspiria sustulerunt,

negauerunt gemitus, incluserunt dolores: nihil tamen aut de spe certa, aut de perpetua vita, aut de vera suis lectoribus salute conquisterunt. Quis homini, quis sapienti dicat? Mori natura: est necesse est deperire. Nobis vixerunt veteres, viuimus nos futuris: nemo sibi, quod non potest tolli velle virtutis est: suscipe voluntarius ad quod vigeris inuitus: mors antequam veniat non est, cum autem venerit, venisse nescitur. Nec ergo amississe te doleas, quod cum amiseris non dolebis. Sed hæc talia cum dixerint, dicunt totum de sententia, non de vita. Quia vnde, & quando, & quomodo tibi, & per quem mors venerit, nescierunt: nobis autem auctor vitæ prodidit mortis auctorem: Deus namque vitam fecit, diabolus maculatus est in vitam, diuino eloquio sic prodeute, Deus mortem non fecit, inuidia autem diaboli mors introiit in orbem terrarum. Sed dicis, quare deus opere diaboli opus suum passus est deperire? O homo, si interrogata scire velles, vacantes paululum, dares animum, aperires aures, vt negocii principale arbiter ipse tu tam curiosus agnosceres: sed tu occupatus aliis semper, tibi nunquam, quare nescias rerum causas, negocia tota sæculorum, iudiciorum profundum, & impenetrabile secretum, deses & ociosus accusas. Nonne vt apices literarum, vt elementa cognosceres, addictus magistro, scholis affixus, totus patiens laboris & pœnæ, nec domum noveras, nec parentes? Quam vtile tibi est ad quod tibi magister addicitur, ingetur schola, & tibi pœnis tuis, labore suo doctor supplicat, vt ista velis scire, vt talia & tanta digneris audire. Probant hoc apostoli, & maxime Paulus, qui vapulando docuit, non cadendo, vt eximius magister quot sunt homini mores, tot ferret & exciperet passiones. Et nos ea in puncto temporis rerum principia, causas sæculi dicamus, quia iubemur: & quomodo nos iubemur? & tu audis nõ quomodo debes, & nos ista seruius, necessitas talis excusat: te libertas tanta, voluntas talis, indubitanter accusat: quod dicimus, officij nostri est: quod minus dicimus, est fastidij tui. Quæris homo, cur non mortem deus morum ipso extinxit auctore, & lethale virus sua prouidentia tunc nõ prouidit, ne ad totius orbis, & præcipue ad suæ imaginis perniciem perueniret Cælum quod tu vides homo firmatum aëre roto, portat aquas multas, nec portatur ab aliquo ipsum, quia sola illud appen die iussio, sola sustinet vis præcepti, diuino

*Sapientia.
Sapientia.*

Ps. 103. eloquio sic prodeute, Qui extendit caelum sicut pellem: qui tingit in aquis superiora eius. Terra quae tanto caleatur pondere, atque onere montium, ac mole solidatur, supernatat liquido fundamento: dicente propheta, Qui fundavit terram **Ps. 135** super aquas: ut quod stat, mandati sit, non naturae. Ipse, inquit, dixit, & facta sunt: ipse mandavit, & creata sunt: ut quod ita, sit divini operis, non rationis humanae. Mate quod tanto commotionis suae vertice fecit, & elevatur ad nubes, frangent tennes aëreae, ut videamus potestatem non pulveri cedere, sed praeecepto. Omnia quae in eis sunt, moventur, ac vivunt solo iussu facta, iterum sola iussione solvenda confirmat propheta, cum dicit, **Ps. 101.** Initio tu domine terram fundasti: & opera manuum tuarum sunt caeli ipsi peribunt, tu autem permanebis, & omnes sicut vestimentum veterascent, & velut opertorium mutabis eos, & mutabuntur. Quomodo? Ut tēpori vetustas, nō creatori pereat creatura. Sed tu iam nos quicumque queris, euagatus es, dicitis: quia cum tu queris quare deus mortem in destructionem sui plasmatis permiserit permanere, nos caelum, terram, mare ex nihilo facta, & solvenda iterum ex nihilo longo sermone descripsimus, tibi magis ac magis disquirendi materiam conquisivimus. Dicit, Ego quaeliui cur homo pereat, tu & ipsa elementa peritura firmasti, ut de generalitate percundi solatium, non quietem de ratione, fessis mortalium sensibus prouideres, quasi non doloris sit perire caelum, solui terram, & totam rectum faciem iure mortalitatis aboleri. Dicitis, rogo quid pulchrius caelo? quid splendidius sole? quid ornatus stellis? quid luna gratius? quid salubrius terra? quid utilius mari? aut quae in istis vetustas? quae sicut nata vel facta sunt perseverant: quod utique gratius esset ista stare, quam perdere. Homo, forsitan esset iucundius, sed non utilius: nam istis stantibus tu nutasti: istis lucentibus captatus es, ne videres: caeli claritas stupefecit sensus tuos, oculos tuos soli splendore caecavit: nam decore deceptus horum, horum opificem tu negasti istos rectores mundi, istos confessus es deos, quos tu deus verus subiecerat: seruitutini necesse est ergo solui cuncta, novari omnia, ut vel tunc facta credas, cum videris esse reparata. Nec nos arctimes euagatos, quos in argumentum tuae intelligentiae totam percurrisse conspicias creaturam. Homo, quando te author tuus fecit ex pulvere, non vidisti: nam si te vidisses factum, nunquam te mortiturum sic

defuisses: vidisti te perfectum, vidisti te viventem, vidisti te decorum, authori tuo te similem iam vidisti: vnde esses, qualis esses, quia nec nascentem nec morientem videras, nesciebas: hinc est, quod naturae dedisti totum, tibi te, deo nihil: propterea deus per naturam redegit te, permisit ex nihilo in pulverem reuocari, ut quid fueris sic videas, & resurrecturus agas gratias, qui factus, qui creatus ingratus exististi. Non timeamus ergo fratres, sicut dixit dominus, eos qui occidunt corpus, quia istam vitam non petunt, sed destruant, dum de temporali faciunt sempiternam. Quid plura fratres? Permisit tunc mori, qui poterat suscitare, qui vivificare sufficit, permisit occidi: cui est honor & gloria in saecula. Amen.

De Centurione. Sermo CII.

Christus in corpore nostro manens, quod omnes non suscitavit mortuos, omnes non sanavit aegrotos, credamus hoc non potestati defuisse, sed temporari. Tunc orbem totum toto virtutis suae fulgore radiasset, & sustulisset temporis fidei: & nihil secundi aduentus sui referuisset ad gloriam. Nec vero sic virtutum suarum temperavit insignia, ut & divinitatis suae manifestaret iudicium: & credendi documentum plenissimum largiretur, & exultationem callidae infidelitatis auferret, sicut hodie Centurio, cuius Evangelista Lucas **Lac. 7.** meminisse, fide sua, providentiāque monstravit. Centurionem putamus istam seruis male habent moriebatur, qui illi erat preciosus. Centurio hic Romanus erat: sed plus erat hic ipse factu centesimo Christianus. Et Deo magis militabat iste, quam saeculo: & in humano bello fortis, fortior in divinae pacis custodia permanebat. Cuius seruis male habent moriebatur, qui illi preciosus erat. Servus erat, qui precio taxabatur. Quaramus ergo, quis est iste seruis qui illi erat preciosus. Si dominabitur anima, corp⁹ servit: & homini nil corpore preciosius. Hic servus Centurionis istius preciosus nisi moriebatur ad mortem: ergo Centurio rogabat ut Christus solus mortali corpori largiendo vitam perpetuam subveniret. Cum audisset, inquit, de te suscipit ad eum seruos Iudaeorum. Gentilis Iudaeos ad Christum mittit, & in lege positus qui sine lege erat legis demonstrat authorem. Nemo ergo miretur si gentilis, hoc est Christianus aut vocat, aut ducit, aut perducit ad Christum. Missi ad eum servos Iudaeorum, rogans eum ut veniret, & salvaret servos

eius. At illi cum venissent ad Iesum, rogabant eum solvere dicentes, Dignus est ut hoc illi prestes; diligis eum gentem nostram, & synagogam ipsa edificavit nobis. Iudaei rogant pro gentili, qui pro se non rogant: & agunt satis pro salute alieni serui, qui pro salute suorum nihil agunt filiorum, aiunt. Dignus est ut hoc illi prestes. Si dignus est qui audit, credit, mittit ad Christum: ad Christum qui venit, videt, & non credit, quam probatur indignus? Diligit enim gentem nostram. Ille diligit gentem vestram, quam sic Christo supplicem facit: sed vos audistis eam, quam sic Christo redditis contumacem. Aut quomodo Christianus non diligit gentem vestram, qui dum Christum faceret ex gente vestra, quicquid gentis vestrae est, caelestem tollit & extollit ad gloriam. Diligit enim gentem vestram, & synagogam ipse edificavit nobis. Audistis quia semper diruta est synagoga, & iacet iugiter in eorum mentibus, nec caelestem surgit in fabricam, nisi eam in Ecclesiae culmen Christianus fabricator instruxerit. Iesum, inquit, sicut cum illis. Sed illi non ibant cum Iesu, cum quo mente non ibant: nec cum illo erant, qui se iuncti corde, corpore videbantur adiuncti. Et cum iam non longe esset, a quo: a gentili. Quantum Iudaei se se iungebant a Christo, Christus tantum gentibus iungebatur. Et cum longe iam non esset, misit ad eum Centurio amicos. Qui ante miserat Iudaeos, nunc amicos mittit: ut Iudaeos sic dicendo indicet inimicos: probante hoc Apostolo cum dicit, Inimici propter vos. Iudaei dum credidisse gentes invident, quicquid erat & legis & gratiae perdididerunt. Misit ad eum amicos. Audi ad Apostolos dominum dicentem, iam non dicam vos seruos, sed amicos. Sicut si des seruos promouet in amicos, ita perfidia filios in poenalem redigit seruitutem. Misit ad eum amicos, dicens, Domine noli vexari. Quare? Quia non sum dignus ut intres sub tectum meum. Videtis quia Christus ducebat magis Iudaeos, quam adduceret ad Iudaeis, ut audirent esse penes Centurionem diuinitatis reuerentiam, penes Gentilem legis cultum, penes militum stipendium gratiae, penes Romanum fidei doctrinam, in frigore pagano Christianum calorem, in terreno pectore caeleste secretum, & uocitiam tuam dominationis supernae in tota saeculi seruitute. Domine noli te vexare. Hoc est dicere, Deus quid te vexas humano in corpore? quid te conficis labore terreno? & uix longitudine te fatigas? quid peregrinans locis qui es ubique totus? atque intra te totam

difficilem in uisum dicit

X

Rom. 11

Ioan. 15

militum mag.

seruus. Noli te vexare. Hoc est dicere, Deus quid te vexas humano in corpore? quid te conficis labore terreno? & uix longitudine te fatigas? quid peregrinans locis qui es ubique totus? atque intra te totam

tenes & possides creaturam. Domine, noli te vexare non sum dignus ut intres sub tectum meum. Fratres, quod est tectum quod hominem aut dignum facit, aut reddit indignum: quod diuinum inuiter, aut repellat accessum? Fratres, hoc tectum corpus est, quod tegit animam, quod operit sensum spiritus, quod cordis domicilium uelut, quod libertatem mentis a caelesti uisione secludit. Sub hoc ergo tecto Centurio indignum ducit intrare Christum, hoc est, in corpus humanum diuinam succedere maiestatem. Non sum dignus ut intres sub tectum meum. Sed Deus qui quod humanum est cum uult facit esse diuinum, & quod nostrae carnis est cum dignatur suum commutat in spiritum; nec habitare carnem, nec tectum nostri corporis dedignatur intrare. Propter quod, inquit, & me ipsum indignum arbitratus sum venire ad te. Hoc est, utrunque deuoti, quia & ad se Deum venire indignum ducit, & se accedere ad eum se it esse non dignum. Quis intrat ad iudicem non uocatus, quis non iussus ingreditur ad regem, quanto magis ad Deum non uenit quis non uocatus? Quos uocauit, inquit, eos & iustificauit. Centurio ergo non refugit aduentum domini, Christi praesentiam non recusat, sed agit, ut uocantis sit gratia, non sit temeritas praesentis. Nam Deus quid posuit, humano suggerit & informat exemplo, dicendo, Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites: & dico huic uade, & uadit: & alii ueni, & uenit. & seruo meo, fac hoc, & facit. Hoc est, si ego qui sum sub potestate constitutus, imperio uerbi solo facio mihi parere subiectos: quomodo tu qui nulli subiaces, & cuius omnia subiacent potestati, uerbo non potes iubente curare, sanitatem mittere, mandare uirtutes? Aut uerbo reficere non potes, quod uerbo fecisti? Dixit, inquit, & facta sunt, mandauit & creata sunt. Aut aliquid ex aliquo reparare non sufficis, cuncta ex nihilo qui parasti? Dic ergo uerbo, & sanabitur puer meus. Impletur illud, quod propheta de Deo cecinit, Misit uerbum suum, & sanauit eos, & eripuit eos de corruptela eorum. Fratres, Centurio iste dicendo, Non sum dignus ut intres sub tectum meum. Christiani populi gerit figuram, qui Christi praesentiam corporalem se iudicat non mereri: sed solo uerbo, nuncio auditu fidei tantum, totas domini audit, credit, respicit, in sua sanitate uirtutes. Nam quod dicit, Dico huic uade, & uadit: & alii ueni, & uenit: & seruo meo fac hoc, & facit. Iu-

Rom. 8.

2/a. 148

Psa. 103

darorum repulsam, vocationem gentium, Christiani populi obedientiam sic demonstrat. *Dico huic.* Hoc est Iudæo qui non credidit. *Vade, & vadit: & alii.* Hoc est, Gentili quia credidit. *Veni, & venit: & seruo meo.* Hoc est, Christiano. *Fac hoc, & facit.* Oremus fratres, vt mereamur Christiani nō nomine tantum esse, sed fide: & vt quæ iubentur non audiamus tantum, sed faciamus audita. Quia sicut deuoti serui est fecisse iussa, ita iussa contumacis est non fecisse. *Dic ergo verbo, & sanabitur puer meus.* Quo audito inquit, *Iesus miratus est.* Creator mirabilium miratur: aurium conditor quasi qui non audita nesciat sic stupet audita: sed dum Gentilem sic credidisse miratur, incredulitatem corripit Iudæorum: denique. *Sequentibus se turbis dicit.* In morte manentes arguens sic Iudæos. *Amen dico vobis, nec in Israel tantam fidem inueni.* Verum est fratres: fides sola vivit, & vivet in gentibus: signa & virtutes lassant, & nihil proficiunt in Iudæis.

De filio vidua excitato à mortuis, & de quæ corporum resurrectione.

Sermo CIII.

Luc. 7.

Hodie beatus Evangelista, quia vidua matris viciniam iam funeris vinculis illigatum, lamentabili impositum iam pheretico, prosequentibus turbis eantem iam carceris ad sepulchrum, per Christum vitæ redditum nesciavit, omnium concussit corda, mouit mentes, stupefecit auditum. Sed hoc gentes mirentur, Iudæi stupeant, mundus pauescat: nos autem qui omnes à saeculis mortuos ad vnā vocem Christi sepulchris excitandos credimus, cur miramur? Exurgent, inquit Isaias, mortui: & resurgent qui in monumentis sunt. Et dominus, Veniet hora quando mortui audient, vocem filij Dei: & qui audierint, vivent. Ad hæc Apostolus, In momento, in istu oculi, in nouissima tuba, canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti. Quæ est ista tuba quæ inferis infert bellum, sepulchri resoluit moles, intonat mortuis vitam resurgentibus in lucem perpetuam dat triumphum? Quæ est illa quam superius dominus dixit, Mortui audient vocem filij Dei. Tuba nō quæ aëratō spiritu per concauum cornu ligni, vel aeris tristem bellantibus dat mugitum: sed quæ de corde patris, ore filij, vitalem simul & inferis & superis dat clamorem, Et in nouissima tuba: tuba quæ in principio mun-

Isa. 26
Iuxta
LXX.
Ioan. 5.
1. Cor. 15

dum vocavit ex nihilo: ipsa in nouissimo mundum renouabit ex perditō: & quæ initio hominem suscitauit ex limo: ipsa in fine hominem resuscitabit ex puluere. Fratres hæc credimus, quia tuba diuinæ vocis chaos diuisit, collegit orbem, mundauit elementa, distinxit mundum, suspendit caelum, fundauit terram, mare vinxit, misit inferos, dedit ordinem vices, iussit rerum continuam seruitutem, ac ne vacuus horroret orbis, aptauit habitatores, habitacula sic discrete, in caelo posuit angelos solo spiritu viuentes, in terra constituit vitas varias terrenorum in aere dedit animas aligeras peruolare, in aquis tam pusilla, quàm magna fecit vt viveret animantium multitudo, ac miro modo sic ex distinctis partibus iunxit compagem mundi, vt nec commixtio discreta confunderet, nec discretio rerum inscinderet vnitatem. Hinc est, quod diei ac noctis copula sic diuisa est, vt ex quiete labor, requies ex labore constaret. Hinc Sol & Luna vicissim mundi circumuehant metas, vt Sol germinata luce amplificet claritatem diei: & Luna lumine suppari ex toto caeca noctis tempora non relinquat. Hinc stellæ suo cursu varios mutant ortus, vt noctibus & signent tempora, & vianibus dent ducatum. Hinc tempora eundo veniunt, esse incipiunt dum desunt. Hinc semina nascuntur, crescunt, adulescunt, iuuenescunt, senescunt, decidunt, moriuntur, & iterum vitalibus sepulta sulcis, resoluta putredine, saluari ex morte in vitam suam redeunt: de corruptione propria suscitantur in forma. Et si hoc fratres Dei vox, tuba Christi, per dies, per menses, per tempora, per annos, vocat, reuocat, ducit, reducit, præcipit esse, facit nō esse, dat morti, vitæ reddit, quare quod in omnibus semper facit, semel facere nō possit in nobis? Aut in nobis solis virtus diuina lassescit, propter quos solos totū quod prædictum est, Dei est operata maiestas? Homo, si tibi omnia sua ex morte reuiuiscunt, cur tu Deo tua non reuiuiscas ex morte? Aut te in solo Dei creatura deperit, propter quem subsistit, agitur, mutatur, in nouatur tota quotidie creatura? Fratres hæc dico non signorum Christi cupiens exinanire virtutes, sed hortor vt vnius resurgentis exemplo ad fidem resurrectionis omniū concitemur: & credamus quod crux nostri corporis sit atrium, fides, semen, sulcus, sepulchrum, resolutio, germen, expectatio, tempus, vt cum ver dominici aduentus ariserit, corporum nostrorum matura tunc viriditas vitalem resurgat in

messem, nescituram iam finem, nescituram caniciem, nō pas-
suram falces, nec flagella sensoram. Quia depositis in morte
verustatis paleis nouum gloriosi corporis consurgit in fru-
ctum. Si ad vnus viduæ lachrymas temporales sic motus est
Christus, vt occurreret in via, vt ex oculis stillantia dolorum
fluente restingeret, vt recurreret mortem, reduceret homi-
nem, resuscitaret corpus, vitam reduceret, planctum verte-
ret in gaudium, & exequias lugubres in festiuitatem narali-
tiam commutaret, & pheretro datum, matri viuum redde-
ret ex morte, quid modo faciet quādo inardescet viribus suis
ad Ecclesiæ suæ lachrymas diurnas, ad sponsæ suæ sangui-
neos sudores? Nam per supplicantem Ecclesiam lachrymas
sua dicit iuges, per martyres factum sanguinem sudat, donec vi-
nicum suum, hoc est populum Christianum, quem tot ad
mortem ferunt tempora, occurrens Christus de mortali pher-
etro perpetuæ vitæ reddat in supernæ matris gaudium sem-
piternum. Verum quia nascentis Christi venit tempus, & mi-
raculum caeleste iam radiat pariura virginitas, atque ortum
diuini regis nobis non stella iam nunciat, sed ipse solis a fœ-
sus, adoratum occurramus omnes: & muneribus factis Deū,
regemque virgineo processisse fateamur ex templo: offera-
mus munera, quia nascēti regi semper publica paratur obla-
tio, offeramus munera, quia indevotus satis est vacuus ado-
rator. Hoc probat Magus, qui onustus auro, succensus thure,
sacratus myrtha, Christi cunabulis inclinatur. Quale est, si
quod fecit Magus, non faciat Christianus? Quale est, si ad
gaudium nascentis Christi fiat pauper, captiuus gemat,
hospes lamentetur, eiulet peregrinus? Festa caelestia Iudæus
decimus semper honorauit, Christianus quid de se sentit, si
vel centesimis non honorat? Fratres, ne quis me hoc dicere
existimet declamantis studio, non dolentis affectu. Doleo,
certe doleo, quando lego Christi cunabula Magos rigasse
auro: & video altare corporis Christi Christianos vacuum
reliquisse. & in tempore hoc præferum, quando se pauperum
fames vastat: quando se fundit turba lamentabilis captiuo-
rum. Non habeo nemo dicat, quando deus ex eo quod ha-
bes, non ex eo quod non habes, querit: quando duo ara vi-
dua in acceptum dignanter ascribit. Denoti firmus creatori,
vt nobis deuota sit creatura. Proximorum nostrorum suste-
temus angustias, vt à nostris liberemur angustis. Repleamus
altare

Mat. 2

altare Dei, vt nostra horrea repleat fructuum plenitudo. Certe
si non damus: quia non accipimus non queramus. Ipse au-
tem Deus noster donet vobis iam præsentia, quàm futura
bona, per dominum nostrum Iesum Christum: cui est om-
nis honor & perpetua gloria, vnâ cum spiritu sancto nunc &
semper, & per omnia sæcula sæculorum. Amen.

De diuiti, cuius ager ferax. Sermo CIIII.

Q Votiens diues iste venit in medium, quem tot sæculis,
orbe toto, die omni, clamor diuitiæ vocis accusat: to-
tiens diuitiarum fallax fugatur illecebra, totiens cupiditatem
furens flamma restinguitur, auaritiæ totiens rabies vesana
mitigatur. Sic nanque hodie cepit dominus Iesus. *Homini* Luc. 12
cuiusdam diuiti vberis fructus ager attulit: & cogitabat intra se, di-
cens, quid faciam, quod nun habeo, quo congregem fructus meos? Et
dixit, hoc faciam, destruam horrea mea, & maiora faciam: & illuc
congregabo omnia qua nata sunt mihi bona mea: & dicam anime
meæ, Anima, habes bona multa posita in annos multos: requiesce, mā-
duca, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus, Stulte, hoc nocte animā
tuam reptant a te, quæ autem parasti, cuius erant? Miserum, quem
vberitas sterilem, abundantia anxium, inhumanum copia, di-
uitiæ fecere mendicem. Humanus ager inhumanum domi-
num sustinebat: & quod terra fundebat largiret, cœludabat
& congregabat anguste: vt esset alienorum custos, qui esse
suorum noluit prorogator, ingratus Deo, sibi nequam: ho-
stis pauperum, diuitum nota, carcer naturæ. Homini cuius-
dam diuiti vberis fructus ager attulit, & cogitabat intra se. Quali
possit extra se quispiam cogitare, sed intra se iste cogitabat,
qui in corde suo impietatis consilio recepto nil pietatis sibi,
misericiordiæ nil reliquit. Cogitabat intra se, dicens, Digno cō-
siliario se vsus, qui mali animi nō poterat habere solacii, non
poterat habere collegam. Et cogitabat intra se dicens, Mens
impia cum pietate certabat: & patiebarur intestinum bel-
lum, qui misericordiæ pacem perdiderat, & quietem. Et co-
gitabat intra se, dicens, Quid faciam? Interrogantis vox est: &
quem putas interrogabat iste? Erat in illo alter, quia ad eius
penetrabilia iam diabolus possessor infederat: & qui intraretat
in eor Iudæ, mentis eius tenebat arcanum. Quid faciam? quod
non habeo. Audistis quomodo non habet diues? Ecce clamat,
Non habeo. Verum est, quia non habet semper, qui querit

Semper: & non habet ubi congreget, qui ut congreget sic requirit. Sed audiamus quid ei responderit consiliarius inter-
nus. *Destruam horrea mea.* Evidenter apparuit qui latebat: quia à destructione incipit semper inimicus. Agit, agit, ut quæ habes destruas, & quæ concupieris nõ reformes. Miser dives ignarus de presentibus disputas stultissime de futuris.

Desunt nonnulla. Præsens ubi est sedes animæ tran-
stulisses: at nunc carere horreorum tuorum strinxerunt fau-
ces pauperum: viixerunt hospitem colla, esurientium viscera
contriverunt: unde pauperum te præcedunt gemitus, & se-
quuntur, accusant te hospitem luridi vultus: te turba impet-
it plangens petentium: ut addictus à superno iudice faciera-
tem penarum captas, qui horreorum tuorum seras negando
cæteris tibi et conclusisti. Cogitabat intra se dives, merito
illi taliter respondit, qui scit cogitationes hominum, quoniã
vanæ sunt. *Stulte hac nocte repetunt animam tuam à te, quæ autem
parasti cuius erunt? Bene stulte, quia ibi totum de carne fuerat,
nil de corde: Bene stulte, quia migratoræ mox animæ cõ-
dita satis longa præparabat. Hac nocte à te repetunt animam
tuam.* Convenienter hac nocte, quia fugiens misericordiæ
lucem, avaritiæ tenebris se manciparat: dicendo, *Manduca,
bibe, epulare.* Quod autem bibentes filij noctis sunt, non dicit
Apostolus sic declarat: Et qui inebriantur, nocte ebrii sunt:
per obscura fertur, assumitur per tenebras, qui vitæ subsidium
luorum mandavit & condidit horreorum. *Repetunt animam
tuam à te.* Quare non dixit, qui dederat repetit, sed repetunt?
Quia sanctorum Deus repetit animas, & reducit: tartarij
ministri repetunt & petraunt animas impiorum. *Et cogita-
bat intra se, dicens, Quid faciam? quod non habeo, quo congreget
fructus meus? Et dixit, hoc faciam, destruam horrea mea & maiora
faciam: & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi bona mea, &
dicam anima mea, Anima habes multa bona posita in annos multos,
manduca, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus, Stulte, hac nocte repe-
tunt animam tuam, quæ autem parasti cuius erunt? Unde iste dives sic
præventus est, ut magis cogitata perderet, quàm parata: &
impletum est illud prophete, Exhibet spiritus eius, & reuertetur
in terram suam, in illa die peribunt omnes cogitationes
eorum. Cogitavit iste quid post se relinqueret, non quid præ-
mitteret ante se: unde iuxta Apostolum, Euanuerunt in cogi-
tationibus suis, & obscuratum est insipientes cor eorum: xlii*

Psal. 93

1. Cor. 5.

Psa. 145

Rom. 1.

mantes se esse sapientes, stulti facti sunt. Cui dicitur stulte, &
excitatus de somno præsentis vitæ in illa perpetuitate nihil
invenit in manibus suis: sicut dixit Psalmista: Dormierunt *Psa. 75.*
somnia sua, & nihil inveniunt omnes viri divitiarum in
manibus suis. Vigila ergo dives in opere bono, in malo dor-
mi: ut non sit manus tua pauperi vacua, ut tibi plena sit sem-
per. Quia dives quantum largiter profudit, tantum largiter
reducat in rebus. Esto ergo dives in misericordia, si semper
esse vis dives: & tunc erunt horrea tua maiora, tunc plena, si
non fuerint largitate vacua, cupiditate inclusa.

De muliere quæ habebat spiritum infirmitatis.

Sermo CV.

Hodie cura Christi, & diuinæ virtutis dedit mirabile do-
cumentum, & diabolicæ fraudis nudavit asturiam, &
absolvit mulierem longo & obscuro vulnere sanciatam: sicut
ait Evangelista. *Erat Iesus docens in synagoga sabbathis, & mu-
lier quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo: & erat
inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum vidisset Ie-
sus vocavit illam, & ait illi, Mulier, dimissa es ab infirmitate tua,
Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat deum.*
Habebat spiritum infirmitatis, & erat inclinata: patebat vul-
nus, sed auctor vulneris non patebat: languorem videbant
cuncti, sed languoris materiam non videbant: erat in aperto
pœna, sed in ipsa pœna carnis latebat inclusus: corpus as-
piciebatur incurvum, sed non aspiciebatur incurvi corporis
pondus: in medio civium portabat mulier hostem suum, sed
hostem civis ut propellerent, non videbant. Ars nequissi-
mi spiritus, corporis necessitas credebatur: ut prædo calli-
dus teneret captivam dolo, quam tenere viribus non vale-
bat. Diabolus nihil esset, si essent sollicitiores homines &
cautiores. Aut quid in homine unquam prævaluit ille vir-
tute, nisi arte, mendacio, insidiis, fraude, dolo, nequitia,
vitiatorum ministerio, furore criminum? Ille voluntates ho-
minum semper explorat, & bonas quidem voluntates refu-
git: malis autem voluntatibus obsecundat, ut sit minister
scelerum, criminum leno, parasitus ipse vitiatorum. Et quia *Gen. 3.*
potestate non potest, dominatur turpissimis mentibus tur-
pissima servitute. Sic mendacio decepit Euam, sic cupiditate *Mar. 14.*
laqueavit Iudam: sic Iudæos cæcavit invidia, sic gentes ido-
lorum caligavit errore, sic confudit populus pompa rerum, *Mar. 15.*

fic parvulos vanitate ne sana saperent, occupavit. Denique quid circa presentem mulierem molitus sit, audiamus, *Et ecce, inquit, mulier, quae habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata: nec omnino poterat sursum respicere.* Videtis quia haec mulier depressa nequissimi spiritus onere suspirabat, qui semper oneribus peccatorum deprimat homines, & inclinat ad terram: ne caelum videant, ne aspera sapiant, ne Deum asparent, ne ad libertatem suam per suum revertantur auctorē: sed inclinato capite defixis oculis, prono vultu,

Luc. 18. captivi sub ingo semper hostis teneantur antiqui. Sic premebatur publicanus ille, qui oculos suos ad caelum tollere non valebat, sed percutiebat peccati conscientiam, & quia negandi locus non erat, locum misericordiae perquirebat, dicendo, Deus propitius esto mihi peccatori. Hoc sustinens

Psa. 37. propheta beatissimus sic canebat, Iniquitates meae superposuerunt caput meum, & sicut onus grave gravatae sunt super me. Et ut sui operis aperiret auctorem, alibi sic profatur, Verticem capilli perambulancium in delictis suis: quia qui non

resistunt delictis, sed perambulant in eis, eorum diabolus & equitat, & percutit in verticem: ut qui ad mala suo vadunt studio, ad peiora diaboli ducantur impulsu: A postolo dicente,

1. Co. 12. Tanquam euntes ducebamini. Sed quid in hac historia spiritalis intelligentiae maneat, perferuntur. *Et ecce mulier quae habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere.* Quae est ista cuius infirmitatis etiam tempora describuntur? Quae est ista, cui ferre de terra, sed inclinare, aut languor calidus sic studebat? Quae est? Haec quae modo est sanctorum genitrix Ec-

Eph. 6. clesia sancta filiorum: quam, sicut dicit Apostolus, spiritus aeris huius, spiritus diffidentiae, spiritus erroris, spiritali vexabat incommodo: atque ita ponderibus diversis pronam dabat & deponebat ad terram, ut ad caelum nunquam sublevaretur aspectu. Sed quid est quod haec quae Ecclesiae typum portat, in synagoga sic reperitur incurva? Quid est? Quia dum fugit gentium sacrilegia, & declinat sarcinas idolorum graviora incurrit, & portavit pondera synagoga: probante do-

Luc. 11. mino, cum dicit, Vae vobis Scribae & Pharisei, qui alligatis onera gravia, & imponitis super humeros hominum: Ipsi autem nec vel minimo digito ea vultis movere. Vnde & beatus *Acto. 15.* Petrus, Nunc ergo quid tentatis Deum, inquit, imponere tu-

gum super cervices discipulorum, quod neque nos, neque patres nostri portare potuimus? Hinc est quod Christus ab his oneribus homines cupiebat alleviare, clamat, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: tollite iugum meum super vos, quia suave est. Cum dicit omnes, & Iudaeos utique vocat, & gentes. Sed quare per decem & octo annos mulieris huius trahitur egritudo? Quia nisi decalogus legis ogdoadis venisset ad gratiam, nunquam sancta Ecclesia, nunquam mulier haec ad plenitudinem temporis, ad diem salutis, ad tempus acceptum, ad sui salvatoris praesentiam pervenisset. Hanc autem mulierem gessisse Ecclesiae sic figuram, ipsius qualitas curationis assignat. *Vocavit inquit, ad se illam, & imposuit illi manus.* Sic curare semper Ecclesiam satis novit, qui fieri Christianus meruit, & quotidie fieri conspicit Christianos. Namque ut incurvus peccatis erigatur gentilis ad caelum, prius a gentili per impositionem manuum nequam spiritus effugatur. Nam qui solo verbo fugatur daemones, & infirmitates omnes sola sanauerat iussione: quare super hanc mulierem suas imponit manus? Quare circa istam curam di ordinem novat nisi quia iam tunc in yna sanat omnes: imò quia us autem suscipit Ecclesiam, nisi eam per impositionem manuum suarum purget a diabolo, & faciat Christianam: & amplius facie doctorum Christianorum curam praesentis curae formet & instituat sacramento? Sed Archisynagogus indignatur, quare Christus sabbathis curet, hodieque Iudaeus in Ecclesiae cura zeli furore torquetur: dum caelestes sensus intelligentia terrena prevoluit, ac putat sabbathum iumentis, non hominibus consecratum, qui periclitanti boni, vel asino sabbatho festinus occurrat, hominique morienti sabbatho pietatis quicquam, miserationis quicquam non indulget. Et hoc facit excors, ut in pectore violet sabbathum: & in homine ipsam violet sanctitatem, ac sic Deo Dei lege praescribit: & observando sabbathum Deo sabbathum sic refundit, quod Deus Iudaeo pro labore terreno & opere carnis clementer indulgit. Et conuersi sunt in arcu peruersum, qui in dominum legis, legis praecipua rectissima sic retorquent. Iudaei, qui te ab humanis, ut vel uno die, vel sabbatho, saluti tue curatione cessares. Deest quippiam. Et tu Christiane diem domino dominicum serua, si vis illum videre domini diem, si vis quicquid est dominicum, ut domum possidere.

*Mat. 11**Psal. 77*

De sicu que fructum non protulit. Sermo CVI.

Luc. 13.

Sicut peritus magister ad audiendum rudes, ad intelligendum tardos discipulorum sensus vario genere doctrinæ pulsar, suscitavit, accendit ingenium: ita dominus similitudinibus variis, diuersis comparationibus populorum pigros, tardosque animos ad euangelicum conuocat & inuitat auditum: namque hodie sic cepit, *Arborem ficu habebat quidam plantatam in vinea sua, & venit querens fructum in illa, & non inuenit: dixit autem ad cultorem vineæ, Ecce tres anni sunt, ex quo venio querens fructum in ficulnea hac, & non inuenio: succide eam, ut quid & terram occupat? At ille respondens, ait illi, Domine, dimitte illam etiam hoc anno, usque dum fodiam circa illam, & mittam stercore, & siquidem fecerit fructum: sin autem in futuro succides illam.* Arborem ficu habebat quidam plantatam in vinea sua. Rogo quid tam planum, quid tam lucidum, quid tam commune, quid rusticis sic vernaculum, quid proprium sic peritis, quam propositæ similitudinis forma? *Quæ de generali vltu veniens omnes & verbo instruit & conuertit exemplo.* Infructuosa arbor intricat cespitem, uecat spatia, exhaurit terræ vires, cultorem conficit damno, afficit tædio possidentem: ac sic excidere istam luctum est, est istam commodum non habere. Sic homo vti que qui naturæ donum, munus animæ, rationis beneficium, excellentiam sensus, iudicium mentis, artis industriam, culturæ bonum, per steriles atque inopes actus euerit, occupat, mergit, auctori fructum, cultori gratiam negat, sicut arbor è terra, sic iste è vita meretur excidi. Et sicut infecunda arbor si fuerit in vinea, dum fundit mortiferam subiectis vicibus umbram, inimica non sibi soli, sed etiam palmaribus sit fecundis: ita homo defes, ignauus, si præsit populis, non sibi soli sit noxius, sed multis: dum sequentes se suo vitiat & perdit exemplo. Sed hanc similitudinem quare dominus dixerit, audiamus, Arbor ficus, brumali tempore transacta, dum grossos producit in florem, & simulat suum suis floribus fructum, decipit incautos, illudit ignaros. Namque mox proicit grossos, pigri proficis & prorumpit in germen: & sit posterior cæteris fructu, quæ videbatur cæteras anteisse. Merito ergo à domino synagoga arbori ficu comparatur, quæ calesacta tempore legali temporaliter ecclesiastici fructus floruit in figura Patriarcharum non quæ radice solidata, sacerdotali

functio. pag. 178

exaltata culmine, prophetis dilatata ramis, Iudaicæ observationis repleta grossis florebat, tunc sola fructum datura per Christum, imò ipsum Christum datura post fructum: dicente Psalmista, De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Vide sancti scientes hæc, spem fructus ex flore capiebant, & solabantur presentia de futuris: videntes iam iamque succedere æterna mortalibus, perpetua caducis, legi gratiam, Synagoga ecclesiam, cælestia terrenis, humanis diuina, omnibus Christum, quem quia venturum longa patientia sustinebant, venisse fideli gaudio sunt gauisi. Ex istis erat Simeon ille, cui promissum erat ut non videret mortem, donec videret Christum domini, quem in vltas habes, talem protulit in vocem, Nunc dimittis seruum tuum domine, secundum verbum tuum in pace, Quia viderunt oculi mei salutare tuum. Ignari verò dum fiducia gerunt in lege tota, neque sunt de Christi expectatione solliciti, neque suscipere Christum, neque agnoscere meruerunt: & ita sunt legalibus: decepti flosculis, sicut nescios grossis suis decipit ficus. Hinc est quod dominus aduentus sui tempora scire cupientes mittit ad ficum, dicens, Videte ficulneam, & omnes arbores cum producant iam fructum: scitis quia propè est æstas, ita & vos cum videritis hæc fieri, scitote quia propè est regnum dei. Videtis quia ficus non signat presentia, sed indicat sic futura. Sed iam per ordinem propositum prosequamur exemplum. *Arborem ficu habebat quidam plantatam in vinea sua.* Synagoga est arbor ficus, possessor arboris Christus, vinea in qua refertur plantata arbor ista, Israeliticus est populus: Isaiâ propheta sic dicente, Vineæ domini sabaoth domus Israel est. *Venit, inquit, querens fructum in illa, & non inuenit.* Venit Christus, & in synagoga fructum fidei reperit nullum: quia tota dolis erat inumbrata perfidia. Ad ficulneam venit Christus, ad quam legitur Adam nudus fugisse post culpam: dicente Genesios libro, Et cognouerunt quia nudi sunt, & consueverunt folia ficu, & fecerit sibi succinctoria. Venit ergo ad ficum Christus, ut inueniret Adam, ut nudum tegetet pio suo corporis indumento: cuius ficus non velabat, sed stimulabat pudorem: cuius ficus ista, id est synagoga, circumfessionibus suis nudabat patrem verecundi corpori, non tegebat. *Venit, inquit, querens fructum, & non inuenit. Dixit autem ad cultorem vineæ, Ecce anni tres sunt, ex quo venio querens fructum in ficulnea hac, & non inuenio succide eam.* Cultor vineæ,

Psa. 131

Luc. 2.

Luc. 21.

Isa. 5.

Gen. 3.

Sicut

pariter uocem dicitur

qui infructuosam ficum iubetur excidere, est præful synago-
gæ angelus, qui sterilitatem, quia non potest excusare, in du-
cias impetrat supplicando. Sed illud prætereundum non est
quod dixit, *Eccc anni tres sunt*. Tres anni, tria sunt tempora per
quæ Christus ad synagogam fructum quæ siturus aduenit: id
est, per legem, per prophetas, per ipsam sui præsentiam cor-
poralem: ut infructuosa ficus, quæ iam diuinitati fructus ve-
lut non necessarios denegabat, vel homini, vel esurienti, vel
manducaturæ Christo cibos necessarios non negaret. Sed
nunc, quid cultor vineæ responderit, audiamus, *Domine, dimitte*

Isa. 61.

illam & hoc anno. Cultor vineæ concedi adhuc euangelici
temporis precatur annum: de quo Isaias dicit, Prædicare an-
num domini acceptum, & diem retributionis. *Ut quid? / Equi-*
dum soliam circa illam. Vult eam apostolico vomere perfode-
re, quia legalis culti non valuit sentire culturam. *Et mittam*
stercora. Tantiæ radici necessaria, quæ pro tanta pinguedine ce-
lestis sancti tota cælesti imbre non inuenit esse fecunda. Fi-
cus sterilis, synagoga misera miseratione gentium stercora-
tur: ut vilissimis adiuta fomentis redeat ad fructum, quæ tan-
to & preciosò vberè decessit ad fructum: quæ si post hæc in e-
dem sterilitate permanserit, iam non cultoris falce, sed ipsius
dominantis securi desperata & inutilis succideretur. Et ideo nõ
dixit in futuro succidam eam, sed succides eam: iuxta illud Io-
hannis, iam securis ad radicem arborum posita est. Omnis
ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem
mitteretur. Quia post euangelici cultum temporis infructuosas
arbores securis iudicij succidet, & nouissimū suscipiet & cre-
mabile incendium.

In diuinum Petrum episcopum.

Sermo CVII.

Lecti sancti sterilitas silentium mihi indicare videtur, lo-
qui tamen vehementia cogit & sanctitas imperantis.
Præstantius est enim imperium proderè eloquium, quam of-
ficiosum negare sermonem. Quis ergo tanti viri adhorta-
tionem recuset, cui è cælo contigit & apostolici vocabulum,
& summi priuilegiū sacerdotis? Neque enim absque diuino
iudicio fuisse credendum est, quod prima illa viuendi iudis
infantia tanti nominis adepta est dignitatem. Quem tunc af-
fuisse, nisi deum ipsum putamus, cum nescij parentes de futu-
ris meritis iudicarent? Petrum enim vocari in aliis appellatio
nominis est, in hoc prærogatiua virtutis. Verè beatus Petrus

immobile fundamentum salutis, talem se exhibet in sacerdotio,
quales videri volunt, qui sacerdotiū concupiscunt. Quem-
admodum igitur sanctitatis regulam disciplinis monasteria-
libus imbutus exercet? Pallent ora ieiuniis, macies corpus at-
tenuat, eleemosyna pro delictis supplicat, lacrymæ peccata
baptizant. Sed ne forte hoc deuoni populi turba miraretur, so-
let Petrus flere, cum in eum Christus intendit. Nec quisquam
in Apostolo imbrem irrigui luctus accuset: Iucundæ sunt la-
crymæ, quæ gaudium immortalitatis emerunt. Ipse est ergo
custos fidei, petra ecclesiæ, ianitorque cælorum. Ipse est Apo-
stolicus piscator electus, qui ad se turbas errorum fluctibus
mersas hamo sanctitatis inuitat, & doctrinæ suæ reti conclu-
dit ad fidem hominum multitudinem copiosam. Est etiam
ipse beatissimus & apostolicus auceps, qui animas inuenum
per aera volantes calamo diuini sermonis attingit. Tunc igitur
venerabilis dei sacerdos olium apostoli nactus vocabulū,
nunc adeptus & meritum, serit in populos præcepta iustitiæ,
& manifesta luce referat factorum voluminū mysticas quæ-
stiones, tantumque est in cælestibus magisterium disciplinis,
ut qui conuertitur, ipsi absolutionem debeat: qui non corri-
gitur, sibi reatum. Omnis vndique ad eum ex diuersis regio-
num partibus visendi studio turba concurret. Quicunque in-
uias solitudines, aut latentes eremi latebras incolabant, mira-
bilem Petrum magis veniunt videre, quàm sæculum: Datum
est illis aliquando discere, difficilius quidem, sed gloriosius,
mundo præsentè luctari: & aduersus instructas delinquentes
turbas aciem quandam disponere sanctitatis. Quanta enim
in mundo positis post certamen palma est, si in solitudine
constitutis sine luctamine coronæ debentur? Vnde fratres,
quoniam beatissimus Petrus omnia quæ sunt diuinæ virtus,
prædicationis vos suæ doctrina instruit, pariter & exëplis
edocet, deprecemur dominum deum nostrum, ut auo lou-
gissimo doctrinæ cælestis vos sermone lætificet.

In verba Apostoli, Obsecro vos per misericordiam dei,

& cetera. Sermo CVIII.

Mira pietas, quæ ut precetur, ut largiatur, exorat. Hodie
nanque beatus Apostolus non humana petens, sed
diuina conferens, sic precatur, *Obsecro, inquit, vos, per misericor-*
diam dei. Medicus austerè remedia cum recipere persuadet
& grotos, agit precibus, non compellit imperio: sciens in fir-

mitatis, non voluntatis esse, quod salutaria respuit, quoties profutura repellit infirmus. Et filium pater non potestate, sed amore ad rigorem pertrahit disciplina, non ignorans quam sit atpera immaturis sensibus disciplina. Et si corporalis infirmitas ad curam precibus sic mouetur, si puerilis animus vix ad prudentiam ducitur blandimentis: quid mirum si Apostolus, qui semper est & medicus & pater, humanas mentes moribus carnalibus lauciatas, ut ad remedia diuina subtrigat, sic precatur, *Obsecro, inquit, vos, per misericordiam dei.* Nouum genus obsecrationis inducit. Quare non per virtutem? quare non per maiestatem? non per gloriam dei? sed per misericordiam dei? Quia per ipsam Iohannem & Paulus crimen persecutoris euasit, & apostolatus tanti indeptus est dignitatem: sicut ipse fateatur, dicens, *Qui prius fui blasphemus & persecutor, & iniuriosus, sed misericordiam dei consecutus sum.* Et iterum, *Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: quia Christus in hunc mundum venit, peccatores saluos facere, quorum primus ego sum, sed misericordiam sum consecutus, ad exemplum omnium, qui credituri sunt illi in vitam aeternam.* *Obsecro, inquit, vos, per misericordiam dei.* Rogat Paulus, imò per Paulum rogat deus: quia plus amari vult, quam timeri. Rogat deus, quia non tam dominus esse vult, quam pater. Rogat deus per misericordiam, ne vindicet per rigorem.

1. Tim. 1 Audi rogantem dominum, *Tota die, inquit, expandi manus meas.* Nonne qui expandit manus, ipso habitu rogat? Expandi manus meas: ad quem? Ad populum. Et ad quem populum? Non tantum non credentem, sed contradicentem. Expandi manus meas. Distendit membra, dilatat viscera, pectus potrigit, offert suum, gremium pandit, ut patris se tantæ obsecrationis demonstret affectu. Audi & aliter rogantem deum,

Mich. 6 *Popule meus quid feci tibi, aut quid contristauit te? Nonne dicit? si diuinitas ignota est, vel caro sit nota. Videte, videte in me corpus vestrum, membra vestra, vestra viscera, ossa vestra, vestrum sanguinem. Et si quod dei est timeatis, quare vel quod vestrum est non amatis? Si dominum fugitis, quare non recurritis ad parentem? Sed forte vos passionis meæ quam fecistis magnitudo confundit. Nolite. *Cruz hæc non meus, sed mortis est aculeus. Clauis isti non mihi insigunt dolorem, sed vestram mihi insigunt altius charitatem. Vulnere hæc non educte gemitus meos, sed magis vos meis visceribus introdu-*

cut. Extensio corporis mei vos dilatat in gremium, non meam crescit in prenam. Sanguis meus non mihi depetit, sed vestrum prorogatur in precium. Venite ergo, redite, & vel sic probate patrem, quem videtis pro malis bona, pro iniuriis amorem, pro vulneribus tantis tantam reddere charitatem. Sed iam quid obsecret Apostolus, audiamus, *Obsecro, inquit, vos, ve exhibeatis corpora vestra.* Apostolus rogando sic omnes homines ad sacerdotale fastigium prouexit. *Ve exhibeatis corpora vestra hostiam viuam.* O inauditum Christiani pontificatus officium, quando homo sibi ipse est & hostia & sacerdos: quando homo non extrinsecus quod deo est immolatus, inquit: quando homo secum, & in se, & quod pro se est deo sacrificaturus apportat: quando & eadem mauret hostia, idem permanet & sacerdos: quando hostia maclatur & viuus, sacerdos nescit occidere qui litabit. Mirum sacrificium, vbi corpus sine corpore, sine sanguine sanguis offertur. *Obsecro, inquit, vos per misericordiam dei, ve exhibeatis corpora vestra hostiam viuam.* Frater, hoc sacrificium Christi descendit ex forma, qui corpus suum pro vita sæculi vitaliter immolauit: & verè corpus suum fecit hostiam viuam, quia viuus occisus. In tali ergo victima mors expenditur, hostia permanet, viuus hostia, mors punitur. Hinc martyres morte nascuntur, sine inchoant, occisione viuunt, & in cælis lucent, qui in terris putabantur extincti. *Obsecro, inquit, vos fratres, per misericordiam dei, ve exhibeatis corpora vestra hostiam viuam, sanctam.* Hoc est illud quod propheta cecinit, *Sacrificium & oblationem noluisti, corpus autem perfecisti mihi.* Esto homo, esto & dei sacrificium & sacerdos: non amittat quod tibi diuina dedit & concessit auctoritas, induere sanctitatis stolam, præcingere baltheum castitatis, sic in velamento capitis tui Christus: Cruz in frontis tuo munimine perseueret, pectori tuo appone diuinæ scientiæ sacramentum, in odorem thymiana temper orationis accende, arripe gladium spiritus, altare cor tuum pone: & sic corpus tuum admodum dei securus ad victimam. Deus fidem, non mortem querit: verum, non sanguinem fricit: placatur voluntate, non necesse. Hoc probat deus ad hostiam Abraham sancti filium cum poposcit. Nam quid aliud Abraham quam corpus suum immolabat in filio? Quid aliud deus quam fidem requirebat in patre, qui filium sicut offerri iussit, sic non permisit occidi? Tali ergo homo confirmatus exemplo, offer

Psa. 39.

Gen. 22

corpus tuum, & non solum macula, sed etiam seca per omnia virtutum membra. Quia toties tibi vitiorum artes moriantur, quoties à te deo viscera fuerint immolata virtutum. Offer fidem, vt perfidia sit puniata: immola ieiunium, vt voracitas cesset: sacrificia castitatem, vt moriatur libido: impone pietatem, vt deponatur impietas: inuita misericordiam, vt auaritia deleatur: & vt consummatur stultitia, semper sanctitatem conuenit immolare: sic fiet corpus tuum tua hostia, si nullo peccati iaculo fuerit fauciata. Viuit corpus tuum homo, vituit, quoties à te deo virtutum vita vitiorum mortibus immolatur. Non potest mori qui vitali gladio meretur occidi. Ipse autem deus noster, qui est via, veritas & vita, & à morte nos liberet, & perducet ad vitam.

In eadem, Sermo CIX.

Quoniam præcedens sermo tantum primordia cogit apostolicæ lectionis, nunc de his quæ sequuntur, quod Ro. 12. dominus inspirat audiamus, sic enim cœpit, *Obsecro, inquit, vos, per misericordiam dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam.* Nunquid Apostolus sic dicendo, sola corpora digna diuinis hostiis probat: & animas velut reprobas aut tacet, aut præterit, aut relinquit? Nonne anima de celo est, corpus è terra? hoc regitur, regit illa? illa dominatur, hoc seruit? hoc viuit, viuificat illa? illa manet, hoc desicit? hoc ætates patitur, illa nescit? & ad extremum mors, quæ tantum dominatur in corpus, nec corpus anima præsentem contingit? Et quid est quod tacetur anima, & solum corpus ad dei hostiam sic vocatur? Fratres, hic Apostolus honorat corpus, non minorat animam. Nam corpus quod capiunt peccata, quod delicta vinciunt, quod deprimunt crimina, quod vitia corrumpunt, quod deiciunt passionem: hoc Apostolus cupit soluere, liberare studet, laborat attollere, *expirare* contendit, vt corpus ad originem animæ conscendat, non anima descendat corporis ad naturam: & corpus animam comitetur ad caelum, non anima corpus sequatur ad terram. Audi scripturam dicentem, anima qualibus & quantis corporis * aggrauetur. Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam: & deprimit terrena cogitatio sensum multa cogitantem. Ergo non deponit animam, sed corpus Apostolus vult leuari: & animam & corpus, id est, hominem totum, ad hostiam sanctam, ad placitum deo sacrificium vult venire. Quod autem & anima sit dei sacri-

Sap. 9.

ficiu. Psalmista declarat, dicens, Sacrificium deo spiritus Psa. 50. contribulatus. *Vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam, sanctam, placentem deo.* Quia non homo ex eo quod viuit, placet, sed placet ex eo quod bene viuit: nec ex eo fit homo hostia si se deo offerat, sed si sancte offerat deo. Quantum enim immacolata victima placat deum, tantum deum victima si maculata fuerit, exacerbat. Audi dicentem deum, Non offeras mihi claudum, non luscum, non mortis contagione pollutum, sed maturum sine macula. Hinc est quod Apostolus vitam deo petit hostiam. Ergo fratres, si nos ipsius propiciationis in censum.

Desunt nonnulla. Probat hoc Cain, qui cum deo Gen. 4. parua à quo totum perceperat ingratius pontifex sic diuisit, vt quod erat pessimum, hoc adoleret altari: quod erat optimum, in suam reservaret offensam: denique cum sua suo male cum patitur auctore, se suosque posteros & à vita, & ab humano genere perdiuisit. Ergo Abel sequamur ad præmium, non Cain comitemur ad pœnam. Abel agnum portans ad dei sacrificium, sicut agnos assumitur: Cain gestans sibi stipulam, fomentum sibi per quod exureretur, inuenit. *Vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam, sanctam, placentem deo, rationale obsequium vestrum.* Quantum placat obsequium quod ratione subnixum est, tantum quod rationem non habet exacerbat. Rationale obsequium, quod non præsumptione turbatur, non temeritate confunditur, non violatur illicitis, non simulatione fucatur. Ad obsequium regis militaris statio contremiscit: humana dominatio exigit sollicitam seruitutem, ad arbitrium iubentis timor obediens inuigilat: quia & cauta deuotio præmium iustæ remunerationis acquirit, & temeritatis pœnam præsumptrix seruitus non euadit. Quis non vocatus ad aulae regalis se proripit seruitutem? Quis sine titulo militari militem se ausus est profiteri? Quis sine dignitatis insulis nomen dignitatis inuadit? Et si hæc penes homines sollicita, cautaque sunt, si ratione constant, si conualescunt ordine, si tremore seruantur: quanto penes deum magis cauta est deuotio, magis tremenda seruitus, magis sollicitus cultus, vt diuinum ratione præstet obsequium? *Rationale, inquit, obsequium vestrum.* Obsequium ratione calens, seruo est furor est, quod ratione non frenatur. Hinc Iudaicus populus deum sibi præter rationem quærit: deum cui cum ratione ser-

Exo. 32

1. Ro. 10.
1. Ro. 15.
uiebat, amisit. Hinc filij Aaron dum rationis sunt immemores, dum præsumunt terrenos ignes diuinis ignibus admouere, flammam sacrificij salutatis in pœnale sibi incendium cõmutarunt. Hinc Saul tremens regali vertice, dum putat sibi, & de sacerdotio quid licere, regnum quod acceperat altaris temerator amisit. Hinc Iudæus dum legem sine legis ratione excolit, legis interemit auctorem. Hinc gẽtilis dum deorum populis, & deorum monstris nescius rationis obsequitur, ad dei qui vnus & verus est, peruenire non meruit seruitutem. Hinc Arrius patri se putat obsequi filium blasphemando: & dom filio dat initium, patri sinein miserãdus imponit. Hinc Photinus dum cõternum patri filium negat, pater vt pater non semper fuerit elaborat. Hinc omnes hæreses dum feruntur ad diuinitatis iniuriã, dum Trinitatem mentiuntur vocabulis, blasphemijis obsequuntur. Nos autem fratres & corpora nostra aptemas in viuam dei hostiã, & obsequium nostrum rationabile procuremus, vt sit fides vera, pura conscientia, mens sobria, spes firma, cor mundum, caro casta, sanctus sensus, pius animus, cõta ratio, casta charitas, largã misericordia, vita sancta, verecundus habitus, & ad omne Christi obsequium humilitas nostrum semper comitetur incessum.

In verbis eiusdem, non est autem scriptum propter Abraham tantum, &c. Sermo C. X.

Rom. 4.
Beatissimus Apostolus primis & nouissimis, id est, Iudæis & Græcis, fidei vexillum vnicum semper, & singulare erigit ad salutem: quod quisquis habere non meruerit & tenere, cœlestium possidere non poterit gloriam triumphantum. Solum est fratres, quod contra perfidiam dimicantibus acie dirigit, regem indicat, connectit socios, impiũque hostem sola sui visione terrificat. Sic enim hodie corpis, *Non est autem scriptum propter Abraham tantum, quod reputatum est illi ad iustitiam: sed & propter nos credentes in eum, qui suscitauit Iesum dominum nostrum à mortuis.* Videtis fratres, quia dum priores futura, dum præterita credunt posteri, sic vno itinere fidei vtrique perueniunt ad salutem: dum illi vterum Christum nos iam venisse profiteamur, illi vsque ad mortem more hominis descensurum mirantur & credunt, nos esse mortuum, & resurrexisse gloriamur. Et quid plura fratres? Ideo salus hæc tam antecedentium, quam sequentium oculis est negata, vt

tota esset in fide. Quod autem dixit, *Qui suscitauit Iesum dominum nostrum à mortuis.* Ne quis ab alio credat, ipse sui factor & resuscitator est corporis, qui dixit, Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eã. neque enim ab alio resurrectio suscitari, neque ab alio viuificari vita potuit: nec eadem negare sibi, quod erat omnibus collatura. Quia nec fons sitit, nec panis esurit, nec sol indiget luce, nec requies ipsa lassescit. *Qui traditus est, inquit, propter delicta nostra: & resurrexit: propter iustificationem nostrã.* Traditus propter delicta: non vt ea quæ non poterat mori vita puniretur, sed vt delicta quæ nos à vita exultauerant sola delerentur. *Et resurrexit propter iustificationem nostrã.* Manente cõdẽnatione iustificari nõ potest cõdẽnatus: nos ergo quos primi culpa sic patens addixerat, vt mors obnoxios sibi iure tetineret, Christus cœlestis & verus patens soluta mortis cõdẽnatione per mortem propriam resurrectione iustificat: vt non reus pereat, sed reatus: ipsaque pœna, id est mors, quæ reos fuerat iusta percellere, merito deficiat: & suæ amittat infulas potestatis. Cur innocentem, cur ipsum iudicem crudelis & impia est ausa contingere: & ideo addidit, *Iustificati igitur ex fide, pacem habeamus ad deum.* Hoc est dicere, designat, designat mater dissensionum, hostis quietis pacis inimica contentio, non extollatur Iudæus per legem, Gentilis non superbiat per naturam, Philosophus ab opinionibus suis spumosis & inanibus detumescat: nemo de meritis, nemo de operibus gloriatur: quia vitam quam præuaticatio prima sustulerat, & elongauerat à nobis furiosa contentio, restituit & reddidit pax diuina. *Pacem habeamus ad deum, per dominum nostrum Iesum Christum.* Terra non rebellet in cœlos, caro non insurgat in spiritum: sed supernæ pacis humilis perpetem iungatur ad gloriam. *Per quem accessum habemus.* Quia nobis ipse factus est via. *Fide in gratiam istam.* Dux viæ istius fides est fratres. *In qua stamus & gloriamur in spe gloria filiorum dei.* Stamus certe fide, non corpore: & in spe, non in re iam percepta gloriamur. *Non solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus: scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem: probatio autem spem, spes vero non confundit.* Ecce quibus ætatibus iustus perfectũ roboratur in virtutibus: in tribulatione, patientia, probatione, spe. Tribulatio fratres velut prima iusti viri concutit & cõturbat infantiam;

Ioan. 10.

Rom. 4.

sed cum inuenerit ista patientem, ad maiora adolescentem iam bonæ indolis tunc etudir. *Tribulatio patientiam operatur. Patientia est frater quæ Christi iuuenem aptum probat esse virtutibus. Spes vero non confundit. Spes est quæ virum perficit: & ad mensuram Christi plenitudinis indefessa perducit. Perficitur virtutis est, quod in re non teneas spei robore possidere. Quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Et ut diffusa in nos diuinæ charitatis ostenderet qualitatem, adiecit: *Vt quid enim Christus, cum adhuc infirmi essemus secundum tempus, pro impiis mortuus est? Vix enim pro iusto quis moriturusam pro bono forsitan quis audeat mori. Commendat autem charitatem suam deus in nobis: quia adhuc cum peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Si Christus genus hominum sic dilexit, ut daret pro impiis & peccatoribus mortem suam, iustus eum qui credimus largiturum, quam vitam suam, regnum suum, gloriam suam? Ex te suscepit mortem, quam impiis impediret super terram: referuat tibi, quod in se, & per se semper possidet, & possidet in celo. Dicamus**

Pf. 115.

Iean. 21

In verba eiusdem, Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & cetera.

Sermo. CXI.

Rom. 5.

Parsens fratres apostoli lectio cum dicit, per unum hominem mundum totum suscepisse sententiam: non ad petorandum nos, sed ad flendum reuocato & intimo dolore compellit.

compellit. Si enim eximij vates singularis populi, & vniuersi vrbis, ac solius vniuersum hominis diu lamentaueris discernim: quæ mens non totis tenebris obscuretur, quos sensus non tota hebetudo confundat, quos oculos non redigat in fontes, & fluentia lachrymarum, quando vniuersi lapsus exitit ruina cunctorum, & vniuersi culpa omnium defluxit ad peccatum, ac parentis vitium vniuerso generi exitium ferale præparauit, dicente apostolo, *Propterea sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit, & per peccatum mors. Miserere me, ipse qui erat causa bonorum omnium, ianua factus est hic malorum. Peccatum in hunc mundum intravit. In hunc mundum, miraris eum posteris obfuisse, qui facinore suo damnauerit mundum? Sed dicis, quomodo intravit, per quem intravit, quomodo? Per culpam. Per quem? Per hominem. Et quid? Peccatum natura, an substantia? Nec natura est, nec substantia, sed accidens: & aduersa est hinc potestas quæ videtur in opere, sentitur in pœna, impugnat animam, vulnerat mentem, ipsam violat, confunditque naturam. Et quid plura fratres? Hoc est peccatum nature, quod est fumus oculis, quod febris corpori, quod dulcissimis fontibus amara salbedo. Vtique purus & lucidus est oculus per naturam, sed per fumi conturbatur & obscuratur iniuriam. At corpus membrorum partibus, & sensibus suis per hoc quod est à deo conditum, viget: sed ubi vis febrili corporis, & procella dominati, totum inertis, totum efficitur imbecillum: tunc amaritudo oris tunc oculorum caligo, tunc gressuum notabunda vestigia, tunc inimica aura, tunc chari graves, tunc ipsa obsequia videntur ociosa. Et fontes quantum grati sunt per suam dulcedinem & naturam, tantum efficiuntur ingrati, cum aliquod vitium ex accessione susceperint. Sed ad corpora redeamus. Sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit, & per peccatum mors. Ecce fratres ianua, per hominem peccatum, & per peccatum intrasse videntur in mortem. Peccatum, & crudelis fera, & non vno capite in hominum genus latere contenta: quam fidem vtrino ore tota humani stirpis germinatam preciosa deuorantem, trino ore fratres peccatum capit, mors deuorat, deglutit infernus. Et quo, sicut diximus, fonte lachrymarum talia nobis plane deflendus est parens, qui nos tantarum miseriarum reliquit heredes, qui non solum collata bona perdidit, sed omnes posteris suorum, & horibus obnoxios fieri-*

miserere

diata

*intrauit. A
per unum hominem
intrauit. A
170. 4.*

liquit? O dura hereditas, ac crudelis o miser, quibus nec adipisci libuit, nec renunciare licuit nos heredes. Audi quod sequitur, *Et ita in omnes homines mors transit.* Sed ne iniustus forte videatur, cur per unum in omnes, quia omnes per unum per eum te detestaris esse damnatum, per quem te editum esse gloriaris in lucis. Sed dicis, si generi debeo, quod natus sum, nunquid & crimini, ut autem me reru faciat natura, quam culpa? Huic quaestioni tuæ mox qui sequitur apostoli sermo responder, dicendo, *In quo omnes peccauerunt.* Si in illo omnes peccauerunt, merito per illum omnes suscipere supplicium. *Sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit, & per peccatum mors: & ita in omnes homines pertransiit: in quo omnes peccauerunt.* Sive in homine, sive in peccato: per illum, & in illo omnes peccauerunt. Non ergo peccatum verum est in naturam, sed dum peccatum mortem ingerit, poenam sibi debitam exigit per naturam. Deus naturam ita fecerat, ut homines crearet ad vitam: quæ tamen dum morti nolens generat, illi se peccato fateatur obnoxiam, cuius poenæ deseruit in vita. Nam quis illa sentiat fratres, quod extingui velit natura partus suos, & germina sua tam chara velit necari? Sed dum ingemiscit & condoleat, amissam suspirat & desiderat recipere libertatem. Sed per quem receperit, Ioannes primus signat ostendit: qui viso Christo proclamat & vociferatur, dicens, **Ioan. 1.** Ecce agnus dei, qui tollit peccatum mundi. Peccatum mundi, hoc est fratres, quod per unum hominem Apostolus intrasse estatur. Gaudete ergo fratres, quia peccatum quod nos gravi pondere deprimebat ad tartarus, à Christo sublatum est, & in tartara iam demersum: & nos, quos morti culpa primi parentis addixerat, secundi & diuini parentis gratia à poena reuocauit ad vitam. Saluari ergo sine Christo homo non poterat: quia totius mundi peccatum ante ipsius permanebat aduentum. Sed tu quod per Christum iustificatus, amplecteris: & quod per Adam damnatus es, tu refutas: & alterius tibi poenâ obfusile cõquereris, qui tibi conspicias alterius subuenisse iusticiam. Nunquid non in femine tota arbor? Vitium ergo feminis vitium est totius arboris. Si sibi ipsa per se natura subuenire potuisset, nunquam eam ad reparandum in se author ipse suscepisset. Ad vitam eam creatam credis, qui adhuc eam per authorẽ dubitas esse reparatam? *vsque ad legem enim inquit, peccatum erat in mundo. vsque ad Ierem cum audis, vsque ad finẽ*

legis: hoc est, vsque ad aduentum domini nostri Iesu Christi accipe. *Quia peccatum non imputabatur, ait, cum lex non esset.* Et quando lex non fuit, quæ cum ipso homine coepit? Si lex nõ fuisset, Adam prauaricator vique non fuisset. sicut idem aperit Apostolus, cum dicit, *Sed regnauit mors ab Adam vsque ad Moysen.* Vtrique legem acceperant: sed Adam mox prauaricatus est, vt accepit: Moyses prauaricatoribus promulgauit acceptam, dicente Apostolo, *Lex per uariationem carnis posita est.* Regnauit ergo mors per legem, quia grauius prauaricatores, quàm peccatores, & non tantum patris vitio, sed suo iam lapsos facinore, sacra deuorauit. *Sed regnauit, inquit, mors ab Adam vsque ad Moysen: etiam in eos qui non peccauerunt, in similitudinem prauaricationis Adæ.* Quia non tantum magnos, sed deuorabat & paruulos: & non tantum noxios, sed & deuorabat innoxios. innoxios dico à culpa propria, non parentis. Et hinc grauius erat lamentanda conditio, quia eius parentis soluebat poenam, cuius vix vitam degullarat in infantulus & luebat peccatum mundi, qui mundum cognitum non habebat. Acquiescamus ergo fratres, quod per unum, & vnus delicto mors regnauit, si omnes per unum absolui desideramus & esse per Christum: quia qui viuut, Christo debet, non sibi: & Adam quod moritur, id debebit.

In verba eiusdem, Si enim vnus delicto mors regnauit per unum, &c.

Sermo CXII.

SI quis poculum aquæ frigidæ sitienti porrigit viatori, aliquantum quidem animum recreat aestuantis: & humanitati plane succurrit, non tamen poenitus sitim extinguit: ita & magnum diuinæ scientiæ desiderantibus nosse secretum, noster sermo non sufficit, qui ad præsens festinationi deseruit, & tempori. Nam si ad humana perdiscenda tota hominis breuis est vita: quod tempus sufficere credimus ad intelligentiam posse diuinam? Date ergo veniam fratres, si intra punctum temporis & horæ vnus vix momentum obscura lucidare, elauda referare, firmare dubia, profunda contingere, tot seculorum ineffabile sacramentum per omnem modum appetere non possim, & eloqui: si vel caute armulis, secure silis, credentibus confidenter, constanter incredulis non valeamus. Verum quia hodie apostolicus sermo claro se lumine sensibus audientium totus infudit, nec quicquam catholicis mentibus reliquit ambiguum, cum dicit, *Si enim vnus delicto Rom. 5.*

mortem regnavit per unum. Declamandi studium seponentes, tota simplicitate ipsis apostolicis eloquiis innititur: ut verum scire cupientibus nulla sermone nostro generetur obscuritas. Si enim vnus delicto, vt dicit, mortem regnavit per vnu. Quare mortem ab vno, & primo homine esse posteris acquisitam in sinuate & approbare euangelica laborat autoritas? Et quantum sufficiat illa sententia, qua dicit, Deus mortem non fecit: quare eam tam trucem, tam crudelem, tam immitem nonnulli a deo velint esse conditam, scire non possum. Nemo sine piaculo aestimat tam pium, tam bonum deum, mortem create potuisse: cuius vniversus mundus dolore continuo, gemitu, lacrymis accusat, & detestatur auctorem. Si mors etiam penes homines est criminum poena, quo ausu concreata homini, & poene ante creditur innocenti a deo insita esse, quam vitam? Sed audiamus Apostolum. Si enim vnus delicto mors regnavit per unum, multo magis abundantiam gratiae, & donationis, & iustitiae accipientes, in vita regnabunt per unum Christum dominum nostrum. Ecce vnum, & vnum: Adam, & Christus. Per illum peccatum regnavit in mortem: per istum gratia regnavit in vitam. Denique duo haec principia vitae, & mortis, ab solutionis, & poenae, desideratae libertatis, & damnationis extremae, is qui sequitur sermo. Apostoli aperit & declarat. Sicut per vnus delictum in omnes homines in condemnationem a se per vnus iustitiam in omnes homines in iustificatione vitae. Per vnus & vnum, aut mors regnat, aut vita conceditur. Quid hic ergo addere sermo possit interpretis quibus adiunges silentium, omnis amulorum succumbit intentio. Per vnus delictum in omnes homines in condemnationem a se per vnus iustitiam in omnes homines in iustificationem vitae. Sicut fonti fluuius, sic fractus seminatae origini deseruit, aut addita, aut erepta posteritas: sicut ex his quae adiecit Apostolus plenius approbatur. Sicut enim vnus hominis inobediencia peccatores constituti sunt multi, ita vnus obedientia iusti constituentur multi. Sic homo peccator, vt sit deus iustus: quia reatus redundat ad iudicem, si poena propellit innocuum. Et ideo dixit, Sicut per vnus hominis inobediencia peccatores constituti sunt multi. Vt sciant se eius culpe fuisse participes, cuius poenae socios se esse perferunt. Sed iam quid lex profuerit, attestante Apostolo, audiant legis amatores. Lex autem, inquit, subintravit, vt abundaret delictum. Ecce, vt Apostolus dicit, Non imminationem deli-

mo poena. pena lege

Rom. 3.

torum lex fecit esse, sed copiam: non per se fratres, sed per eum, qui legem per imbecillitatem ferre non poterat. Non magnitudo lucis hebetat oculos, quae solis a deo creata est oculis, sed oculorum infirmitas lucis totam sustinere non potest, & ferre claritatem: ita & lex fratres, quae per se satis iusta erat, & satis sancta, dum ab homine fragili seueram exigit disciplinam, magis magisque oneravit & prodidit delinquentem. Et hoc quare fratres? Vt per gratiam & veniam conditoris rediret ad vitam, qui per tumorem & ignorantiam, cum male de innocentia gloriaretur in debitum parentis deducebatur & poenam. Morbus igitur latebat occultus, per quem omnium secreta medullarum, & venarum meatus in ipsorum vitalium tendebant exitium, & quamdam *ov. inq. in* in omnibus generabant interitus. Venit lex quae & vulnus proderet, & tandem vetusto languori supernum aduenire medicum nunciaret. Venit lex quae mandatorum fomentis in eum proderet, quod in altum lethaliter seuebat. Venit lex vt gloria praecceptorum velut apostema longi temporis aperiret: & liter & collectam diu saniam salutaris subinde siccaret effusio. Nec tamen per se, fratres, aut vulnus claudere, aut egrotanti perferendam addere valebat ipsa sanitatem. Quod vbi vidit egrotus, & tandem statum suum miserandus agnouit, cepit tendere festinus ad medicum, vt quod per legem proditum, & per ipsam diu fuerat ampliatum, tanti medici pericia curaretur, & gratia. Ampliatum vulnus dicimus fratres quia post incisionem, putredo, fevor, horror, vexatio ipsi vulnere abscissione generatur: & sic per curam deterior miserandi facies ipsa languoris, quam fuerat ignorantia periculum cum latecer. Venit ergo medicus: & iam fessio curis, & curationis vexationibus perdesse solius verbi autoritate subuenit. Sicut Centurio ille cogerent, cum dicit, Dic verbo, & sanabitur puer meus. Et impleteretur illud propheticum, Misi verbum suum, & sanavit eos. Et ideo sequitur, Vbi abundavit peccatum, superabundavit gratia. Ac si diceret, vbi dilatarum est vulnus, supereffusa est sanies. Nemo ergo ingratus sit legi: quia quem egrotantem & iacentem inuenerat, leuauit, fouit, & vt saluti traderet, ipsum usque ad medicum salubri exultatione perduxit: vt, sicut dixit Apostolus, Quemadmodum regnavit peccatum in mortem, ita gratia regnet in vitam aeternam, per Iesum Christum dominum nostrum. Gratia in vitam, peccatum regnat in mortem. Recta

Id est, idem iudicium, hoc est, omnia interiora similitudo liter et rante assecta.

ov. inq. in... multa... haec videntur per...

Mat. 8 Pfl. 06.

fides non mortem, non interitum hominis auctori deo deputat, sed salutem. Mors sit hominis, sit peccati, ut vita creata, & reddita solum credatur esse per Christum.

In verba eiusdem, Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, ut gratia abundet? &c.

Sermo. CXLIII.

Beatus Apostolus quando interrogat, quando manifesta perquiri, eos videlicet obiurgat & increpat, qui eloquia divina sua interpretatione corrumpunt: & inde concipiunt suffragia criminum, vnde assumeredebuerant documeta virtutum. Sic enim hodie coepit, *Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, ut gratia abundet?* Superius dixerat fratres, Vbi abundavit peccatum, superabundavit & gratia: & ideo ita exorsus est: ac pro illo diuino & singulari magisterio, imperitis se velut interrogatione participat, ut quae sunt prudentia caelestis plena eruditione respondeat. Si enim vbi abundavit peccatum, superabundavit & gratia. *Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, ut gratia abundet?* Si prona est delinquentibus pietas, si gratia copiosa peccantibus, si iniustis amica largitas est diuina, certe si futura bona malis praesentibus acquiruntur, quid vobis virtutum iter arduum, quid durus obtinendae iustitiae labor, quid inter malos iugis seruandae innocentiae cruciatus? Augeantur humana facinora, ut bonitas caelestis exuberet: faciamus mala, ut dixit, ut veniant bona: permaneamus in peccato, ut gratia abundet. Ad haec fratres idem qui interrogat Apostolus ipse respondit, *Abstet.*

Rom. 6.

Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc vivemus in illo? Cum dicit abstet, taliter intelligentiam insipientium extractus est, & sensum: siquidem medicos non vulnere, sed curae proficit, & saluti: nec putredini, nec morbis, sed soli congaudet ille sanitatis: & deus, qui pro magnitudine vulneris adhibuit magnitudinem, vigoremque medicinae: & nec peccato, sed homini largitus est gratiam: nec ad multiplicanda, sed ad delenda delicta imbrem suae pietatis effudit. Nemo, nemo se de egritudine gratuletur, ut velit in vulnere permanere. Ingratus medico inimicus est curae, qui semper curati xistat, nec vquam desiderat hic sanari: & ita dei gratiam suis cupit exuberare peccatis, ut sibi cupiat peccata cumulati. Miser qui tali voto reus esse contendit per ventam. Fugienda fratres demencia illa est, fugienda: quae etiam post curam ca-

Rom. 7.

pitina tenetur amore morborum: recidiva enim lethalis est laevis egritudo. Quod autem dixit, *Qui enim mortui sumus peccato.* Praesentis temporis loquitur hic figuram: quia mortuos nos dixit esse peccato, non nobis iam in toto mortuum dixit esse peccatum: quia & si peccatum ipsum actu operis sanctis & fidelibus est defunctum, vivit tamen, & adhuc in nostram defrauit mortem: tunc autem peccatum ipsum morietur in nobis, cum corruptibile hoc induerit incorruptionem: & mortale hoc induerit immortalitatem, & factus fuerit sermo qui scriptus est: vbi est mors aculeus tuus, vbi est inferne victoria tua? Aculeus autem mortis peccatum est: vivit autem peccato, qui eius, sicut in consequentibus dicit, concupiscentiae famulatur: & stimulis miserandus inseruit, qui obsecundat vitis, qui criminibus infelici & continua captivitate succumbit: qui quod delicti est, esse autumat hoc naturae: & morbo, qui est accidens, vitur velut opere & beneficio conditoris. Et ideo ad arguendum talium ignorantiam addidit, dicens, *An nescitis quia quicumque in Christo Iesu baptizati sumus, in morte ipsius baptizati sumus? Conspicui enim sumus illi per baptismum in mortem.* Audiant fideles, & intelligant, quemadmodum tridua domini sepultura trina demerisione figuratur in baptismo: & resurrexerit cum Christo: & si nec dum corpore, vitae iam novitate congaudeat: sicque totus homo virtutum domicilium, qui receptacula fuerat ante virtutum. *Ut sicut dixit, quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam patris, ita & nos in novitate vitae ambulemus.* Christus quicquid suatum virtutum est refert ad gloriam patris: & homo, cuius suum nihil est, sibi vendicare, quod per Christum resurrexerit elaborat: Quod autem dixit, *In novitate vitae ambulemus.* Quae superius diximus, illa confirmat: ut si nec dum hoc corpore, vita tamen iam totus immutatus in eadem intelligat se, & dominetur elementis, qui elementis haecenus per ignorantiam serviebat: largiatur sua per gloriam, qui prius turpiter furabatur aliena: & qui carnis exercebat illicita, contemnat etiam licentias corporales: & qui innocentiam haecenus impie moliebat, extingueret, pro innocentia gloriosus ipse moriatur. Et quid plura? Si ex veteri homine iam novus effectus est, vitiorum gurgitem in fontem commutet ipse virtutum. Vigite ad finem autem lectionis hoc ingerit beatus Apostolus, hoc demonstrat, illum posse cum Christo vivere, illum regnare cum

Christo, qui resurgens Christi innocentiam sequitur, imitatur vitam, implere nititur sanctitatem, quum dicit, *Vi destruat corpus peccati*. Destruatur fratres, acta, non substantia: opere, non figura: quia peccato, non Deo vult hominem perire qui ait, *Existimate vos mortuos esse peccato: vivere autem Deo*. Et supernae libertati fratres, restituere hominem tota pietate contendit, qui dicit, *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore*. Et iterum, *Peccatum vobis non dominetur*. Non dixit, non veniat ad vos: non dixit, non prouocet, non trahat sed non regnet, non dominetur, confingat ad vincens gloriam, dimicet & decidat ad triumphum victoris: & tandem se doleat impia peccati dominatio à seruis quondam suis tota securitate calcari: & crudelis tyrannus ingemiscat subiectum se suorum pedibus captiuorum: & ad eorum triumphum, de quibus diu triumphauerat se veteranus hostis peruenisse deploret.

In verba eiusdem, Peccauimus, quia non sumus sub lege, sed sub gratia, &c. cetera.

Sermo CXLIII.

Sicut peregrinanti reditus ad propria dulcis semper & charus est, & vernaculae domus vestibula sunt gratiosa post tempus: ita mihi post interualla sermonis ad apostolicarum seriem lectionum suauior est recursus. Siquidem à proposito dicendi ordine, & continuo tramite loquendi discedere nos saepe necessitas religiosa compellit: quia sic doctrinae ordo moderandus est, vt nō modo aliud impediatur ex alio, *Vnde quid hodie beatus apostolus dixerit, audiamus, *Quid ergo ait? Peccauimus, quia non sumus sub lege, sed sub gratia? Absit.* Hæc interrogatio fratres eorum arguit imperitiam, qui legis consuetudine captiuati, gratiae beneficio nesciunt sentire virtutes: & quos præceptorum legalium series prodidit contumaces, eos sola munerum commoda, & festiuitatum pompa obseruationibus vanis fecit & reddidit obstinatos. Et cum legem tempus excluderet, quid cultor legis à lege faciet abdicatus? Iudae quid habes quod non perdidisti? Si autem perdidisti, quid gloriaris quasi non perdidisti? Vbi est templum, vbi est sacerdos, vbi sacrificium, vbi incensum, vbi purificationes tux, vbi solennitatum rituum non omittenda deuotio? Sed vt his Iudæis merito circumcideris: quia bonis omnibus abscessus es supradictis. Scriptum est enim, Male-

Rom. 6.

dictus omnis qui non permanferit in omnibus quae scripta *Deu. 27* sunt in libro legis. Si maledictus est qui in vno offenderit, quories maledictus est qui nihil ex omnibus probabitur fecisse? *Peccauimus, ait, quia non sumus sub lege, sed sub gratia?* Ac si diceret fratres, *Peccauimus, quia in cura non permanimus iam sanati?* *Peccauimus, quia ignem, ferrum, medicamenta reliquimus iam curati?* Infelix æger, qui post curam non vult curare tormentum. Et quid plura fratres? Nunquam curat, qui infirmantis quærit & expectat arbitrium? Nam cum ex humore frigido semper ignis succendatur in corpore: & rigor nimius dum membra vexat & concurrit, acriter ipse efficit & gignit incendium: ita ægrotus ad augendam flammam quæ suis semper astuat & anhelat in venis, dati sibi aquam frigidam impatiēter expectat nesciens quod tunc calor calore restinguitur, frigore nutritur incendium. Lex ergo domi hominis semper expectat, & sustinet voluntatem, nec tamen homo peccati sarcina præpeditus sufficere legalibus præualeat obedire mandatis: cultorem suum lex nō absoluit à peccati vinculo, sed crimine præuaricationis obligat. Et ideo addidit, dicens, *Nescitis quid cui exhibuistis vos serui ad obedientiam, serui estis eius cui obedistis, siue peccati ad mortem, siue obedientiam ad vitam?* Quid est fratres, quod cum de lege loqueretur, hominem prodidit seruum fuisse peccati? *Siue peccati, ait, ad mortem, siue obedientiam ad vitam.* Quia superius dixerat, peccatum vobis non dominetur: non enim estis sub lege, sed sub gratia. Qui ergo sub lege sunt peccati deprimuntur, & incuruantur imperio: nec poterunt miseri de peccati turpissima seruitute nisi gratia manumittente liberari. *Gratias autem ego deo, dixit, quia fuisiis serui peccati.* Sic gratias agit, quasi qui congaudeat hominem seruum fuisse peccati? Absit. Gratias agit, non quia ante serui fuimus domini tam crudelis, sed quia ei iam non sumus subingati, sicut ex sequentibus id ipsum manifestat expressus, dicens, *Obaudiistis autem ex corde in eam formam doctrinae, in quam traditi estis: liberati autem à peccato, serui facti estis iustitiae.* Obaudiuimus fratres beneficio vocanti, non nostro: quia captiui sic tenebamur arbitrio. *Obaudiistis autem ex corde in eam formam doctrinae.* In quam? In euangelij nempe: vbi nouo libertatis genere non est omnia seruitus, sed mutata: quia melior est deoata famulatio, quam vaga & præsumpta libertas. *Serui facti estis iustitiae.*

Hæc seruitus fratres, non obligat sed absoluit: non operat, sed honorat: abstergit seruitutis maculâ, nō inurit. Quid hic rogo non diuinum est, vbi seruitus pellitur seruitute, vbi fugatur conditione conditio, vbi mors morte moritur, vbi perditio perditione sanatur, & vt proprie ac breuiter dicatur, vbi tota aduersitas ipsius aduersitatis mucrone prostermitur? Quod autem dixit, *Humanam dico propter infirmitatem carnis vestre, sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem.* Magnitudinem pietatis ostendit, cum Evangelicam doctrinam ad tam humilia & pene verecunda deponit exempla: vt sanctitati tantum, quantum immunditiæ, quantum iniquitati, iustitiæ tantum imponat & imperet seruituti. Absurda fratres, atque indecens videtur comparatio, quæ tantum gloriæ, quantum turpitudini hominem cupit esse subiectum, sed vitam vel tantum. Et quando tantum Deo, quantum mundo, quando tantum celo, quantum terræ, quando tantum virtuti, quantum vitii fragilitas humana famulatur? Torus homo miser sic carni deditur, sic rebus præsentibus occupatur, vt nihil in se, quod futuræ vitæ, quod diuinis bonis deseruiat, derelinquat. Illecebræ temporalis vim beatus Apostolus vno sermone humanis conscientiis conuenienter aprauit, conuenienter expressit, vt tanta vitali pondere iustitiæ voluntate, pudicitiae ac munditiæ humana membra seruiant, quanta vehementia, dementiâque, turpitudini, vitiiisque dederunt. Parua aut forte nulla exigit, qui cupit deuicta proprietate concedere: & adimit exculpationem qui possibilia sibi, & vltima præcipit vt repensari debere pro maximis. Da ergo homo deo tantum quantum carni, vitiiisque tribuisti. Et quid est, quod ante vitiiis, non Deo debeas teipsum, quod à te Deus tuo tantum vitique amore perquiri? Sequitur, *Cum enim serus esset in peccatis, liberi fuisset in iustitiis: nunc autem liberatus à peccato, serui factus est in iustitiis.* Antè serui peccati: nunc serui iustitiæ. Per Apostolum ecce succedit seruitus seruituti: contumax tu nunc tempus tuæ libertatis ostende: peccatum te ante mentiebatur liberum, quem tenebat miserandæ captiuum: nunc gratia te vocat seruum, quem vt vere faceret esse liberum, Dei ipsius adoptauit in filiū. Implera est ergo Christi sententia, qua dicit, qui vult esse dominus, sic seruus. Beata est hæc seruitus, quæ dominationem generat sempiternam.

MAT. 30.

Illam enim libertas fructum poenæ & confusionem nobis intulit non ferendam, sicut dicit, *Quem cum fructum habuisset tunc in his qua nunc erubescitis: nam finis illorum mors est.* Ecce qualiter manumittit, ecce quali præmio honorat illam diabolus seruitutem: vt mors simul & vitam finiat, & inchoet penam: & qui Christo seruiunt fratres, illusa morte cum stipendiis, sanctitatis perpetuam transferuntur ad vitam: finis enim Christi non suscipit finem: quia non interficit hominem finis iste, sed perficit.

In verba eiusdem, An ignoratis fratres, scientibus enim legem loquor, & cætera.

Sermo CXV.

Posteaquam Davidicam citharam spiritualis intelligentiæ plectro, & modulatione tangentes, amicos vestros & corda permulsumus: insonantis quoque Evangelij ad suscitandos sensus vestros principia metueda præbuimus: ad apostolicum magisterium mox credidimus esse remeandum, vt tripartitus ordo sermonis Ecclesiasticæ doctrinæ salutiferam teneat & præbeat disciplinam. Nam & cantilena à continuo labore relaxat animos, & Evangelica autoritas mentes reparat & exuscitat ad laborem: & apostolicus vigor etiam recto remoueri, & nostros non sinit sensus euagari. Hanc beati Apostoli per ordinem sequi hodie reperimus lectionem. *An ignoratis fratres, inquit, scientibus enim legem loquor, quia lex dominatur hominibus, quanto tempore viuunt.* Et inducit similitudinem. *Nam quæ sub viro est mulier, viuente viro obligata est legi: si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege viri: igitur viuente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro: si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege viri.* Videtis fratres, beati Apostoli magnum cælestis magisterij documentum, quemadmodum legis tempora legalibus testimoniis asserit præterisse, totamque eius prærogatiuam miro coniugij exinanivit exemplo. Et merito lex carnali coniugio cõparatur, quæ non obtinuit eū synagoga spirituale consortium. Nam eū accepisset eā ad obseruantiam discipline, ad sancti germinis fecunditatem, ad augmentum pudoris, ad custodiam castitatis, ad superni thalami sacrum, reuerendumque secretum, ad mysticam tori cælestis unitatem, reperit in ea totius meretricationis illumiem. Occurrit enim tanto viro, id est legi, non compta moribus, non monilibus ornata virtutum, nō inces-

Rom. 7.

su gratis, non vere illo flameo virginalis verecundie aperta velamento: sed lasciva oculis, soluta gressibus, praevientia illecebris, & tota dolis & simulationibus perfucata. Quam cum vit tantus visam iusta indignatione despiceret, & eam procul à sua societate propelleret, atq; toto exectaretur indico gratitatis: illa nec despecta erubuit, nec contempra se cortexit, nec respuit sic repulsa, sed tota preceps ad idolorum lupanaria convolvit, & maluit subire fornicationis infamiam, atque adulterij crimine incurrere, quam male placiti habitus turpitudinem non habere. Unde & merito eam beatus propheta deplorat, dicens, Quomodo facta est meretrix civitas fidelis Sion? Cuius adulteria quoque Ezechiel sanctus toto penne volumine praescribit. Hinc est fratres, quod cum in evangelio à Scribis & doctoribus legis apud dominum ista accularetur adultera, auerit faciem suam dominus, & declinavit in terram: ne crimen cerneret quod puniret: & maluit fratres in pulvere scribere veniam, quam dare in carne sententiam. Hanc Apostolus adulteram ad Christi nititur removere consortium: nec patitur pristini lapsus timore tardati, quae vivente viro merito exiit adultera, quia fuit cum alio viro: nunc vero non deserit legem, quae ad legis recurrendauctoris sed moritur legi legalibus addicta sententiis, ut vivat gratia, & resurgat per veniam, quae fuerat interempta, & mortificata per legem. Denique cum eam à maritali iure defuncto viro asserat absolutam, ipsam potius, non virum, in sequentibus defunctam esse testatur: quia non lex homini, sed homo moritur legi: nec mandatum praeterit, sed mandato deficit ille, qui labitur à mandato. Audi quod sequitur, *Itaque fratres mei, & vos mortificati estis legi.* Nihil dixit, mortua est vobis lex? *Et vos mortificati estis legi.* Et bene addidit, *Per corpus Christi.* Quia lex rerum astringit, arctat obnoxium, punit & interficit criminofam. Qui ergo per corpus Christi ab omni crimine exemptus est, & eruditus, feliciter moritur legi, ut innocentia vivat, & gratia. *Ut scitis, inquit, alterius, qui ex mortuis resurrexit.* Alterius. Alter ipse effectus est, cum nostram corruptionem in incorruptionem mutavit: & mortalitatem immortalitatis transiit ad gloriam. *Ut fructificemus, ait, deo.* Consortes caelestis naturae per Christum non terrae, sed deo: non morti, sed vitae: & deo fructum asserit deferri, non carni. *Cum enim, inquit, essemus in carne, passiones peccatorum quae per le-*

Esa. 1.

Ioba. 8.

gem erant, operabantur in membris nostris, ut fructificaremus morti. Cum dicit, Cum essemus, praeteritum tempus indicat: dum in sola carne positi, imò magis expositi, quae carni sunt tantum sapere, facere, velle cogebamur, iuxta illud Apostoli, Qui in carne sunt, deo placere non possunt. *Cum enim essemus, inquit, in carne, passiones peccatorum quae per legem erant.* Dicam sicut dictum est à domino, Si lumen quod in te est tenebre sunt, ipsae tenebrae quae? Si per legem passiones peccatorum membris dominantur humanis, quid ipsae per se faciunt passiones, quae nascenti mox homini infeliciter & poenalter obsecundant? Cum taliter nascentem, generatum taliter angores deprimit, urget pericula, afficiunt poenae, passiones sunt, fratres, per quas infirmatur infantia, pueritia trahitur, adolescentia infans, juvenus & senectus multis luctibus cumularur, ipsae sunt quae totam hominis vitam inimico conturbante comitantur ad lapsum, quas lex dum prohiberet, admonuit: dum discerneret, ampliant: dum acculeret, reddidit chariores: & quae per ignorantiam latebant, fecit esse per scientiam notiores. Et sicut per falcem spinæ magis dum succinduntur accrescunt: ita dum rescantur per legem, pullulant passiones: quia intrinsicus velut in radice carnis fixæ solidantur. Lex intrinsicus cultorum fidei habet satis iustam, nec proficit: unde ad frugem mortis ipsam respitem humanæ carnis sua excitatione perducit. *Passiones, inquit, peccatorum, quae per legem erant, operabantur in membris nostris, ut fructificaremus morti.* Instrumentum quod ad vitam erat, ad frugem mortis sibi in vobis vendicat passiones. Sauciati ergo taliter per Christi gratiam à lege mortis absolvimur, & spiritum sanctum percipimus intrinsicus, debellatorem, victoremque vitiorum, ut passiones forissecus exclusae pulsent, tentent, provocent, sed conidant ad nostrorum gloriam triumphorum. Nobis, nobis cupit vincere, qui cum dominaretur nobis dignatus est militare, sicut dixit, * Ergo servimus in novitate spiritus à carnis servitute iam liberi, quia vera dominatio est famularus dominicæ sanctitatis: nã & vetus homo, & vetus litera totam corrumpit & perdidit disciplinam.

In verba eiusdem, Quid ergo dicimus? Lex peccatum est

Abst. & cetera.

Sermo CXVI.

QVoties diverso genere, sed voce consona mystica resonat canitena. *mis. Jules. ne pascit & delectat audi-*

tum: ita cum vario modo, sed vno spiritu, eodemque sensu, diuina & celestis doctrina depromitur, libentius & cum suauitate maxima euangelicæ scientiæ patitur & aperit sacramentum. Et ideo post prophetica melodiâ, & virtutum Christi stupenda miracula, ad apostolicatum redeamus ordinem lectionum. Talis ergo hodiernæ extitit cõninentia lectionis.

Rom. 7. Quid ergo dicimus? lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognoui, nisi per legem: nam concupiscentiam non sciebam, nisi lex diceret, Non concupisces. Ocasione autem accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Audistis fratres, quo morbo sine Christo laborauerit humana conditio: quàm captiua sine dei gratia fuerit humana fragilitas, quæ lege, quæ mandatis non prohibebatur, sed ardebatur ad crimina: quæ ob hoc audiebat, ob hoc cognoscebat, nõ vt vinceret peccata, sed faceret. Peccatum non cognoui, nisi per legem. Vitia nõ nosse felicitatis est, nosse periculi, vicisse virtutis est. Rex nobilis, & fortis hostibus suis longius occurrit: & ira præuenit iniquitatem dolos, vt deiici nequeat fides militum, ciuium nequeat conturbari constantia: sic modo generosus animus per Christi gratiam corporis sui transgreditur miserandas angustias, & ita totus delicta præuenit, proculcat vitia, & erimina tota interitione prostermit, vt nequeant fucis sensus fallere, dolis ingenium deprauare, tumultuationibus misera, imbecilla corda dissoluere ardore, sanguinibus, fumantes occasiones incendere, vario passionum genere membra naturaliter infirma vexare. Quod ignis arida segeti, hoc vitia corpori sunt humano, quæ sola securius separatione vincuntur: necantur ignorantia, & nescita feliciter evanescent. Nam si ad mentem & sensus peruenierint, si contigerint animos, si semel membra penetrauerint, inextinguibile gignitur & exaltatur incendium: & nisi vnda celestis corda rigauerit, mentes infunderit, membra madefecerit, totum quod est roboris humani subditur & redigitur in fauillam. Lex, inquit, peccatum est? Absit, Sed peccatum non cognoui nisi per legem. Ac si diceret, Aurum auaritia non est, sed auaritiam non cognoui, nisi per aurum. Vinum ebrietas non est, sed ebrietatem non cognoui, nisi per vinum. Pulchritudo corporis non est concupiscentia, sed formæ decus concupiscentiæ me rapoit & perduxit ad lapsum. Sic ergo ipsa per se mala non sunt, quæ à deo ad utilitatem, ad salutem, ad gratiam sunt creata, sed per se delinquentia

dator occasio. Ergo auaritia aurum accusat, ebrius vinum, lasciuus aut lepidus, formæ vult esse quod contigit ad ruinam, luxuria & lex quæ à deo data fuerat ad salutem, quæ erat per se celestis & sancta, facta est per hominem miseri hominis ad ruinam: sicut ex sequentibus probat Apostolus, qui dicit, *Itaque lex quidem sancta, & mandatum sanctum & iustum & bonum. Quod ergo bonum erat, non intulit mortem, sed peccatum quod principaliter intulerat mortem, quod fragilem, quod imbecillum, quod humanam naturam pronam fecerat ad lapsus & vitia. Quod latebar, & hostiliter humano grassabatur in corpore, lex deprehendit, lex prodidit: dum admonet hominem de innocentia, de sanctitate, de iustitia, de virtute, de fide: dum arguit de vitis, de delictis, de criminibus. Sed homo audire quidem cepit virtutes, cepit velle, sed nõ attingit: cepit detestari, sed sequi vitia: odisse delicta, sed facere: hortete crimina, sed implere: vnde tardè se seruum captiuum, se male rabie sensit addictum: & cepit clamare, *Infelix ego homo, quis me liberabit à corpore mortis huius? Cui respondetur, Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. Quo audito, cepit libertatem querere per auctorem, salutem per veniam, vitam per solam sperare gratiam. Nam diu ignorauerat vnde esset difficilis innocetia, vnde laboriosa iustitia, anxia sanctitas, virtus ardua, fides tota periculis plena: vnde sic tantas copias haberent delicta: vnde crimina dum succiduntur, increlescent: virtutes deficiunt, dum coluntur. Lex aperuit, lex docuit, lex tota luce monstrauit, crimina per peccatum, virtutes per deum in humanis sensibus, in humana mte dominari: nec posse antè superari delicta, quàm delictorum fuerit auctor extinctus, quod est peccatum, quod Christus abstulit: attestante Iohanne, cum dicit, Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Sine lege enim, inquit, peccatum mortuum erat: ego autem vivebam sine lege: aliquando, sed cum venisset mandatum, peccatum reuixit: & ego mortuus sum, & immentum est mihi mandatum quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem: nam peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me, & per illud occidit. Peccatum mortuum erat, non quia non erat, sed quia ignorabatur: & propriè dictum est. Peccatum reuixit. Quia erat sepultum in ignorantia nostra, non mādatur, sed peccatum per mandatum reuixit, dum facit præuicari qui fuerat antè peccator: dum reum perficit etiam contumacem,***

desertorem exuscitat & rebellem. Vnde merito homo iam tunc se exclamat mortuum, quando se vnde & quare, & per quem moreretur agnouit. Peccatum fratres, quam crudelis tyrannus sit iam videmus. *Per mandatum seduxit me, & per illud occidit.* Quia argumentum salutis tetendit in laqueum, quia curam fecit esse languorem: quia instrumentum sanitaris exitiale mutauit in vulnus: quia vitam ipsam in gladium lethalem conuertit. *Per mandatum seduxit me, & per illud occidit.* Ut qui sibi iam quod esset occisus, quid prouideret iam mortuus. nam quis poterat subuenire occiso, nisi Christus, qui vitam reparauit occisus: qui rationem morti reddidit per mortem, mortem peremit: atque eam prodidit contumacem, quam incubare iussa penis reorum, attentare ausa est ipsum iudicem, inuadere ipsum innocentiae praesumpsit auctorem: vnde merito mors, mors tua est, & in me non ego viuo, sed viuit, agit, regnat, imperat Christus.

In verba eiusdem, Factus est primus homo Adam in animam viuentem, &c. Sermo CXVII.

DVos homines beatus Apostolus hodie retulit humano generi dedisse principium, Adam videlicet, & Christi duos homines pares corpore, sed merito dispates, compage membrorum tota veritate persimiles, sed ipso sui principio tota dissimiles veritate. *Factus est inquit primus homo Adam in animam viuentem, nouissimus Adam in spiritum viuificantem.* Ille primus ab isto nouissimo factus est, a quo est & animam consecutus ut viveret: hic est ipso se figuratus auctore, qui vitam non expectaret ab altero, sed ipse vitam solus omnibus largiretur: ille vilissimo plasmatum ex limo, ex vtero precioso virginis hic procedit: in illo terra mutatur in carnem, in isto caro promouetur in deum. Et quid plura? Hic est Adam, qui suam tunc in illo cum fingeret imaginem collocauit. Hinc est, quod eius & personam suscipit & nomen recepit, ne sibi quod ad suam imaginem fecerat, deperiret. Primus Adam, nouissimus Adam: ille primus habet initium, hic nouissimus non habet finem. Quia hic nouissimus vere ipse est primus: ipso dicere, Ego primus, & ego nouissimus. Ego sum primus, est sine initio. Ego nouissimus, utique sine fine. *Sed non prius, inquit, quod spirituale est, sed quod animale, deinde quod spirituale.* Prius utique terra, quam fructus: sed non tam preciosa terra, quam fructus: illa gemitus exigit & labores, hic substantiam largitur & vitam. Merito propheta de tali factu gloriatur, dicens,

1. Co. 15.

Esa. 48

Sargianus

dicens, Terra nostra dedit fructum suum. Quem fructum? Illum nempe, de quo alibi dicit, De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. *Primus homo, ait de terra terrensus: Secundus homo, de celo caelestis.* Vbi sunt qui conceptum virginis, virginis partem, mulierum partibus existimant exequandum: cum illud de terra sit, hoc de celo? hoc diuinae virtutis sit, illud infirmitatis humanae? illud sit in corpore passionis, hoc totum sit in tranquillitate diuini spiritus? humani corporis in quiete? Sanguis siluit, caro stupuit, soporata sunt membra, & aula virginis tota est in caelesti commoratione suspensa, donec auctor carnis carnis sumeret indumentum: & fieret homo caelestis, qui non solum terram redderet homini, sed homini donaret caelum. Virgo concipit, virgo parturit, virgo permanet. Ergo virtus est caro conscia, non doloris, quae magis pariendo integritatis augmenta suscipit, damna pudoris ignorat, testis potius sui partis existit, quae nullas partus peritit passionis, & sacramentis caelestibus interfuisse se noua mater miratur, quae nascentis ordinis intelligit humanae consuetudinis nil habere. Si deum sic nasci magnus fateatur mouere, fateatur dum adorat, aduertite quid sentire, quid credere debeat Christianus. Sed quod sequitur audiamus, *Quis terrensus, tales & terreni: & quis caelestis, tales & caelestes.* Quem admodum non nati taliter, tales poterunt inueniri non manendo quod nati sunt, & quod renati sunt permanendo. Hinc est fratres, quod virginum fontis vterum caelestis spiritus arcana luminis sui admixtione fecundat: ut quos origo limosa illis profuderat sub misera conditione terrenos, caelestes pariat, & ad similitudinem sui perducatur auctoris. Ergo iam renati, iam reformati ad nostri imaginem creatoris, quod praecipit Apostolus, impleamus. *Igitur sicut portauimus imaginem terrenam, portemus & imaginem caelestem.* Fuit necessitas quod de terra concreti caelestia aspirare nequiuimus: quod de concupiscentia nati, concupiscentiam non valuimus euitare: quod illecebris dominantibus acquisiti, coacti sumus illecebrarum turpitudinem sustinere: quod saeculi huius habitaculo recepti, captiui fuimus malis: ad instar nostri domini, sicut diximus, iam renati, quos utique concepit virgo, viuificauit spiritus, portauit pudor, genuit integritas, nutriuit innocentia, edocuit sanctitas, virtus exercuit, deus adoptauit in filios, imaginem totam in tota similitudine nostri portemus aucto-

Psal. 84

Psa. 138

partibus

partibus

magis

aliter interpretari

at

ris: non maiestate qua solus est, sed innocentia, simplicitate, mansuetudine, patientia, humilitate, misericordia, concordia, qua dignatus est nobis fieri & esse communis. Cesset vitiorum pruritus peltifer, delictorum lethalia blandimenta vincatur: execrandos furor: cuminum comprimatur origo, discutiatur à sensibus caligo tota pompe seculari, abiiciatur à mentibus mundanæ cupiditatis illusio: appetatur paupertas Christi, quæ diuitias in caelestibus possidet sempiternas, tota sancti-
tus animæ custodiatur & corporis: vt non magnitudine, sed actu imago creatoris nostri portetur & clarescat in nobis. Affirmat quod diximus Apostolus, cum dicit, *Hoc autem dico fratres, quia caro & sanguis regnum dei possidere non possunt.* Ecce quomodo carnis resurrectio prædicatur, quia ibi caro possidebitur à spiritu, non caro spiritum possidebit, sicut ex sequentibus elucescit. *Neque corruptio in corruptionem possidebit.* Vides, quia non caro deperit, sed corruptio: non homo, sed culpa: non persona, sed crimen: vt homo in deo, & corâ deo viuens, finem se delictorum tandem gaudeat consecutum. De resurrectione proprius sermo proferendus est fratres, quia transcursum, & in ipso verbi fine, non conuenit dici de eo, quod nos ad æterna tempora perpetuâ transmittat ad vitâ. *In verba euangelii, Notum autem vobis facio fratres Euangelium, etc.*
Sermo CXVIII.

Quoniam tota spes fidei Christianæ in resurrectione constituta est mortuorum, ne quisquam de ea ausus sit dubitare: beati Pauli asserentis eam auctoritate, rebus, exemplis, latissimam recitari vobis fecimus hodie lectionem, ad quam sermo noster quod adicere possit, non potuit inuenire. Sed quia nostri officij vestra charitas semper exigit seruitutem, repetere hæc eadem, inculcare vehementius hæc ipsa, resurrectionis ipsius ardore gestimus. Fratres, semper de resurrectione libet dicere, iugiter de resurrectione delectat audire, quia mori nunquam libet, viuere semper delectat. Resonet ergo in ore nostro resurrectio semper, semper resurrectio ad nostræ mentis transmittatur auditam: vt mors, quæ nostros semper obsidet sensus, cum terrore suo, cum lamentis suis à nostris sensibus effugetur. Quia sic agricola fructus vberes, & exaratas epulas cantat, vt imminenti vomeris labore non sentiat & sudorem. Sic naua portus modulatur & lueta, ne vndarum ruinas, ne maris discrimina pertimescat.

Sic miles, ne vulnera memoret, vt gladios non pertimescat, prædas perorat & triumphos. Vnde resurrectionem mentis, ore, oculis aspeciet, canter, cogitet Christianus: vt totam mortis posse despiciere & calcare formidinem. Mors est frater, desperationis domina, incredulitatis mater, germana corruptionis, inferni patens, diaboli coniunx, omnium malorum regina, quæ omne genus hominum tali ordine inexplebili impugnat: vt primum susurratricem suam desperationem præmittat talia suadentem. Homo, cur tua perdis tempora? Ecce domina mors tua venit animam tuam in nihilum redigens, carnem tuâ putredine, ossâ tuâ vetustate consumens: vt te qui non fuisti antequam nascereris, faciat non esse post mortem. Redde ergo debita ante mortem, moriturus cito, tibi, vitæ tuis: da lusus infantiam, da delicias adolescentiam, da voluptatibus iuuentutem, da senectutem mihi, ne sine causa de spe cogites desperatus. Post istam mittit incredulitatem suâ filiam, sic minantem. Quali non moriturus, quasi tuasurum mortem, sic de vita disponis. Homo, te decipit fides, tu fidei credis, quæ vt tollat præsentia, futura promittit, & vt aufert quæ sunt ante mortem, nescio quæ inuisibilia pollicetur esse post mortem. *Quis inde venit, aut quis sapiens erit dit totæ sæculis promissa nec reddita? O si manduces & bibas, manduca & hibe, etas enim motieris.* Tertiam germanâ nequitie suæ corruptionem tali dirigit cum furore, vt aspectus hominum inuadat, attrahat, occupet, per sepulchra extremos ostendens carceres, suos iacere ibi demonstrat immobiliter vinculatos: & vt homines sensus hominis horrore toto, toto pauore conturbet, effundit putredinem, eructat saniem, spargit fetores, atque ad vultu corpus hominis innumeros carnifices ob se vermes dedisse proclamat. Quare non desperationi, quare non incredulitati crederent Christiani? Hæc sunt mortis bella, his ducibus, his consiliis, tali conflictu captiuat, vastat, interficit omnes quos natura præsentem perducit ad vitam, ducit reges, trahit populos, gentes impellit, non diuisis redimi, non flecti precibus, non lachrymis molliri, non viribus vquam potuit ista superari. Errauere fratres, qui de bono mortis scribere sunt conati. Et quid mirum? tunc se mundi sapientes magnos estimant & præclaros, si id quod est summum malum, hoc esse firmum bonum simplicibus persuaserint: merito scriptura de illis dicit, *Væ qui dicunt bonum malum, & malum bonum.* *Væ*

*fratres magni sunt
sed non mori*

Esa. 22

*fratres sunt sed
non mori*

Esa. 5

qui ponunt tenebras lucem, & lucem tenebras. Et te vera que non isti fallerent, quem non cecare potuerunt, qui vivere malum, mori bonum, incantis credere perfecterunt? Sed hæc fratres, veritas submouet, lux fugat, impugnat fides: Apostolus notat, Christus delet, qui dum bonum vitæ reddit, malum mortis prodit, damnat, excludit: Sic enim cepit Apostolus,

1. Cor. 13

Notum autem vobis facio fratres euangelium quod predicauit vobis, quod et accepistis, in quo et statis, per quod et saluamini: quæ ratione predicauit vobis, tenere debetis, nisi sine causa credidistis. Tradidit enim vobis in primis, quod et accepit, quia Christus mortuus est pro peccatis nostris, et quia sepultus est, et quia resurrexit tertia die secundum scripturas. Dei largitas victurum, non mortuorum dicit: Aut cui bonum accipit, si non erit ipse qui accipit. In quo et statis. Stat utique qui semper viuunt, quia moriturus semper iacet. In quo et saluamini. Si quis moritur, perit: saluatur verò ille qui semper viuunt. Quæ ratione predicauit vobis, tenere debetis, nisi sine causa credidistis. Non solum fratres, sine causa credidit, sed & sine causa vixit, qui se ad hoc solum natum credidit ut periret. Homo, quid tibi oritur quod non occidat? quid tibi quod occiderit, non resurgit? Dies mane oritur: & iterum resurgit in mane: sero sepelitur in nocte, & iterum resurgit in mane. Sol quotidie nascitur, quotidie moritur: resurgit ipse quotidie, tempora dum transeunt, pereunt: dum redeunt, reuiuiscunt. Vnde homo si deo non credis, si non acquiescis legi, si non consentis auditui, vel oculis tuis crede, vel elementis resurrectionem tuam tibi iugiter predicantibus acquiesce. Certe si ista longe sunt inferiora que in tuis manibus sunt, & de morte tuo opere suscitantur, te posse dei opere doceant suscitari. Vade ad semen, Apostolo te docente: tolle triticum aridum sine sensu, sine motu: duc sulcum, fodi terram, fac sepulchrum, sepeli triticum, inspice quem admodum morte deperit, humore turgescit, putredine corrumpitur: & cum peruenerit ad torum quicquid desperatio, quicquid incredulitas, quicquid corruptela tibi superius ingererat: tunc subito reuiuiscit in germine, in herba pubescit, iuuenscit in caule, maturescit in fruge, & ad illam totam ipsam, quam tu perisse deslebas, speciem resurgit & formam: ut te homo triticum non tam doceat manducare, quam sapere: non tam cogat laborare, quam credere. Reliqua nos taceamus, quia & vnde, & quando, & quomodo, & per quem mor-

1. Cor. 15

venerit: beatus Apostolus plano & satis lucido ac diuino declarat eloquio. Homo, accipe si dem, quia gratis datur: crede resurrectionem, quia qui promittit illam, precium non requirit.

In verba iusulem, Nescitis quod hi qui in stadio currunt, etc. Sermo CXIX.

Batus Apostolus Paulus non solum per doctrinam legis, sed seculi huius exemplo ad coronam nos gloriæ celestis hortatur. Sic enim inter cætera, ait, ut audiuit dilectio vestra. *Nescitis, inquit, quod hi qui in stadio currunt: omnes quidem currunt, sed unus accipit præmium? Et addidit, Sic, inquit, currite, ut comprehendatis.* Secundum terrenum exemplum multi quidem, ut ait Apostolus, in stadio currunt, sed unus accipit coronam, id est, ille qui melius currit: ita & in stadio vitæ præsentis multi quidem currunt, sed unus accipit coronam. Currunt Iudei per legem, currunt philosophi per inanem sapientiam, currunt & hæretici per falsam annunciationem, currunt catholici per veram fidei prædicationem: sed de his omnibus unus coronam accipit, id est, populus catholicus, qui recepto fidei cursu tedit ad Christum: ut ad palmam immortalitatis, coronamque perueniat. Quapropter & Iudei & philosophi & hæretici in vacuum currunt, quia non recto fidei tramite gradiuntur. Quid enim prodest Iudæis currere per observationem legis, qui Christum dominum legis ignorat? Currunt & philosophi per inanem sapientiam sæculi, sed superfluum & vacuum cursus ipsorum est: qui veram Christi sapientiam nesciunt. Vera enim sapientia dei Christus est, que non ornatur verbis, nec luculenta oratione, sed fide cordis agnoscitur. Currunt & heretici per venenatam fidei sue assertionem, currunt per ieiunia, currunt per elemosynam, sed peruenire ad coronam nequeunt: quia non currit falsa enim fides eorum verè fidei gratiam accipere non meretur. Manifestat hoc Apostolus alio loco, cum dicit, *Et si distribuero omnes substantiam meam pauperibus, & si tradidero corpus meum igni ut ardeat, eam autem non habeam, nihil mihi prodest.* Non enim habet eam Christum, qui Christo non fideliter credit. Et ideo bene addidit Apostolus, dicendo, *Sic currite, ut comprehendatis.* Currere ergo debemus fidei cursu in fide Christi, in mandatis Dei, in operibus iustitiæ, ut ad coronam æternæ vitæ perueniamus. Denique quemad-

1. Cor. 9

1. Co. 13.

310 D. PETRI CHRYSOLOGI
modum nobis currendum est: idem Apostolus consequenter ostendit, dicendo, *Omnia inquit, qui in agone contendit, ab omnibus continent est: ut ille quidem et corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptibilem.* Vide quibus nos Apostolus exemplis ad coruam promissæ immortalitatis inuitat. In agone isto terreno qui vincere volunt, abstinent se à cibis quibusdam, à potu nimio: abstinent ab omni immunditia, subfuita callitate, ut etiam propria coniugia non requirant: nec aliter se vincere posse sperant, nisi corpus suum castum, pudicum, que seruentur. Et post tantum laborem quid aliud quam parnam, & corruptibilem, & vilem quidem coronam accipiunt? Si ergo pro corruptibili corona tantus labor à quibusdam suscipitur: quanto magis nos omnem laborem sustinere debemus, quibus præmium cæleste, & æternæ gloriæ corona promittitur? Est ergo nobis agonizandum non leuicertamine: certamus enim contra spiritualia nequitia, contra diabolum & angelos eius: certamus contra iniustitiam, contra impietatem, contra malitiam, contra impudicitiam, contra diuersas illecebras peccatorum. Et si certantes vincimus, tot coronas accipimus, quot victorum victores fuerimus. Magnus itaque agone iste est, in quo spectaculum domino exhibemus: spectamur enim certantes à domino, spectamur ab angelis eius: in terra vincimus, sed præmium vitæ in cælestibus accipimus. Denique sancti martyres in agone certaminis positi, non solum vitia peccatorum, sed ipsam mortem vicunt, & præmia immortalitatis susceperunt. In hoc agone primo dominus & saluator noster, & certauit & viciit, ut nobis exemplum certaminis & victoriæ demonstraret. Hæc ergo vobiscum tractantes, semen boni certaminis iniicimus in cordibus vestris, tanquam sulcata inuenientes peccata vestra aratro iustitiæ. Colite igitur verbum quod sparsimus in vobis, ut possit germinare quod satum est. Deus autem visitatione sua, rore suæ pietatis infundat: & det incrementum seminibus nostris, quo possitis in collectis manipulis meritorum ad fructum centesimum peruenire.

In verba eiusdem, *Nolite configurari huic seculo,*

Et cætera. Sermo CXX.

Mat. 5. **C**onstitutus Apostolus sal esse hodie patrefecit, dicendo, Vos estis sal terræ. Ne quis ergo impatiēter ferat, si beati Pauli verba ut grana divini salis iniqui arenae alius soporati

sensus intelligentiam condire possimos. Grana enim salis integra saliant, quatenus in medullis ipsa subtilius attentata descendunt: sic sermo Apostoli communiter lectus præbet simplicem sensum, profundam scientiam præstat, lectione sedula iteratur ad illa quæ antè perferutati sumus. Hodie dicit beatus Apostolus, *Nolite configurari huic seculo.* Putasne beatus Paulus Apostolus dicendo sic, elementorum figuris ne configuremur obstitueréne simus ut Persarum reges, qui subiecta nunc pedibus suis sphæra, ut polum se calcare viderentur, nunc radiato capite ne sint homines, solis residet in figura: nunc impositis sibi cornibus, quasi viros se esse doleant, effeminantur in lanam: nunc varias velut siderum succunt formas, ut hominis perdant figuram: & nihil superne claritatis acquirant. Sed ista licet de sæculi vanitate descendant: & à sapientibus tam fugienda sunt, quam tidedaramen Apostolus cum dicit, *Nolite configurari huic seculo.* Sæculi vitam corrigit, arguit mores, iudicat illicitum, castigat voluntates, luxuriam condemnat, & totam vanitatum fusculationum pompam propellit, effugat, excludit à mentibus Christianis. Sed hoc modo strictim commonet, quod est in principio huius epistolæ laus excurtus: vbi figuram sæculi in vitis sic figurat. Repletos, inquit, omni iniquitate, malitia, fornicatione, ne auaritia, nequitia, plenos invidia, homicidiis, contentione, dolo, malignitate, sulcutores, detractores, deo odibiles, contumeliosos, erectos, superbos, inuentores malorum, parentibus non obedientes, insipientes, inconstitutos, sine affectione, sine misericordia, qui cum iustitiam dei cognouissent, non intellexerunt, quoniam qui talia agunt, digni sunt morte: non solum qui faciunt illa, sed & consentiunt facientibus. Fratres audistis formam sæculi, didicistis speciem, vidistis figuram: si tamen formam & non informe monstrum, vbi confusione criminum tota rerum facies est deleta: vbi peccatorum con nubio tota mundi figura est dissoluta, vbi delictorum mortis imago ipsa ablata est conditoris, vbi homo in vitis est sepultus, vbi corrupti corporis seant scelera, vbi homo hominis est sepulchrum, vbi in homine non homo cernitur, sed cadaver. Apostolus ergo huic formæ nos prohibet esse conformes: & configurari nos huic verat figuræ huic similitudini conformes non esse permittit: sed ad formam dei reformat, ad similitudinem reuocat Christi, & totam reducit ad imaginem

Ro. 12

conditoris, dicens, *Sed reformamini in nouitate sensus vestri.* Hoc est, sitis per Christum sensibus innovari, abiecta seculi huius figura: & tota inueteratae imaginis deformitate proiecta, formam vestram in formam vestri reducite saluatoris: vt nouitas sensuum vestrorum in vestris actibus elucescat, & caelestis homo caelesti habitu iam gradiatur in terra. Qualiter autem componat formam noui hominis, iam pateat. *Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autē membra non eundem habent a lumen, multum vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra.* Habentes autem donationes secundum gratiam quae data est nobis differentes. Agit, agit vt corpus quod collocat in caelesti actu, in superna vita, in moribus sanctitatis, membrorum consensu, & copulatione consistat: neque pes oculi ministerium, neque oculus pedis officium peruerso timore confundat: sed vt sanctitatis membra, donis contenta sint largitoris, & credant suum esse membra omnia, quod vnum fecerit membrum: quia minorari nescit membrum vnum, quod totū honoratur in corpus. Hinc est quod Apostolus actus membris, membra actibus sic depingit. *Sicut qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortatione qui tribuit in simplicitate, qui praesert in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate, Charitatis sine simulatione, odinates malum, adhaerentes bono, inuicem honore praeuocantes, inuicem benigni, sollicitudine non pigri, spiritu seruantes, domino seruantes, spe gaudentes, in tribulatione patientes, orationi instantes, memoriam sanctorum communicantes, hospitium alitatem sectantes, benedicite, & nolite maledicere: gaudere cum gaudentibus flere cum flentibus providentes bona non solum coram deo, sed etiam coram hominibus. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos, nulli malum pro malo reddentes: si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habetote: non vindicantes vosmetipsos, sed date locum ira. Si fuerit inimicus tuus, iuba illum: si sitis, potum da illi: noli vinci a malo, sed vince in bono malum.* Superius fratres, Apostolus patefecit membra vitiorum: reuelauit modo nobis membra virtutum, vt caeleste corpus tantis solidatum membris, nervis talibus roboratum, possit facile mundi bella prosternere, diaboli superare conficitur. Et ita viuens, vt Apostolus docuit, non prosternit mundum: non proterit carnem: non diabolus vincit: non aequatur angelis: non maior est caelo? Plane maior caelo, quia caelum non mouetur sponte, non voluntate agit, non iudicio facit quicquam, sed sola necessitate

seruit semper, quia semel iustum est seruire: impollutum se non vitibus, non labore custodit: vnde cum non sit obnoxium poenae, sic tamen nec consistit ad praemium: ac homo ex terrena vilitate conuersus, dum terrenam labem vincit, dum sanguinis stimulos frangit, dum carnis exuperat passiones, transcendit caelum, ad ipsam deitatis peruolat sedem: & sic sic maior caelo, meritis supergreditur angelos, non natura. Probat hoc apostolus Paulus, qui dum satis terram vincit, & intravit caelum, & transiit alium, & vsque ad tertium meruit peruenire. Et iuste, nam primus conscendere debet caelos, qui sic & verbo & exemplo homines penetrare docuit caelos. Erit, erit maior caelo qui vixerit: sicut docuit Paulus: erit clarior sole, qui sic virtutum radiis toto orbe splendet, vt fulcari se nulla vitiorum nocte permittat. Erit, erit iste lucidior luna, qui tenebras has non tenuato lumine temperat, sed totam seculi noctem pleno meritorum fulgore depellit: nec sicut luna quotidiana lucis detrimenta persentit, sed iugi factorum lampade in superni luminis claritate persistit: nec iste sicut illa menstruo interpollatur obscuro, sed in claritate dei continua permanebit. Et si magna est illa quod mitigat noctem, quanto hic maior cuius vita recipit nil de nocte? De stellis taceo, quia quot caelum stellis, tot sancti virtutibus elucescunt: dicente domino. Vos estis lux mundi, lucere sicut luminaria in mundo. Ad summum, caelum, sol, luna, stellae, (deo dicente) transibunt: iustus autem in claritate dei continua permanebit. Velim fratres de singulo Apostoli verba profere singulas dictiones, sed quia & frequentata lectio fastidium generat audienti, & nos diuinus non possumus euangelicis tacere virtutes: gratum sic charitati vestrae, quod compendioso sermone praesentem clausimus lectionem: deus autem noster, & quae diximus, & quae tacuimus, ipse sanctis vobis sensibus insinuare dignetur.

De diuite & Lazaro.

Sermo CXXI.

AVdite fratres hodie & pauperis finem, & diuitiarum qualis sit exitus cognouistis: dicente domino, *Homo quidam erat diues, & induebatur purpura & bysso, & quotidie epulabatur splendide: & erat quidam mendiculus nomine Lazarus, hincerbis plenus qui iacebat ad ianuam eius cupiens saturari de micis quae cadebant de mensa diuitis, & nemo illi dabat: sed & canes veniebant & lixebant hincera eius. Factum est autem, inquit, vt more-*

Mat. 5

Phil. 2.

Mat. 24

Leu. 16.

retur pauper, & portaretur ab angelis in sinum Abrahae. Dives autem mortuus est, & sepultus in inferno. En fratres, quam tecum lamentanda mutatio: pauperem portant angeli: diuitem deglutit infernus. En fratres, mors pauperis: totam vitam diuitis vitit: & elatio sola pauperis totam diuitis pompam transcendit, & gloriam. Quare sic sepultura decipit oculos: quare sic exequiarum pompa mentitur: in obsequium diuitis migrat litē: tota ciuitas cum funus efferret: pauper vadit solus: pauperem duorum portat miseratio baiulorum: nec quatuor ut mortuo, sed duo sub vno vecte, quasi proiciendo oneri portitores addicuntur iuuit: Merito ei mox angelica officia, merito diuina deputantur obsequia, cui tam crudeliter negata sunt ipsa humanitatis extrema. Funus diuitis antecedit lugubris turba seruorum: pheretrum pauperis praecedit angelorum psallentium multitudo. In marmoreo tumulo & curata veste iacet diuitis corpus inclusum: pauperis caro naturali quiescit in limo: & materiali situ vermium morsus nescit: praenitit putredines & foetores. Sed requiramus fratres quae diuitis culpa, quod crimen, quod scelus eum supplicitis addidit inferni: & ante iudicium damnationis eius, elogium tot saeculis fecit, ipso iudice referente, cantari, dicente domino, *Homo quidam erat diues, & induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide: & erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianua[m] diuitis, & cupiebat saturari de micis, quae cadebant de mensa diuitis.* Nunquid per se tantum diuitis criminose sunt: aut sola, & per se penes deum damnanda sunt vestes? & tantum per se puniendae sunt epulae, vt non solum careant praemio bonorum, sed omnium malorum ferant & mereantur exitium? Aut ita per se probata est, & sanctificata mendicitas, hucera tam sacrata, vt angelorum manibus Abraham sancti rapiatur ad gremium? Et mirum fratres, quod Abraham quodam diues nunc diuitem spernit dicente scriptura, *Erat autem Abraham diues valde, & eum quem habuit in bonis praesentibus patrem, nunc reprobat & patitur esse peccatorem: praesertim eum neque pauperis huius bona, neque mala diuitis istius prodiderit sermo diuinus.* Cur ergo nunc Abraham ambit pauperem, diuitem refugit & refutat? Aut quem admodum hunc Abraham innocentem habuere diuitia: hunc fecere diuitia criminiosum? Illum promouere ad omnium requiem beatorum, hunc in omnium malorum ba-

*fontem amara. Sen
104. in die*

Gen. 30.

rathrum deputarunt? Verum ne propositus sermo vestrum diu fatiget animum, suspendat auditum, acceleranda nobis est huius solutio quaestio[n]is. Abraham fratres, non sibi, sed pauperi diues fuit, & opes non habere, sed prorogare gestuit magis magisque in sinum pauperis, quem in horreis recondere suus studuit facultates, sicut toto vitae eius ordine perdoceat. Nam peregrinus ipse iugiter laborauit, sicque ne peregrinis peregrinum se esse sentiret: sub tentorio manens ipse, sine recto aduenam manere non passus est: & hospitem hospes semper ipse suscepit, extorris patria, domicilij nescius, ipse & domus omnium fuit: & patria: sciens se non incubatorem, sed dispensatorem diuinam positum largiatis, vt vindicaret oppressos, absolueret captiuos, eriperet iam iamque mortuos, ipsum se morti nouus bellator addidit, apud quem pietas in alteri vita sua charior fuit. Abraham susceptio hospiti astitit, non assedit: & fuit ille non conuiua hospitis, sed minister: Abraham viso peregrino dominum se esse nesciuit: ipse allator prandij, ad coquinam satis delicata sollicitus addixit vxorem: & qui se, suaque omnia famulis suis credidit committit, committere vix audet hospitem coniungi quam probatae. Et quid plura fratres? Huius demique humanitas sic sancta sanctis est semper manibus praeparata, vt inuicaret apud illum ipsum deum, & compelleret hospitari. Ille ad Abraham, ille ad requiem pauperum, ille ad hospitum receptaculum venit, qui se in hospite & paupere receptum fatebitur in futuro, eum dicit, *Esuriui, & dedistis mihi manducare: situi, & dedistis mihi bibere: hospes fui, & suscepistis me.* *Factum est autem, vt moreretur pauper, & portaretur ab angelis in sinum Abrahae.* Non immerito fratres sua nunc omnes sanctos suscipit in requie, & in ipsa caelesti beatitudine surgitur dispensatoris officio: quia dum semper hic suscipit peregrinos & pauperes, ipsum cum angelis suscipere deum, ipsum sub tentorio suo videre hospitem meruit, quem semper habuit largitorem. Et reuera fratres, parum se beatam credidit, si in ipsa superna gloria ab hospitalitatis pio cessaret officio. Et solus donis frueretur diuinis, qui hic humana, bona crudelem se credidit: quiquam sinegaret. Abraham fratres, venientibus longe semper occurrit, praetercuntes etiam praec reuocat, nolentes magna cum supplicatione suam compellit ad mensam: prima, & saginata de gregibus hospitibus semper apponit suis, & con-

Gen. 18

Gen. 14

Mat. 25

*solus a la
pauit
magis quia quam
est equum*

jugis suæ manibus factos calentes semper offert panes, quos frigidus & helternos esse vique jugis humanitas sibi sinebat. Ac iste alter dives, imò diuitiarum captiuus, sequus opum, & ipsis censibus compedibus, tantum pompæ immobile sepulchrum, in quo pietatis totus utique & visus defecerat, & auditus non iam personam, non pauperem, sed ipsam misericordiam despicit ad ianuam suam Lazaro sic iacebat. Purpura, bysso, delicatis vestibus, epulis blandis secreta viscera crudelis anima nutrebat: quem Deus humane salutis avidus inquisitor emollire cupiens, non tam Lazarum, quam ipsum pietatis consolatorum eius proiecit ad ianuam: consolatorum dixi, propter ferrea viscera. Impius ergo oculis mendicis Lazarus ingeritur, admouetur, & vt dives dare possit, magis largisque diuitis census cumulat: sed dives adamante durior, quicquid Deus pauperis propter alimoniam diuitis conferebat ad censum, ille aut effundebat turpiter, aut crudeliter reponerat. Item Deus vt non taceret, vt clamaret, vt admoneret diuitem, vt panem sequere tantum icionus pauper ostendat, vt vel ad minima largienda abundantis impellat animum, augetur pauperi fames. *Cupiebat, inquit, de micis saturari quæ cadebant de mensa diuitis.* At diues variis crapularum feroculis indigentiæ suam ructabat ad caelum, ne vocem pauperis humi & taliter iaceatis, audiret. Itemque Deus, quia obduratis auribus vnius oris nil erat vox clamantis, ad aperiendum cor diuitis totum corpus pauperis, vulneribus aperit, vt in admonendo diuite tor essent pauperis ora, quot vulnera, soluantur viscera, hucera producantur, hiatus vulnerum dilatatur, sapiens effunditur, & tota pauperis caro componitur in scenam pietatis: vt quem vox elurientis non mouerat, vel suspiria, vel dolores, gemitus, & tota ærumnarum congeries commoueret: sed diues superbo oculo & insatiabili corde, hæc omnia & audire, & videre, & sentire contemnit. *Quærit adhuc Deus quemadmodum diues à sua obstinatione solvatur.* Soluit pauperi manus à suis artibus, vti nec abigeret canes diuitis, quos vulneribus suis diuitis erat pasturus in vulnus: & nouo modo fratres humanitatis ordo mutatur: fit humana medicitas, vt cupiditas prodatur inhumana. Diues pauperem nec cadentibus de mensa micis pascit: & Lazaro pauper, quia aliud non habebat, etiam de carnibus suis canibus humanus exitit. Miser diues, si panem non dedisti, quare vel

canes abigere nolueris: Sed mitiores te canes tui, immo tu scior canibus tuis: nam te seruiete illi parcorum, qui non ad morsum dentes, sed linguas ad obsequium sic producant, vt in modum spongiæ non vexent vulnera, sed detergant. Diues in canibus tuis famem pietas vicit: in te impietatem fatuitas non eulcit. Nam quod canes hoc studio facere curant, vsus ipse qui semper est in oculis, probat. Nam canes lambendo semper curant vulnera sua: canes curant pauperem magisterio naturæ, & homo hominem negligit, ipsa grauius accusante natura. Verum est, verum est, quod diues cum nec micas dare potest, semper avarus eget. Differendus est sermo frater, quia & dicendi tempus absumpsimus: & lectionis loca, quæ nobis tractanda sunt maxime, subsequuntur.

De eisdem, Sermo CXXII.

Debet fratres, sermo noster hodie sancti Andree, in quantum sufficit, referre virtutes: sed quia de diuite illo, & Lazaro Evangelico paupere, quod superest nos diximus redituros, & beato Andree apostolarum, & martyrij sui prerogatiua sufficit, & abundat ad gloriam. Si placet, nos quæ promissimus, quæ debemus, ipso domino reddente, solvamus. Scientes namque quod & dicenti & audienti semper genere lassitudo fastidii, superiore tractatu maximam partem proposita distulimus lectionis: vt reparatis animorum viribus salutari verbi sequentia toto vigore & debito caperemus auditu. Post illa enim quæ diximus, hæc sequuntur, *Et eleuans Luc. 16. oculos suos cum esset in tormentis, Abraham vidit à longe, & Lazarum in sinu eius.* Et eleuans oculos suos: sero diues sursum leuauit oculos suos, quos semper depressit in terram. Diues, quos oculos leuas, ipsi sunt accusatores tui: quos oculos leuas, ipsi non placant iudicem, sed inflammant: non reportant veniam, sed reatum: & exigunt penarum cumulum, non solamen. *Quo oculos leuas? quid clamas adhuc diues? quo respicis diues? Ibi est Lazarus, ibi est impietatis tuæ proditor, testis criminis, crudelitatis assertor.* *Et clamauit, inquit, pater Abraham miserere mei.* Modo cognoscis patrem, & modo tibi patrem se esse nescit, quem in Lazaro patrem sic spreuisti: modo tibi iustus occurrit, qui tunc, vt tibi pius esset, diu Lazarum passus est cruciari. Infelix quem sic ipsa origo arguit, quem sic ipse lucis author addicit: infelix cui in iudicio pro magnitudine criminis non misereri genitor, non pater igno-

scere, non affectio potuit subuenire. Quid clamas adhuc diues? Adhuc diues, sed crimine, non censu: non substantia, sed reatu. Quid clamas? quid postulas? Hoc loco iam non geritur postulatio, sed controuersia, ubi e diuerso consistit ipse qui passus est: sed agentium diuersus est locus: hic agit de proximo, ille de longe: hic de sinu suggerit, clamat ille de tartaro: exorat ille de requie, queritur hic de poena. Sed quid dicit diues? *Pater Abraham miserere mihi.* Bene dicere, si Lazarus in sinu residens ipsum peccus iudicis non teneret; bene diceret, si Lazarus iustissimi cognitoris tota non possideret arcana. Grauis rogat iudicem, quem sic innocens confessor accusat & frustra sibi credit iudicem posse subuenire, quando ore iudicis pronunciat ipse tanta qui pertulit. *Miserere mei & mitte Lazarum.* Adhuc tu in Lazarum sic crudelis? *Lazarum mitte.* Quo? Ad infernum de gremio, de solio sublimi ad profundissimum chaos, ad tormetorum stridorem, de sancta quiete, de tanto silentio beatorum. *Et mitte Lazarum.* Ut video, quod agit diues, non est nouelli doloris, sed liuoris antiqui: & zelo magis incenditur, quam gehenna. Est graue illis malum, est illis incendium non ferendum, quos aliquando habuere contemptui videre foelices. Adhuc diuitem malitia non deserit, quem iam possidet poena: qui non se ad Lazarum duci postulat, sed ad le Lazarum vult deduci. Ad cruciatum sui stratum diues pius Abraham Lazarum mittere non potest, quem tu ad mensam tuam non es dignatus admittere. Iam vobis versa sunt vices: vides eius gloriam, cuius supplicium sic spreuisti: videt ille cruciatus tuos, qui te tunc tua mirabatur in gloria. Sed videamus fratres, quare sibi mitti Lazarum sic deplorat. *Mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam.* Erras diues, haec flamma non tam lingua, quam mentis est: non tam lingua, quam cordis est: & adhuc iste conscientiae calor est, non illud extremum quid te manet & expectat incendium. Nam si te iam nouissimum iudicij rotas ignis ambitet, & illius desperatae damnationis sententia iam teneret, nunquam leuantes oculos, nunquam patrem colloqui, nunquam pro te rogare, nunquam praesumes interuenire pro fratribus. Certe si te iam possidet rotas ignis inferni, si te geheneae flamma complectitur, quare solius linguae restibus desideras subueniri? Nisi quia cum peccus tuum anhelat flamma sui criminis & reatus, magis lingua vitur,

quid

ardet, aestuat, quae insultauit pauperi, quae misericordiam denegauit: haec praecedat ad iudicium: haec antea degustat, & patitur cruciatus, haec de toto corpore prima sentit ardore, quae cum prima hic varios deliciarum cibos, & odorata degustaret pocula, mandare pietatem noluit fieri misericordiam: dia non precepit, sed & ipsa cum alij facerent, derogabat. Ipse est qui induebatur purpura & bysso. Quid est diues: ab aestu byssus non defendit: purpura non resistit inferno? Remanserunt ista, deseruerunt ista, & ipse nunc nudus sudas, aestuas, qui aliquando insultabas restibus artificiosa nuditate uestitus. *Et mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam.* Quid est diues? ubi sunt torrentes torcularium tuorum? ubi sunt horrea ad famem pauperis non minus cupiditibus dilatata, quam copiis? ubi sunt vina ad inopiam pauperis annositatebus, & ipsa temporum obliuione seruata? ubi sunt effusiones, lapsus, flumina ministeriorum tuorum? Ista omnia tibi periere, non crimini, qui sitis extremi digiti guttam, quam si vel solam dedisses pauperi, non sitires. Immisericordem te gutta & mica reddidit inhumanum, in quibus totus pauperis & victus consistit & vita. Velim scire diues, si vel ipse tibi in poena positus ignoscis: quia ad haec mala non venisses, si de tantis horreis micam guttam de tantis torcularibus tunc dedisses. Parum est quod caro eget, quod natura exigit, quod sufficit vitae: auaritia causa est, quod homo magna & multa recondit non sibi, sed aliis, ad suum plane praesentem, vel posterum cruciatum. Sed dicis diues, Ego & si vinum negaui, aquam peto, quam communem cunctis animantibus auhor ipse omnium praestitit & natura. Puto diues, quod & aquam pauperi tu negasti: cui ne ingrederetur ianuam tuam, ne ad tuum puteum perueniret, canes quam plurimos obiecisti. Quid est autem quod dicis? *Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti in aqua.* Et non deserat aquam: ergo iuxta te est aqua: & si iuxta est, quare de proximo non sumis? quare? quia vineae sunt manus tuae merito diues, quia solutus debilitate Lazari manibus subuenire temptasti. Debet homo, debet debilibus sua membra partiti: quae cum Iob non daret, sed redderet, sic dicebat, Ego sui oculus tecorum, pes autem claudorum: ego eram pater inualidorum. Homo si non habes nummum, da pauperi manum, quia maiorem misericordiam facit, qui ad mensam suam manu pauperem debilem ducit. Ipsum se pauperi de-

Iob 29. Iuxta LXX.

dit, qui se apravit in obsequium pauperis, apravit in pauperis feruitutem. Iterum fratres, presentis verbi plenitudinē differamus, vt tertia auditione quam sententiā ab Abraham beatissimo pertulerit diues, proloquamur.

De eisdem. Sermo CXXIII.

Inuerecundi debitoris est, aut differte credita, aut promissa denegare: honesti sine mora, & mox vtraque dissoluere. Promissimus vt omne quod restat de illo diuite redderemus qui cum in Lazarum visus sit immitis, in se magis seueus exiit, & crudelis. Hactenus quid diues ad Abraham locutus fuerit, & sanctus Evangelista, & noster sermo, in quantum potuit declarauit. Dicitur est, *Et eleuans oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraham à longe, & clamans, dixit, Pater Abraham miserere mihi: & mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Cui nunc respondit Abraham, Fili receperis bona in vita tua. O mira pietas, adhuc vocat filium, quem degenerasse propria crudelitate sic respicit. O singularis bonitas, adhuc vocat filium, quem videt inferni verulam, peruatam sobolem, extremum mancipium iam gehennæ, Sed vocat filium, vt magis magisque filij prodatur impietas: quando cum tali etiam patetui sermonis pietas perseuerat. Tu vocas patrem, ego voco filium: vt te grauius doleas perdidisse quod natus es. Adhuc voco filium, vt amarius doleas perdidisse te quod tibi gratia dederat, & natura: quia non habuisse doloris non est tanti, quanti habita mortoris est perdidisse: voco filium, vt intelligas iudicij esse, quod patris, nō furoris: voco filium, vt in me mea patientia, & in te tua maneat pena. Sed ille fratres intelligit se non esse filium, qui faceret, & pensat de suo merito, quod tam pij patris perdidit de natura. Qui tunc vti que respondisset generi, si pius, si hospitalis, si misericors, in pauperem si fuisset humanus. Qui genitoris opera nō facit, negat genus, domino sic docente, Si filij Abraham essetis, opera Abraham faceretis. Ille fidem generis probat, cui tantus paterni operis assessor assistit. Sed quid dicit Abraham? *Fili receperis bona in vita tua.* Si tantum diuitis huius istud est crimen, quia recepit bona: quantum reus qui inuadit indebita? Si tantum criminofus qui sua claudit, qui non largitur accepta, quam penalis est qui & suis incubat & aliena peruadit? Fratres demus nostra, si tamen nostra, demus tamen quæ putamus nostra,*

forte proditur

Luc. 16.

stra, vitemus aliena, declinemus extranea, certe si cui aliquid talimus tota celeritate reddamus: ne hic relinquentes omnia, illic censu pauperes, crimine diuites, ad istum diuitem perducamur. Discat tamen diues quia recepit bona, non accepit, Videtis fratres, quia Abraham sancti verbo istius diuitis animus proditur, sensus arguitur, intellectus punitur, qui nō sibi data, sed reddita credidit quæcumque domino largiente possedit. Intelligite quo sensu inceserit, quo corde ambulauerit, qui Deum sibi credidit debitorem, & dominum suū male diues vsuris suis addixit obnoxium, ignorans quia dominus & si pauper in cessis in terra, diues tamen ascendit in cælum: & dedit ille, non accepit in foznore, qui dedit vni quinque talenta, alij duo, alij vnum: vnde & promittit se exacturum, nō redditurum vsuram, cum dicit ad seruum, Serue nequam & piger dedisses pecuniam meam, & ego venissem, & exegissem eam vti que cum vsuris. Hinc autem plus impius diues iste, quia non in alium pius exiit: qui & si recepit bona, nō pro bonis mala, sed pro malis bona recepit indignus. Sed transeamus ad Lazarum, & queramus quid est quod dicit. *Et Lazarus similiter recepit mala.* Et id sufficiat ad meritum, abundet ad gloriam, si non fecit bona, sed recepit mala. Plane beatus est frater, qui se à deo accipere bona, mala recipere fideliter credit. Beatus qui Deo semper reddidit debita: certo si nō potest, vel dimitti sibi debita tota humilitate deposcat, ipso domino sic docente. Dicite, Dimittite nobis debita nostra. Beatus qui Deo debita, & cum non intelligit se cōtra xristum se, persoluit, alius propheta instituyente, cum dicit, *Quæ non rapui tunc exolvebam.* Beatus qui se apud Deum semper vt excuset, accusat, scriptura taliter admonente, *Iustus in primordio sermonis sui accusator existit.* Et si iustus, quare se iustus accusat? quia, Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Homo coram homine de iustitia, de innocentia, de merito fortitan gloriatur: coram Deo qui se de innocentia iactat, de sua iustitia gloriatur, homo nō est. Hinc est, quod ille phariseus cum nō orat, sed iustitias suas computat, importat, iactat, iniustus, & publicano deterior abscedit. Sed accedam ad reliqua. *Nunc animus hic cōsolatur, ait, iu vero cruciarius.* Videtis fratres, intelligitis fratres, quia iustos ex his quæ dicta sunt, & si discretio locorum, vna tamen & inferni adhuc regio continuebat: atque eos & si chaos iam magui, nondum tamen ex-

Mar. 12.

Mat. 6.

Psal. 63

Pro. 18.

Iuxta

LX. 15.

Psal. 142

Luc. 18

Gen. 3.

lestis habitatio separabat : & si diuidebat illos hiatus tristis, nondum tamen depurata superius angelis altitudo. Flammea romphæa (sicut legislator refert) paradisi voluebatur in ianua, ne illuc homini pateret accessus: æreis ianuis, & ferreis vectibus portæ inferi obseratæ claudebantur, ne animabus quæ illuc iactatæ fuerant de supernis vllus pateret egressus. Nam & chiographum paterni debiti, quod morti singulos addicebat, stylo culpæ, & reatus ipsius atramento tenebatur ascriptum, & ad sobolis noxam multa temporum curtebat v fura: nec erat idoneus qui paradisum introiret, flammam extingueret diuinitus institutam, aut aperiret ianuas inferni ætliis obseratas, aut solueret chiographi, quod in arca legali Dei præcepto tenebatur inelustum. Hinc est, quod ipse dominus primi hominis, id est, cõmunicis serui, exulator aduenit: ipse dominus qui obserauit paradisum, qui clausit infernum, ad terras & inferos tota potestate descendit, vt accensa extingueret, clausa protinus aperiret, protoplasti facinus aboleret. Hinc est, quod arietem suæ crucis portat aggressurus in infernũ, vt conterat & confringat ipsas tartari ianuas ære munitas, & ferro. De latere fundit aquam, vt paradisi viã temperet, igne ex parte sanctorum extinguat inferni, totum chiographum debiti diluat, & soluat antiquũ: & patiẽdo hoc remittat ipse, quod ipse intulit imperãdo. Agnoscite fratres, lætamini fratres, post triumphum Christi sanctorũ custodiam dissolutã, & in sanctos vltra inferni nil deberi: quando Christus vt iustos, non iniustos absolueret, ad inferos vsque penetravit. Intelligamus fratres, quantũ Christus profuerit, imò quã sine Christo in nullo fuerit salus, cum præter istam corporum solutionem, sanctorum quoque animæ apud inferos tenebantur astricte. Beatus ergo Lazarus, qui totũ Deo debuit, vt crimini nil deberet. Beatus, qui hic recepit tot mala, vt ibi bona omnia possideret. Et adiecit Abraham, dicens, *Neque hinc ad vos transire, neque huc transire quis potest.* Terret fratres, terret nimis huius vocis auditus, quæ ostendit post mortem, & semel apud inferos poenali custodix depuratus ad sanctorum quietem non posse transferri, nisi Christi gratia iam redemptum, ab hac desperatione sanctę Ecclesiæ intercessionem solaauerit: vt quod sententia negat, Ecclesia mereamur, præstet gratia. Hic tamen diues rogat adhuc, & dicit, *Pater Abraham.* Adhuc vocat patrem, qui meritis suis & patrem & patriam sic ami-

si. *Pater Abraham.* Hic miser & in poena mentitur. *Pater Abraham mitte eum in domum patris mei.* Si vere hunc patrem vocat, cuius domum patris alterius tunc requirit? nisi forte cum se in absentia habere patrem credit, quem in presenti se taliter conspicit perdidisse: & sic sibi credit eius patris domum eius gratia custodiri, cuius ibi negari sibi suum videri videt requiem pernegari. *Pater Abraham mitte eum.* Quem? Nempe Lazarum. Vbi? *In domum patris mei.* Modo, & tarde diues Lazarum ad domum patris sui non misericos, sed miserandus inuitat, quem toto tempore substantiæ miseratione suis incumbentem ianuis nõ recepit: & sub specie pietatis ad pristina vulnera, ad præteritos gemitus Lazarum vult redire, quem prima petitione ad suos deuocare non potuit cruciatus. Antè dixit, *Mitte ad me.* Modo dicit, *Mitte ad fratres meos.* Dolere, agit infelix, ne videat scelerem, quem aliquando putauerat infelicem. *Mitte ad fratres meos.* Vbi? *In domum patris mei.* Vt quid? *Habeo, enim, inquit, quinque fratres, vt referat illi, ne ipsi veniant in hunc locum tormentorum.* Cui pius, qui sibi sic impius? Impudenter presumit aliis impetrare poenitentiam, qui sibi tam crudeliter ad veniam nil prouidit. *Mitte Lazarum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres.* Et putas quod quinque fratribus tuis sufficit Lazarus, qui tibi tanto tempore, tot vulneribus suis, toto clamans corpore nil profecit? Merito ei respondit Abraham, *Habeo Moysen & prophetas, audiant illos.* Sine Lazarum tantos requiescere post laborat: & tu desse tuas quas tuo merito sustines poenas. Deus autem fratribus tuis, & omnibus, nõ pro tuo consilio, sed pro suo munere olim prospexit ad salutem, dedit per Moysen legem, prophetiam largitus est per Eliam: audiant ergo illos, ne tuos sentiant cruciatus. *Respondit diues, Non pater Abraham, sed si quis ex mortuis resurrexerit credent ei.* Cui respondit Abraham, *Si Moysi & Elia non credunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent ei.* Nihil tam vetum fratres, qui de celo loquenti per legem, de celo venienti Christo credere noluit, iam non merebitur credere ab inferis reuerenti. Ipse Christus fratres Deus, & dominus noster ad Moysen est locutus de celo, ipse in terra terreno est locutus in corpore: ipse cum terreno corpore ab inferis est reuersus: & tamen referenti quæ bona in caelis, quæ sunt apud inferos mala, fratres diuitis illius, qui Iudæis intelliguntur in populis, credere tora

obstinatione noluerunt. Verum fratres, quia nos, quis sit diues, aut quis Lazarus pauper, & qui sint quinque diuitis fratres, dicere nunc tempus excludit: nec quid in hac historia spiritualis intelligentiæ lateat, aperire permittit: edocti per Christum quid apud ipsum iustus maneat, quid apud inferos expectet iniustus, agamus, curramus verbo, opere, misericordia, vi & superna bona apprehendere, & mala perterriti vitare & declinare possimus.

De eiusdem. Sermo CXXIII.

Quoties nobis à Deo diues ingeritur purpuratus, quoties vulneratus pauper apponitur, quoties nobis misericordiaz spectaculo caelesti possimus attendere, quam breui quantumuis pauper ad palmam, diues peruenit ad ruinam. *Homo inquit, Luc. 16. erat diues, & induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide: & erat quidam mendicium nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius, cupiens saturari de micis quae cadebant de mensa diuitum.* Induebatur diues purpura, pauper liuore: diues bysso, pauper squallore, auro diues, pauper fectore: diues plumbeo decumbat in sigmate, iacebat durissima pauper in terra: diues rusticabat epulas, sanie pauper anhelabat: fundebat vina diues, pauper lachrymas: exauiatus diues proiciebat panes, micas pauper esuriens non habebat: pascebat oblatantes pauperem diues ferculis suis, pauper vulneribus suis saturabat diuitis canes. Ac ne plurimis, ad diuitem bona omnia, ad pauperem mala omnia perlegimus prouenisse, neque tamen pauperem fregerunt aduersa, aut diuiti omnia secunda profuerunt, imò pauperem prouexit ad philosophiam paupertas, ad virtutem dolor, contemptus ad patientiam necessitas ad voluntatem, fames ad ieiunium, sitis ad tolerantiam, ad vitam mors, ad praemium poena, ad caelum terra, egestas ad regnum, & diuites sic extulit purpura ad superbiam, byssus ad luxum, ad inhumanitatem copia, abundantia ad impietatem, ynguenta ad marcoram, ad caecitatem splendor, sublimitas ad ruinam. Ergo neque prospera ignauos erigunt, neque fortes aduersa prosterunt, quia neque diuitiaz neque paupertas, sed animus aut ducit gratos ad praemium, aut ad poenam deducit ingratos. Ianua diuitis pauper apponitur huiusmodi plenus, ac sit hoc non humano casu, iudicio sit diuino, ut diuitis & pauperis confictus esset in terra, spectaculum maneret in caelo. Diues

totus indutus diuitiarum stabat armis: & contra pauper iacebat ipsa vestitus in carne: nisi forte lorica erat illi vnum totius corporis vulnus. Diues morabatur seruosum choris, pauper exutus cute dolorum stimulis agebatur. Iaciebat impietatis tela diues, clypeum miserationis Lazarus opponebat: crudelitatem suam diues pauperis vibrabat in vulnus, frustrabatur diuiti fontem animam totus corpore deserere migravit, & calcata carne in spiritum totus armiger supernus ascendit, ne ubi possit ferre diuitis crudelitas inueniret. Ob hoc enim egerat Deus, ut diues pauperis, pauper diuitis in oculis semper essent, quatenus vicissim sibi ambo curam de vario languore praestarent. Agrotabat pauper corpore, mente diues. Hinc est, quòd differebatur cura pauperis diues sumeret de vulnere medicinam, de gemitu compunctionem, de lachrymis poenitentiam, de patientia exemplum, de fame misericordiam, de siti sensum. Ad summam, caeleste de terrena compassione consortium, certe ut tantis diues bonis fultus Deo gratus esset, quando gratus Deo pauper in malis omnibus vidente diuite permanebat. Merito ergo portabatur ab angelis qui iacebat, qui iugebat, Abraham consolabatur in gremio: & viuait Deo semper, qui se sibi viuere nec sciuit in mundo. *Falsum est, inquit, ut moretur pauper, & portaretur ab angelis in sinu Abraham. Mortuus est autem & diues, & sepultus est in inferno.* Miser accepit ante animam, quam corporis sepulturam: nec autem quieti corporis, quam poenali traditus est sepulchro: & viuait poenae semper, cum sit semel mortuus vitae. *Et sepultus est in inferno: & vidit Abraham de longe, & Lazarum in sinu eius.* Immutatio quanta rerum: quo descendit diues, quo pauper ascendit? Respicit ibi forsimum, quem despexerat hic deorsum: & videt eum de inferno in sinu Abraham, quem iacentem se coram superbo de sigmate non videbat. *Pater Abraham miserere mei.* Sente petit à patre misericordiam, quam negauit fratri. *Miserere mei.* Quid illi cum misericordia, cui iam totum in poenam? Aut quæ illi supplicatio apud patrem poterit subuenire, cui in sinu patris residet accusator? Pectus patris Lazarus tenet, & totam sancti cordis pulsat æquitatem, quatenus se filij patrem boni, mali iudicem seruet. *Pater Abraham miserere mei: & mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.* Mitte Lazarum: ut ipse cruciatus mei causa est, iam

refrigerij minister extremum digiti sui solamen modo ipse porrigat, cui ego iacenti manus mea totius solatium tunc negavi. *Et mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aqua: & refrigeret linguam meam.* Sirit itaque guttam, qui vini lacus ut pauper siritet, effudit: & stilla digiti extremi credit gehennæ flammam extinguere, qui mensuris per totam diem ebrietatis non extinxit incendia. Sed hanc sibi guttam ad refrigerium dari petiit, ad ardorem pauperis quam negarat. *Ista gutta est dives que te facit crudelem; ista gutta est que os Lazari à te negata siccauit: quia ad refrigerium pauperis & gutta sufficit, & mica.* *Cupiens, inquit, saturari de micis que cadebant de mensa.* Spargebatur panis, fundebatur vinum, & quod ad extremam vitam pauperis negabatur: hoc totam diviti peribat ad pompam. *Et mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aqua: & refrigeret linguam meam.* Lingua in capite, caput mali ipsa derogat egeno, insultat pauperi, pietatem latrat misericordiam caput: & merito prima est in gehennæ, in cruciaturus pietas, dux peccatorum, quia ipsa interdixit misericordiam, cui datum fuerat ut iuberet. Et quantis lectis lectionis & me compellat dicere, & vos inuitat audire, qui sit purpuratus dives, qui sit Lazarus pauper, qui sint quiique fratres divitis, quomodo ante diem iudicij dives cruciaturus sentiat gehennæ, sed dolor renocat ad dicendum. Et si

Id est, cō bustia.

vid qui

OMnium quidem ciborum sal salubre est condimetum si mensura non desit: alioqui sine modo & ipsum perit, & quod salierit perdit: amaratur enim nimietas quod poterat condite mensura. Sic qui in nobis est sensus si teneat modum, dat saporem, intellectum parit, prudentiam generat, cor dilatat, auget ingenium, maturat dicenda, audienda componit, sicque sibi dulcis, sit degustantibus tota dulcedinis plenitudo: & plane erit ille melleus sensus qui ore proferet nil amarum. Hoc præmisimus, ut sit nobis in euangelicis sensibus nostri sensus constringenda mensura: quatenus vitalem cibum, divinum pastum, cælestem saporem nō violat, sed cautissima nobis sobrietate custodiat, iuxta illud Apostoli, *Non plus sapere quam oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem.* Sed iam quid dominus dixerit, audiamus, *Homo quidam erat dives.* Et quis erat homo iste, nisi Christus? Quis dives, nisi ipse qui in paupertate nostra totas creaturas divitias possidebat? *Homo quidam erat dives.* Hoc Iudæis sæpius inculcabat, ut intelligeret quod in esset ei locuples deitas, cui erat humana paupertas. *Erat dives.* Erat in maiestate sua dives, qui oculis Iudæorum erat pauper. Et quomodo dives non erat, cui ministrabant angeli? virtutes patebant? elementa serviebant? & que non erant, fiebant iussa, vocata veniebant? *Homo quidam erat dives: & habebat villicum.* Quem, nisi hominem, cui ad colendum mundum tota fuerat commissa possessio? *Homo quidam erat dives, & habebat villicum: & hic dissipatus est apud illum.* Quasi non præscierit, quasi non præviderit, cui occulta nota sunt: cuius oculis etiam illa nota sunt que teguntur. *Et hic dissipatus est apud illum.* Ergo ille famæ credidit? fama usciante cognovit? Absit. Sed quia illa que nouerat, que pietate velabat, quæretis tunc coepit quando accusabat terra. Vox sanguinis fratris tui clamat de terra: clamabat terra, clamabat celum, dolebant angeli, quando iam tota sæculi fama loquebatur. *Et hic dissipatus est apud illum, quod dissipasset substantiam suam.* Filius iunior ante istius hominis lectus est substantiam dissipasse, nunc ipsius bona villicus dissipasse perhibetur. Sicut idem deus & homo Christus, idem paterfamilias, & pater: sic hunc eundem esse & villicum constat, & filium: est hic causarum diversitas, est mutatio nominum: non est varietas personatum. *Et dissipatus est apud illum, quod dissipasset bona*

Rom. 12. Luc. 16.

Gen. 4.

Luc. 16.

ipsum, & vocavit eum. Vocavit per evangelium. Et ait illi. Et quid per evangelium nō agit? Per quod mores arguit, occulta nūdat, conscientiam pandit, commissa castigat, diuina mala, & in his præstenti minatur poenam, quanuis cōuerso veniam repromittit. Et vocavit eum: & ait illi, quid hoc audio de re? Cognita velut audita imputat, quia in reum non vult accelerare sententiam: & convictum penes se, velut accusatū conuenit, qui iudicium gestit venia sic præire. *Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tue, iam enim non poteris villicare.* Tam pius tam seuera cur iungit? cur ante à villicatione submouet, quàm rationem cognoscat? *Redde rationem, iam enim non poteris villicare.* Rationem modo instat hominis ex petiti modo sicut deus instantia denunciat, & futura. *Redde rationem, iam enim non poteris villicare.* Rationem petit, non vt exigat, sed relaxet: petit, vt petatur: petit hic, ne petat ibi: petit in sæculo, ne petat in iudicio: petit cito, ne poenarum tēpus, tēpus satisfactionis excludat. *Redde rationem villicationis tue, iam enim non poteris villicare.* Quare? Quia venit finis vitæ, tēpus mortis, iam te apparitio superua constringit, iam iudicium vocat. Festina ergo, ne satisfactionis tēpus perdas: qui tēpus operis perdidisti. *Redde rationem.* Hoc est dicere, compone rationem, compone tua, ne reddas mea: compones autem, si iam defines dissipare: priora debita suscepi ego, cum te suscepi: solui ego, cum te absolui: ego cognitor pro te cognitori audiedus astiti: iudicium intraui iudex, rei mei reus factus sum, à poenalibus suscepi poenas, à damnatis sententiam non refugii, mortis perstitor: mortem excepi, penetraui in ferros destructores inferni, vt te per ista nō modo subducerem tuæ poenæ, sed & meæ confortem facerem dignitatis. Age ergo, vt te quem tēpus tuæ villicationis excludit, perpetuitas meæ donationis includat. Sed villicus quid responderit iam perferretur. *Ait, inquit, intra se: quid faciam? Quid faciam modo? Semper homo bona facere tunc cupit, quando mors faciendi tēpus ademit.* *Ait, inquit, intra se.* Querit, inquit, intra se consilium, qui foris vnde sibi iam succurreret non habebat. *Ait intra se.* Pungit cor suum, stimulat mentem suam, & omnia vexat interna, vt à se poenitentiam, quam pro se dare possit, extorqueat. *Fodere non valeo.* Non vires isti, sed tēpora defecerant ad laborem. *Fodere non valeo: mendicare erubescit.* Confusionem futuri iudicij pertimescit, in quo iam non pœ-

nitendi tēpus est, sed poenatū, & vbi reus plus de conscientia, quàm de gehennæ erubescit incendio. *Mendicare erubescit.* Et quis non erubescit in celestibus mendicare? Miser quæ temporalitas habuit diuitem, mendicum sempiternitas possidebit: & habebit hunc nudum tartarus, quem locupletem suscipere cælum potuit, & tenere. Præsens figura tendit ad populum: sed bonū nobis, bonum nimis, si ad nos illa apremus singuli, si ad nos ista referam⁹, qui in terra nos debemus sentire villicos, dominos non putare: protogationis temporariæ ministerium suscepisse, non inuenisse ius perpetuū possidendi: cauere ne ad patrem familias fama veris substantiæ nos præcedat, iuxta illud Apostoli, Quorundam peccata manifesta sunt, præcedentia ad iudicium: quosdam autem & subleuantur. Non peruenit ad statutum terminum vitæ qui villicationis amittit tēpus: quæ sonarit credita dissipasse. Hinc hinc est immaturus exitus, hinc est ante diem mors, hinc est vocatio amara, hinc est seipsa acerbior redhibitio, sicut propheta lamentator, clamans, Viri sanguinum & dolosi nō dimidiabunt dies suos. Sed vinam, quando nos de vocatione commouet egritudo, quando febris à villicatione inclementer excludit, quando vis doloris ad reddendam villicationem properare compellit, præsentis villici factum, sensumque sequeremur, cōuerteremur ad animæ consiliū, ad compunctionem cordis, ad mentis poenitentiam, ad misericordiæ suffragium, ad pietatis patrocinium, ad cōfessionis aduocationem, eerte peteremus dominicorum chirographa debitorū: & si non tota, vel media, sicut iste villicus, ad nostrā veniā solueremus: vt qui bona credita dissipatio iniquitatis vocatur villici, in nouissimis pia fraude ipsius laudem iudicis consequamur. *Et laudauit, inquit, villicum iniquitatis.* Et quia evangelici factum villici non paruam generat quæstionem, qui reus de multis vnam legitur placuisse per fraudem: quare placuerit sic, vel quis sit iste, sequenti per deum plenius sermone pandemus.

De eodem,

Sermo CXXVI.

Quam sic commodum, quàm lucrosam debitorum nodos soluere, cautionum vincla laxare, præsentis villici nos edocet & informat exemplum: qui dum chirographorū cumulos pio moderatur assensu, non modo enasit certissimas discussionis angustias, sed etiam discussoris laudem mansuetam sæculis conquisiuit. Et nos fratres, quod de præsentis le-

Timo. 5.

Psa. 54.

ctione vobis fecit promissio me debere, auditu piissimo temperate: ne me, vosque simul oneret seuera discussio, quos intelligentia poterit benigne releuare. Vnde quæ superius lectionis iam sequamur: & consilium villicus quod inuenerit audiamus. *Ait, inquit, intra se, Quid faciam, quia dominus meus auferet à me villicationem? fodere non valeo: mendicare erubescio: scio quid faciam. Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat primo, Quantum debes domino meo? At ille dixit, Centum cados olei. Dixitque illi, Accipe cautionem tuam & sede cito, scribe: quin quingenta. Deinde dixit aliq, Tu vero quantum debes? Qui ait, Centum cores tritici. Et ait illi, Accipe literas tuas, & scribe octoginta. Et laudauit dominus villicum iniquitatis, quod prudenter fecisset. Vel nunc liquet in euangelicis lectionibus obscuratas mytheris diuinis, sapernis velatas sensibus cõtineri, quamplurimas quæstiones: nec facile humano intellectui subiacere, quod ore Christi de celestibus profertur arcanis. Et laudauit, inquit, dominus villicum iniquitatis, quod prudenter fecisset. Rogo quid hoc loco mundanus capit animus? quid hic communis capit & recipit auditus? vbi inter villicum & dominicos debitores versuæ fraudis laudatur inuentio: vbi debitoris honestas tollitur, aufertur pudor, violatur innocentia, verecundia tota sepelitur: vbi villicus reddendæ rationis tempore plus ardet in fraude, quam tempore villicationis anhelauit in luxu: in atticulo discussionis ipsam dominicum plus in dispendium fecit, quam diebus suæ fudit & disperdidit actionis: & qui autè substantiam vacuauerat dissipando, vacuando chirographa quod remanserat plus euerit: nec curat vnde possit sarcire quod deerat, sed quod remansit quemadmodum minorare possit excogitat. Dicebat debitori, Quantum debes domino meo? Non dicebat quantum debes mihi. Conueniebat conscientiam, testabatur debitoris animum: sic dicendo, Et quid est quod siue respectu domini debitor ad tantam fraudem villico conspirauerat? *Quantum debes domino meo? Et ait ille, Centum cados olei. Accipe cautionem tuam, & scribe quingenta.* Ad tantam fraudem villicus conspirabat, & agebat vt totam fidem perderet, dum mediat cautionem. *Quantum debes domino meo?* Sciebant ambo quia præsens erat vbique, & semper superius creditor: nec poterat fraude præueniri, sed neq. in oculis dominicis desinit, semel ceperit qui furari. Erro tamè sic humani moris, vt debitor quærat compendia fraudulenta, & villi-*

Luc. 16.

cus sibi consulas sic furando, Dominus iterum quare probat fraudem? furta collaudat? prædicat falsitatem? Quod est nequitia, prudentiã dicit: & hoc pium indicat, quod multis pessimum falsitatis præstat exemplum? Sapiat ita carnalibus sensibus, spiritualibus quod est diuini luminis iam luceat. Iterata est parabola per villicum, quæ fuerat iuniorem prælibata per filium. Villicus iniquitatis à mammona iniquo gentium populus nũcipatur. Facite vobis, inquit, amicos de mammona iniquitatis, qui relicto creatore totum se mammonæ tradiderat seruituti. Quisquis est ab huius mammonæ captiuitate liber, & pecunie iam crudeli pondere non grauatur, consistat in specula cælesti, & inde despectet mammonam, mundo, & mundanis tyrânico furore dominantem. Imperat gentibus, iubet regnis, bella mādatur, comparat bellatores, sanguinem vendit, agit mortes, prodit patrias, vrbes destruit, subdit populos, arces vrget, vexat ciues, foro præsidet, ius delet, fas nefasque confundit, & ad mortes vsque tendendo: si dem tentat, violat veritatem, famam carpit, honestatem dissipat, soluit affectus, innocentiam tollit, pietatem sepelit, necessitudinem scindit, amicitiam subruit. Et quid plura? Hoc est mammona, dominus iniquitatis, qui inique humanis & corporibus dominatur & mentibus. Huius ergo mammonæ villicus, hec est gentilis populus, dissipatè taliter substantiæ reus à domino per euangelium conuenitur, vt reddat rationem villicationis suæ, id est naturalis bovi. Cui tunc dicitur, *Item non poteris villicare.* Quando ei finis sæculi nunciatur. Credit denique iuxta apostolum, figurè præterite mundi, transire tempora villicationis humane: & intra se, in se reuersus, quid facere deberet interrogat. *Ait, inquit, intra se, Quid faciam?* In gemuit cor, doluit mens, respōdit fides, credulitas dedidit consilium salutare, vt villicus ad vetum dominum iam rediret: & erogando mammonam, seruum dominum suæ victor subderet seruituti vt fieret salutis occasio, quod perditionis exiterat instrumentam. Pēgit ergo villicus gentilis quondam, iam Christianus, ad primum debitorem domini sui. Quem? Iudæum interrogat debitorem: quid, quantumque iurrogat, quasi nesciat modum debiti: postior cautionis nouerat iam per euangelium, sed interrogando cõfessionem taliter requirebat: de iure & qualitate, & quantitate debiti cõfiteretur, dicens: *Centum cados olei.* Quare non argenti, vel auri pondus?

Luc. 16.

1. Cor. 7

332 D. PETRI CHRYSOLOGI
 quare non centum decem, aut nonaginta, sed centum? Ut & de debito, & de numero cæleste luceat sacramentum. Debebat Iudæus oleum, quod chirographo legis ad vnguendos reges, prophetas, & sacerdotes, Christiani chrisimatis acceperat in figurâ, donec ad ipsum regum & prophetarum, & sacerdotum principem perveniret, cui tota reddenda & infundenda erat centenaria chrisimatis plenitudo. Sed quia contra cautionis fidem debitor, ne debitum redderet, occidit impius creditorem: legalis ipsa cautio pervenit ad gætes, hoc est lex: ut Iudæus conuictus per gentilem, quia debitum conuerit in crimen, poenitentia soluat vltimam. Vides ergo quia villicus non fraudem, sed poenitentiam suadet: sollicitus ad acquirendam misericordiam, non impellit ad falsum, cum dicit: *Accipe cautionem tuam: sode cito, & scribe quinquagesimo.* Quinquagesimum numerum ad misericordiam pertinet: David pandit, cum psalmum quinquagesimum canat, clamans: *Miserere mei deus secundam magnam misericordiam tuam.*

Psa. 50. Quinquagesimus numerus pertinet ad misericordiam, dum *Lam. 2. 5* quinquagesimum annum, qui est in bibeus, lex debitorum omnium, omnium contractuum delere, & soluere ligamenta perscribit. Villicus ergo agit iste ut per misericordiam Christi idoneus sit Iudæus, qui per cautionem legis insolubilibus confusus debitis tenebatur. Debet Iudæus oleum, qui iuxta *Rom. 11* Apostolum feracis in se oliuæ pinguedinem incredulitatis sterilitate siccauerat. Vnde & euangelicæ fidei calore iam tota redit in ramos, Christiano totam reuiuiscit in gratiam. *Deinde alij dicebat: Tu vero quantum debes? Qui ait: Centum coros tritici.* Posteaquam granum tritici, quod est Christus, factus est in terra nostræ carnis, & ad vbertatem supernam per dominicam fecundatum est sepulturam, factum est ut homo centesimum fructum suo iam debeat auctori: Nisi, inquit, granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Vides ergo villicus factus prouidet, cum dicit, *Accipe cautionem tuam, & scribe octoginta.* Quia sicut quinquagesimus misericordiam confert, ita octogimus totam fidem præfiguratur & gratiam. Hic est numerus, in quo decalogum legis esse, & octo adem gratiæ satis gnarus legis, satis studiosus euangelij lector intelligit. Itaque villicus cum dicit, *scribe octoginta, id agit, ut per gratiam soluat, quod reddere non poterat per naturam. Hæc ergo iste villicus meruit lau-*

Psa. 50.

Lam. 2. 5

Rom. 11

Iam. 12

dem domini sui, qui in chirographis non fraudem molitus est, sed salutem: quod autem dixit, *prudenciores sunt filij seculi in generatione sua, quam filij lucis.* Ita intelligendum est, quia qui erant filij seculi quondam, id est gætiles, nunc electi sunt dei: & qui erant filij dei, hoc est Iudæi, nunc in filiis seculi sunt relictii. *In generatione sua.* Qua renati sunt, non quæ nati sunt. Scribantur hæc, inquit, in generatione altera. Altera hæc est generatio quæ renatum dominum. Deus autem scientiæ & illuminationis illuminet corda vestra, & totam scientiæ suæ plenitudinem in vestrae mentis infundat arcana.

Psa. 104.

Psa. 23.

De decollatione dñi Iohannis Baptistæ.

Sermo CXXVII.

Qui falso dñi Chrysostomi titulo editus est.

Hodie nobis Iohannis virtus, Herodis fetitas dum referatur, concussa sunt viscera, corda tremuerunt, caligauit visus, intellectus habuit, aufugit auditus: Aut quid constat in sensibus humanis, quando perdidit virtutum magnitudinem criminum magnitudo. *Herodes, inquit tenuit Iohannem & alligauit eum, & posuit in carcere.* Iohannes virtutum schola, magisterium vitæ, sanctitatis forma, norma iustitiæ, virginitatis speculum, pudicitia titulus, castitatis exemplum, poenitentia via, peccatorum venia, fidei disciplina, Iohannes maior homine, par angelis, legis summa, euangelij sanctio, apostolorum vox, silentium prophetarum, lucerna mundi, præco indicis, præcursor Christi, metator domini, dei testis, totius medius Trinitatis, datur incestui, traditur adulteræ, addicitur saltatrici. Merito ergo concussa sunt viscera, corda tremuerunt. At Herodes ipse est qui prophanauit templum, sacerdotium sustulit, confundit ordinem, temeravit regnum, corrupit quicquid erat religionis: quod vitæ, quod legis, quod morû, quod fidei, quod disciplinæ, perdidit & confundit. Herodes sicarius in ciues, in nobiles latro, populator in socios, in domesticos prædo, interemptor plebis, occisor filiorum, homicida in extraneos, in proprios parricida, inebrians cruore terram, in siti sanguinis permanebat. Hinc est quod Iohannis sanguinem pium ingenti poculo crudelitatis absorbit, sed ipsa læstio iam loquatur. *Herodes, inquit tenuit Iohannem, & alligauit eum, & posuit in carcere.* Herodes, tu adulterium facis, & in

Mat. 14

carcerem vadit Ioannes? Sic iudicis sedens in loco iudicis reus, in loco vindicis innocentie persecutor? Rogo vbi terum facies? vbi fama? vbi pudor? vbi existimatio publici cognitoris? certe vbi deus? vbi homo? vbi fas? vbi lex? vbi ipsius iura natura? Simul omnia sunt Herodes te agente, te iudicante, te iubente confusa. *Tenuit, inquit, Ioannem, & alligauit eum, & posuit in carcere.* Herodes, te causa petit, te arguunt vincula, te carcer accusat, te diuulgat producta in publicum Ioannis iniuria: causam custodire qui requirit, inuenit in te quod puniat, & in Ioanne quod doleat. Ioanes orbi notus, fama virtutis cognitus, celebratissimus sanctitate, dum trahit ad se suæ inquisitores iniuriæ, facit vt tuus cunctis innorescat in castus: agit vt te habeat confusio publica, quem corrigere nõ potuit secreta correctio. Herodem Ioannes monitis, non accusatione pulsabat: corrigere voluit, non perire: sed Herodes facibus libidinis ardens perire maluit, quam redire, & vxorẽ fratris illicite possidere. Captiuus criminum, innocentie inimicis, odiosa sit semper libertas, virtus contraria vitiosis, sacrilegis exosa sanctitas, inimica castitas impudicis, corruptis integritas poena, luxuriosis aduersa frugalitas, crudelibus misericordia, pietas impiis, iniustus iusticia non ferenda: probat hoc Euangelista cum dicit, *Dicebat enim illi Ioannes non licet tibi habere vxorem Philippi fratris tui.* Ecce vnde Ioannes offendit, ecce vnde Herodes furit: malos qui monet offendit, incurrit odium qui arguit criminolos. Dicebat Ioanes quod erat legis, quod iustitiæ, quod salutis: certe quod erat nõ odij, sed amoris: ecce qualem consecutus est ab impio pro pietate mercedem. *Volens, inquit, occidere eum, timuit populum.* Facile deuiat à iustitia, qui in causis non deum, sed hominem perit mescit. Hic timor peccandi facultatẽ differre potest, auferte non potest voluntatem: vnde etiam quos suspendit à crimine, audiores reddit ad erimen, & æstuat animo quousque perficiat quod cogitat malum. Solus est dei timor, qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam seruat, perpetem tribuit facultatem. Sed audiamus ipsam Ioannis beatissimi passionem. *Dixit, inquit, natalis Herodis saltauit Herodiadis filia in medio trichinio, & placuit Herodi: vnde iurando pollicitus est dare ei quodcumque postulasset ab eo. At illa pramonita à matre sua, da mihi, inquit, hic in disco caput Ioannis Baptistæ. Hæc est mulieris antiqua malitia, quæ Adam eiecit de paradisi deliciis*

Gen. 3.

hæc caelestes homines fecit esse terrenos: hæc humanum genus misit in infernum, hæc vitam abstulit mundo propter vnius arboris pomum: hoc malum quod homines ducit ad mortem: hoc malum fugit Elias propheta: & cuius lingua *1. Re. 19* clavis facta est cæli tanquam reus fugit à facie mulieris. hæc inuenit verum laborem & pressuram, quæ nunc occidit Ioannem Baptistam, deiicit pueritiam, perdit iuueniutem, illicit & inquietat emortuam senectutem. *Pramonita à matre sua, da mihi, inquit, in disco caput Ioannis Baptistæ.* De matris peccato dans rogitum noua belua, contempta corporis præda, caput ipsum truncatura peruadit. *Et contristatus est Rex, propter iurandum tamen, & propter discumbentes iussit dari: misitque, decolari Ioannem, & allatum est caput eius in disco, & datum est puellæ, & puella dedit matri suæ.* Audistis fratres, quanta sit nata de voluptate crudelitas, de libidine impietas. *Et allatum est caput eius in disco.* In arenam vertitur domus, mensa migrat in caueam: siunt de prorsibus spectatores, furore mutatur conuiuium: sit cibus cædes, vinum transit in sanguinem, sinis apponitur natali: in ortu exhibetur occasus, conuiuium in homicidium commutatur, organa tragœdiam personant secularum, intrat bestia, non puella querit amputare, non saltare: discurret fera, non foemina spargit iubas per ceruicem, non capillos: membra dilatat anfractibus seruitutis creticit augmentis. sit gradus crudelitate, non corpore: & singularis fera vsque dum capiat prædam, sicmit ore, dentibus frendit, ferrum suscipit, sed producit. Verum ne quis existimet declamare nos velle de talibus, nos non declamare volumus, sed eluminate festiuitatum gaudia sint cauta vestrarum, nataliumque vestrorum solennitas teneat in exultatione mensuram, epulis nostris inter sit Christus, in facie prandeatur auctoris, honestate conuiuij natura ipsa quæ vos producit honoretur, læticia mensæ vestræ peringat ad pauperes, familia vestra innocentie tripudiet disciplina: luxus abscillat, fugeur effusio, salatricum pestis, lenocinia cantorum, voluptatum fomenta, ventris onera, naufragia mentium, cum Herodiadis conuiuiis abscondantur: vt præsens gaudium vestrum ad lætitiã perueniat sempiternam. Hodie fratres sermonem tulimus, non in Herodem tantum, sed etiam in Herodiadem: quia satis auditor intelligit, quanta sit felicitas martyris, quando miseriam persecutoris audierit: scite tamen nos cõ-

uenit, quia & Ioannes de morte sua natus est, & de natali suo mortuus est Herodes.

In diuum Apollinarem episcopum & martyrem.

Sermo. CXXVIII.

BEatus Apollinaris primo sacerdotio solus hanc ecclesiam Rauennatem vernaculo atque inclyto martyrij honore decorauit. Merito Apollinaris, quia iuxta mandatum dei sui hic perdidit animam suam, ut eam inueniret in vitam sempiternam. Beatus qui ita cursum consummauit, fidem seruaui, ut vere primus a credentibus suo reperiretur in loco. Nec eum quisquam confessoris vocabulo minorem credat esse, quam martyrem, quem dei nutu quotidianum, & multiplicem reuersum conspicit ad agonem. Audi Paulum dicentem, Quotidie morior. Semel mori parum est eum, qui potest regi suo gloriosam saepe de hostibus referre victoriam. Non tam mors quam fides & deuotio martyrem facit: & sicut virtutis est in acie, in conspectu, pro re amore succumbere, ita perfecta virtutis est diu agere & consummare certamina. Non ideo persecutus est martyrem: quia non intulit mortem, sed probauit martyrem, quia non elicit fidem, iniecit tela quae potuit, & omnia armorum suorum genera callidus exegit inimicus: nec tamen fortissimi doctoris mouere mentem potuit, aut temerare constantiam. Summum est fratres pro domino praesentem vitam si necesse sit contemnere, sed gloriosum est etiam cum vita mundum suo temnere & concubare cum principe. Festinabat Christus ad martyrem, martyr suum festinabat ad regem. Bene diximus festinabat, iuxta illud prophetae, Exurge in occursum mihi, & vide. Sed ut propugnatorem suum sibi ecclesia sancta teneret, Christo vehementer occurrit, ut uicenti iustitiae reseruaret coronam, & sibi belli tempore praehatoris sui praesentiam condonaret. Fundebat saepe confessor sanguinem suum, suisque uulneribus fide mentis suae testabatur auctorem. Caelum suscipiens carnem despiciebat & terram. Vicit tamen, tenuit, & a suo desiderio retardari martyrem tenera adhuc ecclesia impetrauit infantia. Infantiam dico fratres, quae totum semper obtinet, quae plus lachrymis, quam uirium ratione contredit. Neque enim tantum uultus & sudor fortium, quantum possunt lachrymae paruulorum, quia ibi corpora, hic corda franguntur: ibi mentis iudicia vix mouentur, hic tota pietas inclinata

martyris

I. Co. 15

rege

X

Psal. 18

Supplicium

clinata descendit. Et quid plura fratres? Egit, egit ecclesia sancta mater, ut nusquam a suo separaretur antilite. Ecce uiuit, ecce ut bonus pastor suo medius assistit in grege: nec in qua separatur spiritu, qui corpore praecessit ad tempus, praecessit dico habitu: ceterum ipsa inter nos corporis sui habitatione quiescit. Exinctus est diabolus, persecutor occubuit: ecce regnat & uiuit, qui pro rege suo desiderauit occidi, qui uiuit & regnat cum patre in unitate spiritus sancti deus, per omnia saeculorum saecula.

In diuum Cyprianum martyrem.

Sermo CXXIX.

QUoniam hodie deo in natali sancti Cypriani martyris conuenimus, in quo miro certamine de diabolo triumphauit: & quia nobis virtutum suarum gloriosum reliquit exemplum: ideo exultare nos conuenit & letari. Natalem ergo sanctorum cum auditis charissimi, nolite putare illum dici, quo nascuntur in terram de carne, sed de terra in caelum, de labore ad requiem, de tentationibus ad quietem, de cruciatibus ad delicias, non fluxas, sed fortes & stabiles & aeternas: de mundanis nisibus ad coronam & gloriam. Tales natales digne martyrum celebrantur. Cum ergo huiusmodi festiuitas agitur, noli aestimare charissime, quod in solis prandiis & profusioribus epulis natales martyrum celebrentur: sed imitandum tibi proponitur quod in memoria martyris celebras. Aspice ergo charissime alacritatem populi circumstantis. In hac enim die aliquando turba altitit impiorum, cum sanctus Cyprianus iussu tyranni feriretur: turbae erant malorum expectantium chori, nunc multitudo fidelium ad collatandum deuota confixit: tunc turba saeuientium, nunc exultantium, nunc desperatorum, nunc sperantium. Idcirco ergo natales martyrum annua letitia celebrantur, ut quod semel actum est, per omne aenum in memoria maneat deuotorum. Gesta res est charissime, ne te dices ignorare, celebrantur annua, ne dicas, oblitus sum. Ad haec ergo imitanda vos amate charissimi, hanc magnanimitatis gratiam concupiscite: hoc petite dari uobis, quod ille meruit adipisci. Omnes enim caelestia cupientes terrenorum honorum laqueis irretiti non possunt, quia conuersationem suam in caelestibus statuerunt. Sicut ait sanctus Apostolus, Nostra autem conuersatio in caelis. Dirigatur ergo cordis nostri desiderium ad ha-

Phil. 3.

bitationem caelestem, ubi quum dispersus fuerit pauperibus thesaurus vester, illic erit & cor vestrum. Thesaurus autem honorum omnium Christus est, qui vos cum Patre & Filio & Spiritu sancto donis caelestibus, & nunc, & in aeternum cumulare & replere dignetur.

In consecratione episcopi.

Sermo CXXX.

- Isa. 52.* Sicut magnae promissionis longa expectatio accendit animum, mentem fatigat, ita sensus omnes, & interna ipse viscerum suscitatur optatus promissionis effectus. Hinc est quod hodie, sicut dixit Isaias, Ecclesia mater sancta festiva, tota gaudens & compta processit, induit se tunicam iucunditatis lae: & sicut sponsa imposuit sibi mitram, ac vario se composuit & decoravit ornato. ut caelum stellis fulget luminibus, & terra vernat floribus suis: & ut hortus producit germina sua, ita produxit laetitiam in conspectu omnium filiorum suorum. Quia iuxta pollicitationem David, Hodie pro patre natus est ei filius, qui cum non pondere inclinet, non auctoritate detertetur, non commotione sollicitetur, non asperitate conturbetur, sed fidei sustentet obsequio: cura peragili faciat persecutam, sollicitudo labore necessaria procoret, familiarum blanda institutione componat, hospitibus occurrat, parentibus seruiat, regibus obtemperet, potestatibus collaboret, det senibus reuerentiam, pueris gratiam, fratribus amorem, parvulis impendat affectum, liberam per Christum cunctis exhibeat seruitutem. David dixit, Audi filia, & vide. Ego dicam, Audi mater & vide, pro patribus tuis nati sunt tibi filij. Sicut prudentia senes, gravitate patres, charitate filij, virtute iuvenes, dulcedine soboles, innocentia infantes, malitia parvuli, quae mundi sunt nescientes: totam regni dei praesentiam possidentes: attestante domino, cum dicit, Sinite parvulos venire ad me, talium est enim regnum caelorum. Tales generat perpetuae virginitatis copula, tales generat caelestis vitae coniunctio, sexus nescia, conceptus conscia, gnara parvus, corruptionis ignara, pudore integra, integritate clausa, casta pignoris, secunditate diffusa. Haec tam pia mater dum vnus germinis sui hodie natalitia festa celebrat, sinus aperit, extendit amplexus, emittit vocem, divinis cantat in canticis, ut omnes aduocet, omnes capiat, omnes ad congaudentium sibi gremio charitatis includat. Adest ipsa etiam mater Christiani perennis, & fidelis imperij, quae dum fide, opere

miseritiae, sanctitate in honore Trinitatis beatam sectatur & imitatur Ecclesiam, procreare, amplecti, possidere, augere meruit Trinitatem. Sic remunerat Trinitas in sui amore & ardore feruentes: ista meruit ut daret sibi honorem, gauderet quod sibi fecit ei de gratia religionem consimilem. Ista meruit ut genitricis dignitas per genitricem redundaret in posteros. Orate fratres, ut Christiani principes, quia pia deuotione dignantur nostris occurrere gaudiis, nostris solennitatibus interesse, ipsos quoque pari gratia omnium sacerdotum longo in tempore obsecratio deuota commendet.

In illud Ioannis, Si quis sermonem meum seruaerit, &c.

Sermo CXXXI.

Saepe diximus, quod deus corporeis oculis non videtur, quod diuinitas non clauditur mente carnali, quod humana ratio non capit conditorem: sed deum sola fides attingit, credulitas sentit tota: nec quantum est, sed quia est, hominis quantumcumque est inmetur aspectus. Denique *Exo. 33.* Moyses, qui de seruo in amicum, de homine promouetur in deum, dei faciem quaerit, sed non inuenit: petit, sed non accipit: & ut posteriora tantum dei videat admonetur: quatenus homo deum quaerat sequi, non praecedere: neque ante deum quae sint quaerere praesumat, sed quod post deum sint omnia adorator agnoscat. Crebro deus hominibus formam hominis demonstrat, & magnitudinem suam tantam breuem nostri corporis colligit in figuram, ut praesentiam diuinam possit infirmus noster oculus intueri, angustus noster recipere possit aspectus. Sic ad Abraham deus venit in hominis forma, succedit hospitis in figura, & lasciuia in mortem accipit pedibus suis aquam, sed & inuitatus ad mensam vituli & panis appositione saturatur: & ita se totus humano credit & committit obsequio, ut ipso tactu, visu, verum hominem videatur explere: & hoc eo tempore, quo verus deus sterilitati extremae senis desperatae patefactis visceribus in partum sobolem largiturus aduenit. Sic Iacob vianti conuiator occurrit: & ita se humano collegio socium praebet, ut prouocanti homini deus totus in luctam inferatur: & tunc videbatur neruis aut lacertis vincere, quando victor caelestia dat dona, munera dat diuina. Sic Isaias deum regali habitu sedete commouit, ut agnosceret nisi a deo rege regatur reges, ipsos cum

Gen. 18
Isai. 6

Dan. 7. sunt homines, nihil regere posse rectores. Sic Daniel denno patrem, crine niuco, senectute reuerenda, antiquitate terribilem, septem angelis, ignitum fede, ad iudicandum residere conspiciat. Sic ipsum filium dei in hominis filio venientem cum caeli nubibus intuetur, vt ignotum ante tantis perfidis Christum, fidelibus notum semper fuisse cognoscat. Si toties deus ab hominibus in figura hominis videretur: quid est quod Iudaeus modo hominem videns Christum sic exasperatur? nisi forte figura, honor, veritas, putatur iniuria. Retulit Euangelista hodie Christum dixisse, *Si quis sermonem meum seruauerit, non videbit mortem in aeternum.* Ad quod verbum responderunt Iudaei, *Nunc cogouimus quia demonium habes: Abraham pater noster mortuus est & propheta: & tu dicis, Si quis sermonem meum seruauerit, non gustabit mortem in aeternum. Numquid tu maior es patre nostro Abraham? Quem teipsum facis?* Omnes perfidia qualiter exceperit. O qualiter oculos claudit liuor, quantum iudicium cordis nequitia prauiudicata confundit: o quam dure amputat obstinatio rationem: sensus humanus peruersus audire non potest, quod semel statuit odisse, malis bonitas exosa, iustitia iniustis inimica. Hinc est quod homines mendaces cognoscere nequeunt veritatem, iudaei animus inueniente, verum non potest inter nuncia falsitatum. Quod vult, non quod est, audit semper, qui decreuit errare. Dixerat Christus, *Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in aeternum.* Iudaeus non discutit audita, interpretari sibi dicta non querit: quod ipse impossibile aestimat, exigit vt ille asstuat qui promittit: sed mox de conceptu mentis blasphemiam parturit, ferit iniurias, maledicta diffundit, & auctoritatem dicentis ita contumeliis vacuare nititur: vt & aeterna dare posse mortalibus non credatur, qui sic humanis videtur subiacere. *Nunc scimus quoniam demonium habes.* Dæmon mali auctor mala promittit, non bona: occidere, non viuificare consuevit: nec vult aeternos esse homines, quos nec temporales esse permittit. Ergo non est dæmon, sed deus est Christus, qui redonat quam donauerat vitam: & verbo suo aeternos facit homines, quos diabolus, persuasione sua fecerat temporales. *Abraham, inquit, mortuus est & propheta: & tu dicis, Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in aeternum.* Audiat fidelis, vt fide reuelante cognoscat, quod infidelis nescit audire: quod videre non potest, qui semet incredulitatis demerisit

Ioan. 10

obscuro: dixit Christus, *Mortem non videbit.* Obstinatio tua Iudaei merito dicere falsitatem querit. Abraham & prophetae verbum audientes tenaciter seruauerunt, sed tamen mortui sunt, sed non in aeternum. Ergo eam dicit, *Mortem non videbit.* Et addidit, *In aeternum.* Resurrectionem promittit, non temporaliter negat esse morituros. Iudaei quos mors in praesenti saeculo faciebat non esse, hoc resurrectio perpetuos resicit in futurum. Audi apertius hoc dicentem, *Ioan. 11.* Omnis qui crediderit, non morietur in aeternum, sed transibit de morte ad vitam. *Et 5* Quomodo non moritur? Quia de morte transit ad vitam. Moritur ergo, moritur omnis qui nascitur de conditione mortali, sed viuit, & in aeternum viuit omnis qui renascitur de generatione vitali. Sed dico, qui potuit auferre mortem: quare hominem voluit transire per mortem? maior enim medicus, qui anticipat morbos, quam qui morbis ingerit seram, & non sine dolore medicinam. Iudaei fecisset & hoc medicus Christus, si medico aegrotus non fuisset ingratus. Ille & vitam dedit, & homini mortem venire praedixit: sed ille qui aduersa non senserat, prospera seruare nesciuit. Bona quam sint bona, seire, nisi malorum cognitione non possumus. Ergo magnificabitur Christus, qui & ante inhabitam vitam dedit, & perditam modo reddidit: & homo plus gnarus vitae erit sibi cautiore, erit plus gratus auctori. *Nunquid maior es, inquit, patre nostro Abraham?* Plane maior & tanto maior, quantum seruo dominus, quantum deus homine, quantum factura factor, quantum viuificans mortuo, quantum suscitando suscitato. *Respondit Iesus, Abraham exultauit vt videret diem meum, vidit, & gauisus est.* Ille vt ostenderet viuere Abraham, dixit illum vidisse diem suum, id est, diem quo mundo natus est Christus. Dierum conditor non tenetur die, temporis auctor tempora nescit: sed Christus propter hominem homo natus, & diem suscipit & tempus. *Abraham exultauit vt videret diem meum.* Si Moyses & Elias in monte occurrunt, vt promissum conspicerent Christum: quomodo nec Abraham occurrit ad partum virginis, vt promissam benedictionem in gentibus, id est, in semine suo, patientissimus expectator intenderet? *Amen amen dico, inquit, vobis, quia ante Abraham ego sum.* Si omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil: & hic est cui pater dixit, *Faciamus hominem ad imaginem & Gen. 1.*

Ioan. 11. Et 5

*Supra dicitur
Iesus dixit
Ioan. 11. Et 5
Iesus dixit
Ioan. 11. Et 5
Iesus dixit
Ioan. 11. Et 5*

similitudinem nostram: quomodo Abraham non vidit? Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Angelus & deus, vt diuersa est substantia, sic imago. Ergo nõ nisi ad filium loquitur pater, cum dicit, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, quibus est imago eadem, eademque substantia. Tulerunt lapides vt mitterent in illum. Et ædificantes turrem vt altius eaderent ipsi sibi lapides prouiderunt, & isti lapides non vt deum occiderent: sed se vnde occiderent, miserabiles attulerunt. Iesus abscondit se. Non timens, sed ignosceas. Deus peccatorem cum fugit, parcat: Deus rebellem non vult perdere, cum declinat.

De veritate fidelium. Sermo CXXXII.

indigna

sentibus

Si perfecta omnia, si robusta, si nullius indigna gigneret & profertur natura, profecto aboleretur pietas, ingenium deficeret, ars periret, aurum obscuraretur in terra, gemma occultaretur in lapide: vtraque tamen inuenit, purgat, distinguit, elimat opifex disciplina: & ars eadem vsque ad mueru- la preciosa speciem, gratiamque perducit: & quod terra natura largo de fonte producit, aut asperatur sensibus, aut agresti luxuria dominante syluescit, nisi illud ad cultu suum solers agricolæ reuocet industria: & ne longius euagemur, vno & vernaculo ea in quibus nitimur asseramus exemplo. In cunabulis iam natus homo in homine est, sed latet: est corpus, & non est: membra videntur, & non sunt: viuunt quæ non videntur sensu, inclinatur pietas, defudat industria, ars laborat: & vt plenius dicam, quot membra hominis, tot magisteria vt hominem perficiant, elaborant. Et quid plura? cuncta quæ natura generat vel producit, pietas nutrit, industria excolit, ars decorat. Et quid mirum fratres, si deus qui pati propter hominem voluit, vt hominis honoraret industriam, in rebus presentibus infirmati voluit & naturam. Hinc est quod sensus in litera latet, occultatur diuinum in humano sermone mysterium: vt quæ credentibus adhuc futura iam parent, perfidis & non credentibus absententur, ac sic infidelium poena fidelium redundet ad gloriam. Non enim parui est cruciatus visa non cernere, audita nescire, salutifera velut noxia declinare, virtutes quasi vitia sic cauere: dicente ipso domino, In parabolis loquor, vt videntes non videant, & audientes non audiant. *Mat. 13.* Et ad fideles, Vobis autem datum est nosse mysterium dei.

Mat. 4.

Luc. 8.

Mat. 13.

Nulli ergo fratres, simplicitate sua aut communis, aut vilis sermo Euangelicus habeatur, præsertim cum ipsa præmia Euangelicæ lectionis nihil bene petentibus, & pie cupientibus prædixerit denegandum, dicendo, *Quia si duo ex vobis conuerterint super terram, de omni re quæcumque petierint, fiet illis à patre meo.* Audistis quantum possit, & præualeat sanctæ petitionis assensus: non dixit illud aut illud, sed totum se promittit quicquid vnitas postulationis concupierit præstaturum: cum dicit, *De omni re quæcumque petierint, fiet illi.* Salua tamen ea cautela & reuerentia, vt à Deo quæ Deo digna sunt postulentur: qui enim mala à Deo postulat, Deum mali iudicat & sentit auctorem: & quia vitia & indigna precatur, præstantis potestatem & potentiam degenerat peccator ignorat. Non ergo impia, sed pia: non terrena, sed cælestia: non illecebris, sed virtuti congrua: non digna odii, sed apta concordie, à tali semper exoranda sunt largitore. Vbi sunt qui præsumunt Ecclesiæ conuentum posse contemni, & solitarias preces venerandæ congregationi autumant anteferris: si duobus vel tribus simul positis medium se futurum, & omnia se promittit quæ postulatus fuerit præstatorum? *Qui nil negat tam paucis, quid in consiliis & congregatione sanctorum poscentibus denegabit?* Sic credens propheta hoc adeptum se gloriatur, cum dicit, *Confitebor tibi domine in toto corde meo, in consilio iustorum & congregatione.* Toto corde confiteatur, qui totum sibi in consilio sanctorum quod poposcerit audeat esse præstandum. Sed nonnulli sub specie fidei contemptus sui excusare nituntur ignauitiam, vt neglecto venerandi cœtus & congregationis ardore: illud se tempus orationi deputasse contingant, quod domesticis dederint & impenderint curis: & dum propriis desiderijs mancipantur, diuina contemnunt & despiciunt instituta. Illi sunt qui corpus Christi dissipant, membra disperguunt: nec ad decorem suum patiuntur formam dominici habitus peruenire: quam propheta cum vidisset in spiritu, sic canebat, *Speciosus forma præ filiis hominum.* Habent quidem singula membra proprium sui munus officij, quod tamen tunc implere poterunt, si connexa sibi & compaginata perfecti corporis perueniant ad decorem. Hoc ergo interest inter cõgregationis plenitudinem gloriosam, & separationis præsumptam de ignorantia, aut negligentia vanitatem: quod

navarra. vbi
hæc congregatio
vult.

Mat. 18

Mat. 18

Psa. 110

Psal. 44

in salute & honore integri corporis, species est vnitas membrorum: & in separatione viscerum est sorda lethalis & horrenda pernicies. Homo, quid aliud te docuit in tuo corpore, aut sic diuisa coniunctio, aut tam coniuncta diuisio, nisi vt ex multis vnus, & vnus in multis viveres? Est membrorum commercio salutari preciosus oculus, sed si perseuerat in corpore: alioqui vbi corpori defuerit sibi non aderit: debet illi membra omnia suae lucis obsequium: sed & ipse oculus sentit corpori se debere quod lux est, qui vtiq; cum omnibus membris ministratum membrorum prouideat, euulsus a corpore nec sibi videri. Quisquis ille est qui se putat esse aliquid, tali institutus ex eplo maneat in Ecclesia, vt sit aliquid: alioqui vbi defuerit illi, sibi esse mox desinit. Quod qui plenius nosse desiderat:

1. Co. 12. Apostoli de corpore Christi loquens perlegat instituta: quia nos illa percurrere sermonis breuitas amica non patitur. Lex est data non vni, sed omnibus: Christus non pro vno, nec ad vnum, sed ad omnes, & pro omnibus venit: vt redintegraret omnes in vnum, quod solum bonum, solum iucundum propheta futuri praecius, sic proclamat. Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Quia Deo non singularitas est accepta, sed vnitas. Spiritus sanctus Apostolis in vnum congregatis vbertate tota sui fontis illabitur: cuius vt simul discipuli optirentur aduentum dominica sunt praecipit communiti. Fratres amicitia diuina munita, perdit gratiae largitatem, charitatis fraudatur bonis, vnitatis illum benedictio non manebit, qui de se malefidus, & ex defectu suo stulte sibi sufficiens, sic praeter Ecclesiam vitam quaerit: quam in ipsa tantum esse propheta testatur, dicendo,

Psa. 133. Aclo. 2. non singularitas est accepta, sed vnitas. Spiritus sanctus Apostolis in vnum congregatis vbertate tota sui fontis illabitur: cuius vt simul discipuli optirentur aduentum dominica sunt praecipit communiti. Fratres amicitia diuina munita, perdit gratiae largitatem, charitatis fraudatur bonis, vnitatis illum benedictio non manebit, qui de se malefidus, & ex defectu suo stulte sibi sufficiens, sic praeter Ecclesiam vitam quaerit: quam in ipsa tantum esse propheta testatur, dicendo,

Acto. 1. Et hoc in vnum congregatis vbertate tota sui fontis illabitur: cuius vt simul discipuli optirentur aduentum dominica sunt praecipit communiti. Fratres amicitia diuina munita, perdit gratiae largitatem, charitatis fraudatur bonis, vnitatis illum benedictio non manebit, qui de se malefidus, & ex defectu suo stulte sibi sufficiens, sic praeter Ecclesiam vitam quaerit: quam in ipsa tantum esse propheta testatur, dicendo, Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum: quia illic mandauit dominus benedictionem & vitam vsque in saeculum.

In diuinam Andream Apostolam. Sermo CXXXIII.

Beatus Andreas merito natus hodie creditur, quando non ad presentem vitam materio est effusus ex vitro, sed conceptu fidei, martyrii partu, caelestem nascitur generatus ad gloriam. Quando non eam maternam conubula suscipere vagientem, sed superna triumphantem secreta receperunt, quando non in infimum lactis partum genitricis trahit ex peccatore, sed pro rege suo deuotissimus miles virtutis sanguine fudit. Vixit, quia mortem caelestis militiae bellator occidit.

Sequitur hic moriendo dominum xstiuus & anhelans, ac toto virtutis gradu dominicis incumbit haerere vestigiis, nec est curfus faciat dispari fratri, quem natura similem, vocatio socium, patem gratia ipsa perfecerat. Ad vnam vocem dominici sicut ille patrem, partiam, cesum reliquit: laboribus, opprobriis, itineribus, cotumeliis, vigiliis, Christi indefesse germani societate donauit. Solus est quod tempore dominice passionis fugit, sed neque hoc impar quia fugit: negare autem si aliqua putatur culpa, non est grauius fugere, quam negare: sed tacenda sunt alia: aquaui fratres ventis, quos sic disereuerat culpa. Et secutus vt deuotio petprobauit, quos metus improbauerat antecedens. Nam crucem quam refugerant, postea comitibus viribus ardentem inuadunt, vt vnde reatum sumperant, inde conscenderent caelum inde praemium sumerent, & coronam. Petrus inique crucem, arborem conscendit Andreas: vt qui Christo compari gestiebant, in semetipsis figuram, formamque ipsius exprimerent passionis: & redempti ligno cofumantur ad palmam. Sic Andreas noster & si cedit ordini, praemio tamen non cedit, & labori.

In diuinam Felicitatem martyrem. Sermo CXXXIII.

Quoniam varios martyrum, multiplicisve triumphos, quos persecutoris crudelitas toties illusa cumulauit, tempus nos dinumerare non patitur, ad illam tota nostri sermonis confugit oratio, quae meruit filios tot habere, quot dies mundus accepit. Vere mater luminum, fons dierum, quae septenario sorulso germinis sui toto orbe splendet. Beata quae non solum pro lege patitur, sed ipsius legis heptalimum meruit mater sancta generare: heptalimum fratres, qui non vnus & temporalis tabernaculi illustrat arcanum, sed Ecclesiam septemnam sacro illuminaret incenso. Foelix, quae meruit portare tot virtutum pignora, quot illa arca praceptorum volumina sacra gestauit: & vt illa verbo, ita haec doceret exemplo. Iam tunc eos fratres martyres genuit, quando eos partus sui septenario numero consecrauit, & mystico. Haec, huc sanctus Paulus veniat, qui adhuc parturit donec Christus formetur in homine. Ecce mulier iterum, atque iterum parturit, donec in virtutem mater in infirmitas, caro transceadat in spiritum, terra transferatur in caelum. Ardebat, anhelabat, vt eos vno die sacros martyres pareret, quos vix pat-

forte diuinit

et secuta sed

4

Exo. 25

Gal. 4.

quod

uulos per annorum curricula generabat. Ecce mulier, ecce mater, quam vita filiorum fecit anxiam, mors securam. Beata, cui in futura gloria tot altare candelabra, quot germina. Beata, quæ tot præmisit ad regnum: beator, quæ suum in saculo nil amisit. Discurrerat lætior inter confossa cadauera, quàm inter eunabula chara filiorum: quia internis oculis tot cernebat bravia, quot vulneta: quot tormenta, tot præmia: quot victimas, tot coronas. Et quid plura fratres? Non est, nõ est vera mater, quæ nescit filios sic amare.

In diuum Laurentium. Sermo CXXXV.

Hodiernus dies beatissimi martyris Laurentij corona illustratur: cuius egregij martyris merita nulla pars Romani orbis ignorat. Passus est in ipso capite gentium, id est, in ipsa urbe Romana. Ibi enim diaconus ministravit: & in ipso iuuentutis suæ flore decorem iuuentutis suæ sanguine purpurauit. Passio eius insignis est, multumque mirabilis: hanc breuiter domino adiuuante narrabo. Illo tunc Archidiacono beatus Sixtus erat Episcopus, cuius triumphus martyrij ante triduum fuit. Cum ergo sanctus Laurentius Episcopum suum Sixtum pergentem ad martyrium sequeretur, fide fulsus, tristis affectu, non quia ille patiebatur, sed quia ab illo ipse deserebatur. respexit venerabilis senex venerabilem iuuenem, & ait illi, Noli esse tristis fili, post triduum me sequeris. Tunc ille ebibita propheta, iam corde paratissimus, ex spiritu ebrius, certum sperauit futurum, quod prædixerat ille qui nouerat. Deinde apprehensus est adductus: & quoniam erat Archidiaconus, apud illum esse utique credebantur opes Ecclesie: quas desiderabat persecutor, non tam avarus, quàm furiosus. Oderat quem occidebat: sed amabat apud eum quod ille contemnebat. Erat autem sanctus Laurentius pauper opibus, diues moribus: non se negauit Ecclesie habere diuitias, sed ut eas ostenderet tridui dilationem petiit: deinde mandauit congregari agmina pauperum. Tunc deinde ipso die coronæ suæ præsentatus examini, tanquam demonstraturus quod ille querebat, demonstraui quod habebat. Tunc ait persecutor, Vbi sunt Ecclesie facultates? At ille manum extendens in pauperes, Hæc sunt, inquit, Ecclesie facultates. Verum dixit, sed amarum. Quid autem mirum, si veritas auxit odium? Ierisum se dolens crudelis tyrannus & avarus inimicus, qui forte mirriorem poenam cogitauerat, ferro interficere venerabilem

iuuenem, parari flammis præcepit. Plus ardebat, quàm urebat: urebat in carne, ardebat in corde. Supplicium eius tanto erat grauius, quanto interiorius. Tunc oblata est torrenda, & ut verius dicam, aslanda martyrio nobilis illa Laurentij craticula: strictus est ferro, sed ille craticulam supplicij, lectum quietis putabat: supplicium dixi, secundum animum punientis, non secundum conscientiam patientis. Nullum est enim supplicium damnati, vbi non est poena peccati. Itaque beatissimus martyr ostendens quæ quiete iaceret in illo ignito ferro, ait circumstantibus: Iam me versate, & si vna pars cocta est, vorate. Miramur patientiam, donum Dei miremur. Ibi fides non solum non arsit, sed & consolabatur ardentem. Quare fides consolabatur ardentem? Quia fidelem tenebat promittentem. Ut fides non deficeret, ut spes nõ auerteretur, ut charitas inter poenas igneas corporales plus accenderetur, Dei dona erant. Fratres mei, nemo arroget potentie suæ quod non dat nisi Deus. Merito Apostolus alloquens martyres, ut in epistola eius hodie cum legeretur, audistis, Vobis, inquit, donatum est pro Christo, non solum ut credatis in eum, sed etiam ut patiamini pro eo. Ergo martyrum merita velut Dei dona laudemus, amemus, oremus, subinferamus voluntatem nostram. Voluntas enim sequitur, non præuenit. Sed tamen non deest charitas, si non deest voluntas: ipsa enim ardens voluntas vocatur charitas. Quis est qui timeat volens? quis est qui amet nolens? ferueat oratio, & festum martyris celebretur: sed ut non sit inanis qui celebrat, imitemur.

In Adelphum Episcopum. Sermo CXXXVI.

Habet hoc Adelphi antistitis sanctus animus, & plena pietate dignatio, ut diues pauperis intrer hospitium, pauperis se ponat ad mensam, & humilibus se faciat esse cõmunem, quem diuitiæ, potestas, honor fecit & reddidit singularem. Inter maximas enim virtutes numeranda est ista voluntas, quæ contempto obsequij sui fastu despecta magnifica domus reuerentia, calcato etiam suæ fastigio potestatis, & abiecta opum suarum interna conscientia, vnde tumor maximus humanis semper dominatur in mentibus, ad vilissimas inopis se inclinavit angustias, ut suo pauperem contubernio sublimaret. Beatus plane iste animus, & ab omni morbo arrogantie remotus, qui ad hoc pauperis diuerso-

rium primus intrauit: vt ante humanitatis debitor, quam largitor existeret. Imitati deum euidenter iste gessit, qui ante humana in corpore suscepit obsequia, quam beneficia homini diuina concederet, quod pontificem dei summi presentem Adelphum fecisse obspicimus: qui cum sit verbo diues, scientia copiosus, magnus ingenio, loco primus, egei sensus, & mediocri eloquij nostri audientiam concupiscit: illius prophete instar, qui illius viduae victum esuriuit extremum, & parvulorum eius sua fame vexauit angustias, nouum differens sua petitione ministerium, vt petendo tribueret, esuriendo saturaret, & exhaustiōe deficientibus horreum diuina largitate cumlaret. Et nos silioli quod habuimus dedisse non poterit: quia & si nos factum conturbant ad tempus, releuat, & solatur exemplum. Cito ad verbū huius dei hominis exiguitas ingenij nostri, vt viduae illius pastus, caelesti proficiet incrementum, ac deinceps à repository cordis nostri non vitæ substantia deficiet, sed ipsa inopia abolebitur, & defectus. Felix vena, quæ suo ditatur irriguo, & fluente putei sui tora acquirit, atq; attrahit libertate. Ecce venit, & sublimes vestros animos caelestis imber infudit: toroq; impetu superni fluminis, quæ in vobis est, ciuitatem dei suo rigauit illapsu, vt terra nostra diuino rore madida cælestium vique fecundetur ad fructum. Apatite sensus, corda dilate, & gremium vestrae mentis extēdite: vt quicquid de caelestibus iste thesaurus vobis largiter effuderit, ad aeternam gloriam, & censum perpetem possidere possitis.

De predicatione diui Iohannis Baptiste.

Sermo CXXXVII.

Postquam legis vomere, & iugi cultu exinanita Iudæi celsipis est vberitas, beatus Iohannes genium conuolans ad desertum, senes eriminum spiritus igne succedens, infructuosas arbores excidens vltionis securi, complanans asperos superbiae colles, humilitatis conualles erigens exequando, & planitiem terræ totam (gramine perdit) aptans, nutritibus fluentis submitteus irrigua Iordanis, ac sic euangelico semini noualla diffusa praparat, fecunda componit. *Factum est, inquit, verbum domini super Iohannem Zacharia filium in deserto. Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Super Iohannem. Quare non ad Iohannem, sed super Iohannem? Quia quod delictum est, super omnes est. Factum est verbum domini super*

Luc. 3.

Iohan. 1

Iohannem. Quia Iohannes vox est, deus verbum. Factum est verbum domini super Iohannem. Deus super Iohannem, super seruum dominum, super vocem verbum. Sed dicis mihi, Quid, quod vox precedit verbum? Praecedit, sed non praecellit: antecedit ad sequentis obsequium, non ad propriae potestatis iudicium. Vox non est ipsa iudex, sed est nuncia iudicantis: verbum iudicat, vox praetorat, iubentem potestas respicit, non clamantem. Sed hoc fateatur, testetur, asserat vox ipsa, praeco ipse, qui clamat, Qui post me venit, inquit, fortior me est. Quare: quia in me terror est, in illo est lenientia. Venit in omnem regionem Iordanis. Venit ad Iordanem, quia Iudæicas fontes non poterat hydria iam leuare, sed flumen. Sicut scriptum est, Erant, inquit, hydrae lapideae secundum purificationem Iudæorum. Venit ad Iordanem. Vt poenitentes portare et aqua, non viuo. Venit in omnem regionem Iordanis, predicans baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum. Erat penes Iohannem venia, sed non sine poenitentia: erat remissio, sed luctibus comparata: erat cura vulneris cum dolore, erat baptismus quod culpam tolleret, conscientiam non deleret. Et quid plura? Per baptismum Iohannis purificabatur homo ad poenitentiam, non ostendebatur promouebatur ad gratiam. At veto Christi baptismus sic re-generat, sic immutat, sic hominem reddit ex vetere nouum, vt praeterita nesciat, non recorderetur antiqua, qui de terreno caelestis iam caelestia possidet, & diuina. Hinc est, quod redeuntium post luxuriam filio pater immortalitatis reddit stolam priam, annulum libertatis imponit, occidit vitulum saginatum, aquas poenitentiae, gratiae conuertit in vinum, vt conuiuium gratiae iam pocula mera satiant: quatenus conscientiae dolores, poenitentiae gemitus, peccatorum lameta, sobria dominici calicis aboleret ebrietas. Dicenti propheta, Et calix tuus inebrians, quam praeclearus est. Quantum enim terrena ebrietas est deformis, tantum praecleara & decora ebrietas est caelestis. Dicebat ergo ad turbas, quae exiebant, vt ab illo baptizarentur: Progenies viperarum, quis ostendit vobis fugere ab ira ventura? Facite ergo dignos fructus poenitentiae: Ne cooperitis dicere, patrum habitum Abraham: dico enim vobis, quod potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Iam enim securis ad radices arborum posita est. Omnis arbor non faciens fructum bonum, excidetur, et in ignem mittitur. Progenies viperarum. Exemplo corripit, comparatione notat, figura prodit, vt iam non mores solum, sed ipsam

Mat. 3.

Iohan. 2

Luc. 15.

Isa. 23.

naturam possit venenosi geminis immutare. *Progenies viperarum.* Quia quos deus creauerat homines: fecerat filios Abraham, malitia peperit, & conuertit in vipetas: & quos conditos caelestis dulcedine pietatis infuderat, hos impietas amara fecit lethales vomitus, serpentium virus effundere: & infando crudelitatis auspicio de morte patris concipi, matris de morte generari. *Progenies viperarum.* Soboles ingrata naturae, cuius ortus est genitoris exitium, cuius vita est mors parentis. *Progenies viperarum.* Vipera conceptus sui tempore intra os suum receptum caput coniugis refertur abscindere, vt per eruenta oscula non factum concipiat illa, sed crimen: ac sic carnifices sceleris sui pariat filios, vindictae ordine, non naturae. Nam gemina patris concepta de eade, sanguinis antequam lactis exigunt nutrimentum, & vliorem petunt, matris nanque vterum viperæ dicuntur excindere, & scelestum conceptus sui domicilium adhuc immaturis visceribus maturo futuro confringere: vt hoc sit illis viuere, matrem suam, matrem quæ illos tales genuit, non videre. Compulsi latius comparationis quam sanctus Iohannes fecerat typum descripsimus, & figuram, vt nō maledicti, sed veritatis sit, quod ab illo Iudæi taliter nuncupantur. *Progenies viperarum.* Synagogam fratres, eiusque filios tales fuisse demonstrat: ad quam Christus affectu coniugis cum venisset, dicente Iohāne, **Qui** sponsam habet, sponsus est: inter amplexus & oscula eruenta Iudæ, Christi caput est expetitur, & ore petitur, cum dicitur, Crucifige, crucifige. Vnde pignora sanguine concepta, tanto mox ad matris armantur interitum, vt disrupto synagoga vtero, ad vocem Iohannis concurreret & regenerarentur ad dei progeniem. *Progenies viperarum, qui ostendit vobis surgere à ventura ira?* Quæ est ista ira ventura? Illa quæ nō habet finem: quæ hominem non absoluit morte, sed colligat: nec iam veniæ spem habere permittit, quem semel tartari deputat ad penam. Admoniti taliter, cognoscunt & genus, & crimen: & ideo responderunt, dicentes: *Quid faciemus, vt saluemur?* *Qui respondens, ait illis,* Quod dicturus est fratres, timeo dicere, ne quot auditores hodie video contemptores, ille tot faciat contumaces. Quid faciam? Dicere timeo, tacere non possum: aliud me prohibet pietas, ad aliud impellit utilitas: Pietas, quæ non audiat, ne dum contemnit, incurat: utilitas, ne qui facturus sit non audiat, & per hoc doctor offendat.

Iohan. 3.

Dico fratres, vt & nudus se vestiat, & ego me exuam. *Qui habet, inquit, duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat.* Putasne facis peti, qui de duabus tunicis vnā peti? Non satis peti: quia non peti gemmam, sed tunicam: non aurum, sed panem. Et si qui de duabus tunicis non dederit vnā, reus est: qualis est vnā de plurimis qui negarit? qui ad hoc vestes suas carcerat, & panem claudit, vt pauper fame peccat, frigore cōsumatur? Ille vestes sepelit, non reponit: nō credit diligentiae, sed sepulchris: qui quod negat pauperi, dat tunicis: & ipse vestibus suis corporis vorator est, dicente domino, Vermis eorum non morietur: quia Christum concessit pauperis fames, dolor hominis dei profluuit ad viscera, captiui gemitus ad Christi penetrauit interna, inopis contemptus ad creatoris sui redundauit iniuriam, proficiente ipso, cum dicit, Esuriui, & non dedistis mihi manducare: nudus fui, & nō vestistis me. *Venerunt & publicani dicentes,* Quid faciemus? Audiant publicani: *Nihil amplius quā constitutum est vobis, pietatis.* Prodidit quæ res reum faciat publicanum, ne amplius petatis. Qui plus petit, fraudis exactor est, non tributi: cogitet quā deo reus est, qui defessum & depressum publicati magis ac magis sua fraude deprimit & fatigat: & ad debita vix sufficienti super imponit, & auget in debita. *Venerunt & milites dicentes,* Audiant & milites quid etiam militibus interrogantibus responderit hic magister: *Et nos quid faciemus? Et ait illis,* Neminem conuertatis, neque calumniemini: contenti estote stipendiis vestris. Verus miles est, qui non conuertit, sed defendit: qui calumniam non ingerit, sed repellit: qui currit ad regis stipendia, non ciuis currit ad prædam. Beatus Iohannes sic diuina docuit, vt non turbaret humana: instituit rempublicam, non dimouit: probauit à deo ordinata esse quæ docuit posse facere & seruare iustitiam. Quid sit autem inter baptismum Iohannis, & Christi baptismum, quia latius explanandum est, nunc tacemus.

Esa. 66.

Mat. 25

De pace.

Sermo CXXXVIII.

Melius quidē fuerat, fratres charissimi, si pater, ac magister noster communis imperitiam nostram latere permitteret: nec publicaret penuriam quæ in nobis hæctenus velamento propriæ verecundiæ tegitur. Melius fuerat, vt qui tam copiose abundat in spiritualibus doctrinæ diuitiis, de nanicula pauperis nequaquam tenuis verbi vestigal exigeret.

Quis enim aut egenus diuitibus, aut peregrinus ciuibus, aut
agrestis & ignarus studiosis conferat? Tamen quoniam iustis
patere cogimur, eandem nos humilitatis ratio, quæ excusare
viderur, ad dicendum cogit: cogit ad obediendum. Quid igitur
est o religioſa plebs domini, quod vobis quantum pauperes,
quoniam inuiciditissimi, attamen decenter offerimus? Pacem
ſine dubio, quam dominus noſter Ieſus Chriſtus ingrediens nos
offerre omni domui iubet: vnde & nos in principio ſalutationis
noſtræ pacem vobis à domino exorauimus: quæ & habenda ſemper
eſt, & ſemper oranda, non illa inſida, & inſtabilis huius
mûdi pax, quæ vel pro commodis quaritur, vel pro timore
ſeruat, ſed pax Chriſti, quæ ſecundum ſententiam Apoſtoli
Pauli, ſuperat omnem mentem, & credentium corda cuſtodit.
Pax, quæ charitatis ſecundis nutritur vberibus. Pax, alumna
fidei: columna iuſtiæ. Pax, futura ſpei pignus idoneum. Pax,
quæ præſentes ſociat, abſentia inuitat. Pax, quæ terrena
celeftibus & diuinis humana conciliat: ſic enim dicit Apoſtoloſ,
Quod dominus noſter Ieſus Chriſtus pacificauit per ſanguinem
ſuum non ſolum quæ in terris ſunt, ſed quæ in cælis. Hæc ergo
vobis chariſſimi pro viribus pauperis viatici peregrinus viator
expoſuit, expectas magis vnâ vobiscum apud menſam poteris
magiſtri aſſocentibus, & copioſis dapibus ſaginati. Deus autem
pacis qui cæleftibus terrena coniunxit, cõcedat nobis eadem
ſapere in alterutrum: & plena vnauimitate gaudere, per
Chriſtum dominum noſtrum, per quem eſt deo patri omnipotenti
gloria in ſæcula ſæculorum, Amen.

De remittendo fratri delicto. Sermo CXXXIX.

Sicut in terra latet aurum, ita diuinus ſenſus verbis celatur
humaniſ: & ideo quoties dominica nobis eloquia panduntur,
mens euigilet, animus intendat, vt intellectus poſſit
ſcientiæ cæleftis intrare ſecretum. Quare dominus hodie ſic
cepit, audiamus. *Attendite, inquit, vobis.* Quid ſibi iſta
novitas elocutionis? Quo iſta tendit admonitio præter uſum?
Attendite, inquit, vobis. Ille attendit ſibi, qui non alienis
actibus importunus, impudens, curioſus intendit. *Attendite, inquit, vobis.*
Vagus oculus, laſciuus intuitus, improbus aſpectus, ſuas
non reſpicit ad ruinas alienos currit, & decurrit ad lapſus ſua
excus ad crimina, ad aliena errata perluet: malorum ſuorum
neſcius, alienorum eſt accuſator & teſtis: ſuum tepidus
ad

Luc. 10.

Phil. 4.

Celo. 1.

Luc. 17.

non pro ſe magis ſeque

ad reatum, ad alterius & innocentis ſtammatur, & exaudie
ſcit examen. Et ne multis, ſicut dixit dominus, Oculus in ſe
trabem non videns, videt in alio ſeſtucam. Nonne oculus præ
dicationis eſt author? Et vidit, inquit, mulier, quod bonum
eſſe lignum ad manducandum, & quod gratum oculis ad
videndum. Mortis ianua, inuidiæ fax, liuoris caminus, toto
cupiditatis incendio velocius per aliena percurrit, quam cur
tit ignis arida & terrena per gramina. Dei eſt quod oculus in
ordem ſic apertus arctatur anguſtiſſimus in pupillam, quate
nus moderate viſum videat, non inuideat: præuideat, non
proſcipiat: proſpiciat, non deſpiciat: oculus ſit animæ fen
eſtra, ſpeculum ſit mentis, ſit lumen corporis: membrorum
dux ſit, non introitus vitiorum. Sed ad præfata redeamus.
Attendite, inquit, vobis. Vobis, non dixit tibi, quia qui
quid alij attendit homo, attendit ſibi: & quantum videbit
iſte alteri, videbit alter iſti: ſicut ex ſequentibus eluceſcit.
*Si peccauerit, inquit, in te frater tuus, increpa illum: eſi ſi peniten
tiam egerit, dimitte illi.* Age homo, mandante deo, dimitte,
dimitte peccata: eſto miſericors ad delicta: in te commiſſo
rum tu remiſſor eſto peccatorum: tu modo ne perdas in te di
uitiæ inſulas poteſtatis: quicquid in alio tu non remiſeris, ti
bi in alio tu negabis. *Si peccauerit in te frater tuus, inquit, increpa
illum.* In te ut iudex: vt frater remitte: quia iuncta liber
tati charitas, charitati mixta libertas, & terrorem compr
mit, & ſuſcitatur fratrem: fratrem frater eſt in febre cum læ
dit: eſt in ſide proximo cum delinquit: eſt ſui neſcius, eſt hu
manitatis extraneus: huic qui per compaſſionem non ſubue
nit, hunc qui per patientiam non curat: non per veniam ſan
nat, ſanus non eſt, egrotat, inſiſtatur, viſcera non habet, & ab
humano ſenſu monſtratur alienus. Parit frater, aſcribe ægri
tudini, tu illum inua vt frater: aſcribe tu quod ſe geritur fe
bri, & fratri non poteris impoſitare commiſſum: dabisque tu
prudenter inſirmitati culpam, fratri veniam: vt illius ſani
tas ad tuam gloriam recurat, illius venia tuam redderet ad
premiũ. *Si peccauerit, inquit, in te frater tuus, increpa illum: ſi pen
itentiam egerit, dimitte illi.* Nemo iſta audiens cenſuram ſibi
reuerſentis aſſumat, & imponat fratri delinquenti vanam præ
ſumptione perſonam: ac ſic duriũm putet remittere delicta.
Se peccatorem, peccatum ſe homo cogitet: & tunc inci
pit amare veniam, non amare vindictam. Audis tu quia re
2

Mat. 7.

Gen. 3.

Mat. 18.

X

mittere debeat: & quia tibi remitti debeat, non audis. Peccabis & tu illi cras, qui tibi hodie peccauit: & erit tibi iudex, qui tibi erat reus ante: & reddet tibi veniam, si dedisti. si non dedisti, aut negabit veniam: aut si dederit, imputabit amplius, quam donabit. Remitte peccanti, remitte poenitenti, ut cum tu peccaueris, repensetur in veniam, non doneatur. Bona semper venia, sed tunc dulcissima, cum debetur. Vicit poenans, iudicem praeuertit, euasit iudicium, qui remittendo ante sibi veniam, quam delinqueret iam prouidit. *Et si septies, inquit, in die peccaueris in te, & septies in die conuersus fuerit ad te, dicens, paenitet me: dimittis illi.* Quare veniam lege constringit, angustat numero, sine cōcludit, quam sic pulsat per misericordiam, per gratiam sic relaxat? Si septies, si octies, vincit numerus gratiam? bonitatis calculus obstitit? & addicit vna culpa poenae, quem commissa septem veniae iam dederunt? Absit. Nam sicut felix ille qui septies remisit, ita sollicitior est iste septuagies septies qui remisit. Petrus mandati immemor huius, interrogat dominum, dicens, Si peccauerit in me frater meus, quoties remittam illi? Septies? Respondit dominus, Nō solum septies, sed septuagies septies. Praescriptus ergo numerus non angustat veniam, sed dilatat: & quod praeepto finit, sine fine relinquit arbitrio: ut si quantum iussit remiseris, tantum sit obedientiae, sit praemij. Verum septimus numerus qui numero videtur paruos, inuenitur amplissimus sacramento: nam septimus numerus per dies gradicus sabbatum facit, quod benedixit dominus: & deputauit ad requiem tam sui operis, quam laboris humani. Septimus numerus per octiduas currens, sic septem septemplexat septimanas, ut pentecostea nobis impletam mysterij solemnitate concludatur totumque sancti spiritus imbrem in ecclesiasticam segetem caelesti sonitu tunc effundat. Septimus numerus cum per menses properat, septimi mensis festa cōsecrat tota nobis ieiunij sanctitate. Septimus numerus cum vadit per annos, septimanas facit: facit annum qui requiem dat terrae, nexus omnes fraternae obligationis absoluit. Septimus numerus annorum cum circuit septimanas, annum quinquagesimum qui iubilicus vocatur, ad plenitudinem totam veniae & remissionis adducit ut tollatur seruitus, redeat libertas: ut cautionum documenta & monumenta rumpantur: resurgat debitor, debitum sit sepultum, redeat ut aget pauperis, ut pereat diuitis totus de cu-

Mar. 18

piditate contractus. Et si leprimus numerus septemplexatus per dies, per menses, per annos, totum contrulit remissionis & veniae, septemplexatus septuagies septies. Septimus numerus quid asserere possit, Christianus aestimet, & aduertat auditor. Tunc vere cessabit crediti contractus, & debiti, tunc vere abolebitur tota conditio seruitutis, tunc illa, illa veniet sine fine libertas, tunc aeternus aget victus semper remeabit. Veniet, veniet remissio tunc vera, quando abolebitur etiam necessitas ipsa peccandi: quando peccante immunditia vere mundus iam vocabitur mundus: quando redeunte vita mors nō erit: quando tegnatē Christo diabolus iam peribit. Orate fratres, ut & nobis dominus augeat fidem, quatenus haec bona credere, videre, & tenere possimus.

De annuntiatione diuae Mariae virginis. Sermo CXLIIII.

Satis modo sit oculorum nostrorum pura acies, ut possit in diuini ortus intendere claritatem: nam si nascentis iubar solis oculorum nostrorum vix sufficit sanitas tota, vel puritas, quanta interni visus est praeparanda sinceritas, ut splendorem sui ferre possit orientis & radiantis auctoris? *In sexto Luc. 11 autem mense missus est, inquit, angelus Gabriel in ciuitatem Galilee, cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph. Locum, tempus, personam, sanctus euangelista designat, ut relationis veritas manifestis ipsarum rerum comprobetur iudiciis. Missus est, inquit, angelus ad virginem desponsatam. Ad virginem deus aligerum portitorem mittit: nam dat arram, dotem suscipit, qui fert gratiam: fidem refert, & tradit munera virtutis, qui mox virginem consensus resoluit sponsonem. Peruolat ad sponsonem festinus iuripes, ut à dei sponsa humanae desponsationis arceat, & suspendat affectum, neque auferat ab Ioseph virginem, sed reddat Christo, cui est in vtero pignorata cum fuerit. Christus ergo suam sponsonem recipit, non praeuipit alienam: nec separationem facit, quando suam sibi totam iungit in vno corpore creaturam. Sed quid egerit angelus, audiamus: *Ingressus ad eam dicit, Ave gratia plena: dominus tecum.* In hac voce oblatio est, oblatio muneris, non simplex salutationis officium. *Ave.* Hoc est, accipe gratiam. Ne trepides: ne sis sollicita de natura, *Gratia plena.* Quia in aliis gratia, in te tota gratia pariter veniet plenitudo. *Dominus tecum.* Quid est in te dominus? Quia ad te nō visitandi studio venit, sed in te nouo nascendi illabitur*

Luc. 11

sacramento. Adiecit congrue, *Benedicta tu in mulieribus*. Quia in quibus Eva maledicta puniebat viscera, tunc in illis gaudet, honoratur, suspicitur Maria benedicta. Et facta est vere nunc mater viuicium per gratiam, quae matet ante extitit morientium per naturam. *Quae cum audisset, turbata est in sermone eius*. Quid est quod personam videt, & de sermone turbatur? Quia venerat angelus blandus in specie, fortis in bellomitis in habitu, in sermone terribilis: humana proferens, diuina repromittens. Vnde & virginem, quam leuiter visus sollicitauerat, nimium turbauit auditus: & quam missi praesentia parum mouerat, concussit toto pondere mitrentis auctoritatis. Et quid plura? Mox sensit in se supernum suscipi iudicium, ubi autem iam caelestem vidit, & contemplata est metatorem. Quauis enim blando motu, affectu pio, Virginem sibi deus in matrem, seruam sibi verteret dominus in parentem: turbata sunt tamen viscera, mens refugit, ipsa est tremefacta conditio, cum deus, quem tota creatura non capit, totum se in ita pectus recepit & condidit humanum. *Et cogitabat, ait, Virgo quae esset ista saluatoris*. Aduertat vestra charitas, vt diximus, consensibile Virginem saluationi non verborum, sed rerum: & vocem fuisse non communis obsequij, sed supernae vim totam fuisse virtutis. Cogitat ergo Virgo, quia cito respondere est facilitatis humanae, cogitare vero ponderis est maximi, & iudicij peimatur. *Quantus sit deus satis ignorat ille, qui huius Virginis mentem non stupet, animum non miratur, pauet exclum, tremunt angeli, creatura non sustinet, natura non sufficit, & vna puella sic deum in sui pectoris capit, recipit, oblectat hospicio, vt pacem terris, caelis gloriam, salutem perditis, vitam mortuis, terrenis cum caelestibus parentelam, ipsius dei cum carne commercium, pro ipsa domus exigit pensionem, pro ipsius vteri mercede conquirat, & impleat illud Prophetiae: Ecce haereditas domini, filij merces fructus ventris. Sed iam se concludat sermo, vt de partu Virginis, donante deo, & indulgente tempore, gratius proloquamur.*

Psa. 126

De incarnatione Christi. Sermo CXXLI.

Quantum secretum cubiculi sit regalis, quali reuerentia, quo tremore locus habeatur, ubi ipsa principis requiescit potestas, quam nulli extraneo, immundo nemini, nulli infideli pateat illud, & permittatur accessus, quam munda, quam casta, quam fidelia ibidem praestolentur obsequia, in-

perialis aule manifestis docetur insignibus. Quis ad ipsas palatii fores vilis, quis propinquat indignus? Certe ad thalamum sponsi nisi satis proximus, nisi satis intimus, nisi bonae conscientiae, nisi laudabilis famae, nisi probabilis vitae nullus admittitur. Intra thalamum vero ipsam virginem deus capit solam; suscipitur sola virginitas illibata. Vnde o homo his admonitus exemplis, aestima quis sis, quantum sis, qualis sis, & tunc demum cogita, verum possis Dominicae natiuitatis penetrare secretum, verum merearis ad illius pectoris cubiculum peruenire: ubi tota superat regis, tota diuinitatis requiescit maiestas: verum debeas humanis oculis, corporeis sensibus, conceptum virginis temerarius discussor atteredere; verum possis ipsas dei manus operantes sanctum sibi corporis templum intra alium genitricis audax, & curiosus arbiter intrare: conspectibus tuis absconditum saeculis nudare mysterium, reuelare tibi ipsis angelis inuisibile sacramentum: & ita caelesti fabricae praesidere, vt deprehendas liquido tu quomodo deus penetrare elaustrum carnis intrauerit: quemadmodum facti corporis in illo venerabili vtero praeter virginis conscientiam linamenta pinxerit, quomodo praeter concipientis sensum mansora saeculis ossa solidauerit: qualiter praeter hominis ordinem, hominis veram produxerit formam: quemadmodum praeter carnis sollicitudinem totam carnis assumpsit veritatem: qua ratione praeter naturam nostrae carnis integram suscepit qualitatem: & si ad haec tibi liber non parauerit accessus, iam deus ex carne nunc assumere non potuit, quod in principio assumpsit ex limo? Imo quia totum deo est possibile, & tibi ne ad minima quidem operum dei possibile est peruenire, conceptum virginis noli discutere, sed crede deum voluisse nasci pie senti, quia facis iniuriam si requiris, magnum dominicae natiuitatis sacramentum fide percipere, quia ne minima quidem operum dei assequi poteris sine fide, dicente scriptura, Omnia opera eius in fide. Sed tu hic totum vis de ratione constare, ubi totum consistit ex fide, quod tamen non sine ratione subsistit, sed ratione dei, non tua hominis. Quid tam rationabile, nisi vt deus quicquid voluerit, possit? Qui quod vult non potest, deus non est. *Quae ergo mandat deus, exequitur angelus, implet spiritus, efficit virtus, virgo credit, natura suscipit, caeli narrat, annunciat firmamentum, ostendunt stelle, magi praedicant, pastores adorant,*

*Dei vultu regis
In sermo dicitur
id.*

quod non est

Psa. 31.

pecora cognoscunt, attestante propheta, Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui. Tu homo si non mox cum angelis, agnosce vel tardissime cum iumentis: ne dum moraris ipsis iumentis, quibus autem comparatus fueras, postponaris. Ecce iumenta adulantur caudis, blandiuntur auribus, linguis lambunt, & motu quo possunt auctorem suum fatentur contra naturam in tuam venisse naturam: & tu cum Iudeis discitis, carpis, qui excluderunt à diversis suis dominum suum, quem iumenta suis in præsepibus susceperunt. Unde si rãdem vel angelis es pium præstaturus auditum, quæ ab angelo dicenda sunt, si non feliciter vel dignanter admittes: quod nos hodie differte, & sequenti referte sermone, sancti fratres satis vobis necessarius sermo compellit.

De annuntiatione diuæ Mariæ virginis. Sermo CXLII.

Avidistis hodie fratres charissimi angelum cum muliere de hominis reparatione tractantem. Audistis agi, ut homo cuiuslibet eisdem, quibus dilapsus fuerat ad mortem, rediret ad vitam. Agit, agit cum Maria angelus de salute, quia cum Eva angelus egerat de ruina. Audistis angelum de carnis nostræ limo templum dignæ maiestatis arte ineffabili constructum. Audistis in terris deum, in cælis hominem sacramento incomprehensibili collocari. Audistis inaudita ratione in vno corpore deum, hominemque misceri. Audistis fragile nostræ carnis naturam ad portandam totam deitatis gloriam angelica exhortatione roborari. Denique ne tanto ponderi cælestis fabricæ in Maria subtilis nostri corporis arena succumberet, & in virgine totius generis humani portatura fructum virga tenuis frangeretur, fugatura merum vox angeli, mox præcessit, dicens, *Ne timeas Maria*. Ante causam dignitas virginis annuntiat ex nomine: nam Maria Hebræo sermone, Latine domina nuncupatur: vocat ergo angelus dominam, ut dominatoris genitricem trepidatio desereret seruitutis, quam nasci: & vocari dominam ipsa sui germinis fecit & impetrauit auctoritas. *Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam*. Verum est, quia qui inuenit gratiam, nescit timere. *Inuenisti gratiam*. Apud quem? *Apud deum*. Beata quæ inter homines audire sola meruit præ omnibus. *Inuenisti gratiam*. Quantam? quantam superius dixerat. Plenam. Et verè plenam, quæ largo iambre tota funderet & insonderet creaturam. *Inuenisti enim gratiam apud deum*. Hæc cum dicit, & ipse angelus miratur, aut foeminam tantum

Inc. 1.

aut omnes homines vitam meruisse per foeminam, stupet angelus totum deum venire intra virginis vteri angustias, cui tota simul angusta est creatura. Hinc est quod remoratur angelus, hinc est quod virginem vocat de merito, de gratia cõpellat, vix causam prodiit audienti, sanè ut sensum promoueat, vix longa trepidatione componit. Estimare fratres, quæ reuerentia, quo tremore nos tanto interesse deceat, & cõueniat sacramento, quando ipse angelus non sine metu discurit audienti. *Eccè concipies in vtero*. Bene concipies, quod caro nescit, conditio non habet, non admittit natura. *Eccè concipies in vtero*. Quis autem ad fructum peruenit, quam terræ laborem sentiat, & sudorem? Quis autem poma capit, quam plantæ suam tribuat & impendat industriam? Quis præter viam ad vllam peruenit mansionem? Quis præter naturam naturæ suscipit incrementum? Beata ergo, & verè beata Maria, quæ præter generandi curas, præter materni doloris fastidia, tantam germitis peruenit ad gloriam Beata, quæ diuinum pinguis sic suo suscepit & seruauit in pectore, ut illud tota corporis externa nesciret. Beata, quæ quod de supernis angelo referente susceperat, sic menti suæ solæ commisit & credidit. Intra domum virginis negotium cælestis sic geritur, ut manentibus claustris ipsa domus septa non sentiant. *Concipies & paries filium*. Quis ingreditur & egreditur, & introitur sui, & exitus nulla vestigia relinquit, diuinus habitator est, non humanus: & qui conceptu suo virginem seruat, & otto suo relinquit virginem, non terrenus homo est, sed cælestis. Nostre ergo carnis ordo secedat, hic sibi natura nostra nil vindicet, ubi ad diuinam progeniem cælestis ordo diuinam instituitur in naturam. Conceptus & partus sermo audientis animam non fatiget, nec leuiter sensum moueat Christiani, ubi ad cælestem progeniem virtutis dei diuina peraguntur insignia. *Concipies & paries filium*. Non dixit tibi, non dixit tuum, Quare? Quia sanctum vocabitur filius dei. Virgo te gratia matrem præstitit, non naturæ genitricem te dici pietas voluit, quam non sinebat integritas: in tuo conceptu, in tuo partu creuit pudor, aucta est castitas, integritas roborata est, est solidata virginitas, omnes perseverauere virtutes. Virgo si tibi salua sunt omnia, quid dedisti? Si virgo quomodo mater? Si sponsa, genitrix quomodo? Ille quo tibi aucta sunt omnia minuit virgo. Virgo, concipitur ex te auctor tuus, tuæ ex te ori-

neferent

et

vel ubi

tur origo, in tuo germine est genitor tuus, in tua carne est deus tuus, & ipse lucem mundi per te cepit, qui lucem mundo dedit. Monita ergo per angelum virgo, ne præsumas hinc vocare filium tuum, sed mox ut genueris inuoca saluatorem: quia virginitas non sibi parit filium, sed parit pignus auctoris, & integritas suam gestat dominum, non alumnum: dicente angelo, *Et vocabis nomen eius Iesum. Quod saluator Latino vocabulo nuncupatur. Dixit autem Maria ad angelum, Quomodo fiet istud? Ecce Maria interrogat: & si qui interrogat dubitat, cur solus Zacharias velut querulos percontator incurrit? Quia pectorum cognitor non verba, sed corda peruidit: non quid dixerint, sed quid senserint iudicauit: erat enim interrogantium causa dissimilis, species per diuisa: hæc contra naturam credidit, ille dubitat pro natura: hæc integræ rei ordinem querit, ille quæ deus iubet fieri non posse perscribit: ille impellentibus exemplis non accedit ad fidem, hæc sine exemplo percutit ad fidem: hæc miratur de partu virginis, ille de conceptu disputat coniugali. Merito ergo hæc loquitur, hæc deo suo cognoscit & confitetur in corpore, ille tacet, donec Ioannem quem negabat conuictus proprio redderet ex corpore. *Quomodo fiet istud? Quare? Quia virum non cognosco. Mulier, quem virum queris? quem tu in paradiso perdidisti? Redde virum mulier, redde depositum dei, redde ex te quem perdidisti per te: prætermitte naturæ ordinem, tecognosce ordinem creatoris. Ille ex te assumet & faciet virum, qui in principio te fecit & assumpsit ex viro: ne quartas virum, cesserit opus hominis, quia ad reparationem hominis sufficit ars diuina. Hinc est quod deus ipse ad te venit, quia te peruenit ad hominem peruenisse. Nec iam caro ad carnem. *Sed spiritus sanctus superueniet in te. Quia quod de carne natum est, caro est: & quod de spiritu, spiritus est: qui ergo de spiritu nascitur, sine controuersa deus est, quia spiritus est deus. Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Obumbrat dei virtus, ne portatura deum fragilitas humana succumbat. *Et virtus altissimi obumbrabit tibi. Estus nostri corporis nescit, quam diuina protegit umbra virtutis: nec secretum mundanae habitationis inquit, quæ se septam superni splendoris circumspicit velamento. *Propterea quod nascetur ex te sanctus, vocabitur filius dei. Nemo hic communiter accipiat sanctus, sed illa singularitate qua clamatur in caelestibus, Sanctus, san-*****

Ioan. 3.

Ioan. 4.

Isa. 6.

ctus, sanctus dominus deus sabaoth. Mittitur autem Maria ad Elizabeth, virgo ad sterile, infans ad anum, ut certamine pio sumant amba, percipiant pariter: altera de nouitate fide, altera de necessitate virtutem. His auditis, respondit Maria, *Ecce ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Quæ vocatur ab angelo domina, ipsa se cognoscit, & confitetur ancillam. Quia deuotus animus in fulis beneficiorum crescit ad obsequium: augetur ad gratiam, non ad arroganciam profilit, non ad superbiam pertumescit. *Fiat mihi secundum verbum tuum. Ioan. 1. Quæ credit verbo, merito concipit verbis. In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum: & ad totam rem pertinet, quæ secretum fidei consentit auditu. Quantum peccat hæreticus, qui post causam non credit, cum tantum hanc credidisse conspicit ante causam?**

De eadem, Sermo CXLIII.

DEbetur quidem vobis natalitius sermo, sed ineffabile natiuitatis dominicæ sacramentum credere magis conuenit, quam referre. Virgo peperit. Quod natura non habet, & usus nescit, ignorat ratio, mens non capit, pauet calum, stupet terra, creatura miratur, quomodo sermo narrabit humanus: Denique euangelista conceptum virginis, Virginis partum sicut humano sermone pandit, ita diuino claudit arcano: & hoc facit, ut homo quod credere iussus est, discutere non præsumat. *Quis attingit arcana dei partum Virginis? rerum causas: sacalorum negocium? cõmercium diuinitatis & carnis: hominem deumque vnum deum? euangelista sic ait, *Missus est angelus Gabriel a deo in ciuitatem Galilæe, cui nomen erat Nazareth, ad virginem desponsatam viro cui nomen erat Ioseph, et nomen virginis Maria. Nullus est angelus a deo, ubi mediator est angelus, humana cesserit opinio: ubi caelestis est nuncius, interpretatio terrena pellatur. Curiositas humana torpescat, ubi supernus habetur interpres. *Missus est angelus a deo. Qui audit attentius quia a deo missus sit, deitatis refugit perferuntati secretum. Quod per angelum deus mandat, ille meretur scire, qui timet scire. Audi dominum dicentem, Super quem respiciam, nisi super humilem & mansuetum, & trementem *Isa. 66. verba mea? Humilem & mansuetum, quantum mansuetus est iuxta ille qui iussis obtemperat, immanis tantum est ille qui iussa discit. *Missus est angelus ad virginem. Quia semper est angelis cognata virginitas. In carne præter carnem viuere*****

Luc. 1.

Isa. 66.

Lxx.

nou terrena vita est, sed celestis. Et si vultis scire, angelicam gloriam acquirere maius est, quam habere: esse angelum felicitatis est, virginem esse virtutis: virginitas enim hoc obtinet viribus, quod habet angelus ex natura. Angelus ergo & virgo, diuinum agunt officium, non humanum. *Ingressus*, inquit, angelus ad eam, dixit, *Aue gratia plena, dominus tecum, benedicta tu inter mulieres.* Aue gratia plena dominus tecum: videtis quibus est virgo oppignorata muneribus. *Aue gratia plena, dominus tecum.* Aue, hoc est accipe, *Quid?* Virtutes munerum, non pudoris. *Aue gratia plena.* Hæc est gratia, quæ dedit cælis gloriam, terris deum, fidem gentibus, finem vitiis, vitæ ordiæm, moribus disciplinam. Hanc gratiam detulit angelus, accepit virgo salutem sæculis redditura. *Aue gratia plena.* Quia singulis gratia se est largita per partes, *Mariæ* vetò simul se totam dedit gratiæ plenitudo. Omnes, inquit euangelista, de plenitudine eius accepimus. Vnde & *Dauid* dicit, Descendit sicut pluuia in vellus. Vellus cum sit de corpore, nescit corporis passiones: sic virginitas cum sit in carne, vitia carnis ignorat: exlestis ergo imber virgineum in vellus placido se fudit illapsu, & tota diuinitatis vnda bibulo se nostræ carnis celauit in vellere, donec per patibulum crucis expressum terris omnibus in pluuiam salutis effunderet. *Et sicut* stillicidia stillantia super terram. Vt vitalibus pattata stillicidiis tempora fidei rigarent germina, non necarēt. *Aue gratia plena, dominus tecum.* Missus est angelus à deo, & quid dicit? *Dominus tecum.* Ergo erat cum virgine, qui ad virginem miserat. Precessit nuncium suum deus, sed à deo non recessit: teneti locis non potest, qui omnibus habetur in locis: & totus vbique est, sine quo nihil est totum. *Benedicta tu inter mulieres.* Verè benedicta virgo, quæ & virginitatis possidet decus, matris & pertulit dignitatem. Verè benedicta, quæ & superni conceptus meruit gratiam, & sustulit integritatis coronam. Verè benedicta, quæ & diuini germinis succēpit gloriam, & regina totius extitit castitatis. Verè benedicta, quæ fuit maior cælo, fortior terra, orbe laetior: nam deum quem mundus non capit, sola cepit. Portauit eum, qui portat orbem: genuit genitorem suum, nutriuit omnium viuentium nutritorem. Sed videamus quid ait Euangelista, *Mariæ*, inquit, *vt vidit angelum, turbata est in sermone eius.* Turbata est cæco, concussa sunt viscera, mens tremuit, tota cordis ob-

Ioan. 1.
Psal. 71

Psal. 71

*quærit de eius
uultu, & dicit
quærit de eius*

stupuit altitudo: quia in ingressu angeli virgo sensit diuinitatis ingressum. Turbatur humani corporis templum, & carnalis domicilij mouebatur angustia, cum se in virgineo pectore tota dei conderet magnitudo. Sed, si placet, priusquam fidei Christianæ penetremus arcanum, loquamur ad eos qui partum virginis, qui magnum pietatis sacramentum, qui reparationem salutis humanæ referunt ad diuinitatis iniuriã. Venit ad virginem deus, hoc est, ad opus suum opifex, creator ad creaturam suam. Quando ad opificis honorem operis restauratio non redundat? Quando honor non deputatur ad gloriam, si factor facturam suam repetat? Ne amittat quis opus suum, nõne cum veterascit renouat? & cum cadit, erigit? & cum destruitur, in melius non reformat? Ergo quòd in partu virginis agitur: non est creatoris iniuria, sed salus est creatura. Si deus fecit hominem, quis arguit eum refecit? & quòd ex limo formasse digne creditur, quare ex carne reformasse iudicatur indignum? Quid preciosius, caro aut limus? Ergo reparationis nostræ quanto preciosior materia, tanto maior est gloria. Aut quando deus non in vtero plasmator est hominis? Audi *Iob*, *Manus tuæ fecerunt & fixerunt me.* *Et post, Vt caseum coagulasti in ossibus & neruis inseruisti me: vitam & misericordiam dedisti mihi.* Et *Dauid*, *Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam.* Et ad *Hieremiam* deus, *Priusquam essem in vtero, noui te, & in vulua sanctificauit te.* Si ergo parentis in aluo *Iob* linamenta depinxit, si matris in vtero *Dauid* membra compegit, si *Hieremiam* genitricis sanctificauit in vulua, si *Ioannem* sterilis in vtero repleuit spiritu sancto: quid mirum modo, si virginis habitatur in vtero, qui mulierẽ hominis sumpsit ex latere? Ipse hominem mulieris resumpsit ex vtero, qui virginẽ viri formauit ex corpore: ac perinde homo quæ tibi videntur noua, deo habentur antiqua. Sed dicis, *Quæ nascendi necessitas deo, cui suppetit facienda potestas? Quæ? Vt ipsam naturam nascendo resciceret, quam fecerat operando: quia quæ facta fuerat vt generaret ad vitam, ipsa generabat ad mortem.* Per peccatum primi hominis natura lethale vulnus accepit, & coepit esse origo mortis, quæ erat initium vitæ. Hoc est ergo negotium naturæ quod nasci compulsiuit Christum: vt naturæ curam naturæ curatio elieret viuificatione filiorum.

Ioan. 1.

Iob. 10.

Pf. 138.
Hier. 1.

DE natiuitate Christi nos comperédinare sermonem altitudo rei facit, & cogit mysterij magnitudo. Virgo peperit, quis loqueretur? Verbum caro factum est, quis narrabit? Si verbum Dei infantie dat vagiū: homo imperfectus quomodo clamabit in verbo? *Quantam stella magis nocte dedit quærentibus lucem, tantam doctoris sermo ortus dominici præbet audientibus claritatem: vt Christum inuenisse gaudeant, discurrete non præsumant: honorent muneribus infantiam, non minorent. Sed orate fratres, vt qui nostro sensum creuit in corpore, paulatim nostro crescere dignetur in verbo. Euangelista hodie angelum retulit sic locutum.*

Luc. I.

Ne timeas Maria inuenisti enim gratiam apud Deum. Ne timeas Maria, quare? Quia inuenisti gratiam. Timer non qui inuenit, sed qui perdit. Inuenit, inuenit hæc concipiendo superui germinis gratiam, quæ pariendo non perdidit virginittatis insignia. Ne timeas Maria. Quid timer, quæ securitatem rerum concipit, parit gaudia seculorum? Timor non est, vbi diuinum est negotium, non humanū: vbi virtutis conscientia est, non pudoris. Quid timer, quæ suscepit eum, quem timet omnia quæ timetur? Quid timer, cui iudex cause est assertor, integritas tellis innocentie?

Ioan. I.

*Ne timeas Maria, inuenisti enim gratia apud Deum. Quod erat in principio apud deum, verbum Deus intra se virgo reperit: & factum est magnum deitatis templum, quæ erat pusillum humanitatis hospitium: & quem non capiebat pusillitas humani corporis, cepit vaginalis vteri magnitudo. Ecce, inquit, concipies in utero. Propter reuerentiam dixisse suffecerat, concipies: quod exaggerat, in utero quid est? Vt conceptus esset veritas, non figura: vt partus esset proprietas, non imago: vt sicut de Deo vero Deus verus natus est, sic de vero conceptu veritas humani corporis nascretur. In ortu Christi fratres, humani corporis iniuria sublata est, non natura: nec est creatura deleta, sed culpa damnata. Est ergo hæresis, quæ Christum ætium corpus assumpsisse mentitur: nec habuisse carnem, sed hominem stimulasse confingit. *Concipies inquit, in utero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. Quod Hebraicè Iesum, Græcè Ἰησοῦς, hoc dicitur Latine saluator. Merito ergo virgini salua sunt omnia, quæ omnium genitrix saluatorem. Et vocabis nomen eius Iesum. Quia in hoc nomine deitatis tota adoratur maiestas**

Simeon Lalle

omnes qui commorantur in cælis, vniuersi qui habitant terram, cuncti qui in profundo tenentur inferni, huic prosternuntur nomini, huic adorant. Audi Apostolum dicentem, Vt in nomine Iesu omne genu flectatur, caelestium, terrestriū & infernorum. Hoc nomen quod dedit cæcis visum, auditum surdis, claudis cûrsus, sermonem mutis, vitam mortuis, totamque diaboli potestatem de obsessis corporibus virtus huius nominis effugauit. Et si nomen tantum est, quanta potestas? Sed quis est iste qui vocatur hoc nomen? Iam dicat angelus, *Et filius altissimi vocabitur.* Videtis quia quod concipit virgo, non terrenum germen est, sed caeleste. Virgo peperit, sed Deus suscepit filium. Ego qui de hac natiuitate humano modo disputo, ad omnem tendit tanti genitoris iniuriam. *Et dabit, inquit, ei dominus sedem David patris sui.* Hinc hæreticus generat perfidie luxæ nebulas. hinc sibi fingit erroris materiam. Ecce, inquit, non ego dico, sed angelus, dabit illi dominus Deus: nunquid non maior est qui dat, quàm qui accipit? & qui accipit antequam acciperet non habebat. Sed nos ista fratres audiamus, non vt peridi, sed vt fideles: & sit nobis argumentum fidei, quod illis est erroris occasio.

Dabit illi dominus Deus. Quid dat? aut cui dat? vti que Deus homini dat, diuinitas carni. Dabit illi dominus Deus. Quis Deus? vti que verbum quod erat in principio semper Deus.

Ioan. I.

*Cui dat? quod caro factum est, & habitauit in nobis. Audi Apostolum dicentem, Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Sibi vti que non alij. Hic ergo Deus qui in Christo erat, regnum sibi dabat in Christo: & conferebat suscepto corpori, quod semper sua diuinitate possederat: sicut ex ipso angeli probatur eloquio. *Dabit illi dominus Deus sedem David patris sui.* Vides, quia quando accipit, David filius quæ habet pater, mea sunt. Et quæ necessitas accipiendi, vbi*

I. Cor. 5

est habendi potestas? Ait, omnia quæ habet pater, mea sunt. Quis accipit quæ sua sunt? Aut in gratia dantis est, si accipietis est quod donatur? Fatemur quia accepit, sed iste qui datus est, qui suscepit carnem, qui suscepit infantiam, qui cunabula pettulit, qui suscepit ætates, qui laborem sustinuit, qui famem sensit, qui sitim passus est, qui tota iniuriarum genera non refugit, qui ascendit crucem, qui subiit mortem, qui intrauit sepulchrum: hæretice huic quod accepit ascribe. Aut

Ioan. 16

Simeon Lalle

putas quod honorem à Deo designatur accipere, qui ab hominibus tantas accepit injurias? Aut exillimas quod conferri sibi regnum à patre fastidit, qui ab inimicis penas, mortemque suscepit? Hæretice quod est inioria, quod infantie, quod ætatis, quod temporis, quod daci, quod accepti, quod minorationis, quod mortis, si intellexeris non esse diminutis, sed corporis, tu nullam filio irrogabis injuriam, nullam tu facies in Trinitate distantiam. Sed reuertamur ad nos, & que sunt nostra iam loquamur. *Dabit illi inquit, dominus Deus sedem David patris sui, & regnabit in domo Jacob in æternum, & regni eius non erit finis. Qui in celo semper confedit patri, nunc sedem David accepit in terra: qui regnavit sibi semper, modo nobis in domo Jacob regnum sortitus est æternum. Gaudeamus fratres, quia qui sibi regnavit, regnaturus est nobis: gaudeamus, quia venit regnaturus in terra, ut nos cum illo regnare possimus in celo. Audi Apostolum, Si compatimur, & conregnabimus. Nobis natus est, nobis utique regnum venit donaturus: ipso promittente, cum dicit, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Vobis dixit, non mihi. Veniet, ut sit nobiscum semper: ut nostris sit semper in oculis, qui nunc tantum nostris habetur in cordibus. Veniet, ut quibus est gloria de regno, sic de familiaritate fiducia. *Et regni eius non erit finis. Qui eius adventum credis, gaude, quia regnum sine fine promisit: ubi est sine successore militia, ubi sunt perpetua dignitates. Sed quid est quod permanens non ambiunt, qui ambiunt transitoria? Quid est? Quid est quod caducos honores auro comparant, & nolunt gratis accipere sempiternos? Fratres, hic parantur officia, hic decernuntur loca, hic honores designantur, hic qui non de Evangelij fide acceperit codicillos, ibi æternarum insulas non habebit dignitatum. Ergo si delectat militia, si volumus semper militare, atripiamus arma Christi, vigilemus, sobrii simus, vincamus diabolum, profletuamus vitia: ut possimus accipere premia pariter, & coronas ab ipso domino nostro Iesu Christo, qui cum Deo patre regnat nunc & semper, & per omnia secula seculorum. Amen.**

De generatione Christi. Sermo CXLV.

AVdituri estis hodie fratres, quemadmodum nobis beatus Evangelista generationis Christi retulit sacramen-

rum. *Christi inquit, generatio sic erat, Cum esset desponsata mater eius Maria Joseph, antequam conveniret inventa est in utero habens de spiritu sancto: Ioseph autem vir eius cum esset iustus, & nollet eam trahere, voluit occulte dimittere eam. Et quomodo iustus, qui conceptum sponsæ duxit non discutere? Suspecti non exquirunt causam pudoris, conjugij famam non vindicant, sed requirunt? *Noluit occulte dimittere eam. Hoc pio magis videtur convenire, quam iusto, sed humano iudicio, non divino. Pervenit Deum neque pietas sine iustitia est, neque sine pietate iustitia: caelesti sensu sine bonitate æquitas, sine equitate bonitas non habetur. Virtutes si separate fuerint dilabuntur, æquitas sine bonitate sevitia est, & iustitia sine pietate crudelitas. Ioseph ergo merito iustus, quia pius: & pius, quia iustus. Denique dum pietatem cogitat, crudelitate caruit: dum causam temperat, iudicium custodiit: dum vindictam differt, crimen evasit: dum refugit accusatorem, fugit sententiam. Æstuabat animus sanctus negocij novitate percussus, stabat sponsa prægnans, sed virgo: stabat plena pignore, sed non vacua pudore: stabat de conceptu sollicita, sed de integritate secura: stabat vestita materno munere, sed non honore virginitatis exclusa. Sponsus quid faceret ad ista? Accusaret de crimine? Sed erat ipse innocentia testis. Culpam diceret? Sed erat ipse custos pudoris. Virgeret adulterium? Sed erat ipse virginitatis assertor. Quid faceret ad ista? Cogitat dimittere, quia non poterat vel foris prodere, vel intus quod euenerat continere. Cogitat dimittere, & dicit Deo totum: quia quod homini diceret, non habebat. Et nos fratres quoties res turbat, fallit species, facit color negotij interna nescite, declinamus iudicium, subtrahamus vindictam, sententiam fugiamus, dicamus Deo totum, ne dum facile innocens forte gettimus in penam ipsi nobis noxiam sententiam proferamus, dicente domino, In quo iudicio iudicaveritis, iudicabitur de vobis. Certè si nos tacerimus, clamabit Deus: respondebit angelus, qui Ioseph ne innocentiam desereret, sic prævenit. *Ioseph, inquit, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam: quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est. Pariet autem filium, & vocabis nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Ioseph fili David, Videtis fratres in personam genus vocari, videtis in vno totam prolapiam nuncupari, videtis in Ioseph sericem Davidici stemmatis iam citari,***

Ioseph fili David. Tricesimo octava generatione natus quomodo David filius dicitur, nisi quia generis aperitur arcum, fides promissionis impletur, superna conceptio celestis partu virginea iam signatur in carne? *Ioseph fili David.* Tali voce ad David prolata fuerat promissio Dei patris. Irrauit dominus David veritatem, & non frustrabitur eum, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Quod factum quidem tali gloriatur in cantico, Dixit dominus domino meo, sede a

Ps. 105 dextris meis. De fructu ventris tui, bene fructus ventris tui, bene de vtero: quia celestis hospes, superneus habitator: sic in vteri descendit hospitium, vt corporis claustra nesciret: sic de habitaculo ventris exiit, vt virginalis ianua non pareret, & impleret illud quod cantatur in Cantico Canticorum: Hortus clausus soror mea sponsa: hortus clausus, fons signatus.

Can. 4. *Ioseph fili David noli timere.* Sponsa causas sponsus ne timeat, admonetur: & verè pius animus dum comparatur, plus paucescit. *Ioseph fili David, noli timere.* Ne qui de conscientia securus sis, de sacramenti cognitione succumbas. *Ioseph fili David, noli timere.* Quam vides virtus est ista, non crimen: hic non humanus lapsus est, sed est diuinus illapsus: hic præmium est, non reatus: hic incrementum cæli est, non corporis detrimentum: hic non est proditio personæ, iudicis est secretum: hic palma cognitoris est, non supplicij pœna: hic hominis futurum non est, thesaurus est Dei: hic non est mortis causa, sed vitæ. Et ideo noli timere, quia quæ vitam parturit, non meretur occidi. *Ioseph fili David, noli timere Mariam coniugem tuam accipere.* Sponsam vocari coniugem legis est hoc diuine, sicut ergo manente virginitate marer est, ita coniunx dicitur pudore permanente. *Ioseph fili David, noli timere accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est.* Veniant, audiant, qui requirunt, quis sit quem Maria genuit. *Quod in ea natum est, de spiritu sancto est.* Veniant, au-

Id est, ho-
mine pa-
rientem,
Christi-
param,
deipa-
ram.
Ioan. 3.
et 4.
diant, qui Græco turbine Latinam nubilare nisi sunt puritatem, ἀνευνο λόγος, χριστολόγος, vt duo λόγος tollerent, blasphemantes. *Quod in ea natum est, de spiritu sancto est.* Et quod de spiritu sancto natum est, spiritus est, quia deus spiritus est. Quid ergo requiris, quis est qui de spiritu sancto natus est, cum tibi quia Deus est, Deus ipse respondeat: cum te Iohannes increperet, qui dicit, In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum: & verbum Deus caro factus est,

est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius, Iohannes **Ioan. 1.** vidit gloriam, respicit infidelis iniuriam, *Quod in ea natum est, de spiritu sancto est.* Et vidimus gloriam eius, cuius eius? qui natus est de spiritu sancto: eius qui verbum caro factum est, & habitauit in nobis. *Quod in ea natum est, de spiritu sancto est.* **Isa. 7:** Virgo concepit, sed de spiritu virgo parturit, sed eum quem **Mat. 1:** prædixit **Isaías:** Ecce virgo in vtero accipiet, & pariet filium, & vocabunt nomen eius Emanuel, quod interpretatur nobiscum Deus, Nobiscum Deus, cum illis homo. Et maledictus homo, qui spem ponit in homine. Audiant qui requirunt, quis est qui natus est de Maria. *Paries filium, inquit angelus, & vocabit nomen eius Iesum.* Quare Iesum? Apostolus dicit: Vt in nomine Iesu omne genu flectatur, celestium, terrestrium, & infernorum: & tu quis sit Iesus, dolosus cognitor nunc requiris? Omnis iam lingua constat quia dominus Iesus in gloria est Dei patris, & tu adhuc inquiris quis est Iesus. *Paries filium, & vocabit nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet populum suum.* Non alterius saluum faciet. Vnde: *A peccatis eorum.* Esse Deum qui peccata donat, si Christianis non eredis, crede infidelissime vel Iudeis dicentibus: Cum sis homo, facis teipsum Deum. Quis potest peccata dimittere, nisi solus Deus? Illi eum negabant Deum, qui eum peccata dimittere non credebant: tu ab eo peccata dimitti credis, & Deum dubitas confiteri? Verbum caro factum est, vt hominis caro promoueretur in gloriam Dei, non vt Deus in carnis verteretur iniuriam, sicut dicit Apostolus: **Qui se iungit domino, vnus spiritus est.** Er quomodo non, quando se iungit Deus homini, vnus est Deus? **Humanae leges intra triginta annos litigiosas omnes interimit questiones, & Christus circa quingentos annos nauitatis sue causas præstat: ortus sui lites partitur: status sui sustinet questiones: Hæretice desine iudicare iudicem tuum, & adora in cælis Deum, quem Deum magus adorauit in terris.** **Mat. 2.**

De eadem, Sermo CXLVI.

Quoties transcurtis anni meris dies dominicæ natiuitatis aduentat, & virginici partus fulgor orbe toto diffunditur flammeo corusco, voluntatis non pavoris est quod taceamus. Quæ mens in ipso ortu diuini regis oblicere se præsumat? Solis radij cum erumpunt, visus hebetatur humanus, radiante deo quomodo non totus animorum sauciatur aspe-

ctus? Reparatis ergo sensibus noui luminis post stuporem, tempus est quo iam nobis per carnem ipsius diuinitatis visu generationis Christi contempleremur arcana. *Christi, inquit, Euangelista, generatio sic erat.* Fratres si volumus intelligere quae dicuntur, diuina verba modis non pensamus humanis: seponendus est humanus sensus, ubi totum quod dicitur est diuinum. Sic Christus quod nascitur non est consuetudo, sed signum: non est natura, sed virtus: non ordo est, sed potestas: & est caeleste miraculum, ratio non humana. Hic mundana scientia quid capiet? hic carnis intelligentia quid requirit? *Christi, inquit, generatio sic erat.* Non dixit sic facta est, sed sic erat: quia Christi generatio erat apud patrem, quando generabatur ex matre. Quod erat, semper erat: quod factum est, hoc reddebatur: erat Deus, reddebatur homo: ex viro nos suscepit ille, qui nos plasmanerat ex luto. *Cum desponsata esset mater eius Maria.* Suffecerat dixisse, cum desponsata esset Maria. Quid sibi vult sponsa materis si mater, non sponsa: si sponsa, non adhuc mater. *Cum desponsata esset Maria mater eius.* Virginitate sponsa, fecunditate mater: mater viri nescia, partus nescia. Aut quomodo non ante conceptum mater, quae post partum virgo mater? Aut genitrix quando non quae saeculorum genuerunt authorem? principium dedit rebus? natura virgo mater semper. *sic reum semper nouerca corruptio.* Est ergo muneris virginalis, ut regeneret per Deum virgo, quod per Deum generauit: Deus & integritas est caeleste consortium, virginitas iuncta Christo copula est perfecta virtutis. Quod virgo concipit, est honor spiritus, non onus est carnis: quod parturit virgo, secretum est Dei, non est ministerium coniugale: quod nascitur Christus, diuina maiestatis est, non est imbecillitatis humanae: est gloria deitatis tota, ubi nulla carnis sentitur iniuria. *Cum esset desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam conuenirent, inuenta est in viro habens de spiritu sancto.* Quid est quod ad sponsam, & non ad liberam, caelestis innocentiae destinatur arcana? Quid est quod sic zelo sponsi sponsae periculum comparatur? Quid est quod virtus tanta putatur crimen, salus certa discretio? Quid est quod inter innocentes taliter laborat pudor, verecundia succumbit, fatigatur castitas, lauciat fides, extat accusatio, virget causa, facultas tota excusatione aufertur? Quis excusat sponsam quam con-

tempus accusat? Aut quid proficiet defensor externus, quando facti testis internus assistit? Quid tenemus fratres? Non apices, non literae, non syllabae, non verbum, non nomina, non personae in Euangelio diuinae vacua sunt figuris. Sponsa quaeritur, ut iam tunc Ecclesia Christi sponsa figuratur: iuxta illud Osee prophetae, Sponsabo te mihi in iustitia & iudicio, & in misericordia & miserationibus, & desponsabo te mihi in fide. Hinc Iohannes ait, Qui habet sponsam, sponsus est. Et Iohannes 3. beatus Paulus, Sponsaui vos vni viro virginem castam exhibere. *2. Co. 11* Christo. Vere sponsa, quae virginali partu nouam Christi regnauit infantiam. Procurator Ioseph sponsus, ut iste in illo Ioseph Christi figuram impleat passionis: Ioseph prophetalibus somniis incurrit zelum, Christus propheticis visionibus suscepti inuidiam: Ioseph missus in lacu mortis, viuis emergit à lacu, Christus mortis sepulchro datus, viuis remeant à sepulchro. Ioseph venditus est, precio taxatus est Christus. Ioseph transducitur in Aegyptum, ad Aegyptum fugatur Christus. Ioseph esurientibus populis panem copiose subministrat, Christus caeli panem manentes orbe toto exaurat nationes. Sic luceat, cur Ioseph iste caelestis sponsi typum praetulerit, portauerit imaginem, ambulauerit in figuram. Maria mater vocatur, & quando non Maria mater? Congregationes, inquit, aquarum appellauit Maria. Nonne haec exeunt populum de Aegypto concepit vno viro, ut emerget caelestis in nouam creaturam renata progenies: iuxta illud Apostoli, Partes nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt: & omnes in Moysse baptizati sunt in nube & in mari. Et ut semper Maria humanae praemia sit saluus, populum quem vnda generatrix emisit in lucem, ipsa iure praecessit in Cantico, Maria, inquit, soror Aaton samentis tympanum in manu sua, dixit, Cantemus domino, gloriose enim honorificatus est. *Exo. 15.* Nomen hoc prophetiae germanum est, hoc renascentibus salutare, hoc virginitatis insigne, hoc pudicitiae decus, hoc iudicium castitatis, hoc Dei sacrificium, hoc hospitalitatis virtus, hoc collegium sanctitatis: merito ergo matris Christi nomen est hoc maternum. Diximus quare mater sponsa, quare Ioseph sponsus, quare Mariae maternum nomen, ut totum circa ortum Christi fuisse mysticum panderemus: nunc quare sponsa quaesita sit ad partum Christi, aliis prodamus ex causis. Praedixerat Isaias & virginem parere Deum caeli, regem *Isaia. 7.*

terre, orbis dominum, reparatorem mundi, mortificatorem
mortis, redditorem vitæ, perpetuitatis auctorem: hoc quam
elset mundanis triste, terribile regibus, pauendum Iudæis,
ipse dominicæ natiuitatis probauit euentus. Nanque vbi na-
tum Christum nunciantibus magis audiuit Iudæa, Herodes
didicit, mox perdere Iudæi, Herodes occidere molitus est
Christum, & dum successorem sibi timent, omnium perdere
conati sunt saluatorem: denique quia ipsum inuenire ne-
quieunt, delent patriam: lac miscent sanguini, coæuos eius
partidali furore collidunt, laniant innocentia socios, quia
culpæ participes inuenire non poterant, quos punirent: Et si
iam nato Christo hæc faciunt, concepto Christo tanta feri-
tas quid fecisset? Hinc est quod prouideatur sponsus, prouidetur
maritalis species, vt celet miraculum, vt regat signum,
vt vellet virginis partum, vt crimini non det locum, vt furen-
tis insidias sic eludat. Christus quauis morti deditur in vte-
ro si fuisset extinctus, mors præceptis quod nostræ salutis vene-
rar abstulisset. Et quia locus iste multa nobis conferre poterit
si dicatur, prælibasse nos hodie fratres dominicum sufficiat
sacramentum.

De incarnationis Sacramento. Sermo CXLVII.

Dominum Christum fratres quæ res fecerit terreni cor-
poris inire commercium, intrare humanæ carnis angu-
stias, habitare virginalis vteri mansionem, quia antehac au-
dire cœpimus, hodie plenius audiamus. Vos mihi vita, vos
mihi salus, vos mihi gloria: & ideo non patior nescire vos,
quod Deus mihi dederit scire. Deum scivit Euangelista cum
dicit, Deum nemo vidit vnquam. Ergo Deum quem sciebat,
agnoscebat, sentiebat: quia videre non poterat creatura, fere-
batur seruitute dura, triste exhibebat obsequium pro inuisi-
bili maiestate, obsederat pauor omnia, timor soluerat vni-
uersa, cuncta concusserat terror, in celo diuinus splendor
pstrauerat angelos, in terra tonitrua & fulmina corda mor-
taliū quassabant. Sic nimis pauor amorem dominantis
exclusit, Angelos fugauit ad terras, homines traxit ad idola,
mundum vanis erroribus occupauit: fecit omnes esse auctorem
fugere, colere creaturas. Amare non potest, qui satis timet
hinc est, quod mundus perire maluit, quam timere: pauore
mors ipsa leuior. Denique Cain vbi partidali cepit terrore
vexari, mortem petit, requiem credit si periret. Et quid dicam

Ioan. 1.

*Gen. 4.
3. Re. 19*

Cain? Elias ille vbi sensit toto se timore aspergi, repetebat
quam fugerat mortem, melius existimans morti succumbere,
quam timori. Petrus quoque dominicæ virtutis timore turbatus,
Christum vt à se discederet supplicabat. Discede, inquit, a
me, quia homo peccator sum. Hoc dicebat, quia quicquid e-
rat amoris & fidei, pondus pauoris extinxerat: sic timor nisi
amore fuerit temperatus, quauis deuotam seruitutem efficit
contumacem. Videns ergo deus mundum labefactari timore
continuo agit vt eum amore redocet, inuicet gratia, charitate
teneat, & constringat affectu. Hinc est, quod inueteratâ ma-
lis terram abluat vsciscente diluuiio: & Noe noui sæculi vocat
parentem, blâdo sermone compellat, dat familiarem fiducia,
pie de presentibus instruit, consolatur per gratiam de futuris,
& iam nõ iussis, sed participato labore vna in arca claudit to-
tius sæculi partem, vt societatis amor timorem seruitutis au-
ferret: & seruaretur amore communi, quod fuerat communi
labore saluatum. Hinc est, quod Abraham vocat de genibus,
auget nomine, partem fidei facit, comitatur via, inter exteros
seruat, ditat rebus, honorat triumphis, promissis oppignorat,
etipit iniuriis, hospitalitate blanditur, mirificat germine de-
sperato, vt tot repletur bonis, tanta diuinæ illectus dulcedine
charitatis, Deum diligere disceret, non timere: amando cole-
re, non pauendo. Hinc est, quod Iacob fugientem solatur in
sonnis, redeuntē pio certamine prouocat, luctatoris cōstringit
plexu, vt amaret partem certaminis, non timeret. Hinc
est, quod Moysen patria voce vocat, paterna alloquitur cha-
ritate, vt sit plebis suæ liberator inuitat. Et quid plura? Deum
facit: dedit eum in Deum Pharaonis: Deū facit, munit signis,
armat virtutibus, iussis bella expugnat, militem ipso verbo
vincere tribuit, præceptis triumphare concedit, atque per om-
nes virtutum coronas ad amicitiam suam promouet, cele-
stis regni præstat esse participes: & vt ipse sit legislator indul-
get, totum tamen vt amaret, accepit: denique tantum esset dei
amore succensus, vt ipse ardentem diligeret, & alios vt dilige-
rent, sic moneret, Diliges dominum Deum tuū ex toto corde
mo, ex tota anima tua, & ex tota virtute tua. Quicquid est
cordis, quicquid mentis, quicquid virtutis humanæ, ita Dei a-
more voluit possideri, vt hominis mundanus non haberet
quid violaret affectus. Sed per hæc quæ memorauimus, vbi
humana corda flamma diuinæ charitatis accendit, & huma-

Luc. 5.

Can. 7.

Gen. 12.

Gen. 28.

Exod. 3.

Exo. 20.

nis sensibus amoris Dei tota se fudit ebrietas, faucibus mente ceperit Deū carnalibus velle oculis intueri. Deum quē mūdus non capit, angustus quomodo capere poterat humanus aspectus? Quid erit, quid debeat, quid possit, non respicit ius amoris. Amor ignorat iudicium, ratione caret, modū nescit. Amor non accipit de impossibilitate solatium, non recipit de difficultate remedium, Amor nisi ad desiderata peruaserit, necat amantem: & ideo vadit quo ducitur, non quo debeat. Amor parit desiderium: gliscit ardorem, ardor ad inconcessā perrendit. Et quid plura? Amor quod amat non potest nō videre: hinc est quod omnes sancti omnia quæ meruerant parua duxerunt, si dominum non viderēt. Et te vera fratres quomodo pro beneficiis reddet obsequium, si beneficiotum non videat largitorem? Aut quomodo credit à deo se amari, cuius non meretur aspectum? Hinc est quod amor qui cupit videre Deum, & si non habet iudicium, habet tamen studium pietatis. Hinc est quod Moyses audebat dicere: Si inueni gratiā coram te, ostende mihi faciem tuam. Hinc est quod alius dicit: Ostende faciem tuam. Denique & ipsi gentiles ob hoc simulaera sinterunt, vt in ipsis erroribus oculis cernerēt quod colebant. Sciens ergo Deus visendi se desiderio cruciari, lassarique mortales, vnde se visibilem faceret hoc elegit, quod esset & terrenis magnum, & non minimum supernis. Nam quod in terra à Deo sibi simile factum est, in cælo poterat honorificum, non haberi? Faciamus, inquit, hominem ad imaginem, & similitudinem nostram. Perfecta deuotio hoc debet imagini, quod debet & regi. Si de cælo sumpsisset angelum, nihilominus inuisibilis haberetur, si de terra minus homine, & diuinitatis esset iniuria, & deiecisset hominem, non leuasset. Nemo ergo charissimi Dei credat iniuriam, si Deus ad homines per hominem venit, & assumpsit ex nobis, vt videretur à nobis: qui viuunt, & regnat Deus nūc, & per omnia secula seculorum. Amen.

De eodem, Sermo CXLVIII.

Hodie fratres hesternum debemus reddere sermo-
nem: hodie dominice natiuitatis lætitiā debemus i-
terare: quando concepit virgo, virgo parit, manet virgo: non
est consuetudo, sed signum: non est ratio, sed virtus: auctor
est, non natura: non est commune, sed solum: diuinum est, nō
humanum. Cesset ergo inanis philosophiæ labor, nasci Chri-

Exo. 33.
Psal. 79

Gen. 1.

stum non fuit necessitas, sed potestas: fuit honor, iniuria nō
fuit: sacramentum pietatis fuit, deicitatis non fuit detrimētum;
fuit reparatio salutis humanæ, imminutio substantiæ nō fuit
hoc diuinæ. Qui non nascendo ex intacto limo fecit homi-
nem, nascendo ipse hominem de corpore fecit intacto: ma-
nus quæ in nostram plasma lutum dignāter assumpsit, ad re-
parationem nostram dignāter assumpsit & carnē. Ergo quod
creator in creatura sua, quod deus inuenitur in carne, creatu-
ræ honor est, non est creatoris iniuria. Sed hoc contumeliam
credit, qui credit lutum preciosius esse quā carnem. Fortas-
se penitet de luti iniuria in honorē carnis, in hominis glo-
riam se mutatum? Homo quare tibi tam vilis es, qui tam pre-
ciosus es deo? Quare sic honoratus à deo te ipsum taliter in-
honoras? Quare quæris vnde factus sis, & ad quid factus sis
nō requiris? Nōne tota ista quam vides tibi facta est mundi
domus? Tibi infusa lux circumfusas remouet tenebras, tibi
est teperata vox, tibi dimensus est dies, tibi cælum, solis, lunæ,
stellarū vario fulgore radiarū est: tibi terra floribus, nemori-
b⁹, fructib⁹ est depicta: tibi creata est in aere, in capis, in aqua
speciosa continēs mirabilis animantiū multitudo, ne gaudiū
nouī seculi trillis solitudo cōfunderet. Hinc est, quod fecit te
esse de terra, vt esses tu dominus terrenorum: & esses ipsis in
ipsius substantiæ cōmunionē cōmunis: nec tamen te terrenū
terrestribus sic æquauit, vt nō etiā cælestibus animarū te cæ-
litus exæquaret: & vt esset tibi cum deo ratio cōmunis, corpus
cōmune eū iumentis, dedit tibi animā de cælo, dedit tibi cor-
pus de terra, vt in te nexa cæli, terræque cōcordia seruaretur.
Adhuc tamen quid adiciat ad honorē tuum tuus creator ex-
cogitatio te imaginem suā ponit, vt terris inuisibilem condi-
torem visibilis imago præsentem poneret: & in terrenis dedit
tibi vices suas, vt nō fraudaretur domini vicario mundi tam
larga possessio. Et si ista ita sunt: quare modo putatur iniuria,
quando deus quod per se fecit in te, in se clemēter excepit, &
in homine se vere videri voluit, in quo antē imaginario vo-
luit se videri, deditque vt ppteritas esset ipse, qui antē vt simi-
litudo esset acceperat: cōcepit virgo, virgo peperit, nō te con-
ceptus turbet, partus te non confundat auditus, quando vir-
ginitas quicquid est humani pudoris excusat. Aut quæ tibi ve-
recūditæ læsio, vbi inire deitas cum amica sibi semper integri-
tate consortium, vbi est ioterpres angelus, si des pronuba, de-

Gen. 1.

spōfatio castitas, donatio virtus, iudex conscientia, causa deus, conceptus integritas, virginitas partus, virgo mater: Nemo ergo iudicet humano modo quod diuino geritur sacramento, nemo mysterium caeleste discutiatur ratione terrena, nemo ex vsu tractet nouitatis arcanū, nemo quod singulare est metiatur exemplo, nemo cōtumeliam de pietate componat, nemo periculū subeat de salute. Certe qui scire desiderat altiora, recurrat ad legem: per legem legis scientiam querat, auctoris factum auctoritate cognoscat. Auctoris lex refert, quod deus hominem propriam creauit ad vitā, quod homini terram iussit proferre fructus spontanea seruitute, quod bestias, pecudes, armenta, humanae iussit potestati subiacere, non arti: vt homo laboris nescius, doloris ignarus, beatus delicias possideret. Sed omnia haec ne haberet homo, Angelus qui inter primos habebatur inuidit: maluitque in diabolu commutari, ne hominem plenum gloria sic videret. Denique hoc liuore succensus aggreditur dolis sceminam, virginēque vt veritum degustaret pomum inducit: inducta Virgo inducit virginem mox maritum, deiecit vitæ statum, mortis cibum, peccati pabulum, dum ministrat, & ipsa sit totius materia ruinae, quae facta fuerat ad solatium singulare. Hinc peccatum primum, hinc origo mortis, hinc labor, hinc dolor, hinc gemitus, hinc amara nostrae conditio seruitutis. Nanque homo ante dominum omnium in omnium deiectus est seruitutem: & timet omnes, qui timebatur ab omnibus: & vix arte valeret, qui potestate regnabat. Hinc est frater, hinc est, quod Christi talis est ordo nascentis: ad virginem diabolus venerat, venit angelus ad Mariam: vt quod malus deiecerat angelus, bonus angelus alleuaret. Perfidiam suasit ille, hic fidem: sua forti credidit illa, ista credit auctori. Nascitur Christus, vt nascendo corruptam redintegret naturam: infantiam suscepit ille, paritur nutrimenta, perecurrit aetates, vt vnā perfectam, manentem, quam ipse fecerat, instauraret aetatem: portat hominem, ne iam cadere homo possit: quem terrenum fecerat, fecit esse caelestem: animatum humano spiritu, spiritum viuificat in diuinum: & sic eum totum tollit in deū, vt in eo quod peccati, quod mortis, quod laboris, quod doloris, quod terrae est, nil relinquat: praestante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre vivit, & regnat, in vnitatem spiritus sancti deus, nūc, & semper, & per immortalia secula seculorum. Amen.

Gen. 2.

Gen. 3.

De unitate Christi. Sermo CXLIX.

Quem quidam D. Severiani episcopi putant, sed falso.

IN aduentu domini & saluatoris nostri, atque in praesentia Ieius corporali angeli ducentes choros caelestes euangelizabant pastoribus dicentes, *Annuncio vobis gaudium magnum, Luc. 2.* quod erit omni populo. Ab ipsis ergo sanctis angelis etiam nos mutuati vocem, annunciamus vobis gaudium magnum. Hodie enim ecclesia in pace est, & haeretici in ira: hodie ecclesiae nauis in portu est, & haeticorum furor iactatur in fluctibus: hodie fratres pastores ecclesiae in securitate, & haeretici in perturbatione sunt: hodie oves domini in tuto, & lupi insaniunt: hodie vinea domini in abundantia, & operarij iniquitatis in indigentia: hodie populus Christi charissime exaltatus est, & inimici veritatis humiliati sunt: hodie dilectissimi Christus in leuita, & diabolus in luctu: hodie angeli in exultatione, & daemones in confusione. Et quid plura dicere? Hodie Christus qui est rex pacis, cum sua pace procedens fugauit omne dissidium, dissensiones depulit, discordiam perturbauit: & sicut caelum splendor solis, ita ecclesiam fulgor pacis illuminat. *Quia natus est vobis hodie, ait, saluator mundi.* O quam desiderabile nomen pacis: quam religionis Christianae stabile fundamentum: & altaris dominici caelestis ornatus. Et quid dignum possumus de pace proloqui? Pax nomen est ipsius Christi, sicut & Apostolus dicit, *Quia Christus est pax nostra, qui fecit vtraque vnum: quae non sententis, neque fide, sed inuidia diaboli dissidebant.* Verum sicut procedente rege, & plateae mundantur, & omnis ciuitas diuersis floribus & ornantibus coronatur, vt nihil sit, quod minus digni vultui regis appareat: ita & nunc procedete Christo rege pacis, omne quod triste est auferatur a medio: & illucescente veritate, fugetur mendacium, fugiat discordia, replendeat concordia. Et sicut frequenter fieri videmus, vbi regnum, vel fratrum tabulae depinguntur, vt inter utrosque vnanimitatis declarentur insignia, artifex pictor scemine habitu post tergum utriusque concordiam statuit, quae brachijs suis utriusque complectens in dicit: quod hi qui videntur corporibus separati, sententijs & voluntate conueniant, ita nunc pax domini media assistens, & vtrumque nostrum gremio palpante connectens, discreti corpora in vnum conuenire animum vniuersigentibus docet, in quo sine dubio completur sermo pro-

*malis. dicitur
et. h. d. d. d.*

Eph. 2.

regna

Zach. 6. pheticus, qui ait, Et erit consiliū pacificum inter utrosque. Et hesternus quidē pater noster cōmunis euangelico pacis sermone p̄satus est, hodie vero nos verba pacis expromimus: ipse nos hesternus resupinis manibus in verbo pacis excepit, & nos hodie dilatato pectore, vlnisque parentibus ad eum eum muneribus pacis occurrimus. Iam bella destructa sunt. Omnia pulchritudo pacis obtinuit, nunc in luctu est diabolus, & in lamentatione omnis dæmonum torm: nunc in cælestibus lætitia, & in angelis exultatio, quibus specialius familiaris est pax: hanc enim etiam cælestes admirantur virtutes, apud quas fons eius habetur perennis: ex quo etiā terreni guttis quibusdam exinde distillantibus irrorantur. Et ideo etiā si in terris pax laudatur à sanctis, laudis eius splendor redundat in cælum: laudant etiam cælestes angeli, & dicunt, *Gloria in altissimis deo: & in terra pax hominibus bone voluntatis.* Videtis fratres, quomodo cælestes omnes, terrestres iniuicem sibi munera pacis mittūt, cælestes angeli pacem terris annunciant: sancti in terris Christum qui est pax nostra collaudant in cælestibus positum, & mysticis choris conclamant, *Hosiah anna in excelso.* Dicamus ergo & nos cum angelis: *Gloria in altissimis deo: qui humiliavit diabolum, & exaltauit Christum suum. Gloria in altissimis deo, qui discordiam fugauit, & pacem statuit.* Videte fratres vocem angelicam exultantem. *Gloria in excelsis deo: & in terra pax.* Dico enim vobis artē diaboli, cuius neque vos ignoratis astutias. Vidit satanas firmitatem fidei, stabilitatēque: vidit eam pietate dogmatum septam: vidit eam operum bonorum fructibus abundantem: & ideo pro his omnibus ad insaniam venit, & rabie furoris exarsit, vt in scinderet concordiam, vt conuelleret charitatem, vt disrumperet pacem, sed pax semper sit nobiscum.

De fuga Christi in Ægyptum. Sermo C L.

Mat. 1 **S**I conceptum virginis, virginis partum sermo non aperit, sensus non recipit, non capit mens humana, deum fugisse vt hominem quis loquatur? Apparuit, inquit, angelus domini in somnis Ioseph, dicens, *Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Ægyptum.* Si pietatis esse diximus quod natus est Christus, Christus quod fuisse legitur, quid dicemus? Forte sicut natum diximus, repararet naturam: dicamus, vt fugaces reuocaret, aufugit. Et re vera si vt reuocet errantem ouem in monti-

fugisse

deu. ut.

bus ipse errat, quomodo ipse non fugit fugientes populos vt reducat? *Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Ægyptum.* Quid est quod sic cælestis causa tristatur, vt humanis se confundat auditus, lassetur animus, labore intelligētia, sensus hebetetur, si des nuret, spes titubet, credulitas ipsa succumbat? *Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Ægyptum.* Persequente homine deus fugit: saeuente terra, cælum trepidat: & volitante puluere, pauore turbantur angeli: & pavor patris filio fugiente monstratur. *Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Ægyptum.* *1. Re. 21* David persequente Saul ad Iudæam confugit, recepit vicinia, domus vnus viduæ Eliæ sufficit ad latebras, Christo fugiente locus deest, provincia deficit, non subuenit patria. Dū migrat, non vicina gentes non finitimæ sufficiunt regiones: sed Ægypti relictum locum, extortem habito, lingua, moribus barbarum procuratur exilium. *Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Ægyptum.* Si terum refugium fugit, auxilium latefcit omnium, si formidat fortitudo cunctorum, si se vniuersorum defensio non defensat, quare humana notatur fuga, arguitur trepidatio, formido culpatur? Quare vocatur in erimne Petrus qui negat, Iohannes, qui expauescit, & fugit: *di-* *Mat. 16.* *scipuli omnes, quia deserunt per pauorem?* Et ista fratres esto *Mar. 14* facta sint, quare literis mandantur, quare referuntur in libris, quare recitantur sæculis, quare quotidianis lectionibus innotescunt, quare omnes panduntur in gentes, nunquid vt diuinum timorem lingua, locus, ætas, tempus, vniuersa cognoscant? Sicut enim cum virtutes leguntur, animos erigunt ad profectum: ita deponūt animos cū recitantur in infirma. Quid sibi vult ergo euangelista, quod hæc scribit ad memoriā sempiternā? Deuoti militis est regis sui tacere fugā, referre constantiam: virtutes loqui, timores flere: aperire fortia in infirma reticere: aduersa deletē, prædicare victorias, quo & hostium frangere ausus possit, & sociorum excitare virtutē. Euangelista igitur referendo talia, videtur excitalle hæreticorum latratu, & defensionem fidelibus sustulisse. Tolle, ait, puerum & matrem eius: & fuge in Ægyptum. Mandatur fuga, non profectio: imponitur necessitas, non voluntas: inducit angelus latentem peregrinationem, non liberum commeatum: vt via quæ est per se molesta semper, esset molestior per timorē. Ergo ob quam causam hæc nobis scripta sint, iam tempus est vt quaeramus. Tolle puerum, & matrem eius, & fuge in Ægyptum.

Bellicosus quod in bello fugit artis est, non timoris: Deus quando fugit hominem sacramenti est, non pavoris: potens quando se subducit infirmo, insequentem non pavet, sed foris producit: vult enim in aperto vincere, qui publicam referre cupit ex hoste victoriam: occulsum se non patitur inire confictum, qui mandare suum saeculis vult triumphum. Secreta victoria, virtusque latens exemplum posteris non relinquunt. Hinc est, quod Christus fugit ut cedat temporis, non Herodi: neque enim mortem fugit, qui venerat de hoste reportare victoriam: neque humanas insidias expauescit, qui totas venerat diabolicæ fraudis aperire versutias: neque tunc timuit, quando infans, & secundum hominem timere nescivit: & secundum deum potuit non timere. Christus fratres, si maciatus in illo grege lactentium tunc fuisset, mors ei casus fuerat, non voluntas: non virtus fuerat, sed infirmitas: necessitas fuerat, non potestas: & innocentix fuisset premium, maiestatis gloria non fuisset. Certe ubi esset quod à deo dictum est:

Euo. 23. Non coques agnum in lacte matris sue? *Futurum est, inquit, ut Herodes querat puerum.* Herodes quærebat, sed quærebat diabolus per Herodem, qui videbat sibi magos quos habebat in erroribus suis principes aufugisse, Christus si victus pannis, si sub matris vberibus occupatus, si taceus lingua, si latens opere, si gressu nullus, diaboli signiferos, hoc est, magos in duces fidelissimos commutavit, perfectæ ætatis Christus quid posset facere diabolus iam videbat: & ideo movebat Iudeos, instigabat Herodem, ut Christi suspectam sibi præveniret infantiam: ut futura virtutis eius anticiparet insignia: ut peremptorium sibi, nobis victoriosissimum vexillum crucis callidus machinator auferret. Sentiebat diabolus, sentiebat quod Christus doctrinis, virtutibus, vitam mox repararet, & mundum totum qui adhuc vagiens ipsum quod erat mundani verticis, occuparet, iuxta illud prophetæ: Priusquàm sciat puer vocare patrem, aut matrem, accipiet & virtutem Damasci, & spolia Samariæ. Et ut ipsis probantibus Iudeis, cum dicunt: Videtis, quia nihil proficimus, ecce mundus totus post ipsum vadit: Christus se in carne venturum, ascensurum per ætatem gradus, annunciatum gloriam celestis regni, prædicaturum fidei doctrinam, & imperio verbi solo fugaturum demones, daturum cæcis visum, claudis cursum, mutis verbum, auditum surdis, peccatoribus remissionem, mortuis vi-

Euo. 23.
Or 34.

Esa. 8.

Io. m. 12

tam, per legem promiserat, & per prophetas: unde hæc Christus impleturus vir, infans mortem distulit, non fugit. Denique fugam eius non de periculi metu, sed de prophetiæ venisse mysterio evangelista asserit, sic dicendo, *Accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum.* Et post, *Ut impletur* *Osee. 11.* *quod dictum est à domino per prophetam dicentem, Ex Ægypto vocavi filium meum.* Christus ergo fugit, ut staret legis veritas, prophetiæ fides, Psalmistæ testimonium, dicente ipso domino, *Necessè erat impleri omnia quæ scripta sunt in lege* *Luc. 24.* *Moyli, & prophetis, & psalmis de me.* Christus fugit nobis, non sibi: Christus fugit, ut dispensata temporibus sacramenta servaret. Christus fugit, ut futuris virtutibus & perfidis materiam tolleret excusandi: & credituris fidei fiduciam largiretur: quia in persecutione melius est fugere, quàm negare. Denique Petrus, quia fugere noluit, abnegavit: Ioannes ne abnegaret, aufugit.

Mar. 14
167. June

De eadem, Sermo CCL.

Hodierna lectio movit corda, concussit viscera, stupere fecit auditum. *Ece, inquit, angelus domini apparuit Ioseph* *Matt. 2* *in somniis, dicens, Surge, accipe puerum & matrem eius: & fuge in Ægyptum.* Cui nascenti virginitas non resistit, non obviat ratio, non contradicit natura, potestas quæ quæ vis, quod disserimen prævaleret, ut compelleretur ad fugam? *Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Ægyptum.* Reverentius diceret, vade in Ægyptum, ut esset prolectio, non fuga: voluntas, non necessitas: iudicium, non metus: humanum saltem, si non divinum: at nunc mandatur fuga, mandatur cælitus, mandatur per angelum, ut videatur cælum timor antè tenuisse, quàm terram. *Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Ægyptum.* In Ægyptum fuge à tuis ad extraneos, ad sacrilegos à sanctis, à templo tuo ad demonum fana: ad idolotum patriam è regione sanctorum. Sic Iudeæ non sufficit latitudo, sic angustatur sæculi diffusa possessio, non capit secretum templi, sacerdotum turba non suscipit, non ableondit numerositas investigabilis cognatorum, ut ad deitaris latebras profana Ægyptus conducatur, sic res vrget, sic non vacat intueri vercundiam virginis, laborem matris, sexus pudorem, periculum Ioseph, longinquitatis fatigationem, exitium totius domus: & quod his durius, Iudeos peregrinatos in gentibus: quibus nec ipsa est communitio, imò est profundum legis

transgressione naufragium. O quam durum est peregrinatio etiam inter ciues, fratresque: sapit quid sit sua domus, qui sentit alienam: & ubi est illud, Domine, refugium factus es nobis? *Psa. 89.* Et, Deus noster refugium & virtus: Si refugium fugit, si timet virtus, si praesidium migrat, quae vita, quae spes, quae securitas, quod munimen? Eliae contra insidias liberi regis, vidua *3. Re. 17.* una sufficit. Christo contra Herodis captiui minas Iudaea tota non sufficit: Elias missos ad se caelesti igne consumit, Christus sola fuga fit saluus? Hucusque fugae Christi querimonias exaggerasse sufficiat. Fratres, quod fugit Christus, fuit mysterij, non timoris: fuit liberatio, non periculum creatoris, diuinae virtutis fuit, non fuit fragilitatis humanae: non fugit propter auctoris mortem, sed fugit propter saeculi vitam. Nam qui mori venerat, quare fugeret mortem? Christus totam causam nostrae salutis occiderat, si se paruulum permisisset occidi. Christus venerat, ut quos praecipis docuerat, firmaret exemplis: & ipse faceret quae facienda mandauerat: & visu probaret possibilia, quae impossibilia videbantur auditu. Venerat ut mundo notitiam suae deitatis infunderet: & humani generis ignorantiam auferret. Venerat, ut pigra mortali corda ad fidem virtutibus excitaret. Venerat diabolusum publico superare consuetu: ut ab omnibus & diuino vineceretur iussu, & humano prosterneretur exemplo. Venerat praesentiae suae promissa persolvere: ut quibus scire se dederat, concederet se videre. Venerat, ut veniret Iudaeus de contemptu legis. Venerat introducere ad fidem gentes. Venerat eligere Apostolos doctores orbis, eosque caelestibus implere doctrinis, munire virtutibus, armare signis, ut signis edomarent feros, sanarent virtutibus infirmos, doctrinis dociles edocerent: & ad summum, venerat mortem perdere moriendo, penetrando inferna dissoluere, resurgendo sepulchra referare, ascendendo ad caelos caelestibus donare terrenos. Omnia haec utique perissent nobis, si Christus cum esset in cunabulis non fugisset. Sed auditox dicas, cum posset aliter, quare tantis, quare talibus summis iniuriis? Quare? Primum quia neque sine homine poterat saluari homo: neque siue humanis iniuriis iniuriae humanae poterant amputari: causam suam facit, qui alterius vult cauere: qui non compatitur, amputare non potest passiones. Christus nos in se suscipit, ut se daret nobis: pertulit passiones nostras, ut nostras tolleretur passiones. Hinc est, quod Christus fugit,

ut nostras fugas in persecutionibus temperaret. Martyr comprehensus debet tenere constantiam, non comprehensus debet fugere persequentem: ut & persecutori indulgeat respiciendi tempus, & sibi tempus non auferat supplicandi, dicente domino: Si vos persecuti fuerint in hac ciuitate, fugite in aliam. Persecutorem, qui prouocat, facit: corrigit qui declinat. Fugere debemus ergo, prouocare non debemus, si saluari persecutores nostros volumus, pro quibus praecipit *Mat. 10.* est nos orare. Orate, inquit, pro persequentibus vos. Orandum est, fugiendum est, ut & ille qui per ignorantiam furit sauetur: & ille qui patitur de patientia palmam subeat, non subeat de temeritate discrimen. Fratres si Pauli martyres non fugissent, Paulum non fecissent. Hoc faciendum docuit Christus: hoc nobis reliquit exemplum, ut fugiente domino, fugere indignum non putet seruus. Et alia est causa quod fugit Christus, quod infans tempus suae distulit passionis, quod crucem supra tricesimum annum vitae corporalis ascendit: ut qui ad vitam perfectum hominem fecerat, perfectam repareret in vitam: & qualem terris dederat, talem redderet caelo. Et quod ad Aegyptum fugit, aliam procedit ad causam. Fugit ad Aegyptum, ut perfidiam Iudaeorum per fidem gentium castigaret: nam dominum suum quem Iudaea fugauerat, Aegyptus obsequenter accepit: ut ecclesiam synagogae, Iudaeis gentes antepouendas in fide suam panderet per figuram.

De infantium nece.

Sermo C L I I.

Qui non recte tamen D. Scurrius titulo circumsertur.

Zelus quo tendat, quo profiliat liuor, inuidia quo feratur Herodiana hodie patefecit immanitas: quae dum temporalis regni xmulatur angustias, aeterni regis ortum molitur extinguere: sicut ait euangelista. *Tunc Herodes videns, quia Mat. 2.* illusus esset à magis, iratus est valde, & mittens occidit omnes pueros qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius. Videns, quia illusus esset à magis: dolet impietas se illusam, dilatatam se crudelitas furit, fremit dolositas se deceptam, & in se fraus reuersa, colliditur. Herodes stridet cadens ipse in laqueum quem tetendit, hinc iniquitatem quam condiderat euaginat: de fide perfidiae sumit arma: terreno quare furore, quem natum caelitus non credit: ad sinus matrum militum cogit castra, inter ybera arcem pietatis oppugnat,

384. D. PETRI CHRYSOLOGO
in teneris vberibus ferrum durat, lac fundit antequam sanguinem, dat autem mortem sentire, quam vitam: tenebras ingerit intrantibus lucem. Sic agit magister mali, minister dolii, irarum artifex, inuictor sceleris, impietatis auctor, pieratis praedo, inimicus innocentiae, hostis naturae, malus omnibus, suis peior, pessimus sibi quem Christus non ut euaderet, sed ne videret, aufugit. In altum tendens, cedit ab alto: caelum pulsans: intrat profundum: in se vadit, qui vadit in deum: se occidit, qui vitam conatur occidere: quia capi non potest perditione salus, occisione vita, aeternitas sine. O ambitio quam caeca semper? O quam semper praesumptio pessima? O quam perdit concessa, qui in concessa captus! Herodes obsidens terrenum regnum, impugnat caeleste terrenis inhians, irruit in diuina: ipsamque pietatem tota impietate seclatur. Audierat natum regem, quaesierat ubi, quando, unde, & ad quid: ast qualiter debuerat, non quaesuit: quia apud illum peccandi amor, amor innocentiae non manebat. Destinatus ad scelus, ad piaculum promptus, paratus ad crimen, causas innocentiae non requirit, ius abrogat, confundit fas, nefasque: cui nequitia est sodalis, cui odiosa est aequitas, iniquitas semper est amica, qui cadibus viuunt, qui se munit sanguine, qui crudelitatem seclatur, cui de timore stat totum, de amore nil constat. Herodes tunc caecus sic Christum gladiis quaerit, inuestigat cruore, crudelitate rimatur, successorem timens, incessit in authorem: peremit innocentes, volens innocentiam desperire. Rector populi, morum custos, disciplinae censor, iustitiae indagator, aequitatis defensor, seruator innocentiae, ampliator populi, innocentis causam facit innocetium crimen, munus nati natorum vertit in poenam, authoris ortum, ortum mandat occasum, negotium saluantis, saluandorum iubet esse discrimen. Iudex audientes vocat, interrogat loquentes, negantes arguit, vrget reos, percellit noxios, coescios corripit, addicit complices, sententiae dat detectos. Infantes quid? Quorum lingua tacuit, oculi nil viderunt, nil audierunt aures, manus nil fecerunt, & quibus actus nullus est, unde culpa? Sumpserunt mortem, qui viuere nescierunt, non tempus affuit, non excusauit aetas, silentium non defendit, quibus apud Herodem solum quod nati sunt, hoc fuit crimen: & re vera quomodo non redderent naturae credimus, a quibus causa exigebatur authoris? infaelix homo, qui sibi ad accusationem parauit

parauit omnia: ad excusandum spacium non reliquit, sed totum parauit ad poenam. Qui excusabit quem pulsar innocentia, infancia impetit, lac ut languis accusat? Hoc contra Herodem. At Christus futurorum praescius, conscius secretorum, cogitationum iudex, mentium persecutor, quare deseruit quos sciebat quaerendos esse propter se, & propter se nouerat occidendos? Natus rex, & rex caelestis quare neglexit milites innocentiae suae, coetaneum sibi quare contempsit exercitum, quare cunabulis suis deputatas excubias sic reliquit, ut regem solum quaesiturus hostis totum grassaretur in militem? Fratres, Christus non despexit suos milites, sed prouexit: quibus dedit autem triumphare, quam viuere: quos fecit capere sine coercitatione victoriam, quos donauit coronis antequam membris, quos voluit virtutibus vitia praeterire, autem caelum possidere, quam terram: nec autem humanis insereere quam diuinitis. Praemisit ergo Christus suos milites, non amisit: recepit suas acies, non reliquit. Beati, quos martyrio natos vidimus esse, non saeculo, Beati, qui labores in requiem, in refrigerium dolores, marores in gaudium commutarunt. Viuunt, viuunt, quia vere viuunt, qui pro Christo merentur occidi. Beati veteres qui portauerunt tales, beata vbera quae se talibus infuderunt: beatae lachrymae quae pro talibus fusa flentibus gratiam baptismatis contulerunt. Nam diuerso modo, dono vno, in lachrymis suis mantes, & sui filij suo sanguine baptizantur. In martyrio filiorum passae sunt matres: nam gladius filiorum pertransiens membra ad matrum corda peruenit: & necesse est ut sint praemij consortes, quae fuerunt lociae passionis. Ardebat paruulus occisori, gladio adieciatur in infantulos, nutricis loco attendebat lactans percussoris horrorem, nescia lucis aetas moritura gaudebat: infans filius omnem hominem non hostem respicit, sed parentem. Matres tulerunt quicquid & angoris extitit, & doloris: & ideo non martyrij gaudio, martyrij lachrymas quae fuderunt. Hoc loco attendat auditor, attendat, ut intelligat martyrium non constare per meritum: sed venire per gratiam. In paruulis quae voluntas, quod arbitrium, ubi captina fuit & ipsa natura? De martyrio ergo demus totum deo, nil nobis. Vincere diabolus, corpus tradere, contemneret viscera, tormenta expendere, lassare tortorem, capere de iniurijs gloriam, de morte vitam, non est virtutis humanae, munus est diuini. Ad martyrium qui sua virtute currit, per Christi

Itum non peruenit ad coronam: sed ipse nos caeleste perducit ad pabulum, qui nostro dignatus est iacere in stabulo Iesus Christus Nazarenus dominus noster, qui uiuit & regnat in saecula saeculorum. Amen.

De eadem, Sermo C L I I I.

Fratres, humani sensus non est uirginei partus aperite mysterium: quod natura non habet, auctoris est, non naturae est opus superni spiritus, quod sentire non potest caro: ubi non est humanitatis indicium, ibi deitatis est signum, dicente propheta, Ipse dominus deus dabit uobis signum. Ecce uirgo in utero accipiet. Ubi nil est terreni usus, est ibi caelestis ordinis torum: quod de mundo non est, mundano intellectui non potest subiaccere. Conceptus qui uirginem seruat, partus uirginis qui relinquit, diuinum est quod generat, non humanum: deus graditur, ubi uestigium nullatenus humani transitus inuenitur, consuetudo deficit, miracula cum geruntur, consuetudines non respiciunt signa, singularitas non admittit exemplum, sicut hodierna pandit lectio: quae diuina narrat praesentia paruulorum. Coorta regi cohortis suo magis praemori quam commori tota gestit: Christo dicati milites corperunt ante militate, quam uiuere: ante pugnare, quam ludere: fundere ante sanguinem, quam lactis uelut perpotare: ardentes animae moras corporis non tulerunt, a gremio ad furentes hostium cuneos peruolantes, anticipant uirtutibus blandimenta, uulneribus oscula, uoluentia ferro, ut caelum possint ante inhabitare, quam terram: praemia spiritus ante portare, quam carnem: ante referre triumphos deo, quam perferre hominum nutrimenta. Vere, uere fratres isti sunt gratiae martyres, consententur tacentes, nescientes pugnant, uincunt insidij, moriuntur insidij, ignari tollunt palmas, coronas rapiunt ignoantes. Ergo sicut uirginitas corruptionis nescia contulit honorem martiri, sic in uirginitate passionis ignara martyrij palmas rapuit, & coronas. Sed quid dicemus, quod rex ipse qui stare debuit fugit solus, & fugit monente patre? Fugere istud est amoris intimi, non timoris ignauitatis. Si sterisset Christus, haberet eos synagoga filios, hos ecclesia martyres non haberet.

In diuum Stephanum protomartyrem.

Sermo C L I I I I.

Sicut dominum praedictorum limitibus affixi tituli proloquuntur, ita nomina ipsa saepe sanctorum merita indicat

testantur insignia. Ita Abraham, quod fide credidit, nominis adiectione monstravit: quando ex Abram Abraham diuinitus nuncupatur: ut dilatandus genere, nomine ante dilataretur, dicente domino, Et non uocabitur amplius nomen tuum Abram, sed Abraham erit nomen tuum: quia patrem multarum gentium posui te. Sic conuinxit sancta eius cum de sterili sit fecunda, ex Sarai uocitata est Sarah: ut & ipsa ante crearet nomine, quam crearet pignore: & quia promittente domino risum credidit, si uerula conciperet exarata iam rugis, si pareret desperata iam fecunditas, si sterilitas iam penes senectutis extrema praegnant fieret, risum mox quod genuit, nuncupauit: & hoc aptauit in nomine, quod sensu passa est cum rideret, & uocauit nomen eius Isaac, quod interpretatur risus. Sic Iacob qui in utero cepit ante luctari, quam uiuere: ante uiribus superare, quam membris: etiam inter uiscera matris ipsa supplantatoris est uocabulum consecutus, eo quod antequam nasceretur, noscitur diuinitus reprobatum supplantasse germanum. Et quia longum est ire per singula, sicut Petrus a petra nomen adeptus est, quia primus meruit ecclesiam fidei firmitate fundare: ita Stephanus uocatus est a corona, quia primus meruit pro Christi nomine subire confictum: primus meruit sanguine suo militum Christi martyrium dedicare. Petrus apostolici chori uetussum tenuit principatum, aperiat intrantibus regnum caelorum, reos potestate uinciat, poenitentes clementer absoluit: Stephanus est martyrum primus, Stephanus purpuratum ducit exercitum, qui pro domini sui adhuc calente sanguine, sanguinem suum auisus bellator effudit. Et quia cruore proprio tinctam sibi ipse purpuram conquisiuit merito a rege suo consecutus est post coronam, qui iam cum nasceretur nomen fortitus est a corona: uere quem praesciuit & praedestinauit, ipsum nunc martyrij primum uocauit ad gloriam.

De Calendis Ianuariis, quae uaria gentium superstitione polluebantur.

Sermo C L V.

Ubi nostram Christus pie natus est ad saluare, mox diabolus diuinae bonitati numerosa genuit, & perniciose portenta: ut ridiculum de religione componeret, in sacrilegium uerteret sanctitatem, de honore dei deo pararet iniuriam. Hinc est fratres, hinc est quod hodie gentiles deos suos sceleratibus exquisitis, excogitato dedecore, & ipsa turpitu-

tude turpiore deos suos videndos trahunt, distrahunt, pertrahunt, quos faciunt non videndos. Quæ vanitas, qualis dementia, quanta cecitas, fateri deos, & eos ludibriis infellicibus infamare? Irrisores sunt, cultores non sunt, qui deos quos venerantur illudunt: iniuriis afficiunt, non honorant, qui deos à quibus se formatos & altimant sic deformant: confundunt, non glorificant, qui eos de ipsa confusione componunt. Verè, sicut ait Apostolus, quia non probauerunt deum habere in notitia, tradidit illos deus in reprobum sensum, vt faciant ea quæ non conueniunt: quando eis quibus humana abrogant, dant diuina: quando eos iudicæ dignos celo, quando ipsos faciunt terra ipsa non dignos: verè dati sunt in reprobum sensum, & non est hoc iudicij diuini, est hoc sapientie dei, vt ipsi sint iniuriarum dei vindices, qui iniurie probantur auctores. Quæ ita, quæ vltio, sic in deum de idolis exequeretur offensam, vt eos quos vetustas aris, in censo, victimis, gemmis, auro, deos esse mēta est, posteritas turpi cultu homines fuisse turpissimos iudicaret, & eorum vitam, mores, actus, ipsis eorū signaret in vultibus, ac doceret tales fugiendos esse potius quam colendos? Desicamus fratres, & eos qui talia sunt secuti, & nos euasisse talia corlitus gaudemus. Quorum formāt adulteria in simulachris, quorum fornicationes imaginibus mandāt, quorū titulant incesta picturis, quorum crudelitates commendant libris, quorum parricidia tradunt sacculis, quorum impietates personat tragediis, quorum obscena ludunt, hos qua dementia deos crederent, nisi quia criminum desiderio, amore scelerum possidetur, criminum deos exoptant habere criminosos? Qui peccare cupit, peccatorum colit & veneratur auctores. Hinc est quod Veneri adulter inferuit, hinc est quod se Marti crudelis addicit. Hæc diximus fratres, vt proderemus causam: quare facientes hodie quæ talia sustinemus, faciant gentiles deos suos, & faciant tales qui videntibus & horrore sint & pudori: faciant vt eos aliquando & ipsi qui faciunt, horreant & relinquunt, & Christiani glorientur à talibus se liberatos esse per Christum: si modo non eorum ex spectaculis polluantur, si eorum non inquinent thura tactu, si luviosissimi fugiar de assensione discrimen: quia factis semper est æqualis assensus, Apostolo probante, cum dicit, Non solum qui faciunt ea, sed etiam qui consentiunt facientibus. Et si tanta est de assensione damna-

Rom. 1.

forte. e. genim

vnde dicitur in
2. cor. 13. 14.

Rom. 1.

tio, quis satis luceat eos, qui simulachra faciunt semetipsos, Nonne isti amiserunt imaginem dei, similitudinem perdidērunt Christi, exuti sunt indumentum, qui se simulachrorum formis sacrilegiis formauerunt? Sed dicit aliquis, non sunt hæc sacrilegiorum studia, vota sunt hæc iocorum: & hoc esse nouitatis lætitiā, non vetustatis errorem: esse hoc anni principium, non gentilitatis offensam. Erras homo, non sunt, non sunt hæc ludicia, sunt crimina. Quis de impietate ludit, de sacrilegio quis iocatur, piaculum quis dicit risum? Satis se decipit, qui sic sentit: tyrannus est, tyranni habitum qui præsumit. Qui se deum facit, deo verò contradictor existit: imaginem dei portare noluit, qui idoli voluerit portare personam: qui iocari voluerit cum diabolo, non poterit gaudere cum Christo. Nemo cum serpente securus ludit, nemo cum diabolo iocatur impune. Si qua sunt ergo viscera pietatis in nobis, si qua est in nobis contemplatio humanitatis, si qua nos habet fraternæ salutis affectio, abstrahamus eos qui sic ad perditionem currunt: rapiuntur ad mortem, trahuntur ad taciara, festini sunt in gehennam. Abstrahat ergo pater filium, seruum dominus, parens parentem, ciuem ciuis, homo hominem, Christianos omnes qui se bestiis comparant, exequarunt iumentis, prauerūt pecudibus, demonibus formauerunt. Et ille qui liberat, inuenit premium: qui negligit, acquirit offensam. Beatus qui suæ vitæ custos est, & prouisor est salutis alienæ.

De Epiphania & Magis. Sermo CLVI.

Quoties salutaribus succis contra lethales morbos antidotum temperat pericia præcauta medicorum, si præter artem, præter medicinam, præter tempus accipere præsumat ægrocus, sit periculi causa quod prouisum est ad salutem, sic dei verbum si præter magisterium, præter doctrinam, præter dogma fidei, scire temerarius præsumat auditor: quod est vitæ materia, sit perditionis occasio. Querendum est fratres, ne per audiendi imperitiam, quod ad profectum nobis diuinitus scriptum est, ad animarum veniat detrimentum. P'ratine Chaldæos siderum scrutatores, errantes per astra magos, cæli negotia in tenebris noctium perquirentes, nascendi, moriendi causas stellarum cursibus ascribentes, bona malæ hominum de arbitrio luminarium firmantes, euangelista hodie ortū Christi absconditū sacculis stella duce docuit inuenisse

Abst. Sic sentit mundus, sic gentiles intelligunt, sic fallit species lectionis: ceterum sermo euangelicus non humana loquitur, sed diuina: non vltata, sed noua: non arte fallentia, sed veritate subnixta: non oculis alludentia, sed cordibus infixata: non coniecturis nutetia, sed auctoritate firmata: a deo venientia, non a fato: non collecta numeris, sed virtutibus ac-

Mat. 2. *Cum natus esset Iesus, inquit, in Bethleem Iudæ, in diebus Herodis regis, ecce magi ab oriente venerunt Hierosolymam, dicentes, Vbi est qui natus est rex Iudæorum? Vidimus stellam eius in oriente & venimus adorare eum.* Cum nascitur Iesus, oritur origo rerum, generatur largitor generis, nascitur auctor naturæ: vt repararet naturā, genus redderet, originē recrearet. Adam primus homo, pater generis, origo generationis, naturæ bonum, libertatem generis & germinis vitam sic perdidit dum deliquit, vt malum naturæ, seruitutem generis, germinis mortem successio lamentanda portaret. Hinc est quod Christus nascendo naturam reddidit, tulit moriendo mortem, vitam reuocat dum resurgit: & qui homini animam dederat de cælo, inde hominem fecit & carne constare, ne terrena labes cælestem sensum rursum carnis demergat in lapsum: dicente

Colos. 15 Apostolo, Primus homo de terra, terreus: secundus homo de cælo, cælestis: qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cælestis, tales & cælestes. Et Ioannes euangelista, Omnis qui ex deo natus est, uō peccat, sed generatio dei seruat illum. Hinc est ergo quod nascitur Christus, vt iacentes in terreno germine cælestem tolletet ad naturam. *Cum natus esset Iesus in Bethleem Iudæ.* Bethleem fratres Hebraice, domus panis vocatur, vt promissionis fides, vt prophetiæ veritas impleatur, dicente Iacob, Iuda te laudabunt fratres tui, manus tuæ supra dorsum inimicorum tuorum, adorabunt te filij patris tui. Et post, Nō deficiet princeps ex Iuda, nec dux ex femoribus eius donec veniat cui reposita sunt, & ipse expedatio gentium. Vnde & Dauid, Iuda rex meus. *Cū natus esset Iesus in Bethleem Iudæ in diebus Herodis regis.* Quid est quod tēpore regis nefandi deus descendit ad terras, miscetur diuinitas carni, sit terreno corpori cælestis cōmercium? Quid est & quādo uōverus rex expulso tyrannū, vindicaturus patriā, instauraturus orbē, libertatem redditorus aduentat? Herodes refuga gētis Iudææ

Gen. 49

Iuxta

LXX.

Psal. 59

Cum natus esset Iesus in Bethleem Iudæ in diebus Herodis regis. Quid est quod tēpore regis nefandi deus descendit ad terras, miscetur diuinitas carni, sit terreno corpori cælestis cōmercium? Quid est & quādo uōverus rex expulso tyrannū, vindicaturus patriā, instauraturus orbē, libertatem redditorus aduentat? Herodes refuga gētis Iudææ

inuasit regnum, libertatem sustulit, profanauit sancta, confudit ordinem: quicquid disciplinæ, quicquid cultus est, aboleuit: merito ergo genti sanctæ, quia humana defunt, diuina succurrunt: & adest Deus ipse, cui homo non erat qui adesset. Sic iterum Christus veniet, vt Antichristum subruat, libertat orbis, paradisi patria reddatur, mundi perpetuator libertas, sæculi seruitus tota tollatur. *Ecce magi ab oriente venerunt.* Ab oriente ad orientem veniunt magi, vt susciperet venientes ipse, qui iusserat vt venirent: quando enim Deum magus, nisi Deo iubente perquiret, quando regem cæli nisi reuelante Deo astrologus inuenisset, quando vnum Deum sine Deo Chaldæus adoraret in terra, qui in cælo Diis totidem, quot sideribus seruebat? Plus cæleste de magis, quā de stella signum est: quod Iudææ regem, quod legis auctorem magus scit, nescit Iudæus: Chaldæa defert, non defert Iudæa: Hierosolyma auersatur & refugit, Syria sequitur & adorat. *Ecce magi ab oriente venerunt, dicentes, vbi est qui natus est rex Iudæorum? Vidimus stellam eius.* Ex quid tamen est quod videret? Verè sicut dixit Apostolus, Cum esset diues, pauper factus est: cum esset in deitate sua diues, nostra sit pauper in carne: & habere cepit stellam vnam, totam qui fecit, habet, & continet creaturam. *Vidimus stellam eius.* Aliquando videt magus: qui habet stellam, non habetur à stella: nec ipse agitur cursu stellæ, sed ipse stellæ agit cursum: cuius per cælum sic cursum dirigit, sic moderatur incessum, sic viam temperat, vt magorum seruiat, & mittatur ad gressum: nam ambulante mago, stella ambulat: sedente mago, stat stella: mago dormiente, excubat stella: sic sentit magus, vt quibus viandi par conditio est, par sit necessitas seruendi: & stellam iam non Deum credit, sed iudicat esse conseruam, quam cernit taliter suis obsequiis mancipatam. *Vbi est qui natus est rex Iudæorum? Vidimus stellam eius in oriente, & venimus adorare eum.* Dicendo, vbi est qui natus est rex Iudæorum, non interrogant, sed insultant: quādo scientes interrogant, nescientes non ignorat, sed negligentes arguunt: iacrepant desides, malos produunt, contumaces verberant, seruum domino non occurrisse causant. Nam quid ab hominibus querunt, qui per Deum nouerant quod quærebant? Vt quid illis ad hoc humanæ demonstrationis officium, quibus ad hoc cæli sidera seruiebant? Quo illis lucerna templi, quibus cæli sidus mirabile

1. Cor. 8

perlucebat? *Vbi est qui natus est rex Iudaeorum?* Hoc est dicere, *Cf* rex Iudaeorum in praesepe iacet, & non decumbit in templo? Cur non fulget in purpura, sed squallet in pannis? Cur laet in specu, & manifestus in sanctuario non habetur? Receperunt iumenta in praesepe, quem in domo sua recipere vos spreuistis. Agnouit, sicut scriptum est, bos possessorem suum, & ahnus praesepe domini sui; tu autem Israel totum dominum non quaesisti. *Vidimus stellam eius.* Apparuit stella non volens, sed iussa: non caeli nutu, sed diuinitatis impulsu: non lege siderum, sed nouitate signorum: non caeli climate, sed virtute nascentis: non ab arte, sed à deo: non astrologi scientia, sed praescientia conditoris: non arithmetica ratione, sed sanctione diuina: superna procuratione, non curiositate Chaldaea: non arte magica, sed Iudaica prophetia. Sic vbi vidit magus humanas petisse curas, suas desecisse artes, mundanae sapientiae exinanitos labores, omnium sudores obriguisse sectarum, totius philosophiae thesauros esse vacuos fugisse paganam noctem, opinionum nebulas coëcidisse, ipsas demonum delituisset umbras, stellam non vt cometem inciucansufo crine occultare quod nunciat, obscurare quod luceat, sic dicit, *Fas est, vt & te nouo radio, signifero lumine, splendore certo radiare videam illic natum regem, praeter mundi legem, praeter carnis ordinem, praeter humanam monstres naturam.* Sic deposito errore, sequitur, currit, peruenit, inuenit, gaudet, procidit, adorat: quia non per stellam, non per artem, sed per Deum, Deum se inuenisse, humana miratur in carne. Ergo fratres, lectione praesenti non est firmatus error magicus, sed solutus. Sed sufficiant ista hodie, vt per Deum quae sunt in sequentibus clare elucescant.

De eisdem, Sermo CLVII.

Dominicae festiuitates causas suas suis vocabulis eloquuntur: nam sicut nascendo Christus diem dedit natalem, & resurgendo resurrectionis diem dedit, sic lumine signorum diem suae illuminationis ostendit. Qui enim nascendo ante humano corpore se velauit, postea operando ipse se caelesti reuelauit arcano: post Deum ipse apparuit trino modo, qui homo in partu paruit singularis. Merito ergo solenitas praesens epiphaniae vocabulo nuncupatur, in qua illuxit deitas, quae nostra nobis obscurabatur in carne. *Ista est fratres, ista est festiuitas, quae concepta tempore diuerso peperit*

tia deitas insignia. Per epiphaniam magi Christum dominum muneribus mysticis consistuntur, & cultores siderum, notis incolae, auctorem lucis densis inueniunt in tenebris: vt sit hoc auctoris gratia, non sit hoc industria sic quaerentis: non sit stella: sed Dei: sit creatoris donum, non sit beneficii creatorum: non sit humanae artis, muneris sit diuini. *Eccc magi, inquit, ab oriente venerunt, dicentes, Vbi est qui natus est rex Iudaeorum? Vidimus enim stellam eius in oriente, & venimus adorare eum.* *Mat. 2.* Vidimus stellam eius. Et quid non eius? Stella eius est, non ille stella. *Stellam eius.* Quae accepit esse, sed non dedit: stellam, cuius ortum tenebat auctor, non quae ortum tenebat auctoris. *Stellam eius.* Venientem non à genesi, sed à genitore: mandato, non fato: non à computatore, sed ab auctore: non quae daret ortum, sed quae sustineret occasum. Stellam non legiferam, sed signiferam: ferentem non dierum ordinem, sed noctium lumen. Stella haec ministra vitae, non vita: comes magorum, non cognata Christi: non dominantis domina, sed ancillula seruorum. Sed dicit aliquis, Quare magi? Quare per stellam, si cum stellis cum origine nulla causa est, nulla ratio cum natura? Quare magi? Quare stella? Vt per Christum ipsa materia erroris sic fieret salutis occasio: quemadmodum per Christum mortis causa, causa facta est vitae. Hostem proprio mucrone turbare singulare est insigne virtutis. Apud magos in culpa erat ignorantia, non voluntas: & erat in crimine non studium, sed error. Quare Deum, & nescire quaerere, necessitas magis est, quam reatus. Fuit ergo pius, vt & Deus inuenite se quaerentibus daret, & culpam deputaret errori. Denique Paulus iudicio tali de persecutore factus est praedicator: quia per zelum legis impugnabat legem, & in Deum Dei amore peccabat. Hinc est quod à fides currit ad Paulum, perfidia ad ignorantiam recurrit. Sed adhuc dicit auditor, Esto quod stella non nutu proprio, sed Dei iussu ostenderet viam quaerentibus magis: vnde tanta munerum scientia mysticorum, vnde donorum sacramenta tanta? Non Chaldaea arte, sed de praesca sanctorum traditione maiorum: erant isti de genere Noe, de filiis Abrahae, qui Christum nasci per Deum didicerat, non per artem, eumque hominem, Deum, regem, mortuum alto cognouerat sacramento. Hinc est quod apta patrum si dei munera portauerunt: vt aurum regi, incensum Deo, mortuo myrrham scienter offerret, talique munere & pietati sa-

Joan. 2. tificaret & honori. Sed de magis ista sufficiant. Per epiphaniam Christus in nuptiis aquas saporavit in vinum: ut Christi nuptiis interfuisse virtutis fuerit, non voluptatis, non fuerit humanitatis, sed potestatis: signi fuerit causa, non ventris: ebrietatis non fuerit apparatus, fuerit deitatis ostensio. Denique ubi aqua mutavit naturam, mox patefecit auctorem, & elementorum creator mutatione reuelatus est creature. Felices nuptiæ, felices illæ, quibus Christus est præsens, quæ nõ luxu, sed virtutibus consecrantur. Quid ibi non transiit in gratiam, ubi aqua transiit in vinum? Per Epiphaniam Christus Iordanis alueum baptisina nostrum cõsecratur intravit, ut quos nascendo in terra susceperat, hos renascendo releuaret in cœlum: in se haberet liberos, quos præter se viderat esse captiuos: faceret vitales ipse, quos culpa fecerat esse mortales: perpetuos redderet, quos mors dederat temporales: & quos diabolus exules fecerat terrenorum, hos ipse in cœlestibus sibi faceret esse cõsortes. Hinc est fratres, quod spiritus sanctus tunc toto se fudit illapsu, quãdo pater de cœlestibus clamat:

Mat. 3. Hic est filius meus dilectus: ut quibus in creandis nobis operatio fuerat vna cum filio, vna fieret de nostra reparatione dignatio: sicque Christus diuerso tempore vno eodẽque die magnorum munere, atque mutatione, atque patris voce Deus trino testimonio nosceretur fieretque de trina ostensione Christi epiphaniæ vna & sacrata solennitas.

De eisdem, Sermo CLVIII.

*in agorum
v. d. sum. 164
fua*

*in cœlestibus
fina **

Sæpe querimus, quare sic mundum Christus intrat, ut veteris experiatur angustias, partus pariat in iuriam, sustineat vincla pannorum, cum abula toleret imbecilla, lachrymis vberum nutrimẽta disquirat, ætatum gradus, necessitatesque persentiat. Et qualiter venire debuit, qui voluit apportare gratiam, timorem pellere, querere charitatem? Natura docet omnes quid valeat, quid mereatur infantia. Infantia quam barbariem non vincit, quam non fericitatem mitigat, quam crudelitatem non comprobit, quem nõ compescit furor, em, quam non potestatem deponit, quem non intelligit rigorem, quam duritiam non resouit, quid non amoris ex postulat, quid non affectionis extorquet, quam non imponit gratiam, quam non impetrat charitatem? Hoc ita esse sciunt patres: matres sentiunt: probant omnes: viscera humana testantur. Sic ergo nasci voluit, qui amari voluit, non timeri. &

tamen apud malitiam humanam sic blanda, sic pia, sic chara, audire quid proficit infantia. *Audientis inquit, Herodes rex turbatus est: & omnis Hierosolyma cum ipso: et congregatis omnes principes sacerdotum, & scribas populi, sciscitabatur ad eis ubi Christus nasceretur.* Si Hierosolyma, si rex, si scribæ, si principes sacerdotum ad Christi sic turbantur infantiam: quid isti facerent, Christus perfectum mox in hominem si venisset, si cultus diuitiis & multitudine, si cum suspectis, si cum extraneis? Quid nil dant tempori, nil irati, nil pauperi, nil parenti sed ut audiunt natum, parant nascenti mortem, innocenti dolos, scelus pio, nudo gladios, soli milites, vagienti necem, pernam parenti: & ut vis misceretur sanguini, crudelitas aeterna cunabulis bella iudicet, vbera telis vigeat, clypeos illidit gremiis, quatenus humanam, diuinamque sobolem ante sepulchrum faciat intrare quã mundum. Esto quod Herodes rex amore regni, successoris timore, coactus sit talia moliri: quare Hierosolyma, quare principes, quare scribæ? Quare? Quia nasci non vult prophanus Deum, seruus dominum, iudicem reus, rebellis principem, perfidus cognitorum. Hierosolyma varia se contaminatione perfuderat, sacerdotes prophanauerant sancta, & peccata vendentes, in quaestum veniam, pietatemque conuerterant: scribæ doctrinam cœlestem, scientiam salutarem, vitale magistrerium, in suum sensum, in perfidia lapsam, in lethale vaniloquium commutarant. Hinc est quod Christum nolunt nasci, viuere timent: quia nouerant se mox ignominie dandos, irahendos opprobriis, eliciendos templo, priuandos sacerdotio, oblationum munere vacuandos. Semel enim cupiditate flammati, capti pãpa, vitiis sauciati, vanitate ebrii, madefacti luxu, quia de correctione nil cogitare poterant, de venia nil sperabant. Bonus villicus quando copiosum fructum continuo labore conquirat, venire dominum suum ad lucrum suum cupit, suum concupiscit ad gaudium: diligens operarius quando opus suscepti laboris impleverit, ut mercedem percipiat, patremfamilias desiderat aduenire: deuotus miles post cõsuctum, post victoriam, præsentiam regis optat, ut præmiis sudores & vulnera remuneratione compense: sic ad palmam suam cupit venire Christum, qui bella mundi indefessa virtute prostermit: sic Christum venire non vult, qui superatus illecebris sæculi de pœna trepidat, de venia nil præsumit. Fra-

Mat. 2.

tres, faciamus bona, declinemus à malis: fugiamus vitia, virtutes sequamur; disimulemus presentia, futura cogitemus, nostrum petamus ad regnum, nostram veniamus ad palmam, optemus ad gloriam, tendamus votis omnibus ad coronam. Sed ad illa sermo quæ sunt in sequentibus iam recurat. *Tunc Herodes, inquit, clam vocatis magis diligenter didicit ab eis tempus stelle quæ apparuit eis: & mittens in Bethlehem, dixit, Ite, & interrogate diligenter de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi, ut ego veniens adorem eum. Occulte vocat magos, quia palam nil audet simulata mens, conscientia dolosa. Occulte vocat magos, quia fur amat noctem, latro in occulto tendit insidias. Diligenter inquirat tempus stelle, sed cum timet regnum: signum cali non timet, temporis non pertimescit auctorem. Quid turbaris Herodes? Quid es tantum de successoris sollicitus? Cui sidera militant, terrene imperio non tenetur. Ite, & interrogate diligenter de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi. Herodes, magos adorare iussus est, non deserte: restari venit ille, non prodero: videre illi datum est, tibi non datum est inuenire. Ite, & interrogate, Quasi magos semel interrogate non sufficit. Interrogantibus pie datum est sine pietate respõsum, salutis nunciis male audientibus conuersus est in ruinam. Contumax seruus audit natum dominum, sed domino nascenti parat laqueos, non honorem: mortem præparat, ut careat seruitute. Sed quia nec finiri deus, nec perire salus, nec vita poterat interire, permanet in honore dominus, seruus remansit in crimine: & ad poenam trahitur, qui ad obsequium venire contempsit: capitur ad sententiam, qui ad gratiam noluit peruenire. Ite, & interrogate diligenter de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi. Conuenienter dixit, renunciate mihi, quia semper diabolo renunciat, qui puenire festinat ad Christum. Christianus futurus à facerdote cum audit, renuncians diabolo, respondet, renuncio. Proprie ergo Herodes à magis sibi renunciate debere dicit, qui se diaboli sciebat tenere locum, satanæ nouerat implere personam. *Et ego veniens adorem eum.* Vult mentiri, sed non potest: venit, ut ad tormenta curruetur, ad supplicia iaciatur, sternatur ad poenam, qui adorare sinxerat, ut seruiret. Sed magi vbi Iudæicæ perfidie nubi transierunt, & in Christianæ fidei sereno reuident quam viderant stellam, ipsa præuia, ipsa duce, ad ortus dominici locum sacratissimum peruenierunt. *Et aperis thesaurum suis obtulo-**

magis

supra

ad hoc magis
non magis
sicut magis
magis

veniens

magis

unt ei innumera, Aurum, Thus, & Myrrham. Aurum regi, Thus deo, morituro Myrrham, dominicæ deuotioni offerunt, scientiæ thesuros maximos in posterum credituris: sic ad sua per inuocentiæ viam redeunt, qui iter Herodiane fraudis calcauerunt in ruinam.

De eisdem,

Sermo CLIX.

ANte hos dies, id est, diem octauum Calendarum huius, quo crescere dies cepit, quia dies verus illuxit, in carne natum dominum Christum Iesum in Euangelio scriptum *Luc. 2.* facile recolunt, qui legerunt, vel qui aurem legentibus præbuerunt. Israelitici pastores super gregem suum vigilantes angelis nunciatis cognouerunt: hodie in eadem carne manifestatum gentiles magi curiosa sectantes signis indicantibus inueniunt: illis ortum dominicæ natiuitatis annuncians locuta est vox spiritualium ministrorum, istis stella tanquam linguæ colorum. Dicant illi ad quos sapienter propheta missi fuerant: Transeamus vsque Bethleem, & videamus hoc verbum quod factum est ad nos: dicunt isti quibus nullas inquam locutus fuerat prophetarum, & sciscitantes interrogant: *Vbi est qui natus est rex Iudeorum? Vidimus stellam eius in oriente, & venimus adorare eum.* Accedunt ergo illi de proximo, hi veniunt de longinquo: utrique tamen ad vnum, eundemque fidei locum, quia deuotione conueniunt: ibique regem Christum appositum ante duo prophetica illa iumenta, duorum videlicet populorum, tyrum, figuramque gestantia intuentur, admirantur, agnoscunt. Agnouit enim bos possessorem suum: & asinus præsepe domini sui. Agnouit enim bos Iudæus iugo legis excusso: agnouit & asinus paganus stultitiæ feritate deposita: ille deserens superfluum obseruationis laboris, hic relinquit vagum superstitionis erroris. Vterque agnouit, quia uterque ad vni præsepe domini epularurus accessit, epularurus non scenæ mortis, sed cibum salutis. Edite, edite pia animalia æternæ vitæ cibaria: & propter retributionis escæ avidis quantum potestis faucibus occupate, non diuidentes in frustra, sed integrum, solidumque sumentes. Non potest enim edi Christus, & diuidi: integer à credentibus sumitur: integer in ore cordis recipitur. Verbum enim caro factum est, *Iohan. 1.* & habitauit in nobis: habitauit, ex quo utrum virginis dignanter impleuit. *Obtulerunt illi, ut scriptum est, Aurum, Thus, & Myrrham.* Nos fidei Thus longinquæ regionis, nos proximæ

Lingua.

Mat. 2.

pia

Esa. 1.

Iohan. 1.

confessionis Myrrham boni odoris, nos suauolentia dona charitatis: tria nanque ista offerimus, quando Christum, & regem, & dominum, & hominem confitemur: sed in spiritu & veritate adoramus Christum: si ei munera fidei & confessionis obtulimus: & nos sicut illi magi qui sunt fidei nostrae duces, crudelitateque principes, commoniti in somnis, id est, in hac vita, quae somno est similis, illuso Herode rege, id est, diabolo huius mundi principe, per aliam viam, id est, per alteram vitam, ad illam nostram patriam reuertamur, de qua per Adam eiectione infeliciter sumus, per Christum vero misericorditer nunc reducti.

De eisdem,

Sermo C L X.

Quoniam in ipso dominicae incarnationis sacramento asseruit clara semper diuinitatis insignia, deum tamen venisse in humanum corpus multis modis aperit, & reuelat hosterna sollemnitas: ne perdat per ignorantiam semper obsecrationibus inuoluta mortalitas, quod ratum tenere meruit, & possidere per gratiam. Nam qui nobis nasci voluit, a nobis noluit ignorari: & ideo sic aperit, ne magnum pietatis sacramentum magni fieret erroris occasio. Hodie magus quem fulgentem querebat in stellis, in cunis reperit vagientem. Hodie magus clarum miratur in pannis, quem diu in astris patiebatur obscurum. Hodie magus quid ubi videat perfundo stupore peruoluit: in terra caelum, in caelo terram, in deo hominem, in homine deum, & vniuerso saeculo non capacem concludi corpore perpusillo. Vnde magus quia seruari valet, capere non potest, mox adorat: videt enim non sic lucere in caelo stellas, lunam, solem, qualiter illuxisse carnem contemplantur in terris: videt in vno, eodemque corpore diuinitatis & humanitatis conuenisse commercium. Hic dum credit deum, sentit regem: intelligit humani generis amore morturum, & pauca cogitatione pertractat: quem admodum possit mori deus, qualiter possit vitam restitutor occidi. Ac sic magus cessat arte querere, quod arte non potest inuenire: & quia se in caelo diu cum astris errantibus videt errasse, gaudet in terra se ad deum ducatu vnici sideris peruenisse: & deprehendit magus cuncta quae videntur in caelo, humanis clara oculis, profundis esse obscurata mysteriis. Iamque videns credere se, & non discutere mysticis muneribus confitetur: Thure dei, Aure regem, Myrrha esse morturum. Thure deum, Aure re-

gem, vt eum diuiti placaret obsequio, quem curioso & importuno inceslerat, & offenderat iustituro: atque implet illud, quod multi de spadone ex Aethiopia suspicatur. Aethiopia preuenit manus eius deo. Vider Christum magus Iudaei proueniens manibus suis, quia quando Christum Iudaeus Herodi scelerate prodebat, tunc magus deum Christum muneribus fatchatur. Hinc est quod gentilis qui erat nouissimus, factus est primus: quia tunc ex magorum fide est gentium credulitas dedicata, & Iudaeorum est notata crudelitas. Hodie Christum Iordanis aluent mundi peccatum lauaturus intrauit: ad hoc eum venisse Iohannes ipse testatur, Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Hodie seruus dominum, homo deum, Iohannes Christum tenet: tenet accepturus veniam, non daturus. Hodie sicut ait propheta, Vox domini super aquas. Quae vox? Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui. Hodie vox dei super aquas, quia pater deus vt probaret generis fidei, ipse sui testis filii, ipse assertor assistit. Hic est filius meus dilectus, quia alterum qui testimonium diceret non habebat: arcanum patris, arbitrum non habebat, testem generatio nescit diuina, diuinitas externam non recipit notionem: ipso filio dicente, Nemo nouit filium, nisi pater: neque pater quis nouit, nisi filius. Hodie spiritus sanctus supernatur aquis in specie colubae, vt sicut illa columba Noe nunciauerat diluuium discessisse mundi: ita ista indice noscetur perpetuum mundi cessasse naufragium, neque sicut illa veteris oliuae furculum portaret, sed totam in caput parentis noui chrisma pinguedinem fundit: vt impleat illud quod propheta praedixit, Propterea vnxit te deus deus tuus oleo laetitiae praefortibus tuis. Hodie dominus super aquas. Bene super aquas, & non subter aquas: quia Christus baptismi suo non seruit, sed imperat sacramentis. Hodie deus maiestate intonuit, & si pater de caelo intonat, si filius Iordanis insistit fluentis, si spiritus sanctus corporaliter apparet de supernis: quid est quod Iordanis qui fugit ad praesentiam legalis arae, ad totius Trinitatis praesentiam non refugit? Quid est? Quia pietati obsequitur, incipit non esse timori. Hic Trinitas exercet gratiam totam, totam secum loquitur charitatem: ibi clementia corripit, vt seruos influmat ad timorem. Inter haec tamen talia, & tanta intrepidus stat Iohannes, quia timere non potest, qui totus ad dei amore natus

Psa. 67

Iohan. 1

Psa. 28.

Mat. 3.

Mat. 11

Gen. 6.

Psa. 44

Iosue 3.

- Johan. 2.** angelico testimonio comprobatur. Hodie Christus ininitus dat signorum caelestium, dum conuerit aquas in vinum: vt quem pater voce filium iam probat, ipse se deū virtutibus approbaret: qui elementa commutat, & naturam fecit ipse: qui contra naturam facere non laborat, aquam transfert in vinum, vt diuinitatis in vigore naturae nostrae proficiat hebetudo. Nam qui panes quinque fragmento profuso & furtiuo incremento, ad quinque millia hominum tetendit & dilatauit saginam, potuit augmentis succrescentibus ad nupriarum festa vini ampliare & perpetuare mensuras. Sed aqua in sanguinis erat conuertenda mysterium, vt mera pocula de vase corporis suis Christus bibentibus propinaret: vt impleret illud prophetae. Et calix tuus inebrians quam praeclarus est. Tribus autem modis hodie Christi deitas est probata, magorum munere, patris testimonio, aquae mutatione in vinum: quia tribus state omne verbum scripturae firmavit auctoritas, dicendo, In ore duorum vel trium testium stet omne verbum.
- Mat. 14.** Sed quia festiuitas ipsa ad mensam nos domini, & calicis istius laetiam commonet iam venire: res amplas breui sermone sufficit conclusisse, per dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat, nunc & semper, & per omnia saecula saeculorum. Amen.

De parabola serui ab agro, de qua hominis erga deum gratitudine.

Sermo CLXI.

- Luc. 17.** Vidistis fratres, quemadmodum famulatum diuinum dominus exigit humanae seruitutis exemplo, dicendo, *Quis vestrum habens seruum arantem aut pascentem, qui regresso ab agro dicat: statim transi, recumbe, & non dicit ei, para quod cenam: & praecingere, & ministra mihi donec manducem & bibam. & post haec tu manducabis & biberis? Nunquid gratia habet seruo illi, quia fecit quae sibi imperauit? Non puto. Sic & vos, inquit, cum feceritis omnia quae praeccepta sunt vobis, dicite, Serui inutiles sumus: quod debemus facere, fecimus. Sic & vos, Quid simile? Imo longe dissimile. Tantum debet homo deo, quantum debet homini homo: Abliis. Nam est alter ordo, diuersa causa, dissimilis fides. Deus hominem fecit esse, nasci iussit, dedit viuere, concessit sapere, donauit & tempora, distribuit & tates, concessit ad gloriam, aperuit ad honorem, praefecit animantibus, & totum terrae dominum definita lege & aetate praescripsit: & cum talia, tantaque homini dei beneficia depertissent: secunda repara-*

uit

uit tanto maiora, quanto diuina: praestantiora tanto, quanto caelestia. Nam celi post habitatorem dedit, quem dederat aere in colam terrenorum, vt aduersum nullum illi, nullus incursus, nullusque terrenis irrepere bonis, amplius in hominem non valeret: seruaretque conditio iam terra, quem perdiderat in caetera libertas, & esset homo liber omnium sola dominii seruitute, cui conditorum qua factus est debet: debet obtingentem quod redemptus est, quod emptus est: debet vtique seruitutem, dicente Apostolo, Precio empti estis; nolite fieri serui hominum. Et propheta vt conditorum, vt originem fatetur, Ego seruus tuus, inquit, & filius ancillae tuae. Deo ista, homini quid tali debet homo? Et tamen quatit deus vel fatum, quia reddere homo deo nil vult: cui debet totum. Sed repetamus lectionem, & oculis nostris similitudinem proponamus ipsam: & quod diximus tunc lucebit quia nullam deo homini totam dependimus seruitutem. *Quis vestrum habens seruum arantem, aut pascentem, qui regresso ab agro dicat, statim transi, recumbe: & non dicit ei, para quod cenam: & praecingere, & ministra mihi, donec manducem, & bibam: & post haec tu manducabis, & biberis? Quam familiaris, quam venocula, quam de quotidiano via veniens, quam communis est, ista doctrina. Si dominus est, qui audit, agnoscit talia se exigere a seruo: si seruus, exhibere se domino, ista cognoscit. Seruus namque post vigilas antelucanas, post totius diei varios & duros labores, post trepidantes, & anxios concursus, & parat domino suo cenam, & cinctus quod parauerat subministrat, non est elatus, quia fecit, sed cum deuotione singula faciens contremiscit: & apponit domino suo cibos multiplices, arte tota totius saporis conditos: ipse autem semicoctam, nec salitam forsitan etenulam gustaturus: porrigit crebra pocula, varios calices, vina mutat, ad longissimam conuiuij fabulam longiores stat fixus, stat moueri nescius, stat cum lallelere non licet seruituti. Et cum dominus iam patrem noctis in somnum deducit, peragat inquietem, seruus colligit, curat, accurat, ponit, componit, reponit: & sic in rebus necessariis immoratur, vt nihil sibi, aut parum noctis ad escam reseruet, & soporem. Post haec omnia nisi peruigilet in crastinum, & dominum praenentem dormientem, fessus, in debiliis manebit ad verbera: ad praesentem poenam nihil hesternum ei subuenit de labore: quia quicquid dominus indebit, itacunde, libet, nolens ob-*

CC

lirus, cogitans, sciens, nesciens, circa seruum fecerit, iudicium, iustitia, lex est: imperantis ira subditio ius est: & ad libitum domini vocem non habet conditio seruitutis. Si ergo & seruus sentit quid debeat homini taliter seruiendo, & dominando dominus qualem seruitutem, domino dominorum debeat docetur, & intelligit se magistrum. Hoc implebat Paulus, qui seruitutis suae titulos sic scribebat. Usque ad hanc horam eturinus, & sitinus, & nudus sumus, & colaphis caedimur. Et alibi, Luidum facio corpus meum, & seruari subiecio. Præbebat vindictam bonus seruus, qui se usque ad liuorem sic agens iugiter verberabat: nec laxabat fræna corpori, ne per indulgentiam caro laxata alterius incurreret seruitutem. Sed homo quod a seruo exigit, impede ei qui te dominum fecit. Tu qui semper dominus, & a seruo exigit vigilias indefessas, aliquando vigila tuo domino pro te sine cessatione vigilans: fiste tuo domino vel momento vno ieiunanti, cui manducatus seruus semper assistit remitte seruo innocenti, cui peccanti blanditur dominus tuus: da interitum veniam, cui tuus dominus semper ignoscit. Certe si quicumque boni fecerit, crede te dominantem soluisse debitorum, non beneficiam præstitisse.

I. Cor. 4

I. Cor. 9

Cum feceritis, inquit, omnia que precepta sunt vobis dicite, serui inutilis sumus, vnde debemus facere seruis. Quando per se homo utilis ad diuina, qui sic sibi est inutilis ad humana? Cogitet homo cordis mala, carnis vitia, voluptatum fluctus, desideriorum procellas, irarum scopulos, naufragia criminum, & tunc quicquid in se est vtile, dabit deo, sibi quicquid inutile est deputabit. Sed ad proposita redeamus: ut, quare dominus discipulos suos admoouerit, iam pateat. Apostolos suos Christus ut miseret ad populos vario dolore languentes, dedit illis virtutem spiritus, potestatem supernam dedit, dedit gratiam sanctorum, vnde perambulantes illi reddebant visum caecis, claudi cursum, surdis audium, & ne per singula vos morer, cunctis male habentibus dabant salutem: vnde redeantem gloriantur dicentes, domine etiam in nomine tuo demonia subiecta sunt nobis. Quos dominus temperat dicens, Nolite gaudere, quia demonia subiecta sunt vobis: gaudete autem quia nomina vestra scripta sunt in caelis. Ergo ne per elationem perderent quod conquisserant per laborem, & deputaret sibi quod diuinitus fuerat consecuti ad humilitatem quæ mater est doctrinae, tali reuocat exemplo: *Qui vstrum habet seruum*

Luc. 10.

stantem, aut pascentem, qui regresso ab agro dicat ei statim transi, & recumbe: & non dicat ei para quod cuius: & præcingere, & ministrare mihi donec manducem & bibam: & post hæc manducabis & bibes? Post exactos labores, & magna, & multa documenta virtutum, Apostoli satis sibi viles videbantur: sed vestari in luto carnis, & limo corporis huius, & quod essent inuites nesciebant: sed deprehenduntur cum Iudas tradit. Petrus negat, Iohannes fugit, relinquunt omnes, ut solus in quo erat, & ex quo erat tota vilitas appareret. Quod autem dixit, *Et postea tu manducabis?* Mouet discipulos ut post ascensionem suam statim copulari se domino in terra beatitudine sospensissent. Nam denique hic relicturos approbat: & præcingit ad tolerantiam passionis: & ministris tui perficit ad laborem. Nam tunc tanto tempore ministrarunt apostoli discurrunt, quanto tempore inter peccatorum coquinas, & gemitum fossos, cenam domini super mensas ecclesiarum in memoriam perpetem præpararunt. Hanc etiam qui fidelis est nouit: qui nescit, & scire desiderat, sit fidelis.

Mat. 26.

Mar. 14

De eo qui volebat diuidere hereditatem.

Sermo CCLXII.

Avdistis fratres hodie quid a domino hæres bonorum perierit mundanorum. *Magister, inquit, dic fratri meo, ut diuidat mecum hereditatem.* Præceps cupiditas, & incauta mundanæ litis arbitrii credidit ipsum sæculi cognitorem: & eum fieri voluit diuisionis auctorem, qui ad restituendam venerat humani generis vnitatem. *Magister, dic fratri meo, ut diuidat mecum hereditatem.* Hic non magister quaestus est, sed amoris. *Dic fratri meo, ut diuidat mecum hereditatem.* Cum dicit, dic fratri meo, præmisit quod charitatem moneat, quod impeller naturam, quod pulset affectum. *Dic fratri meo, ut diuidat mecum hereditatem.* Non potest dicere fratri, diuide, qui per prophetam docuit, *Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum.* *Dic fratri meo, ut diuidat mecum hereditatem.* Quæ maior hereditas, quæ melior hereditas, quam diuinae viuiculum charitatis? Quia hereditas aliquando perit, charitas nunquam, dicente Apostolo, *Charitas nunquam excidit.* Sed dicit aliquis, ergo charitas nunquam perit, nunquam violatur? Plane nunquam, quia charitas si est, permanet: si non permanet, non est. Sicut sterilis arbor quæ vernali tempore cum tota cædesit in flore, fructu

Psa. 132

1. Co. 13

non datilla, sed fallis: ita ista charitas que putatur, & non est, occasione concussa fluctibus, euascescit: ac sic lzdit sollicitos, & decipit inuertos. Sed ad coepta redeamus. *Magister, dic fratrem meum, ut diuidat mecum hereditatem.* Hereditas mundana ante posteris in hereditate, quam conferat sensum: antequam diuidat facultates, scindit heredes: antequam debitas tradat singulis portiones, successores ipsos desecat, & mittit in patres. Proinde non est hereditas ista, sed pugna: & haec nouerea filiorum est, non facultas. Ille dicit filios, qui relinquit filijs plenissimam charitatem. At in quisquis ille es, qui dominium tibi petitione compellis, dominum prouocas, dominum producis ad litem, eum quo tibi Apostolus hereditatem docet, & ostendit esse communem. Heredes, inquit, dei sumus, et heredes autem Christi. Hic tibi sic heres est, hic est tibi frater, qui nascendi sorte, conditione coelescendi, viuendi ordine, moriendi exitu, per omnia tibi voluit similis inueniri. Nam cura esset & solus dei heres, & filius vnicus per naturam: te participem sibi, te coheredem sibi voluit, & fecit esse per gratiam: qui eras miser, & subiectus vltimae feruituri. Habebis itaque, & collata poteris feliciter possidere, si manseris in aula patris, si fueris in diuina hereditate communis. Dari potest, diuidi non potest: sors diuina quia caelestis & quis dederit non amittit, & qui acceperit sibi singulariter non recondit. Vnde homo quid hunc ad diuisionem vocas, quid hunc ad discussionem miseratus inuitas, quid ab eo partem petis, qui tibi quae suae, & contulit totum? Vel expertus cessa: & iam peccitear talia te petuisse. Nam partem substantiae principalis accepisti: & acceptam peregrinus, vagus, luxuriosus cum luxuriosis heluo perdidisti. Hinc paradisi exil, hinc hereditaria exors, hinc extorris a vita. Homo dicit tibi Christus, quid a me, & per me consecutus es, sine me non poteris possidere, quia sine me qualis fueris iam vidisti: hoc sciens pro te patrem ingratis omnium sic poposci. Pater, quos dediisti mihi, volo ut ubi ego sum, & illi sint mecum. Et quia nec hoc tibi sufficere poterat ad tutelam, nam cum mecum esses in paradiso, & extra mura peristi, adiecit, dicens, Pater, sicut tu in me, & ego in te, & isti in nobis vni sumus. Ego ve patris bona habere processit de parte, a patre penitus non recessit: & ideo tantum te in nobis habere volo, quantum nos ipsi sumus, & manemus in nobis. Desine ergo vel superna diuidere, vel de-

Rom. 8.

Luc. 25.

Job. 17.

Ierem.

terrenis me audiente litigare: ne quem tenes, & habes hodie largitorem piam, seuerissimum sentias postmodum cognitorem. Sed iam quid responderit dominus, audiamus. *Homine, inquit, quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos? Quis me constituit iudicem? Et ubi est illud quod tu dixisti domine, Pater nemine iudicari, sed omne iudicium dedit filio? Aut diuisorem super vos? Et quis diuidet iustos ab iniustus, sicut segregat pastor oues ab haeculis? Si tibi iudicium debetur hominis, & per te est totius saeculi celebranda diuisio, quomodo dicit, quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos? Est quidem pater Christum, & fuit, atque erit omne iudicium, sed tunc non iudicaturus venerat, sed iudicandus: nec additurus reos, sed a reis innocens addicendus. In homine agebat deum in saeculo dominum, ut esset veracula repositus, qui erat & factor & cognitor saeculorum. Merito ergo respondit, *Quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos? Et quis eum constitueret iudicem, qui constituit & restituit vniuersa? Christus ad litigatoris arbitrium arbitri esse non poterat, qui totius iudicij summa est & potestas: illi iurgator non inuitatus a parte taliter te petisti, haec dicit, sed inuisus affuit, ut ad iudicantes, illi fas non sit resistere sententiam. Et quia correcturus venerat, non damnaturus reum, praeccepto remouet somitem iurgiorum, dicens: *Videte, caute ab auaritia.* Hoc est dicere, auaritia, frateres parentes negat, germanos diuidit, separat socios, auaritiam soluit, excludit affectum, hanc qui intra se habuerit, erit nullius, suus non erit. Auaritia, frateres, sicut dicit Apostolus, radix est omnium malorum, quae cum radican cepit in corde, sic morum dissipat ornamenta, sicut arbor noxia feralibus radicibus nexa soluit, & dissipat monumenta maiorum.**

De terrenorum cura despicenda.

Sermo CLXIII.

BEATI quorum corda hodiernus dominici sermonis penetravit auditus. Beati quorum mentes promouit ad fidem taura, & talis promissio Saluatoris. Beati qui credulitate caelestium mandatorum dicitis ab soluti sunt praesentium curis. Tali namque hodie discipulos suos, imo omnes auditores suos, dominus voce compellat. *Nolite solliciti esse anima vestra quod manducetis, neque corpori vestro quod vestiamur. An maior est quam esca, & corpus plura est quam vestimentum.* Quis sic ita

Iohan. 5.

Mat. 25.

1. Tim. 6.

Luc. 12.

inuidos bonis suis, quis sic deliciis suis inimicus, vt spontanea, & calix preparata despiciat, & concupiscat mundanis laboribus, & doloribus conquesta? Degener nimis animus, mens tota seruis est, que cocorum affatus, squallores coquinx, hestemo horrore scotentia perquibat oblonia, cui iugiter repius deseruit, atque adiacet apparatus. Noli ergo homo inania providendo gemere, noli laborare caduca preparando, quia pradij tui semper, & ubique deus preparator assistit. Quis rex deuotis miliibus debitam nõ procurat annonam? Quis dominus fidelibus seruis iusta cibaria non ministrat? Quis pater non dat panem filiis? Si ergo nobis Deus, & Rex, & Dominus, & Pater est, quid negabit? Stipendium suis militibus derogat miles Regi, suis sumptibus viuens dominum seruus acculat, pro se sollicitus filius culpam superstitem patrem. Noli ergo homo exponere deum pro te: taliter cogitando, qui & iustitia regnans, & dominantis studio, & generantis affectu, in te totam tui recepit sollicitudinem, refudit & curam, dicendo, Nolite solliciti esse anima vestra quid manducetis, Sed te forte mellis imber, & singularis cibus Iudaici fastidij deterret exemplo: nec carnem credis humorum varietate coniectam per solum Manna sua voluntate compleri: dicit, deus corpus sicut ex diuersis voluit constare membris, ita variis dapibus voluit & iussit enutrir. Superfluous est õ homo iste, qui te exagitat, timor: nam creatoris ad prandium tota conuertit & aduolat creatura. Vnde si te legalis cibi singularitas & parcitas terret, inuiter & prouocet euangelici conuiuij celestis effusio: que in vno seculo manducaturõ Petro totius apponit genera creaturæ. Nam quicquid Noe vector noui sæculi, sæculi seruaui ad semen, quicquid in aere volitat & fertur, quicquid gignitur & viuunt in terra, quicquid in aquis est, & mouetur, hoc vno Petri cælestis maclatur, & exhibetur ad cœnam. Si ergo vis homo, accipere & omnia manducare, despice vilia tibi prouidere cellaria. Et nos quidem magnis exemplis tibi superna cogitanti carnalia non defutura probare cõsentimus: deum autem pro sua maiestatis insignibus de suis dubitantem promissis ad vilia & extrema remittit exempla: vt te tali examinatione redarguat, quem tanta mutatione non traxit. Considerate, inquit, cornos, quia non seminavit neque metuit: quibus uia est cellarium, neque horreum, & deus pascat illos: quanto magis vos plaris estis illis. Dubium

Act. 10.

merito is fidelem ad auem mittit amicum belli, furoris sociam, infatigatam sanguine, & in ipsos mortuos ferro grauius fatientem. Namq; cessante gladio carnifex improbilissimus exanime grassatur in corpus, laniam, dissipat, spargit, ne quid fueris inuentum quieti misericors sepultura commendet. Itaque dominus exemplo tali exaggerat dubitantis insaniam: qui putat deum hoc pijs filiis denegaturum, quod impijs aibus submittebat: & existimat relinquentibus propter se patriam, domum, parentes, filios, coniuges, victos subsidia non daturum, qui nascenti indulsit crescere, terminauit corporis incrementum. O miserum, õ tota infelicitate dignissimum, cui cum detur regnum, suspirat panem: cum perpetuitate donetur, deslet potum: cum immortalitatis gloria induatur, plāgit corporis vestimentum. Genuinæ infelicitatis conscit fieri non credit se felicem: & terreno enutritus in puluere celi incolam dubitat se futurum. Conuenienter ergo dominus que sequuntur, adiecit: *Quis autem vestrum cogitans potest adlicere ad statum suam cubitum unam?* Humanarum mentium cogitationes intus scrutator exponit: nam omnis homo dum sui corporis pulchritudinem concupiscit, procerum se esse exoptat: sed cogitare homo hoc potest: hoc per se homo obtinere non potest: ad id credendo peruenit, ad quod peruenire non potest cogitando. Hinc est, quod dominus homini conscius desiderij hominem Christi tercedit in formam: vt in mensuram Christi speciositate tota decorus esset, qui in breuitate sua erat ipso erubescente deformis, vnde bene subiunxit, *Si ergo neque quod minimum est potestis, de ceteris quid solerti estis?* Hoc est, quid cogitatione homo maiora præsumis, qui per fidem minora desperas? Quid vestimentum minus, quid maius corporis incrementum? Crede ergo tibi à deo vestitum corporis posse præstari, à quo tibi fides corporis incrementa reponunt. Verum, quia deus sic humanum diligit genus, vt ipsos quos dominantis iure corripit, mox paterno soletur, & mulceat blandimento: quos comparatione foedissimæ auis exasperasse videbatur, ad floris odorati & speciosi nimium hos reducit exemplum. Considerate, inquit, liba quando crescent non laborant, neque curatio autem voluit nec Salomon in omni gloria sua vestrebat sicut vnum ex istis. O quantum se superna pietas hominis amore deponit! Nam qui poterat præcepta sua solā auctoritate firmare, toto insinuat, &

altruit labore doctoris: & qui sufficiebat in sola fide promissionis suae terminum collocare, auditores ad fidem promissum fructoris perducit exemplo, dubios lilij comparatione confirmat, lilium Salomonis sublimat exemplo: quia ipso domino testante, inter omnes mundi reges Salomon singulari gloria ornatus unico, speciosus effulsit: & omnes terrae flores lilium vincit, & praecellit in gratia: tantumque distat ab uniuerso germine lilium, quantum regem specie, gloria, cunctos constat excellere. Nec à nobis lanus lilij describenda est pulchritudo, cuius prerogativam dominica testatio reddit singularitatem: iteranda sunt sane illa, quae ad robur fidei nostrae geminato dominus commendauit exemplo: quia Christianus de vita, de regno, de immortalitate certus, depastus & vestitus non debet necessitate pulsati, cum videat deum hodie nato, & perituro in crastinum germani tantam vestibus gloriam contulisse, sed sicut ariditanti illa, sicut cilibani deputantur incendio, ita mortis, ita gehennae ignibus destinatur, qui praesentia sibi à deo praestari dubitant, cum futura sibi iam sentiant contributa. *Et vos nolite querere quid manducetis, aut quid bibatis: & nolite in sublime tolli: si enim omnia gentes mundi querunt. Pater autem vester scit quoniam his indigeatis. Verum amen querite regnum dei: & haec omnia adicientur vobis.* Cum se patrem nostrum dicit, nostri sibi pietam curam comprobat non deesse: cum nos regnum caeleste iubet querere, nobis subiicienda monstrat omnia, nobis quicquid caelestis exigit apparatus, indicat futurum.

In illud Lucae, Ignem veni mittere in terram, &c.

Sermo CLXIIII.

Sicut febrientibus amarus est semper salutaris cibus, ita & saepe dominicus sermo contrarius imperitis: vtilisque tamen aliter, aut ex corporis, aut ex mentis infirmitate contingit. Hodie dominus exasperasse nonnullorum videtur auditum, dicendo, *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi ut accendantur?* Et infra, *Putatis, quia pacem veni mittere in terram? Non, dico vobis, sed separationem.* Et ubi est illud: *Ecce agnus dei?* Ubi illud, *Sicut ovis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondeute se mutus, sic non aperuit os suum?* Sed & illud: *Dicite filiae Sion, ecce rex tuus venit tibi mansuetus:* *Matt. 1.* Et quid est quod agnus iste tam dure in predicatione percutit? Quid sic ardeat in verbo, qui in passione tanta patientia

germina mag

tacet, in morte tota humilitate succumbit? Et re vera fratres mundum suum Christus per omnia mitis & mansuetus interitavit, dum nascitur nostro dulcis in germine: dum cunis blande blandior ipse fouetur: dum paruulus in gremio se fundit, & resoloit humavo: dum parentis in collo stringitur, & stringit toto charitatis amplexu: & ut enutriat toto dum nutritur affectu, per omnes sensum currit & adolescit aetates: pauper agit semper, solitarius semper incedit, quia pauper communis est semper: pater omnibus solitarius semper. Et quid est quod tantum verbis spargit ignem, quod tanta & tali inflammatione & dilatat incendia, dicendo, *Ignem veni mittere in terram?* Quid est? Ager quoties longa incunabula syluescit, & toto luxurie agrestis tor desit horrore, periosissimi cultoris vitique semper aperitur, & purgatur incendio: ac studio benigno cultor ignis apponitur, ut exultis sentibus reuelentur prima facies capi, praestetur agricolae liberata, fiat facilis via vomeri, sit germinis ferax sterilis diu terra: & longa ac molesta omnia luto laticissima iam appenser in fructu. Ergo ubi Iudaicus cespes continuo aratro legis & iugi cultu effectus ad inopiam, non respondit germi, non labori, sed pro tritico lolium reddidit, & protulit pro viribus spinas, Christus ad tara gentium diuini cultus conuertit indolentiam: ac diu oppellata dumis nationum cupiens noualia purgare, ignem mittit primum maximus magister in terram, & quicquid naturalis squalescerat luxus, quicquid atrefecerat humanis rigor, artificii de purgat & consumit incendio: quatenus sola longo exhausta ieiunio ipso suo cinere saginata pingrescerent, & post diuortiam durtitiam tenera redderentur & mollia: ac sic euangelico apta cultro semini redderentur commoda, & stielie sulco iam redderent triticesimum, sexagesimum, ac centesimum fructum, sed hic ipse cultus non est nouus agricolarum veteri & caelesti: nam legem pauperem gratiam ferere, ignis semper opere consuevit. Daturus legem ignem praemisit in subrosis diuinum rubus portauit, non concepit incendium: iam tunc aculeis malitiae plouum, & ingratum cultura legis populum prefigurauit: & nunc in aua gentium cum delitaret Apostolos, sic eos igneo imbue perfudit, & ignis confedit super eos, ut possent humecta siccare, sicca inlundere, decoquere eruda, frigida calefacere, accendere extincta, combuere noxia: & in opere diuinito vno, atque eodem igne ad caelestis copiam tota per-

libe

Liberty mag

in vobis habet

in vobis mag

Exo. 3.

Psa. 18. colere deserta terrarum, dicente Propheta, In omnem terram
exiit sonus eorum, & in fines orbis terrae verba eorum. Sed
ad illud iam quod sequitur transeamus. *Ignem veni mittere
in terram, & quid volo nisi ut accendatur? Sed baptismo habeo bap-
tizari: & quomodo coarctor donec perficiatur? Viget aqua ignem
cogitanda est talis, tam diuisa coniunctio. Viget vnda flam-
mam: multiplicat flamma vndam. Quae est talis, tam eorum
ista discordia? Geritur hic, sicut diximus, agricola diuini spe-
cies plena nanque omnia calore germinant, humore nutri-
tur. Vnde retum patens Deus ignis, & aquae commercio nos
germinat, vos cuntrit, quorum tanto ardet, calet, exaestu-
at, anhelat affectu. *Baptismo habeo baptizari.* Christus suo bap-
tizatur in sanguine, vt quicquid ex nostra carne suscepit
diluatur, renouetur, & totam suae diuinae maiestatis rediga-
tur in formam. Baptizatur Christus suae baptismate passio-
nis, qui totius peccatum mundi lauit, quod non nisi ab eo
qui mundum fecerat, poterat aboleri. *Putatis, ait, quia pacon
veni mittere in terram? Non dico vobis, sed separationem. Quare?
Quia coniunctio caelestis est in ista separatione terrena. Ne-
mo potest conuenire terrae, & iungi caelo. Grata ergo & clara
sit ista terrena separatio, quae nos sic à terrenis separat, vt in-
ferat nos diuinis. *Erunt, inquit, ex hoc quinque in domo vna di-
uisi tres in duos, & duo in tres: diuidetur pater in filium, & filius in
patrem, mater in filiam, & filia in matrem: socius in nurum suam, &
nurus in socrum suam.* Cum quinque dixerit ex vna domo di-
uidendos numero, nomina lex diuidetur, pater, filius, mater,
filia, socius, nurus: sed quia est ipsa socius quae mater est, cer-
tum est quinque tantum personas in his nominibus inueni-
ri. Diuiduntur autè tres in duo, dum in sponso sponsa coniu-
cta, socius quae tertia est, diuisa remanebit in domo. Ergo
ista in qua ecclesia coniungitur Christo synagoga, quae ma-
ter est, & socius, permanet suo iam marito per diuisa. Duo er-
go in tres ita diuiduntur, dum de isto Christi & ecclesiae co-
sortio altera haeres scinditur, & diuiditur synagoga: vt Chri-
stus & ecclesia diuisi ab haereticis vno maneat & iungantur
in spiritu. Diuiditur & pater in filium, & filius in patrem:
dum Iudaicus populus qui per carnalem Christi generatio-
nem paternum sortitus est nomen, à Christo filio per inui-
diam separatur: pater lividus in odium venit affectum, cui fi-
lii gloria togis est penae: est continuus cruciatus, dicere Apo-**

Rom. 9. stolo, Quorum patres, ex quibus est Christus secundum car-
nem: qui est super omnia deus benedictus in secula. Diuidit-
tur & mater in filiam: est nanque synagoga mater, ex qua per
Petrum & ceteros apostolos nascitur ecclesia filia: quae vbi
diuini regis Christi metuit habere consortium, matrem &
amulam pertulit, & noueram. Et quae filia: mater talis, qua-
lis nurui socius? Hae nanque synagoga mater vbi ecclesiam
natum vidit ex gēibus aduenisse, occidit secula filium, nu-
rus consortium ne videret occidit Christum, si vel sic amore
nurus facibunda valeret extinguere, sed e e morte totum re-
surrexit in ecclesiae coniugium Christus: vt probaret chari-
tatem nō separari morte, sed crescere. Arguit eos autem do-
minus qui faciem caeli, ortus nobium, stellarum cursus, plas-
mas orbis student nimia curiositate perquirere, & tempus sa-
lutis suae nullis studiis, nullis iudiciis nuntur agnoscere.
*Hypocritae, ait, faciem caeli & terra nostis probare: & quomodo te-
pus istud non probauit? Oculis effusus perdit lumen, quia tota
hominis intra pupillam visio conuenitur: ne ergo studeas
videre multa, vt videas temetipsum: ne praesumas excelsa cō-
tueri, nec longinqua ambias conspiciere, quia angustus oculo
non capit multa, non penetrat excelsa longinqua nō per-
spicit, atque ita videt nihil, qui videre existimat totū. Agnosce
ergo diem salutis, tempus acceptum per Christum Iesum
dominum nostrum, si vis à te.* *Desit finis.*

De consecratione dei Proiecti episcopi Eucarcoliensis.

Sermo CLXV.

Omnibus quidem ecclesiis venerationē debere me pro-
fiteor, & fidelissimam seruitutē sed Cornelienſi eccle-
siae in seculum peculiariter ipsi nominis amore cōpellor. Cor-
nelius nanque memoratis beatissime vna clarus, cunctis virtu-
tibus titulis vbi que fulgens, operum magnitudine nouus vni-
uersis, pater mihi sum, ipse me per euangelium genuit, ipse pius
piissime nutrit, ipse sanctus sancta instituit seruitute, ipse
pontifex sacris obtulit & consecrauit altaris: & ideo mihi
clarum, solidum, mirabile Cornelii nomen. Amor ergo co-
gnominis meo compellit Cornelienſis ecclesiae desiderium de-
siderantem: occurrere: & Proiectum venerabilem virtutis ama-
bilibus pontificem consecrare. Proiectum dixi, sed non abio-
cū iuxta illud. In te proiectus sum ex vtero: de ventre matris
meae deus meus es tu. Et vere illo Proiectus ex vtero humanae

matris matris diuinae in uero iugiter mansit qui domus suae nescius domus Dei esse perstitit habitator: qualiter autem fratres conabulis ab ipsi gradus Ecclesiasticae militiae conscenderit, & officia quia dicere mihi longum est, sicut dicit dominus, aetatem habet: ipse pro se loquatur, per dominum nostrum Iesum Christum, qui uiuit & regnat cum spiritu sancto in saecula saeculorum. Amen.

Simplicitas nos

Simplicitas nos

De quadagesimali ieiunio. Sermo. CLXXVI.
Habet quidem simplicitatis innocetiae suae gratiam: habet fidei suae fructum, scientiae praemium habere non potest, palmam habere non potest virtutum. Aliud est otio & securitari suae vivere: aliud est pro omnibus ferre uigilias & labores. Simplicitas enim bonum facit, non facit militem fortem: hinc est, quod ille centum soluit, hic stipendia percipit, & honores. Cuius autem eedit, aut succumbit aduersis, aduersa miles sustinet & propellit: ille pugnare non didicit, hic non timere: ille cauet semper, hic vincit. Haec diximus, ut quae sic distantia monstrarem us inter eum qui Christianae fidei simplicitate accipit, & sequitur sacramentum, & inter eum qui studet ipsius fidei & apprehendere scienter, & nosse mysterium. Ecce Quadagesimae ieiunium, quod deuotione solenni die crastino suscipit uersalis Ecclesia: multi putant abstinentiae tantum studio, vel nobis traditum, vel pro nobis dominum peregrisse, nec altioris intelligentiae continere mysterium, sed solummodo castigandis corporibus, refecandis uitiis, temperandis mentibus hoc prouisum. Porro quadragenarius iste numerus tam sacratus esse a saeculis, tam mysticus repetitur, ut semper in efficiendis rebus diuinis, & maximis Dei negociis explicandis adhibitus lege inuiolabili perscribatur. Quod ut luceat ad purum copiosissimis percurramus exemplis. Cum mundus intra generis humani primordia perdestenda nefando uitiorum squallore sordesceret, & totus criminum ferebat horrore, ac pene ipso iniquitatis suae fumo fuscate caeli tantam contenderet claritatem, quadraginta diebus ac noctibus expiatus terram caelestis imber effunditur: ut quia perire sibi mundus, quod factus fuerat iam debebat, gauderet tali baptismate se renatum: sciretque quod est non se naturae, sed auctoris sui gratiae iam debere ipsamque nostri baptismatis formam terra nostri corporis origo praelibaret: ut quae ante natos homines producebat ad mor-

Gen. 7.

Mat. 4.

tem, hos ad vitam produceret iam renatos. Attendite fratres quantum sit quadragenarius numerus iste, qui & tunc caelum terris aperuit abluendus: & nunc fonte baptismatis eodem totum pauidit gentibus innovandis. Merito nos quadraginta diebus per ieiunium currimus, ut perueniamus ad fontem baptismatis & salutis. Quadraginta annis populum Iudaeorum panificus in eremo pauidit imber: nec solito ministerium incrementa geminis produxit e terra: sed ipse terrae potius fluxit frumenta, totumque seminitus humanae ademit laborem, qui blando rore esurientibus caelestem praebuit & euenit annonam. Quadraginta diebus terram re-promissionis exploratis missa diuinitus circuevit: ut hic sacratus numerus promissas Israeliticum populum cuboaret ad terras: qui nos quadragenarius ieiuniorum cursibus euocat, & perducit ad caelum. Namque & nostri corporis terram quadraginta diebus explorat uenit, & circuevit caelestis in speculo: ut expugnatis & expulsi uitiis gentibus, regionem nostri cordis possideat turba uirtutum. Et quia nihil omittendum est, Moyses ipse dierum quadraginta ieiunio ita humano defecatus est, & exinanitus a corpore, ut totus diuinitatis mutaretur in gloriam: & adhuc in nostri corporis obscuro toto fulgeret lumine detatis: neque intueri eum mortalium uisus possery, qui substantia Dei diu passus tota mortalis cibi oblitus fuerat adiumenta: unde didicit coram Deo, & cum Deo commorantibus uia subsidia non deesse. Et tenera fratres nescit lassari, mori non potest, cui panis, cui uita Deus est. Merito hic talis legem sancite meruit, qui totum quicquid in homine lex urgere poterat peramissit. Praetererat hoc Moysi iuge fortasse ieiunium: sed nondum reddiderat talem, si defuisset quadragenarius numerus hic sacratus. Ieiunium Eliam leuauit ad caelum, & purificato sic corpori ignei cursus addixit obsequium: ut ostenderet gehenna quae exurit reos, innocuis quam deseruit. sed ut ad hoc perueniat & Elias quadragenarius numeri ante uiam mysticam praecurrit. Ezechiel exitum prophetarum quadraginta diebus iacens latere uno, scientibus legem loquor, captiuitatem futuram dum praefigurat absoluit: quia sacratus numerus iste suscipit iniquitates ut deleat, iniquitates ut absoluat ingreditur, uincula patitur ut relaxet. Hinc est ergo quod dominus auctor a saeculis in hoc numero absconditi sacramenti intrat ipsum numerum die-

Exo. 16.

Num. 13.

Exo. 24.

4. Re. 2.

3. Re. 19.

Ez. 4.

Mat. 4.

tum quadraginta ieiunij: vt quod adumbrauerat in famulis, ipsa per se iam veritate facta & cepta perficeret, firmaret tenentia, inchoata suppleret, & quæ præceptis insisteret, roboraret exemplo: non enim suffecerat hoc tantum, tanti numeri sacramentum imperasse verbis, nisi commendasset & factu. Et tamen fratres à tempore diuini sacramenti huius cõtendimus aperire mysterium, non aut anteriora contingere, superiora imitari, loqui tacita, tam diu certe reposita proferte: præsertim cum mihi temerarium, & vobis non necessarium videam, causarum tales, tantâque origines perscrutari. Veræ deuotionis est, si delisimæ seruitutis est, quid fieri velit, non quare velit, dominator inquirere. Si ergo quadraginta dierum simplex, purum, æquale, tantus testimoniis, sub tanti numero sacramenti traditam nobis à domino ieiunium perdocetur: vnde ista varietas, vnde nouitas ista, vnde hebdomadæ nunc resolutæ, nunc rigide, nunc indulgentes nimium, nunc seueræ? Vnde imperati ieiunij vsus ille, qui aut afficiat sine venia, aut remittat ad crapulam? Hoc est, separarim calida, separarim frigida, separarim salis, separarim cibi, suis vsibus deputate, & totum vitæ negligere conditoris? Certe qui corporis cibos condunt, sapienter discant animæ pabulû temporare: ne aut plus salicium, aut penitus insalsum salutaris cibi generet lethale fastidium. Ieiunium sit æquale: & vt est nobis traditum, seruetur ad corporis & animæ disciplinam. Certe qui ieiunare non potest, non præsumat inducere nouitatem: sed fateatur esse fragilitatis proprietæ quod relaxat: & redimat elemosinis quod non potest supplere ieiuniis: quia illius gemitus dominus ad requirit, qui pro se gemitus pauperum sic redemit.

De dno Iohanne Baptista predicante, deque penitentiâ agenda.

Sermo C. LXVII.

Oportune nobis Iohannes beatissimus ieiunij tempore penitentiæ doctor aduenit: doctor dicto, factoque magister verus quod verbo asserit, demonstrat exemplo. Magisterium stat de scientiâ, sed magisterij authoritas constat ex vita: docenda faciens obedientem perficit auditorem. Docete factis sola est vniuersa doctrinâ: doctrinâ in dictis scientiâ est, in factis virtus. Scientiâ ergo illa vera est, quæ fuerit mixta virtuti: illa, illa diuina est, non humana. Euangelista probante, cum dicit, Quæ cepit Iesus facere & docere.

re. Præceptor cum docenda facit, & auditu instruit, & informat exemplo. *In diebus inquit illis venit Iohannes Baptista prædicans in deserto Iudææ, & dicens, Penitentiam agite, & appropinquauit enim regnum celorum.* Penitentiam agite: quare non magis gaudete: gaudete magis, quia succedunt humanis diuina cælestia terrenis, temporalibus sempiterna, malis bona, seculis anxii, æternis beata, mansura perituris. *Penitentiam agite.* Peniteat plauis, peniteat qui diuinis prætulit humano, qui seruire voluit mundo, & dominationem mundi cum mundi domino non habere. Peniteat qui maluit petire cum diabolo, quàm regnare cum Christo. Peniteat qui virtutum libertatem fugiens, captiuus voluit esse victoriam. Peniteat, & satis peniteat, qui ne vitam reberet manus tradidit morti. *Appropinquauit enim regnum celorum.* Regnum celorum, est præmium iustorum, iudicium peccatorum, impiis poena. Beatus ergo Iohannes, qui penitentia iudicium voluit præueniri, peccatores nõ iudicium voluit habere, sed præmium: impios voluit regnum intrare, non poenam. Et tunc Iohannes vicinum cecinit regnum celorum, quâdo adhuc puer mundum ætatum conquiritur augmenta. Modo celorum regnum quàm proximum iam scimus, quando mundus senectute fessus extrema vacuatur viribus, membra deponit, amittit sensus, doloribus vrgetur, curam respuit, vitæ moritur, vixit morbis, defectum clamat, restatur finem. Nos ergo doctores Iudæis, qui fugientem sequimur mundum, qui futurorum temporum obliuiscimur præsentibus inhiamus, qui in ipso positi iam iudicio non timemus, qui venienti iam domino non occurrimus, qui volumus manere mortem, resurrectione nõolumus mortuorum: qui seruire volumus, nõolumus regnare, vt tantum regnum noster domino differamus. Vbi est illud: Cum orabitis dicite, veniat regnum tuum. Maiori ergo penitentia opus est nobis, & pro modo vulneris modus adhibendus est medicinæ. Peniteamus fratres, peniteamus cito, quia nobis spatium temporis iam negatur: iam nobis ipsa hora concluditur, iudicij præsentia iam nobis satisfactionis locum excludit. Currat penitentia sententiâ ne præcurrat: quia dominus quod non venit adhuc, quod adhuc expectat, quod moras facit, nos sibi redite desiderat, non perire, quos pietati tali semper est allocutus. Nolo mortem peccatoris, sed vt reuertatur impius à via sua & viuat. Penitentes ergo reuertatur.

Alto. 1. Mat. 3.

Luc. 11.

Eccl. 31.

mur fratres. & sic de arcto temporis pertimescamus: quia auctor temporis nescit arctari: probat hoc Euangelicus latro, *Luc. 23.* qui in cruce & in hora mortis rapuit veniam, inuasit vitam, effregit paradysum, penetravit ad regnum. Et nos fratres, qui de voluntate meritum non quaesumus, acquiramus vel de necessitate virtutem: ne iudicemur, iudices nostri sumus: poenitentiam debemus nobis, ut possimus nobis auferre sententiam. Prima est felicitas perpetua innocentiae securitate gaudere, inuiolatam seruare mentis & corporis sanctitatem: nulla immunda mundi inquinamenta sentire, reatus conscientiam non habere, vulnora nescire peccati, gratiam semper possidere virtutum, semper sub spe vivere caelestium praemiorum: sed si quo sorte nostra mens iaculo fuerit confixa peccati, si caro tumescat ex crimine, si vitiorum sanie fragilitas humana corrumpatur: tunc agris illa, quae non sanis, poenitentiae medicina succurrat, ferrum compunctionis accedat, apponatur adultio tunc doloris, adhibeatur suspitionum tunc fomenta, tumentis conscientiae feruor euaporent: tunc reatus huncera lachrymis abluantur, immundiciam corporis cilicium tunc detergant. Ferat, ferat amatam poenitentiae curam, qui seruare debitam noluist sanitatem. Cui vita sua chara est, dura nulla est cura: medicus non sit ingratus, qui per dolorem reuocat ad salutem. Qui innocentiae creditum seruat, poenitentiae non soluit salutem: dominus hoc aperit dicendo. Non est opus sanis medicus, sed male habentibus. Et qui male haberent, patefecit, iterum dicens, Non veni vocare iustos, sed peccatores. Reuocat per poenitentiam Iohannes, Christus per gratiam vocat: hinc est quod Iohannes vestitu, victu, loco, totus poenitentia formatus incedit. *Venit inquit, Iohannes Baptista praedicans in deserto Iudae, & dicens, Poenitentiam agite.* Per desertum Iudae poenitentiam clamat Iohannes, quae legis cultum, prophetarum laborem, fecunditatem patrum, frugem Dei sua sterilitate perdebat: unde ad poenitentiam merito vocantur disciplinae deserti non hominum, non locorum: vacat clamor, ubi non assistit auditor. *Ipsa autem Iohannes habebat vestimentum de pilis camelorum.* Posuit de caprarum, sed elicio opus non erat: sed accepit cornuosissimi pilos animantis, nihil habens rechi, nihil gratiae, nihil decoris: quae natura dedit labori duro, addixit magno ponderi, extremam tradidit seruituti, tali poenitentiae magister inuidi debuit vestimento;

stimento: ut qui ad recti detorserant disciplina, & deformes le totos formis reddiderant peccatorum, magnis poenitentiae sarcinis subderentur, addicerentur duris satisfactionis angoribus, suspiria compunctionis laboriosa portarent: ut directi & attenuati in modum acus per angustum poenitentiae foramen *Mat. 19* ampla remissionis intrarent: & impleretur dominicum dictum, Camelum per foramen acus posse transire. *Esca autem eius erant locusta, & mel syluestre.* Locusta castigandis peccatoribus attributa merito poenitentiae figuratur in pastum, ut de peccati loco exiliens, in poenitentiae locum ad caelum possit pennis venae peruolare. Hoc propheta senserat, qui dicebat. Sicut umbra cum declinat subleuatus sum, & excussus sum *Psa. 108* sicut locustae: genua mea infirmata sunt pro ieiunio, & caro mea immotata est propter misericordiam. Audistis quemadmodum de peccato in poenitentiam excussus est ve locusta, & curauit genua ut poenitentiae pondera bauiaret: & addidit mellis cibum, ut amara poenitentiae dulcis misericordia temperaret.

De parabola centum ouium. Sermo CLXVIII.

Sicut profunda maris ingredi, & liquentis viae calles inuios transmeare artifex viator inuigilata de Dei dictis aliquid audire, & ad diuini sensus penetrare secretum dedit & docuit lex diuina. Hinc est quod ratem nostrae mentis carnis è litore soluentes in pelagus euangelici sermonis intramus, credentes quod flante spiritu sancto caelestis intelligentiae perueniamus ad portum. Dominus noster hodie spem peccatorum promouit ad veniam, & superborum murmur pusillimo compressit exemplo. *Erant inquit, appropinquantes domino publicani* *Luc. 18* *& peccatores, ut audirent illum: & murmurabant Pharisei & Scribae dicentes, quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis.* Non minus inuidi, quam superbi malitiam de dominica bonitate capiebant: de pietate Dei impij reddebantur, siebat de Christi miseratione crudeles, sumebant de caelesti curatione languorem, & poenitentium veniam verbebant iudicis in reatum. *Peccatores recipit, & manducat cum illis.* Sic videt inuidus, sic superbus lenit: avarus sic sapit, intelligit sic malignus. *Peccatores recipit.* Non dicunt suscipit. Quid anniserat, qui recipit: Donat culpas, iram vertit in gaudium, dolorem inuenit in gratiam, quicumque inuenit quod amisit. *Peccatores recipit.* Recipit peccatores Deus, sed Deus peccatores

esse non sinit, quos recipit: peccator Deum non violat appropinquans, Deus peccatorem sanctificat cum propinquat, Pharisaei Christus peccata non recipit cum recipit peccatorem: quia Deus non criminis, sed hominis est receptor. Unde Pharisaeus non quales venerant, sed quales redibant videre debuit peccatores. Certe Paulum quem persecutorem miserant, praedicatorum videant mox rediisse. Sed iam Deus gaudium suum de reditu peccatoris comparatione qua, qua similitudine insinuet audiamus. *Et ait ad illos parabolam, Quis ex vobis homo qui habet centum oves, & si perdidit ex eis unam, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, & vadit ad illam qua perierat, donec inveniat eam? Et cum invenit eam, imponit super humeros suos gaudens: & veniens domum convocat amicos & vicinos, dicens illi. Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam qua perierat. Ita dico vobis, gaudium erit in caelis super uno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta novem iustis qui non indigent penitentia. Semper quidem cum perditam reperimus, novum capimus cumulum gaudiorum: & est iucundius nobis invenisse perditam, quam non perdidisse servatam. Sed haec parabola plus divinae pietatis, quam consuetudinis humanae loquitur, & exprimit veritatem. Magna relinquere, amare minora Dei potestatis est, non est cupiditatis humanae, quia Deus & quae non sunt facit esse: & perditam sic sequitur, ut teneat quae reliquit: & amissa sic invenit, ut quae servata sunt non amittat. Ergo non terrenus pastor ille est, sed caelestis: & parabola haec tota non figurata est laboribus humanis, sed divinis est obumbrata mysteriis: sicut ex ipso numero mox lucebit, cum dicit, *Quis ex vobis homo qui habet centum oves, & si perdidit ex eis unam.* Quare non quinquaginta, quare non ducentas, sed centum? quare non quatuor, quare non quinque, sed unam? Vt ostenderet non ex damno fuisse, sed ex numero plus dolorem. Namque amissio unius totum dissipaverat centenarium numerum, & totum de dextera redegerat ad sinistram: ut despicio unius & sinistra clauderet omnes, & dextera nil haberet. Nonagesimus & nonus numerus, in sinistra latet clausus, restrictus haeret, tenetur oppressus: qui tamen ubi unius percepit & senserit augmentum: mox dexterae transit ad palmam, mox centenarii numeri pervenit ad coronam: & si non habuisse centenarium numerum doloris est, cuius doloris est perdidisse? Videtis quia per unius ovium amissionem pastor*

iste totum gregem cecidisse de dextera, & totum in sinistram doluerat recidisse: & ideo relictis nonaginta novem unam sequitur, unam quaerit, ut inveniret in una omnes, redintegraret omnes in una. Sed iam caelestis parabolae pandamus secretum. Homo habens oves centum Christus est. Pastor bonus, pastor pius, qui in una ovis, hoc est in Adam, posuerat totum gregem generis humani: hanc inter amoenam Paradisi, hanc in regione vitalis pascuae collocarat: sed illa vocem pastoris oblita dum lupinis ululatibus credit, & caulas perdidit salutare, & tota lethalibus faucibus vulneribus. Haec ergo Christus veniens quaerere in mundum, in vtero virginis regionis invenit. Venit suae natiuitatis in carne, & in crucem levans humeris suae imposuit passionis: & gaudens toto resurrectionis gaudio per ascensum ad caelestem tulit & perculit mansionem. *Et vocavit amicos & vicinos.* Hoc est angelos. *Dicens illis, Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam qua perierat.* Congratulantur & congaudent Christo angeli super ovium Dominice reditu, nec indignantur in toto sibi praesidere solio maiestatis: quia de caelestibus invidia cum diabolo fuerat iam fugata: nec poterat per agnum mundi tulerat in superna, amplius invidiae penetrare peccatum. Fratres, ille nos quaesivit in terra, nos illum quaeramus in caelis: ille nos portavit suae divinitatis ad gloriam, nos illum sanctitate tota nostro portemus in corpore. Glorificate, inquit Apostolus, & portare Deum in corpore vestro. Ille Deum in corpore suo portat, qui nullum portat in suae carnis operatione peccatum.

De parabola drachinae perditae. Sermo CLXIX.

PER omnes Evangelicas lectiones latere mysticos sensus & caelestis intelligentiae manere secreta, norunt soli quicumque divini spiritus gratiam percepere. Ecce posteaquam pastor supernus perditam centenarii gregis ovem perquisivit, invenit: & angelorum letitiam totam caelestem iam perculit ad ovile, mulier evangelica producit in figuram, quae lumine accenso de decem drachmis unam drachmam perditam sic requirit, ut inventa hac de lucro suo, de suo gaudio, causam pariat caelestium gaudiorum: sic enim dicit, *Aur quae mulier habens drachmas decem, si perdidit drachmam unam, non accendit lucernam & tuerit domum, & quaerit diligenter, donec inveniat.* Luc. 15.

DD ij

uenat? Et cum inuenit, conuocat amicas & uicinas, dicens, Congratulamini mihi, quia inueni drachmam quam perdideram. Ita dico uobis, gaudium erit coram angelo Dei super uno peccatore penitentiam agente. Purissime mulier ista, communis est, aut habuisse eam decem drachmas humano putatur excessu, aut vnam casu creditur perdidisse mundano, aut simpliciter contigit quod eam nocturno requirit in tempore, aut lucernam de nostri usus more succendit, aut consuetum quod eam perdidit & inuenit intra domum, aut familiare, quod amicas ad latissimam conuocat & uicinas, quas perdens conuocasse non legitur ad maiorem? Nouum damni genus, & quod drachmam non ablatam patefaciat, sed dilapsam: & quod eam domesticis absconditam tenebris, & non defossam dolis loquatur extraneis. Videtis quam singulare sit totum, quam morem transeat & supergrediatur humanum: quam diuinum spiret, & redoleat sensum: quam attollat ad caelum mentis intellectum, quam collocet in supernis, quam cogat superni cordis accedere lucernam: & instar euangelicæ mulieris per dominicæ lectionis obscura drachmam querere scientiæ salutaris. Antequam Christus ad ouem veniret errantem, & miserandis discursibus attritam misericordibus humeris subleuaret ad caelum, & onustus peccate pio inaccessas lupis perueniret ad caulas: mulier habens decem drachmas tenebras diurnas sustinebat, & non solum drachmam perditam desebat vnam, sed ipsas nouem drachmas sibi residuas non videbat. Nox ei erat iugis, erat ei profunda & perseverans caligo, cui lucerna sine diuino igne ad noctis solatium non lucebat: sed posteaquam supernus ignis, ignis spiritus sancti flammeo se super apostolos imbre diffudit, & non minus frigida, quam terra mortalium corda toto ignis sui calore succendit. Mulier, id est Ecclesia accendit lucernam suam, id est, internum illum sui cordis obrutum: hoc est, illuminatos, ut inquit Apostolus, oculos cordis vestri. Accendit ergo lucernam suam, & illam Iudaicam domum ignorantiae cætam tenebris euerit apostolicum post laborem, donec iam de decem drachmis, hoc est, decalogo legis drachmam perditâ reperiret in Christo. Christus est plenum deitatis numisma, Christus est drachma nostræ redemptionis & precij, Christus est qui & erat in legis decalogo & latebat, Christus est quem habebat synagoga, & tenebris impugnantibus non videbat. Decem

Eph. 1.

drachmas decem legis diximus verba, ex quibus verbum perdidit synagoga vnum. Quod vnum? Illud quod in Ecclesia primus, quia lucerna ardens erat. Iohannes inuenit, dicente domino, Ille erat lucerna ardens: dicente Euangelista, *Ioh. 1.* In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc fuisse in decalogo iam patefaciat, Audi, inquit, Israel, dominus Deus tuus, Deus vnus est. Hoc synagoga dom non videt in filio, amittit in parte: dum non credit in Christo, Christum lethaliter crucifigit: cui merito per decalogum consequenter dicitur, Non occides. Siquidem dum Iudæus ipsam mandatorum seriem capite detrahebat, ante Christi, quam legis extitit homicida: videt & totum corpus reuertit in Christum, Non occides, non mœchaberis: damnata est synagoga, quæ iuncta diis gentium repulit Christum, qui seposita potestate dominantis, coniugis ad eam descendit affectu. Non furtum facies. Furata est dominicam resurrectionem, quæ precium militibus dedit, ut resurrectionis infoderet & occuleret veritatem. Non falsum testimonium dices. Hæc est quæ conquisit falsos testes, ut impletet illud. Exurgentes testes iniqui quæ ignorabam, interrogabant me. Et tunc vera aliter itadore non poterat veritatis auctorem, quia semper sola impugnat falsitas veritatem. Sic ruit, sic per gradus cadit, qui de scalis labitur & coaruit præceptorum. Nam si dominum Deum credidisset vnum, ad hoc ruinarum barathrum non venisset. Sed nos lucernam matris Ecclesiæ iam sequamur: & ambulantes in lumine dominici vultus Christi perueniamus ad drachmam, arque amicas & uicinas, id est, Ecclesias gentium conuocemus, ut matrem nostram drachmam suam nesciant inuenisse: & dicamus cum propheta, Parauit lucernam Christo meo. Et quid lucerna profuerit audiamus, Ecce audiamus eam in Ephrata, inuenimus eam in campis syluæ. Intrauimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius. Ecce quod per distensos campos, & nemora diffusa quærebamus in domino, hoc matris inueniamus ad lucernam. Super hoc lætentur & exultent: quia in vno peccatore penitentiam agente totius Christiani populi claruit penitendo, & tota deitatis forma Christi nostram resoluisset in exclamato.

Ioh. 1.

Ioh. 1.

Deu. 6.

Mat. 12

Exo. 20

Mat. 28

Mat. 26

Psal. 34

Psal. 131

Mar. 6 **B**EATUS Marcus hodie cum Galilea dominum retulit circumisse castella, ineffabilem circa nos prodidit eius pietatem. *Et circumbat inquit, Iesus castella in circuitu docens.* Audistis quemadmodum circumit, quemadmodum te, & propter te ubique pietas indefessa perquirat. Et ille qui capit ipse omnia, nec ab ulla capitur ipse creatura, intrat, & tuo angustatur in corpore, tuis in habitaculis se coarctat. Et ille cuius maiestatem vox fidelium quotidiana testatur clamans, Pleui sunt caeli & terra gloria tua: tuis propter te circuit, apparet, videtur, & tenetur in locis. Quo se mouet immobilis plenitudo, quo accedit, vel vnde recedit, quo sunt plena omnia? Et tamen vadit, redit, descendit, ascendit: & totum te & propter te homo Deus patitur, quia te nimis diligit, nimis amat.

Exod. 3. **H**abitus suscipit, formas variat, commutat officia: & nunc igneus tibi resplendet in rubro, vt perfidiam te frigidum fidei calore succendat: nunc elucescit caelesti flammeus in columna, vt remotis ignorantiae tuae tenebris, per solitudines mundi huius viam possis scientiae percurrere salutaris: nunc idem tibi nubis vertitur in columnam, vt ardentis tuorum temperet aestus animorum: nunc te vt aquila protegit pennis sapientiae, & caelestem prouocet ad volatum: dicente Moysse, *Iuxta* Sicut aquila protegit nidum suum, & super pullos suos confidit, extendens alas suas accepit eos, & suscepit eos super scapulas suas: dominus solus ducebat eos, & non erat cum eis Deus alienus. Nunc sicut gallina educit, ducit, vocat, recipit, protegit, portat, fouet, ambit, amplectitur: & sui volatus oblita, sua temporaliter immemor libertatis, tuis in penetralibus, tuo versatur in puluere: vt te vernaculis, familiaribus, domesticis alat, erodiat, instituat nutrimentis: nunc vt pastor bonus altissimis errantem solus requirit in montibus, solus inuenit, solus suis humeris imponit: & ne amplius in tetrena pasceat luporum morsibus periculis, caelestes euehit & perducit ad caulas. Sic, sicut diximus, habitus suscipit, formas variat: & vt te mutet in melius, ipse sua toties mutat & commutat officia. Et quia diu circumierat vt diriperet & deuoraret inimicus: nunc necessario circumit vt te vindicet, vt eripiat Christus.

1. Pet. 5. dicente scriptura, *A*versarius vester sicut leo rugiens circumit

coit quarens quem deuoret. *Et conuocauit, inquit, duodecim.* Post diuturna tempora terrae noctis, aurorae suae desiderato splendore aeternus dies Christus noster reluxit in lucem: qui duodecim suas horas in apostolis suis duodecim signanter apraret. Hunc diem beatus Psalmista prophetali vidit spiritu, cum canebat, *Hae est dies quam fecit dominus, exultemus & laetemur in ea.* Vnde & Apostolus, lucis ac dici filios appellat credentes, Vos filij lucis estis & dici. *Et conuocauit duodecim.* Duodenarius numerus ille per quaternarium tripartitam nobis monstrat & format quadrigam: per quam Trinitas tota toto orbe apostolicis vehitur & ferrat excursibus, vt diabolus miris bellator expugnet, vt mundi superbia mansuetus victor inclinet, vt discordias gentium pacificus auferat praeriarior, vt destructo inferno, hoc est, peccati fouea, diuturno carcere animarum humani generis captiuitatem liberam triumpho sui perducat ad gloriam. Hunc Trinitatis cursum beatus Psalmista vidit prophetali spiritu, cum dicebat, *Ascendisti in altum, captiuam duxisti captiuitatem, accepisti dona in hominibus.* Hunc cursum sibi, suo patri & spiritui sancto, dominus cum diceret, praeprarat, *Tolite iugum meum super vos, quia iugum meum suauis est, & onus meum leue est.* Nescit lassescere baiulus misericordiae, pietatis euektor. Duodecim patriarchas, duodecim distinctos in tabulis, duodecim fontes eremi, duodecim lapides eleuatos ex alueo in figuram formamque apostolici numeri fuisse descriptos seruatori legis relinquamus altius ad probandum: quia nobis cur binos ad praedicandum discipulos miserit propositae lectionis series conatur aperire. *Et cepit eos mittere binos & binos.* Binos mittere, ne destituta singularitas aut negaret, vt Petrus: aut fugeret, vt Iohannes. Cito cadit fragilis humana, quae de se superbe consista socios despicit: non vult habere collegam, dicente scriptura: *Et vix vni cum ecederit: & non est secundus qui erigatur.* Quantum autem alter alterius roboretur auxilio, eadem scriptura testatur, cum dicit: *Frater, qui adiuuatur a fratre, quasi ciuitas munita.* *Et cepit eos mittere binos & binos.* Nec mirum fratres, si Trinitas quae ex duodenario numero tripartitam conscendit quadrigam, nunc ascendit & bigam: vt duobus nunciis duorum vocatio monstratur & clareat populorum, dicente Apostolo: *Nanquid Iudeorum deus tantum? Nonne &*

Ps. 117.

1. Tb. 5.

Ps. 67.

Mat. 11.

Gen. 49.

Exo. 15.

Iosue 4.

Mar. 14.

Eccl. 4.

Pro. 12.

Rom. 8.

gentium? imo & gentium: & impleatur Isaia vaticinium: qui se ascensorem bige vidisse testatur, unde mox cecidisse Babylonem clamat & omnia sculptilia. Quis dubitat fratres per has bigas Christum saluantes inequitasse: discursus: cū videat apostolica predicatione corruisse tēpla, idola deperuisse, cessasse pecudum mugitus, & victimas, ipsius aras cum thuris sic fumo iam tota euansisse per sæcula? Has bigas Abacue videat, cum clamaret: Qui ascendis super equos tuos, & equitatus tuus sanitas. *Et dedit, inquit, tū potestatem spirituum immundorum.* Hoc est, diuinæ virtutis insigne: hoc trophæum singularis triumphis prædæ suæ prædo ipse ipsis captiuis suis ipse captiuus, vinculis quondā suis vincit ipse diabolus nunc tradatur: quatenus eorum subiiciatur imperio, quorum ante fuerat magnificus: seruitute merito dolet, gemit merito, merito stridet, qui se videt hominum sententia, hominum potestate percelli, qui se deum hominibus longa diu fuerat persuasione mentitus. *Et præcepit ei, ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum, non peram, non paucem, non in z, nisi et.* Homo cum operarios inuitat ad opera, non necessaria victus solum, sed etiam largo fundit epulas apparatus: vt conuiuium humanitatis effusa pondus operis superet, & laborem: deum quantum credit inhumanum, qui ad opera eius inuitatus, pera, pane, precio onustus incedit, & anxius: vt aut lassus, aut tardior ad opus operarius infidelis occurrat: aut occurrere fortassis non potuit, præmia promittit ille copiosa: tot chirographis, tot telibus, largam spondet ille mercedem: tu cum neque panem, neque vestimentum impio spiritu astimas præbiturum: Te ipsum cum non esses dedisti esse: & quicquid homo habet, dedit ipse: & cum tibi ac tuis voluptatibus viveres, viclus necessaria non negauit: hunc suis virtutibus, suis operibus seruienti, non panem, non vestimentum estimas largiturum? Hoc ipsum quod in pera, quod in zona portas, quis dedit tibi? Quid illi de suo insultaturus occurris? Nouit quia diues es. Cæta homo operibus tuis: sufficit tibi diuina paupertas: depono furcinas diuitiarum tuarum, onustus non potest per angustam viam ad opus dominicæ messis peruenire: veni expeditus, veni liber ad opera, antequam nudus & expoliatus, infidelis omnibus operarius rapiaris ad penam: quia sicut scriptum est, Morientem diuitiæ non sequuntur. Sit tibi pera conscientia tua: sit tibi panis vita tua: vt sit verus pa-

nis Christus in vita, qui dixit, Ego sum panis. Sit tibi in precium merces tua: quia ille præmium exigit securus à Christo, qui vt sequeretur Christum, nudus despexit respiciens fideliter quod habebat.

De discipulis illotis manibus prandentibus.

Sermo CLXXI.

Sicut fulgura cum saxa, montes, arbores, ipsa domorum sculmina, terribili collisione dissolunt, sensus hominum mentesque corripunt: ita dominus quoties in pharisæos in-tonat, suos timore saluati corrigit & emendat: sicut hodie euangelicus sermo perdocuit, pharisæos & scribas vituperasse aliquos discipulorum domini, eo quod non lotis manibus manducarent. Nemo cum hæc audis, existimet discipulos domini sub specie contemptus incultis & lumentis manibus edere: nec messæ domini, nec conuiuij communis seruare & colere honestatem: quādo istud neque natura paritur, neque hospitalitatis admittit affectio. Quis aquam manibus nō offerat mox ad venientis obsequium, quis ad offerentis tristitiā mox recuset, præsertim cum dominus ipse arguat Simonem inuitatus ad mensam? Pedibus meis, inquit, aquam non dedi-sti? Vult iraque fieri, quod sic exigere perdoceatur. Sed Phari-sæi non diligentiam corporis in discipulis domini, sed super-stitionis suæ baptisimata perquirebant: nescientes vñ bap-tisma, quod dominus non lauandis solum, sed innovandis ani-mabus & corporibus inuenisset: quod non corpus ad cultū vitæ, sed conscientiam dilueret ad salutem. Hoc propheta præ-cabatur, cū diceret, Amplius lana me ab iniustitia mea. Id est, *Psal. 50* quousq; me legaliter lauas, & me non lauas? Laua me per gra-tiam semel, quem lauacra legis innumera non lauerunt. Sed hoc aperiat nobis ipse, qui sequitur euangelicus sermo. *Pha- Mai. 7.* *risæi, inquit, & omnes Iudæi nisi crebro lauerint manus non manducant, tenentes traditionem seniorum: & cum de foro, veniunt nisi bap-tisati fuerint non manducant, seruantes baptisimata calicum & vinctorum ac eramentorum & lektorum. Pharisæe, quid te mundum credis, cum tua omnia tus sine polluta conuiuiō? In fo-ro tu de innocenti sanguine disputasti, de rapienda substan-tia pauperis perquisisti, persecutus es qualiter libertatem addiceres seruituti, & cum interiora tua tanto sint confecta crinide: quemadmodum te exterior lauare & mundare suf-ficiet aqua? Corda & corpora nostra mundate hæc poterit,*

cum fuerit & ipsa spiritus sancti purificata commercio, ut visibili ministerio inuisibile purificationis nostræ perficiat sacramentum. Sed tu Iudæe calices, vrceos, aramenta baptizans, quæ motu, sensuque carentia per naturam, ut reatum nesciatur, ita non sentiunt: hæc honoras, & te per quem contaminata sunt omnia, non emundas: tuis vltibus, tuis obsequiis hæc mancipata purificas, & te diuinis officiis, diuinis mysteriis non purificas mancipatum. Sed nos fratres non quid Iudæis, sed quid discipulis suis dominus responderit, audiamus: *Dicebat autem, quod que de hominibus exeunt illa contaminant hominem. Abintus enim de corde hominum procedunt cogitationes male, adulteria, fornicationes, homicidia, furta, auaritia, nequitia, dolus, impudicitia, oculus malus, blasphemia, superbia, stultitia: omnia hæc mala abintus procedunt & contaminant hominem. Quæ spatia terrarum, quæ magnitudo urbium, quæ latitudo regionum, tantos hostes ferre, tot inimicos capere, tantas sustinere præualet nationes, quot vitia, quot delicta, quot crimina rapiunt humanos sensus, hominum corda patiuntur? Ad vnâ omnem genera tota, tota feritas bestiarum, quæ magis eo seuiunt, quo se explete nequeunt, satari non possunt vnus capione voraci dente prædones: qui plus hinc aestuant & tabescunt, quod capere nequeunt & vorare: quod ad vnâ columbam tot milui, tot aquilæ, vultures tot voraces, tatarum currat congeries auium sordidarum. Hanc numerositatem, hanc multitudinem senserat propheta, cum caneret, Circumdederrunt me mala quorum non est numerus, comprehenderrunt me iniquitates meæ, & non potui ut viderem. Abintus de corde hominum procedunt. Tolerabilis est hostis cum muros arietat extrinsecus, cum foris positus cedit aliquando confictu: cui vero est intus inimicus, cuius aduersarius in ipsis penetralibus iam defecit, iste se intelligit, & sentit oppressum: iste se & captiuum perdit, & deplorat: iste suus expugnator esse non potest: suus esse non potest liberator: alienum requirit auxiliû: querit alterum defensorem. Abintus exeunt de corde. Nouus est hic ordo bellandi: de homine contra hominem gentes exeunt bellatitæ: non contentæ in occulto vincere, prostertere in abdito: quasi quæ famam querant hominis de ruina. Iudæi qui foris sunt, se, & sua forissecus lauent: nos fratres ab istis vitiis sordibus emundemur intrinsecus: has nequitiam gentes in nostris mentibus Christo propugnante*

Psal. 39

vincamus: has delictorum bestias de nostris cordibus terrore dominici nominis effugemus: has criminum rabies, & voracissimas aues à nostris sensibus crucis hasta fortiter propellamus. ut ciuitatis nostræ splendor, templi nostri sanctitas, domus nostræ integer & singularis ornatus, ad habitandum semper in nobis nostrum prouocet, & inuitet auctorem. Illuc vitia tedire nequeunt, vbi Christus cum suis virtutibus commoratur.

De inuidia & hypocrisi. Sermo CLXXXII.

Audistis hodie fratres, quemadmodum dum seclusit alios, seipsum ianitor inuidiosus excludit. *Vt vobis, inquit, legis periti, quia tulistis clauem scientiæ, ipsi non introiistis, & vos qui introibant prohibuistis.* Audistis ergo quemadmodum dum seclusit alios, seipsum ianitor inuidiosus excludit. Acciperat claves Phariseus non ut clauderet, sed ut intrare desiderantibus aperiret: sed ne intraret aliter, ipse permanere foris maluit per liuorem: Omnia quidem vitia ad suorum semper intendunt & prosiliunt læsionem, sed suos semper amplius inuidia consumit: inuidia suorum carnifex semper exitit: exteodit sensus, torquet animos, disruciatur mentes, corda corrumpit. Et quid plura? Hanc qui receperit, sua sustinet habere tortorem. Quis ibi malotam suus, vbi alterius bonum perna est, vbi cruciatus est aliena felicitas? Malum multiplex: quot sunt prosperitates hominum, tot tormenta sunt inuidiorum. Cum aliis vitiis animus poterit consiligare Christianus: inuidiam quisquis antequam sentiat non fugerit non euadit. Hæc peritis legis legem suavit non aperire, sed claudere: & salutis præcepti non commodare doctrinam, sed negare: obserare scientiæ fontem, & vitalis fuenti originis suæ stereto diuitias obstruere. Isto velociter fugiendus est morbus: quia quis contigerit, non patitur iam sanari. Inuidia eorum tentatibi enim diabolus fecit ex Angelo: vrit terras, quæ vtrique paradisi nobis amena flammeo cultode seclusit. Reges irget, quia hæc Herodè in cornu Christi sic *Mat. 2.* compulit desquere, ut antè lac quàm sanguis teneris fundetur ex membris, Charitatem violat, nam hæc Cain reddidit *Gen. 4.* fratricidam: & innocenti adhuc terra noui sanguinis cruce perfudit. Vastat populos, nanque Iudæos hæc, si dici fas est, si capit sermo, fecit esse deicidas: deicidas diximus, non

quo peruenit, sed quo facinus hoc tetendit: In Christo enim Iudæi nō hominem tantum, sed deum filium dei conati sunt opprimere, necare virtutes, cum dicunt. Hic est hæres, venite occidamus eum: & nostra erit hæreditas eius. Sed quid valet diabolus ad deum? Inuidia quid valet ad dominicam charitatem? Inuidit diabolus terram, sed donauit cælum deus: clauas scientiæ legis spiritus sustulit, sed clauas cælestis regni per Petrum largitus est Christus: Ac sic inuidia suis commodis est nudata: & homo ditatus est ipsa necessitate damnorum.

Luc. 12. Bene ergo in sequentibus dominus adiecit, dicens: *Attendite uobis à fermento Pharisæorum.* Quia in fermento non est moles magnitudinis, sed tumoris: & conspersio tali specie inflata est, non dirata: quantum enim efferbuerit feruentius, tantum farris massa turgescit: & totam formam leuitatis implet, & tumoris. Congrue ergo à domino dictum est: *Attendite uobis à fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis.* Quid est hypocrisis, nisi species arte composita, quæ aliud in te agit, aliud promittit in vultu? Hæc penes Pharisæos per scientiam

I. Co. 8. tumescerat. Apostolo sic dicente: Scientia inflat. Illos namque scientia inflabat ad superbiam, non instruebat ad vitam: & corrumpebat ad malitiam, non ad prudentiam promouebat. Erat in eorum facie hypocrisis: erat in eorum mente inuidiæ hydrops: erat in pectore striculosus fons: erat ardens vnda, quæ suis magis ac magis inflammabatur fluentis, vt bibentis non exingueret sitim, sed augeret incendium. Sic, sic hypocrisis ministrante suis semper inuidia propinat: Ab hoc nos morbo subtrahit Apostolus: Cum nos non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitie, sed in azymis sinceritatis & veritatis sanctum Pascha domini celebrare cõpellit. Veritas nescit tumorem, simplicitas hypocrisis proflus ignorat. In azymis sinceritatis & veritatis. Hæc sunt cordis azyma: hæc cælesti dulcedine confecta: hæc gratiæ saporata pinguedine: hæc sancti spiritus igne decocta: hæc nos manducantes agnum dei, agnum qui tollit peccatum mundi, ad nostrum Pascha solenniter immolamus: quibus Christus ad lætitiã totam, totam est natus & immutatus ad gloriam.

De diuo Ioanne Baptista & Herode. Sermo CLXXIII.

Pastor bonus per uigiles noctes, dies anxios docit, ne quid callidus latro, ne quid luporum feritas astuta pernicio-

sum charo gregi, ne quid noxium moliarur. Pastor bonus, si- *Ioan. 10*
cut dominus dixit, animam suam ponit pro ouibus suis. Sed & oues bonæ pastoris sui audiunt attentis auribus vocem, pastoris sui semper sequuntur arbitrium, pastoris sui totam faciunt voluntatem, ascendunt colles, petunt ardua, murant sepe regiones: ac sic apta pascuis, irrigua fluentis, ymbrosa, accommodata, secreta quietis loca penetrant, reperiunt amœnitates, & deliciis perfruuntur. Et vos filioli dominici gregis portio copiosa, niueo & diuino vestita iam vellere, molli fœtu, cælesti germine perfrœcunda, si per nostræ vocis auditum ad loca sæpe salutaria, ad salutaria pasceua peruenistis, si per nostri sermonis fluentia animi vestri æstus, vestræ sius temperastis ardorem, si sub doctrinæ nostræ tegmine aliquãta commoditate recubastis, quæ ordinamus, attendite: quæ dicimus, audite: quæ facimus, approbate: nec pro voluntate vestra, sed pro dispositione nostra prædicationis nostræ percipite rationem: & siue cum dicimus de gradu isto, siue cum de sacerdotali sede pro temporis ratione tractamus, vt oues bonæ, vt chari greges, dilecta pignora, sine fastu impigra, ac toto fidei cursu conuenite, concurrite: nec vos locorum mutatio tam propinqua, & spatia sic arctata, aut reddant desides, aut faciant murmurantes: quia nec ouis ad caulas peruenit, si pro suo libito peruagetur: nec scientiam discipulus poterit obtinere, si doceri pro sua voluntate contenderit: ægroto quoque nunquam poterit recipere sanitatem, si pro suo fuerit curatus arbitrio. Sed quia nobis hodie contra lupum furentem sermo est, arrepto pastorali baculo transcamus ad euangelicam lectionem. *Auduit, inquit, Herodes rex: manifestum eam factum erat nomen Iesu, & dicebat, quia Ioannes Baptista resurrexit à mortuis, propterea virtutes operantur in illo.* Stultus de mortuo pie credit, quem feraciter persecutus est viuum: Ioannes resurrexit, & tamen confiteor ignorans, quia in Christo pro Christo resurgit occisus. Herodes quid egit gladius tuus, crudelitas tua quid profecit, quo processit impietas tua, si vt, ipse dicis rediit ad virtutes, resurrexit ad opera diuina, qui furore tuo putabatur extinctus? Ioannes resurrexit sicut fateris ipse: non hic persona, sed infirmitas petiit: non hic Ioannes, sed mors magis tali morte succubuit: illusa est pena: carnis flex habetur irrisus: ipsa est cognitoris miseri decepta sententia, quæ interscriptum nō perdidit, sed promouit. *Ioanes*

resurrexit à mortuis, propterea virtutes operatur in illis. Et si hostis legis, per legem tamen ille resurrectionem promissam didicerat mortuorum. Et si resurrecturum Ioannem nouerat, cur infans occidit? Si ad totius diuinae virtutis colmen, si ad totum quicquid est potestatis insigne, tali morte sciebat cleuandum: cur se tantæ mortis esse fecit auctorem? Semper febricit impietas, à phrenesi semper crudelitas obtinetur: carere dementia furor nescit: in se nanque seuit, quoties in alterum tendit: se punit dum percellit infontem: tibi lethalis est totus, cum erga iustum crudelis existit. Ecce Ioannes, ut ipse dicit, iam uiuit in Christo: ad tuam poenam redit, qui uenit ad omnium cælesti munere medicinam. *Alij autem dicebant, quia Elias est: alij uero dicebant, quia propheta est, aut quasi unus ex prophetis. Qui audito, Herodes ait, Ipse est Ioannes quem ego decollauis, hic resurrexit à mortuis.* Maleuolo quidem, & ueraci sensu testis ipse criminis sui, assertor sceleris sui, sui facinoris accusator existit. Ioannes quem ego decollauis ipse est: hic resurrexit à mortuis. Verum dicit: nam sicut in Christo sui resurgunt, ita in suis ipse patitur Christus: & sicut honor capitis ad mēbra pertendit, ita membrorum poena ad dolorem capitis, ad capitis redundat iniuriam. Ioannes quem ego decollauis, ipse est. Ille rex sapiens, egregius iudex, censor morum, disciplinæ custos, vindex innocentis, criminum poena, quod decollauerit Ioannem dicit, quare decollauerit tacet: ne potestatem regiā facti confunderet turpitudine: sed euangelista prodit, ut intersectoris dedecus interfecti producat ad gloriam. *Non ipse Herodes, inquit, misit, ac tenuit Ioannem, & uixit cum in carcere propter Herodiam uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam uxorem. Dicebat enim Ioannes Herodi, Non licet tibi habere uxorem fratris tui.* Herodias, quæ uxor esset duorum fratrum sceleris amore contendit, ut affectione violaret affectum, & sociaretur Herodi: Herodias, ne essent uel nomine dissimiles, qui erant sceleris, moribus, uitæque consimiles: & iungeretur uocabulo quos criminum iunxerat turpitudine: hæc ergo Herodias insidiabatur Ioanni. Herodes adulteræ non uidebat animum, nefas tamen adulteræ differebat. Illa, ne esset arguens, arguentis tendebat ad mortem: ille, ut placeret incepte, captiuus ipse iustum tantum tenuit, uixit inclusum, quia in innocentem reus facile non poterat dictare sententiam. *Cum accidisset, inquit, opportunus dies, Herodes natalis sui coenam*

fecit principibus, tribunis, & primis Galilæa, cumque intrasset filia ipsius Herodias, & saltasset, & placuisset Herodi, simulque recumbentibus, rex ait puella, *Pete à me quod uis, & dabo tibi. Et iurauit illi quicquid petieris, dabo tibi, etiam si dimidium regni mei.* Ingratus, inhumanus rex, qui uictori tantæ, tam glorioso labori, tam memorabili factio, non totum regnum suum, sed dimidium dedit. Et quare sibi uel pro parte seruauit, qui post tantam domus suæ gloriam, post tantam familiæ sanctitatem, post tale castitatis exemplum, esse, uideri, uiuere, non debet? Illa ergo criminis filia, non naturæ, non iam ad matrem, quam ad ipsam sententiā sui sceleris mox currit: ut quæ fluida tota, tota ierat resoluta, seua, & truculenta revolaret: & ut de ipsi artibus loquar, ut tragediam nefandā caneret, quæ impleuerat turpissime comœdiam. *At illa egressa dixit matri suæ: Quid petam? Illa uero dixit, caput Ioannis Baptiste. Et ingressa statim cum festinatione ad regem, petiuit dicens: Volo, ut proximus des mihi in disco caput Ioannis Baptiste.* Et contristatus est rex propter insurandum, & propter simul recumbentes, noluit eam contristare: & statim rex misso speculatore, iussit afferri caput eius: Ille autem abiit, & decollauit eum in carcere, & attulit caput eius in disco, & dedit illud puellæ, & puella dedit illud matri suæ. Sic indicat mēs oppressa crapulis, soluta uino & toto quodammodo ebrietatis demersa naufragio. *Volo, ut proximus des mihi in disco caput Ioannis.* Serpentis germen caput hominis petit, cui suum caput sententia principali sciebat addictum: dicente deo, Ipse seruabit caput tuum, & tu illius obseruabis calcaneum. In longum nos trahit prolixitas lectionis, & facis in altum promouit loci ipsius immensa profunditas. Differamus hodie quæ sequuntur, ne dum sermo festinat ad finem, quæ sunt prolixè dicenda transmittat. Id in clausula nostri cōmendamus eloquij, quod sine causa eueertit: serpens: nam tota germina serpentis antiqui iste Ioannes noster interemit, & effusione sui sanguinis extinxit occisus.

De decollatione dñi Ioannis Baptiste.

Sermo, CLXXXIII.

Herodiana: cœnæ eruentas epulas, conuiuium sic ferale, tunc terra, tunc cælum, hodie mecum uester horruit & expauit auditus. *Herodes, inquit, natalis sui coenam fecit. Bene coenam, quia non luci, sed tenebris addictus est hic natalis, in quo noctis filius natus est, non diei. Natalis sui, inquit,*

Gen. 3.

conuertit magis

causam fecit principibus, tribuit, & primi Galilea. Quid egit incauta, & caeca semper impietas? Omnes euocat potestates, ut non tam multos conuiuij sui socios, quam innumeros criminis sibi testes assumat: & tot habeat facinoris sui arbitros, quot habuit praesides disciplinae. Cumque intrasset filia ipsius Herodiadis, & saltasset, inquit, & placuisset Herodi. Respondit suo turpis generi, dum patri complacet turpiori: de adulterio namque non nisi turpis debuit procreari: quae fractis gressibus, corpore dissoluto, disuncta compage membrorum, fluentibus ex arte visceribus, tota patri fieret deformitate formosior. Ex reuera suam credidit tunc Herodes cum talem vidit: nam putasset alienam, si pudicam vel aliquantulum perdidisset. Serpens tunc latebat in femina, quae reptans gressibus flexuosis lethale toto corpore virus effudit: ut discumbentium mentes furor, venenum corpora sauciaret: homines verterentur in bestias: nec vino iam tales, sed sanguine potarentur: nec pane rabidi, sed carnibus vescerentur humanis. Tales utique, tales reddidit, quibus adhuc fumante sanguine caput intulit tunc Ioannis: ut illud Psalmistae canticum probaretur.

Psal. 78

Dederunt carnes sanctorum tuorum bestiis terrae: effuderunt sanguinem eorum tanquam aquam. Ecce quid parit: totis noctibus protracta coniuua: ecce quid generat quod cum mensura emitur, & sine mensura bibitur vinum: ecce quo praecipitatur caro, cum ad luxuriae facinus voluptatis inflammatur incendiis. Rogo quid tantis cuneis arctatur? Sufficit infelix caro sibi suis casibus ad ruinam, attestante Propheta cum dicit, Ut quid irruit in hominem, interficitis vniuersi vos tanquam parietem inclinato, & maceriae impulsae? Iacebat in Herode caro oppressa crapulis, ebrietate captiua, quae titillante luxuria, & non tam ludente, quam illudente lasciuia, promitteret quicquid turpitudine peteret se daturam.

Psa. 61.

Pete a me quod vis, inquit, & dabo tibi: & irruit illi. Iurat miser, dum quicquid honestatis est & virtutis abiurat. Pete a me quod vis. Quid peteret luxuria, nisi castitatis interitum, pudicitiae necem, mortem sibi semper contrariae sanctitatis? Volo ut des mihi in disco caput Ioannis. Si caput viri est, iuxta Apostolum, Christus, iam tunc nouello ore antiquissimus serpens Christi domini tendebat ad mortem. Volo ut des mihi in disco.

1. Co. 11.

stolum, Christus, iam tunc nouello ore antiquissimus serpens Christi domini tendebat ad mortem. Volo ut des mihi in disco.

Cur in

Cur in disco, cur preciose gestas, quem viciliter occidis, nisi quia, Preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius? Hoc ipsum quod vis non agis, quomodo ipsa vis: quia agit te superna ratio aliter quam vis: in illo quidem tunc ferali antro, non aula regis, rabies tunc fera passum suum credidit, cum caput martyris vidit: totum suum sensit, cum liquorem sacri sanguinis sitiens, aspexit: ferculum crudelitatis suae toto ore, totis faucibus contendit, & conatur absorbere. Sed Ioannes venit in sublimi positus, ut lucerna super candelabrum, tenebras ut fugaret, dicente domino, Ille erat lucerna ardens & lucens. Venit Ioannes, ut sudes in tribuali resplendens, ut qui arguit adulterum, exponeret & damnaret homicidam: & qui pie viuens in caelum vocat: ad penitentiam, reseruaret ad veniam, homicidium etiam damnaret occisus. Quam quae so mereret veniam, qui in morte Ioannis ipsam penitentiam tam crudeliter interemit? Gratis ecurrillis Herodes, Herodias, nomina non affectione sociata, sed crimine: quae vocem intercepti posse stultissime credidistis. Ego sum, inquit, vox clamantis in deserto. Vox occidi non potest, sed magis clamat angustius corporis absoluta. Sic vox Abel in suo iam effusa sanguine magis sonat, magis penetrat, magis pertendit ad caelum. Sic nunc Ioannes toto orbe clamat, totis saeculis facinus vestrum cunctis refert, & ostentat in gentibus. Ecce Ioannes Christi capite gloriatur, qui capite purabatur adductus. Ecce eo die quo tu finisti tuum, ille sibi natalem caelitus conquisiuit: quia quando tuus ortus meris in finem, tunc illius finis ortus est in natalem. Iustus enim tunc inchoat viuere, cum pro Christo meretur occidi: transfertur ista morte vita martyris, non aufertur: morte magis claruit, qui ob hoc mortuus est, ut viveret in aeternum. Ecce tu iaces in morte: Ioannes viuere occisus. Tu fucatae murice purpuram perdidisti, Ioannes errore suo fulgenti purpura semper gloriatur indutus. Tui conuiuiae nunc participes efficiuntur in poenis, Ioannes caelesti mensa cum choris vescitur angelorum. Ille audit caelestem ingiter symphoniam, tu audis inferni semper gemitum & stridorem. Ille meretricis tuae, saltatrix tuae adductus in precium, nunc regno, nunc praemiis caelestibus honoratur: tu mercedem sententiae tuae cum tua filia in tartaro percepisti. Vestimentum Ioseph, cum adulteram fugeret detulit: Ioannes ne videret adulteram, ipsum proiecit & cor-

Psa. 115.

Gen. 4.

Ioan. 1.

Gen. 4.

Gen. 9.

E E

pus. Ioseph, ne adulterium faceret, libens carcerem suscepit Ioannes, vt argueret adulterium, etenim carcere commutauit. Ioseph somnia dum reuelat, euasit ex morte: Ioannes, vt dei filium reuelaret, suscepit & mortem. Ioseph dum panem præparat temporalem, ex auro torquens meruit, & honoré: Ioannes, vt ostenderet cælestem credentibus panem, marty-

Matt. II rij torquem meruit ex cruore. Merito in natis mulierum cunctis maior est hic Ioannes: qui non solum aduertas arguit, sed & licita mulierum consortia virginittatis amore calcauit. Et si Ioannes tantus, Ioannes talis, tanta etiam separatus à fornicis fornicarum pericula non euasit, quis est qui inter feminas vitens euasurum se sine labore maximo, maxima sine cautione confidit, nisi is qui sancto alitur spiritu? Qui cū genitore, natūque vnā cuncta disponit sæcula per qui omnia spatia.

De Marcellino episcopo Vicohaentino, & diue Mariae virgini partu.

Sermo CLXXV.

Omnium quidem rerū primordia sunt dura, sed duriora sunt omnibus primordia generantis. Sancta ecclesia Rauennas vt primum pareret, viam fecit, angores pertulit, sensit dolores. Et hoc egit fratres, vt ordinem partus diuini toto veritatis tramite custodiret: nam posteaquam primogenitum totius creaturæ virgo mater vt pareret, viam totius patriæ percucurrit: sic virgineus partus, sic primitiuorum est dedicata natiuitas. Et necessario, fratres, via generatur in via.

Ioan. 14 Ego sum, inquit, via: vt omnis aditus excluderetur erroris, & viator tandem caelum peteret, qui tertenti itineris incassum diu sudores pertulerat, & labores. *Et factum est in diebus illis,*

Luc. 3. *inquit euangelista, Exiit edictum à Caesare Augusto, vt proficeretur vniuersus orbis. Ascendit autē & Ioseph à Galilæa de ciuitate Nazareth in Iudæam ad ciuitatem Dauid que vocatur Bethlehẽm, eo quod esset de domo & familia Dauid, vt proficeretur cū Maria desponsata sibi vxore prægnante. Et factum est in diebus illis impleti sunt dies vt pareret: & peperit filium suum primogenitum. Libet hic aliquid de dolore dicere. Edicto Caesaris, & pagani dominus obtemperaturus occurrit: & decreto beati Petri decreto principis Christiani, seruus adhuc aliquis irreuerenter obstitit. Verum, quia neque prospera aduersis, neque gaudia miscenda sunt tristia, his omittis hodierni geminis lætitiis proloquamur. Habeat modo natus, qui primum natus est,*

primogeniti reuerentiam, teneat & honorẽ: Marcellinus hodie vernaculi partus torum rapuit & conquistauit affectum. Circumstant filij, ad sunt propinqui, cognatio tota concurret, familia exultat omnis, & ipsa penetralia domus tripudiant & lætantur: quia videre oculis, suscipere manibus, hodie primum sanctæ genitricis partum, sobolēque meruerunt. Ipsa quoque genitrix sponsa mater & virgo, in ipso spōsi sui thalamo, in ipso coniunctionis sac cubiculo, genuisse noua gratulatione miratur. Sed neminem turbet, nullū mouear, quod in thalamo ipso sponsa ipsa cernitur peperisse: talis non est de crimine, sed de virginitate conceptus: quando in tali germine cælestis partus est, non humanus: nec vllus hic est iustitæ suspicionis locus, vbi ipse spōsus sponsæ suæ testis habetur, & custos. Quicūque sollicitus es de facto, esto de exemplo maximo pericurus: & præcedentis trepidatio ad tuam cautelam proficiat, & munimen. Ioseph ille maritus solo nomine, conscientia sponsus, prægnantem sponsam fluctuans & anxius intuetur: quia neque accusare innocentem, neque prægnantem poterat excusare: tacete tutum nõ erat, erat loqui periculum. Admittit, non prodat crimina: accusator insontis. Erat ipse testimonium castitatis, erat custos pudoris: aliud nouerat, aliud intuebatur, confundebar virginis fides: actus & vita in biuio, mens iusta & sanctus animus, ancipiti cogitatione torquetur: sentit, sed tantum non potest penetrare sacramentum: quia nec accusare poterat, & defendere petes homines non valebat. Merito mox occurrit angelus: merito responsum subuenit: mox diuinum, cui humano deficiente consilio iustitia non defecit. Et quid dicit? *Ioseph fili Dauid noli timere. Qui nihil fecerat, quid timebat? Timebat, quia & si nullus in facto reatus erat, erat in causa maximus pavor. Sanctus animus quicquid non assequitur expauescit. Caue ergo homo de partu nostræ matris taliter disputare cū angelum respondisse sufficiat. Noli timere accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in illa natum est, de spiritu sancto est. Fœliciter parturit, quæ virginittatis coronam magis, magisque pariendo conquistauit, & gloriam. Hic verò qui nobis hodie natus est, semper retia tendit in mare. Nemo ergo miretur si piscatorem Petrus gestiuit habere collegam. Orate ergo fratres, vt piscati mereatur homines, qui hactenus pisces capere hominum laborant ad vitam.*

DEUS quodvis desperatas humanorum curat corporum
passiones, deitatis suae toties potentiam pandit: sed in
vna eademque infirmitate, quando ordinem suae curationis
immutat, causas propter quas hoc faciat, facit nos alius per-
seruari. Nam iuxta viam sedenti caeco visum sola restituit
iustione alij à nativitate caeco, nato non lumini, sed tenebris,
& cui natura visum inviderat, atque ipsa quae parat, & aperit
Jo. 9. 9. oculos, oculos clauferat, & negarat. Christus imponit lutum:
& collitio materialis fingit, facit, procurat oculos, non recu-
rat: vt creante, non medicante manu inde homini suppleret
lumina, vnde hominem fecerat totum. Ille verò caecus, cuius
nobis euangelista Marcus reculit curas, sic nouo sanatur mo-
do, vt omnes compellat exquirere, cur cōtinuat caecitas mor-
ram facere sic praesumit auctori: cuius nuro, visus, iussu infir-
mitates pereant, redeunt sanitates, vita oritur, mors finitur
Mar. 8. stant omnia, cuncta dilabuntur. *Venit inquit, Iesus Bethsaida,*
& adducunt ei caecum, & rogabant eum, vt eum tangeret. & appre-
hensa manu caeci, eduxit eum foras extra vicum. Quasi eum cura-
te non potuerit in loco aut beneficio loci indiguerit, vniuer-
sa qui contulit visum. Hæc est Bethsaida, cuius perfidia do-
minus exprobrat, dicens, Vt tibi Chorozaïm, vt tibi Beth-
saida, quia si in Tyro & Sidone virtutes factæ fuissent quæ in
te factæ sunt, olim in cilicio & cinere penitentiam egissent.
Ergo apprehensa manu eius de domo infidelitatis educit, le-
uat eum de perfidia sessione: vt autè fidem, quam oculos da-
ret autè menti, quam corpori redderet sanietatem: autè præ-
beret humani ducatus obsequium, quam diuine virtutis ope-
raretur insigne. Illi rogabant vt vel tangeret eum: sed Chri-
stus, qui horrere nescit pauperem, pauperem scit amare, totà
dedit pauperi manum: & debilitat deus publicam præbuit
seruitutem, vt homo non horreat hominem, & videns non
videntem videat: & duce manu caecum lucis faciat nescire
orbitatem: nec dicat homo, non habet manus mea quod det
pauperi, de ipsam manum pauperi, & plus erit manum pau-
peri dedisse, quam nomnum: iter præbuisse pauperi, quam
pauperi panis dedisse fragmentum. Et duxit eum foras extra
vicum: & expuit in oculos eius. Dominico spūto vacuas oculo-
rum replet lacunas, diuino ore luciferam dat saluam, vt fan-
chi rotis gutta baptizaret oculos peccatoris, vt aperiat venia,

quos clauferat culpa. Nemo ergo dubitet diuino imbte tota
arefacta mortalia membra posse reuiuiscere: cum videat par-
ua dominici spūti gutta arentes excitate oculos subito sic
fufcitatos in lucem. Exurgunt, inquit Isaias, mortui: & resur-
gent qui in monumentis sunt: & letabuntur qui sunt in ter-
ra. Quomodo? Ros enim qui abs te est, sanitas est illis: quod
est pluuia semine, hoc relecturis dominicis inaber. *Et*
imposuit illi manus. In faciendo, in reparando, in componen-
do hominem dominice manus curatrices hominibus sem-
per adfunt. Manus iuae, inquit, fecerunt me, & plasmauerunt
me. Et interrogauit eum si aliquid videret. Interrogat vt ho-
mo, operatur vt deus. Qui videt abdita terrarum, qui cordis
intueitur occulta, cui omnia sunt nuda quæ sunt tecta: omni-
bus, in opere suo, in oculis suis videre quærit, laborat scire,
alio referente cognoscit. Absit. Sed interrogat vt presentes
scirent, futuri cognoscere, caecitatis huius non esse simpli-
cem, sed mysticam curam. Denique non lumen, sed aurotam
quandam, lucemque erumpentem datam sibi adhuc qui cu-
tabatur, domino interrogante, respondit. Video, inquit, homi-
nes vt arbores ambulantes. Imperfectis oculis grandescit for-
ma, turbantur species, res falluntur ipse: quia non iam visio-
nem capiunt, sed adhuc vmbra sustinere visionis. Et quare
tamen sicut arbores, non vt columnæ, aut aliud quid, neque
stantes, sed ambulantes? Quia post curam Christi viderat,
quod homines vclut arbores transirent in hoc seculo, non
manerent: temporalem plantationem germinis humani esse
in hac vita mox videt quem curauerit Christus. Iteranda est
ergo cura Christi, vt perfecti oculi futura certa manentia vi-
deant, & æterna. Iterum inquit, posuit manus super oculos eius, &
cepit videre: & restitutus est. Ita vt clare videret omnia: & missis il-
lum in domum suam gliscens, Vade in domum tuam: & si in vicum in-
troieris, nemo dixerit. Aperiat iam spiritualis intelligentia,
vt qui sit iste caecus cognoscamus, & quare non sponte ven-
it, sed ab aliis adducitur, & ducitur manu Christi, & edu-
citur extra vicum: & alibi recipit visum, qui diu apud suos lon-
gam sui pertolerat orbitatem: & expuit in oculos eius & tre-
tatur diuine manus impositio, & cui videre extra domum
datur, quid viderit, quomodo viderit, per quem viderit, suis
dicere nō donatur. Fratres, caecus ille est Iudæus, qui in syna-
goga, hoc est, in perfidia domo: & in vico, hoc est, in con-
EE. liij

Feria sexta in capite ieiunij.
Euang. Matth. 6. Attendite ne iustitiam vestram. Ser. 9.
Dominica prima in quadragesima.
Euang. Matth. 4. Tunc Iesus ductus est. Ser. 11. 12. 13.
Feria 2. post dominicam primam.
In psalmum 40. Sermo 14.
Feria quarta post dominicam primam.
Euang. Mat. 12. Tunc responderunt ei quidam. Ser. 37.
Feria quinta post dominicam primam.
Euang. Matth. 15. Egressus Iesus venit in partes. Ser. 100.
Feria quinta post dominicam secundam quadragesime.
Euang. Luc. 16. Homo quidam erat diues. Ser. 66. 121. 122.
123. 124.
Sabbatho post dominicam secundam quadragesime.
Euang. Luc. 15. Homo quidam habuit duos filios. Sermo.
1. 2. 3. 4. 5.
Feria tertia post dominicam tertiam quadragesime.
Euang. Matth. 18. Si peccauerit in te frater. Ser. 139.
Feria quarta post dominicam tertiam quadragesime.
Euang. Matth. 15. Tunc accesserunt ad eum. Ser. 171.
Feria quinta post tertiam dominicam.
Euang. Luc. 4. Surgens autem Iesus de synagoga. Ser. 18.
Feria tertia post dominicam quartam.
Euang. Luc. 7. Ibat Iesus in ciuitatem que vocabatur. Ser. 103.
Feria sexta post quartam dominicam.
Euang. Iohannis. 11. Erat quidam languens. Ser. 63. 64. 65.
Dominica in passione.
Euang. Iohannis. 8. Quis ex vobis arguet me. Ser. 131.
Feria quinta post dominicam in passione.
Euang. Luc. 7. Rogabat Iesum quidam Pharisaeus. Sermo.
93. 94. 95.
Die sancto pasche.
Euang. Mat. 16. Cum transisset Sabbathum. Ser. 82. 73.
74. 75. 76.
Feria tertia pasche.
Euang. Luc. 24. Dum hæc loquuntur. stetit Iesus. Ser. 81.
Feria quarta pasche.
Euang. Iohannis. 21. Postea manifestauit se iterum Iesus.
Sermo 78.
Dominica prima post pascha.

Euang. Iohannis 20. Cum ergo sero esset die illo. Ser. 84.
Dominica secunda post pascha.
Euang. Iohannis. 10. Ego sum pastor bonus. Ser. 40.
Feria secunda in Rogationibus.
Euang. Luc. 11. Quis vestrum habebit amicum. Ser. 55.
Die dominice Ascensionis.
Euang. Marc. 16. Nouissime recumbentibus illis. Ser. 83.
Dominica prima post pentecosten.
Euang. Luc. 16. Homo quidam erat diues. Sermo 66. 121.
122. 123. 124.
Dominica tertia post pentecosten.
Euang. Luc. 15. Erant autem appropinquantes ei. Ser. 168.
Dominica nona post pentecosten.
Euang. Luc. 16. Homo quidam erat diues qui habebat. Sermo.
125. 126.
Dominica 16. post pentecosten.
Euang. Luc. 7. Ibat Iesus in ciuitatem. Ser. 103.
Dominica 24. post pentecosten.
Euang. Matth. 9. Hæc illo loquente ad eos. Ser. 35. 34. 35. 36.
Die sancti Andrea.
Sermo. 133. circa expositionem euangelicam.
Die sancti Thomæ apostoli.
Euang. Iohannis. 20. Thomas vnus ex eis. Ser. 84.
Die annuntiationis.
Euang. Luc. 1. Mense sexto missus est. Ser. 140. 141. 142. 143.
144.
Die sancti Iohannis Baptiste.
Euang. Luc. 1. Fuit in diebus Herodis regis. Ser. 86. 87. 88. 89.
90. 91. 92.
In festo sancti Petri.
Sermo. 107. circa expositionem euangelicam.
Die sancti Laurentij.
Sermo 135. circa expositionem euangelicam.
Die sancti Matthei.
Euang. Matth. 9. Cum transiret inde Iesus. vidit hominem.
Ser. 28. 29. 30.
Die decollationis sancti Iohannis Baptiste.
Euang. Marc. 6. Audiuit rex Herodes. Ser. 127. 173. 174.
De beato Luca Euangelista.

- Euang. Marc. 6. Conuocauit Iesus undecim. Ser. 170.
De uno martyre.
Sermo 129. citra textus expositionem.
De uno confessore.
Sermo. 128. sine expositione euangelica.
Euang. Luc. 12. Noli timere pusillus grex. Ser. 22. 23.
Euang. Luc. 12. Sint lumbi vestri præcincti. Ser. 24.
De virgine martyre.
Sermo. 154. sine textu euangelico.
Die dedicationis templi.
Euang. Luc. 19. Ingressus Iesus perambulabat. Sermo 54.

D. PETRI CHRYSOLOGII SERMO-
NUM INDEX, EO ORDINE QVO
in vestris codicibus habentur.

D E duobus filiis,
p'digo, & frugi,
Sermo. i.
De eisdem. ij.
De eisdem. iij.
De eisdem. iij.
De eisdem. v.
De eisdem. vj.
In psalmum xcix. vj.
In illud Matthæi, Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocrite tristes, &c. & de hypocritis. vij.
De ieiunio & elemosyna. viij.
In illud Matthæi, Attendite, ne iustitiam vestram faciat coram hominibus, &c. & de elemosyna. ix.
In psalmum xxvij. x.
De ieiunio & tentationibus Christi. xj.
De eisdem. xij.
De eisdem. xij.
In psalmum xl. xiiij.
De Centurione. xv.
De duobus demoniacis. xvj.
De demoniaco. xvij.
De sermone Petri. xviii.
De Scriba cui Christus sequi se non permisit. xix.
De sedata maris tempestate. xx.
De eadem. xxj. | De terrenorū cura despicienda, de que seruo vigili. xxij.
De terrenorum cura despicienda. xxiiij.
De seruo vigili. xxiiij.
De terrenorum cura despicienda. xxv.
De fidei dispensatore. xxvj.
De scandalo tollendo. xxvij.
De Matthæo, & Christo cum publicanis manducante. xxviii.
De eisdem. xxix.
De eisdem. xxx.
De Phariseorū & discipulorum Iohānis ieiunio. xxxj.
De eo qui habebat manum aridam. xxxij.
De filia Archisynagogi, de que muliere sanguinis profusio laborante. xxxiiij.
De eisdem. xxxiiij.
De muliere profusio sanguinis obnoxia. xxxv.
De Hæmorrhoida, & filia Archisynagogi. xxxvj.
De Iona prophete signo. xxxvij.
De iustitia æquo animo toleranda. xxxviii.
De perseverantia orationis. xxxix. |
|---|--|

INDEX.	
De bono pastore:	xl.
De ieiunio & eleemosyna.	xlj.
De eisdem.	xlj.
De oratione, ieiunio, & eleemosyna.	xlj.
In psalmum j.	xlj.
In psalmum vj.	xlj.
In psalmum xciiij.	xlj.
De parabolis inueteræ margarite, & sagenæ missæ in mare.	xlvj.
In illud Matthei, Venit Iesus in patriam suam, & cætera: & de inuidia.	xlviij.
De eisdem secundum Marcum.	xliz.
De paralytico.	l.
<i>D. Hieronymo ac Chrysostomo, falso ascriptus.</i>	
De demoniaco surdo & mutuo.	lj.
De eodem.	lij.
De pace.	lij.
De Zacchæo.	lij.
In illud Lucæ, Quis ex vobis patrem petit panem, & cætera: de que patrum in filios charitate.	lv.
De symbolo apostolorum.	lvj.
In symbolum apostolorum.	lvj.
	lvij.
	lix.
In idem.	lx.
	lxj.
	lxij.
De Lazaro à mortuis suscitato.	lxij.
De eodem.	lxiiij.

INDEX.

De eodem.	lxv.
De diuite & Lazaro.	lxvj.
In oratione dominicâ.	lxvij.
	lxviii.
	lxix.
In eandem.	lxx.
	lxxj.
	lxxij.
De paschali solenitate.	lxxij.
De resurrectione Christi.	lxxiiij.
De eadem.	lxxv.
De eadē, de que secūda Christi manifestatione facta mulieribus à monumento regredientibus.	lxxvj.
De resurrectione Christi.	lxxvij.
De septima Christi manifestatione facta discipulis ad mare Tiberiadis.	lxxviij.
De resurrectione Christi.	lxxix.
De resurrectione Christi, & secūda manifestatione facta mulieribus à monumento regredientibus.	lxxx.
De quinta Christi manifestatione facta discipulis: cum Thomas abesset.	lxxxj.
De Christi resurrectione, & quarta manifestatione facta duobus eoribus in castellum.	lxxxij.
De noua Christi manifestatione facta recumbentibus vndecim discipulis.	lxxxiiij.
De quinta Christi manifestatione facta discipulis cum abesset Thomas, de que sex-	

INDEX.

ta cum adesset.	lxxxiiij.	& cætera.	cvij.
In illud Iohannis, Iam die festo, mediante, & c.	lxxxv.	In eadem.	cix.
De annunciatione, & conceptione D. Iohannis Baptiste.	lxxxvj.	In verba eiusdem, Nō est autem scriptum propter Abraham tantum, & cætera.	cx.
	lxxxvj.	In verba eiusdem, Propterea sicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & cætera.	cxj.
De eisdem.	lxxxix.	In verba eiusdem, Si enim vnus delicto mors regnavit per vnum, & cætera.	cxij.
	xc.	In verba eiusdem, Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, vt gratia abundet, & cætera.	cxij.
De ea que vnxit dominum vnguento.	xcij.	In verba eiusdem, Peccauimus, quia non sumus sub lege, sed sub gratia? & cætera.	cxiiij.
De eadem.	xciiij.	In verba eiusdem, An ignorantis fratres, scientibus enim legē loquor, & cætera.	cxv.
De eadem.	xcv.	In verba eiusdem, Quid ergo dicemus? lex peccatum est? Absit, & cætera.	cxvj.
De parabola zizaniorum.	xcvj.	In verba eiusdem, Factus est primus homo Adā in animā viuentē, & cætera.	cxvij.
De eadem.	xcvij.	In verba eiusdem, Notū autem vobis facio fratres euāgelium, & cætera. & de morte.	cxvij.
De parabola grani sinapis.	xcviiij.	In verba eiusdem, Nescitis quōd hi qui in stadio currunt, & cætera.	cxix.
De parabola fermenti.	xcix.	In verba eiusdem, Nolite cōfigurari huic sæculo, & cætera.	cxix.
De Syrophœnisâ, siue Chananaea.	c.	De diuite & Lazaro.	cxix.
In illud Lucæ, Nolite timere eos, qui occidunt corpus, & cætera: de que morte contemnenda.	cj.		
De Centurione.	cij.		
De filio viduæ excitato à mortuis, de que corporum resurrectione.	cij.		
De diuite cuius ager ferax fuit.	ciiij.		
De muliere que habebat spiritum infirmitatis.	cv.		
De sicu que fructū non protulit.	cvj.		
In D. Petrum episcopum.	cvj.		
In verba Apostoli, Obsecro vos per misericordiam dei,			

INDEX.	
De eisdem.	cxxij.
De villico iniquo.	cxxv.
De eodem.	cxxvj.
De decollatione diui Iohannis Baptistæ.	cxxvij.
<i>Quæ falso diui Chrysoſtomi titulo aditus est.</i>	
In diuum Apollinem episcopum & martyrem.	cxxviii.
In diuum Cyprianum martyrem.	cxxix.
In consecratione episcopi.	cxxx.
In illud Iohannis, Si quis sermonem meum seruaucrit, & cætera.	cxxxj.
De unitate fidelium.	cxxxij.
In diuum Andream apostolum.	cxxxiiij.
In diuam Felicitatem martyrem.	cxxxiiii.
In diuum Laurentium.	cxxxv.
In Adelphum episcopum.	cxxxvi.
De predicatione diui Iohannis Baptistæ.	cxxxvij.
De pace.	cxxxviii.
De remittendo fratri delicto.	cxxxix.
De annunciatione diuæ Mariæ virginis.	cxl.
De incarnatione Christi.	cxlj.
De annunciatione diuæ Mariæ virginis.	cxlij.
De eadem.	cxliij.
De eadem.	cxliiij.
De generatione Christi.	cxlv.
De eadem.	cxlvj.
De eadem.	cxlvij.
De eodem.	cxlviii.
De natiuitate Christi.	cxlix.
<i>Quem quidam D. Scueriani episcopi putant sed falso.</i>	
De fuga Christi in Ægyptum.	cl.
De eadem.	clj.
De infantium nece.	clij.
<i>Qui non recte tamen D. Scuerini titulo circumfertur.</i>	
De eadem.	cliiij.
In diuum Stephanum protomartyrem.	cliiij.
De Calendis Ianuariis, quæ varia gentium superstitione polluebantur.	clj.
De Epiphania & Magis.	clvj.
De eisdem.	clvij.
De eisdem.	clviij.
De eisdem.	clix.
De eisdem.	clx.
De parabola serui ab agro regressi, deque hominis erga deum gratitudine.	clxj.
De eo qui volebat diuidere hæreditatem.	clxij.
De terrenorû cura despicienda.	clxiiij.
In illud Lucæ, Ignem veni mittere in terram, & cætera.	clxiiij.
In consecratione diui Proiecti episcopi Forocornelensis.	clxv.
De quadragesimali ieiunio.	clxvj.
De diuo Iohanne Baptista	

INDEX.	
predicæ, deque penitentia agenda.	clxvij.
De parabola centum ouium.	clxviiij.
De parabola drachmæ perditæ.	clxix.
De eo quod Christus misit apostolos curatum varios morbos.	clxx.
De discipulis illoris manibus prandentibus.	clxxj.
De inuidia & hypocrisis.	clxxij.
De diuo Iohanne Baptista & Herode.	clxxiiij.
De decollatione diui Iohannis Baptistæ.	clxxiiij.
De Marcellino Episcopo Vicoherentino, & diuæ Mariæ virginis partu.	clxxv.
De cæco.	clxxvj.

INDICIS FINIS.

Soli deo omnipotenti gloria.

VIRTUTE DVCE

CRESCIT FORTVNA.

